

การจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

Organizing Halaqah Activities for Developing Students of College of
Islamic Studies, Prince of Songkla University Pattani Campus

ยาฮารี กาเซ็ง

Yahari Kaseng

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาอิสลามศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of
Master of Arts in Islamic Studies

Prince of Songkla University

2559

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

Prince of
University

ชื่อวิทยานิพนธ์	การจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
ผู้เขียน	นายยาฮารี กาเซ็ง
สาขาวิชา	อิสลามศึกษา
ปีการศึกษา	2558

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักศึกษาจำนวน 295 คน และพี่เลี้ยงนำกิจกรรมจำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ในรูปแบบการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย พบว่า

1.การจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูในอิสลาม เป็นกระบวนการขัดเกลาจิตใจ และพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามสุนนะฮฺของท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ ผู้ซึ่งได้ริเริ่มกิจกรรมนี้ และได้มีการสืบทอดกันต่อมา นับตั้งแต่ยุคของเศาะฮาบะฮฺ ยุคตาบิอิน ยุคฟุฎุฮฺอิสลาม จวบจนกระทั่งถึงยุคปัจจุบัน การจัดกิจกรรมหะละเกาะฮู ประกอบด้วย 4 ประการ ได้แก่ 1) พี่เลี้ยง (มุร็อบบีย) 2) สมาชิกผู้เข้าร่วมกิจกรรม (มุตะร็อบบีย) 3) วิธีการดำเนินการ และ 4) หลักสูตรกิจกรรม และมีเงื่อนไขในการจัดกิจกรรม 3 ข้อ คือ 1) สมาชิกทุกคนจะต้องรู้จักกัน 2) มีความเข้าใจกัน และ 3) ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

2.นักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมหะละเกาะฮู อยู่ในระดับมากทุกด้าน พบว่า ด้านคุณภาพของพี่เลี้ยงกลุ่มมีค่าสูงสุด รองลงมา ด้านทัศนคติของนักศึกษาต่อกิจกรรมหะละเกาะฮู ด้านเป้าประสงค์ ด้านวิธีการดำเนินการ กิจกรรมหะละเกาะฮู ด้านหลักสูตร ด้านระบบการจัดการของงานกิจกรรมนักศึกษา ตามลำดับ

3.แนวทางการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ดังนี้

3.1 ด้านเป้าประสงค์ คือ จะต้องคงอยู่ในเป้าประสงค์เดิม ซึ่งครอบคลุมทั้ง จิตวิญญาณ สติปัญญา และร่างกาย มีการดำเนินกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อสร้างความเป็นพี่น้อง สร้างภาวะความเป็นผู้นำ พัฒนากิจกรรมที่สามารถสร้างทักษะต่างๆ มีกระบวนการตักเตือน ระหว่างนักศึกษา ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และมีการกำหนดตัวชี้วัดอย่างชัดเจนเพื่อการ ประเมินนักศึกษาด้านคุณธรรมจริยธรรม

3.2 ด้านพี่เลี้ยง คือ จะต้องคัดเลือกพี่เลี้ยงที่มีความพร้อม มีจิตอาสา มีความรับผิดชอบ มีความจริงใจ และความตั้งใจที่จะเสียสละเพื่อส่วนรวม มีเทคนิคการบริหารและการจัดการกลุ่มศึกษาหะละเกาะฮ มีกรอบรมพี่เลี้ยงเพื่อเสริมความรู้ พัฒนาศักยภาพภาวะความเป็นผู้นำ สามารถเป็นแบบอย่างที่ดี รวมถึงมีประสบการณ์และการประเมินตนเองและสมาชิกด้วย

3.3 ด้านหลักสูตร คือ ควรดำเนินการกิจกรรมตามหลักสูตรเดิม พัฒนา ทักษะการอ่านอัลกุรอานให้ถูกต้อง มีการแยกหลักสูตรหะละเกาะฮตามระดับชั้นปีให้ชัดเจน เข้าใจ ง่าย มีการประยุกต์ใช้กับเทคโนโลยีสมัยใหม่ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการเรียนการสอน และมีการบังคับนักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรม

3.4 ด้านการดำเนินการ คือ ควรเริ่มต้นกิจกรรมหะละเกาะฮด้วยการ อ่านอัลกุรอาน อรรถาธิบายอัลกุรอาน ตามด้วยรายวิชาต่างๆ ตามหลักสูตร การนำเสนอข่าวสาร และการสรุปผลเพื่อเป็นข้อคิดในการดำเนินชีวิต

3.5 ด้านงานกิจกรรมนักศึกษา คือ ควรจะต้องมีการกำหนดแผนการ ดำเนินกิจกรรมอย่างชัดเจน มีการติดตามประเมินและสรุปผล มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญ ในการบริหารจัดการกิจกรรมหะละเกาะฮ

3.6 ด้านทัศนคติ คือ จะต้องสามารถสร้างทัศนคติที่ดีแก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรม สร้างแรงจูงใจ สร้างความรัก ให้ความอบอุ่น เป็นที่พึ่ง และเป็นแหล่งเรียนรู้ศาสนาในการดำเนิน ชีวิตประจำวัน และสามารถสร้างภาวะความเป็นผู้นำแก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้

Thesis Title	Organizing Halaqah Activities for Developing Students of College of Islamic Studies, Prince of Songkla University Pattani Campus
Author	Mr. Yahari Kaseng
Major Program	Islamic Studies
Academic Year	2015

ABSTRACT

This research aimed to study the Organizing Halaqah Activities For Developing Students of College of Islamic Studies, Prince of Songkla University Pattani Campus . The samples consisted 295 of students and 30 of Murabbi consulting. The instruments were a questionnaire and an interview form collected from Murabbi consulting by using the focus group method. The analyzing statistic was frequency percentages and Standard Deviation.

The results found that

1. Halaqah activity program in Islam is socialization and develop human resources that are also known as the Sunnah (way) of Prophet Muhammad PHUB who was the initiator of this activity and handed down to the Sahaba, Tabiin to the present with including the four factors: Murabbi consulting, the member (Mutarabbi), operations and curriculums. The condition of Halaqah activity programs were the member known each other, understanding, helping each other.

2. The student of college of Islamic Studies in Prince of Songkla University rated in Halaqah activity program at the high level. The quality of Murabbi consulting is at the highest level, the student's attitudes toward Halaqah activity program, the objectives, the operations, the curriculums and the student affairs.

3. The guidelines of Halaqah activity program for student development of college of Islamic Studies Prince of Songkla University were

1) The objectives: its remain the same, but must cover the entire of intelligence, soul and body, a variety of activities, creating fraternity, creating leadership, the skills development activities, the process of advice, to help each other and determined indicators that assess student' moral.

2) The murabbi consulting: to select Murabbi consulting which are ready and responsibility, sincere, intending to sacrifice for society, technique to manage Halaqah group, training of Murabbi to increase knowledge, to develop leadership, good role model, experience and self-assessment and member.

3) The curriculum: should be operating according to the original course, to develop the Quran reading skill with correct pronunciation, develop the curriculums following for a year-level, easily understood, be application with new technology, be part of the curriculum, to control student' access to activities.

4) The operation: start Halaqah activity program with reading the Quran, commentary of the Quran, course, news, ending by conclusion for an idea of living.

5) The student affairs: to perform activities differently, monitoring and evaluating results, experience and expertise in the management activities of Halaqah activity program.

6. The attitude: to make the participants had a positive thinking, build up effective motivation, improving interpersonal relationships, interdependent, had the knowledge for living in daily and be activity of creating leadership.

Prince of Songkla University
Pattani Campus

موضوع البحث	إعداد حلقة تنشيطية لتنمية طلبة كلية الدراسات الإسلامية بجامعة الأمير سونجكلا فطاني
الباحث	جوهري كاسينج
التخصص	الدراسات الإسلامية
العام الجامعي	1436 هجرية

مستخلص البحث

يهدف هذا البحث إلى دراسة اعداد حلقة تنشيطية لتنمية طلبة كلية الدراسات الإسلامية جامعة الأمير سونجكلا فطاني. وكان عدد مجموع العينات 295 طالباً و 30 مريباً. وقام الباحث بجمع المعلومات بالاستبانة والمقابلة الشخصية عن طريق نقاش المجموعة البؤرية (Focus Group Discussion) ، ومنها تم استخراج القيم الإحصائية بما فيها التكرارات النسبة المئوية والانحراف المعياري. وتوصل الباحث إلى النتائج التالية:-

1. طريقة إعداد حلقة تنشيطية في الإسلام هي إستراتيجية تركية النفس وتنمية الموارد البشرية إفتدائاً بسنة رسول الله صلى الله عليه وسلم الذي كان أول من بدأ بها ثم استمرت في عصر الصحابة وعصر التابعين وعصر السلف الصالح إلى اليوم. وعناصر الحلقات التنشيطية أربعة هي: موجه الحلقة (المربي)، والمشارك فيها (المتربي)، وأساليب التنفيذ، ومقرر الأنشطة، إضافة إلى شروط أساسية لإعداد الحلقة الثلاثة منها التعارف بين المشاركين والتفاهم بينهم وتعاون بعضهم مع بعض .

2. يرى طلبة كلية الدراسات الإسلامية بجامعة الأمير سونجكلا فطاني أن جوانب الحلقة التنشيطية - بصفة عامة- على مستوى عالٍ من الجودة . وأما بالصورة التفصيلية فيكون جانب جودة موجهي الحلقات أعلى ويليه جانب موقف الطلبة من الحلقات التنشيطية ثم جانب الأهداف وجانب أساليب التنفيذ وجانب المقرر وجانب النظام الإداري للأنشطة الطلابية في المستوى الأدنى.

3. طريقة إعداد حلقة تنشيطية لتنمية طلبة كلية الدراسات الإسلامية بجامعة الأمير سونجكلا فطاني كما يلي :

3.1 جانب الأهداف المرجوة: ينبغي التأكد من الأهداف المرجوة التي تشمل المجالات الروحية والعقلية والجسدية. وتقوم الحلقة بأنشطة مختلفة لبناء الأخوة والصفات القيادية ومهارات أخرى

عديدة، كما أنها تعمل على إيجاد إستراتيجية للنصح والتعاون بين الطلبة وتحديد مؤشرات واضحة لقياس الطلبة في جانب الأخلاق.

3.2 جانب الموجه: ينبغي اختيار الموجه المستعد للعمل التطوعي وعنده الثقة والشعور بالمسؤولية والاستعداد للتضحية من أجل الجماعة، والإلمام بتقنيات إدارة مجموعة الحلقة التعليمية. وينبغي كذلك تدريب الموجه لزيادة تحصيله العلمي وتطوير قدراته القيادية وتقديم القدوة الحسنة، إضافة إلى خبرته وتقومه الذاتي وتقوم أعضاء حلقة.

3.3 جانب المقرر: يستحق تنفيذ الحلقة التثقيفية اتباع المقرر القلم الذي ينمي مهارة تلاوة القرآن بطريقة صحيحة، وتقسيم مقرر الحلقة المتبع على مستوياتهم المتميزة، كما يكون المقرر يسيراً وسهلاً للفهم مع استخدام التكنولوجيا الحديثة. ويحتوى هذا المقرر كذلك على بعض معلومات منهج التعليم والتعلم وتكليف الطلاب بالمشاركة في الحلقة.

3.4 جانب التنفيذ: تبدأ الحلقة التثقيفية بتلاوة القرآن وتفسيره، ثم تدرس مواد تتعلق بمقرر الحلقة، ثم تقدم أخبار يومية، وتختتم الحلقة بتلخيص الأنشطة لبناء الحجج في أسلوب حياة .

3.5 جانب الأنشطة الطلابية: لا بد من وضع خطة واضحة لإجراء الأنشطة وقياسها وتلخيصها، إضافة إلى خطة تنمية الخبرات والكفاءات في إدارة الحلقة التثقيفية.

3.6 جانب الموقف: بناء انطباع جيد لدى مشاركي الحلقة وإثارة أشواقهم ومشاعر الحب والمودة والأمان لديهم، كما تكون الحلقة مركز تعليم علوم الدين اللازمة للحياة اليومية، وبناء الصفات القيادية لدى المشاركين.

กิตติกรรมประกาศ

การสรรเสริญทั้งหมดเป็นเอกสิทธิ์แห่งอัลลอฮ์ ﷻ ผู้ทรงอภิบาลแห่งสากลจักรวาล การประสพพรและความสันติจงประสบแด่ท่านเราะฮ์ตุล ﷺ ผู้ที่ทรงเปี่ยมด้วยจริยธรรมอันสูงส่ง และทรงเป็นแบบอย่างแก่มวลมนุษย์

วิทยานิพนธ์ฉบับสำเร็จลุล่วงได้ด้วยความปลอดภัยจากองค์อัลลอฮ์ ﷻ และด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่ง จากบรรดาคณาจารย์ ผู้ทรงคุณวุฒิ หน่วยงานและบุคลากรหลายท่าน

ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อับดุลรอญิง ลือเตอ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ให้ความรู้ แนวคิด คำแนะนำ และเทคนิควิธีการต่างๆ ทำให้ผู้วิจัย สามารถดำเนินการวิจัย จนเสร็จสมบูรณ์ ซึ่งผู้วิจัย ต้องขอขอบคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาเดร์ สะอะ ผู้ช่วยศาสตราจารย์อับดุลรอชิด เจมะ ดร.อับดุลฮาดี สะบูดิง ได้สละเวลาตรวจสอบเครื่องมือสำหรับการวิจัย ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิ รองศาสตราจารย์ ดร.อับดุลเลาะ การ์รินา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มุฮัมมัดสกรี มั่นยูนู ดร.อับดุลฮาดี สะบูดิง ที่ได้ให้เกียรติเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับ นี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณคณาจารย์ สาขาวิชาอิสลามศึกษาที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ตลอด ช่วงระยะเวลาของการศึกษาในหลักสูตรนี้ ขอขอบคุณ สหกรณ์อิสลามอินนูอัฟฟาน จำกัดที่มอบทุนการศึกษาในครั้งนี้ และขอขอบคุณ งานหลักสูตรและพัฒนาอาจารย์ กองบริการการศึกษาและบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ที่มอบทุนอุดหนุนการวิจัย เพื่อวิทยานิพนธ์ในหัวข้อ การจัดการกิจกรรมทะเลเกาะฮเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

ขอขอบคุณ วิทยาลัยอิสลามศึกษาที่ให้โอกาสศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษาและขอขอบคุณทีมงานกลุ่มอัลฟะลาฮ์และนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประเภท สันทนาการและประเภทการตอบแบบสอบถามจนกระทั่งเสร็จสมบูรณ์

ขอขอบคุณ นายอาแว กาเซ็ง นางเจเสาะ แวฮูลู ผู้เป็นบิดา มารดา ขอขอบคุณ นางสาวฮัยฟาอู แวนิ ผู้เป็นภรรยา เด็กหญิงซีรีน กาเซ็ง ชากริ กาเซ็ง ผู้เป็นลูกสาวและลูกชาย และทุกคนในครอบครัวที่คอยเป็นกำลังใจอย่างดียิ่ง ตลอดจนญาติพี่น้อง มิตรสหายทำให้ผู้วิจัย มีความมานะบากบั่น ในการเผชิญปัญหาต่างๆ ในการทำวิทยานิพนธ์ จนสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอพรจากองค์อัลลอฮ์ ﷻ โปรดประทานความรัก ความเมตตา และความปลอดภัยแก่บุคคลดังกล่าวด้วยเทอญ และผู้วิจัยเป็นอย่างยิ่งวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่านทุกท่าน อามีน

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(5)
ABSTRACT	(7)
مستخلص البحث	(9)
กิตติกรรมประกาศ	(11)
สารบัญ	(12)
สารบัญตาราง	(14)
ตารางปริวรรตอักษร อหรับ-ไทย	(17)
ตารางปริวรรตอักษร อหรับ-อังกฤษ	(19)
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย	6
1.3 คำถามวิจัย	6
1.4 ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย	6
1.5 ขอบเขตการศึกษาวิจัย	7
1.6 กรอบแนวคิดการวิจัย	7
1.5 ข้อตกลงเบื้องต้น	11
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ	11
1.7 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิจัย	12
บทที่ 2 อัลกุรอาน อัลหะดีษ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 อัลกุรอานและอัลหะดีษ	13
2.2 ความหมายหะละเกาะฮฺและวัตถุประสงค์	20
2.3 เงื่อนไขกิจกรรมหะละเกาะฮฺ	24
2.4 ประวัติความเป็นมาและประโยชน์ของหะละเกาะฮฺ	29
2.5 มารยาทในการดำเนินการหะละเกาะฮฺ	33
2.6 องค์ประกอบกิจกรรมหะละเกาะฮฺ	36
2.6.1 พี่เลี้ยง(มุร็อบบีย์)	36
2.6.2 สมาชิกกลุ่ม(มุตะร็อบบีย์)	45
2.6.3 หลักการดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะฮฺ	47
2.6.4 หลักสูตรกิจกรรมหะละเกาะฮฺ	56

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.7 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาเข้าร่วมทะเลาะเถาะ	59
2.8 การจัดกิจกรรมทะเลาะเถาะเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี	64
2.9 กระบวนการพัฒนาทักษะหลักการดำเนินการทะเลาะเถาะ	83
2.10 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	96
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	111
3.1 เอกสารการวิจัย	111
3.2 ประชากรกลุ่มตัวอย่าง	112
3.3 รูปแบบการวิจัย	116
3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	117
3.5 การสร้างเครื่องมือ	118
3.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล	119
3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล	119
3.8 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	120
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	122
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุปผลการวิจัย	160
5.2 อภิปรายผล	169
5.3 ข้อเสนอแนะ	201
บรรณานุกรม	203
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์	214
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	218
ภาคผนวก ค นิพนธ์ต้นฉบับ	243
ภาคผนวก ง ตัวอย่างบทสรุปจากการสนทนากลุ่ม(Focus Group)	271
ประวัติผู้เขียน	281

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
ตารางที่ 1	แสดงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	124
ตารางที่ 2	แสดงค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การจัดกิจกรรมทะเลาะเถาะสุเพื่อพัฒนา นักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ด้าน เป้าประสงค์	127
ตารางที่ 3	แสดงค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การจัดกิจกรรมทะเลาะเถาะสุเพื่อพัฒนา นักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ด้าน คุณภาพของพี่เลี้ยงกลุ่ม	128
ตารางที่ 4	แสดงค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การจัดกิจกรรมทะเลาะเถาะสุเพื่อพัฒนา นักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ด้าน หลักสูตร	130
ตารางที่ 5	แสดงค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การจัดกิจกรรมทะเลาะเถาะสุเพื่อพัฒนา นักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ด้าน วิธีการดำเนินกิจกรรมทะเลาะเถาะสุ	131
ตารางที่ 6	แสดงค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การจัดกิจกรรมทะเลาะเถาะสุเพื่อพัฒนา นักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ด้าน ระบบการจัดการของงานกิจกรรมนักศึกษา	133

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
ตารางที่ 7	แสดงค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูเพื่อพัฒนา นักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ด้าน ระบบการจัดการของงานกิจกรรมนักศึกษา	134
ตารางที่ 8	แสดงค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของผลรวมการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮู เพื่อพัฒนา นักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	135
ตารางที่ 9	แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสถิติการเปรียบเทียบ ความแตกต่างของความพึงพอใจในรูปแบบของรายการจำแนกตาม เพศต่อการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูเพื่อพัฒนา นักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี	136
ตารางที่ 10	แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของความพึงพอใจในรูปแบบ ของรายการจำแนกตามชั้นปีต่อการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮู เพื่อพัฒนา นักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี	137
ตารางที่ 11	ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูเพื่อ พัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษาด้านเป้าประสงค์	139

สารบัญตาราง(ต่อ)

ตารางที่		หน้า
ตารางที่ 12	ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมทะเลาะเถาะสุเพื่อ พัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษาด้านคุณภาพของพี่เลี้ยงกลุ่ม	140
ตารางที่ 13	ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมทะเลาะเถาะสุเพื่อ พัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษาด้านหลักสูตร	141
ตารางที่ 14	ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมทะเลาะเถาะสุเพื่อ พัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษาด้านวิธีการดำเนินกิจกรรม ทะเลาะเถาะสุ	141
ตารางที่ 15	ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมทะเลาะเถาะสุเพื่อ พัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษาด้านระบบการจัดการของงาน กิจกรรมนักศึกษา	142
ตารางที่ 16	ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมทะเลาะเถาะสุเพื่อ พัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษาด้านทัศนคติของนักศึกษาต่อ กิจกรรมทะเลาะเถาะสุ	142
ตารางที่ 17	ประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมการจัดกิจกรรมทะเลาะเถาะสุเพื่อ พัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา	143

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา

สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นสถาบันผลิตบัณฑิตชั้นสูงมีภารกิจหลัก 4 ด้านด้วยกัน คือ การผลิตบัณฑิต การวิจัย การให้บริการวิชาการแก่สังคมและการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม (มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2555 : 45 - 46) การพัฒนานักศึกษาตามแผนพัฒนาอุดมศึกษา ต้องมีการพัฒนาอย่างรอบด้าน (The Whole Person) ได้แก่ทางกาย สังคม จิต และปัญญาต้องมีการเรียนรู้ที่แท้จริง คือ ต้องเน้นไปเพื่อพัฒนาปัญญานักศึกษา โดยการทำให้รู้จักและเข้าใจตนเอง และสถาบันต้องสร้างกิจกรรมเพื่อพัฒนานักศึกษา เช่น สร้างโอกาสการเรียนรู้ข้ามศาสตร์แก่นักศึกษา การจัดการเรียนการสอนแบบ Case Study สร้างกิจกรรมให้ผู้เรียนสัมผัสกับ ชุมชน หรือบุคคล และส่งเสริมโอกาสการรวมตัวของนักศึกษาเพื่อทำกิจกรรมตามความสนใจ (จิรวัดน์ วีรังกร, 2551 : 1)

กิจกรรมเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนานักศึกษาที่จะให้เกิดความสมบูรณ์ของบัณฑิต หากศึกษาถึงประวัติการก่อตั้งมหาวิทยาลัยแล้วจะเห็นได้ว่ากิจกรรมจะเกิดมาพร้อมกับมหาวิทยาลัย ดังประวัติการเกิดขึ้นของกิจกรรมนิสิตนักศึกษา ในปี 332 ก่อนคริสต์ศตวรรษ พระเจ้าอเล็กซานเดอร์มหาราช ได้ทรงก่อตั้งมหาวิทยาลัยอเล็กซานเดรีย (Alexandria) ขึ้น ซึ่งถือได้ว่าเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในสมัย มาเซโดเนียน (Macedonian.) นิสิตนักศึกษาได้ร่วมทำกิจกรรมซึ่งกิจกรรมสมัยนั้นส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับศาสนา ต่อมาการศึกษาได้เจริญขึ้นในทวีปยุโรปและได้มีการก่อตั้งสถาบันอุดมศึกษาหลายแห่ง เช่น มหาวิทยาลัยซาเลอร์โน (Sa lerno) มหาวิทยาลัยโบโลญา (Bologna) มหาวิทยาลัยปารีส(Paris) มหาวิทยาลัยมอนเปลิเอร์ (Montpellier) และมหาวิทยาลัยออกฟอร์ด (Oxford) นิสิตนักศึกษาได้ร่วมทำกิจกรรมทางด้านศาสนาและวิชาการขึ้น เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ให้กับตนเอง (พาณี ปริชานนท์และคณะ, 2551 : 7)

สำหรับประเทศไทยนั้นในสมัยแรกที่ได้มีการจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษา กิจกรรมนักศึกษาส่วนมากเป็นกิจกรรมทางด้านกีฬาและศิลปวัฒนธรรม จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2469 ศูนย์นิสิตแห่งแรกได้มีการจัดตั้งขึ้นที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเมืองของนักศึกษา เริ่มต้นขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2494 เมื่อเกิดกบฏแมนฮัตตันรัฐบาลประกาศกฎอัยการศึกและส่งทหารเข้ายึดครองมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นเหตุทำให้นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ร่วมกันเรียกร้องให้ทหารคืนมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ให้กับผู้บริหารมหาวิทยาลัย จากนั้นนิสิตนักศึกษาหลาย

สถาบันได้เริ่มสนใจการเมืองมากขึ้น และได้รวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มปริทัศน์ เสวนาเมื่อปี พ.ศ. 2508 เพื่อพูดคุยเกี่ยวกับปัญหาสังคม และในปีพ.ศ. 2513 นักศึกษาได้รวมตัวกันจัดตั้งศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย และดำเนินกิจกรรมต่างๆเป็นจำนวนมาก หลากหลายรูปแบบตามความสนใจและสภาพของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป(กองบริการการศึกษา สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย 2543 : 1) สถาบันอุดมศึกษาควรส่งเสริมกิจกรรมนอกหลักสูตรเพื่อเพิ่มพื้นที่การเรียนรู้ของเยาวชนและนักศึกษาในรูปแบบของทักษะชีวิต ทักษะสังคม (Socialization) สมรรถนะพื้นฐานที่ข้ามพจนความรู้ วิชาการ (Base line competencies) การสะสมความรู้และความสามารถเชิงบูรณาการที่ฝังตัว (Tacit knowledge and ability) ที่หาไม่ได้จากการเรียนการสอนในห้องที่ขาดปฏิสัมพันธ์ โดยปรับรูปแบบและเนื้อหาให้เหมาะสมกับสภาพสังคม, การบูรณาการกิจกรรมนอกหลักสูตรและชีวิตจริงเข้ากับหลักสูตรเป็นอีกแนวทางหนึ่ง เพื่อให้นักศึกษาได้ฝึก มีความท้าทายต่อนักศึกษาและต่ออาจารย์มากกว่าการสอนจากตำราอย่างเดียวนอกเหนือจากวิชาการแล้วอุดมศึกษาควรจัดให้มีการเรียนการสอนและกิจกรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งพัฒนาการทางด้านการสื่อสาร การตัดสินใจ การพัฒนาความเป็นผู้นำ การแก้ปัญหา การทำงานเป็นทีม ความอดทน คุณธรรม ฯลฯ (สุริยา เติญศิริกิจอำไพ, 2551: 3)

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ได้ให้ความสำคัญและสนับสนุนกิจกรรมนักศึกษา โดยมีนโยบายในการดำเนินงานโครงการหลักสูตรกิจกรรมเพื่อพัฒนานักศึกษา ซึ่งได้กำหนดเป้าหมายการบ่มเพาะนักศึกษา เพื่อให้นักศึกษา เป็นผู้มีความรู้ด้านวิชาการ มีทักษะชีวิตความเป็นไทย มีคุณธรรม จริยธรรม ความภาคภูมิใจในสถาบัน ความเป็นลูกพระบิดา ความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวไม่แยกวิทยาเขต และความเข้าใจในพหุวัฒนธรรม ซึ่งการเสริมสร้างให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้ นักศึกษาจะต้องผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษาเป็นสำคัญ มหาวิทยาลัยฯ จึงได้กำหนดรูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างหลักสูตรเพื่อพัฒนานักศึกษา โดยให้นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมในระหว่างที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัย กิจกรรมเสริมหลักสูตรจำแนกประเภทได้ดังนี้ คือ **ประเภทที่หนึ่ง** กิจกรรมเสริมหลักสูตรซึ่งกำหนดให้นักศึกษาเข้าร่วมในลักษณะบังคับเลือก (Extra -Curricular Activities Requirement) หมายถึง กิจกรรมที่มหาวิทยาลัยกำหนดให้นักศึกษาทุกคนต้องเข้าร่วม ลักษณะกิจกรรมจะต้องสอดคล้องกับเป้าประสงค์การบ่มเพาะนักศึกษา โดยเริ่มตั้งแต่การเตรียมความพร้อมสู่การเป็นนักศึกษา การเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะ พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ความมีวินัย การพัฒนาบุคลิกภาพ ความเป็นผู้นำ และการแนะนำแนวทางในการวางแผนชีวิตภายหลังสำเร็จการศึกษา ซึ่งกิจกรรมเสริมหลักสูตรส่วนนี้แต่ละวิทยาเขต/เขตการศึกษาจะเป็นผู้กำหนดในแต่ละปีการศึกษา **ประเภทที่สอง** กิจกรรมเสริมหลักสูตรซึ่งกำหนดให้นักศึกษาเลือกเข้าร่วม (Extra - Curricular Activities Free Elective) หมายถึง กิจกรรมซึ่งมหาวิทยาลัยกำหนดให้นักศึกษาเลือกเข้าร่วมได้ตามความชอบ ความสนใจ จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย โดยมหาวิทยาลัยได้กำหนดประเภทกิจกรรมไว้ 5 ประเภท ตามเป้าหมายการบ่มเพาะนักศึกษา ดังนี้ 1)กิจกรรมเสริมสร้างจิตสำนึก

สาธารณะ พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และความมีวินัย) 2) กิจกรรมเสริมทักษะทางสังคม วิชาการหรือวิชาชีพ และเสริมสร้างสมรรถภาพสากลบนพื้นฐานความเป็นไทย 3) กิจกรรมเสริมสร้างความภาคภูมิใจในสถาบัน ความเป็นลูกพระบิดา เป็นหนึ่งเดียวไม่แยกวิทยาเขต/เขตการศึกษา 4) กิจกรรมเสริมสร้างความเข้าใจในพหุวัฒนธรรม และความเป็นประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 5) กิจกรรมเสริมสร้างและพัฒนาสุขภาพ (มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ , 2550)

วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนา นักศึกษาผ่านกระบวนการกิจกรรมต่างๆ หลากหลายรูปแบบซึ่งจะสอดคล้องกับกิจกรรมของ มหาวิทยาลัย โดยมีกำหนดแผนพัฒนานักศึกษาทุกปี แต่เมื่อปีการศึกษา 2553 เป็นต้นมา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มีนโยบายให้ฝ่ายพัฒนานักศึกษา ดำเนินการกิจกรรมกลุ่มศึกษา หรือ ISLAMIC STUDIES CIRCLE (ISC) ซึ่งเป็นกิจกรรมหะละเกาะฮู ประจำวิทยาลัยอิสลามศึกษานั้นเอง เพื่อให้ นักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมจะได้เข้าใจอิสลามในรูปแบบบูรณาการระหว่างหลักการอิสลามกับการ ดำเนินชีวิตควบคู่กันไป (สัมภาษณ์ อัลฟาริส เวาะแห งานกิจกรรมนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา วันที่ 15 กันยายน 2556) ซึ่งกิจกรรมนี้จะเน้นเกี่ยวกับความเข้าใจหลักการอิสลาม การสร้างความเป็นพี่น้อง การพัฒนาบุคลิกภาพ การมีวินัยทางสังคม การส่งเสริมให้สุขภาพแข็งแรง มีความรอบรู้ การมีอาชีพ และบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่น สิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วจะปลูกฝังนักศึกษาให้มีคุณธรรมจริยธรรมในรูปแบบ อิสลาม การมีหะละเกาะฮูเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญต่อนักศึกษา เพื่อที่จะสร้างนักทำงานเพื่ออิสลาม โดยผ่านกระบวนการหรือระบบการตรึงบียะฮ์ในรูปแบบกิจกรรมหะละเกาะฮู เพราะคนที่ผ่าน กระบวนการนี้มันจะเกิดจิตวิญญาณแห่งการละฮูสู่สังฆกรรม หากนักศึกษามีการเข้ากลุ่มหะละเกาะฮู เป็นจำนวนที่เพิ่มขึ้นเท่าไร นักศึกษาจะเป็นนักศึกษาที่มีคุณภาพเพิ่มขึ้นเท่านั้น และนักศึกษาเหล่านี้จะ ไม่เป็นนักศึกษามุสลิมแค่ชื่อเท่านั้น นักศึกษามุสลิมนี้จะเข้าใจอิสลามอย่างถ่องแท้ แต่น่าเสียดายสิ่งที่ เกิดขึ้นในปัจจุบันเป็นที่ประจักษ์ว่านักศึกษาก็ยังห่างไกลกับกิจกรรมดังกล่าว (Anon, 2001: 28)

ดังที่งานวิจัยหลายเล่มได้ปรากฏเกี่ยวกับกิจกรรมหะละเกาะฮูเป็นการพัฒนานักเรียน นักศึกษาผู้คุณธรรมจริยธรรมอิสลาม เช่น งานวิจัยของ ศักดา เซะวิเศษ (2546 : 201) ได้ศึกษาอิสลามกับ การพัฒนาตนเองของนักศึกษามุสลิมระดับอุดมศึกษาใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า การจัด กิจกรรมหะละเกาะฮู เป็นรูปแบบหนึ่งของกิจกรรมการพัฒนาและการขัดเกลาตนเองตามรูปแบบ อิสลาม ซึ่งกลุ่มตัวอย่างได้ให้ความเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.18 จากข้อนี้ พบว่า การที่กลุ่ม ตัวอย่างได้ให้ความเห็นอยู่ในระดับมากนั้น เนื่องจากเมื่อเข้าร่วมกิจกรรมหะละเกาะฮูแล้ว จะ ได้ ความรู้มากขึ้น เป็นข้อคิดเตือนใจมีระบบความเป็นพี่น้องมาดูแล มีความเข้าใจในระบบหะละเกาะฮู และที่สำคัญองค์กรนักศึกษาที่ทำงานเกี่ยวกับอิสลามจะใช้ระบบนี้เป็นการพัฒนาบุคลากรและสมาชิก ขององค์กรอีกด้วย Mohd Ismail Mustari dan Salini Binti Mohd Salleh (2010: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความเข้าใจของนักเรียนต่อกิจกรรมหะละเกาะฮู ที่โรงเรียนสอนศาสนามัธยมศึกษาแห่งชาติ

อัลมัฆูร รัฐปีนัง สหพันธ์มาเลเซีย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความสนใจและเข้าใจต่อกิจกรรมหะละเกาะฮู จะอยู่ในระดับปานกลางและมาก ระหว่างค่าเฉลี่ยร้อยละ 3.10 ถึง 4.41 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.924 สรุปผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความเข้าใจดีต่อกิจกรรมหะละเกาะฮู ที่ได้ดำเนินการอยู่ปัจจุบัน พร้อมทั้งมีผลกระทบการเปลี่ยนแปลงของนักเรียนในทิศทางที่คือได้เห็นได้ชัด แสดงให้เห็นว่า กิจกรรมหะละเกาะฮูสามารถที่จะดำเนินการต่อไปได้มีโอกาสประสบความสำเร็จในการพัฒนานักเรียนด้วยสอดคล้องกับ Mohd Nordin Jamil Ahmad dan Ab Halim Tamuri (2011: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะฮูของกลุ่มบาคัร (Badan agama Dakwah Akhlak dan Rohani : BADAR) ที่โรงเรียนสอนศาสนามัธยมศึกษาแห่งชาติ เซก ฮายี มูฮำมัด ซัยด์ รัฐเนอซีร์ซิมบิลัน สหพันธ์มาเลเซีย พบว่า กิจกรรมหะละเกาะฮูของกลุ่ม BADAR เป็นกิจกรรมการพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อฝึกให้นักเรียนใช้ชีวิตด้วยวิถีอิสลาม โดยการเริ่มต้นด้วยการเรียนรู้เรื่องเตาฮีดหลักศรัทธาต่ออัลลอฮูท่านบีมูฮำมัดเป็นแบบอย่าง พร้อมด้วยการสร้างความเข้าใจหลักการอะฮะลอะฮะของท่านบีมูฮำมัดให้เป็นบทเรียนของนักเรียน และให้คำแนะนำแก่นักเรียนเกี่ยวกับการเผชิญหน้าในโลกแห่งการใช้ชีวิตกับสิ่งท้าทายในปัจจุบัน แท้จริงผลของกิจกรรมฮัลเกาะฮู จะขึ้นอยู่กับความมุ่งมั่น ความพยายามของทุกคน ทั้งระบบ ขั้นตอน นักเรียนและมูร็อบบีย์และสิ่งสำคัญโรงเรียนต้องให้ความสำคัญต่อกิจกรรมหะละเกาะฮูด้วย Nor Saadah Binti Din และคณะ(2010 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง Usrah Wadah Pendidikan: Pengalikasiannya Melahirkaninsan Terpelajar dan Terdidik Kolej Universiti Islam Antarabangsa Selangor Malaysia พบว่า เมื่อตรวจสอบพฤติกรรมของนักศึกษาปรากฏว่านักศึกษายังไม่ได้ปฏิบัติตามหลักปรัชญา หรือ วิถีอิสลามหรือ หลักการอิสลามมาปฏิบัติเป็นแนวทางตามหลักสูตร ที่ได้กำหนดวิถีแห่งการดำเนินชีวิตมากนัก ฉะนั้นงานวิจัยนี้จะเน้นและให้ความสำคัญต่อกิจกรรมหะละเกาะฮู ให้เป็นหลักสูตรหลักในสถาบันการศึกษา เพื่อเป็นวิธีการสร้างนักศึกษาให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ด้วยองค์ประกอบของการจัดการกิจกรรมหะละเกาะฮู คือ มีมูร็อบบีย์ มุตะร็อบบีย์ หลักสูตรและวิธีการดำเนินการ โดยมีการประเมินกิจกรรมหะละเกาะฮูและบุคลากรและอาจารย์จะต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าวด้วย มุมีนีฮ์ บุนอตาหยง (2552 :121) ได้ศึกษากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอิสลาม พบว่า กิจกรรมหะละเกาะฮูเป็นกิจกรรมที่จะปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอิสลามแก่นักเรียน 6 ด้าน คือ ความเกรงกลัวต่ออัลลอฮู ความอดทน การให้อภัย ความบริสุทธิ์ใจ ความซื่อสัตย์สุจริตและความยุติธรรม และเสนอแนะให้เป็นกิจกรรมประจำโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามด้วย สอดคล้องกับ มนุญศักดิ์ โต้ะเถื่อน (2553 :173) ได้ศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการปลูกฝังอัคลาฟแก่นักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี พบว่า แนวทางการปลูกฝังจริยธรรมแก่นักเรียน ได้แก่ การใช้ระบบกิจกรรมหะละเกาะฮูอย่างเป็นรูปธรรมภายใต้การดูแลของอาจารย์ที่ปรึกษาและเป็นนโยบายของโรงเรียน มีการดำเนินการกำกับดูแลและติดตามเป็นระบบอย่าง

ต่อเนื่อง เพื่อให้ให้นักเรียนได้ซึมซับและเข้าใจระบบกิจกรรมหะละเกาะฮุได้อย่างดี จากงานวิจัยข้างต้นสรุปได้ว่า กิจกรรมหะละเกาะฮุเป็นกิจกรรมที่สามารถที่พัฒนานักเรียนและนักศึกษาได้ โดยเฉพาะ การขัดเกลาตนเอง ให้มีคุณธรรมจริยธรรมอิสลามที่ดีงาม เพื่อให้ให้นักเรียนและนักศึกษาได้รับการพัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การดริบียะฮ์ในรูปแบบกิจกรรมหะละเกาะฮุได้แผ่ขยาย กระบวนการสร้างนักศึกษาที่เข้าใจอิสลามก็จะแผ่ขยายไปด้วยจนทำให้นักศึกษาเข้าใจหลักการอิสลามอย่างแท้จริงและเป็นที่ยอมรับต่อสาธารณชน สิ่งนี้จะเข้าสู่วิถีแห่งการดำเนินชีวิตของนักศึกษาที่ครบถ้วนสมบูรณ์ด้วยสัจธรรมและความยุติธรรม อีกทั้งกิจกรรมหะละเกาะฮุยังเป็นการแผ่ขยายและพัฒนาที่เป็นปัจเจก (self development) แก่สมาชิกในกลุ่มอีกด้วย เพราะโดยปกติแล้วเมื่อกิจกรรมหะละเกาะฮุมีการขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่องมันก็จะเกิดขึ้นซึ่งพลังของความเป็นพี่น้องในอิสลาม(Ukhuwwah Islamiyah)ในกลุ่มสมาชิกด้วยกันและสมาชิกไม่ใช่แค่เรียนรู้กระบวนการเกี่ยวกับเรื่องศาสนาอิสลามเท่านั้น แต่สมาชิกจะได้รับการเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการทำงานร่วมกันกับผู้อื่นทั้งที่เป็นผู้นำและผู้ตาม วินัยต่างๆที่เกิดขึ้นในกระบวนการกลุ่มที่ได้กำหนดมา การคิดเชิงวิเคราะห์และมีการโต้ตอบในกระบวนการกลุ่ม การนำเสนอความคิดเห็นต่อผู้อื่น การตัดสินใจ การสื่อสารระหว่างกันและการสรุปผลจากการสังเคราะห์ที่ผ่านกระบวนการกลุ่ม (Al-Mufakkir Hamidi 2556: ออนไลน์) สิ่งเหล่านี้เป็นทักษะที่สำคัญสำหรับนักศึกษาที่จะนำไปสู่การพัฒนาตนเองและทำงานเพื่อสังคมส่วนรวม และจะได้รับความสำเร็จทั้งโลกนี้และโลกหน้า

ขณะเดียวกัน นักศึกษาจะมีแต่ความขาดทุนหากนักศึกษาไม่ได้ดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะฮุ เพราะสิ่งนี้เปรียบเสมือนเป็นการสร้างความใกล้ชิดที่ดีที่สุดสู่การพัฒนาตนเองและเป็นนักทำงานเพื่อสังคมที่มั่นคง มีจุดยืนที่เข้มแข็งและพร้อมที่จะเสียสละเพื่อสังคม อาจเป็นไปได้ว่า เมื่อกิจกรรมหะละเกาะฮุที่กล่าว เกิดการหยุดนิ่ง สภาพของนักศึกษาที่จะพัฒนาตนเองและทำงานเพื่อสังคมอิสลามก็จะสูญหายไป (Anon, 2001: 37)

ฉะนั้นเราจะเห็นความสำคัญของกิจกรรมหะละเกาะฮุในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่สามารถพัฒนานักศึกษาได้อย่างครอบคลุมและสมบูรณ์ แต่การดำเนินกิจกรรมหะละเกาะฮุของวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ที่ผ่านมานั้น จะใช้หลักสูตรของฝ่ายพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สถาบันอิสลาม มหาวิทยาลัยฟาฏอนีมาประยุกต์ใช้กับนักศึกษา ทำให้การดำเนินการกิจกรรมไม่สามารถที่จะดำเนินกิจกรรมตามหลักสูตรที่กำหนดไว้ได้ วิทยาลัยอิสลามศึกษาจึงจำเป็นที่จะต้องร่างแบบแผนหรือกระบวนการกิจกรรมของตนเอง ในการพัฒนานักศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของนักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เพื่อการพัฒนานักศึกษาผ่านกระบวนการหะละเกาะฮุอย่างเป็นระบบ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุเพื่อนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี และสามารถที่จะยังประโยชน์กับนักศึกษาสถาบันการศึกษาอื่นๆทั้งจากรัฐ เอกชน และสังคมทั่วไป

เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนานักศึกษาให้มีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา องค์กรมุสลิมและสังคมมุสลิมต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮ์ในอิสลาม

1.2.2 เพื่อศึกษาการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮ์ของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

1.2.3 เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮ์ของนักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

1.3 คำถามวิจัย

1.3.1 กิจกรรมหะละเกาะฮ์ในอิสลามมีรูปแบบ ลักษณะและวิธีการอย่างไรบ้าง

1.3.2 การจัดกิจกรรมหะละเกาะฮ์ของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษาเป็นอย่างไร

1.3.3 แนวทางการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮ์ของวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์เป็นอย่างไรและควรจะทำอย่างไรจึงจะได้ผลสูงสุด

1.4 ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

1.4.1 ทราบการจัดหะละเกาะฮ์ในอิสลาม

1.4.2 ทราบการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮ์ของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา

1.4.3 ทราบแนวทางในการพัฒนาการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮ์ของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา ให้เหมาะสมกับบริบทของนักศึกษา

1.4.4 สามารถเพิ่มประสบการณ์ใหม่แก่ผู้วิจัยได้

1.4.5 เป็นข้อมูลความรู้ใหม่สำหรับผู้สนใจที่จะศึกษาค้นคว้าในโอกาสต่อไป

1.5 ขอบเขตการศึกษาวิจัย

1.5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา มีดังนี้

1.5.1.1 ศึกษาถึงความหมาย ประวัติ องค์กรประกอบและแนวทางการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮ์

1.5.1.2 ศึกษาถึงการจัดกิจกรรมกิจกรรมทะเลาะเถาะของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

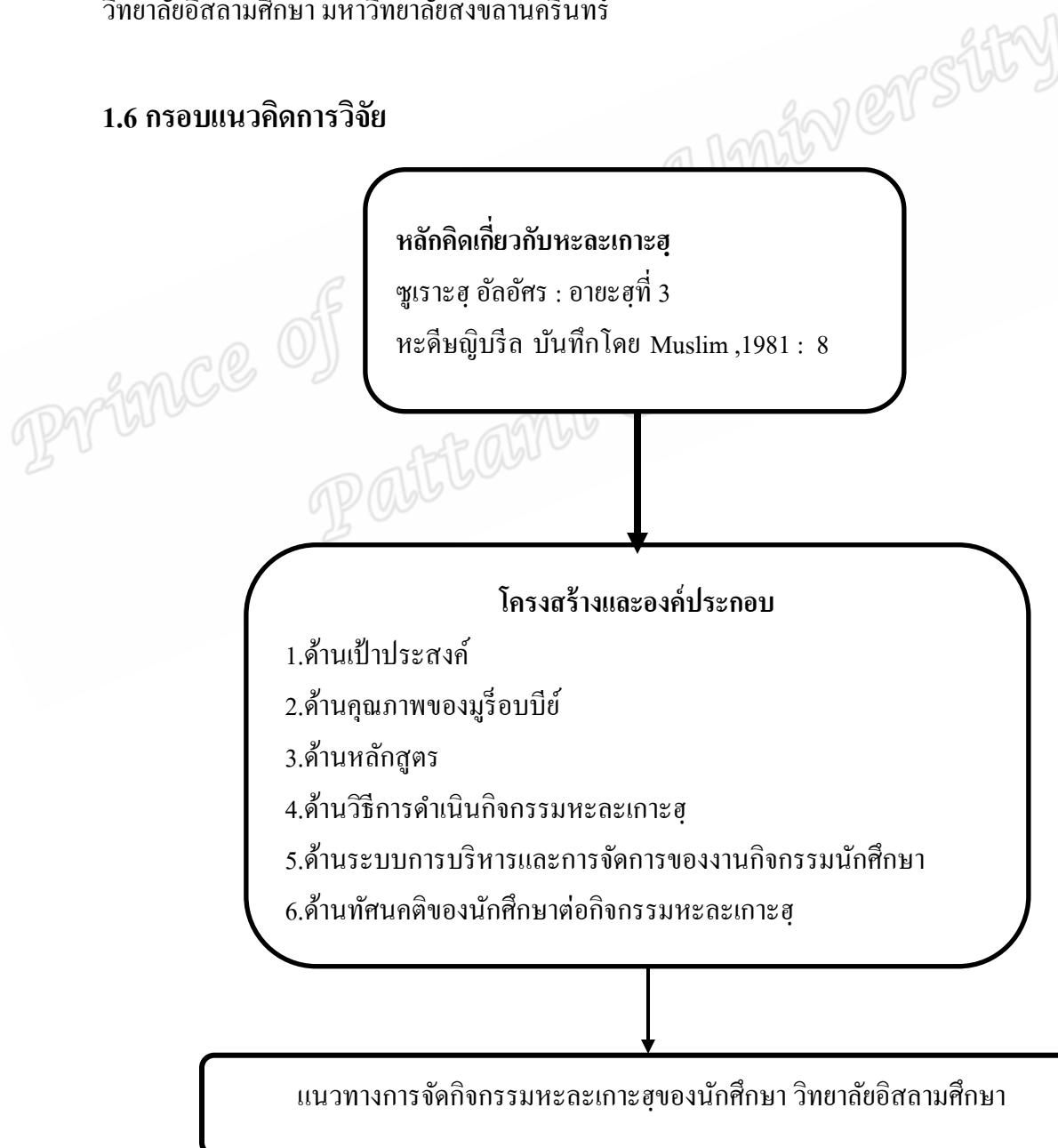
1.5.2 ขอบเขตภาคสนาม มีดังนี้

1.5.2.1 ศึกษาจากเอกสาร เอกสารเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมทะเลาะเถาะ

1.5.2.2 ประชากร ประชากรในการศึกษาวิจัยนักศึกษา นักศึกษา พี่เลี้ยงบุคลากร ทั้งในและนอกวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

1.5.2.3 กลุ่มตัวอย่าง ศึกษาจากแหล่งข้อมูลนักศึกษา 295 คน พี่เลี้ยง 30 คน ในวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

1.6 กรอบแนวคิดการวิจัย

รายละเอียดกรอบแนวคิด

1. อายะห์อัลกุรอานที่เกี่ยวข้องกับหะลอะฮ์ด้านการตักเตือนซึ่งกันและกัน

﴿إِلَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَّصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَّصَوْا
بِالصَّبْرِ﴾

(العصر: 3)

ความหมาย “นอกจากบรรดาผู้ศรัทธาและกระทำความดีทั้งหลาย และตักเตือนกันและกันในสิ่งที่เป็นสัจธรรมและตักเตือนกันและกัน ให้มีความอดทน”

(อัลอัสร: 3)

อิบนุกะษีร ได้อธิบายคำว่า ตักเตือนกันและกันในสิ่งที่เป็นสัจธรรม หมายถึง การปฏิบัติตามและเชื่อฟังในสิ่งที่ถูกสั่งโดยอัลลอฮ์ และละทิ้งในสิ่งที่อัลลอฮ์ได้ทรงห้ามตักเตือนกันและกัน ให้มีความอดทน หมายถึง อดทนต่อการทดสอบจากอัลลอฮ์ กฎสถานะของอัลลอฮ์ และ อดทนต่อการโต้ตอบกล่าวร้าย คำทอ จากการเชิญชวนให้ปฏิบัติในสิ่งที่ดีและละทิ้งในสิ่งที่ไม่ดี (Ibn kathir 1999,8 :480)

เมาลานา ซัยยิด อับดุลลา เมาคูดี (2546: 3478) ได้อธิบาย อายะฮ์นี้ว่า ผู้ศรัทธาและผู้ทำความดีจะต้องตักเตือนกันและกัน ไปสู่สัจธรรมและไปสู่ความอดทน นั่นหมายความว่า ในประการแรก ผู้ศรัทธาและกระทำความดีจะต้องไม่อยู่อย่างเอาตัวรอดแบบตัวใครตัวมัน แต่จะต้องสร้างสังคมที่ศรัทธาและทำความดีโดยการรวมพวกเขาเข้าด้วยกัน และประการที่สอง ทุกคนในสังคมจะต้องมีความรู้ลึกซึ้งชอบในการที่จะไม่ปล่อยให้สังคมตกต่ำ ดังนั้น สมาชิกของสังคมจึงมีหน้าที่จะต้องตักเตือนชักชวนกันไปสู่สัจธรรมและความอดทน

จากอายะฮ์ข้างต้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การใช้ชีวิตในสังคมนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการตักเตือนกันและกัน เพื่อสร้างเกราะป้องกันจากสิ่งไม่ดีเข้ามาในชีวิต ขณะเดียวกันสมาชิกร่วมเชิญชวนและส่งเสริมให้กระทำความดี ฉะนั้นการตักเตือน ตรงนี้จำเป็นอย่างยิ่งจะต้องอยู่เป็นกลุ่มเพื่อให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันดูแลและคอนปกป้องซึ่งกันและกัน ดังนั้น ผู้วิจัยนำ แนวคิดนี้มาเป็นหลักการในการจัดกิจกรรมหะลอะฮ์ขึ้นมาเพื่อจะพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

2. หะดีษที่เกี่ยวข้องกับหะละเกาะฮุดด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

((عن عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ قَالَ بَيْنَمَا نَحْنُ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَاتَ يَوْمٍ إِذْ طَلَعَ عَلَيْنَا رَجُلٌ شَدِيدُ بَيَاضِ الثِّيَابِ شَدِيدُ سَوَادِ الشَّعْرِ لَا يُرَى عَلَيْهِ أَثَرُ السَّفَرِ وَلَا يَعْرِفُهُ مِنَّا أَحَدٌ حَتَّى جَلَسَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَسْنَدَ رُكْبَتَيْهِ إِلَى رُكْبَتَيْهِ وَوَضَعَ كَفَّيْهِ عَلَى فَحْدَيْهِ وَقَالَ يَا مُحَمَّدُ أَخْبِرْنِي. عَنِ الْإِسْلَامِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْإِسْلَامُ أَنْ تَشْهَدَ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَتُقِيمَ الصَّلَاةَ وَتُؤْتِيَ الزَّكَاةَ وَتَصُومَ رَمَضَانَ وَتُحِجَّ الْبَيْتَ إِنْ اسْتَطَعْتَ إِلَيْهِ سَبِيلًا قَالَ صَدَقْتَ قَالَ فَعَجَبْنَا لَهُ يَسْأَلُهُ وَيُصَدِّقُهُ قَالَ فَأَخْبِرْنِي عَنِ الْإِيمَانِ قَالَ أَنْ تُؤْمِنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَتُؤْمِنَ بِالْقَدْرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ قَالَ صَدَقْتَ قَالَ فَأَخْبِرْنِي عَنِ الْإِحْسَانِ قَالَ أَنْ تَعْبُدَ اللَّهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ فَإِنَّهُ يَرَاكَ قَالَ فَأَخْبِرْنِي عَنِ السَّاعَةِ قَالَ مَا الْمَسْئُولُ عَنْهَا بِأَعْلَمَ مِنَ السَّائِلِ قَالَ فَأَخْبِرْنِي عَنْ أَمَارَتِهَا قَالَ أَنْ تَلِدَ الْأُمَّةُ رَبَّتَهَا وَأَنْ تَرَى الْخُفَاءَ الْعُرَاءَ الْعَالَةَ رِعَاءَ الشَّيْءِ يَتَطَاوَلُونَ فِي الْبُنْيَانِ قَالَ ثُمَّ انْطَلَقَ فَلَبِثْتُ مَلِيًّا ثُمَّ قَالَ لِي يَا عُمَرُ أَتَدْرِي مَنْ السَّائِلُ فُلْتُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ فَإِنَّهُ جِبْرِيلُ أَتَاكُمْ يُعَلِّمُكُمْ دِينَكُمْ))

ความว่า: จากท่านอุมัร เราะฎิยัลลอฮุอันฮุได้เล่าว่า: "วันหนึ่ง ในขณะที่พวกเรากำลังนั่งอยู่กับท่านเราะฮ์ฎุลลอฮ ﷺ ท่านใดนั้นก็มีชายคนหนึ่งสวมเสื้อผ้าที่ขาวโพลน มีผมที่ดำสนิท และไม่เห็นร่องรอยของการเดินทาง ได้ปรากฏขึ้นมายังพวกเรา และไม่มีผู้ใดเลยในหมู่พวกเราที่รู้จักเขา จนในที่สุดเขาได้เข้ามานั่งที่ท่านนะบี ﷺ แล้วเขาก็เอาเข้าทั้งสองข้างของเขายื่นกับเข้าทั้งสองข้างท่านนะบี ﷺ และได้วางมือของเขามาบนขาของท่านนะบี ﷺ แล้วเขาก็กล่าวขึ้นว่า “โอ้มุหัมมัดเอ๋ย จงบอกให้ฉันรู้เกี่ยวกับอิสลามเถิด” แล้วท่านเราะฮ์ฎุลลอฮ ﷺ ก็กล่าวว่า: อิสลามคือ การที่ท่านกล่าวปฏิญาณว่า “ไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่ควรแก่การเคารพยกย่องนอกจากอัลลอฮ์ และ

มุหัมมัดนั้นเป็นเราะสูลของอัลลอฮ์”การที่ท่านดำรงไว้ซึ่งการละหมาดจ่าย
 ะกาตถือศีลอดในเดือนเราะมะฎอนและไปประกอบพิธีหัจญ์ ณ บัยติลละฮ์
 หากท่านมีความสามารถเดินทางไปได้.เขากล่าวว่า “จริงอย่างที่ท่านพูด”
 (ท่านอุมร์กล่าวว่า) ดังนั้นพวกเราพากันแปลกใจที่เขาถามท่านนะบีﷺ แล้ว
 เขาก็รับรองว่าท่านนะบีพูดจริง.เขากล่าวอีกว่า “จงบอกให้ฉันรู้เกี่ยวกับอิ
 มานเถิด”ท่านนะบีﷺ จึงตอบว่า การที่ท่านศรัทธาต่ออัลลอฮ์ต่อบรรดา
 ลากิฮะฮ์ของพระองค์ ต่อบรรดาคัมภีร์ของพระองค์ ต่อบรรดาศาสนทูตของ
 พระองค์ ต่อวันปรโลก และเชื่อต่อการกำหนดสถานะของพระองค์ทั้งที่ดี
 และไม่ดีย”แล้วเขากล่าวว่า “จริงอย่างที่ท่านพูด”แล้วเขาก็กล่าวอีกว่า “ดังนั้น
 ท่านจงบอกให้ฉันรู้เกี่ยวกับอิฮฺसानเถิด”ท่านนะบีﷺ ตอบว่า “คือการที่
 ท่านทำอิบาดะฮ์ต่ออัลลอฮ์เสมือนกับว่าท่านเห็นพระองค์ แม้ว่าท่านไม่เห็น
 พระองค์ แต่พระองค์ทรงเห็นท่านแน่นอน”แล้วเขากล่าวอีกว่า “ดังนั้นท่าน
 จงบอกให้ฉันรู้เกี่ยวกับวันกิยามะฮ์เถิด?”ท่านนะบีﷺ ตอบว่า “ผู้ที่ถูกถาม
 ไม่ได้รู้มากไปกว่าผู้ถามเลย”แล้วเขาก็กล่าวว่า “ถ้าเช่นนั้นท่านจงบอกให้ฉัน
 รู้ถึงสัญญาณของมันเถิด”ท่านนะบีﷺ ตอบว่า “คือการที่ทาสีจะคลอคลุม
 เป็นนายของนาง ท่านจะได้เห็นผู้ที่ไม่สวมรองเท้า ไม่มีเสื้อผ้าจะสวมใส่
 เป็นผู้ยากจนข้นแค้น และเลี้ยงแพะ แต่กลับแข่งขันกันสร้างอาคารสูง ๆ ”
 จากนั้น เขาก็จากไป และฉัน (หมายถึงอุมร์) ก็หายหน้าไปหลายวัน ต่อมา
 ท่านนะบีﷺ ก็ถามฉันว่า “โอ้อุมร์ ท่านรู้ไหมว่า ผู้ถามครั้งนั้นเป็นใคร” ฉัน
 ตอบว่า “อัลลอฮ์และเราะสูลของพระองค์เท่านั้นที่รู้”ท่านนะบีﷺ ตอบว่า
 “แท้จริงเขาคือ ญิบรีล ท่านมาหาพวกท่าน เพื่อสอนพวกท่านเรื่องศาสนา
 ของพวกท่าน”

(บันทึก โดย Muslim ,1981 : 8)

Muatafa Albugha (1999: 19) กล่าวว่า การถามตอบถือเป็นแนวทางในการอบรม
 ให้ความรู้ที่ประสบความสำเร็จทั้งอดีตและปัจจุบันและแนวทางในการถามตอบนี้ท่านนะบีﷺ ก็ได้
 นำมาใช้ในการอบรมสั่งสอนเสาะหาบะห้ของท่านซ้ำแล้วซ้ำเล่าในส่วนของหะดีษของท่าน
 เนื่องจากการถามตอบนั้นทำให้ผู้ฟังเกิดความตื่นตัวและทำให้สติปัญญาของพวกเขาเตรียมพร้อม
 สำหรับการรับคำตอบที่ถูกต้อง

1.7 ข้อตกลงเบื้องต้น

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดข้อตกลงเบื้องต้นไว้ดังต่อไปนี้

1.7.1 การปริวรรตอักษรอาหรับเป็นอักษรไทยใช้กฎเกณฑ์ที่กำหนดโดยวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี และการปริวรรตอักษรอาหรับเป็นอักษรอังกฤษใช้กฎเกณฑ์ที่กำหนดโดยห้องสมุดรัฐสภาประเทศสหรัฐอเมริกา

1.7.2 การแปลความหมายอายะฮ์อัลกุรอาน ผู้วิจัยจะยึดพระมหาคัมภีร์อัลกุรอานพร้อมคำแปลเป็นภาษาไทยของสมาคมนักเรียนเก่าอาหรับประเทศไทย ซึ่งพิมพ์เผยแพร่โดยศูนย์กษัตริย์พะฮัดเพื่อการพิมพ์อัลกุรอานเป็นหลักในการแปล

1.8 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.8.1 หะละเกาะฮ์ หมายถึง กิจกรรมกลุ่มศึกษาอิสลาม มีลักษณะนั่งเป็นวงกลมของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ประกอบด้วย หลักสูตร มูร็อบบีย์ (พี่เลี้ยง) มุตาออบบีย์ (สมาชิกกลุ่ม) ขั้นตอนการดำเนินการ

1.8.2 มูร็อบบีย์ หมายถึง พี่เลี้ยงดำเนินการนำกลุ่มศึกษา เพื่อดำเนินการตามขั้นตอนของกิจกรรมและให้คำแนะนำแก่สมาชิกกลุ่มศึกษา

1.8.3 มุตาออบบีย์ หมายถึง สมาชิกกลุ่มศึกษาอิสลามที่มีจำนวน 3 – 12 คน ต่อหนึ่งกลุ่มศึกษา ซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของมูร็อบบีย์

1.8.4 หลักสูตร หมายถึง หลักสูตรที่ใช้ประกอบกิจกรรมหะละเกาะฮ์ ของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โดยมีเนื้อหา อัลกุรอานและตัฟซีร์ หะดีษ หลักศรัทธา ศาสนบัญญัติ ประวัติศาสตร์ แนวคิดอิสลามและประเด็นร่วมสมัย

1.8.5 ขั้นตอนการดำเนินการ หมายถึง การตอนการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮ์ โดยการเริ่มด้วยการอ่านอัลกุรอานตัฟซีร์หะดีษ และเนื้อหาอื่น ๆ ตามหลักสูตรที่ได้กำหนด

1.8.6 การจัดการกลุ่มศึกษา หมายถึง การจัดการกลุ่มศึกษาให้ดำเนินการได้อย่างสม่ำเสมอ การกำหนดกฎเกณฑ์ต่างๆที่ต้องร่วมกันปฏิบัติ ประกอบด้วย การจัดการสมาชิก การจัดการเวลาและสถานที่

1.8.7 วิทยาลัยอิสลามศึกษา หมายถึง วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

1.9 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิจัย

1.9.1 เครื่องหมาย ﴿...﴾ วงเล็บดอกไม้ ใช้สำหรับอายะฮ์อัลกุรอาน

1.9.2 เครื่องหมาย “...” เป็นเครื่องหมายที่ใช้สำหรับการแปลความหมายของอัลกุรอานและอัลหะดีษ ตลอดจนคำพูดของนักวิชาการที่นำมาอ้างอิง

1.9.3 เครื่องหมาย ((...)) วงเล็บปีกกู่ ใช้สำหรับตัวบทอัลหะดีษ

1.9.4 เครื่องหมาย (...) วงเล็บเดี่ยว ใช้สำหรับการเขียนอ้างอิงและการอธิบายศัพท์ที่สำคัญ

1.9.5 สัญลักษณ์ ﷻ เป็นภาษาอาหรับที่มาจากคำว่า “สุบหานะฮ์ วะตะอาลา” ซึ่งมีความหมายว่า “พระองค์ทรงมหาวริสุทฺธิ์และสูงส่งยิ่ง” เป็นคำที่มุสลิมใช้กล่าวขย้องและสรรเสริญพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ หลังจากที่ได้อิ่ยนามพระองค์

1.9.6 สัญลักษณ์ ﷻ เป็นภาษาอาหรับที่มาจากคำว่า “ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮะสลัลัม” ซึ่งมีความหมายว่า “ขออัลลอฮ์ ﷻ ทรงประทานความโปรดปรานและความสันติแด่ท่าน” เป็นคำที่มุสลิมใช้หลังจากได้มีการกล่าวถึงนบีมุหัมมัด ﷺ

1.9.7 สัญลักษณ์ ﷺ เป็นภาษาอาหรับ มาจากคำว่า “อะลัยฮิสสะลาม” หมายถึงขออัลลอฮ์ ﷻ ทรงประทานความสันติแด่ท่าน เป็นคำที่ใช้หลังจากได้มีการกล่าวถึงท่านนบีหรือเราะสูลท่านอื่นยกเว้นนบีมุหัมมัด ﷺ หลังจากที่มีการกล่าวถึง

1.9.8 สัญลักษณ์ ﷻ เป็นภาษาอาหรับมาจากคำว่า “เราะฎียัลลอฮูอันฮุ” หมายถึง “ขออัลลอฮ์ ﷻ ทรงโปรดปรานแก่เขา” จะเขียนต่อท้ายเศาะหาบะฮ์ทุกครั้งหลังจากที่มีการกล่าวถึง

1.9.9 สัญลักษณ์ ﷺ เป็นภาษาอาหรับมาจากคำว่า “เราะฎียัลลอฮูอันฮา” หมายถึง “ขออัลลอฮ์ ﷻ ทรงโปรดปรานแก่นาง” จะเขียนต่อท้ายเศาะหาบียะฮ์ทุกครั้งหลังจากที่มีการกล่าวถึง

1.9.10 สัญลักษณ์ ﷺ เป็นภาษาอาหรับมาจากคำว่า “เราะฎียัลลอฮูอันฮุมมา” หมายถึง “ขออัลลอฮ์ ﷻ ทรงโปรดปรานแก่เขาทั้งสอง” จะเขียนต่อท้ายเศาะหาบะฮ์หรือเศาะหาบียะฮ์จำนวนสองท่านทุกครั้งหลังจากที่มีการกล่าวถึง

บทที่ 2

อัลกุรอาน อัลหะดีษ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 อัลกุรอานและอัลหะดีษ

2.1.1 อายะห์อัลกุรอานที่เกี่ยวข้องกับหะลอะฮะฮ์ด้านการตักเตือนซึ่งกันและกัน

﴿إِلَّا الَّذِينَ﴾

(العصر: 3)

ความหมาย “นอกจากบรรดาผู้ศรัทธาและกระทำความดีทั้งหลาย และตักเตือนกันและกันในเรื่องที่เป็นสัจธรรมและตักเตือนกันและกัน ให้มีความอดทน”

(อัลอัสร: 3)

อิบน์ กะษีร ได้อธิบายคำว่า ตักเตือนกันและกันในเรื่องที่เป็นสัจธรรม หมายถึง การปฏิบัติตามและเชื่อฟังในสิ่งที่ถูกสั่งโดยอัลลอฮ์ และละทิ้งในสิ่งที่อัลลอฮ์ได้ทรงห้ามตักเตือนกันและกันให้มีความอดทน หมายถึง อดทนต่อการทดสอบจากอัลลอฮ์ กฎสภาวะของอัลลอฮ์ และ อดทนต่อการโต้ตอบกล่าวร้าย คำทอ จากการเชิญชวนให้ปฏิบัติในสิ่งที่ดีและละทิ้งในสิ่งที่ไม่ดี (Ibn Kathir 1999,8 :480)

แมลาเนา ซัยยิด อับดุลลา เมาคูดี (2546: 3478) ได้อธิบาย อายะฮ์นี้ว่า ผู้ศรัทธาและผู้ทำความดีจะต้องตักเตือนกันและกันไปสู่สัจธรรมและไปสู่ความอดทน นั้นหมายความว่า ในประการแรก ผู้ศรัทธาและกระทำความดีจะต้องไม่อยู่อย่างเอาตัวรอดแบบตัวใครตัวมัน แต่จะต้องสร้างสังคมที่ศรัทธาและทำความดีโดยการรวมพวกเขาเข้าด้วยกัน และประการที่สอง ทุกคนในสังคมจะต้องมีความรู้สึกร่วมในการที่จะไม่ปล่อยให้สังคมตกต่ำ ดังนั้น สมาชิกของสังคมจึงมีหน้าที่ที่จะต้องตักเตือนชักชวนกันไปสู่สัจธรรมและความอดทน

สรุปว่า การตักเตือนเป็นกระบวนการหนึ่งในการขัดเกลาจิตใจและพฤติกรรมของมนุษย์ เพื่อให้มนุษย์ได้ปฏิบัติในสิ่งที่ดีและละทิ้งในสิ่งที่ไม่ดี ฉะนั้น สอดคล้องกับกิจกรรมหะลอะฮะฮ์ เพราะเป้าหมายของกิจกรรมหะลอะฮะฮ์นั้น สมาชิกที่อยู่ในกลุ่มจะต้องมีการ

แลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อเพิ่มพูนความรู้สู่การปฏิบัติและมีการคัดค้านซึ่งกันและกันโดยกำชับให้ปฏิบัติในสิ่งที่ดีและละทิ้งสิ่งที่เป็นความชั่วทั้งหลาย

2.1.2 หน้าที่เกี่ยวข้องกับการคัดค้านซึ่งกันและกัน

((الدِّينُ النَّصِيحَةُ " ، قُلْنَا : لِمَنْ يَا رَسُولَ اللَّهِ ؟ قَالَ : " لِلَّهِ ،

وَلِكِتَابِهِ ، وَلِرَسُولِهِ ، وَلِأَيِّمَّةِ الْمُسْلِمِينَ وَعَامَّتِهِمْ))

(رواه مسلم : 55)

ความว่า ศาสนา คือ การคัดค้านกัน (สามครั้ง) เพื่อใครละ ท่านเราะสูล ﷺ ท่านตอบว่า เพื่ออัลลอฮ์ ﷻ เพื่อคัมภีร์ของพระองค์ เพื่อเราะสูล ของพระองค์ และเพื่อผู้นำของมวลมุสลิม รวมทั้งบรรดามุสลิมทั่วไป

(บันทึกโดย Muslim, 1981 : 55)

อิหม่ามอันนาวาวี¹ (2546 : 24) ได้อธิบายมีความว่า การคัดค้าน หมายถึง การคัดค้าน สิ่งสอนนั้น เปรียบเสมือนเสาหลักที่ดำรงศาสนาให้คงอยู่ได้ เพราะว่าหากไม่มีการคัดค้านเสียแล้ว ศาสนาก็ย่อมสูญสลายไปจากจิตใจของผู้คน

การคัดค้านเพื่ออัลลอฮ์ ﷻ หมายถึง ให้เชื่อมั่นต่อพระองค์อย่างแน่วแน่ ในฐานะพระผู้สร้างและทรงอภิบาลสรรพสิ่ง รวมทั้งยำเกรงและเชื่อฟังในคำสั่งใช้และข้อห้ามของพระองค์อย่างเคร่งครัด

การคัดค้านเพื่อคัมภีร์ของพระองค์ หมายถึง ให้เชื่อมั่นว่าอัลกุรอาน คือ ถ้อยคำดำรัสที่มาจากอัลลอฮ์ ﷻ เป็นทางนำที่เที่ยงตรง ที่ผู้ศรัทธาจะต้องยึดมั่นปฏิบัติตาม รวมทั้งต้องศึกษาและรักษาการอ่านอย่างถูกต้อง

การคัดค้านเพื่อเราะสูล ﷺ หมายถึง ให้ศรัทธาในสิ่งที่ท่านนำมา เชื่อฟัง รวมทั้งช่วยรักษาและฟื้นฟูแบบอย่างของท่านให้คงอยู่

การคัดค้านเพื่อผู้นำของมวลมุสลิม หมายถึง ช่วยเหลือพวกเขาให้ดำรงอยู่เป็นสังฆกรรม ให้การยอมรับและปฏิบัติตามในสิ่งที่ดีหรือห้ามปราม แนะนำในสิ่งที่ผิดพลาด

¹ อัล อิหม่ามยะหฺยา บิน ชุรฟูดดีน อันนะวาวี เกิดในเดือนมกราคม ปี อีเราะฮ์ศักราช 631 ที่บ้านนะวา เมืองคัมสัศ ประเทศซีเรีย ท่านท่องจำอัลกุรอานหมดทั้งเล่ม ครั้งเมื่ออย่างสุวัยหนุ่ม ท่านได้เขียนและเรียบเรียง หนังสือวิชาการอิสลามมากมาย และได้เสียชีวิต วันที่ 24 เดือนเราะญับ ปีอีเราะฮ์ศักราช 676

การตัดเดือนบรรมคามุสลิมทั่วไป หมายถึง ช่วยเหลือ ซี้แนะ หรือส่งเสริมกันในเรื่องที่ ดี มีประโยชน์ต่าง ๆ ต่อกัน ทั้งเรื่องคุณยาและอะกิเราะฮ์

อิสมาแอลตุฟี จะปะเกีย (2557 : 8) กล่าวว่า นะสีหะฮ์ คือ การแสดงความบริสุทธิ์ใจ ต่อผู้อื่น ไม่ว่าจะด้วยการกระทำหรือคำพูด ทั้งยังเป็นภารกิจหลักของบรรดาศาสนทูตของอัลลอฮ์ ﷺ ยิ่งไปกว่านั้นนะสีหะฮ์ยังเป็นแก่นหลักของศาสนาอิสลามและเป็นหน้าที่ของมุสลิมและมุสลิมะฮ์ที่ จะต้องปฏิบัติ

2.1.3 หะดีษที่เกี่ยวข้องกับหะละเกาะฮ์ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

((عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ قَالَ بَيْنَمَا نَحْنُ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَاتَ يَوْمٍ إِذْ طَلَعَ عَلَيْنَا رَجُلٌ شَدِيدُ بَيَاضِ الثِّيَابِ شَدِيدُ سَوَادِ الشَّعْرِ لَا يُرَى عَلَيْهِ أَثَرُ السَّمْرِ وَلَا يَعْرِفُهُ مِنَّا أَحَدٌ حَتَّى جَلَسَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَسْنَدَ رُكْبَتَيْهِ إِلَى رُكْبَتَيْهِ وَوَضَعَ كَفَّيْهِ عَلَى فَحْدَيْهِ وَقَالَ يَا مُحَمَّدُ أَخْبِرْنِي عَنِ الْإِسْلَامِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْإِسْلَامُ أَنْ تَشْهَدَ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَتُقِيمَ الصَّلَاةَ وَتُؤْتِيَ الزَّكَاةَ وَتَصُومَ رَمَضَانَ وَتَحُجَّ الْبَيْتَ إِنْ اسْتَطَعْتَ إِلَيْهِ سَبِيلًا قَالَ صَدَقْتَ قَالَ فَعَجَبْنَا لَهُ يَسْأَلُهُ وَيُصَدِّقُهُ قَالَ فَأَخْبِرْنِي عَنِ الْإِيمَانِ قَالَ أَنْ تُؤْمِنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَتُؤْمِنَ بِالْقَدْرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ قَالَ صَدَقْتَ قَالَ فَأَخْبِرْنِي عَنِ الْإِحْسَانِ قَالَ أَنْ تَعْبُدَ اللَّهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ فَإِنَّهُ يَرَاكَ قَالَ فَأَخْبِرْنِي عَنِ السَّاعَةِ قَالَ مَا الْمَسْئُولُ عَنْهَا بِأَعْلَمَ مِنَ السَّائِلِ قَالَ فَأَخْبِرْنِي عَنِ أَمَارَتِهَا قَالَ أَنْ تَلِدَ الْأُمَّةُ رَبَّتَهَا وَأَنْ تَرَى الْخُفَاةَ الْعُرَاةَ الْعَالَةَ رِعَاءَ الشَّيْءِ يَتَطَاوَلُونَ فِي الْبُنْيَانِ قَالَ ثُمَّ انْطَلَقَ فَلَبِثْتُ مَلِيًّا ثُمَّ قَالَ لِي يَا عُمَرُ أَتَدْرِي مَنْ السَّائِلُ قُلْتُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ فَإِنَّهُ جِبْرِيلُ أَتَاكُمْ يُعَلِّمُكُمْ دِينَكُمْ))

ความว่า: จากท่านอุมร์ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุได้เล่าว่า: "วันหนึ่ง ในขณะที่พวกเขา กำลังนั่งอยู่กับท่านเราะฮ์สุลลอลอฮ์ ﷺ ท่านใดนั้นก็มิชายคนหนึ่งสวม เสื้อผ้าที่ขาวโพลน มีผมที่ดำสนิท และไม่เห็นร่องรอยของการเดินทาง ได้

ปรากฏขึ้นมายังพวกเรา และไม่มีผู้ใดเลยในหมู่พวกเราที่รู้จักเขา จนในที่สุด เขาได้เข้ามาในที่ท่านนะบี ﷺ แล้วเขาก็เอาเข้าทั้งสองข้างของเขายันกับเข้าทั้งสองข้างท่านนะบี ﷺ และได้วางมือของเขามือขวาของท่านนะบี ﷺ แล้ว เขาก็กล่าวขึ้นว่า “โอ้มุหัมมัดเอ๋ย จงบอกให้ฉันรู้เกี่ยวกับอิสลามเถิด” แล้ว ท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ก็กล่าวว่า: อิสลามคือ การที่ท่านกล่าวปฏิญาณว่า “ไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่ควรแก่การเคารพยกย่องนอกจากอัลลอฮ์ และมุหัมมัดนั้นเป็นเราะฮ์ลุลลอฮ์”การที่ท่านดำรงไว้ซึ่งการละหมาดจ่ายชะกาตถือศีลอด ในเดือนเราะมะฎอนและไปประกอบพิธีหัจญ์ ณ บัยตุลละฮ์ หากท่านมีความสามารถเดินทางไปได้. เขากล่าวว่า “จริงอย่างที่ท่านพูด”(ท่านอุมร์ กล่าวไว้) ดังนั้นพวกเราพากันแปลกใจที่เขาถามท่านนะบี ﷺ แล้วเขาก็รับรองว่าท่านนะบีพูดจริง. เขากล่าวอีกว่า “จงบอกให้ฉันรู้เกี่ยวกับอิมานเถิด” ท่านนะบี ﷺ จึงตอบว่า การที่ท่านศรัทธาต่ออัลลอฮ์ต่อบรรดามลาอิกะฮ์ ของพระองค์ ต่อบรรดาคัมภีร์ของพระองค์ ต่อบรรดาศาสนทูตของพระองค์ ต่อวันปรโลก และเชื่อต่อการกำหนดศกาวะของพระองค์ทั้งที่ดีและไม่ดี” แล้วเขากล่าวว่า “จริงอย่างที่ท่านพูด”แล้วเขาก็กล่าวอีกว่า “ดังนั้นท่านจงบอกให้ฉันรู้เกี่ยวกับอิฮซานเถิด”ท่านนะบี ﷺ ตอบว่า “คือการที่ท่านทำอิบาดะฮ์ต่ออัลลอฮ์เสมือนกับว่าท่านเห็นพระองค์ แม้ว่าท่านไม่เห็นพระองค์ แต่พระองค์ทรงเห็นท่านแน่นอน”แล้วเขากล่าวอีกว่า “ดังนั้นท่านจงบอกให้ฉันรู้เกี่ยวกับวันกิยามะฮ์เถิด?”ท่านนะบี ﷺ ตอบว่า “ผู้ที่ถูกถาม ไม่ได้รู้มากไปกว่าผู้ถามเลย”แล้วเขาก็กล่าวว่า “ถ้าเช่นนั้นท่านจงบอกให้ฉันรู้ถึงสัญญาณของมันเถิด”ท่านนะบี ﷺ ตอบว่า “คือการที่ทาสีจะคลอดลูกเป็น นายของนาง ท่านจะได้เห็นผู้ที่ไม่สวมรองเท้า ไม่มีเสื้อผ้าจะสวมใส่ เป็นผู้ยากจนขึ้นแค้น และเลี้ยงแพะ แต่กลับแข่งขันกันสร้างอาคารสูง ๆ” จากนั้น เขาก็จากไป และฉัน (หมายถึงอุมร์) ก็หายหน้าไปหลายวัน ต่อมาท่านนะบี ﷺ ก็ถามฉันว่า “โอ้อุมร์ ท่านรู้ไหมว่า ผู้ถามครั้งนั้นเป็นใคร” ฉันตอบว่า “อัลลอฮ์และเราะฮ์ลุลลอฮ์เท่านั้นที่รู้”ท่านนะบี ﷺ ตอบว่า “แท้จริงเขาคือ ญิบรีล ท่านมาหาพวกท่าน เพื่อสอนพวกท่านเรื่องศาสนาของพวกท่าน”

Muatafa Albugha (1999: 19) กล่าวว่า การถามตอบถือเป็นแนวทางในการอบรมให้ความรู้ที่ประสบความสำเร็จทั้งอดีตและปัจจุบันและแนวทางในการถามตอบนี้ท่านนะบี ﷺ ก็ได้นำมาใช้ในการอบรมสั่งสอนเสาะหาชะหฺของท่านซ้าแล้วซ้าเล่าในส่วนของหะดีษของท่านเนื่องจากการถามตอบนั้นทำให้ผู้ฟังเกิดความตื่นตัวและทำให้สติปัญญาของพวกเขาเตรียมพร้อมสำหรับการรับคำตอบที่ถูกต้อง

2.1.4 หะดีษที่เกี่ยวกับหะละเกาะฮฺ

((عَنْ أَبِي وَقِيدٍ اللَّيْثِيِّ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْنَمَا هُوَ جَالِسٌ فِي الْمَسْجِدِ وَالنَّاسُ مَعَهُ إِذْ أَقْبَلَ ثَلَاثَةٌ نَفَرٍ، فَأَقْبَلَ اثْنَانِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَذَهَبَ وَاحِدٌ، قَالَ: فَوَقَفَا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَأَمَّا أَحَدُهُمَا: فَرَأَى فُرْجَةَ فِي الْحَلْفَةِ فَجَلَسَ فِيهَا، وَأَمَّا الْآخَرُ: فَجَلَسَ خَلْفَهُمْ، وَأَمَّا الثَّالِثُ: فَأَذْبَرَ ذَاهِبًا، فَلَمَّا فَرَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: أَلَا أُخْبِرُكُمْ عَنِ النَّفْرِ الثَّلَاثَةِ؟ أَمَّا أَحَدُهُمْ فَأَوَى إِلَى اللَّهِ فَأَوْلَاهُ اللَّهُ، وَأَمَّا الْآخَرُ فَاسْتَحْيَا فَاسْتَحْيَا اللَّهُ مِنْهُ، وَأَمَّا الْآخَرُ فَأَعْرَضَ فَأَعْرَضَ اللَّهُ عَنْهُ))

ความว่า จากท่านอบีวาqid อัลลัยษีย์ เล่าว่า ครั้งหนึ่งท่านนะบีนั่งอยู่ในมัสยิดและมีกลุ่มคนห้อมล้อมท่าน ได้มีชายสามคนเดินเข้ามา มีจำนวนสองคนที่เดินเข้าหาท่านนะบี ﷺ ส่วนอีกคนหนึ่งเดินไปทางอื่น ผู้รายงานกล่าวว่า สองคนนั้นได้เข้ามาหยุดยืนตรงหน้าท่านนะบี ﷺ หนึ่งในจำนวนนั้นได้เห็นที่ว่างในหะละเกาะฮฺ เขาก็รีบไปนั่งที่ว่างนั้น และอีกคนหนึ่งไปนั่งข้างหลังพวกเขา ส่วนคนที่สามได้หันกลับไป เมื่อท่านนะบี ﷺ ได้เสร็จจากการกิจ ท่านนะบี ﷺ ก็ได้กล่าวมีความว่า “ฉันจะบอกแก่พวกท่านฟัง เรื่องชายสามคนเอาไหม คนหนึ่งมุ่งไปหาอัลลอฮฺ ﷻ เพื่อให้หาที่พักพิงแก่เขา พระองค์ได้ให้ที่พักพิงแก่เขา อีกคนหนึ่งรู้สึกอาย อัลลอฮฺ ﷻ จึงอายเขา และอีกคนหนึ่งนั้น อัลลอฮฺ ﷻ เบือนหนีจากเขา ”

อิหม่ามอันนะวะวี (1996 : 145) ได้กล่าวอธิบาย ในเรื่อง “ ใครที่เข้ามาในมัสยิดแล้ว พบเจอมัจลีสก็จงนั่งในที่ว่างของมัน หรือนั่ง ด้านหลังของมัจลีสนั้น” ว่า จากหะดีษที่ว่า ครั้งหนึ่งท่านนะบีนั่งอยู่ในมัสยิดและมีกลุ่มคนห้อมล้อมท่าน ได้มีชายสามคนเดินเข้ามา มีจำนวนสองคนที่เดินเข้าหาท่านนะบี จนจบหะดีษนั้น มีความหมายว่าท่านนะบี ﷺ ชอบอย่างยิ่งที่จะนั่งกับบรรดาซอหะบะฮ์และคนอื่นๆ ในวงล้อมด้วยวิชาการ การทำในมัสยิดแบบนี้ เป็นสิ่งที่ดีในการที่จะให้ความรู้และความดีต่างๆ และหะละเกาะฮ์ด้านวิชาการกับการดักเตือนกันนั้นเป็นสิ่งที่กระทำได้ในมัสยิดดังนั้น ไม่ควรที่จะออกจากมันหากไม่มีความจำเป็นใดๆ และควรที่จะต้องอยู่ใกล้ชิดกับหะละเกาะฮ์กลุ่มใหญ่เพื่อรับฟังสิ่งที่ดี หากไม่สามารถนั่งในวงหะละเกาะฮ์ได้ก็ควรที่จะนั่งด้านหลังของมัน และเป็นารชื่นชมสำหรับผู้ทำแบบนั้น ดังที่ท่านนะบี ﷺ ได้ชื่นชมต่อชายทั้งสองในหะดีษนี้

2.1.5 การเรียนรู้แบบหะละเกาะฮ์

((عَنْ خَرِشَةَ بْنِ الْحَزِّ ، قَالَ : كُنْتُ جَالِسًا فِي حَلَقَةٍ فِي مَسْجِدِ الْمَدِينَةِ ، قَالَ : . وَفِيهَا شَيْخٌ حَسَنٌ أَهْيَيْتَهُ ، . وَهُوَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَلَامٍ ، . قَالَ : فَجَعَلَ يُحَدِّثُهُمْ حَدِيثًا حَسَنًا ، قَالَ فَلَمَّا قَامَ قَالَ الْقَوْمُ : مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَنْظُرَ إِلَى رَجُلٍ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ فَلْيَنْظُرْ إِلَيَّ . هَذَا ، قَالَ فَقُلْتُ : . وَاللَّهِ لَا تَبِعَنَّهُ فَلَا عِلْمَنَ مَكَانَ بَيْتِهِ))

ความว่า จากเคาะเราะซะฮ์ บิน อัล หุรร์ กล่าวว่า ฉันเคยนั่งในหะละเกาะฮ์ที่มัสยิดมะดีนะฮ์ เขากล่าวอีกว่า ในมัสยิดมีเชคคนหนึ่งที่มีบุคลิกภาพงดงามน่าประทับใจ ท่านก็คือ อับดุลเลาะฮ์ บิน สลามเราะฎียัลลอฮุอันฮุ เขากล่าวอีกว่า เชคคนนั้นได้พูดคุยให้โอวาท กับผู้คนในมัสยิดด้วยคำพูดที่ดีมาก เขากล่าวอีกว่า เมื่อเชคลุกขึ้นเดินออกไป คนในมัสยิดเหล่านั้นก็คุยกันว่าใครที่จะเห็นบุรุษท่านหนึ่งจากชาวสวรรค์ก็จงดูเชคคนนี้เถิด เขากล่าวอีกว่า ฉัน(เคาะเราะซะฮ์) จึงกล่าวกับตัวเองว่า ขอสาบานด้วยอัลลอฮ์ ﷻ ฉันจะตามเขาไป เพื่อจะได้รู้ว่าบ้านของเขอยู่ที่ไหน

(บันทึกโดย Muslim, 1981: 6538)

ท่านเชคอัลอูษัยมีน (Muhammad Al - Authaimin, 1426 : 28 - 29) ได้อธิบายว่า หะดีษบทนี้เป็นหนึ่งในหลายๆ หะดีษที่บอกถึงความประเสริฐในการรวมตัวกันเพื่อซิกรุลลอฮ์ (รำลึกถึงอัลลอฮ์)

ดังที่ถูกรายงานโดยอับดุลอะฮ์มัด อัลอะศะดี ว่า ท่านมูอาวิยะฮ์ ได้ออกเจอหะละเกาะฮ์หนึ่งในมัศยิดและท่านก็ได้ถามพวกเขาว่า พวกเรารวมตัวกันเพื่อสิ่งใดกัน? พวกเขา ก็ตอบว่า เรารวมตัวกันเพื่อรำลึกถึงอัลลอฮ์ ﷻ ท่านก็ถามอีกว่า ขอสาบานว่าพวกท่านไม่ได้ทำเพื่อสิ่งอื่นใดนอกจากการรำลึกถึงอัลลอฮ์ พวกเขาตอบว่า เราขอสาบานว่าเราไม่ได้ทำเพื่อสิ่งอื่นใดนอกจากการทำให้รำลึกถึงอัลลอฮ์ และท่านมูอาวิยะฮ์ก็บอกต่อว่า แท้จริงฉันเคยเห็นท่านนบี ﷺ ออกมารวมตัวและทำการเช่นนี้ นี่คือการประเสริฐของการรวมตัวเพื่อชกรุลลอฮ์ และแท้จริง อัลลอฮ์ ﷻ ทรงแจ้งแก่บรรดาอะลีอะมะฮ์ของพระองค์ว่า “เจ้าจงดูบรรดาบ่าวของฉันที่พวกเรารวมตัวกันเพื่อรำลึกถึงฉัน” แต่ทั้งนี้การรวมตัวเพื่อรำลึกถึงอัลลอฮ์นั้น ไม่ใช่ด้วยเสียงที่เป็นสำนวนเดียว แต่มันคือการรำลึกถึงเนียมัด ความโปรดปรานที่พระองค์ทรงประทานให้เขา ทั้งเรื่องที่ทำให้อิสลาม ให้สุขภาพร่างกายที่แข็งแรง ให้ความมั่นคง มันก็เป็นลักษณะเดียวกันที่ท่านนบีเคยทำ ดังนั้นการรำลึกถึงเนียมัดต่าง ๆ นั้นเป็นการชกรุลลอฮ์เช่นกัน ดังนั้นหะดีษนี้ได้ชี้ให้เห็นถึงความประเสริฐของการที่มนุษย์ได้นั่งรวมตัวกันเพื่อรำลึกถึงเนียมัดอัลลอฮ์ที่มีต่อพวกเขา นี่ก็คือเหตุผลที่บรรดาสะลัฟุชชอลิฮีนได้พบพี่น้องของเขา พวกเขาก็มักจะกล่าวว่า “มานั่งกันสักครู่เพื่อสร้างศรัทธา” กล่าวคือไม่ว่าการนั่งพูดคุยใดที่ทำให้รำลึกถึงความโปรดปรานของอัลลอฮ์ ﷻ และเพิ่มอิมานความศรัทธา

2.1.6 หะดีษที่เกี่ยวข้องกับหะละเกาะฮ์ลักษณะบรรยาย

((عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَخَوَّنَا بِالْمَوْعِظَةِ فِي الْأَيَّامِ كَرَاهَةً السَّامَةِ عَلَيْنَا))

ความว่า รายงานจาก อิบน์ มัสอูด رضي الله عنه ว่า ฉันได้ยินท่านเราะฮ์ลุล ﷺ ได้กล่าวว่า “ท่านนบี ﷺ จะจัดตารางเวลาให้แก่พวกเราในการอบรมสั่งสอนในหลายๆวันเพราะกลัวว่าพวกเราจะเป็นอหยัง”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy 1998: 68)

อิบนุหะญูร (1379 : 1) ได้อธิบายว่า “يَتَخَوَّنَا” ในที่นี้ คือ การคำนึงถึงเวลาอันเหมาะสมในการขัดเกลาบรรดาฮะยาอะฮ์ ซึ่งไม่ได้กระทำต่อเนื่องกันทุกวัน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเบื่อ และท่านยังกล่าวอีกว่า “عَلَيْنَا” นั้นคือการเกิดช่วงที่เป็นวิกฤติ หรือ เข้าใจได้อีกว่าเป็นความยากลำบาก

2.2 ความหมายหะละเกาะฮุและวัตถุประสงค์

2.2.1 ความหมายหะละเกาะฮุ

ความหมายหะละเกาะฮุทางด้านภาษา หมายถึง เป็นวงกลม สายเชือก และ การผูกซึ่งมาจากรากศัพท์ค่านามในภาษาอาหรับ حلق (ฮะละกอ) และ حلق (หะละเกาะฮุ) และยังมี ความหมายว่า ความผูกพันและการเชื่อมโยงกันและกัน (Ahmad Warsan, 2002 : 290) และความหมายหะละเกาะฮุทางด้านวิชาการ หมายถึง การจัดการกลุ่มศึกษาอย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นกลุ่มที่มาจากการรวมตัวของหลายๆคน จากบุคคลที่มีศรัทธามั่น เพื่อศึกษาเนื้อหาทางวิชาการและนำสู่การปฏิบัติที่ถูกต้องตามแบบฉบับครรลองของอิสลาม เป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการเข้าใจอิสลามมากขึ้น โดยยึดหลักการขัดเกลาตัวเองพร้อมด้วยการเชิญชวนผู้อื่นสู่ความดี เป็นกลุ่มศึกษาที่พัฒนาศักยภาพในด้านความคิด ความเข้าใจ และการปฏิบัติรวมทั้งยังเป็นหน่วยย่อยที่ทำงาน และสนับสนุนกิจการงานอิสลามร่วมกันและที่สำคัญคือการเชิดชูและดำรงไว้ซึ่ง “กะลิมะฮุชะฮาดะฮุ” ในวิถีการดำเนินชีวิต ดังนั้นหะละเกาะฮุไม่ใช่เพียงแค่เป็นการพบปะพูดคุยแล้วแยกย้ายกลับ มันเปรียบเสมือนอีกครอบครัวหนึ่งที่มีความรัก ความสามัคคี ความเป็นพี่น้องความผูกพัน ความเสียสละ ความสนิทแน่นแฟ้นยิ่งกว่าการเป็นพี่น้องทางสายเลือดเสียอีก (Ahmad Habib Syafei, 2012 : 1)

Satria Hadi Lubis (2006: 1) หะละเกาะฮุ หมายถึง เป็นกลุ่มหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับการอบรม บ่มเพาะ และการสอนอิสลาม (ศรับียะฮ์อิสลามียะฮ์) ในเชิงวิชาการจึงมีความหมายว่า หะละเกาะฮุ คือ การนั่งเป็นวงกลม ซึ่งโดยปกติจะเรียกว่า กลุ่มศึกษาที่มีการศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ สังเคราะห์ แลกเปลี่ยนความรู้ที่เกี่ยวข้องกับอิสลาม

Solikhin (2006) ให้ความหมายหะละเกาะฮุในเชิงภาษา หมายถึง การนั่งเป็นวงกลม ความหมายเชิงวิชาการ หมายถึง การนั่งเพื่อสนทนาในสิ่งที่เป็นปัญหาปัจจุบัน เสริมสร้างองค์ความรู้ ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม และพัฒนาทักษะต่างๆ ตามทักษะของซอลิคีน ได้กล่าวว่า หะละเกาะฮุ หมายถึง การนั่งเป็นวงกลมโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาปัจเจกบุคคลของมุสลิม ในด้าน อิมาน ความรู้ จิตวิญญาณ และทักษะต่างๆ สาเหตุที่กล่าวถึงหะละเกาะฮุ คือ การนั่งนั้น เพราะว่า โดยปกติการนั่งแบบวงกลม เป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนความรู้ที่ได้ผลมากที่สุดเนื่องจากการนั่งหันหน้าเข้าหากัน ไม่มีใครที่หันหลัง ชนหัวเขาระหว่างสมาชิกในกลุ่ม และการแลกเปลี่ยนความรู้ที่หันหน้าเข้าหากันนั้นทำให้สมาชิกทุกคนมีความตั้งใจในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันมากที่สุด

Ruswandi and Adeyasa (2007: 1) ได้ให้ความหมาย คำว่า หะละเกาะฮุ หมายถึง วิธีการพัฒนา อบรมมสู่ความเข้าใจอิสลาม โดยมีกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และร่วม

ปรึกษาหารือในกลุ่มสมาชิกเอง เพื่อสร้างสมาชิกแต่ละบุคคลสู่วิถีแห่งอิสลามหะละเกาะฮู ยังเป็นกิจกรรมที่เข้มข้นในการปฏิบัติกระบวนการตักบียะฮ์ ซึ่งในแต่ละครั้งในการปฏิบัตินั้นใช้เวลา 2-3 ชั่วโมง

อิสมาอีลตุตฟี จะปะเกีย (2557:88) ได้ให้ความหมายหะละเกาะฮูอัลกุรอาน หมายถึง การรวมกลุ่มกันของคนเพื่อศึกษาอัลกุรอาน โดยครอบคลุมเนื้อหา คือ ด้านจิตวิญญาณและชีวิต เป็นแสงสว่างและการมองเห็นที่ชัดเจน เป็นการรำลึก(ซิกร์)วิทย์ปัญญา(หิกมะฮฺ) เป็นความเมตตาและความจำเจริญ เป็นทางนำและการตัดเตือน เป็นบทเรียนและข้อเตือนสติ เป็นการเยียวยาและการช่วยเหลือได้โทษ เป็นสัจธรรมและความยุติธรรม เป็นการกำชับสั่งเสียกันให้ดำรงอยู่บนสัจธรรมและขันติธรรม เป็นการศรัทธาและอาหารทางจิตวิญญาณและสติปัญญา เป็นสายเชือกแห่งอัลลอฮ์ ﷻ และการยึดมั่น

Abdul Hamid Al Bilali (2007) ได้กล่าวว่า หะละเกาะฮู หมายถึง เป็นลักษณะหนึ่งของการศึกษาคำควบึงที่เป็นวนกลม โดยมีสมาชิก 5-12 คน ขณะเดียวกัน Satria Hadi Lubis (2006 : 2) หะละเกาะฮู หมายถึง กลุ่มคนที่มีความสนใจที่ศึกษาและปฏิบัติเกี่ยวกับอิสลามด้วยวิธีที่รวดเร็ว และเชื่อมั่นว่า ผลผลิตจากกระบวนการหะละเกาะฮูจะเป็นบุคคลที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพด้านความรู้ความเข้าใจอิสลาม โดยเฉพาะในเชิงปฏิบัติได้ ยิ่งผลิตบุคคลสู่หะละเกาะฮูมากเท่าไรผลผลิตจากหะละเกาะฮูออกมาสู่สังคมมากเท่านั้น Satria Hadi Lubis(2006 : 63) กิจกรรมหะละเกาะฮูนั้นจะต้องนำโดย แกนนำกลุ่มศึกษา อาจจะเรียกว่า มุร้อบบีย์ นากิบอูสตาส ผู้ที่รับผิดชอบ เป็นต้นโดยแกนนำดังกล่าวจะต้องร่วมดำเนินการและปฏิบัติพร้อมกับสมาชิกกลุ่มศึกษาหะละเกาะฮูเพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ของการเป็นมุสลิมที่นำอิสลามมาเป็นวิถีและสามารถเป็นนั้คดาอีย์ได้

Abdullah Qadiri (1993) หะละเกาะฮู หมายถึง เป็นลักษณะการศึกษาแบบดั้งเดิม(ท้องถิ่น)ที่เด็กในหมู่บ้านเรียนเกี่ยวกับศาสนาอิสลาม ขณะเดียวกัน Abdul Aziz Abdul Rauf (2003 :29) ได้ให้ความหมายว่า หะละเกาะฮู หมายถึง เป็นกระบวนการพัฒนาทางด้านอิหมานและทักษะสังคม โดยใช้กลุ่มสมาชิกเป็นกลไกขับเคลื่อน ซึ่งสมาชิกแต่ละกลุ่มไม่เกิน 12 คน

Ya'qub Muhammad Hussin (2008 : 10) ได้กล่าวว่า หะละเกาะฮู หมายถึง เป็นหน่วยหนึ่งของกลุ่มที่มีอุดมการณ์ แนวคิด ประวัติศาสตร์ความเป็นพี่น้องอันหนึ่งอันเดียวกันพร้อมร่วมแบกภาระความทุกข์ สุขระหว่างกัน มีความใฝ่ฝันที่จะเสียดละในการทำงานเพื่ออิสลาม เพื่อสนับสนุนในการสร้างความเข้มแข็งของญะมาอะฮ์ อิสลามในทุกแง่มุม สามารถที่จะทำงานเป็นระบบองค์กรและปฏิบัติตามวิถีอิสลามอย่างเป็นระบบได้ จนกระทั่งถึงการเกิดขึ้นอาณาจักรและคิลาฟะฮ์อิสลามมียะฮ์

จากความหมายนักวิชาการได้นิยามข้างต้น สรุปได้ว่า หะละเกาะฮู หมายถึง การพัฒนาปัจเจกชนมุสลิมทางด้านจิตวิญญาณ สติปัญญาและทักษะต่างๆ โดยมีจำนวนสมาชิกกลุ่มศึกษา 3-12 ใช้เวลา 2-3 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ นำไปสู่การสร้างความเป็นพี่น้องในอิสลาม ตักเตือนกันและ

กัน และสามารถที่ใช้ชีวิตร่วมทุกข์สุขกันได้ พร้อมทั้งจะทำงานญะมาอะฮ์ แบกภาระ เลียสละและสนับสนุนเพื่ออิสลาม

2.2.2 วัตถุประสงค์หะละเกาะฮ์

หะละเกาะฮ์ที่ดำเนินการอย่างสม่ำเสมอมีประโยชน์ต่อการพัฒนาปัจเจกบุคคล เพราะว่าการมาพบกันอย่างสม่ำเสมอ สมาชิกไม่ใช่แค่เพียงศึกษาอิสลามเท่านั้น แต่จะศึกษาถึงการมีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกัน แลกเปลี่ยนการเป็นผู้นำและผู้ตาม จะศึกษาถึงวินัยและกฎระเบียบที่ทางสมาชิกในกลุ่มได้ร่วมกำหนดไว้ ศึกษาถึงวิธีการวิเคราะห์ สังเคราะห์เนื้อหาและการนำเสนอความคิดเห็นต่างๆ ศึกษาการตัดสินใจของสมาชิกในกลุ่มร่วมกันและจะศึกษาถึงการสื่อสารระหว่างกัน สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาปัจเจกบุคคลเพื่อคนๆหนึ่งได้บรรลุถึงเป้าหมายของชีวิต (Satria HadiLubis, 2006: 7)

Ali Abdul Halim Mahmud (2005 :138-144) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์หะละเกาะฮ์ ดังนี้

1. เพื่อสร้างปัจเจกมุสลิมให้มีความสำนึกว่าอิสลามเป็นวิถีแห่งการดำเนินชีวิต
2. เพื่อสร้างความเป็นพี่น้องในกลุ่มสมาชิก ให้มีความเข้มแข็งไม่ว่าจะอยู่ในสังคมหรือองค์กรก็ตาม
3. เพื่อสนับสนุนในความดีและศีลธรรมที่มีอยู่ในตัวของมุสลิมและโน้มน้าวให้มีความเสียสละ ทูมเทไปสูเป้าหมายของศาสนา
4. เพื่อเป็นการป้องกันในสิ่งที่เป็นอันตรายและเสื่อมเสียต่อสมาชิก
5. สร้างความภาคภูมิใจต่ออิสลามด้วยการสร้างความมุ่งมั่นต่อการมีคุณธรรมจริยธรรมในกิจวัตรประจำวัน ทั้งในยามที่มีความสุขหรือทุกข์ก็ตาม
6. ศึกษาวิเคราะห์ ปัญหาและอุปสรรค เกี่ยวกับการปฏิบัติอิสลามที่มีต่อสมาชิกและเสนอการแนวทางแก้ปัญหาอย่างละเอียดด้วย
7. สร้างความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับงานดะวะฮ์(เผยแผ่)และองค์กรในหมู่สมาชิก
8. ปลุกฝังและพัฒนาทักษะ การบริหารและการทำงานองค์กร
9. ทำงานร่วมกันระหว่างกลุ่มสมาชิกหะละเกาะฮ์เพื่อให้เห็นถึงปัญหาและอุปสรรคต่างๆของกลุ่มตน

Muhamad Ruswandi dan Rama Adeyasa (2007 : 6) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของหะละเกาะฮ์ที่มีต่อสมาชิกกลุ่มศึกษาหมายถึง เป็นการพัฒนาด้านปัจเจกบุคคล ดังนี้

1. เพื่อปฏิบัติศาสนกิจภาคบังคับ
2. เพื่อให้สมาชิกมีความสนใจต่อประเด็นปัญหาเกี่ยวกับอิสลาม
3. เพื่อสร้างบุคลิกภาพที่ดีงามและมีความพร้อมที่จะรับฟังการตักเตือน
4. เพื่อสร้างพฤติกรรมเพื่อพัฒนาตนเองและเปลี่ยนแปลงผู้อื่น
5. เพื่อให้เกิดความพร้อมที่จะรับในสิ่งที่ได้ประโยชน์จากการเผยแผ่อิสลาม

Ya'qob Muhammad Husin (2008: 14-15) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของ
หะละเกาะฮฺ ดังนี้

1. เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่แท้จริงและชัดเจนเกี่ยวกับอิสลามแก่สมาชิก เพื่อให้สมาชิกได้ใช้ความรู้มาปฏิบัติในชีวิตประจำวันและแก้ปัญหาเกี่ยวกับศาสนาเบื้องต้นได้
2. เพื่อเป็นการยกระดับวิถีชีวิตสู่การดำเนินชีวิตตามวิถีอิสลาม (อามัลอิสลามีย์) และมีความรู้สึกรับผิดชอบปกป้อง ความดีงามและความสูงส่งของอิสลามทั้งที่เป็นปัจเจกบุคคล และองค์กรก็ตาม
3. เพื่อสร้างความผูกพันอย่างแน่นแฟ้นและความเข้มแข็งที่มั่นคงของความเป็นพี่น้องและปลุกฝังเกี่ยวกับการทำงานเป็นกลุ่ม (ญะมาอีย์)
4. เพื่อสร้างแนวความคิดในการทำงานร่วมกันในกลุ่มสมาชิกและให้ความสำคัญต่อการขับเคลื่อนในรูปแบบการทำงานเป็นทีม หรือ กลุ่มตามหลักการงานแบบอิสลาม หรือการตัดสินใจของกลุ่มหรือองค์กร
5. เพื่อให้สมาชิกอยู่ในแนวทางของญะมาอะฮฺ(องค์กร) หรือให้ขับเคลื่อนในกรอบในการพัฒนาสมาชิก ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาในด้านปัจเจก สังคมและการบริหารองค์กร
6. เพื่อเป็นการประสานกันในการจัดกิจกรรมซึ่งเป็นการเรียนรู้การเสียดละจากประสบการณ์การทำงานองค์กรอิสลามทั่วโลก
7. เพื่อเป็นการพัฒนา การอบรมหรือบ่มเพาะสมาชิกให้ออกมาในลักษณะกิจกรรมที่สามารถกระทำได้อย่างแท้จริง อาทิ มีการแสดงจุดยืน สุขภาพร่างกาย ความเข้าใจความรู้ทางวิชาการ และบุคลิกภาพ

จากการนำเสนอของนักวิชาการเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของหะละเกาะฮฺ สามารถสรุปได้ ดังนี้

1. เพื่อเป็นการพัฒนาจิตวิญญาณของสมาชิกให้เกิดความเข้มแข็ง ไม่ว่าจะเป็นการศรัทธาและปฏิบัติ
2. เพื่อพัฒนาด้านสติปัญญาของสมาชิก โดยเฉพาะการสร้างองค์ความรู้ต่างๆที่ได้จากการทำหะละเกาะฮฺ

3. เพื่อเป็นการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของสมาชิกและจัดเกลาออกสู่สังคม โดยเฉพาะการเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองและผู้อื่น

4. เพื่อเป็นการเริ่มต้นของการทำงานองค์กร การทำงานเป็นกลุ่มผู้สร้าง ภาวะความเป็นผู้นำและการเผยแพร่สัจธรรมสู่สังคมต่อไป

2.3 เจื่อนใจกิจกรรมหะละเกาะฮุ

ความสำเร็จของกิจกรรมหะละเกาะฮุ จะไม่เกิดขึ้นหากสมาชิกไม่บรรลุถึงเจื่อนใจของ กิจกรรมหะละเกาะฮุ ซึ่งสมาชิกต้องทำความเข้าใจและใช้ชีวิตตามเจื่อนใจให้เสมือนเป็นครอบครัว เดียวกันความสำเร็จนี้ หมายถึงความสำเร็จในด้านการปฏิบัติอิบาตะฮุ การทำงานองค์กร เป็นต้น เพื่อ เป็นการป้องกันสมาชิกมิให้ล้มเหลวในการใช้ชีวิต หรือการใช้เวลาว่างอย่างเปล่าประโยชน์ใน ชีวิตประจำวัน ซึ่งเจื่อนใจของการดำเนินกลุ่มศึกษามีประกอบ 3 ประการ โดยผู้ที่ เป็นสมาชิกทุกคน จะต้องปฏิบัติและทำความเข้าใจ ดังนี้

2.3.1 อัดตะฮารุฟ (การทำความรู้จัก)

กิจกรรมหะละเกาะฮุเป็นศูนย์กลางของกลุ่มสมาชิกได้มารู้จักกัน สร้างความ เป็นพี่น้องระหว่างกันผ่านกระบวนการของกิจกรรม ซึ่งอิสลามก็ได้ให้ความสำคัญในการมนุษย์ได้รู้จักกัน ดังที่ อัลลอฮฺ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ

لِتَعَارَفُوا ۚ إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ ۚ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ ﴿﴾

ความว่า โอ้มนุษย์ชาติทั้งหลาย แท้จริงเราได้สร้างพวกเจ้าจากเพศชาย และเพศหญิง และเราได้ให้พวกเจ้าแยกเป็นเผ่า และตระกูลเพื่อจะได้รู้จัก กัน แท้จริงผู้ที่มีเกียรติยิ่งในหมู่พวกเจ้า ณ ที่อัลลอฮฺ. นั้น คือผู้ที่มีความยำเกรงยิ่งในหมู่พวกเจ้า แท้จริงอัลลอฮฺ. นั้นเป็นผู้ทรงรอบรู้อย่างละเอียดถี่ถ้วน

(อัลหุญร็อต :13)

ชัยยิด กุฎบ (2556 : 421) อธิบายอายะฮ์นี้ว่า โอ้มนุษย์ที่มีความแตกต่างทางเผ่าพันธุ์ ชาติพันธุ์ และสีผิวเอ๋ย แท้จริงแล้วพวกเจ้ามาจากแหล่งที่มาเดียวกัน เจ้าจงอย่าอคติต่อกัน

แตกแยกกัน เป็นศัตรูกันและทำสงครามกัน โอัมมุนยชาติเอ๋ย ชาติของผู้ที่กำลังเชิญชวนพวกเจ้านี้ ก็คือ ชาติเดียวกันที่อัลลอฮฺ ﷻ สร้างพวกเจ้า ที่มาจากหญิงและชาย เขาต้องการจะเห็นภาพในหมู่พวกเจ้า เป็นเผ่าพันธุ์และชาติพันธุ์ต่างๆ ไม่ใช่เพื่อวัตถุประสงค์ให้พวกเจ้าเป็นศัตรูกัน แต่เพื่อพวกเจ้าได้ทำความรู้จักกัน แม้ว่าพวกเจ้าจะมีความแตกต่างทางสีผิว ชนชาติ พฤติกรรม เผ่าพันธุ์และชาติพันธุ์ก็ตาม มิได้ให้พวกเจ้าขัดแย้งกัน แต่เป็นการร่วมรับผิดชอบกันและกันในการสร้างสรรค์สังคมให้เกิดสมบูรณ์

มาลานา ซัยยิด อับดุลอะลา มาลาคี (2546 : 2647) อธิบาย อาเยฮ์นี้ว่า อัลลอฮฺ ﷻ ได้ทรงชี้ให้มนุษย์ เห็นถึงความจริงที่สำคัญ 3 ประการด้วยกัน คือ

1. สูเจ้าทั้งหลายมาจากต้นกำเนิดที่เดียวกัน สายพันธุ์ของสูเจ้ามาจากมนุษย์คนหนึ่งและผู้หญิงคนหนึ่ง เผ่าพันธุ์ของสูเจ้าทั้งหลายที่มีอยู่ในโลกขณะนี้ความจริงแล้วก็เป็นสาขาของเผ่าพันธุ์ เริ่มแรกที่เริ่มด้วยแม่คนหนึ่งและพ่อคนหนึ่ง ดังนั้น ในกระบวนการสร้างนี้ จึงไม่มีเหตุผลอะไรที่จะต้องมาแบ่งแยกและสร้างความแตกต่าง เพราะว่าอัลลอฮฺเท่านั้นที่ เป็นผู้ทรงสร้างสูเจ้าทั้งหลาย
2. ถึงแม้มนุษย์จะมีที่มาเหมือนกัน ก็เป็นธรรมดาที่สูเจ้าจะถูกแบ่งออกเป็นชาติและเผ่าพันธุ์ต่างๆ จะเห็นได้ว่ามนุษย์ทุกคนบนโลกนี้ไม่สามารถที่จะอยู่ในครอบครัวเดียวกันได้
3. เหตุผลเพียงอย่างเดียวของความสูงส่งและประเสริฐกว่ากันที่สามารถจะมีขึ้นได้ในระหว่างมนุษย์ด้วยกัน คือ เหตุผลทางศีลธรรม

หะซัน อัล บันนา (1985: 9) กล่าวว่า การทำความรู้จักเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งสำหรับสมาชิกกลุ่มศึกษาหะละเกาะฮ์ ซึ่งจะต้องมีความรู้จักอย่างลึกซึ้งซึ่งระหว่างกัน ซึ่งมูร์ออบีย์จำเป็นต้องจัดการให้สมาชิกทุกคนให้เป็นพี่น้องเสมือนพี่น้องของตน และพยายามห่างไกลจากสิ่งที่จะทำให้ความผูกพันในกลุ่มนั้นเกิดการแตกแยกกัน เช่น การทะเลาะเบาะแว้งกัน การไม่พูดคุยกัน การทำให้เกิดไม่พอใจกัน เป็นต้น

Ya'qob Muhammad Husin (2008: 16) กล่าวว่า การทำความรู้จักระหว่างกัน เป็นเงื่อนไขแรกของกิจกรรมหะละเกาะฮ์ ฉะนั้น พี่น้องสมาชิกจะต้องทำความรู้จักกันและเสริมสร้างสายใยรักต่อกันเพื่ออัลลอฮฺ ﷻ และ สมาชิกจะต้องสำนึกและทำความเข้าใจถึงความเป็นพี่น้องในอิสลามที่แท้จริง เสมือนเป็นพี่น้องในครอบครัวของท่านเอง สมาชิกจะต้องรักษาความเป็นพี่น้องในอิสลามให้มั่นคงอย่างให้มีการแตกร้าวระหว่างกัน สร้างความเป็นพี่น้องให้แน่นแฟ้น ดังที่อัลลอฮฺ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿ إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴾

ความว่า แท้จริงบรรดาผู้ศรัทธานั้นเป็นพี่น้องกัน ดังนั้นพวกเจ้าจงใกล้ชิด
 เกือบประนีประนอมกันระหว่างพี่น้องทั้งสองฝ่ายของพวกเจ้าและจงยำ
 เกรงอัลลอฮฺเถิด หวังว่าพวกเจ้าจะได้รับความเมตตา

(อัลหุญร็อต :10)

ชัยยิด กุฎุบ(2556 : 416) ได้อธิบายอายะฮ์นี้ว่า ความเป็นพี่น้องในอิสลาม คือ
 เป็นความรู้สึกรัก ประองคองกัน รับผิดชอบร่วมกัน ช่วยเหลือกันและเป็นการรวมตัวเพื่อเป็นกลไก
 พื้นฐานในการสร้างสังคมของผู้ศรัทธา สามารถที่จะป้องกันความขัดแย้ง และสร้างคมด้วยใช้หลักการ
 อิสลามได้

แมลาเนา ชัยยิด อับดุลอะลา มาคูดิ (2546 : 2637) ได้อธิบาย อายะฮ์นี้ว่า อายะฮ์
 นี้ได้สร้างความเป็นพี่น้องสากลของมุสลิมขึ้นทั่วโลก และจากคำสอนอายะฮ์นี้เองที่มีความรู้สึกเป็นพี่
 น้องกันได้เกิดขึ้นในหมู่มุสลิม และไม่เกิดขึ้นในหมู่ศาสนิกอื่นๆ

Abdul Aziz Ismail (1999 :4)ได้กล่าวว่า ความเป็นพี่น้องเป็นความโปรด
 ปรานและเป็น แสงสว่างจากอัลลอฮฺ ﷻ ซึ่งอัลลอ ﷻ ทรงหลั่งลงสู่หัวใจปวงบ่าวของพระองค์ผู้มีความ
 บริสุทธิ์ใจ และยังเป็นพลังของอิมาน และ จิตวิญญาณ ซึ่งก่อให้เกิดความรู้สึกในความรัก ความ
 ห่วงใย ความมีเกียรติและความไว้นับถือใจต่อกัน เกิดคุณค่าและความบริสุทธิ์ใจในความรัก จะส่งผล
 ถึงพฤติกรรมในเชิงสร้างสรรค์ เช่น การให้อภัยกันและกัน มีความเมตตา ความซื่อสัตย์ และแสดง
 พฤติกรรมที่ดีงามออกมา ฉะนั้น ความเป็นพี่น้องจะเป็นคุณลักษณะซึ่งรวมอยู่ในความศรัทธาและความ
 ยำเกรง

จากอายะฮ์อัลกรุอาน และนักวิชาการได้กล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า
 การเริ่มของกิจกรรมทะเลาะเถาะฮ์ จะต้องเริ่มด้วยการทำความเข้าใจกันอย่างลึกซึ้ง มีการแลกเปลี่ยน
 ความรู้สึกต่อกัน จะต้องทำให้ความรู้สึกนั้นสู่ความเป็นพี่น้องในอิสลามให้ได้เพราะเป็นผลลัพธ์ ของ
 ความรู้จัก และเป็นเงื่อนไขประการแรกของการดำเนินกิจกรรมทะเลาะเถาะฮ์ ฉะนั้น หากความรู้จักไม่
 สามารถก่อตัวสู่ความพี่น้องได้ผลของกิจกรรมทะเลาะเถาะฮ์ก็จะไม่เกิดขึ้นอย่างแน่นอน

2.3.2 อัดตะฟาฮุม (การทำความเข้าใจ)

ความเข้าใจเป็นเป้าหมายสำคัญที่จะนำไปสู่การสมาชิกได้ให้ความช่วยเหลือกัน
 และกันได้ การเข้าใจเป็นข้อมูลในการตัดสินใจเรื่องต่างๆที่เกี่ยวข้องกับสมาชิก ซึ่งนักวิชาการต่าง ๆ
 ได้กล่าว ดังนี้

หะซัน อัล บันนา (1985: 9) ได้กล่าวไว้ว่า หลักการนี้เพื่อให้สมาชิกในกลุ่มหะละเกาะฮูี้มีความเข้าใจตรงกัน ขอมรับการตัดเดือนซึ่งกันและกันด้วยการเปิดใจให้กว้างโดยไม่มีความรู้สึกไม่พอใจต่อผู้ตัดเดือน เปิดอกให้กว้างเพื่อขอมรับในความคิดที่แตกต่างและขอมรับในความเข้มแข็งและความอ่อนแอของสมาชิกกลุ่ม ซึ่งเป็นลักษณะปกติของกลุ่มสมาชิกที่มีความเข้มแข็งและความอ่อนแอ จำเป็นต้องเคารพและให้เกียรติซึ่งกันและกัน

Ya'qob Muhammad Husin (2008: 19) ได้กล่าวว่า สมาชิกต้องเข้าใจในการยึดมั่นในหนทางที่เป็นสัจธรรม คือ ปฏิบัติตามแนวทางในสิ่งที่อัลลอฮฺทรงใช้และยุติการปฏิบัติในสิ่งที่อัลลอฮฺทรงห้าม มีการใคร่ครวญตนเองอยู่เสมอ อย่างละเอียด มีการเชื่อฟังพี่เลี้ยงกลุ่มหะละเกาะฮูี้ และมีการตัดเดือนกันและกัน

Taufi yusuf al-wa'iy (2003 : 41-42) ได้กล่าวว่า ให้สมาชิกยึดมั่นในแนวทางของอัลลอฮฺอย่างสม่ำเสมอ โดยที่ปฏิบัติตามแนวทางในสิ่งที่อัลลอฮฺทรงใช้และยุติการปฏิบัติในสิ่งที่อัลลอฮฺทรงห้าม มีการใคร่ครวญตนเองอย่างจริงจังในการปฏิบัติตามกลุ่ม มีการตัดเดือนระหว่างกันซึ่งสมาชิกทุกคนต้องเปิดอกเพื่อน้อมรับการตัดเดือนของพี่น้อง และรู้สึกมีความสุขเมื่อได้รับการตัดเดือนจากพี่น้อง ในขณะที่ยิวหากพี่น้องเป็นผู้ตัดเดือน ก็จงรักษาวิธีการตัดเดือนให้ดี อย่าให้ถึงความโกรธแค้นจากพี่น้อง หากเขาไม่ตอบรับการตัดเดือนก็จงรักษาความละเอียดของเขาด้วย อย่าให้รู้สึกว่าเราดีกว่าเขา แต่ต้องเอาเรื่องที่เราตัดเดือนไปรายงานให้พี่เลี้ยงกลุ่มได้รับทราบ นี่เป็นการบ่งบอกถึงความรัก ความผูกพัน และคุณค่าระหว่างพี่น้องกัน

Muhammad Sajirun (2011: 74) ได้กล่าวว่า สิ่งที่สมาชิกในกลุ่มหะละเกาะฮูี้ต้องทำความเข้าใจ มี 3 ประการ ดังนี้

1. สมาชิกในกลุ่มต้องเข้าใจถึงสถานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวเขา
2. สมาชิกในกลุ่มต้องเข้าใจถึงระดับการขอมรับในการเผยแผ่อิสลามของครอบครัวเขา

3. สมาชิกในกลุ่มต้องเข้าใจถึงในสิ่งที่สมาชิกชื่นชอบและไม่ชื่นชอบ

จากนักวิชาการได้กล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่าสิ่งที่สมาชิกต้องเข้าใจคือ ระบบการอยู่ร่วมกันอย่างเข้าใจกัน ไม่ว่าจะเป็น ระบบของกลุ่มหะละเกาะฮูี้ระบบการตัดเดือนระบบฐานข้อมูลของสมาชิก ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนเป็นกลไกที่จะนำไปสู่ระบบของการช่วยเหลือระหว่างกัน

2.3.3 อัดตะกาฟูล (การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน)

การช่วยเหลือกันและกันจะเป็นที่มาจากสองประการแรก คือ การรู้จักกันเข้าใจกัน หากการรู้จัก การเข้าใจยังไม่บรรลุผลหรืออันใดอันหนึ่ง ยังไม่บรรลุผล ความช่วยเหลือ

จะไม่เกิดขึ้นในกลุ่มหะละเกาะฮู สิ่งนี้จะเป็นตัวชี้วัดว่า กระบวนการหล่อหลอมของความรู้จักและความเข้าใจ ซึ่งอัลลอฮฺ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿ وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَىٰ ۖ وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ ۗ ﴾

ความว่าและพวกเจ้าจงช่วยเหลือกันในความดีและการศรัทธา และอย่าช่วยเหลือในการทำบาปและการเป็นศัตรู

(อัลมาอิดะฮฺ : บางส่วนอายะที่ 2)

ชัยยิด กุฎบ (2556 : 167) กล่าวว่า อิสลามได้กำชับให้ผู้ศรัทธาให้ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ในสิ่งที่เป็นความดีเท่านั้น และไม่อนุญาตช่วยเหลือในสิ่งทีนำไปสู่การกระทำที่เป็นบาปและในสิ่งที่อัลลอฮฺ ﷻ ทรงห้ามเพราะว่ากลัวว่าหัวใจของมนุษย์จะนำไปสู่บทลงโทษจากอัลลอฮฺ ﷻ ทั้งอิสลามให้หัวใจของเรานั้นยำเกรงต่ออัลลอฮฺ ﷻ เท่านั้น

หะซัน อัล บันนา (1985:10) ได้กล่าวเกี่ยวกับการช่วยเหลือ ว่า สมาชิกทุกคนจำเป็นต้องปฏิบัติในเรื่องการช่วยเหลือระหว่างกลุ่มสมาชิกด้วยกัน พวกเขาไม่อาจที่จะปล่อยสมาชิกคนใดคนหนึ่งตกภายใต้ความยากลำบากเพียงคนเดียว พวกเขาในกลุ่มจำเป็นต้องแบกรับร่วมกันในการช่วยเหลือสมาชิกกลุ่มของพวกเขาเอง

Mohd NordinJamil Ahmad dan Abd Halim Tamuri (2011 : 516) ได้กล่าวสรุปว่า สมาชิกทุกคนจำเป็นต้องปฏิบัติในเรื่องการช่วยเหลือระหว่างกลุ่มสมาชิกด้วยกัน พวกเขาไม่อาจที่จะปล่อยสมาชิกคนใดคนหนึ่งตกอยู่ภายใต้ความยากลำบากเพียงคนเดียว พวกเขาในกลุ่มจำเป็นต้องแบกรับภาระร่วมกันในการช่วยเหลือสมาชิกกลุ่มของพวกเขาเอง การช่วยเหลือกันจะอยู่บนพื้นฐานของความถูกต้องซึ่งเป็นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งในการอยู่ร่วมกันในระบบหะละเกาะฮูสมาชิกทุกคนจะต้องสามัคคีและช่วยเหลือกัน

Nor Saadah Binti Din (2010 : 8) ได้กล่าวว่า ความช่วยเหลือเป็นหน้าที่ของสมาชิกทุกคนในกลุ่มศึกษาหะละเกาะฮู ที่จะต้องร่วมแบกรับการให้ความช่วยเหลือระหว่างพี่น้องในกลุ่มหะละเกาะฮู เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นและมั่นใจในการได้รับหลักประกันช่วยเหลือกัน

Ya'qob Muhammad Husin (2008: 20) ได้กล่าวว่า ความสมดุลในการใช้ชีวิตร่วมกันนั้น จำเป็นจะต้องมีความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพราะชีวิตของสมาชิกในกลุ่มหะละเกาะฮูต่างก็มีปัญหาอุปสรรคต่างๆ เช่น ปัญหาด้านทรัพย์สิน ปัญหาด้านการใช้ชีวิต เป็นต้น ฉะนั้นในกลุ่มจะต้องไม่ละเลยต่อปัญหาของสมาชิกต่างๆร่วมกันแก้ไขอย่างจริงจัง และให้ความช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในการอยู่ด้วยกัน

จากอายะฮ์อัลกุรอานและนักวิชาการที่ได้กล่าวข้างต้น ผู้วิจัย สามารถสรุปได้ว่า การช่วยเหลือนั้นเป็นผลลัพธ์จากการที่สมาชิกได้รู้จักและเข้าใจกัน ถ้าหากว่าเงื่อนไขแรกไม่สามารถบรรลุผลได้ เงื่อนไขประการที่สามไม่สามารถที่จะบรรลุผลได้ ฉะนั้น ความช่วยเหลือเป็นความจำเป็นสำหรับสมาชิกกลุ่มหะละเกาะฮ์ที่คอยหล่อเลี้ยงสายใยระหว่างสมาชิกในกลุ่มหะละเกาะฮ์

2.4. ประวัติความเป็นมาและประโยชน์ของหะละเกาะฮ์

2.4.1 ประวัติหะละเกาะฮ์

ประวัติการทำหะละเกาะฮ์นั้นริเริ่มตั้งแต่สมัยแรกเริ่มของอิสลาม ดังที่เราเคยได้รู้ว่ามีภรรยาของท่านนบี ศ็อลลีฮุลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม เป็นศูนย์กลางศาสนาของของชนชาติอาหรับ ที่นั่นมีการปฏิบัติศาสนกิจรอบๆบะซ และมีการบูชาเจว็ดต่างๆ เมื่อท่านนะบี มุฮัมมัด ﷺ เริ่มต้นเผยแผ่อิสลาม ทำให้ชนชาติอาหรับเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงสู่การศรัทธาอันบริสุทธิ์ ได้ทอดทิ้งการบูชาเจว็ดผู้เคารพภักดีต่ออัลลอฮ์เพียงองค์เดียว ในสมัยเริ่มแรกของอิสลามนั้น ท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ ได้เผยแผ่อิสลามแบบลับๆ เป็นเวลาสามปี ท่านได้เชิญชวนเฉพาะผู้ใกล้ชิดและผู้ที่มีความสัมพันธ์อันดีกับท่าน โดยหวังว่าพวกเขาจะตอบรับการเชิญชวน ซึ่งพวกเขารู้ดีถึงความซื่อสัตย์ และมารยาทอันดีงามของท่าน นับเป็นรวมทั้งการแก้ปัญหาที่ชาญฉลาด เพราะถึงแม้ว่าบางคนจะไม่ตอบรับการเชิญชวนเข้ารับอิสลาม แต่ก็ไม่ได้เปิดเผยการเผยแผ่ศาสนาอย่างลับๆของท่านนะบี ﷺ ในการเผยแผ่แบบลับๆนี้ ได้มีผู้ที่ใกล้ชิดทั้งชายและหญิงเข้ารับนับถืออิสลาม จำนวนหนึ่ง สำหรับผู้หญิงคนแรกที่เข้ารับอิสลาม คือท่านหญิงคอดีญะฮ์ ภรรยาของท่าน และผู้ชายคนแรก คือ อับุบักร์ สหายคนสนิท ส่วนเด็กคนแรก คือ อาลี บุตรของอับดุลิฮ์ ที่ท่านนะบี ﷺ ได้รับมาเลี้ยงดูอยู่ด้วยกัน สำหรับผู้ที่เข้ารับอิสลามที่เป็นทาสนั้น คือซัยด์ อิบน์ุ ฮาริษะฮ์ ของอัลลอฮุ ตะอาลาทรงตอบแทนความดีงามแก่พวกเขา ต่อมาบรรดาผู้ที่ได้เข้ารับอิสลามได้พยายามเรียกร้องเชิญชวนผู้อื่นให้เข้ารับอิสลาม และได้มีผู้เข้ารับอิสลามจำนวนหนึ่งจากการเชิญชวนของอับุบักร์ จนกระทั่งมีผู้เข้ารับอิสลามในช่วงนั้นมีถึงสามสิบคน ทั้งหมดได้เข้ารับอิสลามแบบลับๆ มีบางคนเข้ารับอิสลามโดยที่อีกบางคนที่เข้ารับอิสลามด้วยกันก็ไม่ว่า (มุศฎะฟา อัสลิบาอีย์, 2554: 38-39)

ในเวลาต่อมาท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ ได้คัดเลือกบ้านหลังหนึ่ง ก็คือ บ้านของอัครอม บิน อาบีอัครอม เป็นสถานที่ใช้ในการเรียนการสอนศาสนาอิสลามในรูปแบบหะละเกาะฮ์เป็นครั้งแรก พร้อมกับให้คำแนะนำหลักคำสอนและการตักเตือน ในหลักคุณธรรมจริยธรรมและการเผยแผ่ ซึ่งระยะแรกจะเน้นการขัดเกลาตนเองเป็นหลัก เพื่อกลุ่มผู้ศรัทธาที่พร้อมจะรักษา

คำปฏิญาณตน² ได้ ด้วยวิธีนี้ทำให้ การเผยแผ่อิสลามของท่านนะบีมุหัมมัด ﷺ ประสบความสำเร็จ มีการเข้ารับอิสลามเพิ่มอีกเป็นสี่สิบคน ส่วนใหญ่ที่เข้ารับอิสลามนั้นจะเป็นกลุ่มคนที่ยากจนและทาส ซึ่งเป็นคนที่ไม่มียี่สิบปีในสังคมกูเรซ การเผยแผ่ลักษณะนี้ท่านนะบีมุหัมมัด ﷺ เพื่อระมัดระวังความปลอดภัยของบรรดาผู้เข้ารับอิสลามในช่วงเวลานั้น (Sheffield Malaysian Students Association, ม.ป.ป. : 4)

สำหรับสมัยการเผยแผ่ที่มาดีนะห์ ครั้งแรกที่ได้จัดหะละเกาะฮู โดยใช้มัศยิดอันนะบะวีย์เป็นศูนย์กลาง ซึ่งจะเป็นการแบ่งภาระหน้าที่ การเรียนการสอน การพัฒนาศอฮาบะฮ์ ก็ผ่านกระบวนการหะละเกาะฮูทั้งสิ้น และบางครั้งท่านนะบีมุหัมมัด ﷺ จะทำหะละเกาะฮูที่บ้านท่านตามความเหมาะสมของเวลาและสถานการณ์ การทำหะละเกาะฮูของท่านนะบีมุหัมมัด ﷺ จะใช้หลักสูตรอัลกุรอานเป็นหลักสูตรการเรียนการสอน และความรู้ที่เกี่ยวกับหลักการอิสลาม ความประเสริฐของอิสลาม การให้แนวคิดเชิงการพัฒนา คุณธรรมจริยธรรม และประโยชน์ต่างๆในการใช้ชีวิตตามครรลองของอิสลาม ซึ่งจะเป็นการเรียนการสอนในยุคแรกของมาดีนะห์และยังเป็นคลังของการเรียนรู้ในเรื่องหลักการต่างๆ แต่ความรู้ทั้งหมดนั้นท่านนะบีมุหัมมัด ﷺ จะมาจากอัลกุรอานเพียงแหล่งเดียวเท่านั้น(Ummu Hasnaa Fajriah Nur , 2015 : ออนไลน์)

สำหรับสมัยยุคตาบีนนั้น บรรดาตาบีนทั้งหลายก็จะได้รับความรู้จากหะละเกาะฮูที่มาดีนะห์ เพราะที่นั่นมีบรรดานักปราชญ์ผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆมาชุมนุมกันที่มัศยิดแห่งนี้ นักปราชญ์เหล่านั้นเสมือนรัศมีแห่งดวงดาวที่ชุมนุมบนฟากฟ้า มีผู้นำหะละเกาะฮูในยุคนี้คือ อูเราะฮ บิน ซุเบร สะอิด บิน มุซัยยิด และอับดุลเลาะ บิน อุตะบะฮ เป็นต้น (Cucu Nurjamilah, 2010 : 53)

Satria Hadi Lubis (2013 :17-18) ได้กล่าวเพิ่มเติมถึงประวัติความเป็นมาของหะละเกาะฮู อีกว่า ต่อมาปรากฏการณ์หะละเกาะฮูเกิดขึ้นอีกครั้งหลังจากอาณาจักรอิสลามได้ล่มสลายในสมัยอาณาจักรอูมาเนียฮ์หรือออตโตมาน ในปี ค.ศ 1924 โดยมีกลุ่มอิกวานุลมุสลิมีน นำโดยหะซัน อัลบันนา ได้สานต่อระบบนี้ซึ่งกลุ่มอิกวานุลมุสลิมีนถือว่าแนวทางนี้เป็นแนวทางที่ท่านนะบีมุหัมมัด ﷺ ได้สร้างคนในสมัยแรก ๆ ที่เริ่มการทำงานเผยแผ่ศาสนาอิสลาม ซึ่งกระบวนการหะละเกาะฮูได้เกิดขึ้นในปีค.ศ. 1928 ที่ประเทศอียิปต์ การสร้างกลุ่มหะละเกาะฮูในช่วงเวลานั้น มีความเกี่ยวข้องกับสภาพสังคมมุสลิมเนื่องจากมุสลิมส่วนใหญ่ในช่วงสมัยนั้นได้ละเลยและห่างไกลจากวิถีแห่งอิสลาม ท่านได้พยายามและยื่นหยัดในการทำงานระบบนี้เพื่อให้มุสลิมในยุคนี้ได้กลับสู่ศาสนาอิสลามเช่นเดิม จากข้อสังเกตอย่างลึกๆแล้ว ท่านได้ข้อสรุปว่า สาเหตุที่ทำให้มุสลิมได้ห่างไกลจากอิสลามนั้นก็เพราะว่าสังคมมุสลิมไม่ได้ใช้วิธีการแบบนี้และไม่ได้ขัดเกลา(ตริบียะฮ)ด้วยวิธีการอิสลามอย่างครอบคลุม ท่าน

² คำปฏิญาณตน หมายถึง ถิ่นขอปฏิญาณว่า ไม่มีพระเจ้าอื่นใด(ที่ต้องเคารพสักการะ)นอกจากอัลลอฮ์ และฉันขอปฏิญาณว่า มุฮัมมัด เป็น ศาสนทูตของอัลลอฮ์

ก็เลยแนะนำระบบซัดเกลา(ศรับียะฮ) ทางเลือกที่จะต้องปฏิบัติ โดยกลุ่มสมาชิกอิกวานุลมุสลิมิน ซึ่งระบบนี้ได้ถูกเรียกว่า ระบบอุสเราะฮ หรือ หะละเกะฮุ นั้นเอง สมาชิกอิกวานุลมุสลิมิน ได้ถูกแบ่งกลุ่มเล็กๆ อยู่บนพื้นฐานระดับชั้นต่างๆตามความเข้าใจเกี่ยวกับอิสลามภายใต้การนำของผู้นำกลุ่มที่เรียกว่า นากิบ (มูร็อบบีย) ของแต่ละกลุ่มนั้น สมาชิกอิกวานุลมุสลิมิน ช่วงเวลานั้น ได้ตื่นตัวในการเรียนรู้เกี่ยวกับอิสลาม และได้แนะนำประสบการณ์ทางประวัติศาสตร์อิสลาม ทำให้กลุ่มอิกวานุลมุสลิมิน ช่วงเวลานั้น ได้รู้จักคำว่า เพื่อนและศัตรู ของกลุ่มอิกวานุลมุสลิมิน และมีความเข้มแข็งในการส่งเสริมการเรียนรู้อิสลามแก่สมาชิก และในสังคมทั่วไป หลังจากท่านหะซันอัลบานา ได้เสียชีวิตลง ระบบหะละเกะฮุได้สานต่อโดยกลุ่มสมาชิกอิกวานุลมุสลิมิน สุดท้ายระบบนี้ได้เผยแพร่ขยาย และเปลี่ยนแปลงเป็นหลากหลายรูปแบบ ตามสภาพองค์กรที่เคลื่อนไหวเกี่ยวกับอิสลามอื่นๆ (Ummu Hasnaa Fajriah Nur, 2015 : ออนไลน์)

การเกิดขึ้นระบบหะละเกะฮุในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้น เป็นการศึกษาเรียนรู้อิสลามในรูปแบบดั้งเดิมหรือท้องถิ่น การเริ่มต้นระบบหะละเกะฮุ จะเกิดพร้อมๆกับการเข้ามาอิสลามในตะวันออกเฉียงใต้ ระยะเวลาเริ่มนั้นจะเป็นการเรียนรู้อิสลามตามมัสยิด หรือสถานที่ละหมาด ต่อมาระบบนี้ได้รับการพัฒนาการศึกษาจนทำให้เกิดสถานบันการศึกษาอิสลามขึ้นในรูปแบบปอเนาะต่างๆ ขณะเดียวกันระบบนี้ได้รับการพัฒนาตามยุคสมัยทำให้เกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ ในวงการศึกษาอิสลามที่เราได้เห็นในยุคปัจจุบัน ถึงแม้การศึกษาอิสลามได้เจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี และมีนวัตกรรมใหม่ๆ เข้ามาช่วยอำนวยความสะดวกในการพัฒนาการศึกษาอิสลามในปัจจุบัน แต่ก็มิประเด็นหลักที่เป็นลักษณะเฉพาะและไม่เคยทอดทิ้งในการศึกษาอิสลามนี้ คือ ระบบหะละเกะฮุ ที่จะต้องคงอยู่ในระบบการศึกษาอิสลาม ซึ่งระบบการศึกษานี้เป็นระบบที่คลาสสิกที่มีอยู่ในระบบการศึกษาปัจจุบัน (Ahmad Luqman Fahmi dan Nik Suhaida ,2015: 3)

ปัจจุบันปรากฏการณ์หะละเกะฮุ จะกลายเป็นปรากฏการณ์ทั่วไปเพื่อเป็นการพบปะระหว่างกลุ่มมุสลิม มีเกือบทุกพื้นที่ในสังคมมุสลิม ถึงแม้จะมีลักษณะชื่อ และรูปแบบที่มีความแตกต่างบ้างและการเผยแพร่ขยายหะละเกะฮุอย่างรวดเร็วก็ไม่ได้ส่งผลเสียแต่อย่างใด นอกจากผลที่ได้รับจากการศรับียะฮ สมาชิกนั้นจะเป็นมุอิมินที่มีความขำเกรงต่ออัลลอฮุ ﷻ และขณะนี้ หะละเกะฮุยังเป็นหนึ่งทางเลือกของกระบวนการศรับียะฮสู่ความเข้าใจอิสลามที่มีจำนวนมากและเป็นประชาธิปไตย นอกจากนั้นกระบวนการหะละเกะฮุจะไม่เน้นถึงประวัติการศึกษา เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมประเพณีของสมาชิกเลย แต่เน้นถึงความสนใจของคนๆหนึ่งที่สามารถปฏิบัติตามหะละเกะฮุได้ และดูประวัติความเข้าใจอิสลามว่าเข้าใจหรือไม่ ยิ่งในสมัยปัจจุบันหะละเกะฮุจะเป็นแหล่งแห่งการซัดเกลาจิตใจตามวิถีอิสลาม (ศรับียะฮอิสลามียะฮ)ที่เหมาะสมกับมุสลิมเพื่อให้มุสลิมนั้นได้เข้าใจอิสลามอย่างเป็นระบบได้ ความสำเร็จของหะละเกะฮุในการศรับียะฮสมาชิกนั้นก็จะเป็นการทำงานเชิงองค์กรอิสลามและมีกระบวนการหะละเกะฮุในการศรับียะฮสมาชิกขององค์กรหรือสมัคร

สมาชิกเพื่อพัฒนาสมาชิกในรูปแบบหะละเกาะฮู เพราะหะละเกาะฮูจะเป็นกลไกขององค์กรต่างๆในการสร้างสมาชิกที่มีความเข้มแข็งในการฟื้นฟูอิสลาม จนกระทั่งถึงการขยายด้านคุณภาพและประสิทธิภาพของหะละเกาะฮูในองค์กร ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะมีอิทธิพลสำคัญต่อระดับความแข็งแกร่งและผลผลิตขององค์กร ด้วยเหตุนี้ จะเห็นได้ว่า หะละเกาะฮูจะเป็นกลไกในการสร้างสมาชิกที่มีคุณภาพเพื่อเข้าสู่การทำงานองค์กรอิสลามอย่างยั่งยืนต่อไป (Ummu Hasnaa Fajriah Nur ,2015 : ออนไลน์)

2.4.2 ประโยชน์ของหะละเกาะฮู

ในการพัฒนาบุคลิกภาพทางด้านจริยธรรมทางสังคมที่ใช้กระบวนการ หะละเกาะฮูจะเกิดประโยชน์แก่สมาชิกที่เข้าร่วม ดังนี้ (Amad Habib Syafei, 2012: 17 - 18)

1. สร้างความเชื่อมั่นอย่างเข้มแข็งต่อหลักศรัทธาและหลักปฏิบัติในอิสลาม
2. ได้รับการพัฒนาด้านบุคลิกภาพที่ดียิ่งที่เป็นประจักษ์ออกสู่สาธารณชน ด้วยการแสดงออกพฤติกรรมที่ดียิ่งแก่คนรอบข้าง ตั้งแต่สมาชิกได้แสดงพฤติกรรมที่ดียิ่ง ต่อครอบครัว สังคมโดยรวม
3. สร้างจิตวิญญาณแห่งความเป็นพี่น้องในอิสลามในชีวิตในสังคม
4. สร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติตามวิถีอิสลาม เพื่อเป็นการเผยแพร่สู่อิสลาม โดยผ่านการแสดงออกถึงพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างสู่สังคม
5. รักษาปัจเจกชนมุสลิมและการปฏิบัติทุกอย่างอย่างสม่ำเสมอ ที่จะทำให้ปัจเจกมุสลิมและการปฏิบัติสู่ความอ่อนแอและเสื่อมเสียลง
6. ปรับปรุงและแก้ไขในสิ่งที่เป็นความผิดพลาดโดยผ่านกระบวนการตักเตือน แนะนำ และ วิเคราะห์จากคลังความรู้ของสมาชิกทุกคน

Taufik Yusuf Al- Wa'iy (2003:42-43) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของหะละเกาะฮู ดังนี้

1. สร้างปัจเจกมุสลิมอย่างดั่งแต่เป็นหนึ่งเดียวทางด้านหลักศรัทธา แนวคิด ความรู้ บุคลิกภาพ การทำงานและการดำเนินการต่างๆ
2. ฝึกลมอบหมายงานและนำเสนอเนื้อหาตามหัวข้อที่ได้รับมอบหมายอย่างอิสระ ในแนวคิดอีกทั้งรับฟังความคิดเห็นและมุมมองจากสมาชิกในกลุ่มหะละเกาะฮูเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยน ข้อมูลและมุมมองต่างๆ
3. เป็นการร่วมกันพัฒนาตนเองในกลุ่มสมาชิกหะละเกาะฮูโดยมีการแนะนำ และตักเตือนระหว่างกัน

4. เป็นการสร้างบทบาทแก่สมาชิกหะละเกาะสุด้านทักษะและสมรรถภาพการดำเนินชีวิต อาทิ ฝึกทักษะการปัญหาต่างๆ และฝึกทักษะปฏิบัติตามวิถีอิสลาม

5. เป็นกระบวนการพัฒนาตนเอง เพื่อจะแบกภาระความรับผิดชอบต่อสังคม จากนักวิชาการได้นำเสนอถึงประโยชน์ของหะละเกาะสุ สามารถสรุปได้ว่า เป็นการพัฒนาด้านปัจเจกบุคคลที่ครบวงจร ไม่ว่าจะเป็นหลักปฏิบัติ(อิบาตะฮฺ) บุคลิกภาพ คุณธรรมจริยธรรมที่แสดงออกถึงพฤติกรรมอย่างประจักษ์สู่สาธารณชน ทักษะการดำเนินชีวิต ความเป็นพี่น้องในกลุ่มสมาชิก การแก้ปัญหาและการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับนักศึกษาที่กำลังศึกษาในมหาวิทยาลัย เป็นการสร้างเกราะป้องกันและประคับประคองระหว่างกันเพื่อให้ปลอดภัยจากสิ่งที่เป็นภัยต่อตนเองและสังคม

2.5 มารยาทในการดำเนินการหะละเกาะฮฺ

การดูแลกลุ่มศึกษาหะละเกาะฮฺที่จะนำไปสู่วัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ได้วางไว้ทุกประการนั้น สมาชิกทุกคนจำเป็นจะต้องปฏิบัติตาม กฎระเบียบที่ได้ร่วมกันตกลงและควรปฏิบัติตาม มารยาทของการจัดทำหะละเกาะฮฺ (Abdullah Qadiri, 1993 : 6 , Norsaadah binti Din และ Mohamad Nasirudin ,ม.ป.ป. : 9 , Muhammad Nordin, 2011 : 516 -517) ดังนี้

1. ตั้งเจตนารมณ์ด้วยความบริสุทธิ์ใจเพื่ออัลลอฮฺตะอาลา
2. สมาชิกทุกคนต้องมาร่วมหะละเกาะฮฺตามเวลาที่ได้ตกลงไว้
3. สมาชิกทุกคนต้องมีการอ่านและทำความเข้าใจล่วงหน้าก่อนที่จะมาทำหะละเกาะฮฺ
ทุกครั้ง
4. สมาชิกทุกคนให้เตรียมอัลกุรอานและสมุดบันทึกทุกครั้งในการเข้าร่วมหะละเกาะฮฺ
5. สมาชิกทุกคนต้องให้ความสนใจและมีเวลาในการทำหะละเกาะฮฺ
6. การดำเนินการหะละเกาะฮฺจะต้องไปตามภาระหน้าที่ที่ได้มอบหมายไว้ด้วยดี
7. สมาชิกทุกคนต้องมีความตั้งใจตลอดระยะเวลาในการทำหะละเกาะฮฺจนกว่าจะ
สิ้นสุดกิจกรรม
8. สมาชิกทุกคนจะต้องกระตือรือร้นในการนำเสนอมุมมองต่างๆในกลุ่มศึกษา
หะละเกาะฮฺ
9. มีการระดมองค์ความรู้และสร้างความเข้าใจตรงกัน
10. ร่วมกันฟังและให้เกียรติต่อสมาชิกที่กำลังนำเสนอด้วยการเปิดใจให้กว้าง
11. สมาชิกต้องเสนอมุมมองที่ชาญฉลาดและนอบน้อม
12. มีการสอบถามความทุกข์สุขของเพื่อนสมาชิกในกลุ่มศึกษาทุกคน

13. มีการบันทึกทุกอย่างในการพูดคุยและองค์ความรู้ที่ได้จากการนำเสนอใน
หะละเกาะฮุ

14. มีการขออนุญาตจากพี่เลี้ยงกลุ่ม (มูร็อบบีย) ทุกครั้งหากมีการมาช้าหรือไม่
สามารถมาร่วมหะละเกาะฮุได้

15. ให้เปิดการดำเนินการหะละเกาะฮุด้วยการอ่านอัลกุรอานและปิดด้วยดุอาอ์
กัฟพะเราะฮ์ทุกครั้ง

Abdul Aziz Abdul Rauf (2003:15) ได้กล่าวถึงมารยาทของสมาชิกที่มีต่อหะละเกาะฮุ
แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. มารยาทที่มีต่อตนเอง

- 1.1 มีความพร้อมทางจิตใจ สติปัญญาและร่างกาย
- 1.2 ตั้งใจที่จะเปลี่ยนแปลงตัวเองและตั้งเจตนารมณ์ด้วยความบริสุทธิ์ใจ
- 1.3 มีการแต่งกายให้เรียบร้อย
- 1.4 มีความมุ่งมั่นในการแสวงหาความรู้
- 1.5 มีการดำรงไว้ซึ่งจรรยาบรรณมารยาทได้อย่างสม่ำเสมอ

2. มารยาทที่มีต่อ พี่เลี้ยง (มูร็อบบีย)

- 2.1 นับถือและเชื่อฟังต่อพี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)ตราบใดที่พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)ไม่กระทำ
สิ่งต้องห้ามในอิสลาม
- 2.2 มีการปรึกษาหารือและสื่อสารกับพี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)อยู่เสมอ
- 2.3 ให้เกียรติ ให้ความสำคัญ และไม่ลืมนุญคุณของมูร็อบบีย
- 2.4 มีความอดทนต่อการบกพร่องของมูร็อบบีย
- 2.5 มีการขออนุญาตจากพี่เลี้ยง(มูร็อบบีย) หากธุระหรือมาสาย
- 2.6 มีการสื่อสารด้วยวาจาที่ดีเสมอกับมูร็อบบีย

3. มารยาทที่มีต่อเพื่อนร่วมกลุ่ม

- 3.1 มีการตักเตือนกันระหว่างสมาชิกกันเอง
- 3.2 สร้างแรงจูงใจระหว่างสมาชิกด้วยกันเพื่อให้การเข้าร่วมกิจกรรมของ
กระบวนจัดเกลอย่างตั้งใจ
- 3.3 ไม่ตัดคำพูดของเพื่อนสมาชิกระหว่างการนำเสนอนอกจากจะได้รับการ
อนุญาต
- 3.4 สมาชิกทุกคนต้องมาด้วยใบหน้าที่ยิ้มแย้มแจ่มใส
- 3.5 สมาชิกทุกคนต้องให้สลามและทักทายเพื่อนสมาชิกในกลุ่มเบื้องต้น
- 3.6 ไม่รู้สึกละอายต่อกระบวนหะละเกาะฮุ

Ya'qob Muhammad Husin (2008: 49 - 64) ได้กล่าวถึงมารยาทในเข้าร่วมหะละเกาะฮ์ว่า การรักษาความต่อเนื่องในการขับเคลื่อนระบบหะละเกาะฮ์และจะดำเนินการให้ถึงเป้าหมายของกระบวนการหะละเกาะฮ์ สมาชิกต้องปฏิบัติ ดังนี้

1. สมาชิกจะต้องมาทำหะละเกาะฮ์ด้วยการตั้งใจแน่วแน่บริสุทธิ์ใจและหวังความโปรดปรานจากอัลลอฮ์
2. สมาชิกต้องมาถึงสถานที่หะละเกาะฮ์ตามเวลาที่ได้ตกลงไว้ เพราะการมาช้าเพียงคนเดียวนั้นจะทำให้ทุกคนในกลุ่มจะต้องดำเนินการช้าไปด้วย
3. สมาชิกจะต้องมีน้ำใจหาคัดทุกครั้งที่มาทำหะละเกาะฮ์และแต่งกายให้สุภาพเรียบร้อย สะอาดอย่างสมบูรณ์
4. สมาชิกจะต้องพาเอกสารหรือหนังสือที่จำเป็นเท่านั้น โดยเฉพาะอัลกุรอานและเอกสารการบันทึก จะต้องนำมาทุกครั้งส่วนเอกสารอื่นๆหากไม่จำเป็นมากก็ไม่ต้องเอามา
5. สมาชิกทุกคนจะต้องเตรียมพร้อมล่วงหน้าในสิ่งที่ได้รับจากการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบต่างๆ
6. สมาชิกทุกคนที่มาเข้าร่วมหะละเกาะฮ์จะต้องมีใจในการสร้างความเป็นพี่น้องระหว่างสมาชิกและมีความรักต่อกันเพื่ออัลลอฮ์และอะลาคะฮ์
7. สมาชิกทุกคนจะต้องมีความหวังว่าจะเพิ่มพูนความรู้และใกล้ชิดกับอัลลอฮ์
8. หากสมาชิกไม่สามารถมาร่วมหะละเกาะฮ์ได้จะต้องมีการแจ้งล่วงหน้าให้แก่คนนำกลุ่มได้รับทราบหรือหัวหน้ากลุ่มก็ได้
9. ทุกครั้งที่มาเข้าร่วมหะละเกาะฮ์สมาชิกจะต้องให้สลามและขออนุญาตที่จะเข้ามาในห้องดังกล่าว
10. เมื่อสมาชิกมาถึงสถานที่ทำหะละเกาะฮ์จะต้องนั่งให้เรียบร้อย พยายามสรรเสริญอัลลอฮ์และเตรียมความพร้อมสู่การเรียนรู้ตามกระบวนการหะละเกาะฮ์
11. เมื่อสมาชิกทุกคนมีความพร้อมที่จะดำเนินหะละเกาะฮ์จะต้องเริ่มด้วยการอ่านซูเราะห์ อัลฟาติฮะห์ เพราะในซูเราะห์นี้จะเริ่มการสรรเสริญอัลลอฮ์ มีดุอาอ์ให้มีความปลอดภัยและชี้แนะให้แนวทางที่เที่ยงตรง
12. สมาชิกจะต้องรับฟังการนำเสนอ การสั่งสอน ข้อชี้แนะและคำโอวาทจากมูร็อบบีย์ทั้งหมด พร้อมน้อมรับ ไคร์ครวญเพื่อปฏิบัติตลอดจนบันทึกสิ่งดังกล่าวด้วย และทุกคนจะต้องรักษาอمانةที่ได้รับฟังข้างต้นก่อนที่จะไปเผยแพร่ผู้อื่น
13. สมาชิกต้องไม่รบกวนการดำเนินการหะละเกาะฮ์ถึงแม้จะพูดกับมูร็อบบีย์ก็ตาม นอกจากเป็นการเติมเต็มเนื้อหา หรือการชี้แนะของรายวิชานั้น

14. สมาชิกจะต้องสร้างความกระจำงให้กับตนเองโดยจะต้องหันหน้าเข้าหากัน และถามคำถามที่ตนเองยังไม่เข้าใจเพื่อให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาอย่างลึกซึ้งและชัดเจนและฟัง บทสรุปเนื้อหาจากมูร็อบบีย์

15. การนำเสนอในกลุ่มหะละเกาะฮุสมาชิกจะต้องเสนอด้วยน้ำเสียงที่ พอประมาณ ไม่ใช่เสียงสูงจนเกินไป ไม่ว่าจะเป็นการนำเสนอเนื้อหา หรือวิเคราะห์ การเสนอแนะก็ตาม

16. สมาชิกทุกคนต้องรับฟังข้อมูลการดำเนินการของกลุ่มอย่างตั้งใจว่าการดำเนิน ครั้งต่อไปจะจัดกันที่ไหน เมื่อไร เพื่อเป็นการกระชับเวลาการประชุมงานระหว่างกัน

17. สมาชิกต้องไม่เล่นหรือหัวเราะมากเกินไปจะทำให้คนที่ทำงานเพื่ออิสลาม จะต้องทำงานอย่างจริงจังไม่ใช่ด้วยอารมณ์ที่เต็มไปด้วยหัวเราะมากเกินไป

18. สมาชิกจะต้องขออนุญาตเมื่อมีธุระออกไปข้างนอกเพื่อรักษาระเบียบวินัยของ การจัดการหะละเกาะฮุ

19. สมาชิกจะต้องรักษาเวทีหะละเกาะฮุเป็นเวทีการตอบคำถามและเวทีการ เปรียบเทียบข้อมูลการนำเสนอเพื่อเป็นการคัดกรองข้อมูลและสรุปข้อมูลนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

20. สมาชิกจะต้องปิดการประชุมด้วยการอ่านซูเราะห์ อัลอัศรและดูอาอ์ กัฟฟาราเราะฮ์

21. สมาชิกต้องสลามระหว่างกัน ขออภัยกันก่อนที่จะแยกย้ายกันกลับบ้าน

22. เมื่อเสร็จสิ้นการดำเนินการหะละเกาะฮุแล้วสมาชิกทุกคนจะต้องรีบแยกย้าย กันกลับบ้านนอกจากมีเรื่องสำคัญที่จะต้องทำต่อไป

23. สมาชิกต้องจดจำในสิ่งที่ได้รับจากหะละเกาะฮุเพื่อให้งะได้ดำเนินการต่อไป

2.6 องค์ประกอบกิจกรรมหะละเกาะฮุ

หะละเกาะฮุจะมีองค์ประกอบหลัก 4 องค์ประกอบด้วยกัน ดังนี้

2.6.1 มูร็อบบีย์

มูร็อบบีย์ หมายถึง เป็นบุคคลที่ดำเนินกระบวนการ ตรีปิยะฮ์³ที่มุ่งเน้นในการสร้าง มุสลิมเป็นคนดี มีคุณธรรมจริยธรรม ด้วยการดูแลการพัฒนาชี้แนะแนวทางและเสริมสร้างศักยภาพ ของสมาชิกกลุ่มศึกษา (Abdul Aziz Abdul Rauf,2003:20)

³ ตรีปิยะฮ์ หมายถึง การขัดเกลาอบรม สั่งสอนและพัฒนา

Satria Hadi Lubis (2013: 2-3) มุร็อบบีย์ หมายถึง นักเผยแผ่อิสลามสู่สมาชิกกลุ่มศึกษาหะละเกาะฮุ ซึ่งมุร็อบบีย์เปรียบเสมือน ผู้นำที่ให้คำแนะนำ เสมือนครูที่คอยให้ความรู้ เสมือนพ่อที่คอยดูแลและเสมือนเพื่อนที่สามารถพูดคุยและให้ความช่วยเหลือแก่สมาชิกหะละเกาะฮุ ด้วยบทบาทดังกล่าวทำให้มุร็อบบีย์จำเป็นต้องมีทักษะที่นอกเหนือจากการเป็นผู้นำ เป็นผู้สอนให้ความรู้ เป็นคนที่ดูแลกลุ่มสมาชิกหะละเกาะฮุและมีความสัมพันธ์กันกับสมาชิก อีกด้วย เพราะว่าโดยปกติทักษะดังกล่าวนี้จะทำให้การแผ่ขยายในการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ที่มีความเหมาะสมสำหรับมุร็อบบีย์

บทบาทมุร็อบบีย์ จะมีความแตกต่างกับบทบาทของครูที่เผยแผ่ศาสนา หรือ นักบรรยาย ในลักษณะการเผยแผ่รูปแบบทั่วไป เพราะบทบาทของนักเผยแผ่ทั่วไปจะเน้นการให้ความรู้ตามหลักสูตรอิสลามด้วยวิธีการให้ผู้ฟังนั้นมีความสนใจและถูกใจ แต่มุร็อบบีย์จะต้องมีบทบาทที่เหนือกว่านักเผยแผ่ดังกล่าว มุร็อบบีย์จำเป็นต้องแสดงถึงความสัมพันธ์อย่างแน่นแฟ้นกับสมาชิกหะละเกาะฮุ จะต้องรู้จักถึงพฤติกรรมทั้งที่แสดงภายนอกและภายในของสมาชิกหะละเกาะฮุ โดยใช้ความสัมพันธ์แน่นแฟ้นและลึกซึ้ง พร้อมต้องรับผิดชอบด้วยการยื่นมือให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับปัญหาของสมาชิกหะละเกาะฮุ ทันทีเพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นทางจิตใจหรือไว้วางใจต่อสมาชิกหะละเกาะฮุ บทบาทนี้มักไม่ค่อยมีในกลุ่มนักเผยแผ่หรือนักบรรยายทั่วไป ด้วยเหตุนี้แหละ การสร้างมุร็อบบีย์ที่ประสบความสำเร็จนั้นจะมีความยากและซับซ้อนกว่าการสร้างนักเผยแผ่หรือนักบรรยายทั่วไปที่ประสบความสำเร็จทั่วไป

มุร็อบบีย์จะเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญมากในการพัฒนาที่ยั่งยืนและการดำรงอยู่ของประชาชาติและการเผยแผ่อิสลาม เป็นสิ่งที่ชัดเจนว่าเราจำเป็นต้องสร้างมุร็อบบีย์ที่ประสบผลสำเร็จอย่างจริงจัง ถึงแม้การสร้างมุร็อบบีย์นั้นไม่ใช่สิ่งที่ยากก็ตาม ซึ่งทางกลุ่มจะมีข้อจำกัดหลายอย่าง ข้อจำกัดดังกล่าวนี้สามารถแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม (Muhammad Sajirun, 2011 : 111-115) ดังนี้

1. ข้อจำกัดด้านความต้องการและความตั้งใจ หมายถึง ข้อจำกัดที่ยังไม่มีจิตสำนึกและการแนะนำในระดับที่สูงกว่าเพื่อให้เป็นมุร็อบบีย์ อาจจะเป็นเพราะว่าเขาอาจยังไม่รู้ถึงความสำคัญของมุร็อบบีย์ ไม่มีความเชื่อมั่นในตนเองว่าสามารถเป็นมุร็อบบีย์ได้ อาจเป็นเพราะเขาไม่มีชื่อเสียง ในบทบาทมุร็อบบีย์ในสังคมได้

2. ข้อจำกัดด้านความสามารถ หมายถึง เป็นข้อจำกัดที่บอกว่า เขายังไม่มีความรู้และประสบการณ์ ในการเป็นมุร็อบบีย์ เน้นอนการเป็นมุร็อบบีย์นั้นจำเป็นต้องมีความสามารถหลายอย่างที่จะต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาที่ดีขึ้นความสามารถที่มุร็อบบีย์จะต้องมี อาทิ มีความรู้ในหลักการศาสนาอิสลาม การเผยแผ่อิสลาม การตักเตือน การทำงานองค์กร การจัดการกลุ่มหะละเกาะฮุ มีความรู้ทางด้านจิตวิทยา และความสามารถอื่นๆ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ยังเป็นอุปสรรคอยู่สำหรับสังคมและประชาชาติมุสลิม

3. ข้อจำกัดในโอกาส หมายถึง เป็นข้อจำกัดที่เกี่ยวกับการไม่มีเวลาและไม่มีโอกาส ที่จะไปจะเป็นมูร็อบบียได้ กลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่หมกมุ่น การใช้ชีวิตในโลกคุณยาที่เต็มไปด้วยกับสิ่งล่อใจหรือวัตถุนิยม สิ่งเหล่านี้ทำให้คนเปรมปรีชกับการแสวงหาวัตถุ จนกระทั่งไม่มีเวลาที่จะคิดในเรื่องของยุทธศาสตร์การทำงาน พร้อมทั้งไม่มีเวลาเลยที่จะเป็นมูร็อบบียได้ แต่ทว่าการพัฒนาสมาชิกหะละเกาะฮุที่ยั่งยืนในการใช้ชีวิตของประชาชาตินั้นยังขาดแคลนมูร็อบบียที่น่าเชื่อถืออีกมาก

Muhammad Rosyidi (2002) ได้กล่าวคุณลักษณะที่สำคัญต่อการเป็นพี่เลี้ยง (มูร็อบบีย) ที่ประสบผลสำเร็จในสภาพสังคมปัจจุบันมีดังนี้

1. ความรู้ ความรู้ที่มีความสำคัญต่อการเป็นพี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)จะต้องครอบคลุมความรู้ดังต่อไปนี้

1.1 มีความรู้ทางด้านหลักการ คือ เป็นเป้าหมายหลักของการขัดเกลา บ่มเพาะและอบรมตามหลักการอิสลาม (ตฺรฺบียะฮฺอิสลามียะฮฺ) ที่จะทำให้มนุษย์ชาตินั้นเกิดการจงรักภักดีต่ออัลลอฮ์อย่างแท้จริง ความรู้ทางด้านหลักการ ในที่นี้ไม่ใช่มีความหมายถึงผู้ที่มาเป็นที่เลี้ยง(มูร็อบบีย) นั้นจะต้องมีความรู้ความเชี่ยวชาญเป็นการเฉพาะ แต่สำหรับพี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)แล้วเป็นการเข้าใจที่สามารถหารือและถกเถียงประเด็นได้และสามารถอธิบายทางด้านหลักการให้คนอื่นเข้าใจได้ และสามารถปฏิบัติได้อย่างสมบูรณ์ เช่น ความรู้เกี่ยวกับการละหมาด ถือศีลอด เรื่องซาคาด และอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับศาสนา เป็นต้น

1.2 มีความรู้และเข้าใจบริบทปัจจุบัน คือ เป็นความรู้ปัจจุบันหรือศาสตร์ร่วมสมัยที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากสำหรับพี่เลี้ยง (มูร็อบบีย) ที่จะจัดการกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นและสามารถวิเคราะห์ถึงสถานการณ์นั้นได้

1.3 มีความรู้ทางด้านจิตวิทยา คือ เป็นความรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะ ความสามารถ และศักยภาพของตัวบุคคล ซึ่งพี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)จะต้องมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับพื้นฐานเกี่ยวกับจิตวิทยา

1.4 พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)จะต้องเข้าใจถึงความรู้ ความสามารถ และศักยภาพของสมาชิกกลุ่ม(มูตรอบบีย)

1.5 พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)จะต้องเข้าใจถึงสภาพแวดล้อมของมูตรอบบีย เพราะสภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของมูตรอบบีย

2. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)จะต้องมีคุณภาพมากกว่ามูตรอบบีย ซึ่งในกระบวนการตฺรฺบียะฮฺ จะทำให้เกิดความสมดุลกันระหว่างพี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)และมูตรอบบีย ให้เกิดขึ้นซึ่งการให้และการรับรู้ ข้อมูลและเนื้อหาต่างๆจะต้องเหนือกว่าเพื่อให้สมาชิกได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆจากพี่เลี้ยง(มูร็อบบีย) ดังนั้นพี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)จะต้องเป็นบุคคลที่มีคุณภาพมากกว่ามูตรอบบีย

3. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)จะต้องเป็นบุคคลที่มีความสามารถที่จะถ่ายโอนสิ่งที่มีอยู่กับผู้อื่นได้ บางคนมีดีที่พูดและทักทายกันเกี่ยวกับการตักบียะฮะฮุ และสามารถทำให้การนำเสนอความคิดสร้างสรรค์นั้นเป็นที่น่าสนใจ แต่ค่าของมันก็เป็นเพียงทฤษฎีเท่านั้น เขาไม่สามารถที่จะตักบียะฮะฮุ และรูปแบบของมนุษย์ พวกเขาไม่มีประสบการณ์ในการตักบียะฮะฮุบนสนามของการตักบียะฮะฮุ ดังนั้นพวกเขาจะไม่สามารถที่จะถ่ายโอนสิ่งที่มีให้กับผู้อื่น

4. พี่เลี้ยง (มูร็อบบีย)จะต้องมีความสามารถที่จะเป็นผู้นำ ซึ่งความสามารถนี้เป็นคุณลักษณะของพี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)ในหลายๆวิธี และพี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)ควรมีความสามารถในการทำหน้าที่การเป็นผู้นำ และสามารถนำมูร็อบบียได้

5. พี่เลี้ยง (มูร็อบบีย) จะต้องมีความสามารถที่จะกระทำอย่างต่อเนื่อง ซึ่งกระบวนการตักบียะฮะฮุ เป็นลักษณะที่ทำกันอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน เพราะการพบปะอย่างต่อเนื่องนั้น จะมีความผลที่จะทำให้กระบวนการตักบียะฮะฮุสัมฤทธิ์ผลและประสบผลสำเร็จซึ่งพี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)ควรมีการตรวจสอบตนเอง หลักสูตรที่ใช้ เครื่องมือ การใช้สื่อ และวิธีการที่ใช้กับสมาชิกกลุ่มศึกษาอย่างต่อเนื่องเช่นกัน

6. มูร็อบบียควรมีความสามารถที่จะทำการตัดสินใจในการประเมิน ซึ่งการประเมินผลจะแยกไม่ได้จากกระบวนการตักบียะฮะฮุ สิ่งที่มูร็อบบียควรปฏิบัติมีดังต่อไปนี้

6.1 การประเมินมูร็อบบียเพื่อรับรู้ถึงขอบเขตความสามารถของมูร็อบบียที่ได้รับจากการตักบียะฮะฮุ

6.2 การประเมินสมาชิกกลุ่มศึกษาเพื่อรับรู้ถึงเป้าหมายตักบียะฮะฮุในแง่ของการสร้างบุคลิกภาพและการเป็นมุสลิมที่ดี

6.3 การประเมินผลกิจกรรม การมอบหมายงาน และการดำเนินการ

6.4 การประเมินปัญหาของการตักบียะฮะฮุเพื่อวิธีการแก้ไขปัญหอย่างสมเหตุสมผล การประเมินควรกระทำโดยมูร็อบบีย ซึ่งต้องอาศัยความรู้และวัตถุดิบประสงค์โดยการยึดกฎระเบียบและข้อบังคับการตัดสินใจที่ต้องไม่ได้ขึ้นอยู่กับสมมติฐานและอารมณ์

7. มูร็อบบียควรมีความสามารถในการสร้างความรักและความสัมพันธ์ที่ดี ความสัมพันธ์ระหว่างมูร็อบบียและมูตะรอบบีย คือ พื้นฐานของความรักระหว่างกันและความรักที่มีต่ออัลลอฮ์ ﷻ และมูร็อบบียที่ไม่สามารถมอบความรักความห่วงใยภายใต้การมีจิตวิญญาณที่มีต่ออัลลอฮ์ ﷻ ให้กับมูตะรอบบียได้นั้น จะส่งผลให้ความรักความห่วงใยระหว่างมูร็อบบียและมูตะรอบบียนั้นไม่มีประสิทธิภาพ

Satria Hadi Lubis (2011 : 24-35) ได้กล่าวถึงแนวทางของพี่เลี้ยง (มูร็อบบีย) ที่ประสบผลสำเร็จในการดำเนินการหะละเกาะฮุ ดังนี้

1. การเตรียมความพร้อมของพี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)

ตั้งเจตนารมณ์ของพี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)

- 1.1. ให้มีการเตรียมหลักสูตร
- 1.2. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย์)ต้องบันทึกทุกอย่างที่ได้สนทนากับสมาชิก
- 1.3. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย์)ต้องมีความพร้อมทางด้านสุขภาพร่างกาย
- 1.4. ยกระดับความน่าเชื่อถือของพี่เลี้ยง(มูร็อบบีย์)
- 1.5. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย์)ต้องฝึกให้มีการถ่อมตนต่อสมาชิก
- 1.6. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย์)ต้องเตรียมเนื้อหาตามหลักสูตร
- 1.7. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย์)ต้องมีคลังหลักสูตรเก็บไว้
- 1.8. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย์)ต้องอดทนต่อกระบวนการพัฒนาสมาชิกอย่างต่อเนื่อง
- 1.9. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย์)จะต้องตั้งเป้าหมายต่อสมาชิกแต่ละคนด้วย
- 1.10. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย์)ต้องมีความเชื่อมั่นว่าจะประสบความสำเร็จในพัฒนา

สมาชิกตามเป้าหมาย

ผู้วิจัยจากนักวิชาการ ได้กล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า พี่เลี้ยงจะต้องมีความพร้อมทุกด้าน เริ่มต้นการตั้งเจตนารมณ์ การเตรียมหลักสูตร การสร้างแบบอย่างมีความน่าเชื่อถือ การแสวงหาองค์ความรู้ มีความเสียสละ อดทนและต้องมีเป้าหมายชัดเจนว่า สิ่งพี่เลี้ยงกำลังทำนั้น จะต้องให้ประสบความสำเร็จให้ได้

2. การพัฒนาพี่เลี้ยง(มูร็อบบีย์)ด้านความน่าเชื่อถือและมีอำนาจจิตใจ (Ya'qob Muhammad Husin , 2008: 77) ดังนี้

- 2.1. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย์)จะต้องแสวงหาความรู้อยู่เสมอ
- 2.2. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย์)ต้องเพิ่มศักยภาพและประสบการณ์ของตนเอง
- 2.3. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย์)จะต้องแนะนำในสิ่งที่ตนเองรู้เท่านั้น กรณีที่สมาชิกตั้งคำถามถ้าหากว่าพี่เลี้ยง(มูร็อบบีย์)ไม่รู้ก็ขอให้ตอบว่า ไม่รู้
- 2.4. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย์)ไม่ควรตกลงมากเกินไป
- 2.5. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย์)ต้องท่องบางอายะฮหรือหะดีษ
- 2.6. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย์)มีการสื่อสารในสิ่งที่ดีเท่านั้น
- 2.7. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย์)จะไม่มีคำตอบแทนในการดำเนินการหะละเกาะสุหรือกิจกรรมอื่นๆ
- 2.8. เป็นคนที่มีความสมถะ
- 2.9. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย์)ต้องระมัดระวังในการให้ความคิดเห็นต่างๆ
- 2.10. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย์)ต้องใช้ทักษะในตัวตนให้ประโยชน์มากที่สุดในการดำเนินการหะละเกาะสุ

- 2.11. พี่เลี้ยง(มุร้อบบิย์)ต้องมีการดูแลความสะอาดและกลิ่นตัวด้วย
- 2.12. พี่เลี้ยง(มุร้อบบิย์)ต้องระวังกลิ่นปากในสนทนาและนำเสนอความคิดเห็น
- 2.13. พี่เลี้ยง(มุร้อบบิย์)จะต้องไม่แสดงอาการเหนื่อยกายหรือใจต่อหน้าสมาชิก
- 2.14. พี่เลี้ยง(มุร้อบบิย์)ต้องให้ความสำคัญในสัญญาต่างๆที่ได้สัญญากับสมาชิก
- 2.15. พี่เลี้ยง(มุร้อบบิย์)จะต้องไม่ตักเตือนสมาชิกหรือเปิดเผยต่อหน้าสมาชิกอื่นๆ
- 2.16. อย่าแสดงอาการโกรธต่อสมาชิก
- 2.17. พี่เลี้ยง(มุร้อบบิย์)ห้ามตักเตือนสมาชิกต่อหน้าสาธารณชน

3. การสร้างความสนใจแก่สมาชิก (Solikhin AbuIzuddin ,2012 : 139-140)

- 3.1. พี่เลี้ยง(มุร้อบบิย์)ต้องมีรอยยิ้มอยู่เสมอให้แก่สมาชิก
- 3.2. พี่เลี้ยง(มุร้อบบิย์)จะไม่ได้เถียงเพื่อจะเอาชนะสมาชิก
- 3.3. พี่เลี้ยง(มุร้อบบิย์)จะต้องพยายามชมสมาชิกอย่างสม่ำเสมอ
- 3.4. เมื่อสมาชิกมีการเชิญชวนพี่เลี้ยง(มุร้อบบิย์)ในโอกาสต่างๆ จะต้องให้

ความสำคัญแก่สมาชิก อาทิ งานแต่งงาน งานอากีเกาะฮ และอื่นๆ เป็นต้น

- 3.5. พี่เลี้ยง(มุร้อบบิย์)ต้องมีไปเยี่ยมสมาชิกในยามทุกข์ยาก
- 3.6. พี่เลี้ยง(มุร้อบบิย์)จะต้องไม่อายที่จะกล่าวคำว่า “ขอโทษ” ทุกครั้งที่ได้กระทำผิด
- 3.7. พี่เลี้ยง(มุร้อบบิย์)ต้องมีการสื่อสารกับสมาชิกด้วยเทคโนโลยีอย่างสม่ำเสมอ
- 3.8. พี่เลี้ยง(มุร้อบบิย์)จะต้องให้รางวัลหรือกำลังใจแก่สมาชิกอยู่เสมอตามโอกาส

เหมาะสม

- 3.9. พี่เลี้ยง(มุร้อบบิย์)จะต้องมีจิตอาสาและบริการสังคมอย่างต่อเนื่อง
- 3.10. พี่เลี้ยง(มุร้อบบิย์)ต้องวางตนเองเสมือนเพื่อนกับบรรดาสมาชิก
- 3.11. พี่เลี้ยง(มุร้อบบิย์)ต้องมองหน้าสมาชิกทุกคนในการดำเนินการหะละเกาะฮ
- 3.12. พี่เลี้ยง(มุร้อบบิย์)จะต้องให้มีการช่วยเหลือหรือบริจาคเงินแก่สมาชิกถึงแม้

เพียงเล็กน้อยก็ตาม

- 3.13. การจัดมือสลามกันหรือกอดสมาชิกนั้นให้เป็นเรื่องปกติสำหรับพี่เลี้ยง
- 3.14. พี่เลี้ยง(มุร้อบบิย์)จะต้องไม่ใช่โทรศัพท์หรือข้อความในการกล่าวตักเตือนสมาชิก
- 3.15. พี่เลี้ยง(มุร้อบบิย์)ไม่ตัดตอนคำพูดในขณะที่สมาชิกกำลังคุยอยู่ยังไม่จบ

4. มีความเข้าใจสมาชิก (Satria Hadi Lubis, 2011: 45-46)

- 4.1. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)จะต้องมาก่อนเวลาทุกครั้งที่มีหะละเกาะฮุ
 - 4.2. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)จะต้องมีการสอบถามถึงทุกข์สุขของสมาชิกแต่ละคน โดยผ่านเพื่อนๆในกลุ่มสมาชิก
 - 4.3. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)จะต้องปล่อยให้สมาชิกได้เรียนรู้ตัวของพี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)ได้
 - 4.4. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)จะต้องเป็นคนที่มีความสามารถที่จะฟังทุกเรื่องของสมาชิกได้
 - 4.5. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)จะต้องพูดคุยกับสมาชิกในเรื่องส่วนตัว นอกหะละเกาะฮุได้
 - 4.6. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)จะต้องดำเนินการทำความรู้จักสมาชิกในกลุ่มอย่างต่อเนื่อง เป็นระยะ ๆ เพื่อให้มีความลึกซึ้งในการสร้างความเป็นพี่น้อง
 - 4.7. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)จะต้องมีการเติมเต็มความต้องการของสมาชิกเท่าที่มีความสามารถ
5. มีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน (Muhammad Rosyidi, 2002:55-56)
 - 5.1. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)และสมาชิกจะต้องมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาต่างๆ
 - 5.2. มีการเชิญชวนสมาชิกให้เข้าร่วมในกิจกรรมของมูร็อบบีย
 - 5.3. มูร็อบบียจะต้องสร้างทีมงานร่วมกันกับสมาชิก
 - 5.4. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)จะต้องให้แนวคิดใหม่ๆแก่สมาชิกอย่างสม่ำเสมอเพื่อเป็นการเปิดโลกทัศน์
 - 5.5. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)มูร็อบบียต้องมอบหมายงานตามความสามารถหรือความถนัดของสมาชิก
 - 5.6. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)จะต้องดำเนินการให้มีการรับประทานอาหารร่วมกัน
 6. มีการพัฒนาด้านระเบียบวินัย (Muhammad Rosyidi, 2002: 58)
 - 6.1. ในการดำเนินการหะละเกาะฮุพี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)ไม่ควรขาดนอกจากมีความจำเป็นมาก
 - 6.2. หากพี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)ไม่สามารถที่จะมาร่วมได้ให้มอบหมายภาระงานแก่สมาชิก
 - 6.3. ร่วมกำหนดกฎเกณฑ์ ระเบียบระหว่างสมาชิกและมูร็อบบีย พร้อมร่วมกันปฏิบัติตามที่ได้ตกลงกันได้
 - 6.4. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)จะต้องมีการทักท้วงหรือตักเตือนสมาชิกตามความสามารถ
 - 6.5. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)จะต้องให้อภัยในความผิดพลาดของสมาชิกเสมอ
 - 6.6. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)ต้องตรงต่อเวลาอย่างสม่ำเสมอ

- 6.7. พี่เลี้ยง(มูร้อบบีย)จะต้องมีบุคลิกภาพการวางตัวให้สมาชิกเชื่อฟังต่อมูร้อบบีย
- 6.8. พี่เลี้ยง(มูร้อบบีย)จะไม่เลือกที่จะรักหรือสนิทสนมกับสมาชิกคนใดคนหนึ่งเป็นการเฉพาะแต่จะต้องจะให้ความรักหรือสนิทพอกๆกัน
- 6.9. พี่เลี้ยง(มูร้อบบีย)ไม่รู้สึกกังวลในการกำหนดระเบียบหรือกฎเกณฑ์ต่างๆที่ได้ตกลงกันไว้
- 6.10. พี่เลี้ยง(มูร้อบบีย)ต้องมีความกล้าที่จะตักเตือนสมาชิกโดยใช้วิธีการที่เหมาะสมถึงแม้จะเป็นสมาชิกที่สนิทก็ตาม
- 6.11. พี่เลี้ยง(มูร้อบบีย)ต้องสอบถามสมาชิกที่ไม่มาร่วมหะละเกาะฮุอย่างเปิดเผยระหว่างกัน
- 6.12. พี่เลี้ยง(มูร้อบบีย)จะต้องไม่เป็นหนี้บุญคุณต่อสมาชิก
7. การมอบหมายงาน (Muhammad Rosyidi, 2002: 70)
- 7.1. พี่เลี้ยง(มูร้อบบีย)จะต้องให้ภาระหน้าที่แก่สมาชิกอย่างต่อเนื่อง
- 7.2. พี่เลี้ยง(มูร้อบบีย)อย่าให้ภาระงานมากเกินไป
- 7.3. พี่เลี้ยง(มูร้อบบีย)อย่าให้ภาระงานน้อยเกินไป
- 7.4. พี่เลี้ยง(มูร้อบบีย)จะต้องมอบหมายภาระงานอย่างยุติธรรมโดยเฉพาะสมาชิกที่ยังไม่มีความรู้ในการปฏิบัติตามภาระงาน
8. พัฒนาด้านจิตวิญญาณ (Satria Hadi Lubis, 2011: 84)
- 8.1. พี่เลี้ยง(มูร้อบบีย)จะต้องมีการทบทวนตนเองหรือใครครวญตนเอง
- 8.2. พี่เลี้ยง(มูร้อบบีย)จะต้องสร้างความใกล้ชิดกับอัลลอฮุ
- 8.3. พี่เลี้ยง(มูร้อบบีย)ต้องอาบน้ำละหมาดก่อนดำเนินการหะละเกาะฮุ
- 8.4. พี่เลี้ยง(มูร้อบบีย)ต้องให้มีการละหมาดฟิรฎูร่วมกับสมาชิกอย่างเป็นทางการเป็นประจำ
- 8.5. พี่เลี้ยง(มูร้อบบีย)ต้องให้สมาชิกทุกคนร่วมกันดูอาอิ์ให้กันและกันด้วย
9. การขับเคลื่อนระบบหะละเกาะฮุ(Satria Hadi Lubis, 2011: 85-6)
- 9.1. พี่เลี้ยง(มูร้อบบีย)ต้องมีความสามารถในการสื่อสารได้
- 9.2. พี่เลี้ยง(มูร้อบบีย)สามารถทำรายงานการพัฒนาของสมาชิกได้
- 9.3. พี่เลี้ยง(มูร้อบบีย)จัดให้มีตารางการเก็บเงินออมทรัพย์เพื่อสะสมเงินในกลุ่มสมาชิกกันเอง
- 9.4. พี่เลี้ยง(มูร้อบบีย)ต้องสร้างเครือข่ายในการสื่อสารกับสมาชิก
- 9.5. พี่เลี้ยง(มูร้อบบีย)ต้องจัดทำข่าวสารในเนื้อหาการดำเนินการหะละเกาะฮุ

- 9.6. พี่เลี้ยง(มูร้อบบิย์)ต้องมีการหมุนโรการให้ภาระหน้าที่ของสมาชิก
 - 9.7. พี่เลี้ยง(มูร้อบบิย์)ต้องให้หลักสูตรที่เหมาะสมกับสมาชิก
 - 9.8. พี่เลี้ยง(มูร้อบบิย์)เข้าร่วมกิจกรรมทะเลาะเถียงนอกสถานที่พร้อมกับสมาชิก
ได้ อาทิ การไปทัศนศึกษา หรือ การละหมาดยามค่ำคืน(กียามุลลัยล์) เป็นต้น
 - 9.9. พี่เลี้ยง(มูร้อบบิย์)จะต้องไม่จัดทะเลาะเถียงในสถานที่ที่มีสิ่งรบกวน อาทิ
เสียงเครื่องให้ เสียงรถยนต์ เป็นต้น
 - 9.10. พี่เลี้ยง(มูร้อบบิย์)ต้องกำหนดตารางการดำเนินการทะเลาะเถียงร่วมกันว่าใน
แต่ละครั้งจะต้องมีเนื้อหาอะไรบ้าง และดำเนินการตามที่ได้กำหนดไว้
 - 9.11. พี่เลี้ยง(มูร้อบบิย์)ต้องจัดทำตารางการทำงานของสมาชิกให้ชัดเจน
 - 9.12. พี่เลี้ยง(มูร้อบบิย์)จะต้องควบคุมการดำเนินการทะเลาะเถียงให้ดำเนินการตาม
ภาระหน้าที่ของสมาชิก
 - 9.13. พี่เลี้ยง(มูร้อบบิย์)จะต้องจัดให้มีการละหมาดยามค่ำคืน(กียามุลลัยล์)
 - 9.14. พี่เลี้ยง(มูร้อบบิย์)จะต้องมีเวลาและมีความสามารถในการไป ทัศนศึกษา
ร่วมกันกับสมาชิกได้
 - 9.15. พี่เลี้ยง(มูร้อบบิย์)ต้องจัดมุค็อยยัม(ค่าย)แก่สมาชิกด้วย
 - 9.16. พี่เลี้ยง(มูร้อบบิย์)ต้องให้งานที่สมาชิกสามารถที่จะทำอย่างสร้างสรรค์ได้
 - 9.17. พี่เลี้ยง(มูร้อบบิย์)ต้องมีการเปลี่ยนกำหนดการและผู้รับผิดชอบในกลุ่ม
สมาชิก
 - 9.18. พี่เลี้ยง(มูร้อบบิย์)ต้องมีการเปลี่ยนแปลงรูปวิธีการเรียนรู้ในกลุ่มด้วย
 - 9.19. พี่เลี้ยง(มูร้อบบิย์)ต้องมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบสื่อด้วย
 - 9.20. พี่เลี้ยง(มูร้อบบิย์)ต้องกำหนดให้มีการเปลี่ยนแปลงสถานที่ในการจัดทะเลาะ
เถียงตามความเหมาะสมด้วย
 - 9.21. พี่เลี้ยง(มูร้อบบิย์)ต้องกำหนดให้มีการเปลี่ยนแปลงเวลาด้วย
10. แนวทางอื่นๆที่เกี่ยวกับมูร้อบบิย์ (Satria Hadi Lubis, 2011: 89-70)
 - 10.1. พี่เลี้ยง(มูร้อบบิย์)มีความสามารถในการเจรจาต่อรองได้
 - 10.2. การพบปะในแต่ละครั้งจะเป็นการพัฒนาศักยภาพของสมาชิก
 - 10.3. พี่เลี้ยง(มูร้อบบิย์)จะต้องไม่ล่าช้าในการแก้ปัญหาของสมาชิก
 - 10.4. พี่เลี้ยง(มูร้อบบิย์)ให้ความอิสระแก่สมาชิก
 - 10.5. พี่เลี้ยง(มูร้อบบิย์)จะต้องย้ายสมาชิกให้เข้ากลุ่มอื่น หากไม่สามารถที่จะ
จัดการหรือควบคุมสมาชิกได้

- 10.6. พี่เลี้ยง(มูร้อบบีย)จะต้องไม่เทิดทูนสมาชิกมากเกินไป
- 10.7. พี่เลี้ยง(มูร้อบบีย)ต้องสร้างความเชื่อมั่นแก่สมาชิก
- 10.8. พี่เลี้ยง(มูร้อบบีย)อย่ามีอิทธิพลต่อสมาชิกที่มาเท่านั้น
- 10.9. พี่เลี้ยง(มูร้อบบีย)จะต้องไม่รู้สึกรู้ว่า เราได้ครอบครองสมาชิก
- 10.10. พี่เลี้ยง(มูร้อบบีย)ต้องให้ความหวังแก่สมาชิกทั้งสิ่งที่เกี่ยวข้องกับคุณยาและ
อาคิเราะฮ
- 10.11. พี่เลี้ยง(มูร้อบบีย)ต้องคิดอยู่เสมอว่าสมาชิกมีความบริสุทธิ์ในการเข้าร่วม หะ
ละเกาะฮ
- 10.12. พี่เลี้ยง(มูร้อบบีย)สร้างสมาชิกเพื่อให้เป็นนักเผยแผ่และเป็นผู้สร้างผู้อื่นด้วย
- 10.13. พี่เลี้ยง(มูร้อบบีย)ต้องฝึกคิดเชิงสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่อง

2.6.2 สมาชิกกลุ่ม (มูตะร้อบบีย)

นอกเหนือจาก มูร้อบบีย หลักสูตร และการดำเนินการแล้ว สมาชิกกลุ่มเป็นองค์ประกอบที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินการหะละเกาะฮให้ประสบผลสำเร็จ พร้อมกับบทบาทในการนำเป็นอย่างดีของพี่เลี้ยง โดยดำเนินการตามหลักการและหลักสูตร โดยเฉพาะการสร้างแรงกระตุ้นแก่สมาชิกเพื่อให้สมาชิกนั้นได้สำนึกในความรับผิดชอบต่อหน้าที่และมีคุณลักษณะที่มั่นคงและแน่นอน เพราะฉะนั้น จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับสมาชิกกลุ่มหะละเกาะฮ ที่จะต้องตระหนักถึงการเข้าร่วมกลุ่มหะละเกาะฮเป็นประจำให้เป็นวิถีแห่งการดำเนินชีวิตและพัฒนาตนเองด้วย

2.6.2.1 ความหมาย สมาชิกหะละเกาะฮ

Abdul Aziz Abdul Rauf (2003:11) ได้ให้ความหมายสมาชิกหะละเกาะฮ หมายถึง สมาชิกหะละเกาะฮ หมายถึง บุคคลที่ได้รับการคัดเลือกให้ปฏิบัติตามกระบวนการพัฒนาปัจเจกบุคคลสู่เป้าหมายที่ได้กำหนดไว้

2.6.2.2 คุณลักษณะของสมาชิกกลุ่ม (มูตะร้อบบีย)

Ya'qob Muhammad Husin (2008 : 65 - 66) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของสมาชิก ดังนี้

- 1) สมาชิกทุกคนในกลุ่มหะละเกาะฮจะต้องเตรียมพร้อมสู่การพัฒนา และต้องพัฒนาตนเองเพื่อจะได้รับการยกระดับตนเองสู่ความก้าวหน้าในทุกๆด้าน
- 2) สมาชิกทุกคนต้องมาเข้าร่วมกลุ่มหะละเกาะฮอย่างสม่ำเสมอ นอกจากมีเหตุจำเป็น อาทิ ป่วยหนัก เกิดอุบัติเหตุฉุกเฉิน

- 3) สมาชิกทุกคนต้องตั้งเจตนารมณ์ด้วยความบริสุทธิ์ใจและให้เกียรติแก่ผู้รอบบิณฑ์และสมาชิกที่ดำเนินรายการหะละเกาะฮุ
- 4) สมาชิกทุกคนต้องมีความพร้อมที่จะรับทุกอย่างจากผู้รอบบิณฑ์ในการดำเนินการหะละเกาะฮุ
- 5) สมาชิกทุกคนต้องรักษาของความเป็นพี่น้องกับเพื่อนๆ ในกลุ่มอย่าทำให้ความพี่น้องขาดจากความรักซึ่งกันและกัน
- 6) สมาชิกทุกคนจะต้องเตรียมความพร้อมในภาระหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายก่อนเข้ากลุ่มหะละเกาะฮุ
- 7) สมาชิกทุกคนจะต้องทำความรู้จักกับสมาชิกอย่างดีรวมทั้งสมาชิกหะละเกาะฮุ อื่น ๆ ด้วย

2.6.2.3 เงื่อนไขของสมาชิก

Abdul Aziz Abdul Rauf (2003:11) ได้กล่าวเกี่ยวกับเงื่อนไขของสมาชิกหะละเกาะฮุ ดังนี้

- 1) เป็นบุคคลที่รักษาความสะอาดและเรียบร้อย
- 2) มีความพร้อมที่จะรับฟังคำชี้แนะและปฏิบัติตามโปรแกรมการพัฒนาสมาชิกที่ได้จัดตารางไว้
- 3) มีความมุ่งมั่นที่จะเปลี่ยนแปลงตนเองและผู้อื่น
- 4) ปฏิบัติการละหมาดให้ครบห้าเวลา
- 5) มีความเห็นอกเห็นใจต่อปัญหาต่างๆ ในโลกอิสลาม

2.6.2.3 หน้าที่ของสมาชิก

1) Abdul Aziz Abdul Rauf (2003:12) ได้กล่าว หน้าที่ของสมาชิกคือ เป็นนักสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกและชุมชน เพื่อจะปฏิบัติตามหะละเกาะฮุ ได้อย่างเต็มรูปแบบ โดยมีวิธีการสองรูปแบบ ดังนี้

- 2) การสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นในรูปแบบรายบุคคล(Fardi) หมายถึง การสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นตัวต่อตัวหรือสอง ต่อสองด้วยการสร้างความใกล้ชิดสนิทสนมบนพื้นฐานของความคิดสร้างสรรค์ของตนเองหรือได้รับจากผู้รอบบิณฑ์
- 3) สร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นในรูปแบบกลุ่ม(Jama'i) หมายถึงการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นโดยรวมด้วยวิธีการที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ อาทิ ระบบองค์กร หน่วยงาน กลุ่ม เป็นต้น

2.6.3 หลักการดำเนินการกิจกรรมทะเลาะเถาะ

การดำเนินการกิจกรรมทะเลาะเถาะ เป็นเครื่องมือ กิจกรรมหลักที่สำคัญที่สุดในการต้รับยะและพัฒนาด้านจิตวิญญาณ (อีห่าน) และวิทยปัญญาของสมาชิกเพื่อขึ้นนำแนวทางการดำเนินชีวิตของเขาตามวิถีแห่งอัลกุรอาน และอัลสุนนะฮะ (ฝ่ายพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สถาบันอิสลามมหาวิทยาลัยอิสลามยะลา ,ม.ป.ป. : 20) ดังนี้

2.6.3.1 สมาชิกและความถี่

- 1) การแบ่งจำนวนสมาชิกให้อยู่ระหว่าง 5 ถึง 10 คน
- 2) การพบปะควรเป็นสัปดาห์ละ 1 ครั้ง (แต่ละครั้งระหว่าง 2 - 4 ชั่วโมง)
- 3) สำหรับกลุ่มศึกษามุสลิมะฮ์ทางที่ดีให้ใช้เวลากลางวัน.

2.6.3.2 วิธีการดำเนินกลุ่มศึกษา

- 1) ให้สมาชิกทุกคนเตรียมข้อมูลที่จะนำเสนอ
- 2) ดำเนินการนำเสนอให้เป็นไปตามตารางเวลาที่กำหนด.
- 3) สมาชิกควรเตรียมเนื้อหาล่วงหน้าก่อนดำเนินกิจกรรมและท่องจำ

หลักฐาน / คู่มือ / ข้อมูลที่นำเสนอ

- 4) เตรียมคำถามสำหรับสมาชิกผู้เข้าร่วมกิจกรรม.
- 5) กำหนดภาระหน้าที่รับผิดชอบแก่สมาชิกในการดำเนินกิจกรรมพบปะ
- 6) ติดตาม ตรวจสอบความก้าวหน้าในการท่องจำและความก้าวหน้าของ

ครั้งต่อไป

สมาชิก

2.6.3.3 ข้อควรปฏิบัติในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มทะเลาะเถาะ

- 1) สร้างความพร้อมในด้านจิตวิญญาณ สติปัญญา และ ร่างกาย
- 2) จริงจังจริงจังในทุกภารกิจ/หน้าที่โดยไม่กระทบต่อความเป็นพี่น้องกัน
- 3) รับผิดชอบต่อความสำเร็จของกลุ่มศึกษาอัลกุรอาน
- 4) เตรียมข้อมูลเนื้อหาที่จะนำเสนอในกลุ่มศึกษาอัลกุรอาน
- 5) ให้ความสำคัญทุกระเบียบวาระ ทุกกิจกรรมของกลุ่มศึกษาอัลกุรอาน
- 6) เปิดโอกาสนำเสนอและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
- 7) รักษาระเบียบทุกกิจกรรมกลุ่มศึกษาให้อยู่ในระบบ
- 8) สร้างบรรยากาศให้มีชีวิตชีวาในการนำเสนอ
- 9) หลีกเลี้ยงการยึดติดกับความนึกคิดของตนเอง

- 11) ดิชมด้วยความระมัดระวังและใช้สติปัญญาที่สร้างสรรค์
- 12) ไม่เสียเวลาไปกับสิ่งที่ไร้สาระ
- 13) มีมารยาท ให้สละ และขออนุญาตเมื่อต้องการพูด/นำเสนอ

2.6.3.4 รูปแบบกิจกรรมกลุ่มศึกษา

- 1) อ่านและฟังหรือท่องจำอัลกุรอาน 15 นาที
- 2) คำนำปฐมบท / ตักเตือน 5 นาที
- 3) นำเสนอวิชาแรก(พร้อมเปิดโอกาสทุกคนเสนอเพิ่มเติม) 30 นาที
- 4) นำเสนอวิชาที่สอง(พร้อมเปิดโอกาสทุกคนเสนอเพิ่มเติม) 30 นาที
- 5) นำเสนอวิชาที่สาม(พร้อมเปิดโอกาสทุกคนเสนอเพิ่มเติม) 30 นาที
- 6) ข่าวสาร โลกอิสลาม 10 นาที
- 7) ปรีกษาหรือและแก้ปัญหาต่างๆที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มศึกษา / บุคคลในกลุ่ม 15 นาที
- 8) ติดตามอามัล / ประเมิน 5 นาที
- 9) รวบรวมทุนกิจกรรมกลุ่มศึกษา 5 นาที
- 10) แบ่งภาระรับผิดชอบครั้งต่อไป 5 นาที

2.6.3.5 การบริหารจัดการกิจกรรมหะละเกาะฮุของพี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)

การบริหารจัดการกิจกรรมหะละเกาะฮุของพี่เลี้ยงพี่เลี้ยง(มูร็อบบีย) ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมาก เนื่องจากส่งผลกระทบต่อผู้เข้าร่วมกิจกรรม ฉะนั้นพี่เลี้ยงจะต้องมีทักษะในการบริหารโดยใช้ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์และการมีจิตวิทยาในการบริหารกลุ่มกิจกรรม ซึ่ง Muhammad Sajirun,2011: 141- 143) ได้กล่าวเกี่ยวกับการบริหารจัดการหะละเกาะฮุ ดังนี้

1) ระยะเวลา

ในเรื่องของระยะเวลาการทำหะละเกาะฮุยังมีสมาชิกกลุ่มศึกษาบางส่วนที่ยังบ่นเนื่องจากใช้เวลานานเกินไป โดยเฉพาะเมื่อสถานที่นั้น ไกลจากบ้านด้วย อันที่จริงสมาชิกกลุ่มศึกษา มีขีดจำกัดในการทำหะละเกาะฮุไม่เกิน 2-3 ชั่วโมงเท่านั้น หากเกินกว่านั้นพวกเขาก็จะคิดเรื่องอื่น เช่น กลัวว่าไม่มีพาหนะจะกลับบ้าน หรือคิดเรื่องงานต่างๆที่บ้าน เป็นต้น ที่นั่งทำหะละเกาะฮุอาจมีเพียงร่างกายเท่านั้น แต่จิตใจของเขานั้นล่องลอยไปแล้ว การใช้ระยะเวลาที่นานเกินไปไม่ได้รับประกันว่าหะละเกาะฮุจะมีคุณภาพ ในทางกลับกันการใช้เวลาทำหะละเกาะฮุที่นานเป็นสาเหตุที่ทำให้หะละเกาะฮุมีคุณภาพลดลง ดังนั้นมูร็อบบียทุกคนใช้เวลาให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุดและใช้ระยะเวลาสองถึงสามชั่วโมงถ่ายทอดสิ่งต่างๆอย่างถูกต้องและดำเนินการดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะฮุทุกอย่างด้วยดี

2) เวลาที่มีประสิทธิภาพสำหรับการพบปะ

เราลองคิดว่าระหว่างความน่าสนใจของเทคโนโลยีกับเวลาช่วงเช้าอันไหนที่จะมีประสิทธิภาพในการเรียนรู้มากกว่ากันแน่นอนว่าเวลาที่มีประสิทธิภาพที่จะเรียนรู้มากที่สุดคือช่วงเวลาตอนเช้า จากการวิจัยของผู้เชี่ยวชาญด้านศึกษานั้นสามารถพิสูจน์ได้ว่าเวลาที่มีประสิทธิภาพเพื่อการศึกษาในระหว่างวันก็คือตอนเช้าจนถึงก่อนเวลาเที่ยง ในตอนเช้าหน่วยความจำจะทำงานได้ดีเพราะสมองของเรายังไม่ได้จดจำและทำกิจกรรมอื่นๆที่ต้องใช้พลังงานเยอะที่ทำร่างกายเหนื่อย จึงเป็นเวลาที่เหมาะสมในการทำหะละเกาะฮุ ในช่วงบ่ายและเย็นพลังงานอาจเหลือน้อยทำให้เป็นการยากที่จะให้สมาชิกกลุ่มศึกษา มีสมาธิในการเรียนรู้ ถึงแม้ว่าจะมีกิจกรรมใหม่ๆที่น่าสนใจ แต่ด้วยสภาพอากาศที่ร้อนทำให้ช่วงเวลาตอนบ่ายและตอนเย็นเป็นเวลาที่ไม่ค่อยเหมาะสมในการมาพบปะกันแน่นอน

3) การเป็นแบบอย่างที่ดี

Muhammad Sajirun (2011: 143-144) ได้กล่าวเกี่ยวกับแบบอย่างที่ดี สบายงามในการเป็นมูรอบบีย์ที่ดี ต่อพี่น้องของเขา เขาเป็นคนตรงต่อเวลา เวลามีการพบปะกัน เขาจะเป็นคนที่มาก่อนสมาชิกกลุ่มศึกษาเสมอ โดยมูรอบบีย์นั้นจะต้องมาก่อนสมาชิกกลุ่มศึกษา ประมาณ 30 นาทีเพื่อที่จะได้เตรียมตัวและเตรียมอุปกรณ์อื่นๆด้วย แต่ที่กำลังเกิดปัญหาขึ้นอยู่ในขณะนี้คือมูตาโรบบีย์มาก่อนมูรอบบีย์ ในการดำเนินการหะละเกาะฮุสมาชิกกลุ่มศึกษา ไม่ได้ติดขัดในเรื่องของเวลา แต่เพราะมูตาโรบบีย์เกี่ยวกับการรอคอยมากกว่า ฉะนั้นมูรอบบีย์ควรตระหนักและให้ความสำคัญในการทำหะละเกาะฮุ เพราะการดำเนินการ, การจัดการเรื่องเวลานั้นขึ้นอยู่กับมูรอบบีย์เพียงผู้เดียว

4) การเปลี่ยนตารางหะละเกาะฮุ

เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงเวลาหะละเกาะฮุมูรอบบีย์จะต้องให้ความสนใจเรื่องดังต่อไปนี้

- ก. ตรวจสอบให้แน่ใจว่ามูตาโรบบีย์ทุกคน ได้รับข้อมูลแล้ว
- ข. ตรวจสอบให้แน่ใจว่าการเปลี่ยนแปลงตารางไม่ทับซ้อนกับตารางส่วนตัว เพราะแนวโน้มที่จะดำเนินการตามตารางประจำยากยิ่งกว่าการดำเนินการตารางงานเสริม
- ค. ติดต่อสื่อสารก่อนแล้วจึงตัดสินใจ ไม่ใช่ตัดสินใจก่อนแล้วมาสื่อสารทีหลัง
- ง. ตรวจสอบให้แน่ใจว่าไม่ชนกับตารางงานคະວະໜີ້ รวมถึงงานที่สมาชิกกลุ่มศึกษา เป็นผู้จัดหรือผู้เข้าร่วมโครงการ
- จ. ไม่เปลี่ยนแปลงตารางบ่อยเกินไป ถ้าหากไม่มีเรื่องเร่งด่วน

2.6.3.6 การจัดการเกี่ยวกับบทลงโทษ

บทลงโทษหรือข้อบังคับ ถูกแบ่งออกเป็นสองประเภท คือบทลงโทษในรูปแบบทางกายภาพและการลงโทษในรูปแบบที่ไม่ใช่ทางกายภาพ รูปแบบของการลงโทษทางกายภาพ คือการเฆี่ยนตี เป็นต้น ในขณะที่การลงโทษที่ไม่ใช่ทางกายภาพ คือ การลดระดับความสนใจ การลดสิทธิกับเกียรติต่างๆ (Muhammad Sajirun,2011: 147- 148) ได้กล่าวสรุป ดังนี้

ท่านเราะสูล ﷺ เคยทำการลงโทษในรูปแบบที่ไม่ใช่ทางกายภาพหนึ่งในพวกเขาเผยว่าท่านเราะสูล ﷺ เคยกล่าวบดเศาะฮาบะฮ์ชื่อ กะอับ บิน มาลิก เนื่องจากเขาหาข้อแก้ตัวเพื่อไม่ไปร่วมสงครามตะบูก นอกจากนั้นท่านเราะสูล ﷺ ได้สั่งให้ผู้ปกครองตึกๆของพวกเขามืออายุสิบขวบที่ไม่ทำการละหมาดและสั่งให้ผู้ปกครองทุกคนเก็บไม้เรียวไว้ที่บ้านทุกๆบ้านด้วย แต่ในความเป็นจริงท่านเราะสูล ﷺ ไม่เคยลงโทษโดยวิธีการเฆี่ยนตีเลย นอกจากในสมรภูมิมรบเท่านั้น เนื่องจากการเฆี่ยนตีและทำร้ายร่างกายเช่นนั้นคือความชั่วร้ายที่ไม่ควรกระทำ ยกเว้นในกรณีที่เป็นจริงๆเช่น พ่อแม่ไม่สามารถอบรมดูแลลูกได้แล้วนอกจากการเฆี่ยนตี และครูไม่สามารถควบคุมลูกศิษย์ได้แล้วนอกจากการเฆี่ยนตีเท่านั้น เป็นต้น เพราะการลงโทษทางกายภาพต่อเด็กวัยรุ่นนั้นมีผลต่อความเจ็บปวดและความรู้สึกของเขาเล็กน้อยเท่านั้น

ในการทำหะละเกาะฮุกการบังคับใช้ข้อบังคับต่างๆนั้นควรจะถูกนำมาใช้เมื่อหะละเกาะฮุกมีการพัฒนาที่ดีขึ้น และไม่มีสมาชิกกลุ่มศึกษาคนใดมาขัดค้านและในการลงโทษสมาชิกนั้นสิ่งที่มีรอบปีควรระวังมีดังต่อไปนี้

1. การลงโทษจะต้องมีความเหมาะสมกับความผิดที่ได้กระทำ
2. การลงโทษนั้นจะต้องเป็นการลงโทษในเชิงสร้างสรรค์ให้กำลังใจ
3. บอกสาเหตุการกระทำผิดก่อนลงโทษ
4. ไม่ทำการลงโทษที่ทำให้เกิดความละอายและลดเกียรติของสมาชิก

กลุ่มศึกษา

2.6.3.7 วิธีการของท่านเราะสูล ﷺ ในการตักเตือนผู้กระทำผิด

วิธีการของท่านเราะสูลในการตักเตือนผู้กระทำผิด ซึ่งท่านเราะสูล ﷺ ไม่ได้วิธีการเดียว จะใช้วิธีการหลายหลายรูปแบบ (Muhammad Sajirun,2011: 149- 150) ดังนี้

1) ใช้วิธีการเตือนโดยตรง

อุมร์ บิน อับดุลมาน กล่าวว่า “สมัยที่ฉันยังเป็นเด็ก และฉันเป็นคนหนึ่งที่อยู่ในการเลี้ยงดูของท่านเราะสูล ﷺ มีอยู่ครั้งหนึ่งมือของฉันได้สัมผัสเสาดอาหาร ทันใดนั้นท่านเราะสูล ﷺ จึงได้กล่าวว่า (โอ้ลูกชายของฉัน เจ้าจงกล่าวบัสมาละฮุ จงกินด้วยมือขวา และ

กินอาหารที่อยู่ใกล้เจ้า) จากนั้นฉันจึงกินอาหารที่อยู่ตรงหน้าฉันและทำตามที่ท่านเราะฮูต ﷺ ได้กล่าวไว้” และยังมีเรื่องราวที่คล้ายกับเหตุการณ์นี้ ท่านก็ได้ตักเตือนกันอย่างตรงไปตรงมา

2) ใช้วิธีการเตือนโดยอ้อม

ในขณะที่ท่านเราะฮูตกำลังเดินทางกับบรรดาเศาะฮาบะฮ์ท่านได้เห็นแพะตัวหนึ่งที่สกปรกและมีหูข้างเดียว ท่านเราะฮูต ﷺ จึงได้ถามบรรดาเศาะฮาบะฮ์ว่า “ในบรรดาพวกท่านมีใครต้องการแพะตัวนี้บ้าง” บรรดาเศาะฮาบะฮ์จึงตอบว่า “แม้ว่ามีใครจะให้แพะตัวนี้ฟรีๆฉันก็ไม่ต้องการ” ท่านเราะฮูต ﷺ จึงได้กล่าวทันทีว่า “แท้จริงแล้วคุณยาแห่งนี้ น่ารังเกียจยิ่งกว่าแพะตัวนี้อีก”

3) ใช้วิธีการเตือนโดยการปล่อยโศดเดียวจากสังคม

กะอับ บิน มาลิกได้เล่าเรื่องตอนที่ท่านไม่ได้เข้าร่วมสงครามตะบูก เขากล่าวว่า “ท่านนะบี ﷺ ได้ห้ามบรรดาเศาะฮาบะฮ์พูดคุยและเข้าใกล้ฉัน เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นและดำเนินการอยู่ 50 คืน ทำให้ฉันมีความทุกข์ทรมานอย่างมาก จากนั้นท่านเราะฮูต ﷺ จึงได้ให้อภัยแก่ฉันและอนุญาตให้บรรดาเศาะฮาบะฮ์พูดคุยกับฉันได้

การปล่อยโศดเดียว สามารถทำได้โดยมูร้อบบีฮ์ ทั้งนี้มูร้อบบีฮ์ต้องมั่นใจว่าการกระทำดังกล่าวนั้นจะทำให้คนๆนั้นสำนึกผิดและกลับตัวสู่สังขรณ์อีกครั้ง แต่หากการทำอย่างนี้ทำให้สมาชิกกลุ่มศึกษา ห่างไกลจากการตระวะฮ์ห้ามใช้วิธีนี้เป็นอันขาด

2.6.3.8 การละเว้นการลงโทษ

การลงโทษเป็นทางเลือกสุดท้ายที่ใช้ในการตักเตือนกัน ไม่ว่าจะเป็นการเตือนโดยตรง หรือการเตือนแบบเสียดสี มันไม่ใช่เป็นการพัฒนาสมาชิกกลุ่มศึกษา แต่การลงโทษมีจุดประสงค์เพื่อให้สมาชิกกลุ่มศึกษา มีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น ดังนั้นการลงโทษอาจจะใช้เฉพาะในกรณีที่มีความพยายามในการเปลี่ยนแปลงสมาชิกกลุ่มศึกษา คนนั้นไม่ประสบความสำเร็จ เมื่อวิธีการเตือนแบบโดยตรงและแบบเสียดสีสามารถใช้ได้ผล ห้ามทำการลงโทษสมาชิกกลุ่มศึกษาเป็นอันขาด แต่มูร้อบบีฮ์ควรชื่นชมและให้รางวัลแก่สมาชิกกลุ่มศึกษา เพื่อเป็นกำลังใจแก่เขา (Muhammad Sajirun, 2011: 152)

2.6.3.9 การลงโทษที่มีประสิทธิภาพ

Muhammad Sajirun (2011:153) ได้กล่าวถึงการลงโทษจะมีประสิทธิภาพได้จะต้องมีสิ่งต่อไปนี้

- 1) ต้องสามารถทำให้หัวใจของผู้กระทำผิดสำนึกผิดต่อการกระทำของตัวเองและทำให้เขาพยายามที่จะปรับปรุงในทางที่ดีขึ้น
- 2) บทลงโทษนั้นจะต้องเหมาะสมกับความผิดของเขา

- 3) การลงโทษจะต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ มุร้อบบียจะต้องไม่ใช่อารมณ์และความโกรธในการลงโทษ
- 4) การลงโทษนั้นจะต้องสร้างบรรยากาศความคุ้นเคยระหว่างมุร้อบบียและสมาชิกกลุ่มศึกษา
- 5) การลงโทษต้องสามารถสร้างความอ่อนไหวของอารมณ์ต่อสิ่งฮารอมภายใต้กรอบของอิสลาม
- 6) การลงโทษจะต้องทำให้เกิดความสำนึกที่ไม่ต้องการที่จะกระทำผิดซ้ำอีก ในการลงโทษแต่ละครั้งจะต้องเป็นการลงโทษที่สามารถเพิ่มพูนความรู้ทางศาสนาให้แก่สมาชิกกลุ่มศึกษา ได้ ในทางกลับกันข้อบังคับต่างๆที่ได้ใช้ก็ควรที่จะทำให้สมาชิกกลุ่มศึกษา เพิ่มพูนความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับอิสลามด้วย ซึ่งหากเขาไม่ได้ถูกลงโทษไม่แน่ว่าเขาอาจจะไม่มีความรู้ในส่วนนี้ก็ได้ เช่น ให้ท่องจำ 40 หะดีษ (อิหม่ามนาวาวิย) ให้ท่องจำคู่ออต่างๆ ทำรายงาน และอื่นๆ เป็นต้น

2.6.3.10 การจัดการของรางวัล

การให้รางวัลแก่สมาชิกกลุ่มศึกษาหะละเกาะฮุเป็นสิ่งที่ดีส่งเสริมเพื่อเป็นกำลังใจและแรงกระตุ้นในเข้าร่วมกิจกรรมหะละเกาะฮุที่ยั่งยืน และสามารถพัฒนาสมาชิกได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ฉะนั้น การให้รางวัลสามารถสรุปได้ ดังนี้ (Muhammad Rosyidi.2002 : 119 - 121)

1) ชนิดของรางวัล

รางวัลหรือสิ่งที่เรารู้จักในนามการมอบสิ่งของให้ผู้อื่นอาจจะหมายถึงของขวัญซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ชนิด อย่างที่หนึ่งในรูปแบบของวัตถุและอย่างที่สองในรูปแบบที่ไม่ใช่วัตถุ ของขวัญที่เป็นลักษณะวัตถุนี้อาจกล่าวได้ว่ามันมีประสิทธิภาพแต่หากเป็นของขวัญในรูปแบบที่ไม่ใช่วัตถุจะเป็นของขวัญที่ทำให้ผู้รับนั้นพึงพอใจอย่างชัดเจน อย่างเช่น การกล่าวขอบคุณ, ยกย่อง, การขี้มให้, หรือการยกนิ้วแม่่มือ เป็นต้น

ในแนวทางการคะวะห์การให้สิ่งของกับผู้อื่นถือเป็นสิ่งที่ท่านนะบีมุฮัมมัด (ศ็อลฯ) ได้สนับสนุนให้ทำ เพื่อเพิ่มความรักความเป็นพี่น้องต่อกัน รางวัลในรูปแบบของวัตถุควรเหมาะสมกับระดับฐานะและความต้องการ หมายความว่าสิ่งของที่ได้มอบไปสามารถที่จะเพิ่มขีดความสามารถของสมาชิกกลุ่มศึกษา มีประโยชน์ต่อเขาและช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งในความสัมพันธ์พร้อมกับการชักชวนในการคะวะห์และการเคลื่อนไหวอิสลาม ด้วยเหตุนี้หากมุร้อบบียต้องการให้สมาชิกกลุ่มศึกษา ของเขาอ่านอัลกุรอานเรื่อยๆก็จงมอบอัลกุรอานเป็นของขวัญแก่เขา หากต้องการให้สมาชิกกลุ่มศึกษา ขยันทำกียามุลัยล(ละหมาดยามดึก)ก็จงมอบหนังสือเกี่ยวกับการกียามุลัยลแก่เขา อย่างนี้เป็นต้น

ในการมอบของรางวัลทั้งที่เป็นวัตถุหรือไม่ใช่วัตถุนั้นมูร็อบบิยัฮ์ไม่ควรให้เป็นประจำ เนื่องจากว่าหากมีการมอบรางวัลหรือของขวัญเป็นประจำนั้นก็เหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้นจากสิ่งเหล่านั้นเลย เพราะเขาถือว่ามันเป็นเรื่องปกติไปแล้ว ตัวอย่างมูร็อบบิยัฮ์ที่ชอบหรือกล่าวชื่อชมว่า ยอดเยี่ยม หรือ อาจชอบยกนิ้วแม่มือ มันก็จะทำให้สิ่งเหล่านั้น ไม่มีค่าสำหรับกับสมาชิกกลุ่มศึกษา ก็ได้ มูร็อบบิยัฮ์จึงไม่ควรให้รางวัลถี่เกินไปหรือไม่ก็ยกเกินไป

2) ช่วงเวลาที่จำเป็นต้องให้รางวัล

โดยรวมแล้วพี่เลี้ยงหรือมูร็อบบิยัฮ์จะให้รางวัลแก่สมาชิกกลุ่มศึกษา เมื่อเขาได้รับความสำเร็จ ถ้าในโรงเรียนคนที่เรียนเก่งได้ที่หนึ่งในห้องหรือได้สร้างชื่อเสียงให้กับโรงเรียนก็จะได้รับรางวัลเพื่อเป็นกำลังใจให้คนๆนั้น ในหะละเกาะฮุก์เช่นเดียวกันมูร็อบบิยัฮ์สามารถให้ของขวัญหากสมาชิกกลุ่มศึกษา ทำสิ่งที่ดีและประสบความสำเร็จ เช่นการอ่านอัลกุรอานจบในระยะเวลาหนึ่งเดือนหรือจบอัลกุรอานสี่ครั้งในเดือนรอมฎอนและอื่นๆ เป็นต้น แม้ว่าตามความเป็นจริงแล้วของรางวัล ไม่ใช่เฉพาะมอบให้เพียงเพราะว่าสมาชิกกลุ่มศึกษา ได้กระทำสิ่งที่ดี แต่หากว่าเขาละทิ้งสิ่งที่ไม่ดีก็สามารถที่มอบของรางวัลให้กับเขาได้เช่นกัน อย่างเช่นการเลิกสูบบุหรี่, เลิกดื่มสิ่งมีเมาและอื่นๆ ยิ่งไปกว่านั้นในช่วงเดียวกันนี้ของรางวัลที่มูร็อบบิยัฮ์จะมอบให้มันจะต้องเป็นสิ่งของที่สามารถกระตุ้นใจเขาเพื่อที่จะช่วยให้เขามีความอดทนและเข้มแข็งในสิ่งที่ถูกต้องและเพิ่มความเชื่อมั่นและหวังที่จะได้หลุดพ้นจากสิ่งที่ไม่ดีต่างๆ

นอกเหนือจากสิ่งที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้วตามที่สังเกตการพูดคุยของสมาชิกกลุ่มศึกษา และการบอกเล่าของเขาของรางวัลที่สามารถส่งผลหรือมีประสิทธิภาพนั้นก็ คือการที่เขาได้รับของขวัญในช่วงเวลาสำคัญของชีวิตอย่างเช่น วันแต่งงาน, หรือช่วงเวลาที่สำคัญในชีวิตเขา ด้วยเหตุนี้แล้วมูร็อบบิยัฮ์จำเป็นต้องมีแบบข้อมูลเฉพาะของสมาชิกกลุ่มศึกษา เขา อย่างเช่น ข้อมูลวันเดือนปีเกิด หรือสิ่งที่เกี่ยวข้องกับเขาทุกอย่างและอย่าได้ละเลยวันสำคัญของสมาชิกกลุ่มศึกษา เด็ดขาด

3) วัตถุประสงค์ในการให้รางวัล

วัตถุประสงค์ของการให้รางวัลนั้นเสมือน เป็นสิ่งที่มีค่าที่จะมอบให้กับสมาชิกกลุ่มศึกษา เพื่อให้เป็นแรงบันดาลใจในการทำความดี ของรางวัลเป็นเครื่องมือที่สามารถรวมใจคนให้เป็นหนึ่ง เพิ่มความเป็นพี่น้องและการเชื่อมสัมพันธ์ที่ดีกันได้

สิ่งเล็กๆอะไรก็ตามที่เป็นความคิดของสมาชิกกลุ่มศึกษา และการกระทำอื่นๆก่อนหน้านั้นหรือสิ่งที่ยังไม่ได้ทำจำเป็นที่จะต้องได้รับรางวัลจากมูร็อบบิยัฮ์ แม้จะเป็นรอยยิ้มของมูร็อบบิยัฮ์ก็มีความหมายอย่างยิ่งสำหรับสมาชิกกลุ่มศึกษาทุกคน

4) รางวัลที่มีประสิทธิภาพ

หากมีคำถามว่ารางวัลแบบไหนมีประสิทธิภาพอาจจะเป็นแบบที่เป็นวัตถุหรือไม่ใช่วัตถุ คำตอบที่ได้มาก็จะบอกว่าทั้งสองแบบมีประสิทธิภาพเท่ากัน แต่การพูดคุยของมูร็อบบี้นั้นเหนือกว่าประสิทธิภาพของกาลเวลาอีก จนทำให้สมาชิกกลุ่มศึกษา มีกำลังใจ และสามารถเป็นแรงบันดาลใจในช่วงที่หมดหวังในการเผยแพร่ได้ นี่แหละคือสิ่งที่ต้องการ

หากเป็นเช่นนั้นก็กำหนดให้ชัดเจนเลยว่าของรางวัลที่จะให้ นั้นต้องเป็นสิ่งของที่สามารถเขียนข้อความได้แล้วก็เขียนที่กินใจและเสริมสร้างจิตวิญญาณได้ ของรางวัลนี้ไม่จำเป็นต้องเป็นของที่มีราคาแพงๆแต่มันอยู่ที่ความจริงใจของผู้ให้มากกว่า เป็นสิ่งที่จำเป็นและเกี่ยวข้องกับผู้มอบรางวัลนั้น จนเขารู้สึกว่าสิ่งนี้ไม่สามารถที่จะประมาณค่าเป็นเงินได้ นี่แหละคือรางวัลที่ทรงประสิทธิภาพ

2.6.3.11 การจัดการการดำเนินการกิจกรรม

Solikhin AbuIzuddin (2012:128-130) ได้กล่าวถึงการจัดการกิจกรรมหะละเกาะฮูที่มีประสิทธิภาพ สามารถสรุปได้ ดังนี้

1) การจัดลำดับในการดำเนินการกิจกรรม

ในการจัดลำดับในการดำเนินการกิจกรรมต่างๆมูร็อบบี้นั้นจำเป็นต้องดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

ก. ปรีกษาหรือทุกภาคส่วนเพื่อจัดทำการดำเนินการกิจกรรม

มูร็อบบี้นั้นคนหนึ่งคนกำหนดการดำเนินการกิจกรรมด้วยตนเองไม่ได้หากไม่ปรีกษาหรือสมาชิกกลุ่มศึกษา หากเป็นเช่นนั้นแล้วสิ่งที่จะเกิดขึ้นสมาชิกกลุ่มศึกษา ก็จะรู้สึกว่าเขาไม่ต้องรับผิดชอบส่วนนี้ ถ้าเป็นเช่นนั้นแล้วการดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะฮูไม่สามารถที่จะดำเนินการได้ หรือถ้าดำเนินการได้ก็จะไม่มีประสิทธิภาพ

ข. เลือกการดำเนินการกิจกรรมที่เหมาะสมและร่วมสมัย

ในการเลือกการดำเนินการกิจกรรมหนึ่งๆจำเป็นที่จะต้องให้เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของเราไม่ใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัติและต้องเป็นสิ่งที่ร่วมสมัยเหมาะสมกับความทันสมัยของเทคโนโลยี ทำให้หะละเกาะฮูนั้นไม่ล้าหลังเกินไป หากว่าจำเป็นก็ต้องสอนการขับรถ, การทำธุรกิจ, ศิลปะการต่อสู้และอื่นๆด้วย

ค. การดำเนินการกิจกรรมที่ทางจะต้องสร้างสรรค์

การดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะฮูไม่จำเป็นต้องเป็นการดำเนินการกิจกรรมที่เคยทำมาแล้วเพราะจะทำให้เกิดความน่าเบื่อ แต่จงสร้างการดำเนินการกิจกรรมที่มีความสร้างสรรค์ที่เป็นนวัตกรรมใหม่จากงานอดิเรกและพัฒนาความสามารถ ขจัดความกลัว และเริ่มต้นสิ่งใหม่ที่จะให้คนรุ่นใหม่ได้ต่อยอดต่อไป

2) สร้างประสิทธิภาพการดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะฮุของท่านหะละเกาะฮุที่มีประสิทธิภาพต้องปฏิบัติดังต่อไปนี้

- ก. ขยันเข้าร่วมและมีความกระตือรือร้นกับกิจกรรมหะละเกาะฮุ
 - ข. การดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะฮุจะต้องประกอบด้วย 10 คุณลักษณะมุสลิมที่พึงประสงค์⁴
 - ค. การดำเนินการกิจกรรมดังกล่าวให้ใช้ทุนอย่างประหยัด (ไม่ใช่ทุนอย่างฟุ่มเฟือย)
 - ง. การดำเนินการกิจกรรมต้องสามารถตรึงใจสมาชิกกลุ่มศึกษา ที่ไม่กระตือรือร้นให้กลับมาเข้าหะละเกาะฮุ
 - จ. การดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะฮุจะเป็นแบบไหนก็ได้ แต่กิจกรรมหะละเกาะฮุต้องให้คุณค่าของความเป็นร็อบบานียะฮ์
- หากว่าข้อต่างๆดังกล่าวมีครบทุกข้อก็หมายความว่า การดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะฮุที่ได้ทำไปประสบความสำเร็จ แต่ถ้าหากว่ามันกลับกันก็หมายความว่า จะต้องตรวจสอบการดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะฮุของเราว่ายังขาดสิ่งไหนบ้าง

3) การดำเนินการกิจกรรมที่ยอดเยี่ยมที่สุด

กิจกรรมหะละเกาะฮุ คือ เป็นกิจกรรมที่ทำให้ได้ใกล้ชิดกับอัลลอฮฺ ﷻ และอัลกุรอาน ฉะนั้นก็หมายความว่า การขัดเกลา บ่มเพาะ และพัฒนาบุคลิกภาพที่ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม จะต้องผ่านกระบวนการหะละเกาะฮุ ยึดมั่นในอัลลอฮฺ ﷻ กับอัลกุรอานเป็นแหล่งอ้างอิง แต่ในความเป็นจริงแล้วพี่น้องส่วนใหญ่จะมีปัญหาเกี่ยวกับการอ่านอัลกุรอาน อีกทั้งการอ่านของแต่ละคนก็ยังอ่านได้ไม่สมบูรณ์ทั้งในเรื่องหลักการออกเสียงและหลักการอ่านด้วยเหตุนี้จะเป็นการดี ถ้าหากว่าเป้าหมายหลังจากนี้สมาชิกทุกคนต้องท่องอัลกุรอาน

การวางเป้าหมายของสมาชิกในการเข้าร่วมหะละเกาะฮุ จะมีหลากหลายระดับในการท่องอัลกุรอาน อาทิ ระดับเริ่มต้นสำหรับสมาชิกทั่วไปให้อ่านอัลกุรอานถูกต้องตามหลักศัจวัต ระดับแกนนำกลุ่มที่ดูแลสมาชิกแต่ละกลุ่มจะต้องท่องจำอัลกุรอาน จำนวน 3 Juz ตั้งแต่ Juz ที่ 28 -30 ระดับสมาชิกที่จะต้องทำท่าอังก์กรอิสลามจะต้องท่องจำอัลกุรอาน จำนวน 5 Juz ตั้งแต่ Juz ที่ 26 -30 ระดับสมาชิกที่มีความอาวุโสจะต้องท่องจำอัลกุรอานจำนวน 6 – 7 Juz นี้คือเป้าหมาย

⁴ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ประกอบด้วย 1) เป็นผู้มื่อะกิดะฮ์ที่บริสุทธิ์ 2) เป็นผู้ปฏิบัติอบาตะอย่างถูกต้อง 3) เป็นผู้ปฏิบัติอบาตะห์อย่างถูกต้อง 4) เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ 5) เป็นผู้ที่มีความแข็งแรง 6) ต้องเป็นผู้มีอาชีพ 7) เป็นผู้บำเพ็ญประโยชน์ต่อคนอื่น 8) เป็นผู้ที่ดีต่อกับอารมณ์ฝ่ายต่ำของตนเอง 9) ต้องเป็นผู้รู้คุณค่าของเวลา 10) ต้องเป็นผู้มีระเบียบวินัย

ของคนที่จะเข้าร่วมหะละเกาะหฺ์ นอกจากนี้ไม่เพียงแต่ต้องจำอัลกุรอานเท่านั้น แต่ต้องศึกษาความหมายของอัลกุรอานเพื่อเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตของผู้ศรัทธา

4) ความมุ่งมั่น

เมื่อเสร็จจากการทำการดำเนินการกิจกรรมก็จงใส่ความมุ่งมั่นให้มากที่สุดเพื่อที่จะดำเนินการดำเนินการกิจกรรมดังกล่าวได้เต็มที่ เพราะถ้าหากว่าขาดความมุ่งมั่น การดำเนินการกิจกรรมดังกล่าวก็จะไม่สามารถดำเนินการได้ แล้วให้ข้ามในส่วนนั้นไปก่อนหากว่าไม่สามารถดำเนินการดำเนินการกิจกรรมนั้นได้ อย่างไรก็ดีแต่เชื่อว่าจะละเว้นการดำเนินการกิจกรรมนั้นๆ แต่อาจจะดำเนินการภายหลัง

ความมุ่งมั่นเป็นคุณลักษณะที่มีอยู่ในตัวผู้ศรัทธาและเป็นคุณลักษณะของคนประสบความสำเร็จ ด้วยเหตุนี้การปลูกฝังลักษณะความมุ่งมั่นจะต้องเริ่มด้วยหน้าที่และความรับผิดชอบที่เล็ก ๆ ก่อนที่จะเพิ่มหน้าที่และความรับผิดชอบที่ใหญ่กว่านั้นคือการได้เป็นผู้นำนั่นเอง

5) มาตรฐานการวัดผลความสำเร็จของการดำเนินการกิจกรรมและหะละเกาะฮฺ

เกณฑ์มาตรฐานการวัดผลความสำเร็จของการดำเนินการกิจกรรมและหะละเกาะฮฺจะต้องครอบคลุมด้วย 10 คุณลักษณะมุสลิมที่พึงประสงค์ จะเป็นการดีถ้าทุกๆ การดำเนินการกิจกรรมที่ดำเนินการนั้นสามารถตอบ โจทย์ 10 คุณลักษณะมุสลิมที่พึงประสงค์ได้

2.6.4 หลักสูตรกิจกรรมหะละเกาะฮฺ

การจัดกิจกรรมหะละเกาะฮฺนั้น หลักสูตรเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญที่จะสร้างความสำเร็จของผู้เข้าร่วมกิจกรรมหะละเกาะฮฺ ซึ่งเนื้อหาหรือหลักสูตรหะละเกาะฮฺจะมีบทบาทมากต่อการพัฒนาสมาชิก เพราะหลักสูตรไม่ใช่แค่กระบวนการเพื่อเติมเต็มทางด้านความรู้วิชาการเท่านั้น แต่เป็นการสร้างแนวความคิด การเผยแพร่ การเคลื่อนไหวและการทำงานองค์กรแก่สมาชิก เพราะฉะนั้น เนื้อหาหะละเกาะฮฺ นอกเหนือจากการเตรียมทางด้านความรู้แล้ว จำเป็นต้องมีบทบาทในการพัฒนาบุคคลและแนวคิด สู่อการเป็นมุสลิม มุอมีน มุตะตะกินและมุตะชิมตามลำดับต่อไป(Ya'qob Muhammad Husin, 2008:35) และได้เสนอหลักสูตร ดังนี้

ประการแรก โดยพื้นฐานแล้วจำเป็นที่จะต้องเน้นเนื้อหาเกี่ยวกับอิสลาม และเป็นคำสอนที่มาจากคำร็อัลกุรอานและหะดีษของท่านนะบี แนวคิดของนักปราชญ์ที่ได้รับการยอมรับพยายามทำความเข้าใจเนื้อหาดังกล่าวเพื่อมาเป็นวิถีแห่งการดำเนินชีวิต และบทเรียนจากประวัติของบรรดาท่านนะบี เสาะฮาบะฮฺ และผู้ที่เจริญรอยตามในยุค 300 ปีแรก ซึ่งบรรดามุร็อบบียัย จะต้องนำองค์ความรู้จากเนื้อหาในหลักสูตรมาทำความเข้าใจเพื่อให้สมาชิกในกลุ่มหะละเกาะฮฺได้ปฏิบัติเป็นวิถีแห่งการดำเนินชีวิต

ประการที่สอง เนื้อหาหะละเกาะฮุจะต้องให้เห็นภาพและเข้าใจเกี่ยวกับ คำว่า อิสลามระบบแห่งการดำเนินชีวิต หรือ ศาสนาที่สมบูรณ์ จำเป็นต้องเน้นว่า แท้จริงอิสลามนั้น เป็นแนวทางที่สัจธรรม ที่จะนำไปสู่ความปลอดภัยและมีความสุขในชีวิต

ประการที่สาม องค์ประกอบหรือเนื้อหาที่จะให้มีในกลุ่มหะละเกาะฮุ จะต้องตระหนักถึงขั้นตอนที่ปฏิบัติโดยสมาชิกหะละเกาะฮุเอง คือ สมาชิกหะละเกาะฮุจะต้องผ่านขั้นตอนการทำความรู้จักกัน การปฏิบัติตามองค์กรและหลังจากนั้นสู่การเป็นผู้ดำเนินการและบริหารองค์กร สิ่งนี้เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมิในหลักสูตรหะละเกาะฮุ ในขณะที่เดียวกันในเชิงปฏิบัติแล้ว สมาชิกนั้นจะต้องผ่านระดับต่างๆตามกระบวนการและขั้นตอนที่กำหนดไว้ แต่ก็สามารถที่จะยกระดับสองระดับที่เดียวกันได้ขึ้นอยู่กับ กระบวนการเรียนรู้ สถานการณ์และบริบทสังคมปัจจุบัน หากสิ่งนี้เกิดขึ้นกับสมาชิกก็ถือว่าไม่ใช่เรื่องแปลกอีกต่อไป

ประการที่สี่ หลักสูตรหะละเกาะฮุจะต้องมีพื้นฐานของหลักศรัทธาที่มั่นคงและครอบคลุมพร้อมด้วยให้นั้นเรื่องนี้ในแต่ละกลุ่มหะละเกาะฮุ เพื่อเป็นเกราะป้องกันเบื้องต้นในการคิดและเป็นหัวใจของหะละเกาะฮุ การศรัทธาที่มั่นคงนั้นจะบ่งบอกถึงความเข้มแข็งของรากฐานที่มั่นคงและเป็นสิ่งแรกที่จะต้องให้ความสำคัญในการพัฒนาสมาชิกผู้ทำงานเพื่ออิสลาม ซึ่งจำเป็นที่จะต้องเน้นหนักเพราะว่าหลักศรัทธาที่ได้กล่าวมานั้น มันเป็นหลักการที่สมาชิกจะต้องเข้าใจอย่างถ่องแท้และเป็นความเห็นความร่วมกันของอุลามาอะลุลสุนนะฮ์วัลญะมาอะฮ์

ประการที่ห้า จะต้องมียุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางด้านปัจเจกบุคคล หรือ บุคลิกภาพมุสลิมที่ดิงามโดยเฉพาะบุคลิกภาพของนักเผยแผ่และนักทำงานเพื่ออิสลามจะต้องได้รับการพัฒนาอย่างเข้มข้น นอกจากนี้ยังต้องเน้นเรื่องความบริสุทธิ์ใจในการแสวงหาความรู้ ความฉลาด มีความกล้า อดทน เสียสละ สม่่าเสมอ จิตบริการ อ่อนโยนและบุคลิกภาพอื่นๆที่เป็นสิ่งที่ชื่นชมจากคนรอบข้าง

ประการที่หก จะต้องมีการเน้นแก่สมาชิกรักษาคุณแลคำสอนอิสลามในทุกๆด้าน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องปัจเจก หรือ ส่วนรวมก็ตามพร้อมทั้งต้องสร้างความพร้อมและความเข้มแข็งแก่สมาชิกด้วย

ประการที่เจ็ด นอกจากนี้จะต้องเน้นในเรื่องของอิบาอะฮ์ที่เจาะจงและอิบาอะฮ์ที่พัฒนาทางด้านจิตวิญญาณของสมาชิกหะละเกาะฮุ อาทิ อิบาอะฮ์ที่เป็นสุนัต วิริคมะฮ์ซุรอต คูอาฮ์ ซิกรอ่านอัลกุรอาน ไปเยี่ยมชมเยียนกูโบรและอื่นๆ

ประการที่แปดในแต่ละระดับของหะละเกาะฮุ นั้นจะต้องมีการให้แนวคิกการเผยแผ่ การทำงานเป็นระบบองค์กรและการเมืองให้มีความสมดุลกัน เพื่อให้สมาชิกหะละเกาะฮุได้รู้สึกที่จะรับผิดชอบและปกป้องและรักษาอิสลามด้วยอำนาจ มีความพร้อมทางด้านความรู้และอุดมการณ์อิสลามที่สูงส่ง

ประการที่เก้า จะต้องมีการเน้นการฝึกการทำงานเป็นทีม อาทิ ให้มีความรับผิดชอบในตำแหน่ง ฝึกให้มีอามานะฮ์ ฝึกให้มีการเสียสละ ฝึกปฏิบัติตามผู้นำและเชื่อฟังผู้นำในองค์กร

ประการที่สิบ จะต้องมีการเตรียมกลไกในการนำช่องว่างระหว่างสมาชิกสู่การเป็นพี่น้องในอิสลาม สิ่งเหล่านี้จะต้องมีการกระตุ้นให้สมาชิกหะละเกาะฮ์เกิดความผูกพัน และพร้อมที่จะรับผิดชอบร่วมกัน ตักเตือนกัน ร่วมกันพัฒนาในความอ่อนแอและความบกพร่องที่มีในกลุ่มสมาชิกหะละเกาะฮ์ ด้วยวิธีการที่ดี มีวิทย์ปัญญา และเหมาะสม

Abdul Aziz Abdul Rauf (2003 :23) ได้เขียนในหนังสือการจัดการทรัพย์สินทรัพย์สำหรับผู้เริ่มต้นเกี่ยวกับหลักสุตหะละเกาะฮ์มีเนื้อหา ดังนี้

1. หะดีษสี่สิบของอิหม่ามอันนาวาวีย์ เลือเฉพาะ หะดีษที่ 1 – 20 เท่านั้น
2. รู้จักศาสนาอิสลาม
3. หลักคำสอนศาสนาอิสลาม
4. รู้จักอัลลอฮ์ ﷻ
5. หลักเตฮีดเกี่ยวกับอัลลอฮ์ ﷻ
6. หลักเตฮีดเกี่ยวกับรพระนามและคุณลักษณะของพระเจ้า
7. ความหมายของสองกาลิมะฮ์ชฮาอะดะฮ์
8. เงื่อนไขการรับกาลิมะฮ์ชฮาอะดะฮ์
9. สิ่งที่ทำให้เสียชฮาอะดะฮ์
10. ความหมายของคำว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์ ﷻ
11. การทรมานในคุโบร์
12. อิหซาน หรือ คุณธรรมจริยธรรม
13. การเป็นศัตรูกับชัยฏอน
14. การปฏิบัติตามแบบฉบับของท่านเราะฮ์ลุล ﷺ
15. ความหมายของคำว่า เราะฮ์ลุล ﷺ
16. ตำแหน่งอันสูงทรงของท่านเราะฮ์ลุล ﷺ
17. คุณลักษณะของท่านเราะฮ์ลุล ﷺ
18. หน้าของท่านเราะฮ์ลุล ﷺ
19. ลักษณะพิเศษ สารของท่านเราะฮ์ลุล ﷺ
20. หน้าทีของมุสลิมต่อท่านเราะฮ์ลุล ﷺ
21. ผลของการปฏิบัติตามแบบอย่างของท่านเราะฮ์ลุล ﷺ
22. ขอบเขตและการแต่งกายมุสลิม

23. กิริยามารยาทระหว่างมุสลิม
24. คำมั่นสัญญา
25. การนำเสนอความคิดเห็นในกลุ่มและสาธารณะ
26. ไม่คบเพื่อนที่ไม่ดีและมีคุณลักษณะตามใจตนเอง
27. รักษาทรัพย์สินที่ฮาลาล
28. การดีต่อบุพการี
29. การห่วงแหนและรักต่อครอบครัว
30. การเลือกคู่ครอง
31. ความหมายของอัลกุรอาน
32. ความสะอาดและการมีสุขภาพดีในชีวิต
33. การดื่มและกิน
34. การห่วงแหนศาสนา
35. การขัดเกลาและการพัฒนาตนเอง
36. จุดเด่นในการเผยแผ่ศาสนาที่มีกษะฮ์
37. สภาพความเป็นอยู่ของมุสลิม
38. สงครามทางความคิด
39. การทำงานเผยแผ่อิสลามสำหรับเยาวชน
40. การเผยแผ่อิสลามในประเทศมุสลิม
41. องค์กรไอชอนิสสากล
42. การเคลื่อนไหวขององค์กรต่างๆที่เป็นศัตรูกับอิสลาม
43. องค์กรที่ต่อต้านอิสลาม
44. ระบบการเมืองและความสัมพันธ์กับนานาชาติ ,สิทธิมนุษยชน
45. การมีส่วนร่วมในการทำงานเป็นองค์กร(ญะมาอีย์)
46. ความรู้ของอัลลอฮ์ﷻ
47. แนวทางการเมือง

2.7 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาเข้าร่วมหะละเกาะฮ์

คุณลักษณะที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้เป็นคุณลักษณะประการสำคัญต่าง ๆ เพื่อให้มุสลิมก้าวไปสู่การเป็นมุสลิมที่มีคุณภาพ ก้าวไปถึงการเป็นประชาชาติที่ดีที่สุด เอียงชนรุ่นแรก ฉะนั้นนักศึกษาจะต้องปฏิบัติ ดังนี้ (เครือข่ายนักศึกษาอิสลามกรุงเทพมหานคร,2558 :3-5 , Muhammad Sajirun.2011:106-204 , Abdul Aziz Abdul Rauf.2003:6-9)

2.7.1 มีอะกัตสะฮุที่บริสุทธิ์

- 2.7.1.1 ไม่เสกเป่านอกจากด้วยอัล-กุรอาน
- 2.7.1.2 ไม่เกี่ยวพันกับญินหรือภูตผี
- 2.7.1.3 ไม่ขอความช่วยเหลือจากผู้ที่เกี่ยวพันกับญิน⁵/ภูตผี
- 2.7.1.4 ไม่ดูดวง ทำนาย เชื่อในโชคชะตา ราศี
- 2.7.1.5 ไม่นั่งร่วมวงกับโหรหรือหมอดู
- 2.7.1.6 ไม่บูชาหรือจัดพิธีกรรมในสุสาน
- 2.7.1.7 ไม่ขอพรหรือขอความช่วยเหลือจากสุสาน
- 2.7.1.8 ไม่สาบานนอกจากอัลลอฮ์^ﷻ
- 2.7.1.9 ไม่สิ้นหวังในอัลลอฮ์^ﷻและไม่เชื่อกลางร้าย (โชคกลาง)
- 2.7.1.10 บริสุทธิ์ในการทำอิบาดะฮ์หรือความดีต่างๆต่ออัลลอฮ์
- 2.7.1.11 ยึดมั่นในหลักศรัทธาทั้งหกประการ
- 2.7.1.12 เชื่อมั่นต่อผลตอบแทนการดีและการร้ายในโลกสุสานหลังการตาย
- 2.7.1.13 ขอบคุนต่ออัลลอฮ์^ﷻ เมื่อได้รับในสิ่งดี
- 2.7.1.14 เป็นปรปักษ์กับชัยฏอน
- 2.7.1.15 ไม่เดินตามแนวทางของชัยฏอน
- 2.7.1.16 มอบหมายทุกสิ่งทุกอย่างต่ออัลลอฮ์และไม่ตัดสินหรือปฏิบัติ นอกเหนือจากสิ่งที่อัลลอฮ์ประทานลงมา

2.7.2 ปฏิบัติอิบาดะฮ์อย่างถูกต้อง

- 2.7.2.1 ไม่ปฏิเสธที่จะอะซาน (เชิญชวนให้มุสลิมมาละหมาดที่มีสติ) เมื่อเข้าเวลาละหมาด
- 2.7.2.2 อาบน้ำละหมาดอย่างถึถ้วนสมบูรณ์
- 2.7.2.3 รักษาการละหมาดญะมาอะฮ์ ละหมาดญะมาอะฮ์ที่มีสติและอย่างสมบูรณ์ครบถ้วน
- 2.7.2.4 กิยามมุลลัฮ์อย่างน้อยสัปดาห์ละครั้ง
- 2.7.2.5 จ่ายซากาต
- 2.7.2.6 ถือศีลอดในเดือนรอมฎอน
- 2.7.2.7 ถือศีลอด (ซุนนะฮ์) อย่างน้อย 1 วันต่อเดือน

⁵ ญิน คือ สิ่งมีชีวิตประเภทหนึ่งที่อัลลอฮ์^ﷻ สร้างขึ้นให้มีโครงสร้างในลักษณะโปร่งแสง โดยสร้างญินขึ้นมาจากราดูไฟและอากาศ ซึ่งต่างจากร่างกายที่มนุษย์ที่ถูกสร้างขึ้นมาจากดินและน้ำ อาศัยอยู่ต่างมิติไปจากมนุษย์

- 2.7.2.8 ตั้งปณิธานเพื่อจะไปฮัจญ์
- 2.7.2.9 มีมารยาท นอบน้อม มีสมาธิในการอ่านอัล-กุรอานและอ่านเป็น
กิจวัตรประจำวัน
- 2.7.2.10 ท่องจำอัล-กุรอานอย่างน้อย 1 ญุซ
- 2.7.2.11 ขอพรในเวลาที่เหมาะสม
- 2.7.2.12 สิ้นสุดวันด้วยการเตาบัตและขออภัยโทษจากอัลลอฮ์
- 2.7.2.13 ทุกครั้งที่ปฏิบัติงาน/กิจเริ่มต้นด้วยการเนียต (การตั้งเจตนารมณ์ที่
บริสุทธิ์เพื่ออัลลอฮ์)
- 2.7.2.14 ห่างไกลจากบาปใหญ่ทั้งปวง
- 2.7.2.15 อ่านบทขอพรของท่านนะบีเข้า เย็นเป็นกิจวัตร
- 2.7.2.16 ปฏิบัติตามคำสาบาน
- 2.7.2.17 กล่าวสลามกับผู้อื่น
- 2.7.2.18 ควบคุมอวัยวะจากการทำสิ่งหะรอม
- 2.7.2.19 อุดกัฟตามศัภษภาพในเดือนรอมฎอน
- 2.7.2.20 แปร่งฟันเป็นกิจวัตร
- 2.7.2.21 รักษาสุขภาพลักษณะจนเป็นนิสัย
- 2.7.3 มีมารยาทที่มั่นคง
- 2.7.3.1 ไม่สอดแนม
- 2.7.3.2 ไม่โกหกมดเท็จ
- 2.7.3.3 ไม่คำทอ
- 2.7.3.4 ไม่กล่าวหาว่าร้าย
- 2.7.3.5 ไม่นินทา
- 2.7.3.6 ไม่โอ้อวด
- 2.7.3.7 ไม่ตำหนิและกล่าวว่าร้าย
- 2.7.3.8 ไม่เยาะเย้ย
- 2.7.3.9 ไม่คบคนชั่ว
- 2.7.3.10 โอบอ้อมอารีต่อผู้น้อย
- 2.7.3.11 เคารพนอบน้อมต่อผู้ใหญ่
- 2.7.3.12 ปฏิบัติตามสัญญาที่ตกลง
- 2.7.3.13 ทำดีต่อพ่อแม่

2.7.3.14 ลดสายตาจากการมองสิ่งไม่ดี

2.7.3.15 รักษาความลับ

2.7.3.16 ไม่เปิดโปงสิ่งไม่ดีของผู้อื่น

2.7.3.17 ปกป้องครอบครัว

2.7.3.18 ปกป้องศาสนา

2.7.4 มุ่งมั่นต่อการเรียนรู้หรือเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

2.7.4.1 สร้างความเชี่ยวชาญในการอ่านและเขียน

2.7.4.2 อ่านอรรถธิบายอัล-กุรอานอย่างน้อย 1 ญุซ

2.7.4.3 รักษากฎและหลักการอ่านอัล-กุรอาน

2.7.4.4 ท่องจำ 20 หะดีษจากหนังสือหะดีษ 40 (นาวาเวีย) และหนังสืออิร

ยาอุศศอลีหีน

2.7.4.5 ศึกษาการเผยแพร่อิสลามในสมัยมักกะฮ์และทำความเข้าใจเอกลักษณ์

ของการเผยแพร่ในสมัยนั้น

2.7.4.6 ศึกษาชีวประวัติ 10 สาวก (ศอหาบะฮ์) ที่นะบีรับรองเข้าสวรรค์

2.7.4.7 ศึกษากฎการทำความสะอาดในอิสลาม หลักวิธีการละหมาดที่ถูกต้อง

และการถือศีลอด

2.7.4.8 อ่านหนังสือทั่วไป 4 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และหนังสือเรียนทุกวัน 1

ชั่วโมงต่อวัน

2.7.4.9 ศึกษาค้นคว้าสิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ

2.7.4.10 ตื่นตัวและเข้าใจเรื่องการรุกรานของไซเบอร์อนิสต์ต่ออิสลาม การ

รุกรานทางแนวความคิด รู้จักกลุ่มหรือสมาคมที่บิดเบือนเกี่ยวกับอิสลาม

2.7.4.11 เป็นนักฟังที่ดี และนำเสนอความคิดเห็น

2.7.4.12 ตอบรับการทำงานเป็นกลุ่มองค์กร

2.7.5 มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง

2.7.5.1 รักษาความสะอาดร่างกายเครื่องแต่งกายและที่อยู่อาศัย

2.7.5.2 ปฏิบัติตามซุนนะฮ์ในเรื่องอาหารและเครื่องดื่ม

2.7.5.3 ออกกำลังกายอย่างน้อย 3 ครั้ง/สัปดาห์ ครั้งละไม่น้อยกว่า 30 นาที

2.7.5.4 ไม่นอนดึกและตื่นนอนก่อนรุ่งสาง (ฟัจรุ)

2.7.5.5 รักษาการอ่านตามหลักสุขภาพ

2.7.5.6 ไม่สูบบุหรี่และสิ่งเสพติด

2.7.5.7 ห่างไกลจากสถานที่ที่เป็นมลพิษสกปรกและปนเปื้อนเชื้อโรค

2.7.6 มีศักยภาพแสวงหาปัจจัยยังชีพ

2.7.6.1 พัฒนาตนเองเพื่อให้ห่างไกลจากวิธีการหาขีฟที่หะรอม

2.7.6.2 ห่างไกลจากระบบดอกเบี้ย

2.7.6.3 ห่างไกลจากการพนันทั้งปวง

2.7.6.4 ไม่หลอกลวง

2.7.6.5 มั่นอดออมแม้เพียงเล็กน้อย

2.7.6.6 ไม่ชักช้าในการปฏิบัติภารกิจที่ต้องทำ

2.7.6.7 รักษาทรัพย์สินส่วนรวมและของตนเอง

2.7.7 ต่อสู้เอาชนะตนเองและอารมณ์ใฝ่ต่ำ

2.7.7.1 ห่างไกลสิ่งต้องห้ามทั้งหลาย

2.7.7.2 ห่างไกลจากสถานที่บันเทิงที่หะรอม

2.7.7.3 ห่างไกลสถานที่อบายมุขทั้งปวง

2.7.8 ใช้เวลาได้อย่างคุ้มค่า

2.7.8.1 ตื่นเช้าไม่ตื่นสาย

2.7.8.2 ใช้เวลากับการศึกษาค้นคว้าสม่ำเสมอ

2.7.8.3 รู้ซึ่งถึงคุณค่าและความสำคัญของเวลา

2.7.8.4 รู้จักบริหารเวลา

2.7.9 มีระเบียบวินัยในการทำงาน

2.7.9.1 บุคลิกภาพดูดีมีสง่า

2.7.9.2 ไม่ติดต่อกับหรือร่วมกับองค์กรที่ต่อต้านอิสลาม

2.7.9.3 ทำงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้เรียบร้อย

2.7.9.4 รู้จักจัดลำดับความจำเป็นก่อนหลังของงานที่รับผิดชอบ

2.7.10 บำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่น

2.7.10.1 ปฏิบัติครบถ้วนต่อสิทธิของพ่อแม่

2.7.10.2 เข้าร่วมในงานสร้างสรรค์ในวาระต่างๆ

2.7.10.3 ช่วยเหลือผู้ยากไร้หรือผู้ต้องการความช่วยเหลือ

2.7.10.4 ซื่อสัตย์ (นะซีฮัต) แก่ผู้ที่หลงผิด

2.7.10.5 มีจิตอาสา จิตบริการและพร้อมที่จะช่วยเหลือผู้อื่น

2.8 การจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูเพื่อพัฒนานักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

ตั้งแต่ปี 2553 เป็นต้นมา หะละเกาะฮูเป็นกิจกรรมหนึ่งในการพัฒนานักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา แต่มาบังคับใช้กับนักศึกษาในปี 2553 โดยฝ่ายพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษามีนโยบายและแผนพัฒนานักศึกษาให้กำหนดกิจกรรมหะละเกาะฮูเป็นกระบวนการหลักในการพัฒนานักศึกษาที่ครอบคลุมทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้าน วิชาการ บุคลิกภาพ คุณธรรมจริยธรรม ความเป็นผู้นำ ภาวะความเป็นผู้นำ ระบบการดูแลนักศึกษาอย่างใกล้ชิดและอื่น ๆ กระบวนการนี้สามารถที่จะตอบสนองแผนและนโยบายของฝ่ายพัฒนานักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษาได้

2.8.1 หลักการและเหตุผลของการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮู วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

นักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วนักศึกษาจะต้องกลับสู่สังคมเพื่อพัฒนาสังคมให้มีความเจริญก้าวหน้า การกลับสู่สังคมของนักศึกษานั้น จะต้องมีความพร้อมทางด้านวิชาการ และประสบการณ์ต่างๆที่ได้จากทำกิจกรรมในสถาบันการศึกษา ซึ่งนั่นคือความพร้อมทั่วไปที่นักศึกษาต้องมีเพื่อเป็นใบเบิกทางเพื่อเข้าสู่วงการการทำงาน แต่สำหรับนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษาแล้ว นักศึกษาจะต้องมีการเตรียมความพร้อมอีกอย่างหนึ่งที่สำคัญมากกว่าที่กล่าวมาข้างต้น คือ การมีภาวะความเป็นผู้นำ เข้าใจความเป็นพี่น้องในอิสลาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีคุณธรรมจริยธรรม เพราะว่า เมื่อนักศึกษากลับเข้าสู่สังคม สามารถที่จะนำ สิ่งเหล่านี้ไปใช้ประโยชน์กับตนเองและสังคม เพราะหากสังคมมีความเจริญก้าวหน้าอย่างเดียวกับที่พัฒนาสังคมนั้น ไม่ได้มีคุณธรรมจริยธรรม สังคมก็จะเกิดความวุ่นวายและจะเกิดหายนะในภายภาคหน้า ดังนั้น การสร้างให้นักศึกษามีคุณธรรมจริยธรรมจะต้องใช้เครื่องมือมาพัฒนา เพื่อให้นักศึกษานั้น สามารถขัดเกลาตนเองได้ นั่นคือ กระบวนการหะละเกาะฮู (Islamic Studies Circle : ISC) ซึ่งกระบวนการนี้ สามารถที่จะดูแลนักศึกษาให้อยู่ในกรอบและครรลองอิสลามได้ตลอดระยะเวลาที่นักศึกษากำลังศึกษาที่วิทยาลัยอิสลามศึกษา อันส่งผลให้นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาเป็นนักศึกษาที่มีคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อพัฒนาสังคมต่อไป

2.8.2 วัตถุประสงค์หะละเกาะฮูของวิทยาลัยอิสลามศึกษา

1) เพื่อให้นักศึกษาอยู่ในครรลองอิสลามตลอดระยะเวลาที่ศึกษาอยู่ที่วิทยาลัยอิสลามศึกษา 2) เพื่อให้นักศึกษามีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น 3) เพื่อให้นักศึกษาได้แลกเปลี่ยน

เรียนรู้ร่วมกันกับผู้อื่น 4) เพื่อให้นักศึกษามีภาวะความเป็นผู้นำ 5) เพื่อให้นักศึกษาได้ตกแต่งตนเองซึ่งกันและกัน 6) เพื่อให้นักศึกษาได้รู้ถึงความพี่น้องในอิสลาม

2.8.3 การจัดการหะละเกาะฮุของวิทยาลัยอิสลามศึกษา

รูปแบบกิจกรรมหะละเกาะฮุโดยรวม คือ กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมบ่ายวันพุธ เวลา 13.00-16.00 ซึ่งเป็นช่วงเวลาของการงดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ทางมหาวิทยาลัยให้ทางหน่วยระดับมหาวิทยาลัย คณะหรือวิทยาลัย กำหนดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อให้นักศึกษาได้เข้าร่วมวิทยาลัยอิสลามศึกษาจึงกำหนดกิจกรรมหะละเกาะฮุ เป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาการทั่วไป และได้บังคับให้นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรม ตามนโยบายของมหาวิทยาลัยซึ่งนักศึกษาต้องเข้าร่วมอย่างน้อย 30 หน่วยชั่วโมง

การจัดกลุ่มนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา จัดแบ่งจำนวนสมาชิก กลุ่มละ 8 – 12 คน ต่อ 1 กลุ่ม นิ่งเป็นวงกลม โดยแต่ละคนนั้นมีอัลกุรอานอยู่ในมือภายใต้การนำของผู้ที่เป็นแกนนำหรือหัวหน้ากลุ่มหรือเรียกว่า มุร็อบบีย์ ซึ่งเป็นทั้งนักศึกษาที่มีความสามารถผ่านกระบวนการหะละเกาะฮุแล้วอย่างน้อยเป็นเวลา 2 ปี เจ้าหน้าที่และอาจารย์ ที่มีประสบการณ์ทางด้านกิจกรรมนี้โดยตรง ซึ่งแก่นนำกลุ่ม(มุร็อบบีย์)จะเป็นผู้ริเริ่มดำเนินการกิจกรรมดังกล่าว ใช้ระยะเวลา 1.30 – 2.00 ชั่วโมง โดยมีวิชา อัลกุรอาน(อรรถธิบายและตัววิด) ฟิกฮฺ ประวัติศาสตร์ และเตาฮีด และหะดีษ ดังนี้

1. อ่านและฟังหรือท่องจำอัลกุรอาน	15 นาที
2. คำนำปฐมบท / ตกเตือน	5 นาที
3. นำเสนอวิชาแรก(พร้อมเปิดโอกาสทุกคนเสนอเพิ่มเติม)	15 - 20 นาที
4. นำเสนอวิชาที่สอง(พร้อมเปิดโอกาสทุกคนเสนอเพิ่มเติม)	15 – 20 นาที
5. นำเสนอวิชาที่สาม(พร้อมเปิดโอกาสทุกคนเสนอเพิ่มเติม)	15 - 20 นาที
6. ข่าวสาร โลกอิสลาม	10 นาที
7. ปรัชญาหรือและแก้ปัญหาต่างๆที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มศึกษา / บุคคลในกลุ่ม	15 นาที
8. ติดตามและประเมินศาสนกิจประจำสัปดาห์	5 นาที
9. รวบรวมทุนจัดกิจกรรมกลุ่มศึกษา	5 นาที
10. แบ่งภาระรับผิดชอบครั้งต่อไป	5 นาที

2.8.4 หลักสูตรหะละเกาะฮุเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา ที่ใช้อยู่ปัจจุบัน

หลักสูตรที่ใช้จัดกิจกรรมหะละเกาะฮุเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษาปัจจุบัน เป็นหลักสูตรสันติศึกษา ที่ได้ประยุกต์ใช้จากหลักสูตรสันติศึกษา ฝ่ายพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สถาบันอิสลาม มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา ซึ่งฝ่ายพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้ใช้หลักสูตรนี้มาตั้งแต่การศึกษา 2553 จนถึงปัจจุบัน จะประกอบด้วย รายวิชาต่างๆ ดังนี้

2.8.4.1 อัลกุรอานและตัฟซีด

เป็นหลักสูตรที่ดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะฮุเพื่อเน้นการอ่านอัลกุรอานและการศึกษาความหมายของอัลกุรอานให้สมาชิกนักศึกษาได้เรียนรู้และเข้าใจอย่างถูกต้องและสามารถใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งหลักสูตรนี้จะมี รายละเอียดดังนี้⁶ (ฝ่ายพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สถาบันอิสลาม มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา,ม.ป.ป.)

ก. มาตรฐานการเรียนรู้ : ผู้เรียนมีจรรยาบรรณที่ดีงาม มีความเป็นมุสลิมเป็นฐานหลักไม่วางตัวเป็นปรปักษ์กับหลักคำสอนของอิสลาม

1) ระยะเวลาเรียน: หนึ่งปีการศึกษา (สองภาคเรียน)

2) คุณลักษณะอันพึงประสงค์: มีความรู้ความเข้าใจในอุดมการณ์ของอิสลามโดยรวมทั้งทางด้านหลักความเชื่อ หลักการอิสลาม และคุณธรรมจริยธรรม

ข. จุดประสงค์ปลายทาง: สร้างความผูกพันระหว่างคัมภีร์ของอัลลอฮุกับผู้เรียนให้เหนียวแน่น บนพื้นฐานของความเข้าใจที่ถูกต้อง มีเจตคติที่ดีต่อสาระธรรมในคัมภีร์ ด้วยการนำหลักคำสอนของคัมภีร์อัลกุรอานมาสู่การปฏิบัติ มีจิตผูกพันกับคำชี้แนะ และปฏิบัติตามบทบัญญัติด้วยความเข้าใจที่ถูกต้องไม่ผิดเพี้ยน มีความบริสุทธิ์ใจต่อวัตถุประสงค์แห่งทางนำที่ชี้แนะไว้ในทุกยุคทุกสมัย ในทุกที่ทุกเวลาและยึดเป็นที่อ้างอิง เป็นข้อตัดสินใจทุกครั้งที่มีความขัดแย้งเกิดขึ้น โดยยึดหลักการเรียนรู้ที่ครบถ้วนสมบูรณ์เป็นเกณฑ์

ค. จุดประสงค์นำทาง

1) สามารถอธิบายจุดเด่นหรือลักษณะพิเศษของภาคนี้ของอัลกุรอานที่มุ่งเน้นนำเสนอเกี่ยวกับเรื่องของการถือกำเนิดของมนุษย์บนโลกนี้ และการมีชีวิตอีกในอีกโลกหนึ่ง ซึ่งมีการชี้แนะไว้ผ่านการอธิบายภาคนี้ทั้งหมด

2) สามารถบอกความหมายของศัพท์ยากและความหมายในเชิงลึกที่แต่ละคำต้องการสื่อ

3) สามารถบอกถึงมหาบริสุทธิ์แห่งอัลลอฮุตะอาลาออกจากลักษณะที่ไม่เหมาะสมไม่ควรแก่พระองค์

⁶ เอกสารประกอบหลักสูตรสันติศึกษา ฝ่ายพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สถาบันอิสลาม มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา,ม.ป.ป.)

- 4) สามารถบอกถึงเดชานูภาพแห่งอัลลอฮ์ในการสร้างสรรค์และสามารถบอกถึงเมตตาธิคุณแห่งพระองค์ที่มีต่อมวลมนุษย์ได้
- 5) สามารถบอกถึงลักษณะพิเศษหรือจุดเด่นของวันกียามะฮ์ซึ่งมีทั้งความสุขสบายและความขากลำบากเป็นสิ่งตอบแทนตามแต่การกระทำของแต่ละคนที่กระทำไว้
- 6) สามารถแยกแยะได้ว่าอัลลอฮ์ตะอาลา เท่านั้น สามารถสาบานด้วยการเอ่ยนามของสิ่งที่พระองค์ทรงสร้างขึ้นมาได้ แต่สำหรับมนุษย์ไม่มีสิทธิ์ที่จะสาบานด้วยการเอ่ยชื่อสิ่งเหล่านี้ทั้งหมด
- 7) สามารถบอกบทลงโทษซึ่งเป็นวาระสุดท้ายของพวกเขาผู้บ่อนทำลายผ่านการทำความเข้าใจ เรื่องราวของกลุ่มชน อาด ชะมุค และฟิรเอาน์
- 8) สามารถกำหนดจุดยืนในการทดสอบซึ่งจะมีทั้งดีและร้ายและสภาพท่าทีของมนุษย์ที่มีต่อการทดสอบของอัลลอฮ์ได้
- 9) สามารถบอกถึงความโปรดปรานจากอัลลอฮ์ที่มีต่อมวลมนุษย์และเดชานูภาพแห่งพระองค์ที่มีเหนือพวกเขา และสามารถบอกวิธีการแสดงความกตัญญูต่อเมตตาธิคุณแห่งพระองค์ผ่านการเรียนรู้ซูเราะฮ์ อัลบะลัคได้
- 10) สามารถบอกถึงความไพศาลแห่งอัลลอฮ์และความโปรดปรานแห่งพระองค์ที่มีต่อผู้ที่ทำการบริจาคในแนวทางแห่งพระองค์ และความกริ้วโกรธของพระองค์ที่มีต่อผู้ที่ตระหนี่ ผ่านการเรียนรู้ซูเราะฮ์อัลลิลล์
- 11) สามารถบอกถึงความโปรดปรานและคำชี้แนะแห่งอัลลอฮ์ที่มีต่อศาสนทูตแห่งพระองค์ ผ่านการเรียนรู้จากซูเราะฮ์ อัจกุฮา
- 12) สามารถบอกความหมายศัพท์ยากซึ่งปรากฏอยู่ในแต่ละซูเราะฮ์
- 13) สามารถบอกความหมายของ “ลัษละตุลกอคร” และสามารถบอกถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้นใน “ลัษละตุลกอคร” เช่น มลาอิกะฮ์จะลงมา การเพิ่มผลบุญแก่ผู้ทำความดีในเวลานั้นให้มากกว่าเดิม
- 14) สามารถบอกสภาพการของวันกียามะฮ์ผ่านการเรียนรู้จากภาคนี้
- 15) สามารถบอกได้ว่าซูเราะฮ์ใดเป็นซูเราะฮ์ที่ประทานมาเพื่อสวดคู่ต่อท่านเราะสูลุลลอฮ์
- 16) สามารถบอกได้ว่าซูเราะฮ์ใดที่เรียกว่าเป็น 1 ใน 3 ของอัลกุรอานโดยที่สามารถอ้างอิงหลักฐานจากซุนนะฮ์สนับสนุนอย่างชัดเจน
- 17) สามารถทำความเข้าใจซูเราะฮ์ที่ขับไล่มารร้ายและกล่าวถึงการลบล้างมายากล และปกป้องมนุษย์จากการกระชิบกระชาบของมารร้ายได้

ง. จุดประสงค์ด้านจิตพิสัยและทักษะพิสัย :

- 1) มีความมุ่งมั่นที่จะเรียนรู้การอ่านซูเราะฮ์และท่องจำทำความเข้าใจให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของซูเราะฮ์
- 2) มีความมุ่งมั่นที่จะระลึกถึงอัลลอฮ์ผ่านการพินิจพิเคราะห์สิ่งถูกสร้างและการชี้นำของอัลลอฮ์ที่มีอยู่
- 3) มีความพยายามที่จะฝึกหัดอ่านอัลกุรอานด้วยเสียงสำเนียงที่ไพเราะถูกต้อง
- 4) มีความมุ่งมั่นที่จะนำเอาอัลกุรอานมาเป็นอิบาดะฮ์อย่างสม่ำเสมอ
- 5) มีความรู้สึกว่าจะได้รับความช่วยเหลือจากอัลลอฮ์^ﷻ ในการที่จะประทานชัยชนะมายังบ่าวของพระองค์ผู้ภักดี และประทานความหายนะแก่ศัตรูของพระองค์^ﷻ
- 6) มีความพยายามที่จะนำพาตนเองให้สามารถปฏิบัติตนให้ถูกต้องผ่านการเรียนรู้คำชี้นำจากซูเราะฮ์ต่าง ๆ
- 7) สามารถเรียนรู้การสร้างสรรค์ของอัลลอฮ์^ﷻผ่านตัวเองและฟากฟ้าที่ไกลออกไป
- 8) มุ่งมั่นสิ่งเดียวกันและกันในเรื่องของคุณธรรมและความอดทน
- 9) รักการพัฒนาด้วยการรำลึกถึงอัลลอฮ์และความครบถ้วนของจักรวาล
- 10) ตรวจสอบคิดคำนวณสิ่งที่ตนเองประสบขณะทำการเรียกร้องผู้หนทางของอัลลอฮ์^ﷻ
- 11) ตระหนักถึงความเมตตาแห่งอัลลอฮ์ที่มีต่อมวลมนุษยย์ผ่านการแต่งตั้งท่านนะบี^ﷺ
- 12) มีความบริสุทธิ์ใจต่ออัลลอฮ์^ﷻในทุกการทำงานที่กระทำ
- 13) มุ่งมั่นที่จะเรียนรู้การชี้นำจากอายะฮ์อัลกุรอานผ่านการวิเคราะหวิสัยทางวิชาการ
- 14) ให้ความสนใจต่อการที่อัลลอฮ์^ﷻทรงประทานความโปรดปรานมายังมวลบ่าว ด้วยการเคารพภักดีและต่อสู้อันหนทางแห่งพระองค์^ﷻ
- 15) มีความกระตือรือร้นหนักแน่นต่อการนำค่านิยมแห่งองค์อภิบาลไปต่อสู่ลบล้างค่านิยมทางวัตถุ
- 16) มีความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะขอกุลาโทษจากผลบาปหรือความผิดด้วยการเตาบะฮ์กลับตัวกลับใจ

17) มุ่งมั่นที่จะประเมินผลงานและบุคคลด้วยตราฐแห่งอัลลอฮ์ที่
เที่ยงตรง

18) มีความพยายามที่จะต่อสู้ปกป้องจากกลุ่มชนผู้ศรัทธาที่อ่อนแอ

19) มีความพยายามที่จะแก้ไขความเข้าใจผิด ๆ ออกไปจากสังคม

20) ตั้งใจที่จะมอบหมายการทำงานทุกอย่างให้กับอัลลอฮ์และยึดมั่น

ต่อพระองค์

21) มีความพร้อมที่จะเข้าพบอัลลอฮ์ด้วยการเพิ่มความขำเกรงต่อ

พระองค์

22) ขอความคุ้มครองปกป้องจากอัลลอฮ์ให้รอดพ้นจากความชั่วร้ายของสิ่งถูกสร้าง มายากลและความชั่วร้ายของความริษยา

23) ละเว้นห่างไกลจากพวกประจบสอพลอ พวกกลับกลอก และหมั่นขอความคุ้มครองจากอัลลอฮ์

จ. สารการเรียนรู้

1) ท่องจำและเรียนรู้การอธิบายซูเราะฮ์อัลอะลา ถึงซูเราะฮ์อันนาส จากคัมภีร์ “อัลวาญีฮ์” ของท่าน ดร.มะฮฺมูด ฮิญาซีญ์ เรียนรู้หลักการอ่านมีมและนูซาก็นะฮ์ จากหนังสือ “ตัยซีรุต ตัจวิด” ของ อาจารย์ อับดุลวาริษ ชะอิด ในประเด็นดังต่อไปนี้

(1) ความจำเป็นในการยึดมั่นแนวทางเฉพาะในการอ่าน (อัลกุรอาน) และยึดมั่นอัลกุรอานให้ป็นฐานหลักของข้อกฎหมายและวิทยาการด้านต่าง ๆ

(2) ความจำเป็นที่จะต้องทำความเข้าใจด้วยบทของอัลกุรอานและนำเสนอข้อชี้แนะ โดยสรุป

(3) หลักการในการอธิบายอัลกุรอานและการนำมาใช้ประโยชน์

(4) แนวทางซึ่งเป็นแบบอย่างในการปฏิสัมพันธ์กับอัลกุรอานเพื่อการนำมาใช้ประโยชน์

(5) คุณค่าของการท่องจำอัลกุรอาน และแนวทางเฉพาะในการท่องจำ

2) คำอธิบายรายวิชา

ฝึกปฏิบัติจริง ด้วยการฝึกอ่านด้วยวิธีการที่ถูกต้องไปพร้อม ๆ กับการสังเกต (เป็นขั้นเป็นตอนแบบค่อยเป็นค่อยไป) พร้อมกับแสดงหลักการอ่านที่ปรากฏอยู่ในแต่ละซูเราะฮ์ โดยใช้วิธีการ คือ ศึกษาการอธิบายซูเราะฮ์ที่กำหนดตามแนวทางเฉพาะในบทนี้ พร้อม

อรรถาธิบายรายละเอียดเพิ่มเติมจากผู้สอนในตัวบทแต่ละวรรคแต่ละตอน (ในบางส่วนของชูเราะฮ์หรือจากชูเราะฮ์ทั้งหมด) โดยการศึกษาเรียนรู้

- ก. ชื่อชูเราะฮ์
- ข. สาเหตุการประทานชูเราะฮ์ (หากมี)
- ค. เป็นชูเราะฮ์มักก็ยะฮ์หรือมะคะนียะฮ์
- ง. เรื่อง,สาระ,ประเด็น
- จ. วัตถุประสงค์หรือความมุ่งหมายของชูเราะฮ์

3) ศึกษาความหมายของอายะฮ์หรือกลุ่มอายะฮ์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องหรือประเด็นตามแนวทางดังต่อไปนี้

ก. ความหมายของศัพท์ยาก ศัพท์เฉพาะทางและความหมายโดยรวมของอายะฮ์

ข. ศึกษาความสัมพันธ์หรือความเชื่อมโยงระหว่างอายะฮ์

ค. สรุปสาระสำคัญของอายะฮ์ พร้อม ๆ กับการระมัดระวังในการตีความให้สอดคล้องกับประเด็นซึ่งมีอิสลาม ผู้คนและการเรียกร้องเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งจะมีตัวบทปรากฏอยู่ในทุก ๆ ชูเราะฮ์เป็นแกนกลาง

ง. สรุปข้อคิด บทเรียน ข้อบัญญัติทางศาสนาที่มีอยู่ในชูเราะฮ์

จ. เชื่อมโยงประเด็น บทเรียนที่ได้รับและบทบัญญัติทางศาสนาที่มีอยู่ในแต่ละชูเราะฮ์เข้าด้วยกันว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร

ฉ. เรียนรู้ความหมายทางภาษา(เบื้องต้น)ที่เกี่ยวกับวิชาวาทศิลป์ศาสตร์เพื่อเชื่อมโยงบทเรียนเข้ากับตัวบทของอัลกุรอานโดยตรง เพื่อพินิจพิจารณาตีความหมายของอัลกุรอานให้ครบถ้วนในทุก ๆ ด้าน

ช. ทำความเข้าใจ เรียนรู้(โดยไม่เน้นในรายละเอียด) เกี่ยวกับความ महัจจรรยของอัลกุรอานที่เกี่ยวข้องกับวิทยาการด้านต่างๆ ที่ปรากฏอยู่ในตัวบทของชูเราะฮ์

4) จุดเน้นที่ควรแก่การสรุปจากชูเราะฮ์เพื่อเน้นย้ำขณะศึกษาทำความเข้าใจ

ก. ประเด็นหลัก ๆ ที่เกี่ยวกับหลักการศรัทธา (เช่น การศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ต่อศาสนทูต , สาระธรรมของศาสนทูต, มลาอิกะฮ์ , คัมภีร์ของอัลลอฮ์, วันกียามะฮ์และผลที่จะเกิดขึ้นในการดำเนินชีวิต)

ข. หลักฐานยืนยันการเป็นผู้ทรงสร้างของอัลลอฮ์ จากสิ่งที่พระองค์ทรงดักเตือนไว้ในจักรวาล

- ค. พระนามแห่งอัลลอฮ์อันไพจิตรที่ได้รับจากอัลกุรอานและจาก
 สติปัญญา
- ง. แบบอย่างที่ดีของเหล่าศาสนทูต(ทั้งนะบีและเราะสุล)
- จ. พิธีกรรมทางศาสนาสัญลักษณ์ความรับผิดชอบต่อหน้าอัลลอฮ์
 อย่างครบถ้วน
- ฉ. วิทยาศาสตร์ ความสำคัญของวิทยาการ ความถูกต้องและบทบาท
 หน้าที่ของวิทยาการแต่ละแขนง
- ช. การทำความดี
- ซ. การต่อสู้กับฝ่ายอธรรม
- ฌ. ความรับผิดชอบของมนุษย์ที่มีต่อความสุขและความทุกข์ที่จะ
 ได้รับในโลกนี้และโลกหน้า
- ฎ. อันตราย ความยากลำบากที่จะได้รับในโลกหากไม่มีทางนำ
 จากอัลลอฮ์
- ฏ. ภัยที่จะได้รับจากการทำบาป
- ฎ. อุดมการณ์ของมารร้าย

5) เนื้อหาการเรียนรู้

- ก. ชูเราะฮ์ อัลอะฮฺลฺ
- ข. ชูเราะฮ์ อัลฆอซียะฮ์
- ค. ชูเราะฮ์ อัลฟัจร
- ง. ชูเราะฮ์ อัลบะลัด
- จ. ชูเราะฮ์ อัลฮัมซ
- ฉ. ชูเราะฮ์ อัลลัยล
- ช. ชูเราะฮ์ อัลกุฮา
- ซ. ชูเราะฮ์ อะลัมน์รอส
- ฌ. ชูเราะฮ์ อัลตีน
- ญ. ชูเราะฮ์ อัลอะลัก
- ฎ. ชูเราะฮ์ อัลกอดีร์
- ฏ. ชูเราะฮ์ บียะฮ์
- ฐ. ชูเราะฮ์ อัลซัลซะละฮ์
- ฑ. ชูเราะฮ์ อัลอาดิยาต

- ฅ. ชูเราะฮ์ อัดกอรีอะฮ์
- ณ. ชูเราะฮ์ อัดตะกาซุร
- ค. ชูเราะฮ์ อัลอัศรี
- ด. ชูเราะฮ์ อัลสุมาซะฮ์
- ถ. ชูเราะฮ์ อัลฟีล
- ท. ชูเราะฮ์ กุรออยซ์
- ธ. ชูเราะฮ์ อัลมาอูน
- น. ชูเราะฮ์ อัลเกาซัร
- บ. ชูเราะฮ์ อัลกาฟิรูน
- ป. ชูเราะฮ์ อัลนัศร
- ผ. ชูเราะฮ์ อัลมาซัด
- ฝ. ชูเราะฮ์ อัลอิกลาศ
- พ. ชูเราะฮ์ อัลฟะลัค
- ฟ. ชูเราะฮ์ อัลนาส

2.8.4.2 อัลหะดีษ (วจนะของท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ)

เป็นหลักสูตรที่ดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะฮ์เพื่อเน้นบทเรียนจากวจนะของท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ ให้สมาชิกนักศึกษาได้เรียนรู้และเข้าใจอย่างถูกต้องและสามารถใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งหลักสูตรนี้จะมีรายละเอียดดังนี้⁷ (ฝ่ายพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สถาบันอิสลาม มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา,ม.ป.ป.)

1) มาตรฐานการเรียนรู้ระดับชั้น และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ก. มาตรฐานการเรียนรู้ ผู้เรียนมีจรรยาบรรณที่ดีงาม มีความเป็นมุสลิมเป็นฐานหลัก ไม่วางตัวเป็นปรปักษ์กับหลักคำสอนของอิสลาม

ข. ระยะเวลาเรียน 1 ปี (สองภาคเรียน)

ค. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีความรู้ความเข้าใจในอุดมการณ์ของอิสลามโดยรวมทั้งทางด้านหลักความเชื่อ กฎหมายอิสลาม และคุณธรรมจริยธรรม

2) จุดประสงค์ปลายทาง

เสริมสร้างความผูกพันอันแน่นแฟ้นให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน บนพื้นฐานความรู้ความเข้าใจความรักความผูกพัน และการฝึกปฏิบัติผ่านการเรียนรู้สาระและความหมายของหะดีษ ด้วยการปฏิบัติตนตามบัญญัติไปพร้อม ๆ กับความเข้าใจที่ถูกต้อง ที่สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์

⁷ เอกสารประกอบหลักสูตรสันติศึกษา ฝ่ายพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สถาบันอิสลาม มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา.

สรุป เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของหะดีษจนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้กับทุกยุคทุกสมัย สามารถใช้เป็นหลักฐานอ้างอิงในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่มีความขัดแย้งเกิดขึ้น

3) จุดประสงค์นำทาง

ก. ท่องจำตัวบทหะดีษจากหนังสือ สี่สิบหะดีษของอิหม่ามอันนาวาวี้อย่างน้อยยี่สิบหะดีษ

ข. ท่องจำหะดีษจากหนังสือ “รียาคูศอลิฮีน” ในแต่ละเรื่องอย่างน้อยสามหะดีษ

ค. สามารถอ่านตัวบทหะดีษได้ถูกต้อง

ง. บอกชื่อผู้รายงานหะดีษตามสายรายงานได้ถูกต้อง

จ. บอกความหมายของตัวบทหะดีษได้ถูกต้อง

ฉ. สรุปบทเรียนที่ได้รับจากหะดีษได้

ช. สามารถบอกความสัมพันธ์ด้านความมุ่งหมายระหว่างหะดีษ

กับอายะฮ์อัลกุรอานได้

ซ. สามารถนำความหมายของหะดีษมาใช้ในชีวิตประจำวันได้

ฌ. สามารถยกตัวอย่างประกอบตามความหมายของหะดีษได้

ญ. สามารถยกตัวอย่างเหตุการณ์ที่มีความหมายในทางตรงกัน

ข้ามได้

ฎ. สามารถวิเคราะห์คุณค่าด้านคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยม

ของผู้เรียนที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

ฏ. สามารถวิเคราะห์สังเคราะห์สิ่งต้องห้ามที่เป็นบาปใหญ่จาก

หะดีษในแต่ละบทเรียนได้อย่างถูกต้อง

ฐ. สามารถบอกเหตุผลที่นำไปของหะดีษได้

ฑ. สามารถนำหะดีษมาเป็นหลักฐานอ้างอิงได้อย่างถูกต้อง

ฒ. สามารถบอกหลักการทางศาสนบัญญัติจากตัวบทของหะดีษ

ได้

ณ. สามารถนำคำชี้แนะของท่านรอซูลุลลอฮ์ ﷺ ที่ปรากฏอยู่ใน

หะดีษมาประยุกต์ได้ในชีวิตประจำวัน

4) จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (ด้านทักษะพิสัยและจิตพิสัย)

ก. มีความมุ่งมั่นต่อการสร้างความเป็นพี่น้องกัน

ข. มีความเป็นพี่น้องกัน มีน้ำใจเป็นนักกีฬา รู้แพ้รู้ชนะรู้ถ้อย

- ค. มีความรักต่อลูก ๆ และครอบครัว
- ง. มีความรักใคร่กลมเกลียวซึ่งกันและกัน
- จ. มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อคนยากจนและคนด้อยโอกาส
- ฉ. เป็นสามีหรือภรรยาที่ดี
- ช. ให้ความสำคัญต่อสิทธิและหน้าที่ของมุสลิม
- ซ. มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนบ้าน
- ฌ. มีกุศลจิต
- ญ. พูจาปราศรัยไพเราะน่าฟัง
- ฎ. สามารถอยู่ร่วมกันกับคนต่างศาสนาได้อย่างสมานฉันท์
- ฏ. ทำดีต่อบิฮามารดา
- ฐ. ให้ความร่วมมือต่อภาครัฐเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของ

ประเทศชาติ

- ฑ. ดำรงละหมาดตามเวลาที่กำหนด
- ฒ. ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความบริสุทธิ์ใจ
- ณ. เคารพในสิทธิของผู้อื่น
- ด. มีความนอบน้อมถ่อมตนต่อเจ้าของสิทธิ์และพร้อมจะให้ความร่วมมือต่อเจ้าของสิทธิ์
- ต. เคารพในเกียรติและศักดิ์ศรีของผู้อื่น ไม่เยาะเย้ยถากถางผู้อื่น

ให้เกิดความเสื่อมเสีย

5) คำอธิบายรายวิชา / สารการเรียนรู้

ประมวลหะดีษที่รวบรวมโดยสำนักงานคณะกรรมการบริหารกิจการอิสลาม (กรุงไคโร) ทำความเข้าใจและท่องจำหะดีษ (เรื่อง มารยาทการทำความดีต่อบิฮามารดาและความสัมพันธ์กับเครือญาติ) โดยศึกษาเกี่ยวกับ ความหมาย สาระ บทเรียนที่ได้รับจากหะดีษ

6) เนื้อหาการเรียนรู้

- ก. มารยาทการทำความดีต่อบิฮามารดาและเครือญาติ
- ข. ไม่นอญูดออกไปทำญูฮาดจนกว่าจะได้รับอนุญาตจากบิฮามารดา
- ค. ผลกระทบเกี่ยวกับการคว่ำต่อบิฮามารดาผู้บังเกิดเกล้าของตนเอง
- ง. การตอบรับคูดอาของผู้ที่ทำดีต่อบิฮามารดา
- จ. การเนรคุณต่อบิฮามารดาเป็นบาปหนัก

2.8.4.3 หลักศรัทธาเบื้องต้น

1) มาตรฐานการเรียนรู้ระดับชั้น และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ก. มาตรฐานการเรียนรู้ ผู้เรียนมีจรรยาบรรณที่ดีงาม มีความเป็นมุสลิมเป็นฐานหลัก ไม่วางตัวเป็นปรปักษ์กับหลักคำสอนของอิสลาม ซึ่งหลักสุตครั้งนี้จะมีรายละเอียดดังนี้⁸ (ฝ่ายพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สถาบันอิสลาม มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา,ม.ป.ป.)

ข. ระยะเวลาเรียน 1 ปี (สองภาคเรียน)

ค. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีความรู้ความเข้าใจในอุดมการณ์ของอิสลามโดยรวมทั้งทางด้านหลักความเชื่อ กฎหมายอิสลาม และคุณธรรมจริยธรรม

2) จุดประสงค์ปลายทาง

มีความรู้ความเข้าใจในข้อเท็จจริงเกี่ยวกับหลักความเชื่อทางศาสนาที่ถูกต้อง หลักความเชื่อที่มีแหล่งอ้างอิงมาจากคัมภีร์อัลกุรอานและซุนนะฮ์ อ้างอิงมาจากหลักฐานที่เป็นตัวบทและหลักฐานทางสติปัญญา โดยปลูกฝังเข้าสู่จิตใจอย่างแท้จริง เป็นหลักความเชื่อที่ปราศจากข้อสงสัยกลางแครงใจ ปราศจากการอูตริและเรื่องไร้สาระทั้งหมด

3) จุดประสงค์นำทาง

ก. บอกคำจำกัดความและขอบเขตของเตาฮีดได้

ข. เปรียบเทียบระดับความสำคัญกับวิชาอื่นได้

ค. บอกปรัชญาการเรียนรู้วิชาเตาฮีดได้

ง. บอกที่มาของหลักการของวิชาเตาฮีดได้

จ. บอกผลที่จะเกิดขึ้นกับประชาชาติมุสลิมได้

ฉ. บอกความสัมพันธ์ระหว่างการศรัทธากับการปฏิบัติได้

ช. บอกเหตุผลที่ต้องมีการปฏิญาณตนก่อนหลักการอื่น ๆ ได้

ซ. บอกความสำคัญของวิชาเตาฮีดและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นใน

กรณีที่ไม่มีความรู้เกี่ยวกับเตาฮีดได้

ฌ. บอกหลักฐานจากอัลกุรอานและธรรมเนียมปฏิบัติที่บ่งบอกถึงการมี

อยู่จริงและเอกานุภาพแห่งอัลลอฮ์ได้

ญ. บอกพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการปฏิเสธความเชื่อในเอกานุ

ภาพแห่งอัลลอฮ์ได้

⁸ เอกสารประกอบหลักสูตรสันติศึกษา ฝ่ายพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สถาบันอิสลาม มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา.

- มนุษย์ได้
- ฎ. บอกปรัชญาการส่งศาสนทูตและการประทานอัลกุรอานมายัง
- มนุษย์ได้
- ฏ. บอกความหมายของการรณชาติบายอัลกุรอานโดยท่านนะบี
๙. บอกผลจากการศรัทธาต่อวันกิยามะฮ์ที่มีต่อการดำเนินชีวิต
- บนโลกนี้ได้
๑๐. บอกลักษณะและหน้าที่ของมลาอิกะฮ์และการศรัทธาต่อม
- ลาอิกะฮ์ได้
๑๑. บอกความเข้าใจเกี่ยวกับกำหนดการของอัลลอฮ์และการ
- ศรัทธาต่อกำหนดการของพระองค์ได้

4) จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (ทักษะพิสัยและเจตพิสัย)

- ก. ไม่พึ่งพาความช่วยเหลือจากการเสกเป่า ยกเว้นด้วยอายะฮ์อัล
- กุรอานและวิธีการที่มีปรากฏอยู่ในหะดีษ
- ข. ไม่พึ่งพาการติดต่อกับญิน ไชฎอนหรือผู้ที่ขอความช่วยเหลือ
- จากญินและไชฎอน
- ค. ไม่พึ่งพาพ่อมดหมอผี โหราจารย์ หมอดู
- ง. ไม่พึ่งพาการขอความช่วยเหลือจากกูโบร์และคนที่ตายไปแล้ว
- จ. ไม่บนบานสาบานด้วยสิ่งอื่นนอกเหนือจากอัลลอฮ์
- ฉ. ไม่พึ่งพาโชคกลาง
- ช. มีความบริสุทธิ์ใจและมุ่งมั่นสู่อัลลอฮ์
- ซ. มีการตั้งเจตนา(เพื่ออัลลอฮ์ ๙)ทุกครั้งที่แสดงการกระทำ
- ฌ. มีความเชื่อมั่นต่อการลงโทษของอัลลอฮ์
- ฎ. มีความกตัญญูต่อความโปรดปรานของอัลลอฮ์ ๙
- ฏ. ทำตามสิ่งที่ตนเองบนบานต่ออัลลอฮ์ ๙ ไว้

5) เนื้อหาการเรียน

- ก. ความรู้เกี่ยวกับวิชาเตฮีด
- ข. ความสำคัญของวิชาเตฮีดในอิสลาม
- ค. ความสำคัญของวิชาเตฮีดกับการดำเนินชีวิตในโลกนี้
- ง. การรู้จักอัลลอฮ์ ๙
- จ. มนุษย์ควรคิดพินิจไตร่ตรองยังอาหารของพวกเขา

- จ. สายน้ำบนฟ้ากฟ้า
- ช. ทะเลลึก อากาศ และสิ่งมีชีวิต
- ซ. ที่พักอาศัยและความปลอดภัยของบ้าน
- ฌ. ศาสนทูตของอัลลอฮ์การเผยแผ่และสาระธรรม
- ญ. ภาพรวมของอิหม่ามและสิ่งบ่งชี้ของสาระธรรมแห่งท่านนะ

บีมูหัมหมัด ﷺ

- ฎ. โวหารและวาทศิลป์ศาสตร์ในอัลกุรอาน
- ฏ. อัลกุรอานกับความก้าวหน้าทางวิทยาการสมัยใหม่
- ฐ. การศรัทธาต่อวันกิยามะฮ์
- ฑ. สภาพการณ์ในวัน โลกหน้า
- ฒ. การศรัทธาต่อมลาอิกะฮ์ ต่อคัมภีร์และศาสนทูตของอัลลอฮ์ﷺ
- ณ. การศรัทธาต่อกำหนดการของอัลลอฮ์ﷻ

6) สาระการเรียนรู้

หนังสือ เคาฮิด ของเชค อับซันคานีย์ เล่ม 1

2.8.4.4. ศาสนบัญญัติ

1) มาตรฐานการเรียนรู้ ผู้เรียนมีจรรยาบรรณที่ดีงาม มีความเป็นมุสลิม เป็นฐานหลักไม่วางตัวเป็นปรปักษ์กับหลักคำสอนของอิสลามซึ่งหลักสุตครั้งนี้จะมี รายละเอียดดังนี้ (ฝ่าย พัฒนาการพยาบาลมนุษย สถาบันอิสลาม มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา,ม.ป.ป.)

2) ระยะเวลาเรียน หนึ่งปีการศึกษา (สองภาคเรียน)

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีความรู้ความเข้าใจในอุดมการณ์ของอิสลาม โดยรวมทั้งทางด้านหลักความเชื่อ กฎหมายอิสลาม และคุณธรรมจริยธรรม.

3) จุดประสงค์ปลายทาง

ผู้เรียนบอกความหมายของคำว่า “อิบาดะฮ์”ในอิสลามได้ บอกหลักการ บัญญัติทางกฎหมายอิสลามเกี่ยวกับอิบาดะฮ์ วิธีการทางศาสนาบัญญัติเกี่ยวกับอิบาดะฮ์ในแต่ละเรื่อง และสามารถบอกผลที่จะเกิดขึ้นทั้งกับบุคคลและสังคมได้

⁹ เอกสารประกอบหลักสูตรสันติศึกษา ฝ่ายพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สถาบันอิสลาม มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา

4) จุดประสงค์นำทาง

ก. บอกความเข้าใจเกี่ยวกับ อิบาอะฮ์ (ศาสนกิจ) การปฏิสัมพันธ์และกฎหมายเกี่ยวกับครอบครัวได้

ข. บอกความหมายของข้อกฎหมายเกี่ยวกับการเมืองการปกครองได้

ค. นักเรียนบอกแหล่งที่มาหรือแหล่งอ้างอิงของกฎหมายอิสลามได้

ง. นักเรียนบอกประเภทของบัญญัติต่าง ๆ ทางศาสนา (شرعية احكام)

ได้

จ. บอกพัฒนาการเกี่ยวกับวิชาฟิสิกส์ได้

ฉ. นักเรียนระบุประเภทของน้ำสะอาดได้

ช. นักเรียนรู้จักนายิสและแยกประเภทของนายิสได้

ซ. นักเรียนบอกคำนิยามของ “ฮัยฎ ,นิฟาสและยานาบะฮ์” และ

สาเหตุจำเป็นที่จะต้องอาบน้ำชำระร่างกายได้

ฌ. นักเรียนบอกข้อแตกต่างระหว่างการอาบน้ำซุนด์กับวาฮิบได้

ฎ. นักเรียนบอกหลักการทำวุฎูอ์และสามารถแยกแยะซุนด์ วาฮิบ

และวิธีการทำวุฎูอ์ได้

ฏ. นักเรียนบอกสิ่งที่ทำให้เสียวุฎูอ์ และช่วงเวลาที่ทำวาฮิบหรือซุนด์ใน

การทำวุฎูอ์ได้

ฎ. บอกวิธีการเช็ดรองเท้าบู๊ต ถุงเท้า ผ้าพันแผลและระยะเวลา

สิ้นสุดการอนุญาตได้

ฐ. นักเรียนบอกวิธีการตะฮัมมุ่มพร้อมอ้างอิงหลักฐานอ้างอิงและบอกสิ่ง

ที่ทำให้เสียการตะฮัมมุ่มได้

ฑ. บอกบัญญัติ (หุกุม)เกี่ยวกับการละหมาด คุณค่าของการละหมาด

และบทลงโทษแก่ผู้ละทิ้งการละหมาดพร้อมหลักฐานอ้างอิงประกอบ

ฒ. ระบุเวลาละหมาด การอาซานและอิกอมะฮ์ได้

ณ. บอกรายละเอียดเกี่ยวกับคุณสมบัติก่อนการละหมาด หลักการ

ละหมาด และซุนด์ต่าง ๆ ของการทำละหมาด

ด. บอกสิ่งที่ควรหลีกเลี่ยง และสิ่งที่ทำให้เสียละหมาดและสิ่งที่

สามารถกระทำไ้ขณะละหมาด

ต. บอกชนิดการละหมาดที่เป็นฟรัฎูและซุนด์ได้

ถ. บอกคุณค่าของการละหมาดเป็นหมู่คณะและสามารถอ้างอิงหลักฐาน

อ้างอิงจากหะดีษได้

ดังต่อไปนี้ได้

ท. สามารถบอกวิธีการปฏิบัติ (พอสังเขป) ในประเภทบิดาอะฮ์ลุล

- (1) การละหมาดรวม
- (2) การละหมาดของผู้ป่วย
- (3) การละหมาดชด (ทดแทนละหมาดที่ขาดไป)
- (4) การชุกุดชะฮ์วี
- (5) การชุกุดคิลาวะฮ์ (ชุกุดเมื่ออ่านกุรอานถึงอายะฮ์ที่กล่าวถึงการชุกุด)
- (6) หลักการทางกฎหมายอิสลามเกี่ยวกับมัสยิด

5) จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (ทักษะพิสัย)

- ก. สามารถทำวุฎูอ์และอาบน้ำทำความสะอาดได้อย่างถูกต้องวิธี
- ข. สามารถเช็ดรองเท้าบูตเช็ดถุงเท้าและเช็ดบนผ้าพันแผล(แทนการล้างเท้าขณะทำวุฎูอ์)ได้อย่างถูกต้องวิธี
- ค. สามารถทำการละหมาดแต่ละประเภทได้อย่างถูกต้อง

6) จุดประสงค์ด้านพุทธิพิสัยและเจตพิสัย

- ก. ตื่นแต่เช้าเพื่อทำการละหมาดซุบฮ์
- ข. มีความมุ่งมั่นที่จะออกไปอาซานบอกเวลาละหมาด
- ค. มีความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะออกไปละหมาดที่มัสยิด
- ง. ตั้งใจหลีกเลี่ยงจากสิ่งที่ไม่ควรปฏิบัติขณะละหมาด
- จ. สามารถลุกขึ้นละหมาดยามค่ำคืนได้อย่างน้อยสัปดาห์ละครั้ง
- ฉ. สามารถอ่านกุรอานได้อย่างตั้งใจ
- ช. มีความมุ่งมั่นที่จะท่องจำอัลกุรอานเท่าที่สามารถกระทำได้
- ซ. หมั่นขอคุอาในเวลาที่เป็นช่วงเวลาที่ดียิ่งที่สุด
- ฌ. ก่อนนอนหมั่นขอกุลาโทยต่ออัลลอฮ์ด้วยการเตาบะฮ์
- ญ. มีการตั้งเจตนาดีไว้กับทุกการกระทำที่จะกระทำ
- ฎ. ยึดมั่นกับการกล่าวชุกริลละฮ์ทั้งเช้าและเย็น
- ฏ. รำลึกถึงอัลลอฮ์อยู่เสมอในทุกที่ทุกเวลา
- ฐ. แปร่งฟันทำความสะอาดฟันสม่ำเสมอ
- ฑ. รักษาร่างกายให้สะอาดด้วยการมีน้ำละหมาดตลอดเวลา

๓. มีความตั้งใจที่จะให้ตนเองห่างไกลสิ่งที่ไม่ดีไม่งาม สิ่งต้องห้าม และสถานที่ที่เป็นแหล่งอบายมุข

7) เนื้อหาการเรียนรู้

ก. ประเภทของกฎหมายอิสลาม

ข. พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของฟิกฮ์อิสลาม

ค. การผ่อนปรนอนุญาตให้ผสมผสานระหว่างมัซฮับ

บทที่ 1 ศาสนบัญญัติความสะอาด

หมวดที่ 1 หลักการเกี่ยวกับน้ำ

หมวดที่ 2 นายิสและการชำระล้าง

หมวดที่ 3 เลือดประจำเดือน น้ำคาวปลาและญะนาบะฮ์

หมวดที่ 4 การอาบน้ำ

หมวดที่ 5 การทำวุฎู

หมวดที่ 6 การตะยัมมูม

บทที่ 2 ศาสนบัญญัติการละหมาด

หมวดที่ 1 บัญญัติ คุณค่าและข้อตัดสินสำหรับผู้ที่จะตั้งการละหมาด

หมวดที่ 2 เวลาละหมาด

หมวดที่ 3 การอาซานและการอิโกมะฮ์

หมวดที่ 4 เงื่อนไขของการละหมาด

หมวดที่ 5 พิรฎูหรือหลักการของละหมาด

หมวดที่ 6 ชุนัตของการละหมาด

หมวดที่ 7 มักรูฮ์(สิ่งที่ไม่ควรปฏิบัติ) ขณะละหมาด

หมวดที่ 8 สิ่งที่อนุญาตให้กระทำได้ขณะละหมาด

หมวดที่ 9 สิ่งที่ทำให้เสียละหมาด

หมวดที่ 10 ท่านจะทำการละหมาดได้อย่างไร

หมวดที่ 11 ประเภทของการละหมาด

หมวดที่ 12 ละหมาด

บทที่ 3 ศาสนบัญญัติการถือศีลอด

หมวดที่ 1 ศีลอดในอัลกุรอาน

หมวดที่ 2 หลักการของการถือศีลอด

หมวดที่ 3 ประเภทของศีลอด

หมวดที่ 4 หลักการและวิธีปฏิบัติในเดือนรอมะฎอน

8) เอกสารประกอบการเรียน

หนังสือฟิกฮ์ อิบาอะฮ์ ของ ชัยคุ พัยซอล มลาวิ๊ย ฟิกฮ์อิบาอะฮ์

2.8.4.5. ประวัติศาสตร์อิสลาม

1) มาตรฐานการเรียนรู้ระดับชั้น และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

มาตรฐานการเรียนรู้ ผู้เรียนมีจรรยาบรรณที่ดีงาม มีความเป็นมุสลิมเป็นฐานหลัก ไม่วางตัวเป็นปรปักษ์กับหลักคำสอนของอิสลามซึ่งหลักสูตรนี้จะซึ่งรายละเอียดดังนี้¹⁰ (ฝ่ายพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สถาบันอิสลาม มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา,ม.ป.ป.)

2) ระยะเวลาเรียน 1 ปี (สองภาคเรียน)

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีความรู้ความเข้าใจในอุดมการณ์ของอิสลาม โดยรวมทั้งทางด้านหลักความเชื่อ กฎหมายอิสลาม คุณธรรมจริยธรรม การเผยแผ่ขยายและการเผยแผ่อิสลาม

3) จุดประสงค์ปลายทาง

มีความรู้ความเข้าใจในข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการเกิดขึ้นศาสนาอิสลาม การเผยแผ่ขยายและการเผยแผ่ศาสนาอิสลามของท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ วิเคราะห์บทเรียนจากเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นทางประวัติศาสตร์ในสมัยของท่าน เพื่อเป็นแนวทางของการใช้ชีวิตในสังคมพหุวัฒนธรรมการทำงานในระบอบองค์กรและการพัฒนาสังคมด้วยการฝึกความเสียสละและมีจิตสาธารณะที่จะบริการและสร้างสรรค์สังคม

4) จุดประสงค์นำทาง

- ก. บอกบริบทและสังคมก่อนศาสนาอิสลามได้
- ข. บอกการเกิดขึ้นของศาสนาอิสลามได้
- ค. บอกลักษณะเด่นของชีวประวัติท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ ได้
- ง. บอกแหล่งอ้างอิงชีวประวัติท่าน นะบีมุฮัมมัด ﷺ ได้
- จ. บอกชีวประวัติของมุฮัมมัด ﷺ ก่อนการเป็นนะบี ﷺ ได้
- ฉ. บอกชีวประวัติท่าน นะบีมุฮัมมัด ตั้งแต่เริ่มเป็นนะบีจนถึงการอพยพไป

หะบะชะฮ์ได้

¹⁰ เอกสารประกอบหลักสูตรสันติศึกษา ฝ่ายพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สถาบันอิสลาม มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา

ช. บอกชีวประวัติท่าน นะบีมุหัมมัด ตั้งแต่การอพยพของท่านจนถึง การตั้งมั่นที่นครมดีนะฮ์ได้

ซ. บอกสงครามสำคัญที่เกิดขึ้นในสมัยของท่าน นะบีมุหัมมัด ได้

ณ. บอกเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นหลังการยึดครองนครมักกะฮ์ได้

5) จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (ทักษะพิสัยและเจตพิสัย)

ก. มีความมุ่งมั่นในอุดมการณ์อิสลามที่จะเผยแพร่สารของอิสลามสู่ ประชาชาติ

ประจำวันได้

ข. มีความอดทนต่ออุปสรรคและบททดสอบในการใช้ชีวิต

ค. มีแนวคิดที่จะสร้างสรรค์สังคมที่มีคุณธรรมและสังคมอุดมสุข

ง. มีแบบแผนและเป้าหมายในการดำเนินชีวิตประจำวัน

จ. เข้าใจถึงการใช้ชีวิตในสังคมพหุวัฒนธรรม

ฉ. เข้าใจถึงระบบของการทำงานองค์กรและการทำงานเป็นทีม

ช. มีความบริสุทธิ์ใจและมุ่งมั่นสู่อัลลอฮ์ﷻ

ซ. มีการตั้งเจตนา(เพื่ออัลลอฮ์)ทุกครั้งที่แสดงการกระทำ

ณ. มีความเสียสละ จิตอาสาและพร้อมที่จะพัฒนาสังคม

ญ. มีการแสดงจุดยืนที่เข้มแข็งและอดทนต่อบททดสอบ

ฎ. มีการสร้างเกียรติยศด้วยการมีจรรยาบรรณที่ดีต่อสังคม

ฏ. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและสร้างความสัมพันธ์ด้วยหลักการของความเป็นที่

นื่อง

ฐ. เป็นผู้ได้รับการยอมรับจากผู้คนในสังคมด้วยความซื่อสัตย์

6) เนื้อหาการเรียนรู้

ก. ลักษณะเด่นของชีวประวัติท่านนะบีมุหัมมัด ﷺ

ข. แหล่งอ้างอิงชีวประวัติท่าน นะบีมุหัมมัด ﷺ

ค. ชีวประวัติของมุหัมมัด ก่อนการเป็นนะบี ﷺ

ง. ชีวประวัติท่าน นะบีมุหัมมัด ﷺ ตั้งแต่เริ่มเป็นนะบี จนถึงการ

อพยพไปหะบะชะฮ์

การตั้งมั่นที่นครมดีนะฮุ

ข. ชีวิตประวัตินานะบีมุหัมมัด ﷺ ตั้งแต่การอพยพของท่านจนถึง

ฉ. สงครามสำคัญที่เกิดขึ้นในสมัยของท่าน นะบีมุหัมมัด ﷺ

ช. สงครามบะดัร์

ซ. สงครามอุฮุด

ญ. สงครามบনীอัล-นะฎีร์

ฎ. สงครามอัล-อะหุซาบ

ฏ. สงครามบনী กุร็อยเซาะฮุ

ฐ. สงครามอัล-ฮุดัยบียะฮุ

ฑ. สงครามค็อยบัร

ฒ. สงครามมู้อ์ตะฮุ

ณ. สงครามอัล-ฟัดห์

ด. สงครามฮุนัยน์

ต. สงครามตะบูก

ถ. เหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นหลังการยึดครองนครมักกะฮุ

ท. สงครามฮุนัยน์

ธ. การทลายเจี๊วด

น. สงครามตะบูก

บ. ฮัจญ์อ่ำลา

ป. การส่งทัพอุซามะฮุ

ผ. การเสียชีวิตของท่านนะบี มุหัมมัด

2.8.4.5. 6. สารการเรียนรู้

หนังสือ วิเคราะห์บทเรียนและข้อคิดจาก ชีวิตประวัตินานะบีมุหัมมัด (ﷺ)

2.9. กระบวนการพัฒนาทักษะหลักการดำเนินการทะเลาะเถาะฮุ

2.9.1. ภาวะผู้นำ

แนวคิดด้านภาวะผู้นำในการดำเนินการกิจกรรมทะเลาะเถาะฮุ เป็นสิ่งสำคัญมาก สำหรับกลุ่มศึกษาทะเลาะเถาะฮุที่จะต้องมีความเป็นผู้นำ เพราะว่าสมาชิกทุกคนจะต้องมีส่วนร่วม ในการนำเสนอเนื้อหา ข้อมูลข่าวสารและแสดงความคิดเห็นต่อสมาชิกในกลุ่มศึกษาเพื่อเป็นการ

กลั่นกรองข้อมูลที่ได้นำเสนอไว้ให้ข้อมูลที่ตกผลึกและมีความถูกต้องมากที่สุด เป็นองค์ความรู้สำหรับสมาชิกที่จะนำไปใช้ประโยชน์ต่อการใช้ชีวิตในสังคมต่อไป

ผู้นำ (leader) กับภาวะผู้นำ (leadership) มีความหมายแตกต่างกัน เพื่อให้ผู้อ่านมีพื้นฐานเกี่ยวกับผู้นำและภาวะผู้นำ จึงขอนำเสนอคำนิยามที่ควรทราบเกี่ยวกับ “ผู้นำ (Leader)” และภาวะผู้นำ (Leadership)” ดังนี้ (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์, 2540)

ผู้นำ คือบุคคลที่มีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งใน 5 อย่างต่อไปนี้

1. มีบทบาทหรืออิทธิพลต่อคนในหน่วยงานมากกว่าผู้อื่น
2. มีบทบาทเหนือบุคคลอื่น ๆ
3. มีบทบาทสำคัญที่สุดที่ทำให้หน่วยงานบรรลุเป้าหมาย
4. ได้รับเลือกจากผู้อื่นให้เป็นผู้นำ
5. เป็นหัวหน้าของกลุ่ม

2.9.2. ความหมายผู้นำ

กวี วงศ์พุ่ม (2535: 14-15) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับผู้นำไว้ 5 ประการ คือ

(1) ผู้นำ หมายถึง ผู้ซึ่งเป็นศูนย์กลางหรือจุดรวมของกิจกรรมภายในกลุ่ม เปรียบเสมือนแกนของกลุ่ม เป็นผู้มีโอกาสติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นมากกว่าทุกคนในกลุ่ม มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของกลุ่มสูง

(2) ผู้นำ หมายถึง บุคคลซึ่งนำกลุ่มหรือพากันไปสู่วัตถุประสงค์หรือจุดหมายที่วางไว้ แม้แต่เพียงชี้แนะให้กลุ่มไปสู่จุดหมายปลายทางก็ถือว่าเป็นผู้นำ ทั้งนี้รวมถึงผู้นำที่นำกลุ่มออกนอกกลุ่มนอกทางด้วย

(3) ผู้นำ หมายถึง บุคคลซึ่งสมาชิกส่วนใหญ่คัดเลือกหรือยกให้เขาเป็นผู้นำของกลุ่มซึ่งเป็นไปโดยอาศัยลักษณะทางสังคมมิติของบุคคลเป็นฐาน และสามารถแสดงพฤติกรรมของผู้นำได้

(4) ผู้นำ หมายถึง บุคคลซึ่งมีคุณสมบัติเฉพาะบางอย่างคือสามารถสอดแทรกอิทธิพลบางประการอันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มได้มากที่สุด

(5) ผู้นำ หมายถึง บุคคลผู้ซึ่งสามารถนำกลุ่มไปในทางที่ต้องการ เป็นบุคคลที่มีส่วนร่วมและเกี่ยวข้องโดยตรงต่อการแสดงบทบาทหรือพฤติกรรมความเป็นผู้นำ

บุญทัน ดอกไธสง (2535 : 266) ได้สรุปเกี่ยวกับผู้นำไว้ว่า ผู้นำ (Leader) หมายถึง

(1) ผู้มีอิทธิพล มีศิลปะ มีอิทธิพลต่อกลุ่มชน เพื่อให้พวกเขามีความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายตามต้องการ

(2) เป็นผู้นำและแนะนำ เพราะผู้นำต้องคอยช่วยเหลือกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดตามความสามารถ

(3) ผู้นำไม่เพียงแต่ยืนอยู่เบื้องหลังกลุ่มที่คอยแต่วางแผนและผลักดัน แต่ผู้นำจะต้องยืนอยู่ข้างหน้ากลุ่ม และนำกลุ่มปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย

จากนักวิชาการที่ได้ให้ความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า ผู้นำ (Leader) ก็คือบุคคลที่เป็นศูนย์กลาง แสดงบทบาทถึงอิทธิพลเพื่อชักจูงหรือชี้นำบุคคลอื่น ให้ปฏิบัติงาน สำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ มีศิลปะในการช่วยเหลือ วางแผน ผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามความต้องการของกลุ่มได้

2.9.3. ความหมายภาวะผู้นำ

เสนห์ จุ้ยไธ (2552) ได้สรุปความหมายของภาวะผู้นำได้ว่าเป็น กระบวนการใช้อำนาจอิทธิพลของผู้นำในการชักจูงหรือชี้นำบุคคลอื่น ให้ปฏิบัติงานสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ภาวะผู้นำ คือ ประมุขศิลป์ ซึ่งหมายถึง กระบวนการที่ผู้นำมีอำนาจบารมี (Power) เหนือผู้อื่นโดยที่บุคคลอื่นให้การยอมรับ (Acceptance) โดยร่วมมือปฏิบัติงานกับผู้นำให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์ (2550) ได้สรุปรวบรวม ความหมายของภาวะผู้นำตามที่มีให้ไว้แล้วได้จำแนกความหมายของภาวะผู้นำออกเป็น 12 กลุ่ม ดังนี้

1. ภาวะผู้นำที่เน้นกระบวนการของกลุ่ม
2. ภาวะผู้นำในฐานะที่เป็นบุคลิกภาพและผลของบุคลิกภาพ
3. ภาวะผู้นำในฐานะเป็นการกระทำหรือพฤติกรรม
4. ภาวะผู้นำในฐานะที่เป็นเครื่องมือในการบรรลุเป้าหมาย
5. ภาวะผู้นำในฐานะเป็นผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิสัมพันธ์
6. ภาวะผู้นำในฐานะที่เป็นความแตกต่างของบทบาท
7. ภาวะผู้นำในฐานะที่มุ่งด้านโครงสร้าง
8. ภาวะผู้นำในฐานะเป็นศิลปะที่ก่อให้เกิดการยินยอมตาม
9. ภาวะผู้นำในฐานะเป็นการใช้อิทธิพล
10. ภาวะผู้นำในฐานะที่เป็นรูปแบบของการจูงใจ
11. ภาวะผู้นำในฐานะความสัมพันธ์ของอำนาจ
12. ภาวะผู้นำในฐานะเป็นการผสมผสานขององค์ประกอบต่าง ๆ

รังสรรค์ ประเสริฐศรี (2551:10) ได้กล่าวสรุปภาวะผู้นำ ดังนี้

1.เป็นความสามารถที่จะมีอิทธิพลเหนือผู้อื่นในด้านการกระทำตามที่ผู้นำต้องการและสามารถจูงใจบุคคลอื่นให้กระทำกิจกรรมที่ช่วยบรรลุเป้าหมายขององค์กรได้

2.เป็นกระบวนการความเป็นผู้นำจากการใช้อิทธิพลที่ควบคุมและประสานงานกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มให้บรรลุเป้าหมาย

3.เป็นลักษณะความสัมพันธ์ทางอำนาจอย่างหนึ่งของผู้นำจนได้รับการยอมรับนับถือในพฤติกรรมของเขาจากสมาชิกของกลุ่มและกลุ่มอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

4.อิทธิพลในตัวของผู้ผู้นำที่นำมาใช้ให้เข้ากับสถานการณ์โดยผ่านการชี้แนะผ่านกระบวนการสื่อสารเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

5.การกระทำกันระหว่างบุคคล โดยมีบุคคลหนึ่งทำหน้าที่ให้การชี้นำการกระทำดังกล่าวทำให้บุคคลอื่นๆ เชื่อมั่นในผลงานของเขา ซึ่งสามารถพิสูจน์ได้จากลักษณะการแสดงออกในการชี้แนะตามที่เขาได้แนะนำไว้

6.ความศรัทธาและรักษาสภาพของความเชื่อถือในการปฏิบัติาร่วมกัน

7.การที่บุคคลที่มีอิทธิพลมากจนทำให้เกิดการยอมรับเกี่ยวกับการบริหารงานประจำในองค์กร

8.เป็นกระบวนการในการใช้อิทธิพลที่มีต่อการดำเนินงานของกลุ่มให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรและมีการจูงใจให้เกิดพฤติกรรมในการทำงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตลอดจนใช้อิทธิพลให้กลุ่มธำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมของตน

สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำเป็นพฤติกรรมที่ผู้คนรอบข้างให้การยอมรับเชิดชูในศักยภาพด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้าน การกระทำ บุคลิกภาพ ความสัมพันธ์ทางสังคม การจูงใจผู้อื่น การแสดงอำนาจ มีเครื่องมือและองค์ประกอบต่างๆ และศิลปะที่ก่อให้เกิดการยินยอมได้

2.9.4. การคิดวิเคราะห์

กระบวนการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮู การคิดวิเคราะห์เป็นขั้นตอนหนึ่งของการดำเนินการกิจกรรม ซึ่งให้สมาชิกกลุ่มสามารถวิเคราะห์เนื้อหาจากการฟังของผู้นำเสนอ เพื่อให้ทุกคนได้คิดวิเคราะห์กัน ก่อให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาที่แตกฉานและนำไปใช้ปฏิบัติเป็นวิถีชีวิตได้ ฉะนั้นการคิดวิเคราะห์จะมีความสำคัญในกระบวนการจัดกิจกรรมและจะต้องทำความเข้าใจต่อไป ซึ่งการคิดวิเคราะห์ นักวิชาการได้ให้ความหมายมากมายที่แตกต่างกัน ดังนี้

ราชบัณฑิตยสถาน (2546 : 1071) กล่าวว่าไว้ว่าทักษะการคิดวิเคราะห์ หมายถึง ความชำนาญในการคิดใคร่ครวญอย่างละเอียดรอบคอบในเรื่องราวต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล โดยหาส่วนดี ส่วนบกพร่อง หรือ จุดเด่นจุดด้อยของเรื่องนั้นๆ แล้ว เสนอแนะสิ่งที่ดีสิ่งที่เหมาะสมนั้นอย่างยุติธรรม

สมจิต สวชนไพบูลย์ (2541: 94) การคิดวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการคิดพิจารณาอย่างรอบครอบโดยใช้เหตุผล ประกอบการตัดสินใจ

ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2542 : 14) ให้ความหมายของการคิดวิเคราะห์ คือการแสวงหาข้อเท็จจริงด้วยการระบุ จำแนก แยกแยะ ข้อมูลในสถานการณ์ที่เป็นแหล่งคิดวิเคราะห์ ทั้งที่เป็นข้อเท็จจริงกับความคิดเห็น หรือจุดเด่น จุดด้อย ในสถานการณ์เป็นการจัดข้อมูลให้เป็นระบบเพื่อไปใช้เป็นพื้นฐานในการคิดระดับอื่นๆ

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2549 : 24) ให้ความหมายของการคิดวิเคราะห์ว่าเป็นความสามารถในการจำแนกแจกแจงและแยกแยะองค์ประกอบต่าง ๆ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเรื่องใดเรื่องหนึ่งซึ่งอาจจะเป็นวัตถุ สิ่งของ เรื่องราว หรือเหตุการณ์ และหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้น เพื่อค้นหาสาเหตุที่แท้จริงของสิ่งที่เกิดขึ้น

สุวิทย์ มูลคำ (2550 : 9) ให้ความหมายของการวิเคราะห์และการคิดวิเคราะห์ว่า การวิเคราะห์ (Analysis) หมายถึง การจำแนก แยกแยะองค์ประกอบของสิ่งใดสิ่งหนึ่งออกเป็นส่วน ๆ เพื่อค้นหาว่ามีองค์ประกอบย่อย ๆ อะไรบ้าง ทำมาจากอะไร ประกอบขึ้นมาได้อย่างไรและมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างไร การคิดวิเคราะห์ (Analytical thinking) หมายถึงความสามารถในการจำแนก แยกแยะองค์ประกอบต่าง ๆ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งอาจจะเป็นวัตถุสิ่งของ เรื่องราว หรือเหตุการณ์และหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้น เพื่อค้นหา สภาพความเป็นจริงหรือสิ่งสำคัญของสิ่งที่กำหนดให้

ชาติรี สารานู (2548 : 40-41) ได้ให้ความหมายของการคิดวิเคราะห์ว่า การคิดวิเคราะห์ คือ การรู้จักพิจารณา ค้นหาใคร่ครวญ ประเมินค่าโดยใช้เหตุผลเป็นหลักในการหาความสัมพันธ์เชื่อมโยง หล่อหลอมเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างสมบูรณ์แบบอย่างสมเหตุสมผลก่อนที่จะตัดสินใจ

อรพรรณ พรสีมา (2540 : 24) กล่าวว่า การคิดวิเคราะห์ เป็นทักษะการคิดระดับกลาง ซึ่งจะต้องได้รับการพัฒนาต่อจากทักษะการคิดพื้นฐาน มีการพัฒนาแง่มุมของข้อมูลโดยรอบด้านเพื่อหาเหตุผลและความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ

จากนักวิชาการที่ได้กล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การวิเคราะห์ หมายถึง การคิดพิจารณาอย่างรอบครอบ แยกแยะ องค์ประกอบต่างๆ มาพิจารณาใคร่ครวญบนพื้นฐานเหตุและผล เชื่อมโยงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆ ในสภาพความเป็นจริง ก่อนที่จะมีการตัดสินใจหรือสรุปในประเด็นต่างๆ

2.9.5. ลักษณะของการคิดวิเคราะห์

เสงี่ยม โตรัตน์ (2546 : 28) กล่าวถึง ลักษณะของการคิดวิเคราะห์ของการคิดวิเคราะห์ไว้ว่า การคิดวิเคราะห์ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 2 องค์ประกอบ คือ ทักษะในการจัดระบบข้อมูล

ความเชื่อถือได้ของข้อมูล และการใช้ทักษะเหล่านั้นอย่างมีปัญญาเพื่อการชี้นำพฤติกรรมดั่งนั้น การคิดวิเคราะห์จึงมีลักษณะต่อไปนี้

1. การคิดวิเคราะห์จะไม่เป็นเพียงการรู้หรือการจำข้อมูลเพียงอย่างเดียว เพราะการคิดวิเคราะห์จะเป็นการแสวงหาข้อมูลและการนำข้อมูลไปใช้

2. การคิดวิเคราะห์ไม่เพียงแต่การมีทักษะเท่านั้น แต่การคิดวิเคราะห์จะต้องเกี่ยวกับการใช้ทักษะอย่างต่อเนื่อง

3. การคิดวิเคราะห์ไม่เพียงแต่การฝึกทักษะอย่างเดียวเท่านั้น แต่จะต้องมีทักษะที่จะต้องคำนึงถึงผลที่ยอมรับได้

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2549 : 15-16) กล่าวถึง ลักษณะของการคิดวิเคราะห์และ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการคิดวิเคราะห์ไว้ว่า การจัดกิจกรรมต่างๆ ที่ประกอบเป็นการคิดวิเคราะห์ แตกต่างไปตามทฤษฎี การเรียนรู้ โดยทั่วไปสามารถแยกแยะกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการคิดวิเคราะห์ ได้ ดังนี้

1. การสังเกต จากการสังเกตข้อมูลหลายๆ สามารถสร้างเป็นข้อเท็จจริงได้

2. ข้อเท็จจริง จากการรวบรวมข้อเท็จจริง และการเชื่อมโยงข้อเท็จจริงบางอย่างที่ขาดหายไป สามารถทำให้มีการตีความได้

3. การตีความ เป็นการทดสอบความเที่ยงตรงของการอ้างอิง จึงทำให้เกิดการตั้งข้อดกลงเบื้องต้น

4. การตั้งข้อดกลงเบื้องต้น ทำให้สามารถมีความคิดเห็น

5. ความคิดเห็น เป็นการแสดงความคิดจะต้องมีหลักและเหตุผลเพื่อพัฒนาข้อวิเคราะห์ สุวิทย์ มูลคำ (2548 : 23-24) ได้จำแนกลักษณะของการคิดวิเคราะห์ ไว้เป็น 3 ด้าน คือ

1. การวิเคราะห์ส่วนประกอบ เป็นความสามารถในการแยกแยะค้นหาส่วนประกอบที่สำคัญของสิ่งหรือเรื่องราวต่างๆ เช่น การวิเคราะห์ส่วนประกอบของพืช หรือเหตุการณ์ต่างๆ ตัวอย่างคำถาม เช่น อะไรเป็นสาเหตุสำคัญของการระบาดของไข้หวัดนกในประเทศไทย

2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ เป็นความสามารถในการหาความสัมพันธ์ของส่วนสำคัญต่างๆ โดยระบุความสัมพันธ์ระหว่างความคิด ความสัมพันธ์ในเชิงเหตุผล หรือความแตกต่างระหว่างข้อโต้แย้งที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้อง ตัวอย่างคำถาม เช่น การพัฒนาประเทศกับการศึกษามีความสัมพันธ์กันอย่างไร

3. การวิเคราะห์หลักการ เป็นความสามารถในการหาหลักความสัมพันธ์ส่วนสำคัญในเรื่องนั้นๆ ว่าสัมพันธ์กันอยู่โดยอาศัยหลักการใด ตัวอย่างคำถาม เช่น หลักการสำคัญของศาสนาพุทธได้แก่อะไร

จะเห็นได้ว่าการวิเคราะห์นั้นจะต้องกำหนดสิ่งที่จะต้องวิเคราะห์ กำหนดจุดประสงค์ที่ต้องการจะวิเคราะห์ แล้วจึงวิเคราะห์อย่างมีหลักเกณฑ์ โดยใช้วิธีการพิจารณาแยกแยะ เทคนิควิธีการในการวิเคราะห์ เพื่อรวบรวมประเด็นสำคัญหาคำตอบให้กับคำถาม โดยมีลักษณะของการคิดวิเคราะห์ ความสัมพันธ์ วิเคราะห์ความสำคัญและวิเคราะห์หลักการของเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่างๆ

1. การคิดวิเคราะห์ความสัมพันธ์ได้แก่ การเชื่อมโยงข้อมูล ตรวจสอบแนวคิดสำคัญ และความเป็นเหตุเป็นผล แล้วนำมาหาความสัมพันธ์และข้อขัดแย้งในแต่ละสถานการณ์ได้
2. การคิดวิเคราะห์ความสำคัญ ได้แก่ การจำแนกแยกแยะความแตกต่างระหว่างข้อเท็จจริงและสมมติฐานแล้วนำมาสรุปความได้
3. การคิดวิเคราะห์หลักการ ได้แก่ การวิเคราะห์รูปแบบ โครงสร้าง เทคนิค วิธีการและการเชื่อมโยงความคิดรวบยอด โดยสามารถแยกความแตกต่างระหว่างข้อเท็จจริงและทัศนคติของผู้เขียนได้

ไพรินทร์ เหมบุตร (2549 : ออนไลน์) กล่าวถึง ลักษณะของการคิดวิเคราะห์ ประกอบด้วย 4 ประการ คือ

1. การมีความเข้าใจ และให้เหตุผลแก่สิ่งที่ต้องการวิเคราะห์ เพื่อแปลความสิ่งนั้น ซึ่งขึ้นอยู่กับความรู้ ประสบการณ์ และค่านิยม
2. การตีความ ความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องที่จะวิเคราะห์
3. การช่างสังเกต ช่างถาม ขอบเขตของคำถาม ยึดหลัก 5 W 1 H คือ ใคร (Who) อะไร (What) ที่ไหน (Where) เมื่อไร (When) อย่างไร (How) เพราะเหตุใด (Why)
4. ความสัมพันธ์เชิงเหตุผล ใช้คำถามค้นหาคำตอบ หาสาเหตุ หาการเชื่อมโยง ส่งผลกระทบ วิธีการ ขั้นตอน แนวทางแก้ปัญหา คาดการณ์ข้างหน้าในอนาคต

2.9.6. การคิดเชิงสังเคราะห์

ความหมายของการสังเคราะห์

กรีซังค์กี เจริญวงส์ศักดิ์ (2546) ได้ให้ความหมาย การสังเคราะห์ (Synthesis) หมายถึง การผสมผสานรวมกันอย่างกลมกลืนของส่วนประกอบต่าง ๆ จนกลายเป็นสิ่งใหม่ที่มีเอกลักษณ์ และคุณสมบัติเฉพาะ มี 2 ลักษณะ คือ

1. เป็นสิ่งใหม่ที่เกิดจากการ "หลอมรวม" ส่วนประกอบย่อยต่างๆ จนไม่สามารถมองเห็นส่วนประกอบต่างๆ เหล่านั้น
2. เป็นสิ่งใหม่ที่เกิดจากการ "ถักทอ" องค์ประกอบย่อยต่างๆ เข้าด้วยกัน กลายเป็นสิ่งใหม่ที่มีคุณสมบัติเฉพาะ ซึ่งอาจยังมองเห็นองค์ประกอบย่อยอยู่

ความหมายของการคิดเชิงสังเคราะห์

ศุวิทย์ มูลคำ. (2547:13) ได้ให้ความหมาย การคิดสังเคราะห์ (Synthesis – Type Think) หมายถึง ความสามารถในการคิดที่ดึงองค์ประกอบต่างๆ มาหลอมรวมกัน ภายใต้โครงสร้างใหม่อย่างเหมาะสม ตรงตามวัตถุประสงค์ เป็นการค้นคว้ารวบรวมข้อมูล เพื่อสรุปความสัมพันธ์ของข้อมูลย่อยๆ เป็นหลักการหรือแนวคิดใหม่ที่มีคุณค่าและคุณภาพสูงกว่าเดิม คนที่มีความคิดสังเคราะห์ จะทำให้เข้าใจและเห็นภาพรวมของสิ่งใดๆ ได้ดี

กรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546) ได้ให้ความหมาย การคิดเชิงสังเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการคิดที่ดึงองค์ประกอบต่างๆ มาหลอมรวม หรือถักทอภายใต้โครงร่างใหม่อย่างเหมาะสม ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งเป็นมิตินิการคิดที่ต้องออกแรงทั้งในด้านการค้นคว้ารวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะคิด อาจจะมีจำนวนมากและกระจัดกระจายอยู่ตามที่ต่างๆ ทั่วไป เมื่อได้ข้อมูลเหล่านั้นมาแล้วจะต้องออกแรงดึงแนวคิดจากส่วนประกอบเหล่านั้น คัดเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะคิด นำมาหลอมรวมแนวคิดเหล่านั้นหรือถักทอความคิดต่างๆ ให้อยู่ภายใต้ตัวแบบโครงร่างเดียวกันซึ่งได้กำหนดขึ้น เพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

สรุปได้ว่า การคิดเชิงสังเคราะห์ หมายถึง การดึงองค์ประกอบของความคิดต่างๆ ที่ผ่านการวิเคราะห์มาเชื่อมโยงกัน หลอมรวมแนวคิดให้อยู่ในโครงร่างเดียวกันเพื่อให้เกิดแนวคิดใหม่หรือแนวคิดที่สร้างสรรค์ ขึ้น สามารถตอบสนองความต้องการตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

กรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546) ได้กล่าวว่า จุดเริ่มต้นการคิดเชิงสังเคราะห์ คือ เมื่อเราจำเป็นต้องหาทางเลือกใหม่ ต้องการทำสิ่งใหม่ ต้องการหาข้อสรุปที่กระจัดกระจายเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยมีการคิดเชิงสังเคราะห์ จัดประเภทได้เป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

1. การคิดสังเคราะห์เชิงวิพากษ์ เป็นการวิพากษ์เรื่องราวต่างๆ หรือประเด็นต่างๆ เพื่อให้ได้ข้อสรุปบางประการที่เหมาะสม สามารถนำมาใช้ในสิ่งที่เราต้องการต่อไป และตอบวัตถุประสงค์ที่เราตั้งไว้
2. การคิดสังเคราะห์เชิงสร้างสรรค์ เป็นการนำแนวความคิดต่างๆ หรือประเด็นต่างๆ ที่ได้รับมาจัดรูปความสัมพันธ์เชื่อมโยงอย่างสมเหตุสมผล กลายเป็นสิ่งใหม่ที่ไม่เคยมีมาก่อนสามารถนำมาใช้งานบางอย่างตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ประโยชน์การคิดเชิงสังเคราะห์

1. เพื่อช่วยหาทางออกของปัญหาโดยไม่ต้องเริ่มจากศูนย์ การคิดเชิงสังเคราะห์จะช่วยให้เราไม่ต้องคิดสิ่งต่างๆ ราวกับว่าสิ่งนั้นไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนแต่สามารถนำสิ่งที่คนอื่นคิดหรือได้ปฏิบัติมาแล้วมาใช้ประโยชน์โดยดูจากเรื่องเดียวกันในหลายๆ ที่ หลายๆ แห่ง ทั้งที่เกี่ยวข้องกันโดยตรงและที่เกี่ยวข้องกันโดยอ้อมเอามาผสมผสานกันเป็นทางออกของปัญหา

2. เพื่อช่วยให้มีความเข้าใจที่คมชัดและครบถ้วนเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ
3. เพื่อช่วยขยายขอบเขตความสามารถของสมอง
4. ข้อมูลที่สังเคราะห์จะเป็นประโยชน์ในการติดต่อขอความรู้
5. เพื่อช่วยให้เกิดการสร้างสรรค์สิ่งใหม่

2.9.7. ทักษะการทำงานเป็นทีม

การทำงานเป็นทีมเป็นเป้าหมายหนึ่งของกิจกรรมหะละเกาะฮุเพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกกระบวนการทำงานองค์กร เป็นการฝึกฝนและพัฒนาศักยภาพของตนเอง ให้เกิดภาวะความเป็นผู้นำ ที่สามารถขับเคลื่อนสังคมได้ มีหะดีษของท่านนะบี ﷺ นักวิชาการที่ได้กล่าวเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีม ดังนี้

((عَلَيْكُمْ بِالْجَمَاعَةِ ، وَإِيَّاكُمْ وَالْفُرْقَةَ ، فَإِنَّ الشَّيْطَانَ مَعَ الْوَاحِدِ ، وَهُوَ مِنَ الْإِنْتِنِ أَبْعَدُ ، وَمَنْ أَرَادَ مُجْبَحَةَ الْجَنَّةِ فَعَلَيْهِ بِالْجَمَاعَةِ))

ความว่า พวกท่านจงอยู่กับญะมาอะฮ์ และพวกท่านจงระวังการแตกแยก แท้จริงชัยฏอนนั้นจะอยู่กับคนที่อยู่คนเดียว และมันจะออกห่างจากสองคน ผู้ใดต้องการส่วนที่ดีที่สุดของสวรรค์ เขาจงอยู่กับญะมาอะฮ์

(Ahmad ibn Habal ,2001 : 76)

Abdulwahad Ibn Abdulatif (1932 ,6 : 383-385)ผู้เจ้าจงยึดมั่นอยู่กับญะมาอะฮ์ คือให้ยึดมั่นเอาตามระเบียบที่อยู่ภายใต้ผู้นำและจงห่างไกลจาก(สิ่งที่จะนำสู่)ความแตกแยก ให้ระมัดระวังสิ่งที่จะก่อให้เกิดความแตกแยกอย่างสุดความสามารถเพราะชัยฏอนจะเคียงข้างกับบุคคลที่โดดเดี่ยว คือ:บุคคลที่ออกจากแนวทางของการเชื่อฟังต่อผู้นำและปลีกตัวออกจากญะมาอะฮ์มุสลิมและมัน(ชัยฏอน)จะยิ่งออกห่างจากบุคคลที่อยู่กันสองคนคือ จะออกห่างกับกลุ่มคนที่อยู่ตั้งแต่สองคนขึ้นไป

การทำงานเป็นทีมเป็นวัตถุประสงค์หนึ่งของการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุ เพื่อให้นักศึกษาได้ทำงานองค์กรนักศึกษาต่อไปสร้างภาวะความเป็นผู้นำ โดยเฉพาะการวิเคราะห์และสังเคราะห์สื่อต่างๆที่เกิดขึ้นจากทั่วโลก จำเป็นอย่างยิ่งนักศึกษาต้องมีการรวมกลุ่มแล้วทำงานเป็นทีมในการขับเคลื่อนสังคม

ยะโกบ มุหัมมัด ฮุเซ็น (Ya'qob Muhammad Husin , 2008 : 5) ได้กล่าวว่า การสร้างความผูกพันอย่างแน่นแฟ้นและความเข้มแข็งที่มั่นคงของความเป็นพี่น้องและปลุกฝังเกี่ยวกับการทำงานเป็นกลุ่ม (ญะมาอีฮ์) การสร้างแนวความคิดในการทำงานร่วมกันในกลุ่มสมาชิกและให้ความสำคัญต่อการขับเคลื่อนในรูปแบบการทำงานเป็นทีม หรือ กลุ่มตามหลักการงานแบบอิสลาม

หรือการตัดสินใจของกลุ่มหรือองค์กร และสมาชิกอยู่ในแนวทางของญะมาอะฮ์(องค์กร) หรือให้ขับเคลื่อนในกรอบในการพัฒนาสมาชิก ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาด้านปัจเจก สังคมและการบริหาร องค์กร เป็นวัตถุประสงค์ของกิจกรรมหะละเกาะฮ์

ไฟโรจน์ บาลัน(2553 : 21) ได้กล่าวว่า การทำงานเป็นทีมมักจะออกมาได้ดีกว่าของการทำงานคนเดียว เมื่อทีมทำงานได้ดี ผลลัพธ์ที่ได้ก็จะมีประสิทธิผลสูงเป็นอย่างมาก พลังในการทำงานร่วมกันซึ่งเกิดจากการรวมเอาทักษะที่แตกต่างและหลากหลาย ประสบการณ์ และแรงจูงใจของสมาชิกในทีมสามารถที่จะตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี หรือเรียกว่ายุคโลกาภิวัตน์

วรภาคย์ ไมตรีพันธ์ (2552 : 16) ได้กำหนดจุดประสงค์การทำงานเป็นทีม ว่า กระบวนการทำงานเป็นทีมต้องเริ่มต้นการรู้จักกัน เข้าใจวัตถุประสงค์และกระบวนการของหลักสูตร มีการแลกเปลี่ยนความรู้สึกระหว่างการจัดกิจกรรม ฝึกทักษะการทำงานเป็นทีม ฝึกทักษะการฟัง และการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

จากหะดีษและนักวิชาการที่ได้กล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การทำงานเป็นทีมนั้นสามารถที่จะขับเคลื่อนในภาพวงกว้างได้ดี การขับเคลื่อนสังคมจึงจำเป็นต้องใช้การขับเคลื่อนในวงกว้างเช่นกันทำให้เกิดพลังของการขับเคลื่อนที่จะประสบความสำเร็จสูงมาก ฉะนั้นกิจกรรมหะละเกาะฮ์ ก็จะเป็นกลไกในการฝึกฝนสมาชิกทักษะกระบวนการทำงานได้ดี

2.8.9. ทักษะการเป็นแบบอย่างที่ดี

มุร้อบบียะฮ์จะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้สมาชิกและสมาชิกเองก็ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีต่อสังคม ฉะนั้นแบบอย่างที่ดีจะเป็นภาพลักษณ์ของผู้ศรัทธาและบ่งบอกถึงการศรัทธาและอิหม่านของตน และแบบอย่างที่ดีที่ผู้ศรัทธาที่พระองค์ได้ประทานมา คือ ท่านนะบีมูหัมมัด ซึ่งอัลลอฮ์ได้ตรัสว่า

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ
 وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا ﴿

ความว่า โดยแน่นอน ในร่อซูลของอัลลอฮ์มีแบบฉบับอันดีงามสำหรับพวกเจ้าแล้ว สำหรับผู้ที่หวัง (จะพบ) อัลลอฮ์และวันปรโลกและรำลึกถึงอัลลอฮ์อย่างมาก

(อัลอะหซาบ : 21)

แมลานา อบูอะลา เมาคูดี (2544:2030) ได้อธิบายอายะฮ์นี้ว่า วัตถุประสงค์ของการนำเอาจริยวัตรและแนวทางแห่งการดำเนินชีวิตของท่านเราะซูลุลลอฮ์ ﷺ มาเสนอเป็น

แบบอย่างก็เพื่อจะสอนบทเรียนแก่คนที่เห็นแก่ประโยชน์และความปลอดภัยส่วนตนในสนามสงคราม เพราะพวกเขาได้ถูกบอกว่า “พวกเจ้าอ้างว่าเป็นผู้ศรัทธา เป็นมุสลิมและเป็นสาวกของเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ดังนั้นพวกเจ้าน่าจะคว่าเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ที่พวกเจ้าอ้างว่าตัวเองเป็นสาวกของเขานั้นปฏิบัติอย่างไรในตอนนั้น ถ้าหากผู้นำเองเป็นคนเอาตัวรอด เป็นคนขี้เกียจ เหตุผลประโยชน์ของตนเองเหนือสิ่งอื่นใด และพร้อมเสมอที่จะหลีหนีอันตราย ก็เป็นเหตุผลที่คิดว่าลูกน้องก็ไม่ต่างอะไรไปจากเจ้านาย แต่เราะสูลุลลอฮ์ ﷺ มิใช่เช่นนั้น ท่านทนทุกข์ยากลำบากและทำงานหนักร่วมกับคนอื่นที่ได้ขอให้อดทน และท่านก็อดทนมากกว่าคนอื่น ๆ ไม่เคยมีความยุ่งยากอันใดที่คนอื่นได้ประสบและท่านไม่ประสบด้วย ท่านอยู่ร่วมกับบรรดาผู้ซูดสนามเพลาะและทนหิวทนลำบากเช่นเดียวกับมุสลิมท่านอื่นๆ ท่านมิได้ละทิ้งแนวรบแม้แต่ช่วงขณะในระหว่างการถูกปิดล้อมและไม่ได้ถอยแม้แต่ชั่วเดียว ขณะที่บะนีกุร็อยเซาะฮ์ ทวยศรอบครัวของเขาเองก็ตกอยู่ในอันตรายเช่นเดียวกับครอบครัวอื่นๆ เขาไม่ได้จัดเตรียมอะไรเป็นพิเศษสำหรับการปกป้องคุ้มครองครอบครัวของเขาเช่นเดียวกับครอบครัวอื่นๆ เขาอยู่ในแนวหน้าตลอดเวลาและเสียสละทุกสิ่งเพื่อเป้าหมายอันยิ่งใหญ่ที่เข้าเรียกร้องให้คนอื่นๆ ให้เสียสละ ดังนั้น ใครก็ตามที่อ้างว่าเป็นสาวกของเขาก็่าน่าที่จะปฏิบัติตามแบบอย่างที่คุณำของตนได้แสดงไว้”

ศอลิคีน อบู อิซซุดดีน(Solikhin Abu Izzuddin ,2012 : 61-62) ได้กล่าวถึง การบทรบาทของพีเลียงว่า ต้องเป็นแบบอย่างแก่สมาชิก เป็นเสมือนศูนย์กลางของกระแสไฟฟ้า นักทำงานเผยแผ่(อะวะฮ์)อย่างมีอาชีพ เป็นครูที่ใครๆก็คิดถึง เป็นเสมือนน้ำที่มีความสดชื่นที่ใครๆต้องการการทำงาน เสมือนน้ำตกที่ไหลไม่มีวันหยุด มีเป้าหมายเสมือนต้นกล้วยที่ต้องเกิดหน่อก่อนที่จะตาย และเป็นผู้แสวงหาความรู้ใหม่ๆ เสมือนตู้เสื้อผ้าที่บรรจุเสื้อผ้าใหม่อยู่เสมอการเป็นแบบอย่างให้แก่สมาชิกในกลุ่มหะละเกาะฮ์ สามารถเป็นเสาหลักในการดำเนินสมาชิกให้ปฏิบัติสิ่งที่ดี ฉะนั้นพฤติกรรมเชิงบวกของพีสามารถเป็นแรงจูงใจกับคนที่อยู่รอบข้าง โดยเฉพาะสมาชิกที่จะต้องพบอยู่เป็นประจำจำเป็นที่จะต้องสร้างแบบอย่างที่ดี

มุฮัมมัด รอซิดี (Muhammad Rosyidi ,2012:17 - 18) ได้กล่าวว่า พีเลียงหะละเกาะฮ์ มีหน้าที่เชิญชวนสมาชิกในกลุ่มให้เข้าใจแก่นแท้ของอิสลาม ฉะนั้น การเป็นแบบอย่างที่ดีของพีเลียงนั้น เป็นบทสะท้อนถึงความเข้าใจแก่นแท้ของอิสลามเช่นกัน มุสฏาะฟา อัฎฏะฮาน(2545) ได้กล่าวว่าแบบอย่างของนักเผยแผ่อิสลาม(อะวะฮ์) คือ มีความบริสุทธิ์ใจในการทำงาน หลีกห่างจากสิ่งที่น่าเกลียดแกล้งสงสัย รับผิดชอบต่อหน้าที่ ไม่ยุ่งเกี่ยวเรื่องราวที่ไม่ก่อประโยชน์ มีความมุ่งมั่นและตั้งใจจริง เป็นบุคคลที่มีทัศนคติเชิงบวกและมีภูมิความรู้และการศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดของ

บรรจง บินกาชัน (2543:4) ได้กล่าวว่า การเป็นแบบอย่างที่ดี ก็คือ ส่วนหนึ่งมาจากการแสดงมารยาทที่ดีนั่นเอง ฉะนั้น การเป็นแบบอย่างของมุสลิมจะต้องมีมารยาทในการรักษาความ

สะอาด การแต่งกาย การกินและดื่ม การเยี่ยมเยียนเพื่อนบ้าน การเยี่ยมผู้ป่วยและคนเสียชีวิต การใช้มัสยิด การสนทนากับผู้อื่น มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและการเชิญชวนผู้อื่นสู่อิสลาม

อัब्ดุลลอฮ นาซิห อุลวาน (2553 :57-64) ได้กล่าวว่า แบบอย่างของพี่เลี้ยงที่จะต้องให้การอบรมสมาชิก หรือ ลูก มี 4 ประการ คือ เรื่องของการพูดโกหก การขโมย การพูดจาว่าร้ายหรือดูถูกและการมั่วสุมสิ่งที่ไม่ดี

ซัตเตรีย ฮาดี ลูบิส (Satria Hadi Lubis , 2013 :2 - 3) ได้กล่าวถึงบทบาทของ พี่เลี้ยง (มูร็อบบีย)ว่า เป็นนักเผยแผ่อิสลามสู่สมาชิกกลุ่มศึกษาหะละเกาะฮู โดยมีจะต้องมี 4 บทบาท คือ เป็นผู้นำที่ให้คำแนะนำ เสมือนครูที่คอยให้ความรู้ เสมือนพ่อที่คอยดูแลและเสมือนเพื่อนที่สามารถพูดคุยและให้ความช่วยเหลือแก่สมาชิกหะละเกาะฮู ด้วยบทบาทดังกล่าวทำให้พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย) จำเป็นต้องมีทักษะที่นอกเหนือจากการเป็นผู้นำ เป็นผู้สอนให้ความรู้ เป็นคนที่ดูแลกลุ่มสมาชิกหะละเกาะฮู และมีความสัมพันธ์กันกับสมาชิก

2.9.10 มีทักษะการไคร่ครวญตนเอง

กิจกรรมหะละเกาะฮูเป็นกิจกรรมให้นักศึกษาได้ไคร่ครวญตนเองอยู่เสมออย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ฉะนั้นผู้ที่ไคร่ครวญตนเองนั้นเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับอัลลอฮ ﷻ เขาจะมีความขำเกรงต่อพระองค์ และอัลลอฮ ﷻ ได้กล่าวในอายะฮุอัลกุรอานว่า

﴿هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ لِتَسْكُنُوا فِيهِ وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا إِنَّ فِي ذَلِكَ

لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَسْمَعُونَ﴾

ความว่า พระองค์ผู้ทรงบันดาลกลางคืนให้แก่พวกท่าน เพื่อพวกท่านจะได้พักผ่อนในมัน และกลางวันเพื่อจะได้มองเห็นแท้จริงในการนั้น แน่นนอนย่อมเป็นสัญญาณแก่หมู่ชนที่ได้ยิน เพื่อไคร่ครวญ

(ยูनुส : 67)

จากอายะฮู ข้างต้นแสดงให้เห็น พระองค์ทรงทำให้กลางวันมีแสงสว่าง เพื่อจะได้มองเห็นการกระทำต่างๆ เช่น การประกอบธุรกิจและการแสวงหาปัจจัยยังชีพในการดำรงชีวิต เพื่อเราได้ไคร่ครวญอยู่เสมอ และมีอีกอายะฮูที่อัลลอฮ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿وَهُوَ الَّذِي مَدَّ الْأَرْضَ وَجَعَلَ فِيهَا رَوَاسِيَ وَأَنْهَارًا وَمِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ جَعَلَ فِيهَا

زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ يُغْشَى اللَّيْلَ النَّهَارَ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ﴾

‘ความว่า และพระองค์คือผู้ทรงแผ่แผ่นดินและในนั้นทรงทำให้มัน มีภูเขามั่นคงและลำน้ำมากหลาย และจากพืชผลทุกชนิดทรงให้มี จำนวนคู่ทรงให้กลางคืนครอบคลุมกลางวัน แท้จริงในการนั้น แน่นนอนย่อมเป็นสัญญาณสำหรับหมู่ชนผู้ใคร่ครวญ

(อิรเราะฮุด : 3)

﴿وَمَا كُنْتَ بِجَانِبِ الطُّورِ إِذْ نَادَيْنَا وَلَكِنْ رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَ لِتُنذِرَ قَوْمًا مَّا

أَتَتْهُمْ مِنْ نَذِيرٍ مِّنْ قَبْلِكَ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ﴾

ความว่า และเจ้า (มุฮัมมัด) มิได้ปรากฏอยู่ทางด้านข้างของภูเขาสูง เมื่อเราได้ร้องเรียก แต่มันเป็นความเมตตาจากพระเจ้าของเจ้าเพื่อเจ้า จักได้ตักเตือนกลุ่มชนหนึ่ง ที่มีได้มีผู้ตักเตือนคนใดมายังพวกเขา ก่อนหน้าเจ้าหวังว่าพวกเขาจะได้ใคร่ครวญ

(อัลเกาะศ็อศ : 46)

ผู้วิจัยเห็นว่า มีหลายอายะฮฺมาจากอัลกรุอานที่ได้กล่าวถึงการใคร่ครวญ แสดงให้เห็นว่าอัลลอฮฺ ﷻ ต้องการให้มนุษย์ได้ใคร่ครวญ นึกถึงอัลลอฮฺอยู่เสมอเพื่อให้มนุษย์นั้นไม่หลงลืมต่ออัลลอฮฺ ﷻ ก่อให้เกิดความยำเกรงต่ออัลลอฮฺ ฉะนั้นคนที่มีความยำเกรง เขาจะไม่กล้ากระทำในสิ่ง ที่อัลลอฮฺทรงห้ามและจะกระทำในสิ่งที่อัลลอฮฺทรงใช้เท่านั้น ดังนั้น การดำเนินการกิจกรรมหะละ เเกาะฮฺที่ให้มีใคร่ครวญนั้นถือว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องตามหลักกิจกรรมหะละเกาะฮฺเพื่อให้นักศึกษาได้ กระทำความดี ได้ใกล้ชิดกับอัลลอฮฺอยู่ตลอดเวลา

อบุล อะฮฺลา เมาคูดีฮฺ (2532 : 47) ได้กล่าวว่า การใคร่ครวญไตร่ตรองก็เป็นสิ่งหนึ่งที่จะช่วยมนุษย์ให้พ้นจากความเข่อหยิ่ง คนที่มีความสามารถจะพิจารณาตนเองพร้อมทั้งรู้ถึงข้อดีของตน สามารถตรวจสอบความผิดพลาดและข้อบกพร่องต่างๆ ของตนเองได้ ย่อมจะไม่มีวันตกเป็นเหยื่อของการหลงตัวเอง คนที่จับตาความผิดของตนเองนั้นจะง่วงอยู่กับการวิงวอนขอภัยโทษ และไม่เปิดโอกาสให้ความเข่อหยิ่งเข้ามาอยู่ในความรู้สึกนึกคิดของเขาเป็นอันขาด การที่นักศึกษาได้ใคร่ครวญตน ในระยะเวลา 1 – 2 ชั่วโมง ต่อสัปดาห์นั้น ทำให้นักศึกษาได้กลับมาใกล้ชิดกับอัลลอฮฺอีกครั้ง มารวมกลุ่มเพื่อรำลึกถึงอัลลอฮฺ มาพัฒนาและปรับปรุงตนเองโดยให้ทุกคนได้อภิปราย เสนอแนะ แนะนำและตักเตือนที่เกี่ยวข้องการดำเนินชีวิตประจำวัน

2.10. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.10.1 หนังสือที่เกี่ยวข้อง

2.10.1.1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมหะละเกาะฮุ

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมหะละเกาะฮุ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงวรรณกรรมที่กล่าวถึงกระบวนการกิจกรรมหะละเกาะฮุ ดังนี้

1. มุฮัมมัด ซาญีรุณ (Muhammad Sajirun, 2013) ได้เขียนหนังสือ *Menejemen Halaqah Efektif* ผู้เขียนได้กล่าวในบทนำว่า ตรีปิยะฮุ ไม่ใช่ทุกสิ่งทุกอย่าง แต่ในตรีปิยะฮุจะเป็นการเริ่มต้นของทุกสิ่งทุกอย่าง นี่เป็นคำกล่าวของท่านหะซัน อัลบันนา เพราะฉะนั้น กิจกรรมหะละเกาะฮุ เป็นเครื่องมือสำคัญที่จะเป็นศูนย์กลางของการเผยแผ่(ดะวะฮุ)และการขัดเกลาบ่มเพาะ(ตรีปิยะฮุ) ก็เพราะสูตรของหะละเกาะฮุ ก็คือว่า เมื่อไรที่กิจกรรมหะละเกาะฮุขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่องแล้ว แน่นอนคุณภาพของการเผยแผ่(ดะวะฮุ)และการขัดเกลาบ่มเพาะ(ตรีปิยะฮุ)ก็จะตามมา ดังนั้นกิจกรรมหะละเกาะฮุจำเป็นต้องมีการประเมินสมาชิกในกลุ่มและต้องให้สิ่งใหม่อยู่เสมอ เพื่อให้กิจกรรมหะละเกาะฮุเกิดประสิทธิภาพและดำเนินการอย่างเหมาะสมกับสมาชิกต่อไป

จุดเด่นของหนังสือนี้ เป็นหนังสือเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่จะเกิดประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุ เพราะประสบการณ์ที่ผ่านมาผู้ที่เป็สมาชิกกลุ่มหะละเกาะฮุได้คาดหวังมากกับกิจกรรมดังกล่าว แต่ผู้จัดไม่ได้มีกระบวนการจัดการอย่างเหมาะสม ทำให้สมาชิกรู้สึกเบื่อกับกิจกรรมหะละเกาะฮุ ส่งผลให้งานดะวะฮุและตรีปิยะฮุล้มเหลวไปด้วย ฉะนั้นการบริหารจัดการเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นสำหรับมุร้อบเบียมาก พร้อมด้วยการมีเทคนิคต่างๆในการนำกลุ่มหะละเกาะฮุเพื่อให้ดำเนินกิจกรรมบรรลุเป้าหมายด้วยดี

2. ซัตตรีฮ ฮาดิ ลูบิซ (Satria Hadi Lubis : 2013) ได้เขียนหนังสือ *Menggairah Pejalanan Halaqah* ได้กล่าวในบทนำว่า การดะวะฮุ ที่มีประสิทธิภาพ คือ การดะวะฮุที่มีฐานของหะละเกาะฮุหรืออุสเราะฮ์ที่มีประสิทธิภาพนั่นเอง ฮาลาเกาะฮุจะไม่มีประสิทธิภาพ หากการดะวะฮุเป็นเพียงแค่สัญลักษณ์และมีการเปลี่ยนแปลงที่ลดลง การจัดหะละเกาะฮุจะมีประสิทธิภาพได้ต้องมีปัจจัยหลายอย่างที่จะต้องดำเนินการพร้อมๆกัน เช่น ความต้องการของสมาชิก การให้ความสำคัญของมุร้อบเบีย การใช้หลักสูตรที่เหมาะสม การจัดการอย่างเป็นระบบ สิ่งนี้จะนำไปสู่ผลผลิตที่มีประสิทธิภาพออกมาตามเป้าหมายที่ได้วางไว้ท่านคิดว่า จะเกิดอะไรขึ้นหากว่า กิจกรรมหะละเกาะฮุขับเคลื่อนด้วยตัวของมันเองและมีผลผลิตออกมาจากกิจกรรมดังกล่าว และท่านคิดว่า จะเกิดอะไรขึ้นหากว่าการสร้างหะละเกาะฮุ ดำเนินการด้วยการตื่นตัวและไม่มีความรู้สึกเบื่อหน่าย หนังสือเล่มนี้จะมีคำตอบสำหรับนักกิจกรรมหะละเกาะฮุที่จะให้การดำเนินกิจกรรมหะละเกาะฮุจะมีประสิทธิผลและประสิทธิภาพได้

จุดเด่นของหนังสือเล่มนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับการขับเคลื่อนกิจกรรมหะละเกาะฮุเพื่อไม่ให้เกิดความรู้สึกเบื่อ และจะการดำเนินการกิจกรรมที่มีความท้าทายอยู่เสมอ โดยมีวิธีการกระตุ้นให้สมาชิกกลุ่มหะละเกาะฮุมีความรู้และสิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ สิ่งสำคัญที่สุดวิธีการให้กิจกรรมหะละเกาะฮุสามารถดำเนินการด้วยตัวของมันเองอย่างเป็นระบบได้

3.ยะ โภบมุฮัมมัด ฮูเซ็น(Ya'qob Muhammad Husin : 2008) ได้เขียนหนังสือ Al – Usrah dan Harakah Beberapa Panduan Asas หนังสือนี้ได้กล่าวในบทนำว่า อูสเราะฮ(หะละเกาะฮุ) เป็นสถาบันแห่งการ تربียะฮที่สร้างบุคคลเพื่อให้เป็นนักเคลื่อนไหวในอิสลาม นี่เป็นเพราะหน่วยของ อูสเราะฮมีวิธีการขับเคลื่อนอย่างมีระบบและขั้นตอน พร้อมกับดำเนินการที่มีความเหมาะสมในระดับความต้องการของสมาชิกในองค์กร โดยผ่านมุมมองของสมาชิกที่มีความรักต่ออิสลามได้ تربียะฮ์ (อบรม) ด้วยวิธีการให้ความเข้าใจที่แท้จริงเกี่ยวกับหลักการอิสลามและให้แนวคิด มีความใฝ่ฝันสู่อุดมการณ์อิสลามด้วยการเสียสละ ความเข้าใจที่แท้จริง มีความคิดที่บริสุทธิ์ในการเคลื่อนไหว ซึ่งเป็นเงื่อนไขหลักแก่ผู้นำนักเคลื่อนไหวอิสลาม

หน้าที่ของนักเคลื่อนไหวอิสลาม จำเป็นต้องสำนึกอยู่เสมอว่าความใฝ่ฝันและความสำเร็จของการขับเคลื่อนนั้น ต้องมีความเข้มแข็งและความปลอดภัยในแถวผู้นำกลุ่มทุกระดับ และพยายามตามแนวทางที่ผู้นำได้ชี้แนะไว้ จำเป็นต้องสืบสานและเติมเต็มให้เกิดความสมบูรณ์โดยผู้นำรุ่นต่อไป

4.หะซัน อัลด บันนา (Hassan al Banna : 1985) ได้เขียนหนังสือ Usrah dan Dakwah เป็นหนังสือเกี่ยวกับแนวคิดการทำหะละเกาะฮุ โดยเน้นการสร้างความผูกพันในการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มของสมาชิกซึ่งมีหลักการ การรู้จัก เข้าใจและการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เป็นเครื่องมือในการสร้างคมผูกพันระหว่างสมาชิกด้วยกันและสมาชิกกับมูร็อบบีย์ นำไปสู่ความเป็นพี่น้องที่สามารถที่จะดูแล การตักเตือนซึ่งกันและกันบนพื้นฐานของความเป็นพี่น้อง สิ่งสำคัญการแสดงถึงคุณธรรมจริยธรรมแบบอย่างที่ดี ให้สังคมได้ซึมซับและยอมรับในเอกลักษณ์สมาชิก ยังแสดงถึงการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ผู้อื่นด้วย

5.อาบู อูเราะฮ(Abu Urwah : 1987) ได้เขียนหนังสือ Risalah Usrah Jilid 3 เป็นหนังสือเกี่ยวกับความเข้าใจ ความสำคัญ การดำเนินการ แนวคิดและเป้าหมายของหะละเกาะฮุ ซึ่งเป็นหนังสือบ่งบอกถึงทิศทางหรือกรอบการดำเนินกิจกรรมหะละเกาะฮุว่าจะมีผลต่อผู้เข้าร่วมกิจกรรมหะละเกาะฮุอย่างไร ผู้เข้าร่วมจะได้รับอะไรจากกิจกรรมดังกล่าว ฉะนั้นหนังสือนี้เป็นคำตอบสำหรับผู้เข้าร่วมกิจกรรมหะละเกาะฮุนั่นเอง

6. Sheffield Malaysian Students Association (Sheffield Malaysian Students Association: ม.ป.ป.) ได้พิมพ์หนังสือ OHANA Circle (The Usrah Syllabus) เป็นหนังสือเกี่ยวกับหลักสูตรการดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะฮุ ซึ่งจะประกอบด้วย ความเข้าใจ ความสำคัญ และ

คำอธิบายเนื้อหาประกอบรายวิชาต่างๆเช่น การทำอิบาอะฮ์ ความเข้าใจในหลักการศรัทธา หลักปฏิบัติ และคุณธรรมจริยธรรมในอิสลาม เพื่อให้ผู้เข้าร่วมได้รับและเข้าใจถึงเนื้อหาของกิจกรรม เป็นการปลุกฝังให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ขัดเกลาตนเอง มีพฤติกรรมที่ดีงามแสดงออกสู่สังคมและเกิดความภาคภูมิใจในอิสลาม

7 .Kolej Mara Banting (Kolej Mara Banting : 2003) ได้พิมพ์หนังสือ Silibus Usrah เป็นหนังสือเกี่ยวกับหลักสูตรการดำเนินการหะละเกาะฮ์ของนักศึกษาในระดับวิทยาลัย ซึ่งจะแบ่งหลักสูตรเป็นระดับของผู้เข้าร่วมกิจกรรม เพื่อให้ให้นักศึกษาได้พัฒนาความรู้ความเข้าใจและการขัดเกลาตนเองอย่างเหมาะสมกับกิจกรรมแต่ละระดับ ฉะนั้น การสร้างหลักสูตรให้มีความเหมาะสมกับระดับความเข้าใจของนักศึกษานั้นมีความจำเป็นมาก เพราะถ้าให้ความรู้ที่สูงเกินไปนักศึกษาจะรับไม่ได้และถ้าหากให้ความรู้ต่ำเกินไปก็ง่ายเกินไปสำหรับนักศึกษา ดังนั้นต้องหาความพอดีและเหมาะสมให้นักศึกษากับหลักสูตรมีความสมดุลกัน

8.DDP Patai Keadilan Sejahtera Departemen Kaderisasi (DDP Patai Keadilan Sejahtera Departemen Kaderisasi : 2003) ได้จัดพิมพ์หนังสือMenejmen Tarbiyah Anggota Pemula เป็นหนังสือเกี่ยวกับการจัดการระบบตริบียะห์สำหรับมือใหม่ ซึ่งจะเริ่มต้นด้วยการทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร สมาชิก องค์ประกอบการตริบียะห์ และขอบเขตการตริบียะห์ ซึ่งเนื้อหาล้วนมีความเกี่ยวข้องอย่างยิ่งในกิจกรรมหะละเกาะฮ์เพราะว่ากิจกรรมหะละเกาะฮ์จะอยู่ภายใต้ คำว่า ตริบียะห์ ฉะนั้น ในหนังสือเล่มนี้จะปรากฏ เรื่อง หลักสูตร สมาชิกและการดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะฮ์ด้วย

9.มูฮัมมัดนับฮาน ฮูเซ็น (Mohd Nabhan Husin : 1985) ได้เขียนหนังสือ Sistem Pendidikan Ikhwanul Muslimin เป็นหนังสือเกี่ยวกับแนวทางการสร้างประชาชาติที่ครบถ้วนสมบูรณ์ โดยเริ่มต้นจากการให้แนวคิด ปลุกฝังอาภิดะฮ์ที่บริสุทธิ์ การปฏิบัติอิบาอะฮ์ที่ถูกต้อง การให้ความเข้าใจเรื่องปัจเจกบุคคล ร่างกาย การเสียดละ สัจคมและการเมือง นำไปสู่การควะฮ์สัจคมเพื่อเสริมสร้างสังคมและอารยธรรมอิสลามให้เกิดขึ้นบนโลกใบนี้

ความสำคัญของหนังสือเล่มนี้ การเริ่มต้นของการสร้างประชาชาติเริ่มจากปัจเจกบุคคลเป็นหลักโดยให้ความเข้าใจเรื่องแนวคิด หลักการ การปฏิบัติ การเผยแพร่ไปสู่การพัฒนาสังคมสู่สังคมอิสลาม โดยใช้ช่องทาง กระบวนการและกลไกต่างๆที่เหมาะสมในการเสริมสร้างและพัฒนาประชาชาติ

10.มูฮัมมัด อับดุลเลาะฮ์ อัลคอดีบ (Muhamad Abdullah Al-khatib :2008) ได้เขียนหนังสือ Penjelasan di Sekitar Risalah Ta'Alim เป็นหนังสือที่อธิบายเนื้อหาอย่างละเอียดจากงานเขียนของ ฮาซันอัลบันนา เรื่อง ริสาละฮ์อัลตะลิม ซึ่งเนื้อหาจะนำเสนอเกี่ยวกับการทำความเข้าใจและการปลุกฝังหลักการอิสลามสู่การทำงานเพื่ออิสลาม โดยเฉพาะผู้ที่ทำงานในสนามแห่งการควะฮ์

เนื้อหาจะประกอบด้วย หลักการทั่วไปของ ริชลาตุลอะอิม หลักการ 20 ประการ หลักการบียะฮ์ หน้าทีของพี่น้องมุสลิมที่ร่วมอยู่ในฮารอกะฮ์ 38 ประการและคำชี้ขาดในประเด็นเฉพาะกาล

ความสำคัญของหนังสือนี้เป็นสาระหลักที่นักเคลื่อนไหวเพื่ออิสลามจะต้องทำความเข้าใจ และยึดแนวทางการทำงานให้ไปในทิศทางเดียวกันเพราะเป็นสารที่ถือว่าสูงงอมที่สุดตามความคิดของท่าน และเป็นสารที่มีอิทธิพลต่อนักเคลื่อนไหว นำมาขยายความและอธิบายเพิ่มเติมเพื่อนำสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

11. อับดุลลอฮ์ นาซิฮ อุลวาน (อัลมุสลิมัต : 2553) ได้เขียนหนังสือ เลี้ยงลูกด้วยอิสลาม ซึ่งแปลโดย อัลมุสลิมัต ได้กล่าวในบทนำว่า ท่ามกลางสิ่งแวดล้อมรอบข้างรุ่มลุ่มเร่งเร้าให้จิตใจผู้คนเปรียบประดุจดั่งชนกที่ถูกแรงลมกระหนาบปลิวว่อน พลิกไปพลิกมา หากความสงบนิ่งตั้งมั่นอยู่บนความเที่ยงแท้ในแก่นสารสาระได้ยากยิ่ง การเผชิญหน้าระหว่างวัตถุนิยมกับจิตวิญญาณ นับวันจะรุนแรงมากยิ่งขึ้น และดูเหมือนว่าวัตถุนิยมจะล้ำหน้าไปไกลกว่ามากแล้วจึงเป็นผลให้คนรุ่นใหม่ในโลกยุคแห่งการแข่งขันถูกหลอมละลายกับความเห่อเหิมของสังคม แนวคิดในแง่มุมต่างๆ จึงสะท้อนออกมาสู่ความเป็นญาฮีติยะฮ์อย่างน่าหุดสูใจยิ่งนัก จิตวิญญาณแห่งอิสลามที่จะกอบกู้ให้ความคิดเหล่านั้นกลับคืนมา

ความสำคัญของหนังสือเล่มนี้เป็นแนวทางการพัฒนาเด็กและเยาวชนในแนวทางอิสลาม โดยเฉพาะการอบรมเด็กนั้นมันไม่ได้เริ่มที่การคลอดลูกออกมาแล้วก็มาอบรมสั่งสอน แต่การเริ่มต้นการเลี้ยงนั้นจะเริ่มต้นการเลือกคู่ครอง การเป็นมูรอบบียะฮ์ ขึ้นตอน และทิศทางของการดร์บียะฮ์ ซึ่งหนังสือนี้จะอธิบายตั้งแต่การเริ่มต้นที่จะดร์บียะฮ์จนถึงเป้าหมายของการดร์บียะฮ์

12. ฟัตฮี ยะกัน (นัศรุลลอฮ์ ต็อยยิบ : 2544) ได้เขียนหนังสือ อะไรคือความหมายการเป็นมุสลิมของฉัน ภาคที่ 1 ซึ่ง แปลโดย นัศรุลลอฮ์ ต็อยยิบ ผู้เขียนเป็นอูลาม่าอันักเคลื่อนไหวที่ประสบความสำเร็จและถูกยอมรับอย่างกว้างขวางท่านหนึ่งในโลกมุสลิมยุคปัจจุบัน ท่านได้เสนอลำดับขั้นตอนของการพัฒนาตนเองสู่ความเป็นมุสลิมที่แท้จริงในทุกๆ มิติเอาไว้อย่างรัดกุมและสมบูรณ์ยิ่ง เพื่อให้เราได้ทราบอย่างชัดเจนว่าชีวิตมุสลิมสมควรเริ่มต้นจากจุดไหน และควรมีเป้าหมายอย่างไร กล่าวคือ ต้องมีริชลาละฮ์ (ศาสนแห่งอิสลาม) อยู่ในชีวิตเพราะมิฉะนั้นแล้วเท่ากับเรากำลังใช้ชีวิตผ่านไปแต่ละวันอยู่ในความว่างเปล่าแอบอ้างและหลอกตนเอง และเท่ากับกำลังหลับตาเดินสู่บั้นปลายแห่งความหลงและหายนะนั่นเอง

จุดเด่นของหนังสือเล่มนี้ เป็นแนวทางที่จะพัฒนาสู่การเป็นมุสลิมที่ถูกต้องสมบูรณ์ตามอุดมการณ์ที่อิสลามต้องการ ได้นั้น แน่นอนที่สุดจำเป็นต้องผ่านกระบวนการสร้างและขัดเกลา (ดร์บียะฮ์) และหลักสุต (มันฮัจญ์) อันสมบูรณ์ ชัดเจนที่คัดลอกหรือถอดแบบมาจากประวัติ (ชีเราะฮ์) ของท่านนะบี ﷺ ที่เคยสร้างบรรดามุสลิมยุคแรกสำเร็จมาแล้วเท่านั้น

13. ฟัตฮี ยะกัน (อบูอัมมาร : 2544) ได้เขียนหนังสือ อะไรคือ ภารกิจการทำงานเพื่ออิสลามของฉัน ภาคที่ 2 ซึ่งแปลโดย อบูอัมมาร หนังสือเล่มนี้ได้กล่าวในบทนำว่า ศตวรรษที่ผ่านมาถือ

ว่าเป็นช่วงเวลาที่ยูเมส(ประชาชาติ)อิสลามอยู่ในสภาพที่ตกต่ำที่สุด และต้องเผชิญชะตากรรมอันบอบช้ำอย่างแสนสาหัสที่สุดเช่นเดียวกัน ทั้งภัยจากความเสื่อมถอยภายในและภายนอก อันหมายถึงยิวและสมุนชาติตะวันตกที่หมายรุมทำลายยูเมสนี้ให้หมดสิ้นไปอย่างถอนรากถอนโคน เริ่มตั้งแต่การพยายามทำลายระบบเคาะลีฟะฮ์อันถดถอยและสัญลักษณ์แห่งอำนาจของมวลมุสลิม ไปเมื่อปี ค.ศ. 1922 ติดตามด้วยการล่าอาณานิคมยิวและนิกแผ่นดินประเทศมุสลิมออกเป็นประเทศเล็กประเทศน้อย แล้วตั้งหุ่นเชิดขึ้นปกครอง การแทรกแซงกิจกรรมภายใน การรุกรานทางวัฒนธรรม การเผยแพร่ว่านความคิดแปลกปลอมและอยู่เบื้องหลังลัทธิเบี่ยงเบนต่างๆ ในหมู่มุสลิม ตลอดถึงการสร้างสถานการณ์เพื่อเป้าหมายทำลายประเทศมุสลิมต่างๆ ครั้นแล้วครั้งเล่าจนประเทศเหล่านั้นอ่อนแอและสูญเสียเอกราชในทุกสิ่งทุกอย่าง สภาพของมุสลิมโดยรวมยังคงตกต่ำและเป็นเป้าของการกดขี่ตลอดมา แม้มีจำนวนมากแต่พวกเขาเป็นเหมือนดั่งฟองน้ำในมหาสมุทรที่ถูกกระแสน้ำจากทิศทางต่างๆ ที่กระหน่ำจนกระจัดกระจายจนไม่สามารถเกาะตัวรวมเข้าด้วยกันได้ ทำให้ถึงเป็นเช่นนั้น แล้วอะไรคือแนวทางแก้ไข หนทางแก้ไขคือ การหวนกลับคืนสู่อิสลามเท่านั้น ในฐานะบ่อเกิดแห่งพลังที่แท้จริงที่สามารถทำให้ประชาชาตินี้ผงาดขึ้นครองความยิ่งใหญ่ดุจดังเช่นในอดีตได้

ความสำคัญของหนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนได้จุดประกายและนำเสนอลำดับขั้นตอนของการพัฒนาตนเองสู่การเป็นมุสลิมที่ถูกต้องแล้ว อีกทั้งยังวิเคราะห์ถึงสาเหตุความตกต่ำของประชาชาติในภาพรวม พร้อมชี้แนะทางออกของปัญหาต่างๆ เหล่านี้ ซึ่งมีอยู่อย่างเสร็จสรรพในอิสลามหากได้นำพาสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริงและครบถ้วนในฐานะระบบแห่งการดำเนินชีวิต ซึ่งภารกิจอันยิ่งใหญ่นี้ถือเป็นพรูอ์ฮัน(สิ่งจำเป็น)เหนือผู้ที่เรียกตนเองว่ามุสลิมทุกๆ คนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ขณะที่การนั่งเฉยๆ หรือดูคายนั่นเท่ากับการทรยศต่ออัลอิสลามอย่างชัดเจน

14. หะซัน อัลบันนา (ยะฮูบิบ สิบสุข : 2546) ได้เขียนหนังสือสารแด่ผู้รับใช้อิสลามซึ่งแปลยะฮูบิบ สิบสุข เป็นสารฉบับหนึ่งเพื่อเป็นการศึกษาแนวคิดและแนวทางของท่านในการทำงานอิสลามเพื่อความสงบสุขของมนุษย์อย่างแท้จริง ในเวลาที่ผ่านมา ผู้คนได้มีโอกาสศึกษาแนวคิดแนวการทำงานของคุณคณสำคัญๆ ในหน้าประวัติศาสตร์มามากต่อมาก เช่น มหาตมาคานธี คานมารัก อิมามหะซันอัลบันนา เป็นบุคคลสำคัญบุคคลหนึ่งในศตวรรษที่ 20 แนวคิดและวิธีการสรรสร้างสังคมของมนุษย์ของท่านที่เป็นน่านศึกษาเรียนรู้ มีผู้คนมากมายกล่าวถึงตัวท่าน เช่น โรเบิร์ตแจ้สัน นักเขียนชาวอเมริกันกล่าวว่า หะซันอัลบันนา คือ บุคคลหนึ่งี่เข้าถึงอัลกุรอานอย่างแท้จริง ท่าน คือ ผู้มากอบกู้วิกฤติของประชาชาติอิสลาม เป็นความหวังของตะวันออกกลางในการเผชิญหน้ากับเหล่านักล่าอาณานิคมและเป็นบุคคลที่ศรัทธาอย่างแท้จริงต่ออุดมการณ์ของท่าน ท่านมีความเชื่อมั่นในตัวเองสูงมาก บุคลิกของท่านมีมนต์เสน่ห์อย่างยิ่ง คำพูดของท่านลุ่มลึกและละเอียดอ่อนมากทั้งที่เขาไม่รู้จักภาษาอื่นนอกจากภาษาอาหรับเท่านั้น

ไร้น้ำใจ ต่างคนต่างอยู่ เอารอดเอาเปรียบ ไม่คำนึงถึงศีลธรรม 3) วิกฤตทางสังคม เป็นปัญหาใหญ่ที่สังคมไทยประสบอยู่ โดยเฉพาะความประพฤติกองเยาวชน โดยเฉพาะนักเรียน นิสิตนักศึกษา มีหลายเรื่องที่คุณแล้วไม่เหมาะสม ล่อแหลม เสี่ยงต่ออันตราย บางพฤติกรรมนำมาซึ่งความเสื่อมเสียชื่อเสียงทั้งต่อตนเอง ครอบครัว และสถาบันการศึกษาบางพฤติกรรมนำไปสู่การสูญเสียอนาคต บ้างสูญเสียชีวิต

การเปลี่ยนแปลงข้างต้น ทำให้การเตรียมนิสิตนักศึกษาเพื่อให้เป็น “ทรัพยากรบุคคล” ที่มีความสำคัญต่อการ “สร้างสรรค์สังคม” นำพาประเทศชาติไปสู่ความผาสุกได้เปลี่ยนไปจากเดิมค่อนข้างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในขณะนี้ ประเทศไทยกำลังประสบวิกฤติทางสังคมการเมือง และเศรษฐกิจ อย่างหนักดังที่ปรากฏเป็นข่าวตามสื่อมวลชนทุกวัน นักวิชาการ นักการศึกษา นักคิดนักเขียน และนักพัฒนาที่มองการณ์ไกล ได้ทบทวนและหาทางเยียวยาแก้ไข แนวทางประการหนึ่งที่น่าจะสำคัญคือ การพัฒนาคนในชาติให้มีคุณภาพ ด้วยการกำหนดนโยบายแนวทางการจัดการศึกษา ที่ให้ความสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของชาติให้มีคุณภาพ คุณธรรม และคุณค่า

คณะทำงานจัดทำแนวทางการทำกิจกรรมนอกหลักสูตรเรียนรู้คุณธรรมและจริยธรรม ทบวงมหาวิทยาลัย (คณะทำงานจัดทำแนวทางการทำกิจกรรมนอกหลักสูตรเรียนรู้คุณธรรมและจริยธรรม ทบวงมหาวิทยาลัย , 2543) ได้จัดพิมพ์หนังสือ การจัดกิจกรรมนิสิตนักศึกษาเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับบัณฑิตอุดมคติไทย ในเนื้อหาได้กล่าวถึงแนวทางและกลวิธีการจัดกิจกรรมควบคู่กับการพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ซึ่งการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ เป็นเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา เพราะเป็นการตระหนักโดยทั่วไปว่าเยาวชนผู้เป็นนิสิตนักศึกษา ซึ่งจะพัฒนาบัณฑิต เป็นความหวังและพลังในการสืบทอดและสร้างสรรค์สังคม บัณฑิตที่มีคุณภาพย่อมเป็นหลักประกันความเจริญก้าวหน้า ความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ สถาบันการศึกษาจึงมีภารกิจหลักที่จะต้องมีความพร้อมในการพัฒนานิสิตนักศึกษาอย่างมีระบบ นิสิตนักศึกษาต้องได้รับการถ่ายทอดวิชาความรู้ ได้รับการฝึกฝน อบรมทักษะ เพื่อเสริมสร้างความรู้ความสามารถ รวมทั้งได้ปลูกฝังเจตคติ อันดีงามมีจิตสำนึกที่จะปฏิบัติหน้าที่เพื่อส่วนร่วม ดังนั้นการผลิตบัณฑิตมุ่ง สอง ประการ คือ ประการแรก การพัฒนาวิชาชีพ กล่าวคือ เป็นบุคคลที่มีความเก่งด้านวิชาการและวิชาชีพ มีความรู้ความสามารถเฉพาะศาสตร์ต่างๆตามหลักสูตรในสาขาเรียน ประการที่สอง คือ การพัฒนาทักษะชีวิต เป็นการพัฒนามุขลิกภาพ จริยธรรม การประพฤติปฏิบัติอยู่ในศีลธรรมอันดีและเสียสละเพื่อส่วนรวม

จุดเด่นของหนังสือเล่มนี้ การจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา จึงต้องมีการจัดประสบการณ์ให้แก่ นิสิตนักศึกษาตามหลักสูตรการศึกษา และจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรและนอกหลักสูตรควบคู่กันไปด้วย ซึ่งเป็นที่ประจักษ์ว่ากิจกรรมนอกหลักสูตรจะเป็นส่วนสำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนาคุณสมบัติอันพึงประสงค์ในการเสริมสร้างบุคลิกภาพและสมรรถภาพให้เป็นบัณฑิตที่มีความสมบูรณ์ทั้งด้านสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์ สังคม และจิตใจ

2.11. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.11.1. งานวิจัยเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุ

1. มุสกินุล ฟุอัด (MuskinulFuad2013 : บทคัดย่อ) ได้วิจัย เรื่อง Halaqah Sebagai Model Bimbingan Kelopak Untuk Mengembangkan Peribadian Muslim (Studi Etnografi Pada Komunitas Jama'ah Tarbiyah Di Kota Purwokerto) ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมหะละเกาะฮุที่ได้ปฏิบัติโดยกลุ่ม ญามาอะฮ์ศตวรรษที่ 21 บนพื้นฐานการดำเนินชีวิตหลายประการ เขาได้กล่าวในเชิงวิชาการว่า หลักศตวรรษที่ 21 ในเรื่องนี้ จะเกี่ยวข้องกับหลักการเฉพาะเป็นอันดับแรก อาทิ การคอะฮ์ศตวรรษที่ 21 การทำกิจกรรมหะละเกาะฮุ การเป็นผู้นำกลุ่ม การเป็นสมาชิกกลุ่ม การสร้างความเป็นพี่น้อง การทำความรู้จัก การทำความเข้าใจและการให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน จะเห็นได้ว่าจากทฤษฎีการดูแลและการให้คำปรึกษาในหะละเกาะฮุพบว่า กิจกรรมหะละเกาะฮุ จะมีปัจจัยหลายอย่าง อาทิ เป้าหมาย ระดับ วิธีการ หลักศตวรรษ การบริหารจัดการ การขับเคลื่อนและการรู้ถึงคุณค่าของกลุ่ม ผลจากการเข้ากลุ่ม กิจกรรมหะละเกาะฮุระหว่างกัน สามารถที่จะบอกได้ว่า สมาชิกจะมีความรักอย่างแน่นแฟ้นและรู้จักกันอย่างลึกซึ้ง และเป็นการปลูกฝังของความเป็นพี่น้องในอิสลาม โดยผ่านกระบวนการทำความรู้จัก ความเข้าใจและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เพราะฉะนั้น กิจกรรมหะละเกาะฮุจะมีสิ่งเหล่านี้อยู่บรรจุข้างในกระบวนการของมัน ซึ่งสามารถที่จะเรียกได้ว่า กลุ่มแห่งความเป็นพี่น้อง หมายความว่า หะละเกาะฮุคือ แบบอย่างของกลุ่มที่มีความหลากหลายในความเป็นพี่น้องที่มุ่งเน้นการเผยแผ่ขยายสู่ปัจเจกมุสลิมในเชิงหลักคิด หะละเกาะฮุเป็นแบบอย่างของการนำกิจกรรมกลุ่มและแนวคิด เผยแผ่ขยายสู่ปัจเจกมุสลิม เพราะว่า ที่ได้เผยแผ่ขยายนั้น ล้วนแล้วมาจากความเข้าใจบริบทของสังคมมุสลิมบนพื้นฐานหลักคำสอนอิสลาม โดยเฉพาะหลักการ ความเป็นพี่น้อง ความเป็นองค์กรที่ทำงานเพื่ออิสลามและการพัฒนา ชักเยื้อและบ่มเพาะตลอดชีวิต เพื่อเป็นแบบอย่างในการนำกลุ่มโดยมี รูปแบบและประวัติอย่างชัดเจน สรุปได้ว่า กิจกรรมหะละเกาะฮุเป็นแบบอย่าง(Model)หนึ่งในการนำกลุ่มสู่กลุ่มอย่างมีคุณค่าพยายามเผยแผ่ขยายอิสลาม และเพื่อขับเคลื่อนอิสลามสู่ความเจริญก้าวหน้า ในเชิงปฏิบัติแล้ว หะละเกาะฮุ จะเป็นวิธีการนำสมาชิกในกลุ่มเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ของประชาชาติมุสลิมทั้งหมด เพราะสิ่งเหล่านี้ เสมือนเป็นเครื่องมือที่จะนำกลุ่มที่สามารถครอบครองความเป็นหนึ่งประชาชาติอิสลามทั้งจักรวาลได้

2. Khairul Hamimah Mohammad Jodi และ Hadenan Towpek (2013 : บทคัดย่อ) ได้วิจัย เรื่อง Pengalaman Banduanita Dalam Kelas Pengisian Agama: Analisis Terhadap Program Halaqah Di Penjara Kajang ผลการวิจัยพบว่า สิ่งที่ทำให้กลุ่มผู้หญิงด้อยความรู้ทางด้านศาสนาในปัจจุบันนั้น เพราะคนเหล่านี้จะหลงระเหิงและถูกสังคมหลอกลวง โดยมีปัจจัยทางด้านความเจริญทางสังคมเศรษฐกิจและการดำเนินชีวิตที่ทันสมัย และการวิจัยครั้งนี้ เป็นผลให้การดำเนินกิจกรรมหะ

ละเกาะฮุเป็นแก่นหลักในการพัฒนากลุ่มผู้หญิงดำเนินชีวิตตามครรลองอิสลามที่ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ความสำเร็จของกิจกรรมครั้งนี้ ประกอบด้วยแก่นหลัก 5 ประการ คือ 1) ความรู้เกี่ยวกับหลักศรัทธาเพื่อปลูกฝังความรู้สึกของการมีพระเจ้า (หลักศรัทธา) 2) ความรู้ทางด้านศาสนบัญญัติ เพื่อเน้นหนักของการระมัดระวัง ทำให้จิตใจมีความสุข 3) ความรู้ทางด้านอัลกุรอาน เพื่อเป็นเงื่อนไขในการประกอบอิบาเดฮ์ต่างๆ 4) ความรู้ทางด้านหะดีษ ทำให้การใช้ชีวิตให้เกิดความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น 5) และสุดท้ายความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์และจริยธรรม เกี่ยวกับความรู้พื้นฐานของท่านนะบี ﷺ และประวัติของอุมมาฮ์อัสศ็อลิฮีน และ อุมม์อับนูนุค็อด็อบ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตถึงแม้จะมีอุปสรรคก็ตาม

3.Mod Ismail Mustari and Salini Binti Mohd Salleh (2011:บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง Persepsi Pelajar Terhadap Programe Usrah di Sekolah Menengah Kebangsaan Agama Al – Mashoor ผลการวิจัยพบว่า การวิจัยนี้เป็นการวิจัยพรรณนามีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาถึงผลการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของนักศึกษาที่โรงเรียนสอนศาสนามัธยมศึกษาแห่งชาติ อัลมัซฮูร รัฐปีนัง สหพันธรัฐมาเลเซีย การวิจัยนี้ใช้แบบสอบถาม ซึ่งมีคำถาม 60 ข้อแบ่งออกเป็น 2 ตอน ตอนแรก เกี่ยวกับภูมิหลังของผู้ตอบแบบสอบถามและตอนที่สอง เกี่ยวกับสิ่งที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมหะละเกาะฮุ ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 111 คน เป็นนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนดังกล่าว การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS เวอร์ชัน 14.0 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยร้อยละ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความสนใจและเข้าใจต่อกิจกรรมหะละเกาะฮุ จะอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก ระหว่างค่าเฉลี่ยร้อยละ 3.10 ถึง 4.41 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.924 สรุปผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความเข้าใจดีต่อกิจกรรมหะละเกาะฮุ ที่ได้ดำเนินการอยู่ปัจจุบัน พร้อมทั้งมีผลกระทบการเปลี่ยนแปลงของนักเรียนในทิศทางที่ดีอย่างเห็นได้ชัด แสดงให้เห็นว่า กิจกรรมหะละเกาะฮุสามารถที่จะดำเนินการต่อไปได้มีโอกาสประสบความสำเร็จในการพัฒนานักเรียนด้วย

4.Mohd NordinJamil Ahmad danAb HalimTamuri (2011)ได้ศึกษาการดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะฮุของกลุ่มบาค์ดาร์(Badan agama Dakwah Akhlak dan Rohani : BADAR) ที่โรงเรียนสอนศาสนามัธยมศึกษาแห่งชาติ เซค ฮาบี มุฮัมมัด ซัยด์ รัฐเนอซีร์ซิมบิลัน สหพันธรัฐมาเลเซีย พบว่า กิจกรรมหะละเกาะฮุของกลุ่ม BADAR เป็นกิจกรรมการพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อฝึกให้นักเรียนใช้ชีวิตด้วยวิถีอิสลาม โดยการเริ่มต้นด้วยการเรียนรู้เรื่องเตฮ์ดีคหลักศรัทธาต่ออัลลอฮุท่านนะมุหัมมัด ﷺ เป็นแบบอย่าง พร้อมด้วยการสร้างความเข้าใจหลักการคอะวะฮของท่านนะบีให้เป็นบทเรียนของนักเรียน และให้คำแนะนำแก่นักเรียนเกี่ยวกับการเผชิญหน้าในโลกแห่งการใช้ชีวิตกับสิ่งท้าทายในปัจจุบัน แท้จริงผลของกิจกรรมหะละเกาะฮุ จะขึ้นอยู่กับความมุ่งมั่น ความพยายามของทุกคน ทั้งระบบชั้นตอน นักเรียนและมูร็อบบีย์และสิ่งสำคัญโรงเรียนต้องให้ความสำคัญต่อกิจกรรมหะละเกาะฮุด้วย

5.Nor Saadah Binti Din และคณะ(2010:บทคัดย่อ)ได้วิจัยเรื่อง Usrah Wadah Pendidikan : Pengalikasiannya Melahirkaninsan Terpelajardan TerdidikKolej Universiti Islam Antarabangsa Selangor Malaysia พบว่า ระบบการศึกษาปัจจุบันจำเป็นต้องมีการกำหนดแบบแผน การดูแลนักศึกษาอย่างเป็นระบบหากสังเกตจากสังคมโดยทั่วไป ส่วนใหญ่มนุษย์จะไม่มีคุณธรรม จริยธรรม เพราะว่า มนุษย์จะให้ความสำคัญต่อบัจจัยภายนอกมากกว่าบัจจัยภายใน โดยเฉพาะการ ปฏิบัติตามแนวทางของโลกยุโรป โดยไม่ได้ให้ความสำคัญทางด้านจริยธรรมและจิตวิญญาณของ มนุษย์ และเมื่อตรวจสอบพฤติกรรมของนักศึกษาปรากฏว่านักศึกษายังไม่ได้ปฏิบัติตามหลักปรัชญา หรือ วิถีอิสลามหรือหลักการอิสลามมาปฏิบัติเป็นแนวทางตามหลักสูตรของอัลลอฮ์^ﷻที่ได้กำหนดวิถี แห่งชีวิตมากนัก ฉะนั้น งานวิจัยนี้ จะเน้นและให้ความสำคัญต่อกิจกรรมหะละเกาะฮ์ให้เป็นหลักสูตร หลักในสถาบันการศึกษา เพื่อเป็นวิธีการสร้างนักศึกษาให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ด้วยองค์ประกอบของ การจัดการกิจกรรมหะละเกาะฮ์ คือ มีมูร้อบบีฮ์ รูปแบบ และหลักสูตร โดยมีการประเมินกิจกรรมหะ ละเกาะฮ์และบุคลากรและอาจารย์จะต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าวด้วย

6.Ahmad Luqman Fahmi dan Nik Suhaida (2015:บทคัดย่อ)ได้วิจัยเรื่อง Usrah Sebagai Medan Bangunan Insan : Satu Analisis Terhadap Perkembangannya di Malaysia พบว่า หลังจากการล่มสลายระบบคิลาฟะฮ์ของอาณาจักรออตโตมัน ในปี 1924 ทำให้เกิดการแตกแยกของ ประชาชาติอิสลามกลายเป็นรัฐหรือประเทศเล็กๆ โดยเฉพาะแบ่งแยกประเทศและให้อำนาจการ ปกครอง ซึ่งเป็นการทำลายความเข้มแข็งของประชาชาติอิสลาม ในขณะที่เดียวกันถ้ามองอีกด้านหนึ่ง ก็จะมีกลุ่มนักเคลื่อนไหวอิสลามที่เริ่มต้นการก่อตัวขององค์กรฟื้นฟูอิสลามทุกมุมโลก ตามบริบทสถานที่ และโอกาสของประชาชาติอิสลาม และหนึ่งในนั้นก็ประเทศสหพันธรัฐมาเลเซีย ซึ่งเป็นกลุ่มเดียวใน พื้นแผ่นดินมาอยู่ในสมัยนั้น เพื่อต้องการฟื้นฟูสังคมอิสลามของประชาชนในมาเลเซีย นักทำงานเพื่อ อิสลามได้ริเริ่มก่อตั้งกลุ่มทำงาน หรือ ตั้งพรรคทำงานเพื่ออิสลาม โดยมีเป้าหมายหลักคือ การสานต่อ เจตนารมณ์และสานัสของท่านเราะซูลลุลลอฮ์^ﷺ เพราะท่านไม่เพียงแต่ให้ความรู้เท่านั้น แต่ท่านได้ อบรมสั่งสอน พัฒนาสติปัญญาแก่มนุษย์ ดังนั้นองค์กรที่ทำงานเพื่ออิสลามก็จะเป็นองค์กรที่ขับเคลื่อน ด้านการเผยแผ่อิสลาม การขัดเกลาคิดใจ บ่มเพาะและพัฒนาสู่ประชาชาติที่ครอบคลุมและสมบูรณ์ หัวใจหลักของการเผยแผ่ของนักทำงานเพื่ออิสลาม คือ การขัดเกลาและพัฒนาบุคลิกภาพผู้หัวใจที่มี คุณธรรมจริยธรรม ฉะนั้น หะละเกาะฮ์จะเป็นแนวทางหนึ่งของการขัดเกลาคิดใจและพัฒนาบุคลิกภาพ ให้มีคุณธรรมจริยธรรม และยังเป็นกลไกในการยกระดับให้ประชาชาติอิสลาม ได้พัฒนาตนเอง

งานวิจัยนี้ จะเป็นการนำเสนอเกี่ยวกับหะละเกาะฮ์ซึ่งเป็นหนึ่งในแนวทางของการขัด เกลาคิดใจและพัฒนาตนเองที่มีการขยายตัวในประเทศมาเลเซีย ซึ่งจะเน้นในด้านประวัติการเข้ามา และการขยายตัวของหะละเกาะฮ์ และหะละเกาะฮ์ยังเป็นปัจจัยสนับสนุนการขยายตัวของการเผยแผ่ อิสลามและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในประเทศมาเลเซีย

7.Zaibidin Muhamad (บทคัดย่อ:2013) ได้วิจัยเรื่อง Peran Halaqah Dalam Menanamkan Nilai Dan Sikap Anti Korupsi Pada Kader Partai Keadilan Sejahtera Di Kabupaten Pekalongan พบว่า บทบาทหะละเกาะฮ์ของคณะกรรมการสภาระดับอำเภอ(Dewan Pengurus Daerah : DPD) ของพรรคกืออาดิลลันซ็ือญะฮ์ตีรา (Partai Keadilan Sejahtera : PKS) ที่อำเภอปือกาลังงัน เป็นการอบรมดูแลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของสมาชิกโดยใช้วิธีการการขัดเกลาทางสังคมการเมืองที่ครอบคลุมและสมบูรณ์ต่อการพัฒนาสังคม เพราะสภาพปัจจุบันกระแสคอร์รัปชันเพิ่มทวีมากขึ้นในประเทศอินโดนีเซีย วัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ 1) เพื่อรู้ถึงบทบาทของคณะกรรมการสภาระดับอำเภอ(Dewan Pengurus Daerah : DPD) ของพรรคกืออาดิลลันซ็ือญะฮ์ตีรา (Partai Keadilan Sejahtera : PKS) ในการดำเนินการหะละเกาะฮ์ต่อการปลูกฝังคุณค่าและทัศนคติการต่อต้านคอร์รัปชันแก่สมาชิก 2) เพื่อรู้ถึงหลักสูตรการสอนที่เกี่ยวข้องกับการทำหะละเกาะฮ์ในการปลูกฝังคุณค่าและทัศนคติการต่อต้านคอร์รัปชันแก่สมาชิก 3) เพื่อรู้ถึงวิธีการสนับสนุนของการทำหะละเกาะฮ์ในการการปลูกฝังคุณค่าและทัศนคติการต่อต้านคอร์รัปชันแก่สมาชิก

วิธีการใช้ในวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเจาะจงเรื่องบทบาทของคณะกรรมการสภาระดับอำเภอ(Dewan Pengurus Daerah : DPD) ของพรรคกืออาดิลลันซ็ือญะฮ์ตีรา (Partai Keadilan Sejahtera : PKS) ในการดำเนินการหะละเกาะฮ์ต่อการปลูกฝังคุณค่าและทัศนคติการต่อต้านคอร์รัปชัน รู้ถึงหลักสูตรการสอนที่เกี่ยวข้องกับการทำหะละเกาะฮ์ในการปลูกฝังคุณค่าและทัศนคติการต่อต้านคอร์รัปชันและรู้ถึงวิธีการสนับสนุนของการทำหะละเกาะฮ์ในการการปลูกฝังคุณค่าและทัศนคติการต่อต้านคอร์รัปชันแก่สมาชิก แหล่งที่มาของข้อมูลใช้การสัมภาษณ์และจากเอกสาร โดยมีวิธีการตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบพรรณนา มี 4 ขั้นตอน คือ 1) การรวบรวมข้อมูล 2) การคัดกรองข้อมูล 3)การนำเสนอข้อมูล และ4) การสรุปข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของคณะกรรมการสภาระดับอำเภอ(Dewan Pengurus Daerah : DPD) ของพรรคกืออาดิลลันซ็ือญะฮ์ตีรา (Partai Keadilan Sejahtera : PKS) ที่อำเภอปือกาลังงัน ดำเนินการโปรแกรมหะละเกาะฮ์เพื่อปลูกฝังคุณค่าและทัศนคติการต่อต้านคอร์รัปชันต่อสมาชิกของพรรคกืออาดิลลันซ็ือญะฮ์ตีรา (Partai Keadilan Sejahtera : PKS) เป็นทางเลือกในการพัฒนาและสร้างบุคคลเป็นมุสลิมที่ดีได้ สามารถเป็นศูนย์กลางในการพูดคุยงานเผยแผ่อิสลามและการทำงานเพื่อสังคมได้ ส่วนหลักสูตรหะละเกาะฮ์จะใช้อัลกุรอานและซุนนะฮ์และหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านคอร์รัปชันและหลักสูตรการขำเกรงต่ออัลลอฮ์ ความรับผิดชอบ การฟื้นฟูเกี่ยวกับบุคลิกภาพมุสลิมที่ดี การได้ปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ การปฏิบัติในคำมั่นสัญญา การแสวงหาทรัพย์สินที่หะلالส่วนการสนับสนุนของหะละเกาะฮ์ คือ การให้สมาชิกห่างไกลจากสิ่งต้องห้ามในอิสลามและพฤติกรรมที่เป็นในเชิงลบ

ข้อเสนอแนะ หะละเกาะฮ์เป็นสิ่งที่สามารถปกป้องและแผ่ขยายแก่สมาชิกเท่านั้น แต่จะต้องให้สังคมทั่วไปได้สัมผัสด้วย ส่วนแก่นนำกลุ่มหรือผู้นำเสนอเนื้อหาในการดำเนินการหะละ

เกาะสุสมควรรให้เป็นคนที่มีความคิดสร้างสรรค์ด้วยให้ใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อไม่ให้สมาชิกรู้สึกเบื่อหน่ายในการเข้าร่วมหะละเกาะสุ และต้องไม่ให้สมาชิกรู้สึกอึดอัดกับการดำเนินการหะละเกาะสุ สุดท้ายเสนอให้สมาชิกได้ยื่นข้อพิพาทกรรมที่ได้รับจากหะละเกาะสุและพฤติกรรมที่เป็นเชิงบวกเป็นแค่ชั่วคราวเท่านั้นแต่ต้องอยู่กับสมาชิกตลอดไป

8.อะหมัด ยี่สุนทรง(2546 : 305-307) ได้ศึกษาเรื่องการนำเสนอแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาค่านิยมสำหรับนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมในสถาบันอุดมศึกษาจำกัดรับสมบูรณ์แบบ พบว่ากิจกรรมหะละเกาะสุ เป็นกิจกรรมพัฒนานิสิตนักศึกษา ด้านการจัดการอารมณ์ ด้านการศรัทธา การพัฒนาบุคลิกภาพ การเสียดละ มีจิตสาธารณะ การศึกษาเพิ่มพูนความรู้ การเลือกคู่ครองในหลักการอิสลาม เป็นต้น โดยมีกลยุทธ์ในการจัดโปรแกรม คือ การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้และการใช้ชีวิตร่วมกันในมหาวิทยาลัยตามแบบอิสลาม การอยู่ร่วมกันในหอพักแบบครอบครัว มีกิจกรรมในหอพักเพื่อสร้างความเป็นพี่น้องในอิสลาม มีหะละเกาะสุของตนเอง มีการพบปะระหว่างอาจารย์กับนักศึกษาอย่างสม่ำเสมอเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ มีการอบรมนักศึกษาในโอกาสต่างๆ มีการทดลองออมเพื่อเป็นการประหยัด จัดกิจกรรมนันทนาการ เป็นต้น

สรุปการวิจัย พบว่า ระบบหะละเกาะสุ เป็นระบบที่ดีที่สุดที่จะต้องดำเนินการต่อไป เพราะระบบนี้จะให้ประโยชน์ต่อสังคมอิสลามทั่วไป โดยเฉพาะพนักงานหรือคนเคลื่อนไหวกเพื่ออิสลาม เพราะเป็นระบบที่ขับเคลื่อนโดยนักเคลื่อนไหวอิสลามอย่างต่อเนื่อง นับตั้งแต่ ปี ค.ศ 1950 เป็นต้นมา จนถึงปัจจุบัน จนกระทั่งเข้าสู่ระบบสังคมออนไลน์ด้วย และระบบนี้สามารถชี้ให้เห็นว่าทุกคนจะต้องดำเนินหะละเกาะสุต่อไป เพราะวาระบบนี้เป็นทฤษฎีที่มาจากท่านะบีﷺ ในการการเผยแผ่อิสลามที่ประสบความสำเร็จ ฉะนั้น โดยแน่นอนว่าวิธีการนี้จะเป็วิธีที่ดีที่สุดเนื่องจากไม่ได้ออกจากเป้าหมายข้างต้นจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหะละเกาะสุ จะเห็นได้ว่า กิจกรรมหะละเกาะสุเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง เพราะเป็นกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ครอบคลุมทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาทางด้านจิตวิญญาณ สติปัญญา บุคลิกภาพ คุณธรรมจริยธรรม ภาวะความเป็นผู้นำ การทำงานเป็นทีม การปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ การเมือง ทักษะสังคม เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จะมีอยู่ในกระบวนการกิจกรรมหะละเกาะสุ ฉะนั้น ผู้วิจัยได้เห็นความสำคัญและจำเป็นที่จะต้องมาปรับใช้กับบริบทสังคมวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ได้รับประโยชน์ จึงศึกษาการจัดกิจกรรมหะละเกาะสุเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เพื่อเสนอแนวทางการจัดกิจกรรมหะละเกาะสุต่อวิทยาลัยอิสลามศึกษา ได้ประยุกต์ใช้กับนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานีต่อไป

2.11.2.งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม

มูมิน๊ะห์บุงอตาหยง(2552 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อปลูกฝังคุณธรรมอิสลามแก่นักเรียน ระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เขตพื้นที่การศึกษาเขต 1 พบว่า ระดับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอิสลามแก่นักเรียนตามความคิดเห็นของครู โดยภาพรวมและรายด้านมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารและฝ่ายกิจกรรมหรือเจ้าหน้าที่รับผิดชอบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีความเห็นตรงกันว่า โรงเรียนทั้งหมดมีการใช้รูปแบบกิจกรรม 6 รูปแบบ ได้แก่ กิจกรรมทะเลาะเถาะฮ์(กลุ่มศึกษาอิสลาม) กิจกรรมละหมาดกียามุลลัยล์รูปแบบญามาอะฮ์ กิจกรรมถือศีลอดร่วมกันเดือนละ 1 – 2 ครั้งต่อเดือน กิจกรรมพี่เตือนน้องหรือเพื่อนเตือนเพื่อน กิจกรรมบรรยายเกี่ยวกับความประเสริฐของคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในแต่ละด้านและค่ายอบรมจริยธรรมอิสลาม

ศรีสุข มงกุฎวิสุทธิ์(2551 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบกิจกรรมนักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในทัศนะของผู้นำกิจกรรมนักศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อผลของกิจกรรมที่เกิดขึ้นกับนักศึกษาที่มีประโยชน์มากที่สุด คือ เกิดการเรียนรู้การทำงานเป็นกลุ่ม ยอมรับฟังความคิดเห็น การเป็นผู้นำผู้ตาม ส่วนปัจจัยเอื้อต่อนักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรม มหาวิทยาลัยกำกับดูแลด้านนโยบายควรสนับสนุนพื้นที่ให้เพียงพอ กลุ่มกิจกรรมเป็นตัวกลางในการจัดกิจกรรมควรสร้างการมีส่วนร่วม นักศึกษาทั่วไปต้องมีบุคลิกใฝ่รู้ เห็นประโยชน์ในการเข้าร่วม ส่วนรูปแบบที่เหมาะสมนั้น ควรมีอิสระไม่ผูกมัด เนื้อหากิจกรรมมีความหลากหลายและควรจัดในแหล่งชุมชนโดยใช้เวลาไม่มากนัก ใช้เทคโนโลยีในการทำกิจกรรมให้มากขึ้น ควรมีประโยชน์สร้างจิตสำนึกทางสังคมให้นักศึกษา และสมมุติฐาน พบว่า ภูมิลำเนา ที่พักระหว่างศึกษาที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อผลกิจกรรมที่เกิดกับกิจกรรมนักศึกษาแตกต่างกัน และชั้นปี ภูมิลำเนาและที่พักที่มีความแตกต่างกัน ก็มีความคิดเห็นต่อบัณฑิตเอื้อให้นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมที่แตกต่างกันด้วย

สุภาพ ปาทะรัตน์และคณะ (2548 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ของนักศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ พบว่า การจัดกิจกรรมนักศึกษาที่สนับสนุนการเรียนรู้ ต้องมุ่งเน้นให้การจัดกิจกรรมนักศึกษาเป็นรายวิชาในหลักสูตรที่นำไปสู่การค้นคว้าวิจัยและพัฒนาให้มีประสิทธิภาพอย่างทิศทางและสอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน สำหรับการพัฒนารูปแบบกิจกรรมนักศึกษาประกอบด้วย 4 ส่วนหลัก คือ 1) แนวการจัดกิจกรรมนักศึกษาจะต้องได้รับความร่วมมือจากภาครัฐและเอกชน เพื่อจัดเป็นโครงการต่อเนื่องและโครงการประจำปีของแต่ละฝ่าย โดยที่ให้นักศึกษาตรงกับเวลาว่างทุกชั้นปี 1 - 2 คาบต่อสัปดาห์นำมากำหนดเป็นนโยบายของสถาบัน 2) การเรียนรู้ของนักศึกษาควรจัดให้กิจกรรมนักศึกษาเป็นรายวิชาตามหลักสูตรที่มีการบูรณาการกับกิจกรรมต่างๆ ให้สอดคล้องกับรายวิชา และสามารถนำรายวิชานอกหลักสูตรนำมาเกี่ยวข้องกับกิจกรรมนักศึกษามาเป็นรายวิชาตามหลักสูตรได้ 3) กลไกการบริหารกิจกรรมนักศึกษา ควรกำหนดให้

อาจารย์ที่ปรึกษาสามารถนำผลงานที่ได้ดำเนินการมากำหนดเป็นภาระงานได้ ส่งเสริมการจัดกิจกรรมระหว่างสถาบัน ทั้งสามแห่งพร้อมจัดสรรงบประมาณให้กับนักศึกษา ในส่วนอำนวยความสะดวกติดต่อประสานงานไว้ไม่น้อยกว่า 5 % และส่งเสริมบูรณาการกิจกรรมประจำปีที่เกี่ยวข้องกับชมรมเพื่อจัดจัดให้แนวทางการบริหารงานของนักศึกษา และ 4) การพัฒนากิจกรรมนักศึกษาต้องมีการวางแผนกิจกรรมนักศึกษาโดยส่งเสริมการประเมินผลให้มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้อาจารย์ที่ปรึกษาเข้าร่วมกิจกรรมของนักศึกษาอย่างสม่ำเสมอ ส่งเสริมฝึกอบรมให้แก่ชุมชนและสังคมโดยรวม พร้อมทั้งสนับสนุนให้มีการบันทึกผลของกิจกรรมนักศึกษาลงในบันทึกผลการเรียนด้วย

นิรนุชเหลือลมัย(2552: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนา รูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา พบว่า แผนการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียน โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ (Experiential Learning) เป็นแกนหลักเพื่อจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียนระดับประถมศึกษา เป็นกระบวนการที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านการลงมือปฏิบัติโดยใช้ประสบการณ์ รวมทั้งสิ่งที่ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการกระทำทั้งทางด้านความคิด ความรู้สึก และการปฏิบัติ เกิดการเรียนรู้ในสิ่งนั้นอย่างเป็นกระบวนการ ผู้เรียนได้ร่วมกันวางแผนการทำงานและแบ่งหน้าที่ในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ลงมือปฏิบัติและนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน จากการศึกษาและวิเคราะห์ความสำคัญดังกล่าวทำให้เกิดรูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา

ศักดิ์ดา เศษวิเศษ (2546:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องอิสลามกับการพัฒนาตนเองของนักเรียนมัธยมศึกษาใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า นักศึกษากลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ผ่านการศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม หลักคำสอนของอิสลามว่าด้วยการพัฒนาตนเองได้บูรณาการเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมประจำองค์กรนักศึกษา นอกจากนั้นกลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่มมีทัศนคติเชิงบวกในระดับมากที่สุดต่อการนำหลักการดังกล่าวมาใช้ในกิจกรรมขององค์กรและชีวิตประจำวันของนักศึกษา ทั้งนี้ปัญหาสำคัญของการจัดกิจกรรมนักศึกษา คือ การขาดความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมบางส่วนเพื่อให้การจัดโครงการพัฒนาตนเองประสบความสำเร็จ จำเป็นต้องขยายและสนับสนุนงบประมาณและการประชาสัมพันธ์ เพราะฉะนั้นกิจกรรมขององค์กรในมหาวิทยาลัยของนักศึกษาได้รับผลกระทบจากหลักคำสอนอิสลามเรื่องการพัฒนาตนเองเห็นได้ชัดและกิจกรรมดังกล่าวสอดคล้องกับนโยบายของรัฐในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สมควรได้รับการสนับสนุนเพิ่มขึ้น

มณูญศักดิ์ โต๊ะเถื่อน (2553 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพ ปัญหา และแนวทางการปลูกฝังอัลลากแก่นักเรียนใน โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี พบว่า แนวทางการปลูกฝังอัลลากแก่นักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

ปรากฏ ดังนี้ 1) แนวทางการสร้างแบบอย่างที่ดี ได้แก่ โรงเรียนกำหนดวิสัยทัศน์และนโยบายมุ่งพัฒนาให้บุคลากรทุกคนประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี จัดให้มีการคัดสรรและการนิเทศครูผู้สอน เป็นต้น 2) แนวทางการสร้างแรงจูงใจ ได้แก่ การเริ่มต้นการสอนด้วยพระนามของอัลลอฮ์ การจัดโครงการเสริมแรงจูงใจ การมอบรางวัลนักเรียนมีอศลากที่ดี เป็นต้น 3) แนวทางการตัดเตือน ได้แก่ การสร้างคู่มือการปฏิบัติตน สำหรับครูผู้สอนและนักเรียน การสนับสนุนให้นักเรียนดูแลเพื่อนและรุ่นน้อง กำหนดให้มีครูที่ปรึกษาและให้คำปรึกษาคูแ่อย่างใกล้ชิดให้คำแนะนำให้นักเรียน เป็นต้น 4) แนวทางการร่ำเสนอประวัตอิสลาม ได้แก่ การเรียนให้บูรณาการกับวิชาประวัติศาสตร์อิสลาม จัดกิจกรรมมีแหล่งเรียนรู้และจัดบรรยายเรื่องประวัติศาสตร์อิสลาม เป็นต้น 5) แนวทางการจัดกิจกรรมปลูกฝังอย่างสม่ำเสมอ ได้แก่ การจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องระหว่างภาคการศึกษา 6) แนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่ดี ได้แก่ การสร้างสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม การจัดภูมิทัศน์สวยงาม รณรงค์รักษาความสะอาด การสร้างบรรยากาศที่ดีเอื้อต่อการปลูกฝังอศลาก และการร่วมมือกับชุมชน เป็นต้น

Prince of Songkla University
Pattani Campus

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยที่มุ่งเน้นการศึกษาการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุเพื่อพัฒนา นักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ซึ่งสาระสำคัญที่เกี่ยวกับวิธีการ ดำเนินการวิจัยคือเอกสารประชากรเป้าหมายกลุ่มตัวอย่างวิธีสุ่มตัวอย่างรูปแบบการวิจัยเครื่องมือใน การวิจัยการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

3.1. เอกสาร

การศึกษาข้อมูลจากเอกสารผู้วิจัยจะศึกษาแหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสารภาษามลายูและ ภาษาไทยเป็นหลัก คือ

1.เอกสารปฐมภูมิ (Primary Sources)ดังนี้

- 1.1 ตัฟซีร์อัลกุรอานและอัลหะดีษที่มีความเกี่ยวข้องกับหะละเกาะฮุ
- 1.2 หนังสือหรือตำราที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับกิจกรรมหะละเกาะฮุประกอบด้วย

1.2.1 Usrah dan Dakwah ผู้เขียน Hasan al Banna

1.2.2 Sistem Pendidikan Ikhwanul Muslimin ผู้เขียน Moh.NabhanHusein

1.2.3 Menejemen Halaqah Efektif. ผู้เขียน Muhammad Sajirun

1.2.4 Risalah Usrah ผู้เขียน Abu Urwah

1.2.5 OHANA Circle (The Usrah Syllabus) จัดพิมพ์โดย Sheffield

Malaysian Students Association

1.2.6 Silibus Usrah จัดพิมพ์โดย Kolej Mara Banting

1.2.7 Menejmen Tarbiya hAnggota Pemula จัดพิมพ์โดย Keadilan

Sejahtera Departemen Kaderisasi

1.2.8 Menggairah Pejalanan Halaqah ผู้เขียน Satria HadiLubis

1.2.9 Al – Usrah dan Harakah Beberapa Panduan ผู้เขียน Ya'qob

Muhammad Husin

1.2.10 Usrah Menjana Mahasiswa Muttaqi, Siri 3 ผู้เขียน Anon

1.2.11 Konsep Usrah YangSebenar ผู้เขียน ArifinHasan

1.2.12 คู่มือหะละเกาะฮัลกุรอาน ผู้เขียน อิสมาอีลลุตฟี จะปะกียา

1.2.13 และหนังสืออื่นที่เกี่ยวข้องโดยตรงต่อกิจกรรมหะละเกาะฮัล เป็นต้น

2.เอกสารทุติยภูมิ (Secondary Sources) หนังสือหรือตำราหรือคู่มือที่เกี่ยวข้องโดยอ้อมกับกิจกรรมหะละเกาะฮัล ดังนี้

2.1. Penjelasan di Sekitar RisalahTa'Alim ผู้เขียนMuhamad Abdullah Al-khatib

2.2. อะไรคือความหมายการเป็นมุสลิมของฉันเล่ม1 ผู้เขียน ฟัตฮี ยะกัน แบลโดย นัศรุลลอฮ์อียิบ

2.3. อะไรคือภารกิจการทำงานอิสลามของฉันเล่ม2ผู้เขียนฟัตฮี ยะกัน แบลโดย อนุอัมมาร

2.4. สารแต่ผู้รับใช้อิสลาม ผู้เขียน หะซันอัลบันนา แบลโดย ยะฮ์กูบ ลีบสุช

2.5. เลี้ยงลูกด้วยอิสลาม ผู้เขียน อับดุลลอฮ์นาซีฮ อุลวาน แบลโดย อัลมุสลิมาด

2.6. หลักสูตรสันติศึกษาสถาบันอิสลาม มหาวิทยาลัยฟาฏอนี

2.7. คู่มือหลักสูตรกิจกรรมกลุ่มศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

2.8. คู่มือการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮัล University Islam Negeri Hidayatullah Jakarta Indonesia

3.2 .ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

1.ประชากรกลุ่มตัวอย่าง นักศึกษาที่ร่วมกิจกรรมกลุ่มศึกษา (Islamic Studies Circle) ระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 – 5 กำลังศึกษาอยู่ในวิทยาลัยอิสลามศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จำนวนทั้งสิ้น 1,115 คน ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ตารางจำนวนนักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา

ลำดับ	สาขาวิชา	จำนวนนักศึกษา
1	อิสลามศึกษา	187
2	กฎหมายอิสลาม	107
3	ครุศาสตร์อิสลาม/การสอนอิสลามศึกษา	341
4	เศรษฐศาสตร์และการจัดการในอิสลาม	201
5	ตะวันออกกลางศึกษา	77
6	อิสลามศึกษาหลักสูตรนานาชาติ	202
	รวม	1,115

ที่มา : งานทะเบียนและสถิตินักศึกษา กองบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี (ออนไลน์สืบค้นเมื่อวันที่ 5 ม.ค. 2557)

1.กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา เป็นนักศึกษากำลังศึกษาที่ วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จำนวน 295คนซึ่งขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้มาจากการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการของทาโรยามาเน่ (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2546 : 140 – 141)ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ95จากจำนวนนักศึกษาทั้งหมด ดังนี้

$$\text{สูตร } n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

โดย n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N=จำนวนนักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษาทั้งหมด

e = ระดับความคลาดเคลื่อนที่กำหนด (ในการวิจัยครั้งนี้กำหนดไว้ที่e= 0.05)

$$\text{แทนค่า } n = \frac{1,115}{1 + 1,115(0.05)^2}$$

$$= 295$$

ดังนั้น ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ 295 คน

2. วิธีสุ่มตัวอย่าง

ตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่นักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จำนวน 295 คน โดยใช้วิธีสุ่มแบบเจาะจง โดยการแจกแบบสอบถามให้นักศึกษา เฉพาะนักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมหะละเกาะฮุของวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และกลุ่มตัวอย่างนักศึกษา เป็นไปตามสูตรของทาร์ยามานที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

ส่วนการกำหนดจำนวนตัวอย่างแต่ละสาขานั้น โดยกำหนดจากแต่ละสาขาให้เป็นไปตามสัดส่วนของนักศึกษาในแต่ละสาขาตามสูตรดังนี้

$$n_i = \frac{nN_i}{N}$$

เมื่อ n_i = ตัวแทนของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ

n = กลุ่มตัวอย่างที่ต้องการทั้งหมด

N_i = สมาชิกในแต่ละสาขา

N = สมาชิกทั้งหมด

ส่วนคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างจะต้องเป็นนักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมหะละเกาะฮุ ระดับความถี่ไม่น้อยกว่าจำนวน 5 ครั้ง ต่อภาคการศึกษาหรือจำนวน 10 ครั้งต่อปี

ดังรายละเอียดตามตารางต่อไปนี้

ลำดับ	สาขาวิชา	จำนวนประชากร	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง				
			ปี 1	ปี 2	ปี 3	ปี 4	รวม
1	อิสลามศึกษา	187	12	12	13	13	50
2	กฎหมายอิสลาม	107	7	7	7	7	28
3	ครุศาสตร์อิสลาม/การสอนอิสลามศึกษา	341	22	22	23	23	90
4	เศรษฐศาสตร์และการจัดการในอิสลาม	201	12	12	16	13	53
5	ตะวันออกกลางศึกษา	77		4	8	9	21
6	อิสลามศึกษาหลักสูตรนานาชาติ	202	15	14	12	12	53
	รวม	1,115	68	71	79	77	295

3.การเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นมูร็อบบีย์ระดับนักศึกษา การเลือกตัวอย่างใช้วิธีการ Non- Probability Sampling โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง(Purposive Sampling) โดยการสุ่มจากนักศึกษาที่เป็นมูร็อบบีย์ดูแลกลุ่มหะละเกาะสุ30รายโดยมีคุณสมบัติ1)เป็นมูร็อบบีย์กิจกรรมหะละเกาะสุเป็นเวลาไม่ต่ำกว่า 1 ปี 2)มีความถี่การจัดกิจกรรมหะละเกาะสุกับสมาชิกจำนวน 10 ต่อปี 3) เป็นนักศึกษาผู้ชายจำนวน 10 คน และหญิง จำนวน 20 คน และดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus group) ข้อมูลจากมูร็อบบีย์รายชื่อดังนี้

1.รายชื่อผู้ที่เคยเป็นพี่เลี้ยงมากกว่า 1 ปี

- 1.นายฮาริษนาแวน
- 2.นายฮาซันสะแลแม
- 3.นายมูหามะยูริยะปา
- 4.นายอาหามะสาและ
- 5.นายอับดุลราชาญู โชะ
- 6.นายมูฮัมมัดมาซอ
- 7.นายอัมมิงเซ
- 8.นางสาวฟาติฮะห์สาหะ
- 9.นางสาวกอรีเยาะดีเอระ
- 10.นางสาวคอดีเยาะกาเคร์
- 11.นางสาวเจ๊ะนูริยะห์บุงอตาหยง

2.รายชื่อพี่เลี้ยงปีการศึกษา 2558

1.นายแวนูรฟานสุเด็น	การสอนอิสลามศึกษา
2.นายบุญกอรีกามาเซ	การสอนอิสลามศึกษา
3.นายอิกรอมมามะ	อิสลามศึกษานานาชาติ
4.นายฮัดซันดาอี	การสอนอิสลามศึกษา
5.นางสาวอาอี๊ยะสาห์ลี	เศรษฐศาสตร์และการจัดการในอิสลาม
6.นางสาวอามีเนาะห์มูซอ	เศรษฐศาสตร์และการจัดการในอิสลาม
7.นางสาวนาดียะห์มะแซ	เศรษฐศาสตร์และการจัดการในอิสลาม
8.นางสาวมาเรียมคอดีอะ	เศรษฐศาสตร์และการจัดการในอิสลาม
9.นางสาวนูชวารีเสมถัน	การสอนอิสลามศึกษา

10.นางสาวอาตียะฮิโตะเหม	การสอนอิสลามศึกษา
11.นางสาวสุสนาประสานการ	การสอนอิสลามศึกษา
12.นางสาวซอลิฮะหมัดอะคัม	การสอนอิสลามศึกษา
13.นางสาวนัจดานาปาเลน	การสอนอิสลามศึกษา
14.นางสาวฟาตินะสามแม	อิสลามศึกษานานาชาติ
15.นางสาวนิคชนันภิญโญ	อิสลามศึกษานานาชาติ
16.นางสาวสุมัยยะห์ค่อม	อิสลามศึกษานานาชาติ
17.นางสาวซูไวยะห์กูนา	อิสลามศึกษานานาชาติ
18.นางสาวอัมมาเกียะ	อิสลามศึกษานานาชาติ
19.นางสาวอิมานสะนาวี	อิสลามศึกษานานาชาติ
20.นางสาวรุสนานีตะบิง	การสอนอิสลามศึกษา
21.นางสาวซูไรดาหวังจิ	การสอนอิสลามศึกษา
22.นางสาวนาฟีซะเต๊ะหม่อม	เศรษฐศาสตร์และการจัดการในอิสลาม
23.นางสาวนุริชาโตะมอ	เศรษฐศาสตร์และการจัดการในอิสลาม
24.นางสาวอาชียะหะมะ	เศรษฐศาสตร์และการจัดการในอิสลาม
25.นางสาวอรินีจะหลง	เศรษฐศาสตร์และการจัดการในอิสลาม
26.นายอนันต์แลสา	อิสลามศึกษา

3.3รูปแบบการวิจัย

รูปแบบการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน

1.การวิจัยเอกสารการทบทวนเอกสารปฐมภูมิ โดยผู้วิจัยจะศึกษาจากอัลกุรอานอัลหะดีษงานวิจัยและตำราที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุ

การทบทวนเอกสารทุติยภูมิ ประกอบด้วย เอกสารคู่มือต่างๆเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุ ตลอดจนเอกสารทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับหะละเกาะฮุที่วิทยาลัยอิสลามศึกษาและมหาวิทยาลัยฟาฏอนี นำมาประยุกต์ใช้

2.การวิจัยภาคสนาม เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม(Questionnaire) และข้อคำถามสำหรับสนทนากลุ่ม (Focus group)

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โดยผู้วิจัยได้พัฒนาจากการศึกษาเอกสารแบบสอบถามของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องดังกล่าว ซึ่งจะขึ้นมาเพื่อสอบถามมูดาโรบียี(สมาชิกกลุ่มศึกษาหะละเกาะฮุ) แบบสัมภาษณ์สร้างขึ้นเพื่อใช้สำหรับสัมภาษณ์มูดาโรบียี(พี่เลี้ยงกลุ่มศึกษาหะละเกาะฮุ)และผู้มีประสบการณ์ทางด้านกิจกรรมหะละเกาะฮุ ดังนี้

1. แบบสอบถาม ใช้สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มูดาโรบียี(สมาชิกกลุ่มศึกษาหะละเกาะฮุ) ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยอาศัยแนวคิดจากเอกสารงานวิจัยต่างๆ แบ่งเป็น ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยอาศัยแนวคิดจากเอกสารงานวิจัยต่างๆ แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ เพศ สาขาวิชาเอก ชั้นปี โรงเรียนเดิม ประเภทโรงเรียน ภูมิภาคอาศัยอยู่ที่จังหวัด

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความเหมาะสมการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุเพื่อพัฒนานักศึกษา 6 ด้าน ดังนี้ ด้านเป้าประสงค์ ด้านคุณภาพของมูดาโรบียี ด้านหลักสูตร ด้านระบบการบริหาร และการจัดการของงานกิจกรรมนักศึกษา ด้านวิธีการดำเนินกิจกรรมหะละเกาะฮุด้านทัศนคติของนักศึกษาต่อกิจกรรมหะละเกาะฮุ เป็นคำถามแบบเลือกตอบปลายปิด

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุเป็นคำถามปลายเปิด

2. แบบสัมภาษณ์ ใช้สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นมูดาโรบียี (พี่เลี้ยงกลุ่มศึกษาหะละเกาะฮุ) กลุ่มตัวอย่างผู้มีประสบการณ์ทาง ด้านหะละเกาะฮุเป็นการสัมภาษณ์แบบอภิปรายกลุ่ม (Focus Group) จำนวน 20 คน เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลอธิบายถึงแนวทางการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุเพื่อพัฒนานักศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับความเหมาะสมการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุเพื่อพัฒนานักศึกษา จากผลการสำรวจความเหมาะสมการจัดกิจกรรมอัลเกาะฮุทั้ง 6 ด้าน ดังนี้ด้านเป้าประสงค์ ด้านมูดาโรบียี ด้านหลักสูตร ด้านระบบการบริหารและการจัดการของงานกิจกรรมนักศึกษา ด้านวิธีการดำเนินกิจกรรมหะละเกาะฮุ ด้านทัศนคติของนักศึกษาต่อกิจกรรมหะละเกาะฮุมาปรับให้เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุของวิทยาลัยอิสลามศึกษา

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุ

3.5 การสร้างเครื่องมือในกรวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ตามลำดับขั้นตอนต่อไปนี้

3.5.1 การสร้างแบบสอบถาม

1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของผู้วิจัยท่านอื่นๆมาเป็นแนวในการสร้างแบบสอบถาม

2) กำหนดขอบเขตคำถามให้ครอบคลุมเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมทะเลาะเถาะเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี

3) นำแบบสอบถามอย่างมีโครงสร้างเสร็จแล้วนำมาเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมและให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

4) นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขและให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบพิจารณาหาความเที่ยงตรงตามเนื้อ (Contents Validity) คือพิจารณาข้อคำถามที่สร้างขึ้นมาว่ามีความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาสาระของเครื่องมือกับเนื้อหาสาระของสิ่งที่ต้องการศึกษาโดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับลักษณะเฉพาะกลุ่มพฤติกรรมนั้นและคัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่าความตรงตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป โดยนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนพิจารณาลงความเห็นและให้คะแนน (พวงรัตน์ทวีรัตน์, 2540: 116-117) ดังนี้

+1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นมีความสอดคล้อง

0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นมีความสอดคล้อง

-1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่มีความสอดคล้อง

5) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขครั้งสุดท้ายไปทดลองใช้กับประชากรนักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มศึกษา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ราย เพื่อหาประสิทธิภาพของเครื่องมือมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .895

6) ผู้วิจัยทำการปรับปรุงแก้ไขคุณภาพของเครื่องมืออีกครั้งเพื่อความสมบูรณ์จากข้อบกพร่องที่พบจากการตอบของกลุ่มที่ไม่ใช่ตัวอย่าง

7) จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยต่อไป

3.5.2 การสร้างแบบสัมภาษณ์

1) ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์

2) จัดทำแบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง โดยกำหนดขอบเขตคำถามให้ครอบคลุมเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมทะเลาะเถาะสุเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

3) นำแบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้างที่เสร็จแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมและให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

4) นำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงแล้วนำไปทดลองสัมภาษณ์บุคคลที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 1 ครั้ง

5) นำแบบสัมภาษณ์ที่ทดลองแล้วมาปรับปรุงข้อคำถามอีกครั้งหนึ่งแล้วจึงนำมาใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

3.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ โดยดำเนินการตามวิธีและขั้นตอน ดังนี้

3.6.1 ข้อมูลเอกสาร (Documentary Research) โดยการรวบรวมข้อมูลเอกสารและงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมทะเลาะเถาะสุเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี จากสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี และอื่นๆ

3.6.2 ข้อมูลภาคสนาม (Field Research) การรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ดังนี้

3.6.2.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม

3.6.2.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์

3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล วิธีการต่างๆทางสถิติที่ใช้

3.7.1 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ ข้อมูล ดังนี้

3.7.1.1 แบบสอบถาม ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้มาวิเคราะห์ โดยมีลำดับขั้นตอน ดังนี้

1) ตรวจสอบความสมบูรณ์ของตอบแบบสอบถามทุกฉบับเพื่อคัดเอาเฉพาะแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์เท่านั้น

2) นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้ แบบสอบถามที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้ค่าร้อยละเพื่อนำประกอบอภิปรายผลในการศึกษาค้นคว้า แบบสอบถามตอนที่ 2 กำหนดคะแนนเป็นมาตราส่วนประมาณค่า ดังนี้

- 1 หมายถึง ระดับการจัดกิจกรรมหะละเกาะสุดต้องปรับปรุง
- 2 หมายถึง ระดับการจัดกิจกรรมหะละเกาะสุ่มีความเหมาะสมน้อยที่สุด
- 3 หมายถึง ระดับการจัดกิจกรรมหะละเกาะสุ่มีความเหมาะสมน้อย
- 4 หมายถึง ระดับการจัดกิจกรรมหะละเกาะสุ่มีความเหมาะสมมาก
- 5 หมายถึง ระดับการจัดกิจกรรมหะละเกาะสุ่มีความเหมาะสมมากที่สุด

หลังจากนั้นนำมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยเลขคณิต(\bar{X})และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) ดังนี้

- 0.01 – 1.79 หมายถึง ระดับความเหมาะสมของกิจกรรมหะละเกาะสุระระดับต่ำสุด
- 1.80 - 2.59 หมายถึง ระดับความเหมาะสมของกิจกรรมหะละเกาะสุต่ำ
- 2.60 – 3.39 หมายถึง ระดับความเหมาะสมของกิจกรรมหะละเกาะสุระดับปานกลาง
- 3.40 – 4.19 หมายถึง ระดับความเหมาะสมของกิจกรรมหะละเกาะสุระดับสูง
- 4.20 – 5.00 หมายถึง ระดับความเหมาะสมของกิจกรรมหะละเกาะสุสูงมาก

และนำแบบสอบถาม ตอนที่ 3 ซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายเปิด แนวทาง ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมหะละเกาะสุ ของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มาวิเคราะห์โดยวิธีการสังเคราะห์ความคิดเห็นที่มีความหมายคล้ายคลึงกัน แล้วหาค่าความถี่เพื่อนำมาประกอบการอภิปรายผล

3.7.1.2แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่ได้มาสรุปประเด็นสำคัญของ แต่ละประเด็นแล้วนำมาเสนอเชิงบรรยายประกอบการอภิปรายผล

3.8 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการศึกษาดังกล่าวทางสังคมศาสตร์ โดยใช้วิธีการทางสถิติทำการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

3.8.1ค่าความถี่และร้อยละ (Percentage)

1.นำข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 1 มาแจกแจงความถี่และวิเคราะห์ร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

2. นำข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 3 ซึ่งเป็นปลายเปิดเสนอในรูปของความเรียง โดยเรียงลำดับความถี่

3.8.2 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic Mean)

นำข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 2 มาแจกแจงความถี่หาค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X}) หาตัวกลาง

3.8.3 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

นำค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X}) แต่ละข้อมาวัดการกระจายของคะแนนแนวโน้มเข้าสู่ตัวกลาง โดยหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของแต่ละข้อ

Prince of Songkla University
Pattani Campus

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง“การจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์”มี ดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษา (ระดับปริญญาตรี) วิทยาลัยอิสลามศึกษา ทั้งหมด 1,115 คน (อ้างอิง สถิติจำนวนนักศึกษา งานทะเบียนและสถิตินักศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ระบบการจัดการสารสนเทศ, 2557) ตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 ถึง ปีที่ 4 ของทุกสาขาวิชาเอก ซึ่งประกอบด้วย สาขาวิชาอิสลามศึกษา (โปรแกรมไทย) อิสลามศึกษา (โปรแกรมนานาชาติ) กฎหมายอิสลาม ครุศาสตร์อิสลาม-การสอนอิสลามศึกษา เศรษฐศาสตร์ และการจัดการในอิสลาม และตะวันออกเฉียงกลางศึกษา รวมทั้งหมด 6 สาขาวิชา

จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้รวมจำนวนทั้งหมด 295 คน โดยได้คำนวณจากสูตรทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) ใช้ในการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยกำหนดให้มี ความคลาดเคลื่อน 0.05

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่แบบสอบถาม ด้วยการนำแบบสอบถามไปสำรวจ และ ได้รวบรวมข้อมูลมาดำเนินการวิเคราะห์และประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อคำนวณหาค่าสถิติสำหรับตอบวัตถุประสงค์การวิจัยให้ครบถ้วนตามที่ตั้งไว้ มีลำดับขั้นตอนดังนี้

- 4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4.2 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อความเข้าใจที่ตรงกันในการแปลความหมายข้อมูล จึงกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

\bar{x}	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

Sig	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติ(Significances)
p	แทน	ความน่าจะเป็นในการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร (Probability)
df	แทน	องศาความเป็นอิสระ
ss	แทน	ผลกำลังสอง
ms	แทน	ค่าเฉลี่ยกำลังสอง
*	แทน	นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4.2 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่เกี่ยวกับเพศสาขาวิชาเอกชั้นปีประเภทโรงเรียนที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาภูมิลำเนาอาศัยอยู่ที่จังหวัดระยะเวลาที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมทะเลาะสู่ที่เลี้ยงกลุ่มลักษณะคำถามเป็นชนิดปลายปิด (Close Ended Question) ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมทะเลาะสู่เพื่อพัฒนานักศึกษาผู้วิจัยวัดตัวแปรโดยใช้เทคนิคแบบมาตราส่วน (Likert Scale) เป็นเครื่องมือวัด โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับโดยมีเกณฑ์การให้คะแนนคำตอบดังนี้

- 5 คะแนน สำหรับเห็นด้วยมากที่สุด
- 4 คะแนน สำหรับเห็นด้วยมาก
- 3 คะแนน สำหรับต้องการปานกลาง
- 2 คะแนน สำหรับต้องการผลน้อย
- 1 คะแนน สำหรับต้องการน้อยที่สุด

ใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นจำแนกตามสาขาวิชาเอก ชั้นปีการจัดกิจกรรมทะเลาะสู่เพื่อพัฒนานักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมแบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended Questions) สำหรับผู้ตอบแบบสอบถามโดยให้แสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมทะเลาะสู่เพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา

ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ การสนทนากลุ่ม (Focus group) เพื่อหาแนวทางการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮู เพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเพื่อทราบถึงเพศสาขาวิชาเอกชั้นปีประเภทโรงเรียนที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาภูมิลำเนาอาศัยอยู่ที่จังหวัดระยะเวลาที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมหะละเกาะฮูที่เลี้ยงกลุ่มลักษณะคำถามเป็นชนิดปลายปิด (Close Ended Question) ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย

ตารางที่ 1 แสดงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	80	27.1
หญิง	215	72.9
สาขาวิชาเอก		
อิสลามศึกษา	50	16.9
กฎหมายอิสลาม	28	9.5
ครุศาสตร์/การสอนอิสลามศึกษา	90	30.5
เศรษฐศาสตร์และการจัดการในอิสลาม	53	18.0
ตะวันออกกลางศึกษา	21	7.1
อิสลามศึกษาหลักสูตรนานาชาติ	53	18.0
ชั้นปี		
ชั้นปีที่ 1	68	27.0
ชั้นปีที่ 2	71	24.1
ชั้นปีที่ 3	79	26.8
ชั้นปีที่ 4	77	26.1

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
ชั้นปีที่ 5		
ประเภทโรงเรียนที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา		
โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในประเทศไทย	261	88.5
โรงเรียนสอนศาสนาอิสลามต่างประเทศ	8	2.7
โรงเรียนรัฐบาล (สามัญ)	26	8.8
ภูมิลำเนา		
ภาคกลาง	8	2.7
ภาคเหนือ	1	
ภาคใต้ตอนบน	24	8.1
ภาคใต้ตอนล่าง	263	89.2
อาศัยอยู่ที่จังหวัด		
ปัตตานี	88	29.8
ยะลา	41	13.9
นราธิวาส	67	22.8
สงขลา	42	14.2
สตูล	25	8.5
อื่นๆ	32	10.8
ระยะเวลาที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมหะละเกาะฮู		
1 ปี	164	55.6
2 ปี	86	29.2
3 ปี	29	9.8
4 ปี	16	5.4
พี่เลี้ยงกลุ่ม		
อาจารย์	17	5.8
นักศึกษา	278	94.2
รวม	295	100

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่าข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีจำนวนทั้งหมด 295 คน สามารถจำแนกรายละเอียดได้ดังนี้

จำแนกตามเพศพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย คือ เพศหญิงจำนวน 215 คน คิดเป็นร้อยละ 72.9 และเป็นเพศชาย เพียง 80 คน คิดเป็นร้อยละ 27.1

จำแนกตามสาขาที่สังกัด พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีจำนวนใกล้เคียงกันมากที่สุดสังกัดสาขาวิชาครุศาสตร์/การสอนอิสลามศึกษา 90 คน คิดเป็นร้อยละ 30.5 รองลงมาซึ่งมีจำนวนเท่ากัน ระหว่างสาขาเศรษฐศาสตร์และการจัดการในอิสลาม กับ อิสลามศึกษาหลักสูตรนานาชาติ มีจำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 18.0 และสาขาอิสลามศึกษา 50 คน คิดเป็นร้อยละ 16.9 ตามลำดับ

จำแนกตามชั้นปีพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในชั้นปีต่างๆ มีจำนวนใกล้เคียงกันมากที่สุดอยู่ในชั้นปีที่ 3 มีจำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 26.8 รองลงมาอยู่ในชั้นปีที่ 4 มีจำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 26.1 และชั้นปีที่ 2 มีจำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 24.1 ตามลำดับ

จำแนกตามประเภทโรงเรียนที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเกือบทั้งหมด จบการศึกษาจากโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในประเทศไทย มีจำนวนถึง 261 คน คิดเป็นร้อยละ 88.5 และมีส่วนน้อยที่จบจาก โรงเรียนสอนศาสนาอิสลามต่างประเทศ โรงเรียนรัฐบาล (สามัญ)

จำแนกตามภูมิลำเนาผู้ตอบแบบสอบถามพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาในภาคใต้ตอนล่างเกือบทั้งหมด มีจำนวน 263 คน คิดเป็นร้อยละ 89.2 และมีภูมิลำเนามาจากภาคใต้ตอนบนภาคกลางและภาคเหนือเล็กน้อย มีจำนวนรวมกัน 32 คนคิดเป็นร้อยละ 10.8 และไม่มีผู้ตอบแบบสอบถามที่มีภูมิลำเนาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จำแนกตามจังหวัดผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามอาศัยอยู่ในจังหวัดปัตตานีจำนวน 88 คิดเป็นร้อยละ 29.8 รองลงมาอาศัยอยู่ในจังหวัดนราธิวาสจำนวน 67 คิดเป็นร้อยละ 22.8 และอาศัยอยู่ในจังหวัดสงขลา จำนวน 42 คิดเป็นร้อยละ 14.2 ตามลำดับ

จำแนกตามระยะเวลาที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมทะเลาะเถาะ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเกินครึ่งหนึ่ง มีระยะเวลา 1 ปี มีจำนวน 164 คนคิดเป็นร้อยละ 55.6 รองลงมา มีระยะเวลา 2 ปี จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 29.2 และมีระยะเวลา 3 ปี จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 9.8 ตามลำดับ

จำแนกตามพีเลียงกลุ่มพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเกือบทั้งหมด มีพีเลียงกลุ่มเป็นนักศึกษา มีจำนวนถึง 278 คน คิดเป็นร้อยละ 94.2 และมีเพียงจำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 5.8 ที่มีอาจารย์เป็นพีเลียงกลุ่ม

ตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูเพื่อพัฒนานักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ด้านเป้าประสงค์

ประเด็นความคิดเห็น	ระดับความสำคัญของปัจจัย (n = 295)			
	(\bar{x})	(S.D.)	แปลผล	ลำดับ
1. ด้านเป้าประสงค์				
1. นักศึกษาได้เรียนรู้เกี่ยวกับหลักอาภิศะฮเพิ่มเติมขึ้น	4.00	.445	มาก	3
2. นักศึกษาได้เรียนรู้เกี่ยวกับหลักอภิศะฮที่ต้องเพิ่มเติมขึ้น	3.95	.652	มาก	7
3. นักศึกษาได้เรียนรู้เกี่ยวกับจรรยาบรรณที่งดงามเพิ่มเติมขึ้น	3.97	.683	มาก	5
4. นักศึกษาได้เรียนรู้เกี่ยวกับความรู้ทั่วไปและการพัฒนาสติปัญญาเพิ่มเติมขึ้น	3.94	.687	มาก	8
5. นักศึกษาได้เรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นระเบียบวินัยในกลุ่มศึกษา	3.84	.675	มาก	10
6. นักศึกษาได้เรียนรู้เกี่ยวกับการดำรงชีพที่ดี(รักษารอมห่างไกลระบบดอกเบี้ย ไม่พัวพันกับการพนัน หรือ ฉ้อโกง ฯลฯ)	3.84	.697	มาก	11
7. นักศึกษาได้เรียนรู้เกี่ยวกับสุขภาพร่างกายแข็งแรง	3.75	.799	มาก	13
8. นักศึกษาได้เรียนรู้เกี่ยวกับทักษะที่จะต่อสู้กับอารมณ์ใฝ่ต่ำของตนเอง	3.86	.750	มาก	9
9. นักศึกษาได้เรียนรู้เกี่ยวกับทักษะการบริหารเวลาในกระบวนการกลุ่มศึกษา	3.82	.717	มาก	12
10. นักศึกษาได้เรียนรู้เกี่ยวกับการบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่น	3.96	.755	มาก	6

11. นักศึกษาได้เรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพี่น้องในกลุ่มมากขึ้น	4.04	.711	มาก	1
12. นักศึกษาได้เรียนรู้เกี่ยวกับการช่วยเหลือซึ่งกันและกันและเอื้ออาทรต่อกัน	4.04	.766	มาก	2
13. นักศึกษาได้เรียนรู้เกี่ยวกับการใช้ชีวิตตนเองและผู้อื่น	4.00	.720	มาก	4

จากตารางที่ 2 พบว่า เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดกิจกรรมทะเลาะเถียงเพื่อพัฒนานักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ในด้านเป้าประสงค์ผลปรากฏว่า นักศึกษาได้เรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพี่น้องในกลุ่มมากขึ้นมีค่าสูงสุด อยู่ในระดับมาก (\bar{x}) = 4.04 , S.D. = .711 รองลงมา นักศึกษาได้เรียนรู้เกี่ยวกับการช่วยเหลือซึ่งกันและกันและเอื้ออาทรต่อกันอยู่ในระดับมาก (\bar{x}) = 4.04 , S.D. = .766 และนักศึกษาได้เรียนรู้เกี่ยวกับหลักอากีละฮ์เพิ่มขึ้น อยู่ในระดับมาก (\bar{x}) = 4.00, S.D. = .445ตามลำดับ

สรุปได้ว่า ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดกิจกรรมทะเลาะเถียงเพื่อพัฒนานักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในด้านเป้าประสงค์ในอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การจัดกิจกรรมทะเลาะเถียงเพื่อพัฒนานักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ด้านคุณภาพของพี่เลี้ยงกลุ่ม

ประเด็นความคิดเห็น	ระดับความสำคัญของปัจจัย (n = 295)			
	(\bar{x})	(S.D.)	แปลผล	ลำดับ
2. ด้านคุณภาพของพี่เลี้ยงกลุ่ม				
1. พี่เลี้ยงกลุ่ม มีการเตรียมเนื้อหาล่วงหน้าเป็นอย่างดีทุกครั้งมีการดำเนินการทะเลาะเถียง	3.88	.738	มาก	12
2. พี่เลี้ยงกลุ่ม มีการบันทึกทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการในกลุ่มทะเลาะเถียงเป็นประจำ	3.93	.766	มาก	11
3. พี่เลี้ยงกลุ่ม มีประสบการณ์และมีความน่าเชื่อถือแก่สมาชิกในการดำเนินการทะเลาะเถียง	3.96	.757	มาก	9
4. พี่เลี้ยงกลุ่ม มีการสื่อสารที่ดีกับสมาชิกกลุ่มศึกษาทะเลาะเถียง มีการชี้แนะในสิ่งที่ได้อย่างสม่ำเสมอและมีการ	4.07	.734	มาก	

	สื่อสารด้วยระบบสารสนเทศหรือสังคมออนไลน์				2
5.	พี่เลี้ยงกลุ่ม เป็นคนที่รักษาบุคลิกภาพที่ดูงามแต่กาย สุขภาพเรียบร้อย	4.10	.678	มาก	1
6.	พี่เลี้ยงกลุ่ม เป็นคนที่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับสัญญา ต่างๆ มีความอดทนอยู่เสมอและจะไม่แสดงอาการ เหน็ดเหนื่อยต่อหน้าสมาชิก	4.03	.699	มาก	3
7.	พี่เลี้ยงกลุ่ม เป็นคนที่คอยให้คำปรึกษา ตักเตือนอยู่เสมอ และใช้วิธีการที่เหมาะสมในการตัดเตือน	4.02	.753	มาก	4
8.	พี่เลี้ยงกลุ่ม เป็นคนที่ใช้ความระมัดระวังในการให้ ความคิดเห็น โดยไม่ตอบคำถามที่พี่เลี้ยงกลุ่ม ไม่รู้จริง	3.96	.737	มาก	10
9.	พี่เลี้ยงกลุ่ม มีอหิชาศย์ดี ไม่ได้เถียงเพื่อเอาชนะสมาชิก ในกลุ่มศึกษามีการกล่าวขอโทษทุกครั้งเมื่อมีการ กระทำผิดต่อสมาชิก	3.98	.730	มาก	5
10.	พี่เลี้ยงกลุ่ม เป็นคนที่มีความพร้อมที่จะรับฟังทุกเรื่อง ของสมาชิกได้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับกิจกรรมทะเล เกาะสุ หรือส่วนตัวก็ตามและไม่ตัดตอนคำพูดของ สมาชิกในขณะที่กำลังพูดยังไม่จบ	3.97	.769	มาก	8
11.	พี่เลี้ยงกลุ่ม เป็นคนสร้างความเป็นพี่น้องในกลุ่มสมาชิก โดยการทำความรู้จักอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้เกิดความ ลึกซึ้งและสนองความต้องการของสมาชิกเท่าที่พี่เลี้ยง กลุ่ม มีความสามารถและมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา ต่างๆของสมาชิก	4.01	.758	มาก	6
12.	พี่เลี้ยงกลุ่ม เป็นคนกล้าที่จะตักเตือนสมาชิกและ สอบถามสมาชิกที่ไม่มาอย่างเปิดเผย	3.98	.758	มาก	7

จากตารางที่ 3 พบว่า เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดกิจกรรมทะเลเกาะสุเพื่อพัฒนานักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในด้านคุณภาพของพี่เลี้ยงกลุ่มผลปรากฏว่า พี่เลี้ยงกลุ่มเป็นคนที่รักษาบุคลิกภาพที่ดูงามแต่กาย สุขภาพเรียบร้อยมีค่าสูงสุด อยู่ในระดับมาก (\bar{x}) = 4.10, S.D. = .678 รองลงมา พี่เลี้ยงกลุ่ม มีการสื่อสารที่ดีกับสมาชิกกลุ่มศึกษาทะเลเกาะสุ มีการชี้แนะในสิ่งที่ดูอย่างสม่ำเสมอและมีการสื่อสารด้วยระบบ

สารสนเทศหรือสังคมออนไลน์ อยู่ในระดับมาก มีค่า (\bar{x}) = 4.07, S.D. = .734 และพี่เลี้ยงกลุ่ม เป็นคนที่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับสัญญาต่างๆ มีความอดทนอยู่เสมอและจะไม่แสดงอาการเหน็ดเหนื่อยต่อหน้าสมาชิกอยู่ในระดับมากมีค่า (\bar{x}) = 4.03 , S.D. = .699 ตามลำดับ

สรุปได้ว่า ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุเพื่อพัฒนานักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในด้านคุณภาพของพี่เลี้ยงกลุ่ม ในอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean)และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)การจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุเพื่อพัฒนานักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ด้านหลักสูตร

ประเด็นความคิดเห็น	ระดับความสำคัญของปัจจัย (n = 295)			
	(\bar{x})	(S.D.)	แปลผล	ลำดับ
3. ด้านหลักสูตร				
1. มีการเรียนรู้ วิเคราะห์ และสังเคราะห์ทางด้านหลักอะกิดะฮ์ในกลุ่มศึกษาเป็นอย่างดี	3.83	.715	มาก	8
2. มีการเรียนรู้ วิเคราะห์ และสังเคราะห์ทางด้านศาสนบัญญัติในกลุ่มศึกษาเป็นอย่างดี	3.83	.691	มาก	7
3. มีการเรียนรู้วิเคราะห์ และสังเคราะห์บทเรียนทางด้านชีวประวัติและการดำเนินชีวิตของบรรดาศอฮาบะฮ์ดีในกลุ่มศึกษาเป็นอย่างดี	3.80	.719	มาก	10
4. มีการเรียนรู้วิเคราะห์ และสังเคราะห์บทเรียนทางด้านอัลกุรอาน(ตั้จวิดและตัฟซีร)และบทเรียนจากอัลกุรอานในกลุ่มศึกษาเป็นอย่างดี	3.81	.718	มาก	9
5. มีการเรียนรู้วิเคราะห์ และสังเคราะห์บทเรียนทางด้านวัจนะของท่านนบีในกลุ่มศึกษาเป็นอย่างดี	3.89	.684	มาก	2
6. มีการเรียนรู้วิเคราะห์ และสังเคราะห์บทเรียนจากสถานการณ์โลกมุสลิมปัจจุบันและเหตุการณ์ทั่วไปใน	3.88	.747	มาก	3

กลุ่มศึกษา				
7. มีการเรียนรู้เกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมหรือองค์กรทางสังคมในการเผยแพร่สัจธรรมของอิสลาม	4.00	.700	มาก	1
8. หลักสูตรที่ได้ดำเนินการปัจจุบันมีความเหมาะสมกับนักศึกษา	3.84	.691	มาก	6
9. มีความต้องการที่จะปรับหลักสูตรที่กำลังใช้ประกอบกิจกรรมในปัจจุบัน	3.85	.730	มาก	5
10. หลักสูตรมีความครอบคลุมสมบูรณ์และสามารถสร้างมุสลิมที่มีรู้ด้านวิทยาการอิสลามได้	3.87	.781	มาก	4

จากตารางที่ 4 พบว่า เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูเพื่อพัฒนานักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในด้านหลักสูตรผลปรากฏว่า นักศึกษามีการเรียนรู้เกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมหรือองค์กรทางสังคมในการเผยแพร่สัจธรรมของอิสลามมีค่าสูงสุด อยู่ในระดับมาก (\bar{x})=4.00, S.D. = .700 รองลงมา นักศึกษามีการเรียนรู้วิเคราะห์ และสังเคราะห์บทเรียนทางด้านวัจนะของท่านบีในกลุ่มศึกษาเป็นอันดับอยู่ในระดับมาก (\bar{x})= 3.89, S.D. = .684 และ นักศึกษามีการเรียนรู้วิเคราะห์ และสังเคราะห์บทเรียนจากสถานการณ์โลกมุสลิมปัจจุบันและเหตุการณ์ทั่วไปในกลุ่มศึกษาอยู่ในระดับมาก (\bar{x})= 3.88, S.D. = .747 ตามลำดับ

สรุปได้ว่า ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูเพื่อพัฒนานักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในด้านหลักสูตรอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 5 แสดงค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูเพื่อพัฒนานักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ด้านวิธีการดำเนินกิจกรรมหะละเกาะฮู

ประเด็นความคิดเห็น	ระดับความสำคัญของปัจจัย (n = 295)			
	(\bar{x})	(S.D.)	แปลผล	ลำดับ
4. ด้านวิธีการดำเนินกิจกรรมหะละเกาะฮู				
1. การจัดกิจกรรมการหะละเกาะฮูจะใช้ระยะเวลา 1 – 2 ชั่วโมงช่วงบ่ายวันพุธหรือช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งภายในสัปดาห์	3.99	.749	มาก	2

2.	การจัดจำนวนพี่เลี้ยงกลุ่ม 1-2 คนในการดูแลกลุ่มศึกษา และมีจำนวนนักศึกษา 10 – 12 คนต่อ 1 กลุ่มศึกษาหะละเกาะฮู	3.95	.727	มาก	5
3.	กลุ่มศึกษาหะละเกาะฮูมีการพบปะและดำเนินการ สัปดาห์ละครั้งอย่างต่อเนื่อง ยกเว้นจะมีกิจกรรมกลุ่มใหญ่ในบางสัปดาห์	3.84	.753	มาก	8
4.	มีการกำหนดกฎระเบียบในกลุ่มศึกษาร่วมกัน	3.84	.753	มาก	8
5.	สมาชิกในกลุ่มมาครบทุกครั้งที่มีการพบปะ นอกจากมีความจำเป็น โดยได้ประสานกับพี่เลี้ยงกลุ่มเป็นการล่วงหน้า	3.77	.857	มาก	9
6.	มีการแบ่งหน้าที่ให้กับสมาชิกทุกคนไปหาข้อมูลและนำเสนอทุกครั้งที่มีพบปะกลุ่มศึกษา โดยมีแบ่งหน้าที่หาข้อมูลนั้นตามความถนัดของสมาชิกและมีการหมุนเวียนเนื้อหาให้ผู้รับผิดชอบ มีใช้คนเดิมที่รับหน้าที่ในวิชาเดิมมาตลอด	3.95	.794	มาก	5
7.	มีการเจาะจงสถานที่จัดกิจกรรมหะละเกาะฮูและเปลี่ยนสถานที่จัดกิจกรรมหะละเกาะฮูเป็นบางครั้งเท่านั้น	3.93	.775	มาก	6
8.	การเริ่มกิจกรรมหะละเกาะฮูจะเริ่มด้วยการอ่านอัลกุรอานและต่อด้วยรายวิชาอื่นๆ	3.96	.752	มาก	4
9.	สมาชิกกลุ่มศึกษาทุกคนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลของเพื่อนที่มานำเสนอ	3.87	.779	มาก	7
10.	พี่เลี้ยงกลุ่มมีการสรุปทุกครั้งหลังจากการอภิปรายผลของสมาชิก	3.97	.694	มาก	3
11.	มีการเก็บเงินออมทรัพย์ของสมาชิกในกลุ่มศึกษาเพื่อบริหารจัดการกลุ่มของตนเอง	3.80	.884	มาก	9
12.	มีการทบทวนตนเองด้านจิตวิญญาณและมีการร่วมติดตามสอบถามความทุกข์สุขของสมาชิกในกลุ่มศึกษาอย่างสม่ำเสมอเมื่อมีการพบปะ	4.04	.687	มาก	1

จากตารางที่ 5 พบว่า เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุเพื่อพัฒนานักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในด้านวิธีการดำเนินกิจกรรมหะละเกาะฮุผลปรากฏว่า มีการทบทวนตนเองด้านจิตวิญญาณและมีการร่วมติดตามสอบถามความทุกข์สุขของสมาชิกในกลุ่มศึกษาอย่างสม่ำเสมอเมื่อมีการพบปะมีค่าสูงสุด อยู่ในระดับมาก (\bar{x}) = 4.04 , S.D. = .687 รองลงมา การจัดกิจกรรมการหะละเกาะฮุจะใช้ระยะเวลา 1-2 ชั่วโมง ช่วงบ่ายวันพุธหรือช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งภายในสัปดาห์อยู่ในระดับปานมาก (\bar{x}) = 3.99, S.D. = .749 และ พี่เลี้ยงกลุ่มมีการสรุปทุกครั้งหลังจากการอภิปรายผลของสมาชิก อยู่ในระดับมาก (\bar{x}) = 3.97, S.D. = .694 ตามลำดับ

สรุปได้ว่า ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุเพื่อพัฒนานักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในด้านวิธีการดำเนินกิจกรรมหะละเกาะฮุอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 6 แสดงค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุเพื่อพัฒนานักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ด้านระบบการจัดการของงานกิจกรรมนักศึกษา

ประเด็นความคิดเห็น	ระดับความสำคัญของปัจจัย (n = 295)			
	(\bar{x})	(S.D.)	แปลผล	ลำดับ
5. ด้านระบบการจัดการของงานกิจกรรมนักศึกษา				
1. มีการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง เปิดรับสมัครและ ปฐมนิเทศการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุ	3.78	.752	มาก	4
2. มีการแจกหลักสูตรและคู่มือการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุ	3.71	.830	มาก	5
3. มีเอกสารเพื่อบันทึกการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุกลุ่ม ศึกษาทุกครั้งที่มีการพบปะและติดตาม ประเมินผลการ จัดกิจกรรมหะละเกาะฮุอย่างต่อเนื่อง	3.84	.776	มาก	2
4. มีการกำหนดเวลาอย่างชัดเจนและอำนวยความสะดวก ในการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุ	3.86	.759	มาก	1
5. มีการประเมินและสรุปผลภาพรวมของการจัดกิจกรรม หะละเกาะฮุโดยมีนักศึกษามีส่วนร่วมในการประเมิน และสรุปผลการดำเนินการ	3.81	.745	มาก	3

จากตารางที่ 6 พบว่า เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดกิจกรรมทะเลาะงูเพื่อพัฒนานักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในด้านระบบการจัดการของงานกิจกรรมนักศึกษาผลปรากฏว่า มีการกำหนดเวลาอย่างชัดเจนและอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมทะเลาะงูมีค่าสูงสุด อยู่ในระดับมาก (\bar{x}) = 3.86, S.D. = .759 รองลงมา มีเอกสารเพื่อบันทึกการจัดกิจกรรมทะเลาะงูกลุ่มศึกษาทุกครั้งที่มีการพบปะและติดตาม ประเมินผล การจัดกิจกรรมทะเลาะงูอย่างต่อเนื่องอยู่ในระดับมาก (\bar{x}) = 3.84, S.D. = .776 และ มีการประเมิน และสรุปผลภาพรวมของการจัดกิจกรรมทะเลาะงูโดยมีนักศึกษามีส่วนร่วมในการประเมินและสรุปผลการดำเนินการอยู่ในระดับมาก (\bar{x}) = 3.81, S.D. = .745 ตามลำดับ

สรุปได้ว่า ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดกิจกรรมทะเลาะงูเพื่อพัฒนานักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในด้านระบบการจัดการของงานกิจกรรมนักศึกษายู่ในระดับมาก

ตารางที่ 7 แสดงค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การจัดกิจกรรมทะเลาะงูเพื่อพัฒนานักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ด้านทัศนคติของนักศึกษาต่อกิจกรรมทะเลาะงู

ประเด็นความคิดเห็น	ระดับความสำคัญของปัจจัย (n = 295)			
	(\bar{x})	(S.D.)	แปลผล	ลำดับ
6. ด้านทัศนคติของนักศึกษาต่อกิจกรรมทะเลาะงู				
1. นักศึกษาได้รู้ถึงวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมทะเลาะงู	3.93	.727	มาก	6
2. กิจกรรมทะเลาะงูเป็นกิจกรรมที่ดีและมีประโยชน์ต่อการพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา	4.01	.756	มาก	3
3. ความรู้ที่ได้จากการจัดกิจกรรมทะเลาะงูสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้	4.01	.749	มาก	2
4. การเข้าร่วมกิจกรรมทะเลาะงูสามารถสร้างความเป็นพี่น้องในกลุ่มและมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้อย่างชัดเจน	4.01	.778	มาก	4
5. การเข้าร่วมกิจกรรมทะเลาะงูเป็นการพัฒนาทางด้าน	3.94	.753		5

ทักษะ การวิเคราะห์ สังเคราะห์และการนำเสนอข้อมูล ต่อสาธารณชน				มาก	
6. การเข้าร่วมกิจกรรมทะเลาะแยะสู่เป็นการพัฒนาทักษะ การอ่านอัลกุรอานและการเรียนรู้หลักตัจวิด	3.88	.777	มาก	8	
7. การเข้าร่วมกิจกรรมทะเลาะแยะสู่เป็นพัฒนาตนเองและ สามารถปฏิบัติได้จริงในสังคมปัจจุบัน	3.93	.741	มาก	7	
8. กิจกรรมทะเลาะแยะสู่เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับ นักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษาและให้การจัดกิจกรรมนี้ ต่อไป	4.07	.757	มาก	1	

จากตารางที่ 7 พบว่า เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดกิจกรรมทะเลาะแยะสู่เพื่อพัฒนานักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในด้านทัศนคติของนักศึกษาต่อกิจกรรมทะเลาะแยะสู่ ผลปรากฏว่า กิจกรรมทะเลาะแยะสู่เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษาและให้การจัดกิจกรรมนี้ต่อไปมีค่าสูงสุด อยู่ในระดับมาก (\bar{x}) = 4.07, S.D. = .757 รองลงมา ความรู้ที่ได้จากการจัดกิจกรรมทะเลาะแยะสู่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ อยู่ในระดับมาก (\bar{x}) = 4.01, S.D. = .749 และ กิจกรรมทะเลาะแยะสู่เป็นกิจกรรมที่ดีและมีประโยชน์ต่อการพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษาอยู่ในระดับมาก (\bar{x}) = 4.01, S.D. = .756 ตามลำดับ

สรุปได้ว่า ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดกิจกรรมทะเลาะแยะสู่เพื่อพัฒนานักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในด้านทัศนคติของนักศึกษาต่อกิจกรรมทะเลาะแยะสู่อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 8 แสดงค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของผลรวมการจัดกิจกรรมทะเลาะแยะสู่เพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ประเด็นความคิดเห็น	ระดับความสำคัญของปัจจัย (n = 295)			
	(\bar{x})	(S.D.)	แปลผล	ลำดับ
ด้านเป้าประสงค์	3.92	.464	มาก	3

ด้านคุณภาพของพี่เลี้ยงกลุ่ม	3.99	.490	มาก	1
ด้านหลักสูตร	3.86	.487	มาก	5
ด้านวิธีการดำเนินกิจกรรมทะเลาะเถาะสุ	3.91	.487	มาก	4
ด้านระบบการจัดการของงานกิจกรรมนักศึกษา	3.80	.573	มาก	6
ด้านทัศนคติของนักศึกษาต่อกิจกรรมทะเลาะเถาะสุ	3.97	.546	มาก	2

จากตารางที่ 8 พบว่า เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลรวมการจัดกิจกรรมทะเลาะเถาะสุเพื่อพัฒนานักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ผลปรากฏว่า ด้านคุณภาพของพี่เลี้ยงกลุ่มมีค่าสูงสุด อยู่ในระดับมาก(\bar{x})= 3.99, S.D. = .490 รองลงมา ด้านทัศนคติของนักศึกษาต่อกิจกรรมทะเลาะเถาะสุ อยู่ในระดับมาก (\bar{x})=3.97, S.D. =.546และ ด้านเป้าประสงค์อยู่ในระดับมาก (\bar{x})= 3.92, .464ตามลำดับ

สรุปได้ว่า ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานผลรวมการจัดกิจกรรมทะเลาะเถาะสุเพื่อพัฒนานักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความต้องการจำเป็นตามเพศ ต่อการจัดกิจกรรมทะเลาะเถาะสุเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ตารางที่ 9 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสถิติการเปรียบเทียบความแตกต่างของความพึงพอใจในรูปแบบของรายการจำเป็นตามเพศต่อการจัดกิจกรรมทะเลาะเถาะสุเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

ความพึงพอใจ	เพศชาย		เพศหญิง		t	sig
	(\bar{x})	(S.D.)	(\bar{x})	(S.D.)		
ด้านเป้าประสงค์	3.87	0.53	3.94	0.43	-1.11	.312
ด้านคุณภาพของพี่เลี้ยงกลุ่ม	3.91	0.51	4.01	0.48	-1.59	.112
ด้านหลักสูตร	3.88	0.56	3.85	0.45	.583	.560
ด้านวิธีการดำเนินกิจกรรมทะเลาะเถาะสุ	3.81	0.60	3.94	0.43	-2.15	.067
ด้านระบบการจัดการของงานกิจกรรมนักศึกษา	3.82	0.62	3.79	0.55	.373	.201
ด้านทัศนคติของนักศึกษาต่อกิจกรรมทะเลาะเถาะสุ	3.86	0.64	4.00	0.50	-1.98	.079
ผลรวม	3.86	0.49	3.92	0.38	-1.03	.320

ระดับนัยสำคัญ 0.05

จากตารางที่ 9 พบว่า ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างเพศ ต่อการจัดกิจกรรมทะเลเกาะสุ เพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พบว่า ในภาพรวมไม่มีความแตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านไม่มีความแตกต่างกันทั้งเพศชาย และหญิง

ตารางที่ 10 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของความพึงพอใจในรูปแบบของ รายการจำแนกตามชั้นปีต่อการจัดกิจกรรมทะเลเกาะสุเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

ความพึงพอใจ	แหล่งความแปรปรวน	องศาความเป็นอิสระ		ผลกำลังสอง (ss)	ค่าเฉลี่ยกำลังสอง (ms)	ค่า F	ระดับนัยสำคัญ
		Df					
ด้านเป้าประสงค์	ระหว่างกลุ่ม	3		.426	.142	.655	.581
	ภายในกลุ่ม	291		63.101	.217		
	รวม	294		63.527			
ด้านคุณภาพของพี่เลี้ยงกลุ่ม	ระหว่างกลุ่ม	3		3.034	1.011	4.338	.005
	ภายในกลุ่ม	291		67.839	.233		
	รวม	294		70.873			
ด้านหลักสูตร	ระหว่างกลุ่ม	3		.515	.172	.721	.540
	ภายในกลุ่ม	291		69.391	.238		
	รวม	294		69.906			
ด้านวิธีการดำเนินกิจกรรมทะเลเกาะสุ	ระหว่างกลุ่ม	3		1.724	.575	2.454	.063
	ภายในกลุ่ม	291		68.138	.234		
	รวม	294		69.861			
ด้านระบบการจัดการของงานกิจกรรมนักศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	3		1.250	.417	1.268	.285
	ภายในกลุ่ม	291		95.589	.328		
	รวม	294		96.839			
ด้านทัศนคติของนักศึกษาต่อกิจกรรมทะเลเกาะสุ	ระหว่างกลุ่ม	3		3.801	1.267	4.384	.005
	ภายในกลุ่ม	291		84.102	.289		
	รวม	294		87.903			
	ระหว่างกลุ่ม	3		.946	.315	1.823	.143

ความพึงพอใจ	แหล่งความ แปรปรวน	องศาความเป็นอิสระ		ค่าเฉลี่ยกำลังสอง	ค่า	ระดับนัย สำคัญ
		Df	ผลกำลังสอง (ss)			
ด้านเป้าประสงค์	ระหว่างกลุ่ม	3	.426	.142	.655	.581
	ภายในกลุ่ม	291	63.101	.217		
	รวม	294	63.527			
ด้านคุณภาพของพี่ เลี้ยงกลุ่ม	ระหว่างกลุ่ม	3	3.034	1.011	4.338	.005
	ภายในกลุ่ม	291	67.839	.233		
	รวม	294	70.873			
ด้านหลักสูตร	ระหว่างกลุ่ม	3	.515	.172	.721	.540
	ภายในกลุ่ม	291	69.391	.238		
	รวม	294	69.906			
ด้านวิธีการดำเนิน กิจกรรมทะเลาะฮะสุ	ระหว่างกลุ่ม	3	1.724	.575	2.454	.063
	ภายในกลุ่ม	291	68.138	.234		
	รวม	294	69.861			
ด้านระบบการจัดการ ของงานกิจกรรม นักศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	3	1.250	.417	1.268	.285
	ภายในกลุ่ม	291	95.589	.328		
	รวม	294	96.839			
ด้านทัศนคติของ นักศึกษาต่อกิจกรรม ผลรวม	ระหว่างกลุ่ม	3	3.801	1.267	4.384	.005
	ภายในกลุ่ม	291	84.102	.289		
	ภายในกลุ่ม	291	50.310	.173		
	รวมทั้งหมด	294	51.256			

ระดับนัยสำคัญ 0.05

จากตารางที่ 10 การเปรียบเทียบความแตกต่างชั้นปีต่อการจัดกิจกรรมทะเลาะฮะสุเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พบว่า ในภาพรวมชั้นปี ไม่มีความแตกต่างกัน และเมื่อพิจารณา พบว่า ด้านคุณภาพของพี่เลี้ยงกลุ่ม และด้านทัศนคติของนักศึกษาต่อกิจกรรมทะเลาะฮะสุแตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญ 0.05 ส่วนในด้านที่ไม่แตกต่างกัน ได้แก่ ด้านเป้าประสงค์ ด้านหลักสูตรด้านวิธีการดำเนินกิจกรรมทะเลาะฮะสุด้านระบบการจัดการของงานกิจกรรมนักศึกษา

จากนั้นทำการทดสอบเพื่อหาความแตกต่างรายคู่แบบ LSD ในด้านคุณภาพของพี่เลี้ยงกลุ่ม และด้านทัศนคติของนักศึกษาต่อกิจกรรมทะเลาะแคะสุดดังตารางที่

ชั้นปี	ค่าเฉลี่ย	ชั้นปีที่ 1	ชั้นปีที่ 2	ชั้นปีที่ 3	ชั้นปีที่ 4
ค่าเฉลี่ย		4.14	3.90	3.89	4.03
ชั้นปีที่ 1	4.14		-.241*	-.253*	-.112
ชั้นปีที่ 2	3.90			-.011	.129
ชั้นปีที่ 3	3.89				.141

สรุปได้ว่า ด้านคุณภาพของพี่เลี้ยงกลุ่ม และด้านทัศนคติของนักศึกษาต่อกิจกรรมทะเลาะแคะมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 จำนวน 2 คู่ดังนี้ ชั้นปีที่ 1 กับ ชั้นปีที่ 2 และ ชั้นปีที่ 1 กับ ชั้นปีที่ 3

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมแบบสอบถามปลายเปิด(Open Ended Questions) สำหรับผู้ตอบแบบสอบถามโดยให้แสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมทะเลาะแคะเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

ตารางที่ 11 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมทะเลาะแคะเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษาด้านเป้าประสงค์

ข้อเสนอแนะด้านเป้าประสงค์	จำนวน(78)	ร้อยละ
1. เป็นกิจกรรมที่ดี มีประโยชน์ และได้รับความรู้เพิ่มมากขึ้น	27	34.61
2. ควรที่จัดให้มีความต่อเนื่องมากกว่านี้ ไม่ใช่จัดขึ้นให้เป็นเพราะกิจกรรม	21	27.92
3. ให้มีการประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึงเนื่องจากมีนักศึกษาหลายคนที่มีความต้องการการเข้าร่วมกิจกรรมฮาเลาะแคะที่จัดขึ้น	14	18.94
4. กิจกรรมฮาเลาะแคะส่งผลต่อการขัดเกลานำไปสู่พัฒนาคนและสังคม เพื่อที่จะเป็นมุสลิมที่สมบูรณ์	9	11.53
5. กิจกรรมฮาเลาะแคะควรมีจักกิจกรรมส่งเสริมวิชาการที่หลากหลาย และมีนันทนาการเพื่อผ่อนคลาย	7	8.97

ตารางที่ 11 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุเพื่อพัฒนา นักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษาด้านเป้าประสงค์ พบว่า

นักศึกษามีข้อเสนอแนะต่อจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุใน 3 ลำดับแรก ดังนี้ เป็นกิจกรรมที่ดี มีประโยชน์ และได้รับความรู้เพิ่มมากขึ้น จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 34.61 และ ควรที่จัดให้มีการต่อเนื่องมากกว่านี้ ไม่ใช่จัดขึ้นให้เป็นเพราะกิจกรรม 21 คน คิดเป็นร้อยละ 27.92 ให้มีการประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึง เนื่องจากมีนักศึกษาหลายคนที่มีความต้องการการเข้าร่วมกิจกรรมฮาลาเกาะฮุที่จัดขึ้น 14 คน คิดเป็นร้อยละ 18.94 ตามลำดับ

ตารางที่ 12 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุเพื่อพัฒนา นักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษาด้านคุณภาพของพี่เลี้ยงกลุ่ม

ข้อเสนอแนะด้านคุณภาพของพี่เลี้ยงกลุ่ม	จำนวน(49)	ร้อยละ
1.อยากให้อาจารย์เป็นผู้ดูแลหะละเกาะฮุในแต่ละกลุ่มเพื่อจะได้สร้างความสัมพันธ์ไปด้วย	16	32.65
2. ให้พี่เลี้ยงกลุ่มเป็นมุสลิมะฮและมีความศาสนาเป็นอย่างดี และสามารถให้คำปรึกษา	12	24.48
3. พี่เลี้ยงกลุ่ม ควรมีบุคลิกภาพที่ดีงามแต่งกาย สุภาพเรียบร้อย	9	18.36
4. ต้องเพิ่มพี่เลี้ยงมีความรู้ศาสนามากขึ้น	6	12.24
5. เลี้ยงภายในกลุ่มมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่และต้องให้ตรงต่อเวลา	6	12.24

ตารางที่ 12 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุเพื่อพัฒนา นักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษาด้านคุณภาพของพี่เลี้ยงกลุ่มพบว่า

นักศึกษามีข้อเสนอแนะต่อจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุใน 3 ลำดับ ดังนี้ อยากรู้ให้อาจารย์เป็นผู้ดูแลหะละเกาะฮุในแต่ละกลุ่มเพื่อจะได้สร้างความสัมพันธ์ไปด้วย จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 32.65 และ ให้พี่เลี้ยงกลุ่มเป็นมุสลิมะฮและมีความศาสนาเป็นอย่างดี และสามารถให้คำปรึกษา จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 24.48 และ พี่เลี้ยงกลุ่ม ควรมีบุคลิกภาพที่ดีงามแต่งกาย สุภาพเรียบร้อย จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 18.36 ตามลำดับ

ตารางที่ 13 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมทะเลาะเถาะเพื่อพัฒนา
นักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษาด้านหลักสูตร

ข้อเสนอแนะด้านหลักสูตร	จำนวน(36)	ร้อยละ
1.หลักสูตรที่ได้ดำเนินการปัจจุบันมีความเหมาะสมกับนักศึกษา	13	36.11
2.หลักสูตรมีการส่งเสริมได้ส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้จากสถานการณ์ โลกมุสลิมปัจจุบัน	9	25.00
3. มีการเรียนรู้เกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมหรือองค์กรทางสังคม	7	19.44
4.หลักสูตรได้ส่งเสริมสมาชิกให้มีความเป็นผู้นำ	5	13.88
5.หลักสูตรควรเพิ่มวิชาเกี่ยวกับกริยามารยาท	2	5.12

ตารางที่ 13 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมทะเลาะเถาะเพื่อพัฒนา
นักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษาด้านหลักสูตรพบว่า นักศึกษามีข้อเสนอแนะต่อจัดกิจกรรมทะเลาะเถาะ
ใน 3 ลำดับแรก ดังนี้ หลักสูตรที่ได้ดำเนินการปัจจุบันมีความเหมาะสมกับนักศึกษาจำนวน 13 คน คิด
เป็นร้อยละ 36.11 หลักสูตรมีการส่งเสริมได้ส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้จากสถานการณ์โลกมุสลิม
ปัจจุบันจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 และมีการเรียนรู้เกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมหรือองค์กรทาง
สังคมจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 19.44 ตามลำดับ

ตารางที่ 14 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมทะเลาะเถาะเพื่อพัฒนา
นักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษาด้านวิธีการดำเนินกิจกรรมทะเลาะเถาะ

ข้อเสนอแนะด้านวิธีการดำเนินกิจกรรมทะเลาะเถาะ	จำนวน(66)	ร้อยละ
1.วิธีการดำเนินกิจกรรมทะเลาะเถาะมีความเหมาะสมกับนักศึกษา	24	36.36
2.ควรมีกิจกรรมส่งเสริมวิชาการที่หลากหลาย และมีการปรับเปลี่ยน รูปแบบของกิจกรรม	21	31.81
3.ให้มีการจัดกิจกรรมทะเลาะเถาะนอกวิทยาลัย	13	19.69
4.ควรมีการสรุปประเด็นสำคัญทุกครั้งหลังจากการอภิปรายผลของสมาชิก	8	12.12

ตารางที่ 14 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมทะเลาะเถาะเพื่อพัฒนา
นักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษาด้านวิธีการดำเนินกิจกรรมทะเลาะเถาะพบว่า นักศึกษามีข้อเสนอแนะต่อ
จัดกิจกรรมทะเลาะเถาะใน 3 ลำดับแรก ดังนี้วิธีการดำเนินกิจกรรมทะเลาะเถาะมีความเหมาะสมกับ
นักศึกษา จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 36.36 ควรมีกิจกรรมส่งเสริมวิชาการที่หลากหลาย และมีการ

สับเปลี่ยนรูปแบบของกิจกรรมจำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 31.81 และให้มีการจัดกิจกรรมทะเลาะเถาะสู่นอกวิทยาลัยจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 19.69 ตามลำดับ

ตารางที่ 15 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมทะเลาะเถาะสูเพื่อพัฒนา
นักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษาด้านระบบการจัดการของงานกิจกรรมนักศึกษา

ข้อเสนอแนะด้านระบบการจัดการของงานกิจกรรมนักศึกษา	จำนวน(40)	ร้อยละ
1. ให้มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมทะเลาะเถาะสูอย่างทั่วถึง	14	35.0
2. ควรมีการแจกเอกสารหลักสูตรและคู่มือการจัดกิจกรรมทะเลาะเถาะสู	11	27.5
3. อยากให้มีหัวหน้ากลุ่มฮาลาเกาะอที่มีทักษะสูง เพื่อพัฒนานักศึกษาที่ยังด้อย	9	22.5
4. ให้มีการจัดกิจกรรมที่สร้างสรรค์สามารถนำไปใช้ชีวิตประจำวันได้จริง	6	15.0

ตารางที่ 15 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมทะเลาะเถาะสูเพื่อพัฒนา
นักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษาด้านระบบการจัดการของงานกิจกรรมนักศึกษาพบว่า

นักศึกษามีข้อเสนอแนะต่อจัดกิจกรรมทะเลาะเถาะสูใน 3 ลำดับแรก ดังนี้ ให้มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมทะเลาะเถาะสูอย่างทั่วถึงจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 35.0 ควรมีการแจกเอกสารหลักสูตรและคู่มือการจัดกิจกรรมทะเลาะเถาะสูจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 27.5 อยากให้มีหัวหน้ากลุ่มฮาลาเกาะอที่มีทักษะสูง เพื่อพัฒนานักศึกษาที่ยังด้อย จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 22.5 ตามลำดับ

ตารางที่ 16 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมทะเลาะเถาะสูเพื่อพัฒนา
นักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษาด้านทัศนคติของนักศึกษาต่อกิจกรรมทะเลาะเถาะสู

ด้านทัศนคติของนักศึกษาต่อกิจกรรมทะเลาะเถาะสู	จำนวน(77)	ร้อยละ
1. ให้การจัดกิจกรรมนี้ต่อไป	28	36.36
2. กิจกรรมทะเลาะเถาะสูเป็นกิจกรรมที่ดีและมีประโยชน์	21	27.27
3. กิจกรรมทะเลาะเถาะสูสร้างความเป็นพี่น้องในกลุ่มและมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	14	18.18
4. กิจกรรมทะเลาะเถาะสูพัฒนานักศึกษาและสามารถปฏิบัติได้จริงในสังคมปัจจุบัน	8	10.38
5. ให้มีการประชาสัมพันธ์แก่นักศึกษา เนื่องจากมีหลายคนที่ต้องการเข้าร่วมกิจกรรม	6	7.79

ตารางที่ 16 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุเพื่อพัฒนา นักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษาด้านทัศนคติของนักศึกษาต่อกิจกรรมหะละเกาะฮุพบว่า

นักศึกษามีข้อเสนอแนะต่อด้านทัศนคติของนักศึกษาต่อกิจกรรมหะละเกาะฮุใน 3 ลำดับแรก ดังนี้ ให้การจัดกิจกรรมนี้ต่อไปจำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 36.36 กิจกรรมหะละเกาะฮุเป็น กิจกรรมที่ดีและมีประโยชน์จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 27.27 กิจกรรมหะละเกาะฮุสร้างความเป็นพื น้องในกลุ่มและมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันคน จำนวน 14 คิดเป็นร้อยละ 18.94 ตามลำดับ

ตารางที่ 17 ประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุเพื่อพัฒนา นักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา

ประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมหะละเกาะฮุ	จำนวน(78)	ร้อยละ
1. เป็นกิจกรรมที่เสริมสร้างความรู้และสามารถพัฒนานักศึกษาได้ดี	27	34.61
2. กิจกรรมหะละเกาะฮุสร้างความเป็นพี่น้องและมีการช่วยเหลือซึ่งกัน และกัน	21	27.92
3. เป็นกิจกรรมที่ดีและอยากให้อัดอย่างต่อเนื่อง	14	18.94
4. มีการเรียนรู้เกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมหรือองค์กรทางสังคม	9	11.53
5. หลักสูตรได้ส่งเสริมให้นักศึกษาสามารถออกไปเป็นผู้นำที่ดี	7	8.97

ตารางที่ 17 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุเพื่อพัฒนา นักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษาด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุ พบว่า

นักศึกษาได้รับประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมหะละเกาะฮุใน 3 ลำดับแรก ดังนี้ เป็นกิจกรรมที่เสริมสร้างความรู้ และสามารถพัฒนานักศึกษาได้ดี จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 34.61 และ กิจกรรมหะละเกาะฮุสร้างความเป็นพี่น้องและมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จำนวน 21 คน คิดเป็น ร้อยละ 27.92 เป็นกิจกรรมที่ดีและอยากให้อัดอย่างต่อเนื่อง จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 18.94 ตามลำดับ

ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพ การสนทนา กลุ่ม(Focus Group) เพื่อหาแนวทางการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลาม ศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

5.1. ขั้นตอนการชี้แจงการสนทนากลุ่ม

เมื่อผู้ร่วมสนทนากลุ่มมาถึงสถานที่ครบถ้วน ผู้วิจัยกล่าวต้อนรับผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มและได้แนะนำผู้วิจัย แนะนำผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม ชี้แจงวัตถุประสงค์ ประเด็นการสนทนา ประโยชน์ที่ได้รับจากการสนทนากลุ่ม และเหตุผลที่ได้พิจารณาคัดเลือกผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มให้มาสนทนาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอหัวข้อเรื่องที่ศึกษาและขออนุญาตบันทึกการสนทนากลุ่มในครั้งนี้ด้วย เบื้องต้นผู้วิจัยได้นำเสนอผลการสำรวจความพึงพอใจของการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮู เพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี และข้อเสนอแนะจากผู้ตอบแบบสอบถาม จากจำนวน 295 คน ให้ผู้เข้าร่วมสนทนาได้รับทราบเป็นข้อมูลพื้นฐาน

5.2. ขั้นตอนการดำเนินการสนทนากลุ่ม

การสนทนากลุ่ม(Focus Group) เรื่อง การจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี มีกรอบและประเด็นคำถามเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ที่ผ่านการตรวจสอบจากคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย โดยมีคำถาม ดังนี้

1. แนวทางการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษาในด้านเป้าประสงค์
2. แนวทางการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ด้านคุณภาพของพี่เลี้ยงกลุ่ม
3. แนวทางการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา ในด้านหลักสูตร
4. แนวทางการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา ในด้านวิธีการดำเนินกิจกรรมหะละเกาะฮู
5. แนวทางการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา ด้านระบบการจัดการของงานกิจกรรมนักศึกษา
6. แนวทางการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา ด้านทัศนคติของนักศึกษาต่อกิจกรรมหะละเกาะฮู
7. แนวทางการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา ในด้านข้อเสนอแนะอื่นๆ

5.3. ขั้นตอนสุดท้ายของการสนทนากลุ่ม

เมื่อสิ้นสุดการสนทนากลุ่ม(Focus Group) ผู้ดำเนินการสนทนากลุ่มได้กล่าวขอบคุณผู้เข้าร่วมสนทนาที่ได้ให้ความเห็นที่เป็นประโยชน์ในการสนทนาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการสนทนากลุ่มมาวิเคราะห์ ดังนี้

5.3.1. แนวทางการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษาในด้านเป้าประสงค์

1. เป้าประสงค์ของการจัดการหะละเกาะฮุของนักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษาค่อนข้างดีมาก วิทยาลัยอิสลามศึกษาไม่มีความจำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนเป้าประสงค์เพราะว่าผลจากการประเมินนั้นนักศึกษาทุกคนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

2. ความสัมพันธ์และความเป็นพี่น้อง

การจัดการหะละเกาะฮุเป็นการสร้างความเป็นพี่น้องภายในตัว เกิดความสนิทสนมระหว่างนักศึกษาด้วยกันและกับพี่เลี้ยงอีกด้วย โดยเฉพาะรุ่นน้องปี 1 ที่เข้ามาใหม่สู่รั้วมหาวิทยาลัยนั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้มีพี่เลี้ยงเฉพาะในการดูแลอย่างใกล้ชิด เพราะเป็นการเริ่มต้นของการปรับตัวและเป็นการจูงมือสู่ในทางที่ถูกต้อง ฉะนั้นการมีกิจกรรมนี้เป็นการเริ่มต้นของน้องที่จะก้าวสู่ก้าวต่อไป เพราะก้าวแรกของนักศึกษาเป็นก้าวที่สำคัญในการใช้ชีวิตในรั้วมหาวิทยาลัย นักศึกษาสามารถที่จะปรึกษา การใช้ชีวิต การเรียนและการทำกิจกรรมได้ อีกทั้งยังก่อให้เกิดความช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างนักศึกษาได้

กิจกรรมหะละเกาะฮุยังเป็นกิจกรรมที่พัฒนานักศึกษาในการทำงานเป็นทีมผู้การทำงานองค์กรอย่างเป็นระบบได้และสมควรให้กิจกรรมหะละเกาะฮุสร้างความเป็นพี่น้องระหว่างกลุ่มด้วยไม่ใช่แค่ระหว่างกลุ่มของตนเองเท่านั้น เพราะแต่ละกลุ่มนั้นจะมีนักศึกษาเฉพาะสาขาวิชาเอกของตนเองและพี่เลี้ยงของตนเอง จำเป็นที่จะต้องมีการมีกิจกรรมระหว่างกลุ่มต่างๆให้มีความสัมพันธ์ที่ดีอันหนึ่งอันเดียวกัน

3. สร้างภาวะความเป็นผู้นำและทักษะการทำงานองค์กรได้

จากประสบการณ์กับการเข้าร่วมกิจกรรมหะละเกาะฮุ นักศึกษาจะมีความกล้าในการนำเสนอข้อมูลต่อสาธารณชนได้ มีการวิเคราะห์ข้อมูล การคัดกรองข้อมูลก่อนนำเสนอต่อ

สาธารณชน สามารถที่จะยอมรับในความคิดเห็นของผู้อื่นได้ อดทนต่อแรงเสียดทานในการถกเถียง ข้อมูลในกลุ่มด้วยกัน และมีการฝึกฝนให้นักศึกษามีการวางแผนอย่างรอบคอบในการนำเสนอต่อสาธารณชน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วเป็นการแสดงออกถึงภาวะความเป็นผู้นำของนักศึกษาและเป็นนักเผยแผ่สังฆธรรมออกสู่สังคมได้

4. การตักเตือนซึ่งกันและกัน

การเข้าร่วมกิจกรรมหะละเกาะฮุเป็นการสร้างความเป็นพี่น้องอย่างแน่นแฟ้น โดยเฉพาะสมาชิกของกลุ่มต่างๆ เกิดความรักอย่างใกล้ชิดระหว่างกัน สิ่งนี้จะทำให้การตักเตือนระหว่างเกิดขึ้นในกลุ่มหะละเกาะฮุ เมื่อมีผู้ใดจากสมาชิกในกลุ่มได้กระทำผิดต่อหลักการศาสนาอิสลาม สมาชิกมีการแนะนำระหว่างสมาชิกในกลุ่มด้วยกัน มีการตักเตือนผ่านกลุ่มหะละเกาะฮุ และอีกทั้งยังมีพี่เลี้ยงกลุ่มที่จะให้คำแนะนำ คำปรึกษาและตักเตือนสมาชิกในกลุ่มอย่างต่อเนื่อง ฉะนั้นหากหะละเกาะฮุใดมีการแนะนำอย่างต่อเนื่องแล้วหะละเกาะฮุจะมีการเปลี่ยนแปลงสู่ในทางที่ดีขึ้น

5. การเพิ่มพูนความรู้

นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมหะละเกาะฮุ จะเป็นการเพิ่มพูนความรู้จากการได้แลกเปลี่ยนการนำเสนอเนื้อหาจากรายวิชาต่างๆ โดยเฉพาะความรู้ทางศาสนาที่สามารถใช้ใน ชีวิตประจำวันและความรู้ทั่วไปด้วย และอีกประเด็นหนึ่งความรู้ที่ได้จากการนำเสนอปัญหาที่เกิดขึ้น ในสังคมปัจจุบัน นักศึกษาสามารถที่จะแสดงจุดยืนของตนเองบนพื้นฐานของความรู้และตามหลักการศาสนาอิสลาม จากสิ่งเหล่านี้ ถือว่าเป็นกระบวนการพัฒนาทางด้านสติปัญญา ฉะนั้น แนวทางการพัฒนาด้านสติปัญญาอาจให้นักศึกษาได้นำเสนอข้อมูลให้มากที่สุดผ่านการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ เพื่อเป็นข้อสรุปให้นักศึกษาได้นำไปใช้ในชีวิตประจำวันต่อไป

6. มีคุณธรรมจริยธรรม

การเข้าร่วมกิจกรรมหะละเกาะฮุเป็นการพัฒนาบุคลิกภาพ คุณธรรมจริยธรรม เป็นคนที่มีระเบียบวินัยในการปฏิบัติกิจกรรมหะละเกาะฮุ และยังคงมีจิตใจที่เสียสละอย่างสูงในการเข้าร่วมหะละเกาะฮุเพราะนักศึกษาต้องเข้าร่วมอย่างต่อเนื่องซึ่งหากพิจารณาแล้วเป็นกิจกรรมที่ใช้ระยะเวลาที่ยาวนาน แต่ถ้านักศึกษามีระเบียบและวินัยต่อตนเอง นักศึกษาสามารถที่จะยื่นหยัดการเข้าร่วมกิจกรรมต่อไปได้ และสิ่งสำคัญสมาชิกหะละเกาะฮุจะมีความหลากหลายความคิด ฉะนั้นนักศึกษาต้องสามารถที่จะเรียนรู้และเข้าใจบนพื้นฐานของความหลากหลายของสมาชิกได้

7. การขัดเกลาตนเอง

การเข้าร่วมกิจกรรมหะละเกาะฮุเป็นการขัดเกลาตนเองภายในตัว เพราะนักศึกษาจะต้องมาฟังคำตักเตือนจากเพื่อนสมาชิกในกลุ่มและพี่เลี้ยงกลุ่มสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ถือว่าเป็นการชำระดีห่ม่านของตนเองเป็นประจำ โดยเฉพาะเนื้อหาคำสอนจากการนำเสนอของสมาชิกนั้น ล้วนแล้วเป็นการตักเตือนและการชีวิตตามครรลองของอิสลามทั้งสิ้น ฉะนั้นคนที่เข้าร่วมกิจกรรมหะละเกาะฮุเป็นประจำก็จะเป็นการตักเตือนตนเองให้ใกล้ชิดกับพระเจ้าเป็นประจำ ก่อให้เกิดความยำเกรงต่อพระเจ้า และจะใช้ชีวิตอย่างระมัดระวัง เพื่อขัดเกลาตนเองสู่ผู้ศรัทธาอย่างแท้จริง

8. เป็นการเรียนรู้สำหรับนักศึกษานอกห้องเรียน

กระบวนการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุสิ่งสำคัญที่สุดนักศึกษาจะต้องแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเนื้อหาด้านวิชาการ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ชีวิต แลกเปลี่ยนประเด็นปัญหาความทุกข์สุขของสมาชิก เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกันได้อย่างเข้าใจ และการเรียนรู้จากกระบวนการหะละเกาะฮุไม่ควรที่จะให้กิจกรรมเกิดความน่าเบื่อ ให้เป็นกิจกรรมที่มีชีวิต อยู่เสมอ สร้างความเป็นเอกภาพและสามารถพัฒนาสู่การทำงานเป็นทีมได้ อีกทั้งนักศึกษาจะต้องเรียนรู้สามารถปฏิบัติตามแนวทางอิสลามเป็นอย่างดี

9. เป็นกิจกรรมที่มีความครอบคลุม

กิจกรรมหะละเกาะฮุไม่เพียงแต่เป็นกิจกรรมที่จะต้องมานั่งอ่านและทำความเข้าใจ ในเนื้อหาตามหลักสูตรรายวิชาอย่างเดียว แต่บทเรียนที่ได้รับจากหะละเกาะฮุ จะมีความครอบคลุมทางด้านร่างกาย จิตใจและสติปัญญา แม้กระทั่งการบริการและบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม นักศึกษาจะต้องมีฝึกฝนด้วยเช่นกันเพราะว่าเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรหะละเกาะฮุที่จะต้องทำประโยชน์ต่อสังคม

10. การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

การช่วยเหลือเป็นเงื่อนไขหนึ่งของกระบวนการหะละเกาะฮุ ซึ่งนักศึกษาจะต้องให้ความตระหนัก เพราะมันเป็นตัวชี้วัดของกิจกรรมหะละเกาะฮุว่าประสบความสำเร็จหรือไม่ ฉะนั้นนักศึกษาที่เป็นสมาชิกหะละเกาะฮุจะต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง การที่จะทำให้เกิดการช่วยเหลือในกลุ่มหะละเกาะฮุ มีผลมาจาก การทำความรู้จักระหว่างสมาชิก การทำความเข้าใจระหว่างสมาชิกในกลุ่ม ถ้าทั้งสองอย่างนี้ยังไม่เกิดขึ้นความช่วยเหลือก็จะไม่เกิดขึ้นอย่างแน่นอน จึงจำเป็น

สำหรับนักศึกษาจะสร้าง 2 อย่างนี้เกิดขึ้นโดยเริ่มต้นจากการสร้างความรู้จัก และ เข้าใจ ส่วนการช่วยเหลือก็จะเป็นผลที่ตามมา

5.3.2.แนวทางการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษาในด้านคุณภาพของพี่เลี้ยงกลุ่ม

ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มได้นำเสนอแนวทางการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุเพื่อพัฒนานักศึกษา ด้านคุณภาพพี่เลี้ยงกลุ่ม ดังนี้

1. เทคนิคและการบริหารกิจกรรมหะละเกาะฮุ

การจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุพี่เลี้ยงกลุ่มเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะให้กิจกรรมหะละเกาะฮุประสบความสำเร็จ ฉะนั้นพี่เลี้ยงจะต้องพัฒนาตนเองเพื่อให้พี่เลี้ยงสามารถที่จะนำพาสมาชิกกลุ่มหะละเกาะฮุสู่การบรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้

ผู้เข้าร่วมสนทนา ยังได้เสนออีกว่า พี่เลี้ยงจะต้องมีเทคนิคการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุ โดยเฉพาะการแสดงถึงความพร้อมของพี่เลี้ยง ด้านเนื้อหา การสร้างแรงจูงใจ การจัดระบบการบริหารจัดการภายในกลุ่ม การแสดงถึงความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย การมีวินัยต่อตนเองและสมาชิก การสร้างความน่าเชื่อถือด้วยการแสดงพฤติกรรมที่ดีงามและการเสริมองค์ความรู้ใหม่อย่างสม่ำเสมอสามารถที่จะตอบคำถามเกี่ยวกับความรู้เบื้องต้นได้

และอีกประการหนึ่งเรื่องเวลาของพี่เลี้ยง ต้องมีความกระตือรือร้น เป็นคนที่ตรงต่อเวลา ไม่มาช้าขณะที่มีการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุ เพราะว่า สิ่งเหล่านี้จะบ่งบอกถึงประสิทธิภาพของพี่เลี้ยงในการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุ

2. การอบรมพี่เลี้ยงและเพิ่มพูนความรู้อย่างสม่ำเสมอ

ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มได้นำเสนอว่า พี่เลี้ยงจะต้องได้รับการอบรมเตรียมความพร้อมก่อนที่จะมาดูแลกิจกรรมหะละเกาะฮุ โดยจะต้องเริ่มต้นด้วยการคัดเลือกพี่เลี้ยงที่มีความพร้อมทางด้านความรู้ บุคลิกภาพและจิตวิญญาณ มาอบรมเป็นระยะๆ ไม่ว่าจะเป็นการอบรมเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรรูปแบบการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุการเป็นผู้นำกลุ่มศึกษา การเพิ่มความรู้ใหม่ที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ปัจจุบันทั้งหมดนี้เพื่อให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

พี่เลี้ยงต้องเป็นแบบอย่างแก่สมาชิกทุกด้าน โดยเฉพาะด้านจิตวิญญาณ บุคลิกภาพ และการพัฒนาองค์กร พี่เลี้ยงจะต้องเป็นคนที่มีความสัมพันธ์ที่ดีเป็นกันเองกับสมาชิกกลุ่มศึกษาหะละเกาะฮู มีความรู้ความเข้าใจถึงระบบกิจกรรมหะละเกาะฮูอย่างถ่องแท้

3. มีภาวะความเป็นผู้นำ

ผู้เข้าร่วมสนทนาได้นำเสนอว่า ภาวะความเป็นผู้นำเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับพี่เลี้ยงใน นำพาสมาชิกในกลุ่มสู่เป้าหมาย เพราะความเข้มแข็งของกลุ่มหะละเกาะฮูส่วนหนึ่งก็มาจากผู้นำที่มีความเข้มแข็ง ฉะนั้นพี่เลี้ยงจะต้องสร้างตนเองให้มีภาวะความเป็นผู้นำ และสิ่งที่ยากให้เกิดนั้น พี่เลี้ยงต้องเป็นกันเอง ไม่มีอคติยอมรับในความคิดเห็นของผู้ มีปฏิสัมพันธ์ไมตรีที่ดีกับสมาชิกหะละเกาะฮูและพยายามแนะนำให้สมาชิกก็ต้องเป็นผู้ตามที่ดีด้วย

4. แบบอย่างที่ดีแก่สมาชิก

ผู้เข้าร่วมสนทนาได้นำเสนอว่า การเป็นแบบอย่างที่ดีคุณลักษณะหนึ่งของพี่เลี้ยงที่จะสร้างความน่าเชื่อถือแก่สมาชิก การที่สมาชิกได้เห็นภาพแบบอย่างที่ดีของพี่เลี้ยงนั่นเอง บางครั้งพี่เลี้ยงไม่จำเป็นต้องอธิบายมาก เพราะพฤติกรรมของพี่เลี้ยงได้แสดงออกอย่างชัดเจนแล้วว่าควรจะมีจริยามารยาทอย่างไร ฉะนั้น พี่เลี้ยงสมควรที่จะต้องระมัดระวังในการแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมให้สมาชิกได้เห็นเพราะจะเป็นการลดความน่าเชื่อถือแก่สมาชิก และอีกประการหนึ่งการตักเตือนสมาชิกกลุ่มหะละเกาะฮูนั้น ทุกๆเรื่องพี่เลี้ยงได้ตักเตือนแก่สมาชิก พี่เลี้ยงสามารถที่จะปฏิบัติได้ให้สมาชิกได้เห็นด้วยเพราะว่าแบบอย่างที่ดีไม่ใช่แค่บอกให้ผู้อื่น ได้ปฏิบัติแต่ตนเองนั้น ไม่ได้ปฏิบัติ ก็ไม่สามารถที่จะเป็นแบบอย่างที่ดีได้

5. มีความรับผิดชอบและความจริงใจ

ผู้เข้าร่วมสนทนาได้นำเสนอว่า พี่เลี้ยงจะต้องมีความรับผิดชอบต่อการดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะฮู เพราะว่ากิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่ใช้ระยะเวลาทำให้พี่เลี้ยงบางคนรู้เบื้อต่อการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮู ถ้าหากว่าพี่เลี้ยงไม่มีความรับผิดชอบพอ กิจกรรมนี้อาจจะประสบความสำเร็จล้มเหลวก็ได้ ฉะนั้น พี่เลี้ยงจะต้องมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายไว้ จะต้องเป็นคนที่สามารถสร้างแรงบันดาลใจแก่สมาชิกได้ เป็นคนที่มีความเสียสละคิดประโยชน์อิสลามมาเป็นอันดับแรก และสิ่งสำคัญสามารถสร้างแรงจูงใจแก่สมาชิกให้เข้าร่วมหะละเกาะฮูได้ตลอดเวลาและพี่เลี้ยงต้องมีความจริงใจต่อการดูแลกลุ่มหะละเกาะฮูถึงแม้สมาชิกจะให้ความร่วมมือหรือไม่ให้ความร่วมมือก็ตาม พี่เลี้ยงต้องมีความจริงใจอยู่เสมอต้องเป็นคนเสมอต้นเสมอปลาย และต้องคาดหวังว่าสมาชิกหะละเกาะฮูเหล่านี้จะเป็นคนที่มีคุณธรรมในอนาคต

6. มีการติดตามและประเมินผล

ผู้เข้าร่วมสนทนาได้นำเสนอว่า ประการที่หนึ่ง พี่เลี้ยงจะต้องมีการติดตามพฤติกรรมของสมาชิกอย่างใกล้ชิด ต้องรู้ว่าแต่ละคนนั้นมีนิสัยอย่างไร โดยเฉพาะในรอบหนึ่งสัปดาห์ พี่เลี้ยงต้องรู้ว่าสมาชิกไหนมีความเกี่ยวข้องกับเรื่องอะไร หากมีความเกี่ยวข้องกับสิ่งที่ผิดต่อหลักการศาสนา พี่เลี้ยงจะมีการตักเตือนด้วยวิธีการที่เหมาะสม ประการที่สองพี่เลี้ยงต้องติดตามและประเมินผลกิจกรรมในกลุ่มของตนเองว่าระดับการขับเคลื่อนหรือการดำเนินเป็นอย่างไรบ้าง การมีส่วนร่วมของสมาชิกเป็นอย่างไร และประการสุดท้ายการประเมินผลด้วยการประชุมพี่เลี้ยงทุกคนมานำเสนอข้อมูลการดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะฮุของกลุ่มต่างๆว่าเป็นอย่างไร เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกันเพื่อรู้ถึงข้อดี ข้อเสีย จุดเด่น ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะฮุแต่ละกลุ่ม

7. เป็นที่ปรึกษาและแนะนำแก่สมาชิก

ผู้เข้าร่วมสนทนาได้นำเสนอว่า พี่เลี้ยงจะต้องเป็นที่ปรึกษาแก่สมาชิกทุกคนในกลุ่ม ค่อยแนะนำสมาชิกได้ทุกเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นการเรียน การใช้ชีวิตในรั้วมหาวิทยาลัย เรื่องส่วนตัว แม้กระทั่งเรื่องการเงินก็ตามพี่สามารถเป็นที่ปรึกษาได้ทั้งสิ้น ในขณะที่เดียวกันพี่เลี้ยงจะต้องแนะนำสมาชิกทุกครั้งที่มีการพบปะของกลุ่มหะละเกาะฮุให้สมาชิกรู้สึกมีแรงบันดาลใจ รู้สึกอบอุ่นและมีแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องตามหลักการศาสนาอิสลามได้ และการแนะนำนั้นจะต้องดูสถานการณ์บริบท โอกาสและความเป็นไปได้ของสมาชิกในการที่จะรับฟังและปฏิบัติตามคำแนะนำของพี่เลี้ยง

8. ประสบการณ์และความพร้อม

ผู้เข้าร่วมสนทนาได้นำเสนอว่า พี่เลี้ยงที่ได้ดูแลกิจกรรมหะละเกาะฮุ ณ ปัจจุบัน ถ้าประเมินตามเกณฑ์แล้วอยู่ในระดับดี เพราะว่าพี่เลี้ยงเกือบทั้งหมดได้ผ่านกิจกรรมหะละเกาะฮุเป็นเวลาพอสมควร สามารถที่จะดำเนินการหะละเกาะฮุได้ แต่จะต้องมีการพัฒนาตนเองด้านความรู้และภาวะความเป็นผู้นำให้มากขึ้น และพี่เลี้ยงเกือบทุกคนมีความพร้อมและมีความจริงใจต่อการปฏิบัติกิจกรรมนี้ทำให้สมาชิกกลุ่มหะละเกาะฮุรู้ว่ามิใช่ประโยชน์มากและภูมิใจที่ได้เข้าร่วมหะละเกาะฮุของวิทยาลัยอิสลามศึกษา

5.3.3.แนวทางการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษาในด้าน

หลักสูตร

1.ความเหมาะสมของหลักสูตร

ผู้เข้าร่วมสนทนาได้นำเสนอว่า หลักสูตรในการจัดกิจกรรมที่มีอยู่ก่อนข้างคืออยู่แล้ว นักศึกษาสามารถที่จะศึกษาถึงความรู้ของหลักการอิสลาม เพราะหลักสูตรที่มีอยู่มีความครอบคลุมทุกด้านสามารถที่จะปฏิบัติใช้ในชีวิตประจำวันได้ และยังเป็นหลักสูตรที่ร่วมสมัยทันกับเหตุการณ์ปัจจุบัน แต่สิ่งที่ผู้เข้าร่วมที่เสนอเพิ่มเติม คือ เรื่องการให้ความสำคัญกับอัลกุรอาน เพราะนักศึกษาหลายคนที่ยังไม่สามารถอ่านอัลกุรอานถูกต้องตามหลักไวยากรณ์(ตัจวีด) อันนี้จะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อนักศึกษา แม้กระทั่งเขาได้จบการศึกษาไปแล้วแต่เขายังจำเป็นที่จะต้องอ่านอัลกุรอานและจะนึกถึงอัลกุรอานในช่วงบั้นปลายของชีวิต ฉะนั้นสมควรที่จะเน้นเป็นอย่างมากในเรื่องนี้ ส่วนวิชาอัลหะดิษนั้น อยากให้มีการเพิ่มเกี่ยวกับการเสียดสและ การมีจิตสาธารณะ เพราะว่า สังคมปัจจุบันเปลี่ยนไปเยอะทุกคนมุ่งหน้าสู่วิทยาการที่ทันสมัยมีเครื่องมือทางเทคโนโลยีที่คอยอำนวยความสะดวกสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องให้นักศึกษาได้เรียนรู้ในสิ่งเหล่านี้

ส่วนทางด้านคู่มือการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุนั้น เนื้อหาที่มีความครอบคลุมอยู่แล้วแต่อยากให้ทางวิทยาลัยอิสลามศึกษาได้ดำเนินการปฏิบัติอย่างครบถ้วนตามที่ปรากฏไว้ในคู่มือ เพราะนักศึกษาจะได้มีกิจกรรมที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการทำสนศึกษาด้วยกัน การเล่นกีฬาด้วยกัน การเข้าค่ายเพื่อพัฒนาร่วมกัน และอื่นๆ เป็นต้น สิ่งนี้จะเป็นสิ่งที่จะตอบโจทย์แก่นักศึกษาบางคนที่บอกว่าการเข้าร่วมหะละเกาะฮุเป็นกิจกรรมที่น่าเบื่อ สาเหตุเพราะว่าการดำเนินการกิจกรรมนั้นไม่ได้ไปตามคู่มือที่กำหนดไว้

2.มีความชัดเจนในหลักสูตร

ผู้เข้าร่วมสนทนาได้นำเสนอว่า หลักสูตรจะต้องมีความชัดเจนในระดับเนื้อหาที่มีความเหมาะสมของสมาชิก ว่าแต่ละชั้นปีนั้นจะเน้นเรื่องอะไร สมาชิกจะได้อะไรจากการเข้ากิจกรรมร่วมหะละเกาะฮุ มีการวัดระดับความรู้ของสมาชิกก่อนเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อจะได้แบ่งระดับที่ชัดเจนและให้เนื้อหาที่เหมาะสมและถูกต้องกับความต้องการของสมาชิก

3. เนื้อหาการเรียนรู้สำหรับพัฒนาสมาชิก

เนื้อหาแต่ละรายวิชาในหลักสูตรนั้นมีความเหมาะสมอยู่แล้ว แต่อยากจะเสนอเพิ่มเติมว่า อยากจะให้มีการปรับเนื้อหาที่สามารถให้สมาชิกเข้าใจได้ง่ายขึ้น รองรับความหลากหลายของสมาชิกทุกระดับและสามารถปฏิบัติได้จริงในชีวิตประจำวัน เพราะว่าผลจากการการเรียนรู้ที่ประสบความสำเร็จนั้นก็คือการปฏิบัติในความรู้ที่ได้ เรียนมานั่นเอง วิชาที่ควรจะเน้นให้มากที่สุด คือ อากิอะฮะ อัลกุรอานและจริยธรรมโดยมีการแจกเอกสารหลักสูตรหรือหนังสือในรายวิชาต่างๆ เพราะว่าทุกครั้งที่มีการจัดหะละเกาะสมาชิกสามารถทำความเข้าใจเป็นการล่วงหน้าได้ และอยากจะทำให้กิจกรรมหะละเกาะเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการเรียนการสอนรายวิชา Co Curriculum นอกจากหลักสูตรที่มีการศึกษาในกลุ่มหะละเกาะแล้ว อยากจะให้บูรณาการกับวิชาเรียนของสมาชิกด้วย เช่น การติววิชาเรียนต่างๆ เป็นต้น

4. การนำไปใช้

หลักสูตรปัจจุบันเป็นหลักสูตรที่ดีมาก แต่การนำหลักสูตรไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษานั้น จะต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบให้มีความหลากหลายมากขึ้น เพื่อให้สมาชิกเข้าใจได้ง่ายขึ้น โดยเฉพาะโลกแห่งเทคโนโลยีที่พัฒนาอย่างรวดเร็ว ที่เล็งควรเอาหลักสูตรมาปรับเพื่อให้เหมาะสมกับสังคมปัจจุบัน เพื่อให้สมาชิกมีความสนใจมากขึ้นและเข้าใจได้ง่ายขึ้น

หลักสูตรนี้วิทยาลัยอิสลามศึกษา ควรให้มีการบังคับสำหรับนักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษาทั้งหมดอย่างน้อยหนึ่งปี ที่จะต้องเข้ากลุ่มหะละเกาะ เพื่อพัฒนาสมาชิกให้มีคุณธรรมจริยธรรมและสามารถปฏิบัติตามหลักการศาสนาอิสลาม เป็นมุสลิมที่มีคุณภาพในการใช้ชีวิตในรั้วมหาวิทยาลัยและอนาคตต่อไป

5.3.4.แนวทางการจัดกิจกรรมทะเลาะเถียงเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษาในด้าน วิธีการดำเนินการทะเลาะเถียง

1.วิธีการและขั้นตอนการดำเนินการ

ผู้เข้าร่วมสนทนาได้นำเสนอว่า การดำเนินการทะเลาะเถียงที่ดำเนินการอยู่นั้นคืออยู่
แล้วแต่ สิ่งอยากเสนอให้เพิ่มในส่วนการท่องจำอัลกุรอานด้วย และอยากให้สมาชิกมีการเตรียมข้อมูล
ทุกรายวิชาที่เพื่อนจะนำเสนอในการดำเนินการทะเลาะเถียง เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ที่ผ่านการ
วิเคราะห์ สังเคราะห์ของสมาชิกในกลุ่มให้เป็นบทสรุปทำให้สมาชิกได้เข้าใจในเนื้อหามากขึ้น

ส่วนขั้นตอนการดำเนินการในทะเลาะเถียงอยากเสนอว่า ให้เริ่มด้วยการอ่าน
อัลกุรอาน อ่านอรรถาธิบายอัลกุรอาน นำเสนอรายวิชาต่างๆตามหลักสูตรที่ได้กำหนดไว้ มีการ
วิเคราะห์เนื้อหาการนำเสนอ ถอดบทเรียนและสรุปจากการนำเสนอทั้งหมด มีการแบ่งหัวข้อให้กับ
สมาชิกเพื่อไปค้นหาข้อมูลที่จะนำเสนอในรอบต่อไป และผู้ดำเนินรายการกิจกรรมทะเลาะเถียงจะต้อง
มีการสลับสับเปลี่ยนให้สมาชิกทุกคนได้มีโอกาสสัมผัสการเป็นผู้ดำเนินรายด้วยในแต่ละครั้ง

2.การเข้าร่วมขอสมาชิก

การเข้าร่วมของสมาชิก อยากให้สมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมทะเลาะเถียงสัปดาห์ละ 1 ครั้ง
อย่างต่อเนื่อง และให้ทางวิทยาลัยอิสลามศึกษากำหนดไปเลยว่า วันพุธเป็นวันกิจกรรมทะเลาะเถียง
สำหรับนักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา ไม่ใช่ให้นักศึกษาไปหาช่วงเวลาจะมาทำกิจกรรมภายในสัปดาห์
นั้น ซึ่งให้นักศึกษาไม่อยากจะทำกิจกรรมนี้ และสมาชิกทุกคนจะต้องให้ความสำคัญต่อกิจกรรมนี้ด้วย

3.เป็นแหล่งรับรู้ปัญหาและหาแนวทางแก้ไข

กิจกรรมทะเลาะเถียงสามารถที่จะเป็นแหล่งให้คำปรึกษาของสมาชิกทุกคนได้ ไม่ว่าจะ
จะเป็นเรื่องของกลุ่มหรือเรื่องส่วนตัวก็ตาม สามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระบายความทุกข์สุขของ
สมาชิก แก้ปัญหาของสมาชิกได้

4.ความสำคัญของหะละเกาะฮุ จะต้องมีการกล่าวทุกครั้งเมื่อมีการพบปะและดำเนินการหะละเกาะฮุ ถือว่าเป็นการฟื้นความลงลึ้มของสมาชิกให้กลับมาสู่ความตระหนักในการเข้าร่วมหะละเกาะฮุได้

5.มีการติดตามผลของการทำกิจกรรมหะละเกาะฮุและสรุปให้สมาชิกได้รับรู้เพื่อเป็นแนวทางแก้ไขการดำเนินการของกลุ่มว่าจะต้องพัฒนากลุ่มต่อลักษณะไหน การประเมินนี้ไม่เพียงแค่ประเมินเฉพาะกลุ่มเท่านั้นแต่จะต้องประเมินภาพรวมของกลุ่มต่างๆและนำเสนอให้พี่เลี้ยงกลุ่มไม่รับทราบด้วย และจำเป็นอย่างยิ่งจะต้องกำหนดตัวชี้วัดของการดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะฮุด้วย

6.การบริหารเวลา

กิจกรรมหะละเกาะฮุเป็นกิจกรรมที่จะเน้นความระเบียบวินัย การบริหารกลุ่มให้คงอยู่สามารถที่จะประทับประคองกลุ่มให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ สิ่งที่ยากจะเสนอว่าวิทยาลัยจะต้องกำหนดวันเวลาที่ชัดเจนในการดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะฮุ ซึ่งจะต้องไม่กระทบกับเวลาเรียนของสมาชิก เพราะว่าบางกลุ่มไม่ได้ดำเนินการกิจกรรมช่วงปลายวันพุธ ซึ่งทางกลุ่มจะต้องหาเวลาใหม่ในการดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะฮุ ทำให้นักศึกษามีผลกระทบต่อเวลาเรียนของนักศึกษาและอาจารย์บางท่านได้กำหนดเวลาเรียนช่วงปลายวันพุธเช่นกันก็มีผลกระทบต่อกิจกรรมหะละเกาะฮุเช่นกัน ฉะนั้น จะต้องให้ความกระจ่างว่า วิทยาลัยอิสลามศึกษาจะกำหนดกิจกรรมช่วงเวลาไหนเพื่อไม่ให้ทั้งสองส่วนกระทบต่อกัน และช่วงเวลาจัดกิจกรรมนักเรียนไม่ควรที่จะมาสายเพราะว่าจะให้ขาดทุนต่อการทำความเข้าใจในเนื้อหาที่สมาชิกกลุ่มได้เสนอไปแล้ว

7.รูปแบบหะละเกาะฮุที่มีความหลากหลาย

การกำหนดรูปแบบหะละเกาะฮุที่ผ่านมานั้น วิทยาลัยจะเน้นการพบปะในกลุ่มหะละเกาะฮุอย่างเดียว ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้สมาชิกกลุ่มรู้สึกน่าเบื่อ สิ่งที่ยากจะให้วิทยาลัยอิสลามศึกษา คือว่าวิทยาลัยต้องกำหนดรูปแบบที่มีความหลากหลายตามสถานการณ์และโอกาส เพราะว่า นักศึกษาที่เข้าร่วมนั้นก็มีความหลากหลายอยู่แล้ว พื้นฐานก็ไม่เท่ากัน ทำให้สมาชิกเกิดความน่าเบื่อมากขึ้น ไม่อยากเข้าร่วม แต่สิ่งที่วิทยาลัยอิสลามศึกษาจะต้องทำ เช่น มีกิจกรรมนอกสถานที่ ค่ายพักแรม ทักษะศึกษา การละหมาดร่วมกันของสมาชิกกลุ่ม กิจกรรมที่ผ่อนคลาย กิจกรรมสั้นทนาการ กีฬาและอื่นๆเป็นต้น เพื่อสร้างสมาชิกเกิดความมีความผูกพันมากขึ้นตามเงื่อนไขที่ว่า รู้จัก เข้าใจและช่วยเหลือกัน

การจัดกิจกรรมพบปะกลุ่มใหญ่นั้นอยากให้มีการสำรวจความต้องการจากนักศึกษาว่าต้องการเรื่องอะไร และควรจะทำกี่ครั้ง เพราะว่ามันเป็นความถี่มากเกินไป และช่วงฤดูการสอบนั้นอยากให้ปรับเปลี่ยนรูปแบบจากการทำหะละเกาะสุให้เป็นการติวด้วยเพราะจะได้ประยุกต์ใช้การเรียนกับกิจกรรมหะละเกาะสุไปพร้อมๆกัน

5.3.5.แนวทางการจัดกิจกรรมหะละเกาะสุเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษาในด้านการจัดการของงานกิจการนักศึกษา

1.การปฐมนิเทศพี่เลี้ยงและสมาชิก

งานกิจการนักศึกษาจำเป็นที่จะต้องมีการปฐมนิเทศพี่เลี้ยงก่อนที่จะให้พี่เลี้ยงมาดำเนินการหะละเกาะสุ จะต้องชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ เป้าหมาย แนวทางการดำเนินการ และต้องติดตามการเคลื่อนไหวของพี่เลี้ยงด้วย เพราะว่าพี่เลี้ยงบางคนไม่ได้เข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของกิจกรรมหะละเกาะสุ และจะต้องมีการอบรมพี่เลี้ยงอย่างต่อเนื่องให้เข้าใจถึงบริบทของการเป็นพี่เลี้ยงกลุ่มหะละเกาะสุ ส่วนนักศึกษานั้น งานกิจการนักศึกษาสมควรที่จะเปิดรับสมัครเฉพาะบุคคลที่มีความสนใจหรือสมัครใจที่อยากเข้าร่วมหะละเกาะสุจริงๆ มาอบรมและปฐมนิเทศ ชี้แจงให้สมาชิกทุกคนได้เข้าใจถึง วัตถุประสงค์ เป้าหมายและผลที่ได้รับจากการเข้าร่วมหะละเกาะสุ

2.การประเมินและติดตาม

งานกิจการนักศึกษาจะต้องมีการติดตามการดำเนินการหะละเกาะสุอย่างต่อเนื่อง ประเมินเป็นระยะๆ และสรุปผลทอมละ 1 ครั้ง และให้อาผลการประเมินมาชี้แจงกับนักศึกษาและพี่เลี้ยงเพื่อเป็นการพัฒนาในการจัดกิจกรรมในทอมถัดไป สามารถเป็นแนวทางในการดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะสุที่สามารถพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง ไม่ใช่ว่าพอจบหนึ่งปี งานกิจการนักศึกษาจะต้องมาเริ่มต้นนับหนึ่งใหม่ทำให้กิจกรรมไม่เกิดการพัฒนา ฉะนั้นจำเป็นที่จะต้องมาวิเคราะห์ผลการประเมินในแต่ละครั้งที่จะมาปรับเปลี่ยนรูปแบบให้เกิดการพัฒนาต่อไป

3.มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญ

งานกิจการนักศึกษาจะต้องมีประสบการณ์ในเรื่องการจัดกิจกรรมหะละเกาะสุและมีความเชี่ยวชาญในการบริหารจัดการกลุ่มหะละเกาะสุ และให้ตระหนักในภาระงานหน้าที่ความรับผิดชอบของงานที่ได้ปฏิบัติไว้ และสิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่ง งานกิจกรรมนักศึกษาจะต้องอำนวยความสะดวก

สะดวกแก่นักศึกษาที่ดำเนินการกิจกรรมของนักศึกษาด้วย อย่างน้อยมีความชัดเจนในชั่วโมงกิจกรรมว่านักศึกษาจะต้องเข้าที่ทอมที่จะครบชั่วโมงกิจกรรมเสริมหลักสูตรด้านวิชาการศึกษาทั่วไป

4.การจัดการระบบ

งานกิจกรรมนักศึกษาควรศึกษาและจัดระบบการบริหารกิจกรรมหะละเกาะฮูให้สมบูรณ์ มีแบบแผนอย่างชัดเจน ทั้งระยะสั้นและระยะยาว เพราะกิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่องหลายปีแล้ว สามารถที่จะเรียนรู้บทเรียนที่ผ่านมาพอสมควร และวันนี้งานกิจกรรมนักศึกษาคงจะต้องเข้าใจระบบการจัดการหะละเกาะฮูแล้ว ไม่ใช่ต้องนับหนึ่งทุกๆปีการศึกษาใหม่ นอกจากนี้ เรื่องการประชาสัมพันธ์จะต้องมีความชัดเจนและทั่วถึง โดยเฉพาะการดำเนินกิจกรรมตามแผนที่ได้กำหนดไว้งานกิจกรรมจะต้องพยายามทำตามแผนให้ได้เพื่อสร้างความชัดเจนให้กับสมาชิกกลุ่มสมาชิกได้

5.3.6.แนวทางการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษาในด้านทัศนคติต่อกิจกรรมหะละเกาะฮู

1.มุมมองของนักศึกษาต่อกิจกรรมหะละเกาะฮู

นักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษามีทัศนคติต่อกิจกรรมหะละเกาะฮูโดยภาพรวมแล้วมีความเห็นว่ากิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่ดีมาก มีประโยชน์ต่อวิถีชีวิตของนักศึกษาอย่างมาก นักศึกษาส่วนใหญ่ได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี และมีความคิดเห็นว่าจะต้องคงอยู่ต่อไป เพื่อรักษาความมีคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษา สามารถดัดเตือนกันและกันได้ ถึงแม้บางส่วนของนักศึกษาที่ไม่ค่อยเห็นด้วยและยังไม่ให้ความสำคัญน้อยต่อกิจกรรมนี้แต่ก็มีเพียงแค่ส่วนน้อยเท่านั้น

2.ความสนใจของนักศึกษา

กิจกรรมหะละเกาะฮูนักศึกษาจะให้ความสนใจอย่างมาก เพราะว่าส่วนหนึ่งนั้นมีความเกี่ยวข้องกับชั่วโมงกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาการศึกษาทั่วไป 30 ชั่วโมง ซึ่งเป็นภาพบังคับสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 แต่ในขณะที่เดียวกันเมื่อนักศึกษาได้สัมผัสเข้าร่วมกิจกรรมหะละเกาะฮูแล้วก็รู้สึกว่ามี ความอบอุ่น มีเพื่อนและพี่คอยให้คำปรึกษา และนักศึกษาส่วนใหญ่มีความสนใจต่อกิจกรรมมาก แต่ก็

มีบางคนที่ไม่ค่อยให้ความสนใจเนื่องจากว่าการเข้าร่วมกิจกรรมนี้เสมือนวิทยาลัยอิสลามศึกษาบังคับให้เข้าร่วม ทำให้นักศึกษาบางคนลดความสำคัญต่อกิจกรรมและมีบางคนเข้าร่วมหะละเกาะสุเพราะตามเพื่อนมา เห็นเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมนี้ก็อยากจะเข้าด้วย

3. ความรู้สึกต่อการเข้าร่วมหะละเกาะสุ

นักศึกษาที่เลือกเข้าร่วมกิจกรรมหะละเกาะสุ จะมีความรู้สึกอบอุ่น มีพี่และเพื่อนๆ ค่อยให้คำปรึกษา เป็นกลุ่มที่คอยรับฟังและหาทางออกของปัญหา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องส่วนตัวและเรื่องอื่นๆ ทุกสัปดาห์ทางพี่เลี้ยงได้สอบถามความทุกข์สุขของสมาชิกว่าเป็นอย่างไรบ้าง มีปัญหาอะไรไหม มีใครสามารถช่วยเหลือได้บ้างและทุกคนร่วมกันหาทางออกให้เพื่อนๆที่กำลังแบกปัญหาอยู่ ฉะนั้นบรรยากาศลักษณะนี้ทำให้สมาชิกจะรู้สึกไม่โดดเดี่ยว มีกำลังใจในการใช้ชีวิตต่อไป และสิ่งสำคัญเกิดความผูกพันอย่างแน่นแฟ้นมาก อยากให้กิจกรรมนี้ดำเนินการต่อไปให้นักศึกษารุ่นน้องๆ สังกัดวิทยาลัยอิสลามศึกษา และในทางกลับกันสิ่งที่เกิดความรู้สึกที่นำเบื้อต่อกิจกรรมหะละเกาะสุ นั้น เกิดจากการพบปะของกลุ่มไม่ได้เป็นไปตามแผนที่ได้กำหนดไว้ เช่น ความถี่ของการพบปะไม่สามารถดำเนินการสัปดาห์ละครั้งได้ การนำเสนอรายวิชาไม่ได้ตามภาระงานที่ได้รับมอบหมายไว้ สมาชิกไม่มีการเตรียมเนื้อหาล่วงหน้าโดยใช้การอ่านให้เพื่อนๆ ฟัง และมาเพื่อรับฟังความรู้ของพี่เลี้ยงอย่างเดียว สิ่งเหล่านี้เป็นสาเหตุที่ทำให้การดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะสุมีความรู้สึกเบื้อที่จะเข้าร่วมกิจกรรม จนกระทั่งบางคนได้กล่าวว่า ไม่ต้องการกิจกรรมนี้ด้วยซ้ำ เป็นกิจกรรมที่น่าเบื้อ

4. ประโยชน์การเข้าร่วมกิจกรรม

กิจกรรมหะละเกาะเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์มากสำหรับการพัฒนานักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา ซึ่งเป็นกระบวนการหนึ่งที่สามารถพัฒนานักศึกษาอย่างเป็นรูปธรรมให้นักศึกษาได้รับรู้ถึงสิ่งที่ได้รับในโลกนี้และโลกหน้า ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของนักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเรียน การทำกิจกรรมต่างๆ และการใช้ชีวิตตามครรลองของอิสลาม นักศึกษาได้เรียนรู้ผ่านกระบวนการวิเคราะห์และสังเคราะห์จากมุมมองหลายๆคน สิ่งที่เป็นประโยชน์มากที่สุด นักศึกษามีการพูดคุยในเรื่องศาสนามากขึ้นโดยมีการวิเคราะห์ผ่านสถานการณ์และบริบทที่เป็นอยู่ของสังคมปัจจุบัน สิ่งนี้เสมือนกับว่า นักศึกษากลุ่มนี้มีความคิดที่จะขัดเกลาและปกป้องตนเองจากสิ่งที่เป็นภัยสังคมปัจจุบัน ได้พัฒนาตนเองสู่แนวทางที่ดีขึ้น และพยายามแก้ปัญหาสังคมโดยรวมว่าสมควรที่จะแก้ปัญหาอย่างไร ซึ่งนักศึกษาได้กระตุ้นและยกระดับตนเองสู่การเอาใจใส่สังคมรอบข้าง จนกระทั่งกระบวนการตักเตือนระหว่างกัน เกิดกิจกรรมต่างๆเพื่อเป็นการแก้ปัญหาของตนเองและสังคม

การเข้าร่วมกิจกรรมเป็นการเพิ่มพูนความรู้ด้านศาสนามากขึ้นที่สามารถใช้ใน ชีวิตประจำวันได้เลยซึ่งจะมีความต่างจากการเรียนการสอนในห้องเรียนทั่วไปเพราะในห้องเรียนนั้นเรา จะเน้นถึงความเข้าใจของศาสตร์วิชาต่างๆ ไม่ได้เน้นในเรื่องของการปฏิบัติในชีวิตประจำวันมาก แต่ ในกิจกรรมหะละเกาะฮูเมื่อได้เรียนรู้แล้วจะต้องปฏิบัติเลยเพราะทุกสัปดาห์จะมีการประเมินในสิ่งที่เรา ได้ปฏิบัติว่า ตนเองได้ปฏิบัติตามวิถีอิสลามอะไรบ้าง ต่อครอบครัว เพื่อนบ้าน สังคมโดยรวมซึ่งจะมี แบบประเมินทุกสัปดาห์ ทำให้สมาชิกได้กระตุ้นตนเองต้องปฏิบัติในสิ่งนั้น ถือว่าเป็นการยกระดับอี้ หมานของตนเองที่สูงขึ้น

และกิจกรรมหะละเกาะฮูยังสามารถพัฒนาพี่เลี้ยงด้วยเช่นกัน เป็นเพิ่มทักษะของพี่ เลี้ยงให้มีคุณภาพมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการคิดเชิงวิเคราะห์ การบริหารจัดการความรู้สึกร การบริหาร จัดการของกลุ่ม การวางตัว การเป็นแบบอย่าง ภาวะความเป็นผู้นำ การเรียนรู้ถึงมนุษยสัมพันธ์ ระหว่างพี่น้อง วิธีการให้คำปรึกษา การแนะนำ การเพิ่มความรู้ทางวิชาการและทักษะการพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ เป็นสิ่งที่ได้จากกระบวนการกลุ่มที่มีอยู่อย่างครบถ้วนในกลุ่มหะ ละเกาะฮู

5.3.7.แนวทางการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา ในด้านอื่นๆ

1. นอกจากทำหะละเกาะฮูสิ่งที่อยากเสนอแนะ คือ การพานักศึกษาทำหะละเกาะฮู นอกสถานที่บ้าง เพื่อไม่ให้เกิดความเบื่อหน่ายและเพื่อสร้างแรงจูงใจให้นักศึกษาด้วย และอยากให้งาน กิจกรรมนักศึกษาจัดแข่งกีฬาของกลุ่มหะละเกาะฮู
2. อยากให้กลุ่มหะละเกาะฮูมีคุณภาพมากกว่าจำนวนของกลุ่มและอยากให้มีต่อไป
3. อยากให้พี่เลี้ยงผ่านการدريبะฮะฮูเข้าใจกระบวนการและเป้าหมายของหะละเกาะฮู
4. มีการปฐมนิเทศความสำคัญของหะละเกาะฮู
5. จัดปฐมนิเทศสร้างความเข้าใจต่อนักศึกษาก่อนเข้าร่วม
7. จัดชุดทีมผู้ดูแลหรือพี่เลี้ยงที่ผ่านระบบหะละเกาะฮูแล้ว
8. เสริมรูปแบบอื่นๆนอกจากการพบปะกันในห้องเรียน

9.การจัดเดาระะฮูให้กับกลุ่มพี่เลี้ยงให้มีความพร้อมที่จะรองรับกลุ่มนักศึกษาทะเลาะฮูและประเมินอย่างต่อเนื่อง

10.จัดรูปแบบให้มีการถอดบทเรียนเพื่อการนำมาซึ่งการดำเนินกิจกรรมต่างๆที่เหมาะสมกับกลุ่มศึกษาทุกกลุ่มที่มีอยู่และที่จะเข้ามาใหม่

11. อยากรให้ทางงานกิจการนักศึกษาจัดหนังสือให้แก่พี่เลี้ยงในแต่ละทะเลาะฮูและมีการแจกหลักสูตรหรือเอกสารประกอบการทำทะเลาะฮูให้เร็วขึ้น

Prince of Songkla University
Pattani Campus

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ในการศึกษา เรื่องการจัดกิจกรรมทะเลาะเถาะสุเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เป็นงานวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เชิงพรรณนา (Descriptive Research) และปริมาณ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการจัดกิจกรรมทะเลาะเถาะสุในอิสลาม 2) เพื่อศึกษาการจัดกิจกรรมทะเลาะเถาะสุของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ 3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมทะเลาะเถาะสุของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. เอกสารในการวิจัย คือ โดยศึกษาข้อมูลและตำราที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทะเลาะเถาะสุ เช่น อัลหะคิย หนังสือเกี่ยวกับทะเลาะเถาะสุ คู่มือทะเลาะเถาะสุและเอกสารอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับทะเลาะเถาะสุ

2. ประชากรตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาที่ร่วมกิจกรรมกลุ่มศึกษา (Islamic Studies Circle) ระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 – 4 กำลังศึกษาอยู่ในวิทยาลัยอิสลามศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จำนวนทั้งสิ้น 295 คน ประกอบด้วย นักศึกษาสาขาวิชาเอกอิสลามศึกษา นักศึกษาสาขาวิชาเอกกฎหมายอิสลาม นักศึกษาสาขาวิชาเอกครุศาสตร์อิสลาม/การสอนอิสลามศึกษา นักศึกษาสาขาวิชาเอกเศรษฐศาสตร์และการจัดการในอิสลาม นักศึกษาสาขาวิชาเอกตะวันออกกลางศึกษาและนักศึกษสาขาวิชาเอกอิสลามศึกษาหลักสูตรนานาชาติ ส่วนการสนทนากลุ่ม (Focus group) โดยมีกลุ่มตัวอย่าง พี่เลี้ยงนำกิจกรรมทะเลาะเถาะสุ ปีการศึกษา 2558 จำนวน 20 คนและผู้ที่เคยเป็นพี่เลี้ยงนำทะเลาะเถาะสุ จำนวน 10 คน รวมทั้งหมด จำนวน 30 คน

3. เครื่องมือการวิจัยในครั้งนี้ มี 2 ส่วน คือ 1. ใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษาที่มีต่อการจัดกิจกรรม ทะเลาะเถาะสุเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ โดยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าทดสอบ t และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป 2.แบบภาษณ์เชิงสนทนากลุ่ม (Focus group) เพื่อหาแนวทางการจัดกิจกรรม ทะเลาะเถาะสุ เพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โดยนำผลการสรุปจากความคิดเห็นของนักศึกษา มานำเสนอในเวทีสนทนากลุ่ม (Focus group) เพื่อหาแนวทางการจัดกิจกรรม ทะเลาะเถาะสุเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

สรุปผลการวิจัย

สรุปในวัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูในอิสลาม พบว่าการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูในอิสลามเกิดขึ้นตั้งแต่สมัยท่านนะบีมุหัมมัด ﷺ ยุคเศาะฮาบะฮ์ ตาบิอิน ซึ่งเป็นกิจกรรมพัฒนาและขัดเกลาคนุษย์ให้มีความสมบูรณ์และครอบคลุมทุกด้าน การจัดกิจกรรมหะละเกาะฮู มี 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1. พี่เลี้ยง (มูร็อบบีย) เป็นผู้ที่ดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะฮูเพื่อขัดเกลาสมาชิก ซึ่งมุ่งเน้นในการสร้างมุสลิมที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม ด้วยการดูแลการพัฒนาชี้แนะแนวทาง ให้คำปรึกษาและเสริมสร้างศักยภาพของสมาชิกกลุ่มศึกษา เป็นผู้ที่มีความรู้ด้านหลักการศาสนา มีความรู้ความเข้าใจบริบทสังคมปัจจุบัน มีความรู้ทางด้านจิตวิทยา เข้าถึงความสามารถและรู้สภาพแวดล้อมบริบทของสมาชิก ซึ่งมีแนวทางของพี่เลี้ยงกลุ่มที่ประสบความสำเร็จ คือ การเตรียมความพร้อมของพี่เลี้ยง (มูร็อบบีย) การพัฒนาพี่เลี้ยง (มูร็อบบีย)อย่างต่อเนื่อง การสร้างความน่าเชื่อถือและมีอำนาจดึงดูดใจ การสร้างแรงจูงใจและแรงบันดาลใจแก่สมาชิก มีความเข้าใจสมาชิกอย่างลึกซึ้ง มีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันกับสมาชิก มีระเบียบวินัยในการดำเนินการ มีการมอบหมายงานที่มีประสิทธิภาพ พัฒนาด้านจิตวิญญาณพร้อมๆกับสมาชิก และจะต้องขับเคลื่อนกลุ่มหะละเกาะฮูอย่างเป็นระบบ

2. สมาชิกกลุ่ม (มูตะร็อบบีย) เป็นผู้ที่ได้รับการคัดเลือกให้ปฏิบัติตามกระบวนการพัฒนาปัจเจกบุคคลสู่เป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ โดยมีเงื่อนไขของสมาชิก คือ เป็นบุคคลที่รักษาความสะอาดและเรียบร้อย มีความพร้อมที่จะรับฟังคำชี้แนะและปฏิบัติตามโปรแกรมพัฒนาสมาชิกที่ได้จัดตารางไว้ มีความมุ่งมั่นที่จะเปลี่ยนแปลงตนเองและผู้อื่น ปฏิบัติการละหมาดให้ครบห้าเวลา มีความเห็นอกเห็นใจต่อปัญหาต่างๆในโลกอิสลาม เป็นนักสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกและชุมชน เพื่อจะปฏิบัติตามหะละเกาะฮูได้อย่างเต็มรูปแบบ

3. หลักสูตรของการดำเนินการหะละเกาะฮู เป็นกลไกที่จะนำสมาชิกสู่เป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ เป็นกรอบของการพัฒนาสมาชิกให้สมบูรณ์และครอบคลุมทุกด้าน เช่น ด้านหลักศรัทธา หลักศาสนบัญญัติ ประวัติศาสตร์ จริยธรรม อัลกุรอาน ข่าวสถานการณ์และเหตุการณ์ต่างๆที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่อยู่รอบตัวเรา พร้อมด้วยการฝึกฝนทักษะการวิเคราะห์ สังเคราะห์ การทำงานเป็นทีมและการให้คำปรึกษากันและกันได้

4. วิธีการดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะฮู เป็นขั้นตอนหรือวิธีการปฏิบัติกิจกรรมหะละเกาะฮู การนำเสนอแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่มศึกษา เป็นการบูรณาการระหว่างกิจกรรมความรู้และพัฒนาจิตวิญญาณ ให้สมาชิกได้ซึมซับเข้าสู่หัวใจ ซึ่งจะประกอบด้วย การแบ่งสมาชิกและความถี่ วิธีการดำเนินกลุ่มศึกษา ข้อปฏิบัติหรือกฎระเบียบในการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม

หะละเกาะฮู รูปแบบหรือขั้นตอนการดำเนินการกิจกรรมกลุ่มหะละเกาะฮู การบริหารจัดการเวลา ที่เริ่มต้นโดยพี่เลี้ยง การลงโทษและการให้รางวัล เป็นต้น

วัตถุประสงค์ ที่ 2 เพื่อศึกษาการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

การจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โดยวิธีการวิจัยเชิงสำรวจเก็บจากแบบสอบถาม สรุปได้ดังนี้

นักศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ในด้านเป้าประสงค์ ผลปรากฏว่า นักศึกษาได้เรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพี่น้องในกลุ่มมากขึ้นมีค่าสูงสุด อยู่ในระดับมาก (\bar{x}) = 4.04 , S.D. = .711 รองลงมา และนักศึกษาได้เรียนรู้เกี่ยวกับการช่วยเหลือซึ่งกันและกันและเอื้ออาทรต่อกันอยู่ในระดับมาก (\bar{x}) = 4.04 , S.D. = .766 และนักศึกษาได้เรียนรู้เกี่ยวกับหลักอาภิศะฮะเพิ่มเติมอยู่ในระดับมาก (\bar{x}) = 4.00, S.D. = .445ตามลำดับ

นักศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในด้านคุณภาพของพี่เลี้ยงกลุ่ม ผลปรากฏว่า พี่เลี้ยงกลุ่มเป็นคนที่รักษามุสลิมภาพที่ดีงามแต่งกาย สุภาพเรียบร้อยมีค่าสูงสุด อยู่ในระดับมาก (\bar{x}) = 4.10, S.D. = .678 รองลงมา พี่เลี้ยงกลุ่ม มีการสื่อสารที่ดีกับสมาชิกกลุ่มศึกษาหะละเกาะฮู มีการชี้แนะในสิ่งที่ดีอย่างสม่ำเสมอและมีการสื่อสารด้วยระบบสารสนเทศหรือสังคมออนไลน์ อยู่ในระดับมาก มีค่า (\bar{x}) = 4.07, S.D. = .734 และพี่เลี้ยงกลุ่ม เป็นคนที่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับสัญญาต่างๆ มีความอดทนอยู่เสมอและจะไม่แสดงอาการเหน็ดเหนื่อยต่อหน้าสมาชิกอยู่ในระดับมากมีค่า (\bar{x}) = 4.03, S.D. = .699 ตามลำดับ

นักศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในด้านหลักสูตรผลปรากฏว่า นักศึกษามีการเรียนรู้เกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมหรือองค์กรทางสังคมในการเผยแพร่สัจธรรมของอิสลามมีค่าสูงสุด อยู่ในระดับมาก (\bar{x})=4.00, S.D. = .700 รองลงมา นักศึกษามีการเรียนรู้วิเคราะห์ และสังเคราะห์ บทเรียนทางด้านวัจนะของท่านนบีในกลุ่มศึกษาเป็นอย่างดีอยู่ในระดับมาก (\bar{x})= 3.89, S.D. = .684 และ นักศึกษามีการเรียนรู้วิเคราะห์ และสังเคราะห์บทเรียนจากสถานการณ์โลกมุสลิมปัจจุบันและเหตุการณ์ทั่วไปในกลุ่มศึกษาอยู่ในระดับมาก (\bar{x})= 3.88, S.D. = .747 ตามลำดับ

นักศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในด้านวิธีการดำเนินกิจกรรมหะละเกาะฮู ผลปรากฏว่า มีการทบทวนตนเองด้านจิตวิญญาณและมีการร่วมติดตามสอบถามความทุกข์สุขของสมาชิกในกลุ่มศึกษาอย่างสม่ำเสมอเมื่อมีการพบปะมีค่าสูงสุด อยู่ในระดับมาก (\bar{x})= 4.04 , S.D. = .687 รองลงมา การจัดกิจกรรมการหะละเกาะฮูจะใช้ระยะเวลา 1-2 ชั่วโมงช่วงบ่ายวันพุธหรือ

ช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งภายในสัปดาห์อยู่ในระดับมาก (\bar{x}) = 3.99, S.D. = .749 และ พี่เลี้ยงกลุ่มมีการสรุปทุกครั้งหลังจากการอภิปรายผลของสมาชิก อยู่ในระดับมาก (\bar{x}) = 3.97, S.D. = .694 ตามลำดับ นักศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในด้าน ระบบการจัดการของงานกิจกรรม นักศึกษาผลปรากฏว่า มีการกำหนดเวลาอย่างชัดเจนและอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุมีค่าสูงสุด อยู่ในระดับมาก (\bar{x}) = 3.86, S.D. = .759 รองลงมา มีเอกสารเพื่อบันทึกการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุกลุ่มศึกษาทุกครั้งที่มีการพบปะและติดตาม ประเมินผลการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุอย่างต่อเนื่องอยู่ในระดับมาก (\bar{x}) = 3.84, S.D. = .776 และ มีการประเมินและสรุปผลภาพรวมของการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุโดยนักศึกษามีส่วนร่วมในการประเมินและสรุปผลการดำเนินการอยู่ในระดับมาก (\bar{x}) = 3.81, S.D. = .745 ตามลำดับ

นักศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในด้านทัศนคติของนักศึกษาต่อกิจกรรมหะละเกาะฮุ ผลปรากฏว่า กิจกรรมหะละเกาะฮุเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษาและให้การจัดกิจกรรมนี้ต่อไปมีค่าสูงสุด อยู่ในระดับมาก (\bar{x}) = 4.07, S.D. = .757 รองลงมา ความรู้ที่ได้จากการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ได้อยู่ในระดับมาก (\bar{x}) = 4.01, S.D. = .749 และ กิจกรรมหะละเกาะฮุเป็นกิจกรรมที่ดีและมีประโยชน์ต่อการพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษาอยู่ในระดับมาก (\bar{x}) = 4.01, S.D. = .756 ตามลำดับ

นักศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลรวม การจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุเพื่อพัฒนานักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ผลปรากฏว่า ด้านคุณภาพของพี่เลี้ยงกลุ่มมีค่าสูงสุด อยู่ในระดับมาก (\bar{x}) = 3.99, S.D. = .490 รองลงมา ด้านทัศนคติของนักศึกษาต่อกิจกรรมหะละเกาะฮุ อยู่ในระดับมาก (\bar{x}) = 3.97, S.D. = .546 และ ด้านเป้าประสงค์อยู่ในระดับมาก (\bar{x}) = 3.92, .464 ตามลำดับ

วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษา จำแนกตามเพศและชั้นปีต่อการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มีผลวิเคราะห์ ดังนี้

ความคิดเห็นของนักศึกษา จำแนกตามเพศ ผลการวิเคราะห์ความแตกต่าง ต่อการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พบว่า ในภาพรวมไม่มีความแตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านไม่มีความแตกต่างกันทั้งเพศชาย และหญิง

ความคิดเห็นของนักศึกษา ความแตกต่างชั้นปีต่อการจัดกิจกรรมทะเลาะเถาะสุ เพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พบว่า ในภาพรวมชั้นปี ไม่มี ความแตกต่างกัน และเมื่อพิจารณา พบว่า ด้านคุณภาพของพี่เลี้ยงกลุ่ม และด้านทัศนคติของ นักศึกษาต่อกิจกรรมทะเลาะเถาะสุแตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญ 0.05 ส่วนในด้านที่ไม่แตกต่าง กัน ได้แก่ ด้านเป้าประสงค์ ด้านหลักสูตรด้านวิธีการดำเนินกิจกรรมทะเลาะเถาะสุด้านระบบ การจัดการของงานกิจกรรมนักศึกษา ส่วนด้านคุณภาพของพี่เลี้ยงกลุ่ม และด้านทัศนคติของ นักศึกษาต่อกิจกรรมทะเลาะเถาะสุมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 จำนวน 2 คู่ดังนี้ ชั้นปีที่ 1 กับ ชั้นปีที่ 2 และชั้นปีที่ 1 กับ ชั้นปีที่ 3

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมแบบสอบถามปลายเปิด(Open Ended Questions) สำหรับ ผู้ตอบแบบสอบถามโดยให้แสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมทะเล าะเถาะสุเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) สรุปได้ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมทะเลาะเถาะสุเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษาด้านเป้าประสงค์ พบว่า นักศึกษามีข้อเสนอแนะต่อการจัดกิจกรรม ทะเลาะเถาะสุใน 3 ลำดับแรก ดังนี้ เป็นกิจกรรมที่ดี มีประโยชน์ และได้รับความรู้เพิ่มมากขึ้น จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 34.61 และ ควรที่จัดให้มีความต่อเนื่องมากกว่านี้ ไม่ใช่จัดขึ้นให้เป็น เพราะกิจกรรม 21 คน คิดเป็นร้อยละ 27.92 ให้มีการประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึง เนื่องจากมีนักศึกษา หลายคนที่มีความต้องการการเข้าร่วมกิจกรรมฮาเลาะเถาะสุที่จัดขึ้น 14 คน คิดเป็นร้อยละ 18.94 ตามลำดับ

2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมทะเลาะเถาะสุเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษาด้านคุณภาพของพี่เลี้ยงกลุ่ม พบว่า นักศึกษามีข้อเสนอแนะต่อจัดกิจกรรม ทะเลาะเถาะสุใน 3 ลำดับ ดังนี้ อยากรให้อาจารย์เป็นผู้ดูแลทะเลาะเถาะสุในแต่ละกลุ่มเพื่อจะได้สร้าง ความสัมพันธ์ไปด้วย จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 32.65 และ ให้พี่เลี้ยงกลุ่มเป็นมุสลิมะฮ์(ผู้หญิง) และมีความรู้ศาสนาเป็นอย่างดี และสามารถให้คำปรึกษา จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 24.48 และพี่เลี้ยงกลุ่ม ควรมีบุคลิกภาพที่ดูงามแต่งกาย สุภาพเรียบร้อย จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 18.36 ตามลำดับ

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมทะเลาะเถาะสุเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษาด้านหลักสูตรพบว่า นักศึกษามีข้อเสนอแนะต่อจัดกิจกรรมทะเลาะเถาะสุใน 3 ลำดับแรก ดังนี้ หลักสูตรที่ได้ดำเนินการปัจจุบันมีความเหมาะสมกับนักศึกษา จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 36.11 หลักสูตรมีการส่งเสริมให้นักศึกษาได้เรียนรู้จากสถานการณ์โลกมุสลิม

ปัจจุบัน จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 และมีการเรียนรู้เกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมหรือองค์กรทางสังคม จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 19.44 ตามลำดับ

4. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูเพื่อพัฒนานักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษาด้านวิธีการดำเนินกิจกรรมหะละเกาะฮู พบว่า นักศึกษามีข้อเสนอแนะต่อจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูใน 3 ลำดับแรก ดังนี้ วิธีการดำเนินกิจกรรมหะละเกาะฮู มีความเหมาะสมกับนักศึกษา จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 36.36 ควรมีกิจกรรมส่งเสริมวิชาการที่หลากหลายและมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบของกิจกรรมจำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 31.81 และให้มีการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮู นอกวิทยาลัยอิสลามศึกษา จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 19.69 ตามลำดับ

5. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูเพื่อพัฒนานักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษาด้านทัศนคติของนักศึกษาต่อกิจกรรมหะละเกาะฮู พบว่า นักศึกษามีข้อเสนอแนะต่อด้านทัศนคติของนักศึกษาต่อกิจกรรมหะละเกาะฮูใน 3 ลำดับแรก ดังนี้ ให้มีการจัดกิจกรรมนี้ต่อไปจำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 36.36 กิจกรรมหะละเกาะฮูเป็นกิจกรรมที่ดีและมีประโยชน์จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 27.27 กิจกรรมหะละเกาะฮู สร้างความเป็นพี่น้องในกลุ่มและมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันคน จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 18.94 ตามลำดับ

6. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูเพื่อพัฒนานักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษาด้านทัศนคติของนักศึกษาต่อกิจกรรมหะละเกาะฮู พบว่า นักศึกษาได้รับประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมหะละเกาะฮูใน 3 ลำดับแรก ดังนี้ เป็นกิจกรรมที่เสริมสร้างความรู้และสามารถพัฒนานักศึกษาได้ดี จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 34.61 และ กิจกรรมหะละเกาะฮู สร้างความเป็นพี่น้องและมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 27.92 เป็นกิจกรรมที่ดีและอยากให้ออกมาจัดอย่างต่อเนื่อง จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 18.94 ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ 3 เสนอแนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จากการสนทนากลุ่ม (Focus group) สรุปได้ดังนี้

1.แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ด้านเป้าประสงค์ คือ

1.1.วิทยาลัยอิสลามศึกษาให้คงอยู่เป้าประสงค์เดิมที่ได้ดำเนินการที่ผ่านมา

1.2.วิทยาลัยอิสลามศึกษาจะต้องเน้นกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ในกลุ่มศึกษาหะละเกาะฮูให้รู้จักถึงแก่นแท้ของความเป็นพี่น้อง

1.3.วิทยาลัยอิสลามศึกษามีการพัฒนาด้านภาวะความเป็นผู้นำอย่างเป็นทางการและนักศึกษานำเสนอข้อมูลด้วยความมั่นใจ

1.4. วิทยาลัยอิสลามศึกษาต้องมีการสร้างกระบวนการตักเตือนระหว่างนักศึกษาให้เกิดขึ้นเป็นรูปธรรม

1.5. วิทยาลัยอิสลามศึกษา จะต้องมีการกำหนดตัวชี้วัดให้ชัดในการประเมินนักศึกษาด้านคุณธรรมจริยธรรม

1.6. การเรียนรู้ของนักศึกษาในกลุ่มหะละเกาะฮุจะต้องให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ เนื้อหาการนำเสนอให้ได้ข้อสรุปที่ตกผลึกจากกระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิก

1.7. วิทยาลัยอิสลามศึกษาต้องกำหนดกิจกรรมการขัดเกลาจิตใจในเชิงปฏิบัติการเพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้จากการสัมผัสจริง

1.8. วิทยาลัยอิสลามจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุในรูปแบบต่างๆทั้งในและนอกห้องเรียนด้วย

1.9. วิทยาลัยอิสลามศึกษาจัดกิจกรรมให้ครอบคลุมทั้ง สติปัญญา จิตวิญญาณและร่างกาย

1.10. วิทยาลัยอิสลามศึกษาต้องสร้างกระบวนการให้นักศึกษาในกลุ่มหะละเกาะฮุเกิดความช่วยเหลือกันและกันได้

2. แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ด้านพี่เลี้ยง คือ

2.1. พี่เลี้ยงจะต้องมีเทคนิคการบริหารและการจัดการกลุ่มศึกษาหะละเกาะฮุ

2.2. มีการอบรมพี่เลี้ยงและเพิ่มพูนความรู้อย่างสม่ำเสมอ

2.3. พัฒนาศักยภาพภาวะความเป็นผู้นำของพี่เลี้ยงกลุ่มศึกษาหะละเกาะฮุ

2.4. ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเป็นแบบอย่างที่ดีและสร้างความน่าเชื่อถือแก่สมาชิกกลุ่มศึกษาหะละเกาะฮุ

2.5. คัดเลือกพี่เลี้ยงที่มีใจอาสา มีความรับผิดชอบ มีความจริงใจและตั้งใจที่จะเสียสละในการเป็นพี่เลี้ยงนำหะละเกาะฮุนักศึกษา

2.6. พี่เลี้ยงมีการประเมินตนเองและประเมินสมาชิกในกลุ่มหะละเกาะฮุอย่างสม่ำเสมอ

2.7. พี่เลี้ยงสามารถเป็นที่ปรึกษาและแนะนำสมาชิกในกลุ่มศึกษาหะละเกาะฮุเกี่ยวกับการใช้ชีวิตในรั้วมหาวิทยาลัยได้

2.8. พี่เลี้ยงมีการพัฒนาตนเองและค้นหาประสบการณ์ใหม่เกี่ยวกับการจัดการและการดูแลหะละเกาะฮุอยู่เสมอ

2.9. พี่เลี้ยงจะต้องมีความพร้อมทุกๆด้านที่จะนำกลุ่มศึกษาหะละเกาะฮุได้

3. แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมทะเลาะเถาะของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ด้านหลักสูตร ดังนี้

3.1. ให้ดำเนินการตามหลักสูตรเดิมเนื่องจากเป็นหลักสูตรมีความครอบคลุมและสมบูรณ์

3.2. ให้เน้นการอ่านอัลกุรอานให้ถูกต้องตามหลักการอ่านเพื่อพัฒนาศักยภาพนักศึกษาให้สามารถอ่านอัลกุรอานได้

3.3. ให้เน้นกิจกรรมในเชิงปฏิบัติที่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตรครบถ้วนอย่างเป็นรูปธรรม

3.4. ให้มีการแยกหลักสูตรทะเลาะเถาะตามระดับชั้นปีให้ชัดเจนและเน้นหนักเนื้อหาของแต่ละชั้นปีนั้นให้ชัดเจนด้วย

3.5. ให้มีการปรับเนื้อหาเพื่อให้สมาชิกเข้าใจได้ง่ายขึ้น และสามารถรองรับสมาชิกที่มีความรู้ต่างระดับได้

3.6. กิจกรรมทะเลาะเถาะให้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการเรียนการสอน ต้องเปิดอย่างน้อยหนึ่งภาคการศึกษา เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการทะเลาะเถาะ

3.7. การนำไปใช้หลักสูตรนั้นสมควรให้มีการประยุกต์ใช้กับเทคโนโลยีสมัยใหม่ด้วย

3.8. ให้มีการบังคับนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษาเข้าร่วมทะเลาะเถาะทุกคน โดยเฉพาะนักศึกษาชั้นปีที่ 1 เพื่อให้นักศึกษาได้รับการพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรมจากกระบวนการกิจกรรมทะเลาะเถาะ

4. แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมทะเลาะเถาะของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ด้านวิธีการดำเนินการ ดังนี้

4.1. การเริ่มต้นกิจกรรมทะเลาะเถาะให้เริ่มต้นด้วยการอ่านอัลกุรอาน อรรถาธิบายตามด้วยรายวิชาต่างๆตามหลักสูตร ข่าวดสาร จบด้วยการสรุปผลเพื่อเป็นข้อคิดในการดำเนินชีวิต

4.2. ให้สมาชิกทุกคนได้วิพากษ์เนื้อหาทุกครั้งที่มีการนำเสนอจากสมาชิกที่รับผิดชอบเพื่อเป็นการขยายผลเนื้อหาให้ตกผลึก

4.3. การจัดกิจกรรมทะเลาะเถาะให้จัดบ่อยวันพุธเท่านั้นเพื่อเป็นที่รู้กันว่าเป็นช่วงเวลากิจกรรมทะเลาะเถาะ

4.4. กิจกรรมทะเลาะเถาะให้เป็นแหล่งแห่งคำปรึกษาหารือ รับผิดชอบต่อปัญหา ร่วมกันค้นหาแนวทางแก้ไขปัญหของสมาชิก

4.5. มีกระบวนการติดตาม ประเมินผลและสรุปผลของการดำเนินงาน กิจกรรมทะเลาะเถาะเป็นรายกลุ่มและรายบุคคล

4.6. มีการเน้นระเบียบวินัยนักศึกษา การบริหารเวลา การแต่งกายและพฤติกรรมชีวิตประจำวันของนักศึกษา ทั้งในเวลาเรียนและทำกิจกรรม

4.7. มีการจัดหะละเกาะฮุในรูปแบบที่หลากหลาย มีทั้งวิชาการและนันทนาการ ทั้งในและนอกมหาวิทยาลัย

5. แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ด้านงานกิจกรรมนักศึกษา ดังนี้

5.1. มีการปฐมนิเทศสมาชิกนักศึกษา พี่เลี้ยงเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ การดำเนินการของกิจกรรมหะละเกาะฮุ

5.2. มีการประเมินติดตามและสรุปผลของการดำเนินงานแล้วนำมาวิเคราะห์และแก้ไขต่อไป

5.3. งานกิจการนักศึกษาต้องมีประสิทธิภาพและมีความเชี่ยวชาญในการบริหารจัดการกิจกรรมหะละเกาะฮุ

5.4. มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบมีแบบแผนชัดเจนและจัดการดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะฮุอย่างลงตัว

6. แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ด้านทัศนคติ ดังนี้

6.1. มีการสร้างทัศนคติที่ดีแก่สมาชิกนักศึกษาในการเข้าร่วมกิจกรรมหะละเกาะฮุ

6.2. สร้างแรงจูงใจให้สมาชิกนักศึกษาเกิดความสนใจต่อกิจกรรมหะละเกาะฮุโดยมีการบังคับในหลักสูตรวิชาเรียนหรือมีชั่วโมงกิจกรรม

6.3. มีการสร้างความอบอุ่นแก่สมาชิกนักศึกษาในการเข้าร่วมกิจกรรมหะละเกาะฮุ สมาชิกนักศึกษามีความเชื่อมั่นในการใช้ชีวิตของกลุ่มกิจกรรม

6.4. เป็นแหล่งเรียนรู้ศาสนาสู่การปฏิบัติในชีวิตประจำวันของนักศึกษา

6.5. เป็นแหล่งหรือกลไกในการสร้างภาวะความเป็นผู้นำของนักศึกษาและพี่เลี้ยง

7. แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ด้านอื่นๆ ดังนี้

7.1. สร้างเสริมและแรงบันดาลใจแก่พี่เลี้ยงและสมาชิกสมาชิกเสมอ

7.2. เสริมคุณภาพกิจกรรมหะละเกาะฮุโดยสร้างระบบการจัดการและเผยแพร่สู่สังคมออนไลน์

7.3. มีการถอดบทเรียนของแต่ละกลุ่มในการดำเนินการกิจกรรม
หะละเกาะฮุ

7.4. มีการแจกเอกสารประกอบกิจกรรมให้ครบถ้วนทุกกลุ่มกิจกรรม
หะละเกาะฮุ

อภิปรายผล

จากการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การศึกษาข้อมูลเชิงสำรวจและสนทนากลุ่ม เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มีสาระสำคัญ ดังนี้

การจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุในอิสลาม

การจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุในอิสลาม เป็นกระบวนการขัดเกลาและพัฒนามนุษย์ให้มีความรู้และคุณธรรมจริยธรรม ในการดำรงชีพตามครรลองของอิสลามอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งได้ริเริ่มในสมัยของท่านนะบีมุหัมมัด ﷺ ในช่วงสามปีแรกที่ท่านนะบี ﷺ เผยแผ่อิสลามแบบลับๆ ท่านนะบี ﷺ ใช้วิธีการหะละเกาะฮุเพื่อเป็นกลไกในการอบรม ขัดเกลา เรียนรู้และพัฒนาบรรดาสะหะบะฮะฮุ จนกระทั่งบรรดาสะหะบะฮะฮุได้เข้าใจพร้อมกับได้ปฏิบัติใช้ชีวิตตามครรลองของอิสลามและแพร่ขยายงานอะวะฮะฮุ (เผยแผ่) จากแบบลับๆ เป็นแบบเปิดเผย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อะมัด สะบีบ ซาฟีอีย์ (Amad Habib Syafei , 2012) ได้กล่าวว่า กิจกรรมหะละเกาะฮุเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน โดยเฉพาะการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับอิสลาม การศึกษาอิสลาม สอดคล้องกับแนวคิด ซอลิคีน ของ (Solikhin : 2006) ได้กล่าวว่า หะละเกาะฮุเป็นการนั่งเพื่อสนทนาในสิ่งที่เป็นปัญหาปัจจุบัน เสริมสร้างองค์ความรู้ ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม พัฒนาปัจเจกบุคคลของมุสลิม ในด้าน อี้มาน(ศรัทธา) ความรู้ จิตวิญญาณ และทักษะต่างๆ และยังมีหลักฐานจากหะดิษของท่านรَسُولุลลอฮ์ ﷺ ที่ว่า

((عَنْ أَبِي وَقْدِ اللَّيْثِيِّ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْنَمَا هُوَ جَالِسٌ فِي الْمَسْجِدِ وَالنَّاسُ مَعَهُ إِذْ أَقْبَلَ ثَلَاثَةٌ نَعْرًا، فَأَقْبَلَ اثْنَانِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَدَهَبَ وَاحِدٌ، قَالَ: فَوَقَفَا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَأَمَّا أَحَدُهُمَا: فَرَأَى فُرْجَةَ فِي الْحَلْقَةِ فَحَلَسَ فِيهَا، وَأَمَّا الْآخَرُ: فَحَلَسَ خَلْفَهُمْ، وَأَمَّا الثَّلَاثُ: فَأَدْبَرَ ذَاهِبًا، فَلَمَّا فَرَغَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: أَلَا

أُخْرِكُمْ عَنِ النَّفْرِ الثَّلَاثَةِ؟ أَمَا أَحَدُهُمْ فَأَوْى إِلَى اللَّهِ فَأَوَاهُ اللَّهُ، وَأَمَا الْآخَرُ فَاسْتَحْيَا فَاسْتَحْيَا اللَّهُ مِنْهُ، وَأَمَا الْآخَرُ فَأَعْرَضَ فَأَعْرَضَ اللَّهُ عَنْهُ))

ความว่า จากท่านอบีวาqid อัลลัยซี เล่าว่า ครั้งหนึ่งท่านนะบี^ﷺ นิ่งอยู่ใน มัสยิดและมีกลุ่มคนห้อมล้อมท่าน ได้มีชายสามคนเดินเข้ามา มีจำนวนสอง คนที่เดินเข้าหาท่านนะบี^ﷺ ส่วนอีกคนหนึ่งเดินไปทางอื่น ผู้รายงาน กล่าวว่ สองคนนั้นได้เข้ามาหยุดยืนตรงหน้าท่านนะบี^ﷺ หนึ่งในจำนวน นั้นได้เห็นที่ว่างในหะละเกาะฮู เขาก็รีบไปนั่งที่ว่างนั้น และอีกคนหนึ่งไป นั่งข้างหลังพวกเขา ส่วนคนที่สามได้หันกลับไป เมื่อท่านนะบี^ﷺ ได้เสร็จ จากภารกิจ ท่านนะบี^ﷺ ก็ได้กล่าวมีความว่า “ฉันจะบอกแก่พวกท่านฟัง เรื่องชายสามคนเอาไหม? คนหนึ่งมุ่งไปหาอัลลอฮู ^ﷻ เพื่อให้หา ที่พักพิงแก่เขา พระองค์ได้ให้ที่พักพิงแก่เขา อีกคนหนึ่งรู้อภัย อัลลอฮู ^ﷻ จึงอภัยเขา และอีกคนหนึ่งนั้น อัลลอฮู ^ﷻ เบือนหนีจากเขา ”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy 1998 : 66)

จากหะดิษข้างต้น สามารถที่จะเข้าใจได้ว่ากิจกรรมหะละเกาะฮู มิได้เป็นคนรุ่น หลังคิดค้นแต่เป็นแบบแผนของท่านนะบี^ﷺ มุหัมมัด ^ﷺ ที่ได้ออกแบบกิจกรรมมานานถึง 1,400 กว่าปีมาแล้ว จนถึงปัจจุบัน แต่ก็ยังสามารถใช้ได้ ซึ่งอาจจะมีกรปรับเปลี่ยนแบบให้เหมาะสมกับ บริบทปัจจุบัน กิจกรรมนี้จะมีเงื่อนไขหรือหลักการหลัก สามประการ คือ หลักการรู้จัก หลักการ เข้าใจและช่วยเหลือกันและกัน สิ่งนี้เป็นผลลัพธ์ที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมหะละเกาะฮู ซึ่ง สอดคล้องกับ ยะโกบ มุหัมมัด ฮูเซ็น (Ya'qob Muhammad Husin: 2008 : 16 - 18) ได้กล่าวว่า เงื่อนไขกิจกรรมหะละเกาะฮู มี สาม ประการ คือ ประการแรก อัดตะอารูฟ (การทำความรู้จัก) สมาชิกกลุ่มศึกษาหะละเกาะฮูจะต้องมีความรู้จักอย่างลึกซึ้งซึ่งระหว่างกัน ซึ่งมูร็อบบียจำเป็นต้อง จัดการให้สมาชิกทุกคนให้เป็นพี่น้องเสมือนพี่น้องของตน และพยายามห่างไกลจากสิ่งที่จะทำให้ ความผูกพันในกลุ่มนั้นเกิดการแตกแยกกัน ซึ่งสอดคล้องกับอายะฮ์อัลกุรอานที่อัลลอฮู ^ﷻ ได้ตรัส ไว้ว่า

﴿يَأَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ

لِتَعَارَفُوا ۗ إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتَقْوَاهُ ۗ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ ۝﴾

ความว่า โอ้มนุษยชาติทั้งหลาย แท้จริงเราได้สร้างพวกเจ้าจากเพศ ชาย และเพศหญิง และเราได้ให้พวกเจ้าแยกเป็นเผ่า และตระกูลเพื่อ

จะได้รู้จักกัน แท้จริงผู้ที่มีเกียรติยิ่งในหมู่พวกเจ้า ณ ที่อัลลอฮ์. นั้น คือ ผู้ที่มีความยำเกรงยิ่งในหมู่พวกเจ้า แท้จริงอัลลอฮ์. นั้นเป็นผู้ทรงรอบรู้ อย่างละเอียดถี่ถ้วน

(อัลหุญรอต :13)

นอกเหนือจากการได้รู้จักแล้วสิ่งที่ต้องพัฒนาอีกขั้นต่อไป จะต้องพัฒนาความเป็นพี่น้องกัน ซึ่งจะเข้มข้นกว่า คำว่าความรู้จักกัน จะสอดคล้องกับหลักการอิสลามที่บอกว่า อิสลามคือ พี่น้อง ดังอาเยฮ์อัลกุรอานที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿ إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ ۗ وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴾

ความว่า แท้จริงบรรดาผู้ศรัทธานั้นเป็นพี่น้องกัน ดังนั้นพวกเจ้าจงไกล่เกลี่ยประนีประนอมกันระหว่างพี่น้องทั้งสองฝ่ายของพวกเจ้าและจงยำเกรงอัลลอฮ์เถิด หวังว่าพวกเจ้าจะได้รับความเมตตา

(อัลหุญรอต :10)

ผู้วิจัยคิดว่า กลุ่มศึกษาหะละเกาะฮ์จะสร้างความเป็นพี่น้องที่มีความสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้น ซึ่งสอดคล้องกับ อับดุลอาซิซ อิสมาอิล (Abdul Aziz Ismail ,1999 : 4) ได้กล่าวว่า ความเป็นพี่น้องเป็นความโปรดปรานและเป็น แสงสว่างจากอัลลอฮ์ ﷻ ซึ่งอัลลอฮ์ ﷻ ทรงหลังลงสู่หัวใจปวงบ่าวของพระองค์ผู้มีความบริสุทธิ์ใจ และยังเป็นพลังของอีมาน และ จิตวิญญาณ ซึ่งก่อให้เกิดความรู้สึกในความรัก ความห่วงใย ความมีเกียรติและความไว้นือเชื่อใจต่อกัน เกิดคุณค่าและความบริสุทธิ์ใจในความรัก จะส่งผลถึงพฤติกรรมในเชิงสร้างสรรค์ เช่น การให้อภัยกันและกัน มีความเมตตา ความซื่อสัตย์ และแสดงพฤติกรรมที่ดีงามออกมา ฉะนั้น ความเป็นพี่น้องจะเป็นคุณลักษณะซึ่งรวมอยู่ในความศรัทธา(อีมาน)และความยำเกรง (ตักวา)

ประการที่สอง อัตตะฟาฮุม (การทำความเข้าใจ) หลักการนี้เพื่อให้สมาชิกในกลุ่มหะละเกาะฮ์มีความเข้าใจตรงกันและเข้าใจในความแตกต่างของกันและกัน ขอมรับการตักเตือนซึ่งกันและกันด้วยการเปิดใจให้กว้าง โดยไม่มีความรู้สึกไม่พอใจต่อผู้ตักเตือน เปิดอกให้กว้างเพื่อยอมรับในความคิดที่แตกต่างและยอมรับในความเข้มแข็งและความอ่อนแอของสมาชิกกลุ่ม ซึ่งเป็นลักษณะปกติของกลุ่มสมาชิกที่มีความเข้มแข็งและความอ่อนแอ จำเป็นต้องเคารพและให้เกียรติซึ่งกันและกัน

ประการที่สาม อัดตะกาฟูล (การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน) การช่วยเหลือกันและกันจะเป็นที่มาจากสองประการแรก คือ การรู้จักกัน เข้าใจกัน หากการรู้จัก การเข้าใจยังไม่บรรลุผล หรืออันใดอันหนึ่ง ยังไม่บรรลุผล ความช่วยเหลือจะไม่เกิดขึ้นในกลุ่มหะละเกาะฮุ สิ่งนี้จะเป็นตัวชี้วัดว่า กระบวนการหล่อหลอมของความรู้จักและความเข้าใจ สอดคล้องกับอายะฮ์อัลกุรอานที่อัลลอฮ์ ได้ตรัสว่า

﴿ تَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَىٰ ۖ وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ ۗ ﴾

ความว่า และพวกเจ้าจงช่วยเหลือกันในความดีและการศรัทธา และอย่าช่วยเหลือในการทำบาปและการเป็นศัตรู

(อัลมาอิดะฮ์ : บางส่วนอายะฮ์ที่ 2)

จากอายะฮ์ข้างต้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ต้องให้ความช่วยเหลือในความดีต่างๆ สอดคล้องกับแนวคิดของ มุหัมมัด นอร์ดิน และคณะ (Mohd NordinJamil Ahmad dan Abd Halim Tamuri ,2011) ได้กล่าวสรุปว่า สมาชิกทุกคนจำเป็นที่จะต้องปฏิบัติในเรื่องการช่วยเหลือระหว่างกลุ่มสมาชิกด้วยกัน พวกเขาไม่อาจที่จะปล่อยสมาชิกคนใดคนหนึ่งตกอยู่ภายใต้ความยากลำบากเพียงคนเดียว พวกเขาในกลุ่มจำเป็นต้องแบกรับภาระร่วมกันในการช่วยเหลือสมาชิกกลุ่มของพวกเขาเอง การช่วยเหลือกันจะอยู่บนพื้นฐานของความถูกต้องซึ่งเป็นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งในการอยู่ร่วมกันในระบบหะละเกาะฮุสมาชิกทุกคนจะต้องสามัคคีและช่วยเหลือกัน สอดคล้องกับแนวคิดของนุร ซะอาดะฮ์ บินติ ดีน (Nor Saadah Binti Din ,2010) ได้กล่าวว่า ความช่วยเหลือเป็นหน้าที่ของสมาชิกทุกคนในกลุ่มศึกษาหะละเกาะฮุ ที่จะต้องร่วมแบกรับการให้ความช่วยเหลือระหว่างพี่น้องในกลุ่มหะละเกาะฮุ เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นและมั่นใจในการได้รับหลักประกันช่วยเหลือกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ ยะโกบ มุหัมมัด ฮุเซ็น (Ya'qob Muhammad Husin: 2008) ได้กล่าวว่า ความสมดุลในการใช้ชีวิตร่วมกันนั้น จำเป็นจะต้องมีความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพราะชีวิตของสมาชิกในกลุ่มหะละเกาะฮุต่างก็มีปัญหาอุปสรรคต่างๆ เช่น ปัญหาด้านทรัพย์สิน ปัญหาทางด้านการใช้ชีวิต เป็นต้น ฉะนั้น ในกลุ่มจะต้องไม่ละเลยต่อปัญหาของสมาชิกต่างๆร่วมกันแก้ไขอย่างจริงจัง และให้ความช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในการอยู่ด้วยกัน

องค์ประกอบการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุในอิสลาม จะประกอบด้วย 4 ประการ สอดคล้องกับแนวคิดของ ยะโกบ มุหัมมัด ฮุเซ็น (Ya'qob Muhammad Husin , 2008 : 23) ได้กล่าวถึง ความสำเร็จของกิจกรรมหะละเกาะฮุ มีปัจจัยสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ พี่เลี้ยง(มุร็อบบีย) หลักสูตร กระบวนการดำเนินการและสมาชิกของหะละเกาะฮุ ทั้ง 4 ประการนี้จะมีความสำคัญมาก หากใน 4 ประการนี้บกพร่องในองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่ง ก็จะส่งผลกระทบต่อ

ความล้มเหลวต่อกิจกรรมหะละเกาะฮุ สอดคล้องกับแนวคิดของ อับดุลอาซิซ อับดุลราอูฟ (Abdul Aziz Abdul Rauf ,2003) ได้กล่าวถึง ปัจจัยสำคัญในการขัดเกลาจิตใจของสมาชิกในกิจกรรมหะละเกาะฮุ คือหลักสูตร สมาชิก การดำเนินการ เป้าหมายและพี่เลี้ยง ซึ่งแต่ละปัจจัยล้วนมีความสำคัญในตัวไม่สามารถที่จะละเลยแม้แต่ปัจจัยเดียว เพราะอาจจะเกิดความล้มเหลวในกิจกรรมหะละเกาะฮุ ฉะนั้นผู้ที่จัดกิจกรรมนี้จะต้องมีความเข้าใจถึงกระบวนการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุ อย่างน้อยต้องเข้าใจปัจจัยดังกล่าวข้างต้น ดังนี้ ปัจจัยที่ 1 พี่เลี้ยงเป็นปัจจัยแรกที่จะต้องคัดเลือกตามคุณสมบัติของการเป็นพี่เลี้ยงกิจกรรมหะละเกาะฮุ ความสำเร็จของหะละเกาะฮุ นั้นขึ้นอยู่กับพี่เลี้ยงเป็นอย่างมาก พี่เลี้ยงจะต้องขัดเกลาสมาชิกด้วยความขำเกรงและตระหนักถึงความรอบรู้ ความไม่เพิกเฉยหลักการของอัลลอฮฺ ﷻ ต่อตัวเขา พี่เลี้ยงจะมีบทบาทมากในการพัฒนา อบรม สั่งสอน และขัดเกลาสมาชิกให้คนที่มีความรู้ มีคุณธรรมจริยธรรมที่ดีงาม และผู้เสียสละเพื่อสังคมโดยรวม สอดคล้องกับอายะฮ์อัลกุรอาน อัลลอฮฺ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿ هُوَ الَّذِي بَعَثَ فِي الْأُمِّيِّينَ رَسُولًا مِّنْهُمْ يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ

وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَإِن كَانُوا مِن قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴾

ความว่า พระองค์ทรงเป็นผู้แต่งตั้งเราะฮ์ฮูลูฮ์ขึ้นคนหนึ่งในกลุ่มผู้ไม่รู้จักหนังสือจากพวกเขาเองเพื่อสาธยายอายะฮ์ต่าง ๆ ของพระองค์แก่พวกเขา และทรงทำให้พวกเขาฟุคผ่อง และทรงสอนคัมภีร์และความสุขุมคัมภีร์แก่พวกเขา และแม้ว่าแต่ก่อนนี้พวกเขาอยู่ในการหลงผิดอย่างชัดแจ้งก็ตาม

(ญุมอะฮ์ : 2)

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า คนที่เป็นพี่เลี้ยง ที่มีความรู้ความสามารถจะต้องสร้างบทบาทในการให้ความรู้และพัฒนาสังคมให้เป็นสังคมที่มีคุณธรรม สอดคล้องกับ มุฮัมมัด รอซิดิ (Muhammad Rosyidi ,2012:10 - 11) ได้กล่าวสรุปว่า อัลลอฮฺ ﷻ ได้ให้การกิจอิสลามเพื่อพัฒนาประชาชาติของท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ มีสามบทบาท คือ บทบาทที่หนึ่ง ให้อ่านอายะฮ์ของอัลลอฮฺ ให้ประชาชาติฟัง บทบาทที่สอง ให้ขัดเกลาจิตใจของท่านและประชาชาติให้สะอาดบริสุทธิ์ และบทบาทที่สาม ให้สอนความรู้ในอัลกุรอานและวิทยปัญญาในอัลกุรอาน แก่ประชาชาติ สอดคล้องกับแนวคิดของ ซัตตรีฮ ฮาดิ ลูบิส (Satria Hadi Lubis , 2013 :2 - 3) ได้กล่าวถึงบทบาทของ พี่เลี้ยง(หรืออบบีย์)ว่า เป็นนักเผยแผ่อิสลามสู่สมาชิกกลุ่มศึกษาหะละเกาะฮุ โดยมีจะต้องมี 4 บทบาท คือ เป็นผู้หน้าที่ให้คำแนะนำ เสมือนครูที่คอยให้ความรู้ เสมือนพ่อที่คอยดูแลและเสมือนเพื่อนที่สามารถพูดคุยและให้ความช่วยเหลือแก่สมาชิกหะละเกาะฮุ ด้วยบทบาทดังกล่าวทำให้พี่เลี้ยง(หรืออบบีย์) จำเป็นต้องมีทักษะที่นอกเหนือจากการเป็นผู้นำ เป็นผู้สอนให้ความรู้ เป็นคนที่ดูแลกลุ่ม

สมาชิกหะละเกาะฮุ และมีความสัมพันธ์กันกับสมาชิก สอดคล้องกับแนวคิดของ ศอลิฮีน อบู อิซซูดดีน(Solikhin Abu Izzuddin ,2012 : 61-62) ได้กล่าวถึง บทบาทของพี่เลี้ยงว่า ต้องเป็นแบบอย่างแก่สมาชิก เป็นเสมือนศูนย์กลางของกระแสไฟฟ้า นักทำงานเผยแผ่(ดะวะฮ์)อย่างมืออาชีพ เป็นครูที่ใครๆก็คิดถึง เป็นเสมือนน้ำที่มีความสดชื่นที่ใครๆต้องการ การทำงาน เสมือนน้ำตกที่ไหลไม่มีวันหยุด มีเป้าหมายเสมือนต้นกล้วยที่ต้องเกิดหน่อก่อนที่ต้นจะตาย และเป็นผู้แสวงหาความรู้ใหม่ๆ เสมือนตู้เสื้อผ้าที่บรรจุเสื้อผ้าใหม่อยู่เสมอ ปัจจัยที่สอง หลักสูตรกิจกรรมหะละเกาะฮุ คือ หลักสูตรเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญไม่น้อยกว่าพี่เลี้ยง(มูร็อบบีย) ซึ่งจะเป็นกรอบและแนวทางของสมาชิกที่จะนำไปสู่เป้าหมายของกิจกรรมหะละเกาะฮุ ฉะนั้นความสำเร็จของหะละเกาะฮุ จะต้องมาจากคุณภาพของหลักสูตรด้วย สอดคล้องแนวคิดของ ยะโกบ มุหัมมัด ฮูเซ็น (Ya'qob Muhammad Husin , 2008 : 35) ได้กล่าวถึง หลักสูตรกิจกรรมหะละเกาะฮุเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างสมาชิกสู่เป้าหมายที่มีทิศทางอย่างชัดเจน เพราะหลักสูตรนั้นไม่ใช่แค่ให้ความรู้แก่สมาชิกเท่านั้น แต่เป็นการสร้างกระบวนการคิดของงานเผยแผ่ศาสนาอิสลามสู่การสร้างองค์กรในการทำงานเพื่อสังคม เป็นการยกระดับความคิดจากเป็นคนที่จะต้องพัฒนาตนเองสู่การพัฒนาสังคม สอดคล้องแนวคิดของ คอซรุลหะมีมะฮุ มุหัมมัด โญดีและฮาดีนัน เตอาฟีก (Khairul Hamimah Mohammad Jodi และ Hadenan Towpek, 2013 : บทคัดย่อ) ได้กล่าวสรุปถึงหลักสูตรหะละเกาะฮุว่า หลักสูตรจะประกอบด้วย 5 วิชาหลัก คือ วิชาอัลกุรอาน วิชาอากีดะฮุ วิชาฟิกฮุ วิชาอัลหะดีษ และวิชาประวัติศาสตร์อิสลาม ส่วนเนื้อหาอื่นก็สามารถที่จะบรรจุในกิจกรรมได้ตามบริบทของกิจกรรม ปัจจัยที่สาม การดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะฮุ พบว่า เป็นปัจจัยที่พี่เลี้ยงกับสมาชิกจะต้องสื่อสารให้ความเข้าใจตรงกัน เพราะการดำเนินการนั้นจะขึ้นกับข้อตกลงระหว่างพี่เลี้ยงกับสมาชิกเพื่อเป็นกติกาในการดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะฮุ จะต้องร่วมการออกแบบกิจกรรมระหว่างกันเพื่อให้การดำเนินการนั้นราบรื่นด้วยดีและตามเป้าหมายของกิจกรรมที่ได้กำหนดไว้ ฉะนั้นจะมีกติกาต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการ อาทิ สถานที่ เวลา ขั้นตอน จำนวนคน วินัย และอื่นๆ สอดคล้องกับแนวคิดของ อิสมาอีลลูตฟี จะปะเกีย (2557 :90-91) ได้กล่าวถึงการดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะฮุว่า การดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะฮุจะต้องจัดให้เป็นวงกลม มีสมาชิกจำนวน 5 -12 คน มีระดับมี 5 ระดับคือ ระดับครอบครัว ระดับคนทำงาน ระดับอิหม่าม และคณะกรรมการมัศยิด ระดับพี่น้องมุสลิมชายหญิงที่มีอายุรุ่นราวคราวเดียวกันมีความรู้ใกล้เคียงกัน และระดับนักเรียน นิสิต นักศึกษาระดับที่ไม่มีความแตกต่าง ใช้เวลาทำหะละเกาะฮุประมาณ ครึ่งถึง หนึ่งชั่วโมงของทุกวัน หลังละหมาดหัวเวลา สถานที่ที่ดีที่สุด คือ มัสยิด หรืออาจจะเลือกบ้านของสมาชิกที่ใดที่หนึ่งในการทำกิจกรรมหะละเกาะฮุ โดยมีข้อปฏิบัติระหว่างการทำหะละเกาะฮุ ดังนี้ ข้อที่หนึ่ง มีความศรัทธาและรักในอัลกุรอาน พร้อมทั้งจะรับคำสอนมาปฏิบัติตามกำลังความสามารถ ข้อที่สอง มีความศรัทธาว่าอัลลอฮุและบรรดามลาอิกะฮุของพระองค์อยู่พร้อมกับเขา ข้อที่สาม ร่างกายอยู่ในสภาพที่สะอาดจากหะดีษใหญ่และหะดีษเล็ก ถ้าทำได้ควรแปลงพื้น

พร้อม ๆ กับอาบน้ำนมาชก่อนทำหะละเกาะฮฺ ส่วนพี่น้องสตรีที่มีหะดัษใหญ่(มีประจำเดือน หรือ เลือดหลังคลอดบุตร)สามารถเข้าร่วมหะละเกาะฮฺได้โดยไม่ต้องอ่านอัลกุรอาน ข้อที่สี่ สวมใส่เสื้อผ้าที่สะอาด ข้อที่ห้า หากทำหะละเกาะฮฺในมัสญิดให้ตั้งเจตนาเอียะฮุดีกาฟด้วย ข้อที่หก ถืออัลกุรอานหรือหนังสือคัมภีร์ด้วยอากัปกิริยาที่ทำให้เกียรติต่ออัลกุรอานและหนังสืออื่น ข้อที่เจ็ด ยึดมั่นปฏิบัติตามระเบียบวินัยและเวลาของหะละเกาะฮฺ ข้อที่แปด พยายามลดบทเรียนจากอาเยฮฺที่ร่วมศึกษา เพื่อเอามาเป็นวิถีชีวิต ไม่ว่าในด้านอะกีดะฮฺ อิบาเดฮฺ มารยาท และการปฏิสัมพันธ์ธุรกรรมกับคนอื่น ฯลฯ และ วิธีการจัดหะละเกาะฮฺตะฮารุสอัลกุรอาน มีขั้นตอนดังนี้ คือ ขั้นตอนที่หนึ่ง จะต้องเลือกผู้ที่จะทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงกลุ่มหะละเกาะฮฺตะฮารุสขึ้นมาหนึ่งคน โดยเป็นผู้ที่มีความรู้ มีประสบการณ์และมีอายุมากกว่าสมาชิกคนอื่น ๆ ทั้งนี้ ไม่ว่าหะละเกาะฮฺนั้นจะเป็นหะละเกาะฮฺชั่วคราว หรือหะละเกาะฮฺต่อเนื่อง ขั้นตอนที่สอง สมาชิกหะละเกาะฮฺแต่ละคนจะต้องมีอัลกุรอานที่เป็นเล่ม หรือหนังสือคัมภีร์เล่มหนึ่งอยู่กับตัวและต้องให้เกียรติกับอัลกุรอานหรือหนังสือคัมภีร์นั้น ขั้นตอนที่สาม การตะฮารุสเริ่มต้นจากพี่เลี้ยงกลุ่ม โดยให้พี่เลี้ยงอ่านก่อนสักสี่ห้าอาเยฮฺแล้วเรียงลำดับไปทางขวามือ ไปจนถึงสมาชิกคนสุดท้าย ขั้นตอนที่สี่ กล่าวขอความคุ้มครองต่ออัลลอฮฺให้พ้นจากมารร้ายที่ถูกสาปแช่ง ทุก ๆ ครั้งก่อนอ่านอัลกุรอาน ขั้นตอนที่ห้า จำนวนอาเยฮฺที่อ่านแต่ละครั้งเป็นไปตามจำนวนที่ถูกกำหนด สมาชิกแต่ละคนอ่านในจำนวนที่เหมาะสมกับเขา ตามคำชี้แนะของพี่เลี้ยงกลุ่มนั้น ๆ ขั้นตอนที่หก พี่เลี้ยงกลุ่มหะละเกาะฮฺจะต้องเตรียมและลำดับบทเรียนของหะละเกาะฮฺอย่างเฉลียวฉลาด โดยที่การอ่านหรือหยุดอ่านของสมาชิกแต่ละคน ต้องเป็นไปตามคำสั่งของพี่เลี้ยงกลุ่ม และปัจจัยที่สี่ สมาชิกกลุ่ม คือ เป็นบุคคลที่มีความสนใจในการพัฒนาตนเองและยอมรับในกติกากิจการหะละเกาะฮฺ พร้อมทั้งจะปฏิบัติตามในข้อตกลงของกลุ่ม กิจการหะละเกาะฮฺ มีใจพร้อมที่จะทำงานองค์กร ยะโกบ มุหัมมัด ฮุเซ็น (Ya'qob Muhammad Husin , 2008 : 65) ได้กล่าวถึง การจัดกิจกรรมหะละเกาะฮฺนั้นไม่เพียงแต่พี่เลี้ยงกลุ่มอย่างเดียวที่มีบทบาทในการกำหนดความสำเร็จของหะละเกาะฮฺ สมาชิกเองจะเป็นตัวสำคัญอยู่ไม่น้อยที่จะกำหนดความสำเร็จตามเป้าหมายของกิจกรรมหะละเกาะฮฺ ถึงแม้เราจะเห็นว่าพี่เลี้ยงจะเป็นผู้ดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะฮฺ แต่ถ้าหากสมาชิกไม่มีความรับผิดชอบกิจกรรมหะละเกาะฮฺจะไม่ประสบความสำเร็จ ฉะนั้นเป้าหมายของความสำเร็จ สมาชิกจะต้องให้ความสำคัญและเน้นหนักในกระบวนการกิจกรรมที่ได้ดำเนินการด้วยพี่เลี้ยงกลุ่ม และกติกากิจการของกลุ่มหะละเกาะฮฺ อับดุลอาซิซ อับดุลราอูฟ (Abdul Aziz Abdul Rauf ,2003 :11)ได้กล่าวถึง เงื่อนไขของสมาชิก ไว้ว่า สมาชิกจะต้องเป็นบุคคลที่รักษาความสะอาดและเรียบร้อย มีความพร้อมที่จะรับฟังคำชี้แนะและปฏิบัติตามโปรแกรมการพัฒนาสมาชิกที่ได้จัดตารางไว้ มีความมุ่งมั่นที่จะเปลี่ยนแปลงตนเองและผู้อื่น ปฏิบัติการละหมาดให้ครบห้าเวลาและมีความเห็นอกเห็นใจต่อปัญหาต่างๆในโลกอิสลาม

ความคิดเห็นของนักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ใน ด้านเป่าประสงค์

ระดับความคิดเห็นของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ในด้านเป่าประสงค์ โดยพบว่า นักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ในด้านเป่าประสงค์อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้าน นักศึกษาได้เรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพี่น้องในกลุ่มมากขึ้นมีค่าสูงสุด อยู่ในระดับมาก รองลงมา ด้านนักศึกษาได้เรียนรู้เกี่ยวกับการช่วยเหลือซึ่งกันและกันและเอื้ออาทรต่อกันอยู่ในระดับมาก ด้านนักศึกษาได้เรียนรู้เกี่ยวกับหลักอากีละฮ์เพิ่มขึ้น ตามลำดับ

ผลจากการสำรวจดังกล่าว ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเป่าประสงค์ของการจัดกิจกรรมหะ ละเกาะฮ์เพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี สอดคล้องกับเป่าประสงค์ของการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮ์ในอิสลาม และคำรัสของอัลลอฮ์ ﷻ ว่า

﴿ إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ ۚ وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴾

ความว่า แท้จริงบรรดาผู้ศรัทธานั้นเป็นพี่น้องกัน ดังนั้นพวกเจ้าจง
ไถ่เกลี่ยประนีประนอมกันระหว่างพี่น้องทั้งสองฝ่ายของพวกเจ้า
และจงยำเกรงอัลลอฮ์เถิด หวังว่าพวกเจ้าจะได้รับความเมตตา

(อัลหุญรอต: 10)

อายะฮ์นี้อัลลอฮ์ ﷻ ได้ทรงกำชับให้มุอิมิน(บรรดาผู้ศรัทธา)นั้นเป็นพี่น้อง เพื่อ
ไม่ให้เกิดการแตกแยกกัน เพราะความเป็นพี่น้องในอิสลามนั้น จะมีผลตามก็คือความรักใคร่ ความ
เป็นเอกภาพ ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ความร่วมมือกัน ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายของผู้ศรัทธา และ
ในอายะฮ์นี้เป็นการบ่งชี้ว่าความเป็นพี่น้องของผู้ศรัทธาจะมีความเข้มข้นกว่าความเป็นพี่น้องใน
สายเลือดหรือวงศ์ตระกูล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ฟัดฮีย์ ยะกัน (2544 :149) ได้กล่าวถึงความ
เป็นพี่น้องในอิสลามว่า ความเป็นพี่น้องถือว่าเป็นข้อตกลงทางอากีละฮ์ที่ผูกมัดบรรดามุสลิมเข้า
ด้วยกัน เป็นสายสัมพันธ์แห่งพระเจ้าที่ร้อยระหว่างหัวใจของพวกเขาเอาไว้เป็นเส้นใยแห่ง
การเข้าใกล้ยังอัลลอฮ์ ﷻ และเป็นห่วงของการศรัทธาอันมั่นคงที่สุด อีกทั้งยังเป็นองค์ประกอบ
หนึ่งที่อิสลามใช้ในการก่อฐานของสังคมมุสลิม และสร้างความมั่นคงในความผูกพันระหว่าง

สมาชิก สอดคล้องกับแนวคิดของ อับดุลลอฮ์ นาซิหฺ อุลวาน(2545 : 9) ได้กล่าวถึงความเป็นพี่น้องในอิสลามว่า ความเป็นพี่น้องเป็นพลังของอิมานและจิตวิญญาณ ซึ่งประทับอยู่ในจิตใจที่ถูกต้องระดับประคองด้วยอิมานและความยำเกรง มันได้นำมุอฺมินสู่การประกอบความดีงามต่างๆ อาทิ ความรัก การยกย่องให้เกียรติกันและกัน การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การช่วยเหลือซึ่งกันและกันและมีความรับผิดชอบต่อกัน สอดคล้องกับ อับดุลอาซิซ อิสมาอิล (Abdul Aziz Ismail ,1999) ได้กล่าวว่า ความเป็นพี่น้องเป็นความโปรดปราน แสงสว่างจากอัลลอฮ์ ﷻ ซึ่งอัลลอฮ์ ﷻ ทรงหลั่งลงสู่หัวใจ ปวงบ่าวของพระองค์ผู้มีความบริสุทธิ์ใจ และยังเป็นพลังของอิมาน จิตวิญญาณ ซึ่งก่อให้เกิดความรู้สึกในความรัก ความห่วงใย ความมีเกียรติและความไว้นือเชื่อใจต่อกัน เกิดคุณค่าและความบริสุทธิ์ใจในความรัก จะส่งผลถึงพฤติกรรมในเชิงสร้างสรรค์ เช่น การให้อภัยกันและกัน มีความเมตตา ความซื่อสัตย์ และแสดงพฤติกรรมที่ดีงามออกมา ฉะนั้น ความเป็นพี่น้องจะเป็นคุณลักษณะซึ่งรวมอยู่ในความศรัทธา(อิมาน)และความยำเกรง (ตักวา) สอดคล้องกับแนวคิดของ หะซัน อัลบันนา (2546 : 53) ได้กล่าวถึงความเป็นพี่น้องว่า การที่หัวใจและจิตวิญญาณทั้งหลายได้ร้อยรวมสายใยแห่งอะกีดะฮ์ เป็นสายใยที่เหนียวแน่นและสูงส่งที่สุด เป็นพลังแห่งเอกภาพที่มาจากความรัก ความเข้าใจกันของหัวใจที่บริสุทธิ์

ความคิดเห็นของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในด้านพี่เลี้ยงกลุ่ม

ระดับความคิดเห็นของนักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในด้านคุณภาพของพี่เลี้ยงกลุ่ม โดยพบว่า ความคิดเห็นของนักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ในด้านคุณภาพของพี่เลี้ยงกลุ่มอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า พี่เลี้ยงกลุ่มเป็นคนที่รักษานูคลิกภาพที่ดีงามแต่งกาย สุภาพเรียบร้อยมีค่าสูงสุด อยู่ในระดับมาก รองลงมา พี่เลี้ยงกลุ่ม มีการสื่อสารที่ดีกับสมาชิกกลุ่มศึกษาหะละเกาะฮ์ มีการชี้แนะในสิ่งที่ดีอย่างสม่ำเสมอและมีการสื่อสารด้วยระบบสารสนเทศหรือสังคมออนไลน์ อยู่ในระดับมาก และพี่เลี้ยงกลุ่ม เป็นคนที่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับสัญญาต่างๆ มีความอดทนอยู่เสมอ และจะไม่แสดงอาการเหน็ดเหนื่อยต่อหน้าสมาชิกอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ผลจากการสำรวจดังกล่าว ผู้วิจัยมีความเห็นว่าคุณภาพของพี่เลี้ยงกลุ่มของการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮ์เพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี สอดคล้องกับคุณภาพของพี่เลี้ยงกลุ่มของการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮ์ในอิสลาม และคำดำรัสของอัลลอฮ์ ﷻ ว่า

﴿ لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ ﴾

﴿ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَذَكَرَ اللَّهُ كَثِيرًا ﴾

ความว่า โดยแน่นอน ในร่อซูลของอัลลอฮ์มีแบบฉบับอันดีงาม
สำหรับพวกเจ้าแล้ว สำหรับผู้ที่หวัง (จะพบ) อัลลอฮ์และวันปรโลก
และรำลึกถึงอัลลอฮ์อย่างมาก

(อัลอะหซาบ : 21)

ผู้วิจัยคิดว่า พี่เลี้ยงที่ได้รับการยอมรับและมีความน่าเชื่อถือในการบริหารจัดการ
หะละเกาะฮุนั้นจะต้องเป็นคนที่สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สอลิห์
อับดุลอิซซุดดีน(Solikhin Abu Izzuddin ,2012 : 61-62) ได้กล่าวถึง การบทบาทของพี่เลี้ยงว่า ต้อง
เป็นแบบอย่างแก่สมาชิก เป็นเสมือนศูนย์กลางของกระแสไฟฟ้า นักทำงานเผยแพร่(อะวะอะฮ์)อย่าง
มืออาชีพ เป็นครูที่ใครๆก็คิดถึง เป็นเสมือนน้ำที่มีความสดชื่นที่ใครๆต้องการ การทำงาน เสมือน
น้ำตกที่ไหลไม่มีวันหยุด มีเป้าหมายเสมือนต้นกล้วยที่ต้องเกิดหน่อก่อนที่ต้นจะตาย และเป็นผู้
แสวงหาความรู้ใหม่ๆ เสมือนตู้เสื้อผ้าที่บรรจุเสื้อผ้าใหม่อยู่เสมอ การเป็นแบบอย่างให้แก่สมาชิกใน
กลุ่มหะละเกาะฮุนั้น สามารถเป็นเสาหลักในการค้ำจุนสมาชิกให้ปฏิบัติสิ่งที่ดี ฉะนั้นพฤติกรรมเชิง
บวกของพี่เลี้ยงสามารถเป็นแรงจูงใจกับคนที่อยู่รอบข้าง โดยเฉพาะสมาชิกที่จะต้องพบอยู่เป็นประจำ
จำเป็นที่จะต้องสร้างแบบอย่างที่ดี สอดคล้องกับแนวคิดของ มุฮัมมัด รอซิดี (Muhammad Rosyidi
,2012:17 - 18) ได้กล่าวว่า พี่เลี้ยงหะละเกาะฮุนั้นมีหน้าที่เชิญชวนสมาชิกในกลุ่มให้เข้าใจแก่นแท้
ของอิสลาม ฉะนั้น การเป็นแบบอย่างที่ดีของพี่เลี้ยงนั้น เป็นบทสะท้อนถึงความเข้าใจแก่นแท้ของ
อิสลามเช่นกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ มุสฏาะฟา อักกะฮาน(2545) ได้กล่าวว่าแบบอย่าง
ของนักเผยแพร่อิสลาม(อะวะอะฮ์) คือ มีความบริสุทธิ์ใจในการทำงาน หลีกห่างจากสิ่งที่น่าเคลือบ
แคลงสงสัย รับผิดชอบต่อหน้าที่ ไม่ยุ่งเกี่ยวเรื่องราวที่ไม่ก่อประโยชน์ มีความมุ่งมั่นและตั้งใจ
จริง เป็นบุคคลที่มีทัศนคติเชิงบวกและมีภูมิความรู้และการศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดของ
บรรจง บินกาซัน (2543) ได้กล่าวว่า การเป็นแบบอย่างที่ดี ก็คือ ส่วนหนึ่งมาจากการแสดง
มารยาทที่ดีนั่นเอง ฉะนั้น การเป็นแบบอย่างของมุสลิมจะต้องมีมารยาทในการรักษาความสะอาด
การแต่งกาย การกินและดื่ม การเยี่ยมเยียนเพื่อนบ้าน การเยี่ยมผู้ป่วยและคนเสียชีวิต การใช้มัสยิด
การสนทนากับผู้อื่น มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและการเชิญชวนผู้อื่นสู่อิสลาม สอดคล้องกับ อับดุลลอฮ์
นาซิฮ อุลวาน (2553) ได้กล่าวว่า แบบอย่างของพี่เลี้ยงที่จะต้องให้การอบรมสมาชิก หรือ ลูก มี 4
ประการ คือ เรื่องของการพูดโกหก การขโมย การพูดจาวาร้ายหรือดูถูกและการมั่วสุมสิ่งที่ไม่ดี
สอดคล้องกับแนวคิดของ ซัตตรีย ฮาดิ ลูบิส (Satria Hadi Lubis , 2013 :2 - 3) ได้กล่าวถึง
บทบาทของ พี่เลี้ยง(มูร้อบบีย์)ว่า เป็นนักเผยแพร่อิสลามสู่สมาชิกกลุ่มศึกษาหะละเกาะฮุนั้น โดยมี

จะต้องมี 4 บทบาท คือ เป็นผู้นำที่ให้คำแนะนำ เสมือนครูที่คอยให้ความรู้ เสมือนพ่อที่คอยดูแล และเสมือนเพื่อนที่สามารถพูดคุยและให้ความช่วยเหลือแก่สมาชิกหะละเกาะฮุ ด้วยบทบาทดังกล่าวทำให้พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย) จำเป็นต้องมีทักษะที่นอกเหนือจากการเป็นผู้นำ เป็นผู้สอนให้ความรู้ เป็นคนที่ดูแลกลุ่มสมาชิกหะละเกาะฮุ และมีความสัมพันธ์กันกับสมาชิก

ความคิดเห็นของนักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ในด้านคุณภาพของด้านหลักสูตร

ระดับความคิดเห็นของนักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในด้านหลักสูตรกลุ่มอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า นักศึกษามีการเรียนรู้เกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมหรือองค์กรทางสังคมในการเผยแพร่สัจธรรมของอิสลามมีค่าสูงสุด อยู่ในระดับมาก รองลงมา นักศึกษามีการเรียนรู้วิเคราะห์ และสังเคราะห์ บทเรียนทางด้านวินัยของท่านนะบีในกลุ่มศึกษาเป็นอย่างดีอยู่ในระดับมาก และ นักศึกษามีการเรียนรู้วิเคราะห์ และสังเคราะห์บทเรียนจากสถานการณ์โลกมุสลิมปัจจุบันและเหตุการณ์ทั่วไปในกลุ่มศึกษาอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ผลจากการสำรวจดังกล่าว ผู้วิจัยมีความเห็นว่าคุณภาพของพี่เลี้ยงกลุ่มของการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี สอดคล้องกับหลักสูตรในการทำกิจกรรมหะละเกาะฮุ ซึ่งสอดคล้องกับหะดีษของท่านนะบี ﷺ ว่า

((عَلَيْكُمْ بِالْجَمَاعَةِ ، وَإِيَّاكُمْ وَالْفُرْقَةَ ، فَإِنَّ الشَّيْطَانَ مَعَ الْوَاحِدِ ، وَهُوَ مِنَ الْإِنْتِنِ أَبْعَدُ ، وَمَنْ أَرَادَ بُحْبُحَةَ الْجَنَّةِ فَعَلَيْهِ بِالْجَمَاعَةِ))

ความว่า พวกท่านจงอยู่กับญะมาอะฮ์ และพวกท่านจงระวังการแตกแยก แท้จริงชัยฏอนนั้นจะอยู่กับคนที่อยู่คนเดียว และมันจะออกห่างจากสองคน ผู้ใดต้องการส่วนที่ดีที่สุดของสวรรค์ เขาจงอยู่กับญะมาอะฮ์

(บันทึกโดย Ahmad : 76)

การทำงานเป็นทีมเป็นวัตถุประสงค์หนึ่งของการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุ เพื่อให้ นักศึกษาได้ทำงานองค์กรนักศึกษาต่อไปสร้างภาวะความเป็นผู้นำ โดยเฉพาะการวิเคราะห์และสังเคราะห์สื่อต่างๆที่เกิดขึ้นจากทั่วโลก จำเป็นอย่างยิ่งนักศึกษาต้องมีการรวมกลุ่มแล้วทำงานเป็นทีมในการขับเคลื่อนสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด ของ ยะโกบ มุหัมมัด ฮุเซ็น (Ya'qob Muhammad Husin , 2008 : 5) ได้กล่าวว่าการสร้างความผูกพันอย่างแน่นแฟ้นและความเข้มแข็ง

ที่มั่นคงของความเป็นพี่น้องและปลุกฝังเกี่ยวกับการทำงานเป็นกลุ่ม (ญะมาอียฺ) การสร้างแนวความคิดในการทำงานร่วมกันในกลุ่มสมาชิกและให้ความสำคัญต่อการขับเคลื่อนในรูปแบบการทำงานเป็นทีม หรือ กลุ่มตามหลักการทำงานแบบอิสลาม หรือการตัดสินใจของกลุ่มหรือองค์กร และสมาชิกอยู่ในแนวทางของญะมาอะฮฺ(องค์กร) หรือให้ขับเคลื่อนในรอบในการพัฒนาสมาชิก ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาด้านปัจเจก สังคมและการบริหารองค์กร เป็นวัตถุประสงค์ของกิจกรรมหะละเกาะฮฺ สอดคล้องกับแนวคิดของ ไพโรจน์ บาดั่น(2553 : 21) ได้กล่าวว่า การทำงานเป็นทีมมักจะออกมาได้ดีกว่าของการทำงานคนเดียว เมื่อทีมทำงานได้ดี ผลลัพธ์ที่ได้ก็จะมีประสิทธิผลสูงเป็นอย่างมาก พลังในการทำงานร่วมกันซึ่งเกิดจากการรวมเอาทักษะที่แตกต่างและหลากหลาย ประสบการณ์ และแรงจูงใจของสมาชิกในทีมสามารถที่จะตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี หรือเรียกว่ายุคโลกาภิวัตน์ สอดคล้องกับแนวคิดของ วรภาคย์ ไมตรีพันธ์ (2552 : 16) ได้กำหนดจุดประสงค์การทำงานเป็นทีม ว่า กระบวนการทำงานเป็นทีมต้องเริ่มต้นการรู้จักกัน เข้าใจวัตถุประสงค์และกระบวนการของหลักสูตร มีการแลกเปลี่ยนความรู้สึกระหว่างการจัดกิจกรรม ฝึกทักษะการทำงานเป็นทีม ฝึกทักษะการฟัง และการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

ความคิดเห็นของนักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ในด้านวิธีการดำเนินกิจกรรมหะละเกาะฮฺ

ระดับความคิดเห็นของนักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในด้านวิธีการดำเนินกิจกรรมหะละเกาะฮฺ โดยพบว่า ความคิดเห็นของนักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในด้านวิธีการดำเนินกิจกรรมหะละเกาะฮฺอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการทบทวนตนเองด้านจิตวิญญาณและมีการร่วมติดตามสอบถามความทุกข์สุขของสมาชิกในกลุ่มศึกษาอย่างสม่ำเสมอเมื่อมีการพบปะมีค่าสูงสุด อยู่ในระดับมาก รองลงมา การจัดกิจกรรมการหะละเกาะฮฺจะใช้ระยะเวลา 1-2 ชั่วโมงช่วงบ่ายวันพุธหรือช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งภายในสัปดาห์อยู่ในระดับมาก และ พี่เลี้ยงกลุ่มมีการสรุปทุกครั้งหลังจากการอภิปรายผลของสมาชิก อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ผลจากการสำรวจดังกล่าว ผู้วิจัยมีความเห็นว่าคุณภาพของพี่เลี้ยงกลุ่มของการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮฺเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี สอดคล้องกับ วิธีการดำเนินกิจกรรมหะละเกาะฮฺในอิสลาม ดังที่อัลลอฮฺﷻ ได้ตรัสว่า

﴿ هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ لِتَسْكُنُوا فِيهِ وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا إِنَّ فِي

ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَسْمَعُونَ ﴾

ความว่า พระองค์ผู้ทรงบันดาลกลางคืนให้แก่พวกท่าน เพื่อพวกท่านจะได้พักผ่อนในมัน และกลางวันเพื่อจะได้มองเห็นแท้จริงในการนั้นแน่นอนย่อมเป็นสัญญาณแก่หมู่ชนที่ได้ยิน เพื่อใคร่ครวญ

﴿ وَهُوَ الَّذِي مَدَّ الْأَرْضَ وَجَعَلَ فِيهَا رَوَاسِيَ وَأَنْهَارًا وَمِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ جَعَلَ فِيهَا رَوْحَيْنِ اثْنَيْنِ يُغْشَى اللَّيْلَ النَّهَارَ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ

يَتَفَكَّرُونَ ﴾

ความว่า และพระองค์คือผู้ทรงแผ่แผ่นดินและในนั้นทรงทำให้มันมีภูเขามั่นคงและลำน้ำมากหลาย และจากพืชผลทุกชนิดทรงให้มีจำนวนคู่ ทรงให้กลางวันครอบคลุมกลางวัน แท้จริงในการนั้นแน่นอนย่อมเป็นสัญญาณสำหรับหมู่ชนผู้ใคร่ครวญ

(อิรเราะฮุด : 3)

﴿ وَمَا كُنْتَ بِجَانِبِ الطُّورِ إِذْ نَادَيْنَا وَلَٰكِن رَّحِمَةً مِّن رَّبِّكَ لِتُنذِرَ قَوْمًا مَّا أَتَتْهُم مِّن نَّذِيرٍ مِّن قَبْلِكَ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴾

ความว่า และเจ้า (มุฮัมมัด) มิได้ปรากฏอยู่ทางด้านข้างของภูเขาทอว์ร เมื่อเราได้ร้องเรียก แต่มันเป็นความเมตตาจากพระเจ้าของเจ้าเพื่อเจ้าจักได้ตักเตือนกลุ่มชนหนึ่ง ที่มีได้มีผู้ตักเตือนคนใดมายังพวกเขาก่อนหน้านี้ เจ้าหวังว่าพวกเขาจะได้ใคร่ครวญ

(อัลเกาะศ็อส : 46)

ผู้วิจัยเห็นว่า มีหลายอายะฮะฮุกมาจากอัลกรุอานที่ได้กล่าวถึงการใคร่ครวญ แสดงให้เห็นว่าอัลลอฮฺ ﷻ ต้องการให้มนุษย์ได้ใคร่ครวญ นึกถึงอัลลอฮฺอยู่เสมอเพื่อให้มนุษย์นั้นไม่หลงลืมต่ออัลลอฮฺ ﷻ ก่อให้เกิดความยำเกรงต่ออัลลอฮฺ ฉะนั้นคนที่มีความยำเกรง เขาจะไม่กล้ากระทำในสิ่งที่อัลลอฮฺทรงห้ามและจะกระทำในสิ่งที่อัลลอฮฺทรงใช้เท่านั้น ดังนั้น การดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะฮุกที่ให้มีการใคร่ครวญนั้นถือว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องตามหลักกิจกรรมหะละเกาะฮุกเพื่อให้นักศึกษาได้กระทำความดี ได้ใกล้ชิดกับอัลลอฮฺอยู่ตลอดเวลา สอดคล้องกับแนวคิด ของ อิบดุล อะอูลา เมาคุดีย์ (2532 : 47) ได้กล่าวว่า การใคร่ครวญไตร่ตรองก็เป็นสิ่งหนึ่งที่

จะช่วยมนุษย์ให้พ้นจากความเย่อหยิ่ง คนที่มีความสามารถจะพิจารณาตนเองพร้อมทั้งรู้ถึงข้อดีของตน สามารถตรวจสอบความผิดพลาดและข้อบกพร่องต่างๆ ของตนเองได้ ย่อมจะไม่มีวันตกเป็นเหยื่อของการหลงตัวเอง คนที่จับตาความผิดของตนเองนั้นจะวางอยู่กับการวิงวอนขอภัยโทษและไม่เปิดโอกาสให้ความเย่อหยิ่งเข้ามาอยู่ในความรู้สึกนึกคิดของเขาเป็นอันขาด การที่นักศึกษาได้ใคร่ครวญตนในระยะเวลา 1 – 2 ชั่วโมง ต่อสัปดาห์นั้น ทำให้นักศึกษาได้กลับมาใกล้ชิดกับอัลลอฮ์อีกครั้ง มารวมกลุ่มเพื่อรำลึกถึงอัลลอฮ์ มาพัฒนาและปรับปรุงตนเองโดยให้ทุกคนได้อภิปราย เสนอแนะ แนะนำและตักเตือนที่เกี่ยวข้องการดำเนินชีวิตประจำวัน เหตุผลที่นักศึกษาให้ความตั้งใจใช้เวลา 1 – 2 ชั่วโมง ในการดำเนินกิจกรรมหะละเกาะฮุนั้น เป็นนโยบายของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่ได้กำหนดบ่ายวันพุธของสัปดาห์ จะให้เป็นกิจกรรมวิชาการของนักศึกษาและอาจารย์ ตั้งแต่เวลา 13.00 – 16.00 น. ซึ่งสอดคล้องกับ Muhamad Ruswandi (2007 : 1) ได้กล่าวว่า กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และร่วมปรึกษาหารือในกลุ่มสมาชิกเพื่อสร้างสมาชิกแต่ละคนสู่วิถีแห่งอิสลาม เป็นกิจกรรมที่เข้มข้นในการปฏิบัติกระบวนการตักบียะฮ์ ซึ่งในแต่ละครั้งในการปฏิบัติใช้เวลา 2–3 ชั่วโมง สอดคล้องกับ อิสมาแอลุดดีน จะปะเกีย(2557: 92) ได้กล่าวไว้ว่า เวลาที่ดีที่สุดในการดำเนินกิจกรรมหะละเกาะฮุนั้นวันละครั้งชั่วโมงถึงหนึ่งชั่วโมง หรือ ถ้าเป็นสัปดาห์ละหนึ่งครั้ง ใช้เวลา หนึ่งถึงสองชั่วโมง หรืออาจจะมากกว่า โดยให้ปฏิบัติตามการตกลงร่วมกันของสมาชิกในกลุ่ม

ความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ในด้านระบบการจัดการของงานกิจกรรมนักศึกษา

ระดับความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในด้านระบบการจัดการของงานกิจกรรมนักศึกษา โดยพบว่า ความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในด้านระบบการจัดการของงานกิจกรรมนักศึกษา อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีการกำหนดเวลาอย่างชัดเจนและอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุนีค่าสูงสุด อยู่ในระดับมาก รองลงมา มีเอกสารเพื่อบันทึกการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุนีค่าสูงที่สุด มีการพบปะและติดตาม ประเมินผลการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุนีอย่างต่อเนื่องอยู่ในระดับมากและ มีการประเมินและสรุปผลภาพรวมของการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุนีโดยมีนักศึกษามีส่วนร่วมในการประเมินและสรุปผลการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ผลจากการสำรวจดังกล่าว ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การกำหนดเวลาอย่างชัดเจนและอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุนี เป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินการกิจกรรม

หะละเกาะฮุ และอิสลามก็ได้ให้ความสำคัญมากเรื่องเวลา ซึ่งสอดคล้องกับ อายะฮ์อัลกุรอานที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ว่า

﴿وَالْعَصْرِ﴾

ความว่า ขอสาบานด้วยกาลเวลา (อัลอัสร : 1)

จากอายะฮ์ข้างต้น อัลลอฮ์ ﷻ ได้สาบานด้วยกาลเวลา แสดงว่าพระองค์ให้ความสำคัญมากเกี่ยวกับการบริหารเวลา และอีกหลายอายะฮ์ที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้สาบานกับเวลา เช่น เวลากลางคืน กลางวัน รุ่งอรุณ และเวลาสาย ฉะนั้นการทำงานกิจการนักศึกษาได้กำหนดเวลาอย่างชัดเจนในการดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะฮุ นั้นถือว่าเป็นที่เหมาะสมแล้ว ทำให้นักศึกษาสามารถที่จะจัดการและบริหารเวลาได้ซึ่ง สอดคล้องกับ Ya'qob Muhammad Husin (2008) ได้กล่าวว่า เวลาที่จะกำหนดสำหรับจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุ นั้น จะต้องเป็นวันเวลาที่สมาชิกสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ ซึ่งไม่ได้เจาะจงว่าต้องเป็นเวลาไหนสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงได้ตามกลุ่มที่ได้ตกลงไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ Satria Hadi Lubis (2013: 102) ได้กล่าวไว้ว่า การกำหนดวันเวลา ไม่ควรที่จะกำหนดวันและเวลาตายตัว แต่เป็นข้อตกลงในกลุ่มอย่างชัดเจนว่าควรจัดในช่วงเวลาใดและสถานที่ใด ถึงแม้จะมีการเปลี่ยนแปลงแต่ต้องมีความชัดเจนของกลุ่มหะละเกาะฮุ สอดคล้องกับ อิสมาแอลุดดี อะปะเกีย (2547 : 92) ได้กล่าวว่า การทำกิจกรรมหะละเกาะฮุ ไม่ได้กำหนดเวลาอย่างชัดเจน อาจจะทำหลังละหมาดศุบฮ์ หรือ ละหมาดห้าเวลาก็ได้ ไม่สอดคล้องกับ มุหัมมัด ซาญีรูน (Muhammad Sajirun ,2011: 141) กล่าวไว้ว่า เวลาที่ดีที่สุดควรเป็นเวลาหลังละหมาดฎุฮฺจนถึงเที่ยง ส่วนเวลาบ่ายถึงตอนเย็นนั้นไม่ค่อยเหมาะสมเนื่องจากมีอากาศร้อน

การทำงานกิจการนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษาได้กำหนดวันเวลาที่ชัดเจนนั้น อาจเป็นเพราะผู้เข้าร่วมเป็นนักศึกษาที่อยู่ในระบบ ซึ่งมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ก็ได้กำหนดให้มีการจัดการเรียนการสอนในช่วงเวลาบ่ายวันพุธและให้ หน่วยงานหรือคณะ กำหนดกิจกรรมขึ้นมา ซึ่งวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จึงได้กำหนดกิจกรรมนี้ขึ้นมา เพื่อให้นักศึกษาได้เข้าร่วม ถึงแม้ช่วงเวลาดังกล่าวไม่ค่อยเหมาะสม แต่นักวิชาการหลายคนก็ไม่ได้กำหนดตายตัวว่าจะต้องดำเนินการช่วงเวลาไหน ฉะนั้นจากความเห็นของนักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา ให้กำหนดชัดเจนนั้นเพื่อเป็นสิ่งที่สามารถกระทำได้ และแนวทางการดำเนินกิจกรรมเข้าสู่ระบบมากขึ้น

ส่วนการประเมินผลกิจกรรม ทั้งมีการประเมินเป็นรายบุคคล รายกลุ่มและภาพรวมนั้นเป็นสิ่งที่งานกิจการนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษาจะต้องดำเนินการ ซึ่ง Satria Hadi Lubis (2006) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุ จะต้องมีการประเมิน คือ การประเมินมูรอบูบียั้เพื่อรับรู้ถึงขอบเขตความสามารถของมูรอบูบียั้ที่ได้รับจากการตฺรฺบียุยะฮ์การประเมิน

สมาชิกกลุ่มศึกษาเพื่อรับรู้ถึงเป้าหมายวัตถุประสงค์ในแง่ของการสร้างบุคลิกภาพและการเป็นมุสลิมที่ดี การประเมินผลกิจกรรม การมอบหมายงาน และการดำเนินการ และการประเมินปัญหาของการตั้งวัตถุประสงค์เพื่อวิธีการแก้ไขปัญหาอย่างสมเหตุสมผล

การประเมินควรกระทำโดยมีวัตถุประสงค์ ซึ่งต้องอาศัยความรู้และวัตถุประสงค์โดยการยึดกฎระเบียบและข้อบังคับการตัดสินที่ถูกต้องไม่ได้ขึ้นอยู่กับสมมติฐานและอารมณ์ สอดคล้องกับ มุหัมมัด ซาญีรุณ (Muhammad Sajirun, 2011: 138) ได้กล่าวว่า หลังที่พี่เลี้ยงได้มอบหมายงานต่างๆให้กับสมาชิกกลุ่ม และดำเนินการเป็นระยะเวลาหนึ่งแล้ว พี่เลี้ยงจะต้องเรียกสมาชิกกลุ่มมาทำการประเมินพร้อมๆกันเกี่ยวกับการดำเนินการ ให้ทุกคนในกลุ่มได้รับรู้ร่วมกันถึงผลของการดำเนินการของกลุ่มปัจจุบันเป็นอย่างไร จะต้องมีการปรับแก้ไข หรือ จะพัฒนาอย่างไร ส่วนพี่เลี้ยงต้องรับข้อมูลเพื่อไปกำหนดแผนการดำเนินเพื่อพัฒนากลุ่มให้ดีขึ้นต่อไป

ความคิดเห็นของนักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ในด้านทัศนคติของนักศึกษา

ระดับความคิดเห็นของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในด้านทัศนคติของนักศึกษา โดยพบว่า ความคิดเห็นของนักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในด้านทัศนคติของนักศึกษาต่อกิจกรรมหะละเกาะฮูอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า กิจกรรมหะละเกาะฮูเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษาและให้การจัดกิจกรรมนี้ต่อไปมีค่าสูงสุด อยู่ในระดับมาก รองลงมา ความรู้ที่ได้จากการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้อยู่ในระดับมาก และ กิจกรรมหะละเกาะฮูเป็นกิจกรรมที่ดีและมีประโยชน์ต่อการพัฒนา นักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษาอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ผลจากการสำรวจดังกล่าว ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ทัศนคติของนักศึกษาต่อกิจกรรมหะละเกาะฮู เป็นทัศนคติเชิงบวกสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงและเหมาะสมที่จะเป็นกิจกรรมพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ซึ่งกิจกรรมนี้จะเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมด้านคุณธรรมจริยธรรมนักศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับอายะฮ์อัลกุรอาน อัลลอฮ์ﷻ ได้ตรัสไว้ว่า

لَيْسَ الْبِرَّ أَنْ تُولُوا وَجُوهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَلَكِنَّ الْبِرَّ
مَنْ ءَامَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالْكِتَابِ وَالنَّبِيِّينَ
وَأَتَى الْمَالَ عَلَىٰ حُبِّهِ ذَوِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسْكِينِ وَابْنَ

السَّبِيلِ وَالسَّائِلِينَ وَفِي الرِّقَابِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى الزَّكَاةَ
وَالْمُوفُونَ بِعَهْدِهِمْ إِذَا عَاهَدُوا وَالصَّابِرِينَ فِي الْبَأْسَاءِ
وَالضَّرَّاءِ وَحِينَ الْبَأْسِ أُولَئِكَ الَّذِينَ صَدَقُوا وَأُولَئِكَ هُمُ
الْمُتَّقُونَ ﴿

ความว่า หาใช่คุณธรรมไม่ การที่พวกเจ้าผินหน้าของพวกเจ้าไปทาง
ทิศตะวันออกและทิศตะวันตกแต่ว่าคุณธรรมนั้นคือผู้ที่ศรัทธา
ต่ออัลลอฮ์ และวันปรโลก และศรัทธาค่อมลาอิกะฮ์ ต่อบรรดาคัมภีร์
และนะบีทั้งหลาย และบริจาคทรัพย์ต่างๆ ที่มีความรักในทรัพย์นั้น แก่
บรรดาญาติที่สนิทและบรรดาเด็กกำพร้า และแก่บรรดาผู้ยากจนและ
ผู้ที่อยู่ในการเดินทาง และบรรดาผู้ที่มาขอและบริจาคในการไถ่ทาส
และเขาได้ดำรงไว้ซึ่งการละหมาด และชำระซะกาต และ(คุณธรรม
นั้น) คือบรรดาผู้ที่รักษาสัญญาของพวกเขาโดยครบถ้วน เมื่อพวกเขา
ได้สัญญาไว้ และบรรดาผู้ที่อดทนในความทุกข์ยาก และในความ
เดือดร้อน และขณะต่อสู้ในสมรภูมิ ชนเหล่านี้แหละคือผู้ที่พูดจริง
และชนเหล่านี้แหละคือผู้ที่มีความยำเกรง

(อัลบะเกาะเราะฮ์ : 177)

ผู้วิจัยเห็นว่า วัตถุประสงค์หลักที่นักศึกษาเข้าใจในการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮ์ คือ
การที่นักศึกษามีคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งสอดคล้องกับ Muhamad Ruswandi dan Rama Adeyasa
(2007 : 6) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของหะละเกาะฮ์ที่มีต่อสมาชิกกลุ่มศึกษา คือ เพื่อให้สมาชิก
สามารถปฏิบัติศาสนกิจภาคบังคับได้มีความสนใจต่อประเด็นปัญหาเกี่ยวกับอิสลาม สร้าง
บุคลิกภาพที่ดีงามและมีความพร้อมที่จะรับฟังการตักเตือน สร้างพฤติกรรมเพื่อพัฒนาตนเองและ
เปลี่ยนแปลงผู้อื่นและ ความพร้อมที่จะรับในสิ่งที่เป็นประโยชน์จากการเผยแผ่อิสลาม สอดคล้อง
กับ Ya'qob Muhammad Husin (2008:14 – 15) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดกิจกรรมหะละเกาะฮ์มี
เป้าหมาย คือ สมาชิกเกิดความเข้าใจที่แท้จริงและชัดเจนเกี่ยวกับอิสลาม ได้ใช้ความรู้มาปฏิบัติใน
ชีวิตประจำวันและแก้ปัญหาเกี่ยวกับศาสนาเบื้องต้นได้และเป็นการยกระดับวิถีชีวิตสู่การดำเนิน
ชีวิตตามวิถีอิสลาม (อามัลอิสลามีย์) มีความรู้สึกรับผิดชอบปกป้อง ความดีงามและความสูงส่งของ
อิสลามทั้งที่เป็นปัจเจกบุคคลและองค์กร และสร้างความผูกพันอย่างแน่นแฟ้น และความเข้มแข็งที่
มั่นคงของความเป็นพี่น้องนำไปสู่ฝึกทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม สอดคล้องกับแนวคิด Ali Abdul
Halim Mahmud (2005 : 138 – 144) ได้กล่าวว่า หะละเกาะฮ์จะสร้างปัจเจกมุสลิมให้มีความสำนึก

ว่าอิสลามเป็นวิถีแห่งการดำเนินชีวิต สร้างความเป็นพี่น้องในกลุ่มสมาชิก ให้มีความเข้มแข็งไม่ว่าจะอยู่ในสังคมหรือองค์กรก็ตาม สนับสนุนในความดีและสัจธรรมที่มีอยู่ในตัวของมุสลิมและโน้มน้าวให้มีความเสียสละ ท่วมเทไปสู่เป้าหมายของศาสนา สามารถป้องกันในสิ่งที่เป็อันตรายและเสื่อมเสียต่อสมาชิก และสร้างความภาคภูมิใจต่ออิสลามด้วยการสร้างความมุ่งมั่นต่อการมีคุณธรรมจริยธรรมในกิจวัตรประจำวัน ทั้งในยามที่มีความสุขหรือทุกข์ก็ตาม

จากเป้าหมายหะละเกาะดังกล่าว ทำให้นักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มีทัศนคติที่ดีต่อกิจกรรมหะละเกาะสุ ถือว่าเป็นกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของนักศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์ สามารถที่จะปกป้องและป้องกันสิ่งไม่ดีที่จะมารุมเร้าชีวิตสู่การกระทำที่ไม่ดี

แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมหะละเกาะสุของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จากการสนทนากลุ่ม (Focus group) สรุปได้ดังนี้

1.แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมหะละเกาะสุของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ด้านเป้าประสงค์

ผลจากการศึกษาสนทนากลุ่มของพี่เลี้ยงที่มีต่อการกำหนดกิจกรรมหะละเกาะสุเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ดังนี้ 1.ควรให้คงอยู่เป้าประสงค์เดิมที่ได้ดำเนินการที่ผ่านมา ซึ่งสอดคล้องกับ ฮาริษ นาแวง (2558) กล่าวว่า “จากการที่ได้ทำกิจกรรมหะละเกาะสุกับนักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ค่อนข้างดีมาก ” สอดคล้องกับ อับดุลราชัก ยูโซะ (2558) กล่าวว่า “เป้าประสงค์กิจกรรมหะละเกาะสุ นักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มีความครอบคลุมหลายด้าน สามารถพัฒนานักศึกษาให้เกิดคุณภาพได้ ” 2.มีการเน้นกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ในกลุ่มศึกษาหะละเกาะสุให้รู้จักถึงแก่นแท้ของความเป็นพี่น้อง สอดคล้องกับ แวนรพาน สุเด็น (2558) กล่าวว่า “ กิจกรรมหะละเกาะสุเป็นกลไกในการสร้างความเป็นพี่น้อง” สอดคล้องกับ บุคอรี กามาเซะ (2558) กล่าวว่า “เป็นการสร้างเป็นพี่น้องระหว่างพี่เลี้ยงกับนักศึกษาและนักศึกษาตนเอง ” สอดคล้องกับ มาเรียม ดอเลาะ (2558) กล่าวว่า “เป็นการรวมตัวกันระหว่างพี่เลี้ยงกับสมาชิกนักศึกษาเป็นญะมาอะฮ์และสร้างความคุ้นเคยกันและกัน” สอดคล้องกับ ฟาติมะ สามี (2558) กล่าวว่า “การทำกิจกรรมหะละเกาะสุจะเกิดความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม มีความผูกพัน ระหว่างกัน ทำให้กิจกรรมหะละเกาะสุเป็นกิจกรรมที่ทุกคนต้องการ” สอดคล้องกับ อีมาน สะนาวี สาขาวิชาอิสลามศึกษาหลักสูตรนานาชาติ (2558) กล่าวว่า “น้องนักศึกษามีความไว้วางใจพี่เลี้ยง ไม่เกรงใจ สามารถมาปรึกษาเรื่องการเรียนและอื่นๆด้วย ” แต่ในขณะเดียวกัน ไม่สอดคล้องกับ ชูไวบะห์ กูนา (2558) กล่าวว่า “ กิจกรรมหะละเกาะสุแต่ละกลุ่มนั้นมีสมาชิกมาจากสาขาวิชาเอกเดียวกัน จะมีความสนิทสนมในเอกเดียวกันเท่านั้น แต่ยังขาดในการสร้างความเป็นพี่

น้องในต่างสาขาวิชาอีกด้วย” 3.มีการพัฒนาด้านภาวะความเป็นผู้นำอย่างเป็นรูปธรรมและ นักศึกษานำเสนอข้อมูลด้วยความมั่นใจ สอดคล้องกับ ฮัดซัน คาอี (2558) กล่าวว่า “ประสบการณ์จากการเข้าร่วมหะละเกาะฮุได้ฝึกการเป็นผู้นำ” สอดคล้องกับ ฮุสนา ประสานการ (2558) กล่าวว่า “นักศึกษามีความกล้าแสดงออก กล้าที่จะออกความคิดเห็นและยอมรับความคิด ของผู้อื่น” สอดคล้องกับ อนันต์ แลธา (2558) กล่าวว่า “เป็นการสร้างนักศึกษามีความกล้า สามารถที่จะยื่นพูดต่อหน้าสาธารณชนได้” สอดคล้องกับ คลฮาดี โดมาเร (2558) กล่าวว่า “กิจกรรมหะละเกาะฮุเป็นการฝึกให้นักศึกษามีการวางแผนอย่างรัดกุมได้ดีขึ้น” สอดคล้องกับ ฟาตี สะห์ สาหะ (2558) กล่าวว่า “สมาชิกในกลุ่มหะละเกาะฮุจะได้รับความรู้และประสบการณ์การทำงานอิสลามสามารถที่จะเป็นคาอียะฮุในอนาคตได้” 4.มีการสร้างกระบวนการตักเตือนระหว่าง นักศึกษาให้เกิดขึ้นเป็นรูปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับ มุฮามะยูรี ยะปา (2558) กล่าวว่า กิจกรรมหะละเกาะฮุเป็นกิจกรรมที่สามารถตักเตือนกันและกันได้ดี สอดคล้องกับ นาดียะห์ มะแซ (2558) กล่าวว่า กิจกรรมหะละเกาะฮุเป็นกิจกรรมที่มีกระบวนการตักเตือนภายในตัวเพราะว่าทุกครั้งที่อ่าน ความหมายอัลกุรอานก็มีเนื้อหาอัลกุรอานที่เกี่ยวข้องกับเราเพื่อให้ใครครวญและตักเตือนตนเอง และสมาชิกอื่น สอดคล้องกับ ชูไรดา หวังจิ (2558) กล่าวว่า “เป็นกิจกรรมเพื่อให้สมาชิกได้รับ คำแนะนำจากพี่เลี้ยงเพื่อเป็นการเปลี่ยนแปลงในชีวิตประจำวัน” 5.มีการกำหนดตัวชี้วัดให้ชัดเจน ในการประเมินนักศึกษาด้านคุณธรรมจริยธรรม ฮาซัน สะแลแม (2558) กล่าวว่า “ต้องมีการชี้แจงว่า กรอบคุณธรรมจริยธรรมของวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ กำหนดมี อะไรบ้าง เช่น ภาวะความผู้นำ การไม่มีชู้สาว เป็นต้น ” สอดคล้องกับ อาชียะ หะมะ (2558) กล่าวว่า “ให้นำประกาศคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของวิทยาลัยอิสลามศึกษามากำหนดกรอบ คุณธรรมของกิจกรรมหะละเกาะฮุ เพื่อความสอดคล้องกับความต้องการที่วิทยาลัยอิสลามศึกษา ต้องการ ” 6.การเรียนรู้ของนักศึกษาในกลุ่มหะละเกาะฮุจะต้องให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการ วิเคราะห์ สังเคราะห์ เนื้อหาการนำเสนอให้ได้ข้อสรุปที่ตกผลึกจากกระบวนการมีส่วนร่วมของ สมาชิก สอดคล้องกับ ฮาริษ นาแวน (2558) กล่าวว่า “ทุกครั้งที่มีการนำเสนอให้สมาชิกทุกคนใน กลุ่มช่วยวิเคราะห์ สังเคราะห์ ร่วมอภิปรายในกลุ่ม เกี่ยวกับเนื้อหาจากผู้นำเสนอเพื่อเป็นการทำ ความเข้าใจตรงกัน” สอดคล้องกับ อาหามะ สาและ (2558) กล่าวว่า “เนื้อหาที่ผ่านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ในกลุ่มแล้วจะมีคุณภาพและตรงกับความจริงมากที่สุด ” สอดคล้องกับ อัซมิง เซะ (2558)กล่าวว่า “ผู้นำเสนอเนื้อหาเขาจะวิเคราะห์จากตัวบทเท่านั้น ก็จะเป็นความรู้ทางเดียว แต่เมื่อ สมาชิกกลุ่มได้ วิเคราะห์ สังเคราะห์แล้ว เราก็สามารถที่จะเห็นหลายด้าน เป็นความรู้ที่กว้างกว่า ” สอดคล้องกับ มุฮัมมัด มาซอ (2558) กล่าวว่า “ความครอบคลุมของเนื้อหาในแต่ละเรื่องนั้น จะต้อง มาจากการที่สมาชิกร่วมกันวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ผ่านการคัดกรองหลายๆคน” 7. กำหนดกิจกรรมการขัดเกลาจิตใจในเชิงปฏิบัติการเพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้จากการสัมผัสจริง

สอดคล้องกับ อารีนิ เจะหลง (2558) กล่าวว่า “ที่จริงกิจกรรมทะเลาะเถียงเองก็เป็นกิจกรรมขัดเกลาจิตใจที่เป็นรูปธรรมสัมผัสได้ และเป็นรูปธรรมมากที่สุด” สอดคล้องกับ อาดียาซ โตะเหม (2558) กล่าวว่า “กิจกรรมทะเลาะเถียงเป็นการขัดเกลาในตัวบุคคล” สอดคล้องกับ นุซวาริ เสมสัน (2558) กล่าวว่า “เกิดการพัฒนจิตวิญญาณจากการกระทำกิจกรรมทะเลาะเถียงอยู่นิจ” สอดคล้องกับ วณิชนัน ภิญ โญ (2558) กล่าวว่า “เป้าประสงค์ที่นำมาทำกิจกรรมทะเลาะเถียงเพื่อเป็นการฟื้นฟูอิमान” สอดคล้องกับ นาฟีซะ เต๊ะหม่อม (2558) กล่าวว่า “กิจกรรมทะเลาะเถียงเป็นการกระตุ้นอิमान ได้ปรึกษาหารือและส่งเสริมในด้านวิชาการและนันทนาการ” สอดคล้องกับ ซอลีซะหมัดอะคัม (2558) กล่าวว่า “เพื่อพัฒนาความรู้ ความเข้าใจในจิตใจให้เกิดความศรัทธาอย่างต่อเนื่องโดยไม่ขาดตอนของความศรัทธา” 8.มีการจัดกิจกรรมทะเลาะเถียงในรูปแบบต่างๆทั้งในและนอกห้องเรียนด้วย สอดคล้องกับ อาอีซะ สาห์ลี (2558) กล่าวว่า “ให้มีกิจกรรมทะเลาะเถียงนอกมหาวิทยาลัยเพื่อเป็นการสร้างความเป็นพี่น้องมากขึ้น” สอดคล้องกับ ฮัดซัน คาลี (2558) กล่าวว่า “กิจกรรมทะเลาะเถียงต้องเป็นกิจกรรมสนุกๆบ้างให้กับสมาชิก โดยที่ให้ผู้สมาชิกรู้สึกว่ากิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่ไม่น่าเบื่อ” สอดคล้องกับ อามีเนาะห์ มุซอ (2558) กล่าวว่า “ต้องมีกิจกรรมที่เป็นจิตอาสาเพื่อเป็นการฝึกสมาธิให้มีจิตอาสา” สอดคล้องกับ มุฮามะยูรี ยะปา (2558) กล่าวว่า “ให้มีกิจกรรมทัศนศึกษาสำหรับสมาชิกและกิจกรรมกีฬามูลดัลล์ (ละหมาดยาค่ากิน) วัลญูรนอกพื้นที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปีละครั้ง” 9.จัดกิจกรรมให้ครอบคลุมทั้ง สติปัญญา จิตวิญญาณและร่างกาย สอดคล้องกับ มาเรียม คอเลาะ (2558) กล่าวว่า “กิจกรรมทะเลาะเถียงต้องเป็นกิจกรรมที่พัฒนาด้านความคิด ร่างกายและสติปัญญา เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์” สอดคล้องกับ นูรีซา โส๊ะมอ (2558) กล่าวว่า “มีการพัฒนาศักยภาพนักศึกษาทาง ด้านความเป็นอยู่ของนักศึกษา การทบทวนรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน สอบถามความทุกข์สุขของนักศึกษา สมาชิก เสริมสร้างความสามัคคีและรู้จักทำงานเป็นทีม” สอดคล้องกับ ฮุสนา ประสานการ (2558) กล่าวว่า “ให้นักศึกษานำความรู้ที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมทะเลาะเถียงไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมก่อนแล้วการพัฒนาทั้งจิตใจ ร่างกายและสติปัญญาที่จะมาเอง” และ 10.สร้างกระบวนการให้นักศึกษาในกลุ่มทะเลาะเถียงเกิดความช่วยเหลือกันและกันได้ สอดคล้องกับ รุสนานี ตะบิง (2558) กล่าวว่า “กิจกรรมทะเลาะเถียงเป็นกระบวนการฝึกฝนรู้จักความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความเอื้ออาทรต่อกันในกลุ่มเพื่อนสมาชิกด้วยกัน” สอดคล้องกับ นูร์ ชะอาอะฮ์ บินดี ดิน (Nor Saadah Binti Din, 2010) ได้กล่าวว่า ความช่วยเหลือเป็นหน้าที่ของสมาชิกทุกคนในกลุ่มศึกษาทะเลาะเถียง ที่จะต้องร่วมแบกรับและให้ความช่วยเหลือระหว่างพี่น้องในกลุ่มทะเลาะเถียง เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นและมั่นใจในการได้รับหลักประกันช่วยเหลือกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ ยะโกบ มุห์มัด ฮุเซ็น (Ya'qob Muhammad Husin: 2008) ได้กล่าวว่า ความสมดุลในการใช้ชีวิตร่วมกันนั้น จำเป็นจะต้องมีความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพราะชีวิตของสมาชิกในกลุ่มทะเลาะเถียงต่างก็มีปัญหาอุปสรรคต่างๆ เช่น ด้านทรัพย์สิน ด้านปัญหาทางด้านการใช้ชีวิต เป็นต้น ฉะนั้น

ในกลุ่มจะต้องไม่ละเลยต่อปัญหาของสมาชิกต่างๆร่วมกันแก้ไขและให้ความช่วยเหลืออย่างจริงจัง เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในการอยู่ด้วยกัน

ผู้วิจัยคิดว่า แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ด้านเป้าประสงค์ งานกิจการนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษาจะต้องคงอยู่เป้าประสงค์เดิมเพราะเป็นกิจกรรมที่ชัดเจนจิตใจในเชิงปฏิบัติการ แต่จะต้องจัดให้ครอบคลุมทั้ง สติปัญญา จิตวิญญาณและร่างกาย โดยมีกิจกรรมในรูปแบบต่างๆทั้งในและนอกห้องเรียน ให้เน้นกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ในกลุ่มศึกษาหะละเกาะฮุมากขึ้นเพื่อสร้างความเป็นพี่น้อง มีการพัฒนาด้านภาวะความเป็นผู้นำอย่างเป็นรูปธรรม พัฒนากิจกรรมให้เกิดทักษะนำเสนอ ข้อมูลด้วยความมั่นใจ ไม่ว่าจะป็นด้านข้อมูล การใช้ภาษา นำเสียงและท่าทางก็ตาม มีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ เนื้อหาการนำเสนอให้ได้ข้อสรุปที่ตกผลึกจากกระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิก มีกระบวนการตักเตือนระหว่างนักศึกษาด้วยกัน สร้างกระบวนการให้นักศึกษาสามารถความช่วยเหลือกันและกันได้ และมีการกำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจนในการประเมินนักศึกษาด้านคุณธรรม จริยธรรม

2.แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ด้านพี่เลี้ยง

ผลจากการศึกษาสนทนากลุ่มของพี่เลี้ยงที่มีต่อการกำหนดกิจกรรมหะละเกาะฮุเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ด้านพี่เลี้ยง ดังนี้ 1.พี่เลี้ยงจะต้องมีเทคนิคการบริหารและการจัดการกลุ่มศึกษาหะละเกาะฮุ สอดคล้องกับ มุฮามะยูรี ยะปา (2558) กล่าวว่า “พี่เลี้ยงกลุ่มจะต้องเตรียมข้อมูลที่จะแสดงความคิดเห็นในการทำหะละเกาะฮุให้มากๆและพี่เลี้ยงจะต้องมีเทคนิคสร้างแรงจูงใจให้กับนักศึกษาได้เพื่อไม่ให้นักศึกษาเกิดความเบื่อในการทำหะละเกาะฮุ” สอดคล้องกับ เจ๊ะนูริยะห์ บุงอตาหยง (2558) กล่าวว่า “สามารถบริหารจัดการระบบกลุ่มหะละเกาะฮุได้” สอดคล้องกับ กอริเยาะ คือระ (2558) กล่าวว่า “พี่เลี้ยงมีความรับผิดชอบในการดำเนินหะละเกาะฮุอย่างเป็นระบบ” สอดคล้องกับ อิกรอม หะมะ (2558) กล่าวว่า “มีการเตรียมเนื้อหา และยกตัวอย่างใกล้ตัว เพื่อง่ายต่อการเข้าใจในเนื้อหาที่ถ่ายทอดไป” สอดคล้องกับ คอลีเยาะ กาเดร์ (2558) กล่าวว่า “พี่เลี้ยงมีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมและนำกิจกรรมที่มีสาระแก่นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรม” สอดคล้องกับ ฮาซัน สะแลแม (2558) กล่าวว่า “ด้านความตรงต่อเวลา มีความรู้สามารถตอบได้เวลาน้องถามหรือสงสัย” 2.มีการอบรมพี่เลี้ยงและเพิ่มพูนความรู้อย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับ คลฮาดี โดมาแร (2558) กล่าวว่า “พี่เลี้ยงต้องแสวงหาความรู้ใหม่อยู่ตลอดเวลาไม่คุยเรื่องเดิมๆ” สอดคล้องกับ ฟาตีหะ สาหะ (2558) กล่าวว่า “พี่เลี้ยงต้องมีความพร้อมทั้งทางด้านความรู้และจิตวิญญาณ” สอดคล้องกับ นัจดา นาปาเลน (2558) กล่าวว่า “พี่เลี้ยงกลุ่มต้องมีความรู้ทั้งในด้านความรู้ศาสนาและความรู้ทั่วไป” สอดคล้องกับ

มูฮัมมัด มาซอ (2558) กล่าวว่า “พี่เลี้ยงควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะฮุ” สอดคล้องกับ เจ๊ะนูริยะห์ บุงอตาหยง (2558) กล่าวว่า “ พี่เลี้ยงของแต่ละกลุ่มนัดรวมตัวกันเฉพาะพี่เลี้ยง เพื่อที่จะได้มาพูดคุยถึงรูปแบบของการทำหะละเกาะฮุของแต่ละกลุ่ม แลกเปลี่ยนความรู้ให้เพื่อนฟัง เพื่อจะเป็นแนวทางในการทำหะละเกาะฮุที่ดีให้กับพี่เลี้ยงคนอื่นๆ ” สอดคล้องกับ อัสมา กียา (2558) กล่าวว่า “มีการพัฒนาตนเองให้มากกว่านี้ เพื่อน้องหะละเกาะฮุ เพื่อเป็นตัวอย่างแก่น้อง ตอนนี้อยู่คุณภาพของพี่เลี้ยงกลุ่มไม่ค่อยดีมากนัก แต่จะพยายามพัฒนาตน เพื่อเป็นที่ดีแก่น้องๆ” สอดคล้องกับ อัสมีง เชะ (2558) กล่าวว่า “มีการให้ความรู้และแนะนำพี่เลี้ยงและมีกิจกรรมที่กระตุ้นให้กับพี่เลี้ยงอยู่เสมอ” 3.พัฒนาศักยภาพภาวะความเป็นผู้นำของพี่เลี้ยงกลุ่มศึกษาหะละเกาะฮุ สอดคล้องกับ ฮาริช นาเว (2558) กล่าวว่า “พี่เลี้ยงมีความเป็นผู้นำ ไม่มีอคติและยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น” สอดคล้องกับ บุกอริ กามาชะ (2558) กล่าวว่า “พี่เลี้ยงมีปฏิสัมพันธ์ไมตรีที่ดีต่อสมาชิกหะละเกาะฮุ” สอดคล้องกับ แวนูรฟาน สุเด็น (2558) กล่าวว่า “พี่เลี้ยงเปรียบเสมือนผู้นำ จะบอกว่า ผู้นำที่ดี นั้นต้องเป็นผู้ตามที่ดีได้ด้วยเช่นกัน” 4.ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเป็นแบบอย่างที่ดีและสร้างความน่าเชื่อถือแก่สมาชิกกลุ่มศึกษาหะละเกาะฮุ สอดคล้องกับ ฮัดซัน ดาอี (2558) กล่าวว่า “พี่เลี้ยงควรเป็นแบบอย่างให้แก่สมาชิกหะละเกาะฮุเพื่อความเหมาะสมต่อการพัฒนาตนเองตนเองสมาชิกหะละเกาะฮุ” สอดคล้องกับ ชูไววะห์ กูนา (2558) กล่าวว่า “พี่เลี้ยงเป็นตัวอย่างที่ดีแก่สมาชิกหะละเกาะฮุไม่ว่าจะเป็นด้านจรรยาบรรณ” สอดคล้องกับ ฟาติมะ สามี (2558) กล่าวว่า “พี่เลี้ยงสร้างบุคลิกภาพความเป็นมุสลิมที่ดี” 5.คัดเลือกพี่เลี้ยงที่มีใจอาสา มีความรับผิดชอบ มีความจริงใจและตั้งใจที่จะเสียสละในการเป็นพี่เลี้ยงนำหะละเกาะฮุนักศึกษา สอดคล้องกับ สุมัยยะห์ คอฆอ (2558) กล่าวว่า “ต้องมีความกล้าและความเป็นผู้ใหญ่เพื่อที่จะให้สมาชิกสามารถนำไปเป็นแบบอย่างได้” สอดคล้องกับ อามีเนาะห์ มูซอ (2558) กล่าวว่า “เป็นคนที่มีอามานะฮ์ในเรื่องต่างๆ และสามารถจูงใจให้ทุกคนในกลุ่มรักและอยากจะทำกิจกรรมหะละเกาะฮุไปตลอด” สอดคล้องกับ อีมาน สะนาวี (2558) กล่าวว่า “พี่เลี้ยงควรมีอามานะฮ์มากพอ ในการที่จะเสียสละเวลาส่วนตัวเพื่อมาทำงานส่วนรวม” สอดคล้องกับ อนันต์ แลสา (2558) กล่าวว่า “มีความเสียสละ เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ในช่วงการดำเนินกิจกรรมหะละเกาะฮุและเพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้” สอดคล้องกับ อับดุลราชัก ยูโซะ (2558) กล่าวว่า “เป็นคนที่มีความพร้อมพอสมควร มีความเสียสละและมีความจริงใจต่อสมาชิกหะละเกาะฮุ” 6.พี่เลี้ยงมีการประเมินตนเองและประเมินสมาชิกในกลุ่มหะละเกาะฮุอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับ อาหามะ สาและ (2558) กล่าวว่า “พี่เลี้ยงกลุ่มต้องสังเกตพฤติกรรมของสมาชิกขณะทำหะละเกาะฮุและนอกหะละเกาะฮุเป็นประจำ” สอดคล้องกับ กอริเยะห์ ดือเระ (2558) กล่าวว่า “พี่เลี้ยงใส่ใจและติดตามพฤติกรรมของน้องหะละเกาะฮุตัวเอง” สอดคล้องกับ อัสมีง เชะ (2558) กล่าวว่า “พี่เลี้ยงต้องประเมินด้วยการให้สมาชิกประเมินตนเอง อิบาคะฮุรายวัน รายสัปดาห์ รายเดือนและรายปีอยู่เสมอ” 7.พี่เลี้ยงสามารถเป็นที่ปรึกษาและแนะนำสมาชิกในกลุ่มศึกษา

หะละเกาะฮุเกี่ยวกับการใช้ชีวิตในรั้วมหาวิทยาลัยได้ สอดคล้องกับ อารีนิ เจะหลง (2558) กล่าวว่า “พี่เลี้ยงควรเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำ คำตักเตือนต่อสมาชิกหะละเกาะฮุอยู่เสมอ” สอดคล้องกับ นาฟีซะ เต๊ะหม่อม (2558) กล่าวว่า “กิจกรรมหะละเกาะฮุเป็นการกระตุ้นอิมาน ได้ปรึกษาหารือและส่งเสริมในด้านวิชาการและนันทนาการ” สอดคล้องกับ ฮาริษ นาแเว (2558) กล่าวว่า “สมาชิกกลุ่มหะละเกาะฮุสามารถที่จะปรึกษาได้ทุกเรื่องไม่ว่าจะเป็นเรื่องการใช้ชีวิต การเรียนและอื่นๆ ให้รับรู้เพื่อสู่แนวทางการแก้ปัญหาของสมาชิก” สอดคล้องกับ นาดียะห์ มะแซ (2558) กล่าวว่า “เมื่อพี่เลี้ยงทำหะละเกาะฮุกับสมาชิก พอพี่เลี้ยงได้ตักเตือนสมาชิก พี่เลี้ยงก็มีส่วนในตักเตือนให้กับตัวเองและสมาชิกด้วย” 8. พี่เลี้ยงมีการพัฒนาตนเองและค้นหาประสบการณ์ใหม่เกี่ยวกับการจัดการและการดูแลหะละเกาะฮุอยู่เสมอ สอดคล้องกับ อาอี๊ยะ สาหลิ (2558) กล่าวว่า “ด้านคุณภาพของพี่เลี้ยงหะละเกาะฮุอยู่ในเกณฑ์ดี เพราะ เคยได้รับการพัฒนาการเป็นพี่เลี้ยงและประสบการณ์ในการเป็นพี่เลี้ยงหะละเกาะฮุตอนเรียนมัธยม” สอดคล้องกับ ฮาซัน สะแลแม (2558) กล่าวว่า “จะต้องมีการปฐมนิเทศพี่เลี้ยงและจัดอบรมพี่เลี้ยงอย่างสม่ำเสมอ” สอดคล้องกับ คอลิเยาะ กาเคร์ (2558) กล่าวว่า “การเป็นพี่เลี้ยงกิจกรรมหะละเกาะฮุจะต้องเป็นที่มีความรู้ศาสนาเพียงอย่างเดียวแต่ต้องผ่านประสบการณ์ในการเป็นสมาชิก อย่างต่อเนื่อง ฝึกเรียนรู้และสังเกตวิธีการนำของพี่เลี้ยงเพื่อเป็นการสะสมประสบการณ์พร้อมๆ กับทำความเข้าใจกับคู่มือกิจกรรมหะละเกาะฮุ” 9. พี่เลี้ยงจะต้องมีความพร้อมทุกๆ ด้านที่จะนำกลุ่มศึกษาหะละเกาะฮุได้ สอดคล้องกับ ฟาติฮะห์ สาหะ (2558) กล่าวว่า “พี่เลี้ยงมีความพร้อมที่จะสอนและมีใจรักกับงานอย่างแท้จริง” สอดคล้องกับ มูฮามะฮูริ ยะปา (2558) กล่าวว่า “พี่เลี้ยงควรมีความพร้อมที่จะดำเนินหะละเกาะฮุทุกครั้ง” สอดคล้องกับ อาชียะ หะมะ (2558) กล่าวว่า “ก่อนพี่เลี้ยงทำหน้าที่ดำเนินกิจกรรมหะละเกาะฮุอยากให้การประชุมที่ชัดเจนก่อนมีข้อมูลอย่างเรียบร้อยเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมของพี่เลี้ยงด้วย

ผู้วิจัยคิดว่า แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ด้านพี่เลี้ยง คือ งานกิจการนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษาจะต้องคัดเลือกพี่เลี้ยงที่มีความพร้อม มีใจอาสา มีความรับผิดชอบ มีความจริงใจและตั้งใจที่จะเสียสละเพื่อส่วนรวมเป็นการเบื้องต้น มีเทคนิคการบริหารและการจัดการกลุ่มศึกษาหะละเกาะฮุ มีการอบรมพี่เลี้ยงเพื่อเสริมความรู้ พัฒนาศักยภาพภาวะความเป็นผู้นำ สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้เกิดความน่าเชื่อถือ เป็นคนที่มีประสบการณ์สามารถเป็นที่ปรึกษาและแนะนำสมาชิกเกี่ยวกับการใช้ชีวิตในรั้วมหาวิทยาลัยได้และชอบใคร่ครวญหรือที่จะประเมินตนเองและสมาชิกด้วยอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

3.แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ด้านหลักสูตร

ผลจากการศึกษาสนทนากลุ่มของพี่เลี้ยงที่มีต่อการกำหนดกิจกรรมหะละเกาะฮุเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ด้านหลักสูตร ดังนี้ 1.ให้ดำเนินการตามหลักสูตรเดิมเนื่องจากเป็นหลักสูตรมีความครอบคลุมและสมบูรณ์ สอดคล้องกับ มุฮามะยูรี ยะปา (2558) กล่าวว่า หลักสูตรที่ใช้ปัจจุบันค่อนข้างจะสมบูรณ์แต่สิ่งที่ต้องเพิ่มเติมเกี่ยวกับหลักการอ่านอัลกุรอานและการเสีสลละ สอดคล้องกับ อัสมีง เชะ (2558) กล่าวว่า ควรให้สมาชิกได้รับความรู้เกี่ยวกับอิสลามอย่างครอบคลุมและเป็นวิทยาการร่วมสมัย ซึ่งหลักสูตรที่มีอยู่นั้นค่อนข้างครอบคลุมแล้ว แต่อยู่การประยุกต์ใช้ว่า พี่เลี้ยงกลุ่มจะถ่ายทอดเนื้อหาเป็นเรื่องราวร่วมสมัยได้อย่างไร สอดคล้องกับ ชูไวบะห์ กุณา (2558) กล่าวว่า หนังสือประกอบการทำหะละเกาะฮุมีความครอบคลุมเรื่องศาสนาและทั่วไปแล้วแต่อยู่ที่การประยุกต์ใช้เท่านั้นเอง 2.ให้เน้นการอ่านอัลกุรอานให้ถูกต้องตามหลักการอ่านเพื่อพัฒนาศักยภาพนักศึกษาให้สามารถอ่านอัลกุรอานได้ สอดคล้องกับ อามีนะห์ มุซอ (2558) กล่าวว่า เนื้อหาต้องชัดเจน เน้นอัลกุรอาน สอดคล้องกับ มุฮามะยูรี ยะปา (2558) กล่าวว่า หลักสูตรที่ใช้ปัจจุบันค่อนข้างจะสมบูรณ์แต่สิ่งที่ต้องเพิ่มเติมเกี่ยวกับหลักการอ่านอัลกุรอานและการเสีสลละ สอดคล้องกับ ฮัดซัน ดาอี (2558) กล่าวว่า นักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา ควรที่จะเน้นให้อ่านอัลกุรอานให้ได้ เพราะพวกเขาเรียนทางด้านศาสตร์อิสลามโดยตรงอย่างน้อยสามารถอ่านอัลกุรอานถูกต้อง 3.ให้เน้นกิจกรรมในเชิงปฏิบัติที่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตรครบถ้วนอย่างเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับ นาดียะห์ มะแซ (2558) กล่าวว่า กิจกรรมหะละเกาะฮุ ที่ผ่านมานั้นส่วนมากจะเน้น การนำเสนออภิปรายเนื้อหาในกลุ่มของตนเอง ไม่ค่อยมีกิจกรรมในเชิงปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมมากนักสมควรให้มีกิจกรรมอื่นๆบ้างเพื่อประกอบกิจกรรมหะละเกาะฮุพร้อมๆกัน สอดคล้องกับ ฮาริษ นาแเว (2558) กล่าวว่า ความรู้ที่ได้จากกิจกรรมหะละเกาะฮุสามารถที่จะปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้เลย สอดคล้องกับ ซอลิฮะ หมัดอะดัม (2558) กล่าวว่า สมควรจะมีกิจกรรมภาคปฏิบัติด้วย อาจจะเป็นการละหมาดกียามมุลลัยล์(ละหมาดยามค่ำคืน)พร้อมๆกัน 4.ให้มีการแยกหลักสูตรหะละเกาะฮุตามระดับชั้นปีให้ชัดเจนและเน้นหนักเนื้อหาของแต่ละชั้นปีนั้นให้ชัดเจนด้วย สอดคล้องกับ นัจดา นาปาเลน (2558) กล่าวว่า หลักสูตรในจัดกิจกรรมต้องมีเป้าหมายชัดเจนทุกระดับ สอดคล้องกับ อัสมา กิยะ (2558) กล่าวว่า หลักสูตรจะต้องเหมาะสมกับระดับความรู้ของนักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรม 5.ให้มีการปรับเนื้อหาเพื่อให้สมาชิกเข้าใจได้ง่ายขึ้น และสามารถรองรับสมาชิกที่มีความรู้ต่างระดับได้ สอดคล้องกับ กอริเยาะ คือเราะ(2558) กล่าวว่า หลักสูตรจะต้องมีการปรับและพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อความสอดคล้องกับผู้เข้าร่วมกิจกรรม สอดคล้องกับ อับดุลราชัก ยูโชะ (2558) กล่าวว่า ลักษณะพื้นฐานระดับความรู้ของผู้เข้าร่วมกิจกรรมที่ต่างกัน วิทยาลัยอิสลามศึกษา

จะต้องเตรียมหลักสูตรที่ต่างกันด้วยโดยมีการวัดระดับความรู้ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อให้หลักสูตรใช้กับกลุ่มเป้าหมายที่ถูกต้อง 6. กิจกรรมหะละเกาะฮูให้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการเรียนการสอนต้องเปิดอย่างน้อยหนึ่งภาคการศึกษา เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการหะละเกาะฮู สอดคล้องกับ คอลีเยาะ กาเดร์ (2558) กล่าวว่า กิจกรรมนี้ให้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรรายวิชา Co – Curriculum ของวิทยาลัยอิสลามศึกษาเพื่อพัฒนานักศึกษาแบบองค์รวมได้ สอดคล้องกับ ฟาติฮะห์ สาหะ (2558) กล่าวว่า นักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษาทุกคนได้รับการพัฒนาบุคลิกภาพคุณธรรมจริยธรรมตั้งแต่ปีหนึ่งภายใต้หลักสูตรกิจกรรมหะละเกาะฮูของวิทยาลัยอิสลามศึกษา สอดคล้องกับ เจ๊ะนูริยะห์ บุงอตาหย (2558) กล่าวว่า นักศึกษาจะต้องเข้าร่วมกิจกรรมหะละเกาะฮูอย่างน้อยสองปี ซึ่งวิทยาลัยอิสลามศึกษาจะมีการบรรจุในหลักสูตรของวิทยาลัยอิสลามศึกษา สอดคล้องกับ สุสนา ประสานการ (2558) กล่าวว่า หลักสูตรนี้ควรมีการบรรจุในหลักสูตรและแบ่งการดูแลนักศึกษาอย่างเป็นระบบ ทั้งวิชาการและประสบการณ์ โดยเฉพาะนักศึกษาเรียนอ่อนจะต้องได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิดให้เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมหะละเกาะฮู 7. การนำไปใช้หลักสูตรนั้นสมควรให้มีการประยุกต์ใช้กับเทคโนโลยีสมัยใหม่ด้วย สอดคล้องกับ อาหามะ สาและ (2558) กล่าวว่า มีการปรับใช้เทคโนโลยีในการดำเนินกิจกรรมหะละเกาะฮูในรูปแบบที่หลากหลายเพื่อสร้างแรงดึงดูดและความสนใจแก่นักศึกษา สอดคล้องกับ สุมัยยะห์ ดอฆอ (2558) กล่าวว่า ปัจจุบันเทคโนโลยีเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตที่ขาดไม่ได้ฉะนั้นกิจกรรมหะละเกาะฮูจะต้องปรับให้เข้ากับยุคสมัยเพื่อให้กลมกลืนในการถ่ายทอดความรู้ของพี่เลี้ยง สอดคล้องกับ อีมาน สะนาวี (2558) กล่าวว่า พี่เลี้ยงจะต้องมีความรู้ทางด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่สามารถถ่ายทอดความรู้โดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับสถานการณ์ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรม 8. ให้มีการบังคับนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษาเข้าร่วมหะละเกาะฮูทุกคน โดยเฉพาะนักศึกษาชั้นปีที่ 1 เพื่อให้ให้นักศึกษาได้รับการพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรมจากกระบวนการกิจกรรมหะละเกาะฮู สอดคล้องกับ นูริซา โส๊ะบอ (2558) กล่าวว่า เป็นกิจกรรมบังคับวิชาการศึกษาทั่วไปสามสิบชั่วโมงสำหรับนักศึกษาและเป็นเงื่อนไขการจบด้วย สอดคล้องกับ นาฟีซะ เต๊ะหม่อม (2558) กล่าวว่า อยากให้นักศึกษาทุกคนได้สัมผัสกิจกรรมนี้โดยเฉพาะนักศึกษาชั้นปีที่หนึ่ง จะมีประโยชน์มากในการใช้ชีวิตในรั้วมหาวิทยาลัยเพราะเรามีพี่เลี้ยงคอยกับดูแล ช่วยเหลือและให้คำปรึกษามาอย่างต่อเนื่อง

ผู้วิจัยคิดว่า แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ด้านหลักสูตร งานกิจการนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษาควรดำเนินการกิจกรรมตามหลักสูตรเดิม เนื่องจากเป็นหลักสูตรมีความครอบคลุมและสมบูรณ์ ให้การพัฒนาทักษะด้านการอ่านอัลกุรอานให้ถูกต้องตามหลักการอ่านเพื่อพัฒนาศักยภาพนักศึกษาให้สามารถอ่านอัลกุรอานได้ จะต้องดำเนินกิจกรรมในเชิงปฏิบัติที่ได้กำหนดไว้

ในหลักสูตรครบถ้วน ให้มีการแยกหลักสูตรทะเลาะแยะตามระดับชั้นปีให้ชัดเจนต้องเป็นเนื้อหาที่เข้าใจได้ง่ายขึ้น มีการประยุกต์ใช้กับเทคโนโลยีสมัยใหม่ ให้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการเรียนการสอนอาจจะเปิดอย่างน้อยหนึ่งภาคการศึกษา เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการทะเลาะแยะ มีการบังคับนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษาเข้าร่วมทะเลาะแยะทุกคนโดยเฉพาะนักศึกษาชั้นปีที่ 1 เพื่อให้นักศึกษาได้รับการพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรมผ่านกระบวนการกิจกรรมทะเลาะแยะ

4.แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมทะเลาะแยะของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ด้านการดำเนินการ

ผลจากการศึกษาสนทนากลุ่มของพี่เลี้ยงที่มีต่อการกำหนดกิจกรรมทะเลาะแยะเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ด้านการดำเนินการ ดังนี้

- 1.การเริ่มต้นกิจกรรมทะเลาะแยะให้เริ่มต้นด้วยการอ่านอัลกุรอาน อรรถาธิบายตามด้วยรายวิชาต่างๆตามหลักสูตร ข่าวสาร จบด้วยการสรุปผลเพื่อเป็นข้อคิดในการดำเนินชีวิต สอดคล้องกับ แวนูรฟาน สุเต็น (2558) กล่าวว่า ขั้นตอนการดำเนินการที่ใช้ในกิจกรรมปัจจุบันให้นักศึกษาเริ่มด้วยการอ่านอัลกุรอาน อรรถาธิบายตามด้วยรายวิชาต่างๆตามหลักสูตร ข่าวสาร จบด้วยการสรุปผลเพื่อเป็นข้อคิดในการดำเนินชีวิต สอดคล้องกับ อาชียะ หะมะ (2558) กล่าวว่า การดำเนินการของขั้นตอนต่าง ๆ นั้นเราสามารถที่จะดำเนินถัดขั้นตอนได้ขึ้นกับสถานการณ์และบริบทของการจัดกิจกรรมแต่เราจะขึ้นต้นด้วยการอ่านอัลกุรอานเสมอ สอดคล้องกับ ซูไรดา หวังจิ (2558) กล่าวว่า บางครั้งขั้นตอนการดำเนินการกิจกรรมทะเลาะแยะขึ้นอยู่กับรูปแบบกิจกรรม ณ เวลานั้น
- 2.ให้สมาชิกทุกคนได้วิพากษ์เนื้อหาทุกครั้งที่มีการนำเสนอจากสมาชิกที่รับผิดชอบเพื่อเป็นการขยายผลเนื้อหาให้ตกผลึก สอดคล้องกับ ฮาริษ นาแว (2558) กล่าวว่า สมาชิกต้องมีการนำเสนอความคิดเห็นเพิ่มเติมหลังจากสมาชิกนำเสนอรายวิชาทุกครั้งเพื่อความครอบคลุมเนื้อหา สอดคล้องกับ มุหามะยูรี ยะปา (2558) กล่าวว่า การนำเสนอเพิ่มเติมนั้นเป็นสิ่งเราสามารถนำไปใช้กับชีวิตได้เพราะเป็นเนื้อหาผ่านการวิเคราะห์มาแล้ว สอดคล้องกับ ฟาติฮะห์ สาหะ (2558) กล่าวว่า เป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ทางวิชาการและพยายามนำเสนอให้เข้ากับบริบทปัจจุบัน สอดคล้องกับ อารีณี เจะหลง (2558) กล่าวว่า การนำเสนอเพิ่มเติมทำให้สมาชิกได้รับความรู้ที่แตกฉานและหลากหลายทักษะด้วย
- 3.การจัดกิจกรรมทะเลาะแยะให้จัดบ่ายวันพุธเท่านั้นเพื่อเป็นที่รู้กันว่าเป็นช่วงเวลากิจกรรมทะเลาะแยะ สอดคล้องกับ อนันต์ แลสา (2558) กล่าวว่า บ่ายวันพุธเป็นช่วงเวลาที่มีวิทยาลัยฯให้ดำเนินกิจกรรมทางวิชาการอยู่แล้ว สอดคล้องกับ วนิจนัน ภิญญ (2558) กล่าวว่า เป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมและไม่กระทบต่อการเรียนการสอนของนักศึกษาแต่หากไม่ได้ดำเนินการในช่วงเวลาดังกล่าว ให้มีการชดเชยกิจกรรมภายในสัปดาห์นั้นช่วงเวลาไหนก็ได้

4.กิจกรรมหะละเกาะฮุ้ให้เป็นแหล่งแห่งคำปรึกษาหารือ รับรู้ปัญหา ร่วมกันค้นหาแนวทางแก้ไข ปัญหาของสมาชิก สอดคล้องกับ รุสนานี ตะบิง (2558) กล่าวว่า การที่เราจะบอกปัญหาและมีการวิเคราะห์ปัญหาเพื่อหาทางออกก็จะมีกลุ่มหะละเกาะฮุ้จะเป็นกลุ่มที่บะเราะกะฮุ้ที่สุดแล้ว เพราะว่ากลุ่มนี้จะมีการเริ่มต้นด้วยอัลกุรอาน ซึ่งจะมีความบริสุทธิ์และจะได้รับการช่วยเหลือจากอัลลอฮุ้ด้วย สอดคล้องกับ มาเรียม ดอเลาะ (2558) กล่าวว่า บางครั้งปัญหาเราเองไม่รู้และไม่กล้าไปบอกหรือปรึกษาใคร แต่พอมีหะละเกาะฮุ้ทุกคนจะมีความกล้าที่จะบอกปัญหาของตนเองเพื่อให้ที่ประชุมได้รับทราบและหาทางออกเกือบทุกปัญหา ทั้งที่กลุ่มแก้ปัญหาลองหรือประสานผู้อื่นเข้ามาแก้ปัญหาลอง สอดคล้องกับ อาตยะห์ โตะเหม (2558) กล่าวว่า การที่เรามีกลุ่มทุกคนสามารถปรึกษาหารือได้ง่ายกว่าโดยเฉพาะกลุ่มหะละเกาะฮุ้เป็นกลุ่มเล็กๆ จำนวนไม่มาก แต่จะแน่นแฟ้นด้วยความเป็นที่น้อมและความช่วยเหลือกันและกัน 5.มีกระบวนการติดตาม ประเมินผลและสรุปผลของการดำเนินงานกิจกรรมหะละเกาะฮุ้เป็นรายกลุ่มและรายบุคคล สอดคล้องกับ นูคอรี กามาเซ (2558) กล่าวว่า งานกิจกรรมนักศึกษาที่ดูแลกิจกรรมหะละเกาะฮุ้มีการติดตามการดำเนินงานอย่างใกล้ชิด มีการสรุปผลและนำมาประชุมพี่เลี้ยงเพื่อรับทราบข้อมูลของกิจกรรมและพัฒนาต่อไป สอดคล้องกับ อัจมิง เซะ (2558) กล่าวว่า มีการประเมินด้วยการสังเกตพฤติกรรมสมาชิกเป็นรายบุคคล และภาพรวมเป็นรายกลุ่ม สรุปผลและนำมาแก้ไขอย่างต่อเนื่องสอดคล้องกับ อาอีษะ สาห์ลี (2558) กล่าวว่า การประเมินผลเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนากิจกรรมหะละเกาะฮุ้และเป็นการรับรู้ผลของการดำเนินการ ควรมีการประเมินอย่างน้อยหนึ่งครั้ง 6.มีการเน้นระเบียบวินัยนักศึกษา การบริหารเวลา การแต่งกายและพฤติกรรมชีวิตประจำวันของนักศึกษา ทั้งในเวลาเรียนและทำกิจกรรม สอดคล้องกับ นุซวารี เสมสัน (2558) กล่าวว่า ควรมีการเน้นการแต่งกายนักศึกษาทั้งชุดนักศึกษาและชุดนอกให้ถูกต้องตามหลักการอิสลามและเหมาะสมกับการเป็นนักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สอดคล้องกับ อิกรอม มามะ (2558) กล่าวว่า การดำเนินกิจกรรมทุกคนต้องตรงต่อเวลาและให้พี่เลี้ยงกลุ่มเริ่มและจบดำเนินการกิจกรรมตามเวลาที่กำหนดถึงแม้สมาชิกบางคนยังไม่มาก็ตาม สอดคล้องกับ อัลดัน ดาอี (2558) กล่าวว่า การเข้าร่วมกิจกรรมหะละเกาะฮุ้เป็นการฝึกระเบียบวินัยและความรับผิดชอบของสมาชิก เริ่มตั้งแต่การมาตรงต่อเวลา การยอมรับในกฎกติกาของกลุ่ม การเชื่อฟังพี่เลี้ยงและนำผลไปปฏิบัติ เป็นต้น ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนเป็นการฝึกระเบียบวินัย 7.มีการจัดหะละเกาะฮุ้ในรูปแบบที่หลากหลาย มีทั้งวิชาการและนันทนาการ ทั้งในและนอกมหาวิทยาลัย สอดคล้องกับ ฮาซัน สะแลม (2558) กล่าวว่า ควรมีการจัดกิจกรรมที่มีความหลากหลายเพื่อสร้างแรงจูงใจแก่สมาชิกและมีความรู้สึกไม่น่าเบื่อต่อการเข้าร่วมกิจกรรม สอดคล้องกับ ฮาริช นาแว (2558) กล่าวว่า การที่มีกิจกรรมที่หลากหลายของกลุ่มหะละเกาะฮุ้จะเป็นการสร้างความผูกพันระหว่างสมาชิกด้วยกัน ความเข้าใจกัน รู้จักกันและความช่วยเหลือจะเกิดขึ้นตามมา ซึ่งเป็นเป้าหมายหลักของการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุ้ สอดคล้องกับ อาฮามะ สาแล (2558) กล่าวว่า หากกิจกรรม

หะละเกาะฮุมิเพียงแค่วิชาการอย่างเดียวนั่นเอง เราไม่สามารถเห็นถึงความสำเร็จของผู้เข้าร่วมได้ เพราะความสำเร็จไม่ใช่อยู่นี่อย่างเดียวนะแต่ขึ้นอยู่กับกระบวนการอีกด้วย

ผู้วิจัยคิดว่า แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุมิของนักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ด้านการดำเนินการ ให้แต่ละกลุ่มดำเนินการ โดยเริ่มต้นกิจกรรมหะละเกาะฮุมิให้เริ่มต้นด้วยการอ่านอัลกุรอาน อรรถาธิบายตามด้วยรายวิชาต่างๆตามหลักสูตร ข่าวสาร จบด้วยการสรุปผลเพื่อเป็นข้อคิดในการดำเนินชีวิต ผู้เข้าร่วมทุกคนสามารถวิพากษ์หรืออภิปรายเนื้อหาทุกครั้งที่มีการนำเสนอจากสมาชิกที่รับผิดชอบเพื่อเป็นการขยายผลเนื้อหาให้ตกผลึก นอกจากนั้นหะละเกาะฮุมิเป็นแหล่งปรึกษาหารือ รับรู้ปัญหา ร่วมกันค้นหาแนวทางแก้ไขปัญหา มีรูปแบบที่หลากหลาย มีทั้งวิชาการและนันทนาการ ทั้งในและนอกมหาวิทยาลัย ช่วงเวลาดำเนินการที่เหมาะสม จะต้องเป็นจัดบ่ายวันพุธ เพื่อเป็นที่รู้กันว่าเป็นช่วงเวลากิจกรรมหะละเกาะฮุมิ มีกระบวนการติดตาม ประเมินผลและสรุปผลของการดำเนินงานกิจกรรมหะละเกาะฮุมิเป็นรายกลุ่มและรายบุคคลด้านต่างๆ เช่น ระเบียบวินัยนักศึกษา การบริหารเวลา การแต่งกายและพฤติกรรมชีวิตประจำวันของนักศึกษา ทั้งในเวลาเรียนและทำกิจกรรม

5.แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุมิของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ด้านงานกิจกรรมนักศึกษา

ผลจากการศึกษาสนทนากลุ่มของพี่เลี้ยงที่มีต่อการกำหนดกิจกรรมหะละเกาะฮุมิเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ด้านงานกิจกรรมนักศึกษา ดังนี้ 1.มีการปฐมนิเทศสมาชิกนักศึกษา พี่เลี้ยงเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ การดำเนินการของกิจกรรมหะละเกาะฮุมิ สอดคล้องกับ กอริเยาะ ดือระ (2558) กล่าวว่า การเริ่มต้นกิจกรรมหะละเกาะฮุมิสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่หนึ่ง ควรมีการชี้แจงถึงความสำคัญ กระบวนการดำเนินการกิจกรรม กฏระเบียบและผลที่ได้รับให้นักศึกษาได้เข้าใจ สอดคล้องกับ เจ๊ะนูริยะห์ บูงอตาหยง (2558) กล่าวว่า มีการปฐมนิเทศพี่เลี้ยงให้เข้าใจตรงกันในการดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะฮุมินักศึกษา กิจกรรมจะเข้าไปในทิศทางและกรอบเดียวกัน สอดคล้องกับ ดลฮาดี โดมาแระ (2558) กล่าวว่า การชี้แจงข้อมูลรายละเอียดกิจกรรมแก่พี่เลี้ยงและสมาชิกกลุ่มนักศึกษาจะได้เห็นถึงกระบวนการกิจกรรมและเป้าหมายของกิจกรรมว่ากิจกรรมนี้ ความสำเร็จอยู่ตรงไหน ซึ่งจะเป็นการกำหนดคตัวชี้วัดภายในตัวว่าสำเร็จหรือไม่ 2.มีการประเมินติดตามและสรุปผลของการดำเนินงานแล้วนำมาวิเคราะห์และแก้ไขต่อไป สอดคล้องกับ ฟาตีซะห์ สาหะ (2558) กล่าวว่า งานกิจกรรมจะต้องมีการประเมินอย่างต่อเนื่องเพื่อนำมาวิเคราะห์ สรุปผลการดำเนินการ จะได้เห็นถึงปัญหาอุปสรรคของกิจกรรม และมานำเสนอที่ประชุมพี่เลี้ยงเพื่อหาแนวทางแก้ไข สอดคล้องกับ มูอ้าหมัด มาซอ (2558) กล่าวว่า กิจกรรมหะละเกาะฮุมิเป็นกิจกรรมที่หวังผลระยะยาว ผู้เข้าร่วมจะต้องเข้ากิจกรรม

อย่างต่อเนื่อง ฉะนั้นหากไม่มีการประเมินและสรุปผลเราจะไม่เห็นถึงการพัฒนาของกิจกรรมในระยะยาวได้ สอดคล้องกับ มูฮามะยูรี ยะปา (2558) กล่าวว่า การพัฒนากิจกรรมทุกกิจกรรมเราจะต้องเอาผลการดำเนินการมาเป็นตัวตั้ง แล้ววิเคราะห์ว่า จุดอ่อน จุดแข็ง ปัญหาและโอกาสอยู่ตรงไหน ลักษณะนี้ถือว่าการวิเคราะห์กิจกรรมเพื่อพัฒนา และเป็นการแก้ปัญหาตรงจุดด้วย 3.งานกิจการนักศึกษาต้องมีประสบการณ์และมีความเชี่ยวชาญในการบริหารจัดการกิจกรรม หะละเกาะฮู สอดคล้องกับ อัสมา กิยะ (2558) กล่าวว่า กิจกรรมหะละเกาะฮูเป็นกิจกรรมที่มีสลับซับซ้อนในตัวมันเองและเป็นกิจกรรมระยะยาว ฉะนั้นผู้ที่จะมาดูแลกิจกรรมจะต้องมีประสบการณ์อย่างน้อยสามปี หรือเป็นผู้เชี่ยวชาญเพราะมีผลต่อเป้าหมายของกิจกรรมมาก สอดคล้องกับ นัจดา นาปาเลน (2558) กล่าวว่า จุดอ่อนของกิจกรรมหะละเกาะฮูของปีนี้ส่วนหนึ่งมาจากการบริหารของงานกิจการนักศึกษา ซึ่งไม่ได้จัดการระบบการดำเนินงานกิจกรรมตามเป้าหมายเหมือนที่ผ่านมา สิ่งนี้เห็นได้ชัดว่า งานกิจกรรมจะต้องมีประสบการณ์และเชี่ยวชาญในการบริหารกิจกรรม กิจกรรมจะสำเร็จหรือล้มเหลวส่วนหนึ่งมาจากประสบการณ์ของงานกิจการด้วย สอดคล้องกับ อามีเนาะห์ มุซอ (2558) กล่าวว่า ผู้ที่จะมาดำเนินกิจกรรมหะละเกาะฮูทุกคนจะต้องมีประสบการณ์และพร้อมที่จะเรียนรู้พัฒนาไปพร้อมๆกัน ถ้าหากว่ารอให้ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญมาดำเนินการก็คงยากจะได้ดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะฮู แต่ถามว่า ผู้รับผิดชอบพร้อมที่จะเรียนรู้หรือไม่และพร้อมที่จะพัฒนาเปลี่ยนแปลง ยกระดับความสามารถเพื่อก้าวสู่ผู้เชี่ยวชาญ ถ้าผู้รับผิดชอบพร้อม คิดว่าไม่เกินปีเดียวสามารถเป็นผู้ที่มีประสบการณ์และเชี่ยวชาญได้ นอกจากนี้ผู้รับผิดชอบไม่พร้อมที่จะเรียนรู้และพัฒนา 4.มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบมีแบบแผนชัดเจน และจัดการดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะฮูอย่างลงตัว สอดคล้องกับ แวนูรฟาน สุเต็น (2558) กล่าวว่า งานกิจการนักศึกษาจะต้องมีแผนการดำเนินงานในระยะเวลาหนึ่งปีอย่างเป็นรูปธรรมให้พี่เลี้ยงและนักศึกษาได้รับทราบว่ากิจกรรมนี้จัดวันไหนบ้าง สอดคล้องกับ นาดียะห์ มะแซ (2558) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมกลุ่มย่อยกับกิจกรรมกลุ่มใหญ่นั้นงานกิจกรรมจะต้องมีตารางการจัดกิจกรรมด้วยและมีแผนการประชุมติดตามการดำเนินงานของพี่เลี้ยงอย่างชัดเจนเพราะทุกคนมีภาระที่ต้องทำเยอะมากหากงานกิจกรรมไม่กำหนดตารางทำให้ทุกคนไม่สามารถที่จะดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ได้ สอดคล้องกับ ฟาติมะ ซาแม (2558) กล่าวว่า การสื่อสารระหว่างงานกิจการนักศึกษากับพี่เลี้ยงต้องชัดเจน เพราะว่าพี่เลี้ยงหลายคนที่ผ่านมายังมีการสับสนในการดำเนินงานกิจกรรมและสิ่งสำคัญงานกิจการนักศึกษา ไม่ได้ดำเนินการตามมติที่ประชุมของพี่เลี้ยงด้วย

ผู้วิจัยคิดว่า แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูของนักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ด้านงานกิจการนักศึกษา กิจงานกิจการนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา จะต้องมีการวางแผนการดำเนินงานอย่างชัดเจน ว่าจะต้อง

ดำเนินการและพัฒนาเรื่องอะไรบ้างที่เกี่ยวข้องกับทะเลเกาะสุ เช่น มีการปฐมเทศสมาชิกรักศึกษา พี่เลี้ยงเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ การดำเนินการของกิจกรรมทะเลเกาะสุ มีการประเมินติดตามและสรุปผลของการดำเนินงานแล้วนำมาวิเคราะห์และแก้ไขต่อไป และงานกิจกรรมนักศึกษาเอง จะต้องมีประสิทธิภาพและมีความเชี่ยวชาญในการบริหารจัดการกิจกรรมทะเลเกาะสุสามารถที่จะบริหารจัดการอย่างเป็นระบบมีแบบแผนชัดเจนและจัดการดำเนินการกิจกรรมทะเลเกาะสุอย่างลงตัว

6.แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมทะเลเกาะสุของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ด้านทัศนคติ

ผลจากการศึกษาสนทนากลุ่มของพี่เลี้ยงที่มีต่อการกำหนดกิจกรรมทะเลเกาะสุเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ด้านทัศนคติ ดังนี้ 1.มีการสร้างทัศนคติที่ดีแก่สมาชิกรักศึกษาในการเข้าร่วมกิจกรรมทะเลเกาะสุ สอดคล้องกับ สุมัยยะห์ ดอหม (2558) กล่าวว่า บางคนจากนักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมทะเลเกาะสุมีความรู้สึกเบื่อหน่ายเป็นกิจกรรมที่เน้นวิชาการ เพราะไม่รู้เป้าหมายที่เป็นประโยชน์ที่มีผลต่อนักศึกษาอย่างชัดเจน จำเป็นอย่างยิ่งทางงานกิจกรรมนักศึกษาและทีมพี่เลี้ยงพยายามปรับความเข้าใจและให้กำลังใจแก่นักศึกษาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ ซอลิสะ หมัดอะดัม (2558) กล่าวว่า นักศึกษาที่มีทัศนคติเชิงลบต่อกิจกรรมทะเลเกาะสุจะเป็นนักศึกษากลุ่มน้อยมาก ส่วนใหญ่แล้วนักศึกษามีทัศนคติที่ดีต่อกิจกรรมทะเลเกาะสุ แต่ทางวิทยาลัยอิสลามศึกษา ไม่ควรละเลยคนกลุ่มน้อยและพยายามให้ความสำคัญ รับฟังข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะต่างๆของนักศึกษา พยายามหาช่องทางทำความเข้าใจ สร้างทัศนคติที่ดีแก่นักศึกษาดังกล่าวด้วย สอดคล้องกับ ฮาซัน สะแลแม (2558) กล่าวว่า แรงจูงใจการทำกิจกรรมทะเลเกาะสุมีน้อยมาก การเข้าร่วมกิจกรรมเป็นการบังคับซึ่งไม่จูงใจกิจกรรมและบางคนเข้าร่วมแบบตามเพื่อนมา งานกิจกรรมนักศึกษาและพี่เลี้ยงจะต้องสร้างแรงจูงใจที่สามารถเปลี่ยนทัศนคติของนักศึกษาดังกล่าวให้มีทัศนคติที่ดีขึ้น 2.สร้างแรงจูงใจให้สมาชิกรักศึกษาเกิดความสนใจต่อกิจกรรมทะเลเกาะสุโดยมีการบังคับในหลักสูตรวิชาเรียนหรือมีชั่วโมงกิจกรรม สอดคล้องกับ ชูไวบะห์ กูนา (2558) กล่าวว่า มีการให้ชั่วโมงกิจกรรมเป็นรายสัปดาห์ ไม่ใช่เป็นรายเทอมเพราะจะเห็นผลซ้ำขาดแรงจูงใจของสมาชิกรักทะเลเกาะสุ สอดคล้องกับ นาฟีซะ เต๊ะหม่อม (2558) กล่าวว่า ปัจจุบันกิจกรรมนี้ไม่สามารถที่จะควบคุมนักศึกษาได้เพราะมีวิชา กิจกรรมเสริมหลักสูตรทำให้นักศึกษาลงทะเบียนวิชาเดียว ก็สามารถผ่านกิจกรรมประเภทนี้ได้แล้ว ฉะนั้น งานกิจกรรมนักศึกษาจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับชั่วโมงกิจกรรมให้แก่นักศึกษาและประสานกับอาจารย์ผู้สอนวิชาดังกล่าวให้ดำเนินการควบคู่กันเพื่อให้นักศึกษาได้ลงทะเบียนเรียนและทำกิจกรรมทะเลเกาะสุพร้อมๆกัน สอดคล้องกับ ฟาติมะห์ สาหะ (2558) กล่าวว่า งานกิจกรรมนักศึกษาต้องประสานผู้สอนให้เปิดรายวิชาดังกล่าวภายในเทอมสองของปีสองโดยที่

นักศึกษาต้องเข้าร่วมกิจกรรมตั้งแต่ปีหนึ่ง ดังนั้น นักศึกษาจะได้ชั่วโมงกิจกรรมในรายสัปดาห์และจะผ่านวิชาดังกล่าวโดยที่สะสมความถี่จากการเข้าร่วมกิจกรรมตั้งแต่ปีที่หนึ่งถึงปีที่สองเทอมที่สอง ทำให้นักศึกษาได้รับประโยชน์สองอย่างควบคู่กันไป 3. มีการสร้างความอบอุ่นแก่สมาชิกนักศึกษาในการเข้าร่วมกิจกรรมหะละเกาะฮู สมาชิกนักศึกษามีความเชื่อมั่นในการใช้ชีวิตของกลุ่มกิจกรรมสอดคล้องกับ ฮุสนา ประสานการ (2558) กล่าวว่า นักศึกษาที่ได้มาร่วมกิจกรรมบ่อยๆ จะมีความผูกพันมากระหว่างเพื่อน โดยเฉพาะการให้กำลังใจและการตักเตือนกันแต่ละกันจะเป็นการสร้างความรักและความอบอุ่นภายในกลุ่มมากจนกระทั่งเกิดการช่วยเหลือด้วย ทำให้ทุกคนมีความไว้นใจ เชื่อใจ ฟังพากันได้ สอดคล้องกับ คอลิเยาะ กาเดร์ (2558) กล่าวว่า กิจกรรมนี้ ถ้าเราคิดเป็นการเข้าร่วมกิจกรรมเหมือนกิจกรรมทั่วไปแล้วก็จะรู้สึกได้ว่า ไม่ได้ต่างกับกิจกรรมทั่วไป แต่ถ้ามองกลับกันว่า การเข้าร่วมกิจกรรมนี้เป็นการพัฒนาและขัดเกลาตนเองภายในรอบหนึ่งอาทิตย์ก็จะรู้สึกว่า มีความพิเศษกว่ากิจกรรมอื่นๆ จนกระทั่งเรามีเพื่อนคอยตักเตือน มีพี่เลี้ยงคอยแนะนำและให้คำปรึกษา สิ่งเหล่านี้ก็จะเป็นการสร้างความอบอุ่นมากสำหรับผู้เข้าร่วมกิจกรรม สอดคล้องกับ ดลฮาดี โดมาแระ (2558) กล่าวว่า มีการสร้างความรักความผูกพันระหว่างสมาชิกกลุ่มโดยผ่านกระบวนการกิจกรรมต่างๆ ภายในกลุ่ม โดยเฉพาะการพบปะในลักษณะต่างๆ และมีการให้ข้อคิดจากพี่เลี้ยงสม่ำเสมอ จะทำให้สมาชิกเกิดความรักความเป็นเอกภาพเพิ่มขึ้นในกลุ่มหะละเกาะฮู 4. เป็นแหล่งเรียนรู้ศาสนาสู่การปฏิบัติในชีวิตประจำวันของนักศึกษา สอดคล้องกับ ฮาริษ นาแวน (2558) กล่าวว่า การดำเนินการหะละเกาะฮู จะมีรายวิชาต่างๆ ที่สมาชิกต้องเรียนและรายวิชาดังกล่าวเป็นเนื้อหาที่นักศึกษาใช้ในชีวิตประจำวันอย่างสม่ำเสมอ ทำให้นักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมจะรู้สึกว่าหะละเกาะฮูเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สามารถปฏิบัติได้เลย สอดคล้องกับ อีมาน สะนาวี (2558) กล่าวว่า นักศึกษาบางคนอ่านอัลกุรอานไม่ค่อยได้ฟังจะมาเรียนรู้หลักการอ่านอัลกุรอานตอนที่เข้าร่วมหะละเกาะฮู เพราะว่ากิจกรรมหะละเกาะฮูทุกคนจะร่วมกันอ่าน ร่วมกันสอน เกิดความกล้าที่จะอ่านต่อหน้าเพื่อนๆ และสามารถอ่านได้เป็นกิจวัตรประจำวันได้ สอดคล้องกับ ฮัดซัน ดาอี (2558) กล่าวว่า กิจกรรมหะละเกาะฮูเป็นแหล่งเรียนรู้วิชาการและทักษะอื่น การดำเนินกิจกรรมจะเริ่มด้วยการอ่านอัลกุรอาน มีการอ่านความหมายอัลกุรอาน มีหะดิษ ฟิกฮุและประวัติศาสตร์อิสลาม ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นความรู้ศาสนาทั้งสิ้น 5. เป็นแหล่งหรือกลไกในการสร้างภาวะความเป็นผู้นำของนักศึกษาและพี่เลี้ยง

ผู้วิจัยคิดว่า แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ด้านทัศนคติ จะต้องสร้างให้ผู้เข้าร่วมมีทัศนคติที่ดี สร้างแรงจูงใจโดยมีชั่วโมงกิจกรรม สร้างความรักความอบอุ่น สามารถเป็นที่พึ่งได้ เป็นแหล่งเรียนรู้ศาสนาในการดำเนินชีวิตประจำวันและเป็นกิจกรรมที่สามารถสร้างภาวะความเป็นผู้นำของ

ผู้เข้าร่วมได้ อีกทั้งเป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับการเรียนการสอนอิสลามศึกษา สามารถเชื่อมต่อกับรายวิชาได้และเป็นการทบทวนรายวิชาภายในตัว ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อนักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษาอย่างมากที่จะมาทำความเข้าใจในเนื้อหาต่างๆได้

7.แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ด้านอื่นๆ

ผลจากการศึกษาสนทนากลุ่มของพี่เลี้ยงที่มีต่อการกำหนดกิจกรรมหะละเกาะฮูเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ด้านอื่นๆ ดังนี้ 1.สร้างแรงเสริมและแรงบันดาลใจแก่พี่เลี้ยงและสมาชิกสม่าเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับ อารีณี เจะหลง (2558) กล่าวว่า การที่นักศึกษาจะมีพลังในการเข้าร่วมกิจกรรมหะละเกาะฮู พี่เลี้ยงจะต้องสร้างแรงบันดาลใจที่เป็เรื่องราวผู้คนจากประวัติศาสตร์ หรือ ผู้ที่ประสบความสำเร็จในปัจจุบันก็ได้ สอดคล้องกับ อนันต์ แลสา (2558) กล่าวว่า บางครั้งแรงบันดาลใจได้รับจากการถูกชมเชย การให้กำลังใจกันและกัน หรือ การให้ของขวัญเล็กๆน้อยยในกลุ่มหะละเกาะฮู สมาชิกจะรู้สึกพิเศษเมื่อได้รับสิ่งดังกล่าว สอดคล้องกับ มูฮามะยูริ ยะปา (2558) กล่าวว่า พี่เลี้ยงจะต้องมอบคำชมชมให้มาก ไม่ควรมีการตำหนิสมาชิก พยายามมองจุดเด่นของสมาชิกแต่ละคนแล้วชมเชยในความสามารถที่มีอยู่ สิ่งนี้จะเป็นแรงเสริมสำหรับการขับเคลื่อนกิจกรรมหะละเกาะฮู 2.เสริมคุณภาพกิจกรรมหะละเกาะฮูโดยสร้างระบบการจัดการและเผยแพร่สู่สังคมออนไลน์ สอดคล้องกับ อัสมิง เชะ (2558) กล่าวว่า ปัจจุบันทุกคนจะมีความใกล้ชิดกับสังคมออนไลน์ บางครั้งความรู้ หรือข้อคิดที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต จากการทำกิจกรรมหะละเกาะฮูเราสามารถไปเผยแพร่ผ่านเฟสบุคหรือสังคมออนไลน์อื่นได้ สอดคล้องกับ ฮัดซัน ดาอี (2558) กล่าวว่า การจัดการกลุ่มหะละเกาะฮูเราต้องใช้สังคมออนไลน์ให้เป็นประโยชน์มากที่สุด เพราะทุกคนจะใกล้ชิดกับการสื่อสารผ่านสังคมออนไลน์ในรูปแบบต่างๆ ถือว่ามีประโยชน์มากในการบริหารจัดการกลุ่มหะละเกาะฮู 3.มีการถอดบทเรียนของแต่ละกลุ่มในการดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะฮู สอดคล้องกับ ฮาซัน สะแลแม (2558) กล่าวว่า การถอดบทเรียนเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับการทำกิจกรรมหะละเกาะฮู ทั้งที่เป็นการจัดการของงานกิจการนักศึกษา การจัดการของพี่เลี้ยง การตอบรับและความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรม สิ่งเหล่านี้เป็สิ่งที่มีความจำเป็นต่อการพัฒนาและปรับปรุงระบบกิจกรรมหะละเกาะฮูเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เข้าร่วม สอดคล้องกับ ดลฮาดี โดมาแร (2558) กล่าวว่า ทุกคนที่มีความเกี่ยวข้องกับกิจกรรมหะละเกาะฮูส่วนแล้วได้รับความรู้ ประสบการณ์และมีการตอบสนองทั้งในเชิงบวกและลบ ดังนั้นการถอดบทเรียนจะเป็นประโยชน์ทั้งผู้ดำเนินการและผู้เข้าร่วมด้วย สอดคล้องกับ อาหามะ สาและ (2558) กล่าวว่า การถอดบทเรียนเป็นการถั่นกรองการทำงานและผลลัพธ์ที่ได้จากการดำเนินการกิจกรรม เราจะได้องค์ความรู้ที่ตกผลึกผ่านการ

วิเคราะห์จากผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นการประเมินกิจกรรมที่มีคุณภาพมาก 4.มีการแจกเอกสารประกอบกิจกรรมให้ครบถ้วนทุกกลุ่มกิจกรรมทะเลเกาะสุ สอดคล้องกับ แวนูฟาน สูเต็น (2558) กล่าวว่า ปีนี้ทางผู้ดำเนินการกิจกรรมทะเลเกาะสุไม่ได้แจกเอกสารแก่กลุ่มสมาชิก ทำให้การดำเนินการนั้นไม่มีทิศทางและกรอบของการทำงาน สอดคล้องกับ มาเรียม คอเลาะ (2558) กล่าวว่า การที่ไม่มีเอกสารประกอบกิจกรรมทะเลเกาะสุ พี่เลี้ยงจำเป็นต้องคิดกิจกรรมเอง ทำให้นักศึกษามองว่ากิจกรรมนี้ไม่มีเป้าหมาย เพราะแต่ละกลุ่มมีกิจกรรมที่ต่างกัน บางกลุ่มพี่เลี้ยงคิดกิจกรรมดี แต่บางกลุ่มนั้นไม่รู้จะคิดอะไร เพราะเป็นกิจกรรมต่อเนื่องและระยะเวลายาว หากไม่มีหลักสูตรหรือเอกสารประกอบพี่เลี้ยงจะไม่สามารถดำเนินการให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ได้

ผู้วิจัยคิดว่า แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมทะเลเกาะสุของนักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ด้านอื่นๆ ต้องสร้างแรงบันดาลใจและกำลังใจแก่พี่เลี้ยงและสมาชิก สร้างระบบการจัดการให้ผู้ดำเนินการเข้าใจตรงกัน มีการเผยแพร่สู่สังคมออนไลน์ มีการถอดบทเรียนของแต่ละกลุ่มในการดำเนินการกิจกรรมทะเลเกาะสุและมีการแจกเอกสารประกอบกิจกรรมให้ครบถ้วนทุกกลุ่มกิจกรรมทะเลเกาะสุ อีกทั้งต้องเป็นศูนย์กลางในการติดต่อประสานงานเพื่อรับรู้ความทุกข์สุขของสมาชิก ทั้งหมดนี้ทำให้เกิดแน่นแฟ้นระหว่างสมาชิกยิ่งขึ้น ซึ่งสามารถจะสื่อสารผ่านสังคมออนไลน์ได้ ไม่ว่าจะเป็นการเปิดกลุ่มทางเฟสบุ๊คไลน์ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ แนวทางการจัดกิจกรรมทะเลเกาะสุเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

1.วิทยาลัยอิสลามศึกษาจะต้องชี้แจงให้ชัดเจนถึงความสำคัญ วัตถุประสงค์ กระบวนการ ผลที่ได้รับและเป้าหมายของกิจกรรมทะเลเกาะสุให้นักศึกษาและพี่เลี้ยงได้รับรู้และเข้าใจ เพื่อให้นักศึกษาและพี่เลี้ยงเตรียมความพร้อมเข้าสู่กระบวนการกิจกรรมในทิศทางเดียวกัน

2.มีการประชุมพี่เลี้ยงในการติดตามและประเมินผลประจำเดือนเพื่อรับรู้สภาพปัญหาการดำเนินการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และแนวทางแก้ไข มาพัฒนาการจัดกิจกรรมในต่อไป

3.ให้มีคัดเลือกพี่เลี้ยงที่มีความเหมาะสมและการอบรมพัฒนาศักยภาพพี่เลี้ยง (มูร็อบบีย)อย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะวิธีการนำไปใช้หลักสูตรกิจกรรม เพื่อให้พี่เลี้ยงสามารถเพิ่มศักยภาพและนำกลุ่มศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพได้

4.ให้กิจกรรมทะเลเกาะสุเป็นกิจกรรมที่บรรจุในวิชาเรียน รายวิชากิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อให้กิจกรรมนี้ สามารถพัฒนานักศึกษาในระยะยาวและยั่งยืน

5. ให้มีการปรับปรุงหลักสูตรหรือ แยกหลักสูตรให้เหมาะสมกับนักศึกษา และภาคการศึกษา

6. ให้มีการแจกคู่มือและหลักสูตรกิจกรรมให้กับพี่เลี้ยงกลุ่มเพื่อให้พี่เลี้ยงสามารถนำคู่มือเป็นแนวทางการดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะฮูในทิศทางเดียวกัน

7. ให้มีการกำหนดแผนการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูตลอดทั้งปี ทั้งในและนอกสถานที่ ทั้งกลุ่มใหญ่และกลุ่มย่อยให้ชัดเจนเพื่อให้นักศึกษาจะได้จัดตารางเวลาของตนเองที่ไม่กระทบต่อกิจกรรมหะละเกาะฮู

8. ให้มีการกำหนดชั่วโมงกิจกรรมอย่างชัดเจนและยุติธรรม ทั้งการเข้าร่วมรายสัปดาห์ รายเดือนและรายปี และมีการบันทึกการเข้าร่วมกิจกรรมอย่างจริงจังเพื่อให้นักศึกษาจะได้วางแผนการเข้ากิจกรรมอย่างถูกต้อง

9. ให้วิทยาลัยอิสลามศึกษาอำนวยความสะดวกอย่างเพียงพอต่อนักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมหะละเกาะฮู

10. ให้วิทยาลัยอิสลามศึกษา มีการต่อยอดสำหรับนักศึกษาที่ผ่านเข้าร่วมหะละเกาะฮูมาแล้ว โดยให้อาจารย์มาเป็นพี่เลี้ยงกลุ่มศึกษา เพื่อให้นักศึกษาได้จะได้เรียนรู้เพิ่มเติมและรักษาบุคลิกภาพต่อไป

ข้อเสนอแนะในวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเรื่อง การพัฒนาพี่เลี้ยงในการดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะฮูที่ประสบผลสำเร็จ
2. ควรมีการวิจัยเรื่อง การบริหารและจัดการ กิจกรรมหะละเกาะฮูที่มีประสิทธิภาพ
3. ควรมีการวิจัย เรื่อง แนวทางการสร้างแรงจูงใจแก่นักศึกษาในการเข้าร่วมกิจกรรมหะละเกาะฮู
4. รูปแบบการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูที่เหมาะสมในการพัฒนานักศึกษามุสลิมในสถาบันการศึกษา

บรรณานุกรม

หนังสือ

กวี วงษ์พัฒน์, 2535. **ภาวะผู้นำ** : ศิลปะแห่งการจูงใจ. กรุงเทพฯ : วันทิพย์

กองบริการการศึกษา, 2543. **สรุปโครงการส่งเสริมกิจกรรมนิสิตนักศึกษา**. สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2546. **การคิดเชิงสังเคราะห์**. กรุงเทพฯ : ชัคเซสมิเดีย

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2549. **การคิดเชิงวิเคราะห์**. กรุงเทพฯ : ชัคเซสมิเดีย

คณะกรรมการจัดทำแนวทางการทำกิจกรรมนอกหลักสูตรเรียนรู้คุณธรรมและจริยธรรม 2543. **การจัดกิจกรรมนิสิตนักศึกษาเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับบัณฑิตอุดมคติไทย**. โครงการการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติ มาตรฐานอุดมศึกษา. ทบวงมหาวิทยาลัย.

เครือข่ายนักศึกษาอัสลามกรุงเทพมหานคร, 2558. **รายงานการดำเนินกิจกรรม Bas Muslimah ประจำปี 2558 เดือนมกราคม 2558 – เดือนมิถุนายน 2558**. ชอย 2 งามคำแหง. กรุงเทพมหานคร.

งานพัฒนานักศึกษา, 2553. **คู่มือการจัดกิจกรรมกลุ่มศึกษาอิสลาม (Islamic Studies Circle)**. วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

จีรวัดน์ วีรังกรม, 2551. **กรอบความคิดการพัฒนานักศึกษา**. เครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาเขตภาคกลางเพื่อพัฒนาบัณฑิตอุดมคติมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ชาติรี ตำราญ , 2549. **การคิดเชิงวิเคราะห์และการคิดเชิงสังเคราะห์**. ยะลา: สำนักพิมพ์เอง

บุญทัน ดอกไธสง , 2535. **ภาวะผู้นำ : ทฤษฎีและปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ : ดอกหญ้า

บรรจง บินกาซัน, 2543. **จรรยา มารยาทในอิสลาม**. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสืออิสลาม

พานิ ปรีชานนท์และคณะ,2551.รายงานการวิจัยกิจกรรมเสริมหลักสูตรของนิสิตนักศึกษาใน
สถาบันอุดมศึกษา.มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ไพโรจน์ บาดัน, 2553.ทักษะการบริหารทีม.กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เอ็กซ์เปอร์เน็ท

พวงรัตน์ทวีรัตน์, 2540. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 7 กรุงเทพฯ:
สำนักทดสอบทางการศึกษาและวิจัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2550.รายงานการประชุมคณบดี เมื่อวันที่ 7 มิถุนายน 2550

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2555. คู่มือการศึกษาระดับปริญญาตรี ประจำปีการศึกษา 2555 .
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2550.ประกาศมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เรื่อง กำหนดให้นักศึกษา
เข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรตราระเบียบว่าด้วยการศึกษาชั้นปริญญาตรี
(ฉบับที่ 2). ลงวันที่ 16 ตุลาคม 2550

มันศูร์อ็ดดุลลอฮ์, ม.ป.ป.เทคนิคการสร้างคนตามวิถีอัลกุรอานและสุนนะฮ์. สงขลา : สำนักพิมพ์อาลี
พานิซัย

ราชบัณฑิตยสภา, 2546. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานพ.ศ .2542. กรุงเทพฯ: นานมีบุคส์
พับลิเคชันส

รังสรรค์ประเสริฐศรี, 2551.ภาวะผู้นำ.กรุงเทพฯ: ชีระฟิล์มและไอซ์เท็ก

ศูนย์ประสานงานสมาคมยุวมุสลิมแห่งประเทศไทยภาคใต้,2530. คู่มือการจัดกิจกรรมอุสเราะฮ์.
สมาคมยุวมุสลิมแห่งประเทศไทย

สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับ, 2547.พระมหาคำภีร์อัลกุรอานพร้อมความหมายภาษาไทย.
อ็ดมะดีนะฮ์อ็ดมุแนวะเราะฮ์: ศูนย์กษัตริย์พะอัดเพื่อการพิมพ์อัลกุรอาน.

ฝ่ายพัฒนาทรัพยากรมนุษย์,ม.ป.ป.หลักสูตรสันติศึกษา.สถาบันอิสลาม มหาวิทยาลัยฟาฏอนี

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2546 . ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สามลดา

สุริยา เสถียรกิจอำไพ, 2551.กิจกรรมนักศึกษากับการพัฒนาคุณภาพบัณฑิต .กลุ่มส่งเสริมการเรียนรู้ประสบการณ์กับชุมชนสำนักส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพนักศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

สุเทพพงศ์ศรีวัฒน์, 2550.ภาวะความเป็นผู้นำ.กรุงเทพฯ : ส.เอเชียเพรส

สุวิทย์มูค่า, 2550. กลยุทธ์การสอนคิดวิเคราะห์.กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์, 2545.ภาวะผู้นำประสบการณ์วิชาชีพมหาบัณฑิต บริหารการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

เสงี่ยม ไตรรัตน์, 2546.การสอนเพื่อสร้างเสริมทักษะการวิเคราะห์.สาธิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปกร ปีที่ 1 ฉบับที่ 1

เสน่ห์ จุ้ยไต้, 2552.วิสัยทัศน์และกลยุทธ์ผู้นำยุคใหม่.โครงการส่งเสริมการแต่งตำรา สำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

สมจิต สวชนไพบูลย์, 2541. การประชุมปฏิบัติการสอนวิทยาศาสตร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สม สุจิรา, 2558.ทักษะสำคัญกว่าความรู้.กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สุจิรา

วรภาคย์ ไมตรีพันธ์, 2552.หลักสูตรเยาวชนพลเมืองแข็งขัน.กรุงเทพฯ: มูลนิธิพรดริคเอบ์

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2543.การพัฒนานิสิตนักศึกษา. ภาควิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อิสมาอีลลุดฟี จะปะกียา, 2557.นะซีหะฮ์หัวใจแห่งอุมมะฮฺวะฮิดะฮฺ.สำนักงานเลขานุการ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี

อิสมาอีลลุดฟี จะปะกียา, 2557.คู่มือหะละเกาะฮฺอัลกุรอาน .ปัตตานี : องค์การบริหารส่วนจังหวัดปัตตานี

อรพรรณ พรสีมา, 2540. เทคโนโลยีการสอน.กรุงเทพฯ.ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

หนังสือต่างประเทศ

Abdul Aziz AbdulRauf , 2003. **Menejmen Tarbiyah Anggota Pemula**. DPPP K Patai Sejahtera dan PT Syaamil Cina media Bandung Republic Indonesia.

Abdul Aziz Ismail ,1999. **Hakikat Persaudaraan Islam**. Al – Hidayah Publishers : Kualalumpur. Malaysia

Abdulwahab Abdullatif ,1932.**Tuhfah Al ahwasiyshareh Jami’ thirmiziy**. KulliyahShariah. Jamiah Al Azhar Egypt.

Al-Nawawiy, Abu Zakariya Mahyidīnibn Sharf,1996. **Sharh Annawawiy Alā Muslim**. Berüt : DārIhyā’ a al-turath al-Arabiy

Ali AbdulHalim Mahmud , 2005. **Perangka t- Perangkat Tarbiyah Ikhwanul Muslimin**. Jakarta .Era Intermedia Indonesia

Abdullah Qadiri , 1993.**Adab Halaqah**. Bandung : PT. Al-Ma’arif

Abu Urwah , 1987. **Risalah Usrah**Jilid 3. Pustakasalam Kualalumpur Malaysia.

Ahmad ibn Ali ibn Hajar Al-asqalaniy, 1379 .**Fathulbariy Li ibnuhajar** . Berüt :DārMa’rifah.

Ahmad Warson Munawwir, 2002.**Kamus Al-Munawwir Arab – Indonesia**. Surabaya : Pustaka Proressi Republic Indonesia.

Amad Habib Syafei, 2012.**Halaqah Tarbiyah** .Dewan Penggurus Daerah PataiKeadelan Sejahtera Kabupaten Bireuen.

Ahmad ibn Habal, 2001. Masnad al-Imā.Tahqiq Shu’aaib Al-arnu’ Aādil Murshid Wa Aākhaü. Muassasah Al-Risalah.

Anon, 2001.**Usrah Menjana Mahasiswa Muttaqi Siri 3**. Selangor. Bahagian Pembangunan Mahasiswa. Jabatan Hal Ehwal Pelajar, Kolej UniversitiIslam Antarabangsa Selangor Malaysia.

Al – Bukhari Muhamad Ibn Ibrahim ,n.d.**Sahih Al – Bukhari** Egypt : Cairo Al – Bukhari al –
Salafiah

Arifin Hasan, 2012.**Konsep Usrah Yang Sebenar**. PDN Resources (M) Sdn Bhd. Selangor :
Ampang Malaysia.

Biro Kerohaniandan Tarbiyah, 2005.**Silibus Usrah**. Majlis Perwakilan PelajarKolej Mara
Bating Malaysia.

Cahyadi Tarkariawan dan Ida Nurlaila ,2005.**menjadi Murabbi-yah Sukses**. Era Adicitra
Intermedia Solo Indonesia.

Cucu Nurjamilah, 2010, **Dakwah Muslimah Center Daarut Tauhid Bandung sebagai
Model Dakwah Terhadap Perempuan Perkotaan**,"Tesis Pasca Sarjana
Pendidikan Agama Islam Universitas Negara Islam Sunan Gunungjati Bandung
Indonesia

Ismail bin Kathir, 1995. **Tafsir al-Qurfanalf Azim**. Bairut : Dar al-Ma.rifat.

Kolej Mara Bating, 2003. **Silibus Usrah**. Biro Kerohanian dan Tarbiyah .Majlis Perwakilan
Pelajar, Kolej Mara Bating Malaysia.

Hasan al Banna ,1985.**Usrah dan Dakwah** . DewanPustakaFajar Selangor Malaysia.

Moh.Nabhan Husein ,1985. **Sistem Pemdidikan Ikwanul Muslimin**. International Islamic
Federation of Studen Oganization Samiah Kuwait.

Muhamad Abdullah Al-khatib ,2008.**Penjelasan di Sekitar Risalah Ta'Alim** Dewan Pustaka
Fajar Selangor Malaysia.

Muhammad Ibn Salih Ibn Muhammad Al - Authaimin, 1426. **Sharah Riyād al -Solihīn** .Riyad
: Dār al-watan . Saudi Arabia

Muhammad Rosyidi, 2002.**Menjadi Murabbi ItuMudah** .PT Era Adicitra Intermedia Solo
Indonesia

Muhamad Ruswandi dan Rama Adeyasa, 2007. **Menejmen Mentoring**. PT Syamil Cipta Media : Bandung Indonesia.

Muhammad Sajirun, 2011. **Menejemen Halaqah Efektif**. PT Era Adicitra Intermedia Solo Indonesia.

Muslim, Muslim ibn al-Hajj al-Qusyayriy, 1981. **Sahih Muslim**. al-Qahirah: Dar al-Maktabah

Mustafa Albugha, 1999. **Alafie fi Sharh AlArbaien Annawawiyah**. Baerut Dar Ibnikathir .

Patai Keadilan Sejahtera Departemen Kaderisasi , 2003 . **Menejman Tarbiyah Anggota Pemula**. DPP PK Patai Sejahtera dan PT Syaamil Cipta media Bandung Republic Indonesia.

Rizal Fuadi, 2012. **Halaqah Muntijah Pengasilkader Muntijah**. DewanPengurus Daerah Patai Keadilan Sejahtera Kabupaten Bireuen Republic Indonesia.

Satria Hadi Lubis , 2013. **Menggairah Pejalanan Halaqah**. PT Era Adicitra Intermedia Solo Indonesia.

Satria Hadi Lubis, 2011. **114 Tips Murobbi Sukses**. Lembaga Pelatihan Menejmen LP 2 U JL Angrek Nelimurni Jakarta Barat Indonesia.

Satria Hadi Lubis, 2006. **Rahsia Kesuksesan Halaqah** . Lembaga Pelatihan Menejmen LP 2 U JL Angrek Nelimurni Jakarta Barat Indonesia.

Sheffield Malaysian Students Association, 2011. **OHANA Circle The Usrah Syllabus** Selangor Malaysia.

Solikhin Abu Izuddin , 2012. **Supper Murobbi**. Yogyakarta Pro – U Media Indonesia

Solikhin Abu Izuddin , 2009. **New Quantum Tarbiyah :membentuk Kader Dahsat Full Manfaat** Yogyakarta Pro – U Media Indonesia

Taufik yusuf Al-Wa'iy, 2003. **Kekuatan sang Murabbi**. Al-I'tishom Cahayaumat : Indonesia

Ya'qob Muhammad Husin , 2008 . **Al – Usrah dan Harakah Beberapa Panduan Asas.**Dewan
Pustaka Fajar Selangor Malaysia.

หนังสือแปล

ซิดคิกฟาฎิล ,2548.**เข้าหลอมชีวิตท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์** .แปลโดย มั่น โขร์ สาและ.สงขลา:
มุสลิมใต้พิภพซึ่ง

ฟัตฮี ยะกัน ,2544.**อะไรคือความหมายการเป็นมุสลิมของฉันเล่ม1.**แปลโดย นัศรุลลอฮ์อียิบ สงขลา.
สำนักพิมพ์อรรีชาละห์ .

ฟัตฮี ยะกัน,2544.**อะไรคือภารกิจการทำงานอิสลามของฉัน** แปลโดย อนุอัมมาร(ภาค 2) หาดใหญ่ :
สำนักพิมพ์อัศ-ศิดดีกินกรูฟ.

มุสฏอฟา มุฮัมมัด อักฎาะฮาน,2547. **อิสลามกับการทำงานเป็นทีม.** แปลโดย ยะฮ์ยิบ สืบสุข .
กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ อัล-อิฮซาน

มุสฏอฟา มุฮัมมัด อักฎาะฮาน, 2547.**มุสลิมยุคใหม่ควรมีบุคลิกภาพอย่างไร เล่ม 1** .แปลโดย
นัศรุลลอฮ์อียิบ สงขลา.สำนักพิมพ์อรรีชาละห์ .

มุศฎาะฟา อัสสิบาอีย้,วิเคราะห์บทเรียนและข้อคิดจากชีวประวัติท่านนะบีมุฮัมมัด. แปลโดย หมอชาลี
เบ็ญหมัด.สงขลา : มุคนิชเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาสังคม

ยูซุฟ อัลกอเราะฮะฎาะวีย้, 2545.**อิสลามกับการบริหารเวลา.**แปลโดย อนันต์ แสงอารี.สงขลา :
สำนักพิมพ์อาลีฟาณิซย์.

หะซัน อัลบันนา,2546.**สารแด่ผู้รับใช้อิสลาม** แปลโดยยะฮ์ยิบ สืบสุข.กรุงเทพฯ :สำนักพิมพ์
อัล-อิฮซาน

อะลี อับดุลหะลิม มะฮ์มุด,2555. 6 **ขั้นตอนสู่ความเป็นพี่น้องในอิสลาม** . แปลโดย ยะฮ์ยิบ สืบสุข
กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ อัล-อิฮซาน.

อบุลอะฮฺดา เมาคูดีย้, 2547.**เคล็ดลับแห่งความสำเร็จ.**แปลโดย มุฮัมมัด คีรอญุดีนนวนมี . สงขลา :
สำนักพิมพ์อาลีฟาณิซย์.

อับดุลลอฮ์นาซีซ อุลวาน , 2547. **จนกว่าเยาวชนมุสลิมจะสำนึก**. แปลโดย นัศรุลเลาะฮ์ตุ้ยยิบ.สงขลา: สำนักพิมพ์อรัริชาละห์

อับดุลลอฮ์นาซีซ อุลวาน , 2545. **ความเป็นพี่น้องในอิสลาม**. แปลโดย มั่นศูร์ อับดุลลอฮ์.หาดใหญ่ สงขลา

อับดุลลอฮ์นาซีซ อุลวาน , 2553. **เลี้ยงลูกด้วยอิสลาม**. แปลโดยอัลมุสลิมาท กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ ศูนย์สองทางธรรม

อับดุลเราะหมาน อะหมัด, 2548.**แบบอย่างแห่งศาดาในวิถีชีวิตมุสลิม**.แปลโดย มั่นศูร์ อับดุลลอฮ์ . สงขลา : สำนักพิมพ์อาลีฟาณิชย์.

อัลลามาฮ์ซุฮัยยิด สุลัยมาน นัควี, 2546.**คุณธรรมอิสลาม** .แปลโดย บรรจง บินกาซัน.กรุงเทพ : อัลอามีน

อัลอิหม่ามชะหฺญา บินซัรฟูดีน อันนาวาเวีย,2546. **40 หน้ดึชของนะวาเวีย**.แปลโดย นัศรุลลอฮ์ ตู้ยยิบ สงขลา: สำนักพิมพ์อาลีฟาณิชย์.

วิทยานิพนธ์และงานวิจัย

Ahmad Luqman Fahmi dan Nik Suhaida, 2015. **Usrah Sebagai Medan Bangunan Insan : Satu Analisis Terhadap Perkembangannya di Malaysia**. International. Conference on Islam Malay World V 12 – 14 September 2015. At College of Islamic Studies Prince of Songkla University

FakhhrulAdabi bin Abdul Kadir, Kamarul Hazani bt Yusof, Ummu Hani btabu Hasa, 2010. **UsrahTeras Pembangunan Insan : tinjauan Pelaksanaannya Dalam Kelangan Para Pelajar Kolej Islam sultan Alam Shah (KISAS)** Jabatan Dawahdan Pembangunan Insan Akademi PengajianIslam, Universiti Malaysia.

Habib Nanang Setya Budi ,2008 .**Proses Perjodohan Kalangan Ativis Halaqoh Tarbiyah Di Kecamatan Piyungan Kabupaten Bantul Propinsi Diy**. FalkutasSyari'ah Universitas Islam Negeri Sunan Kalijaga Yogyakarta Indonesia.

Khairul Hamimah Mohammad Jodi, 2013.**Pengalaman Banduanita Dalam Kelas Pengisian Agama: Analisis Terhadap Program Halaqah Di Penjara Kajang.** School of Foundation & General Studies UNITAR International University.

Mohd Ismail Mustari dan Salini Binti Mohd Salleh , 2010.**Persepsi Pelajar Terhadap Program Usrah Di SMKA(P) Al – Mashoor.** Fakulity Pendidikkan University Teknologi Malaysia

Mohd Nordin Jamil Ahmad dan Abd HalimTamuri ,2011.**Pelaksana Program UsrahBadar di Sekolah Menengah Kebasaan Agama Sheikh Haji Mohd Said .**Fakulti Pedidikkan University Kebasaan Malaysia.

Muhamad Zabidin,2013.**Peran Halaqah dalam Menanamkan Nilai dan Sikap anti Korupsi Para Kader Partai Keadilansejahtera di Kabupaten Pekalongan.** Julusan Politik dan kewarga Negaraan Fakultas Ilmu social Universitas Negarisemarang Indonesia.

Muskinul Fuad,2013.**Halaqah Sebagai Model Bimbingan Kelopak Untuk Mengembangkan Peribadian Muslim (Studi Etnografi Pada Komunitas Jama'ah Tarbiyah Di Kota Purwokertu).** Diajukanuntuk Memenuhi Sebagai dari Syarat Memperoleh Gelar Doktor Ilmu Pendidikan Program Studi Bimbingan dan Konseling UniversitasPendidikan Indonesia .

Nor Saadah Binti Din .Mohamad Nasirudin. Yusni bin Muhamad Yusak ,2010.“**Usrah Wadah Pendidikan :Pengalikasiannya Melahirkaninsan Terpelajar dan Terdidik**” Kolej Universiti Islam Antarabangsa Selangor Malaysia .

Yusof albasit ,2015. **Pendidikan Karakter Denga Metode Halaqah di Organisasi. Masyarakat Wahdah Islamiyah Kota Yogyakarta.** Fakultas Ilmutarbiyah dan Keguruan Universitas Islam Negeri Sunan Kalijaga Yogyakarta Indonesia

ประดิษฐ์ ถาวรเลิศรัตน์, 2546 . “การพัฒนา นักศึกษากระบวนการสำคัญในการสร้างสรรค์บัณฑิต.” มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช .

นิรุช เหลือลมัย,2552. การวิจัยและพัฒนาารูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม
จริยธรรมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา.
วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ,จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มัญญศักดิ์ โต๊ะเถื่อน ,2553.สภาพ ปัญหา และแนวทางการปลูกฝังอัคลากแก่นักเรียนในโรงเรียน
เอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี.
วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารและการจัดการศึกษาในอิสลาม
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

มูมีนะห์ บุงอตาหยง,2552.กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อปลูกฝังคุณธรรมอิสลามแก่นักเรียน ระดับ
มัธยมศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เขตพื้นที่การศึกษายะลา เขต 1.
วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ศรีสุข มงกุฎวิสุทธิ์,2551 .รูปแบบการจัดกิจกรรมนักศึกษาของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในทัศนะ
กลุ่มผู้นำกิจกรรมนักศึกษา.วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตสาขาการบริหารและนโยบาย
สวัสดิการสังคมคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ศักดิ์ดา เชะวิเศษ ,2546 . อิสลามกับการพัฒนาคน องค์กรนักศึกษามุสลิมระดับอุดมศึกษาใน 5
จังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาศาสนาเปรียบเทียบ
มหาวิทยาลัยมหิดล

สุภาพปาทะรัตน์และธีรพงษ์วีรียนนท์, 2548.การศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมนักศึกษาเพื่อการ
เรียนรู้ของนักศึกษา.สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

อะห์มัด ยี่สุนทรง, 2546.การนำเสนอแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาค่านิยมสำหรับนิสิตนักศึกษาไทย
มุสลิมในสถาบันอุดมศึกษาจำกัดรับสมบูรณ์แบบ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์ดุษฎี
บัณฑิต สาขาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากเว็บไซต์

ไพรินทร์ เหมบุตร,2549. การใช้สื่อการสอน. ออนไลน์ : สืบค้นจาก <http://rs,kpp1eds.org/pairin/work> (ค้นเมื่อ 8 สิงหาคม 2558)

งานทะเบียนและสถิตินักศึกษา กองบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขต
ปัตตานี, 2557. สถิติจำนวนนักศึกษา. ออนไลน์ : สืบค้นจาก
<http://regist.pn.psu.ac.th/main/> (ค้นเมื่อวันที่ 5 ม.ค. 2557)

Al-Mufakkir Hamidi, 2556. **Halaqah** .ออนไลน์ : สืบค้นจาก [http://hamidi -
muslim.blogspot.com/2010/12/halaqah.html](http://hamidi-muslim.blogspot.com/2010/12/halaqah.html). เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2556.

Pilot , 2012. **Siapa Murabbi? (Usrah Online)** .ออนไลน์ : สืบค้นจาก
<http://www.halaqahmaya.com/v3/blog/siapa-murabbi/> เมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 2556.

Ummu Hasna Fajriah Nur, 2015. **ARTI DAN SEJARAH HALAQAH**. ออนไลน์ : สืบค้นจาก
<https://pendidikansunnah.wordpress.com/2015/01/23/arti-dan-sejarah-halaqah/>
เมื่อวันที่ 23 มกราคม 2015

บุคลากร

อัลฟาริสเวาะแห่ งานกิจกรรมนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยา
เขตปัตตานี , 2556. สัมภาษณ์ วันที่ 15 กันยายน 2556

ภาคผนวก ก
หนังสือขอความอนุเคราะห์

Prince of Songkhla University
Pattani Campus

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ วิทยาลัยอิสลามศึกษา ภาควิชาอิสลามศึกษา

☎ 2232

ที่ มอ 751 /1174

วันที่ 22 ตุลาคม 2558

เรื่องขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์อับดุลรอชิดเจมะ

ด้วยนายยาฮารี กาเซ็ง นักศึกษาปริญญาโท สาขาอิสลามศึกษา(มุสลิมศึกษา) วิทยาลัยอิสลามศึกษา กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การจัดการกิจกรรมทะเลาะเถาะฮ์เพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี โดยมี ดร.อับดุลรอฮ์นีง สือเต เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการนี้ วิทยาลัยอิสลามศึกษา พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีคุณสมบัติเหมาะสมในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย จึงขอความอนุเคราะห์ท่านได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความถูกต้องในการใช้ภาษา ความตรงประเด็นตามจุดประสงค์ของงานวิจัย ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์ทำให้แบบสอบถามมีความถูกต้องและมีคุณภาพยิ่งขึ้น พร้อมนี้ได้แนบบแบบสอบถามเพื่อการวิจัย เรื่อง การจัดการกิจกรรมทะเลาะเถาะฮ์เพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญมา ณ โอกาสนี้ จักขอบคุณยิ่ง

(ดร.ยูโซะ ตาละ)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยอิสลามศึกษา

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ วิทยาลัยอิสลามศึกษา ภาควิชาอิสลามศึกษา

☎ 2232

ที่ มอ 751 /1174

วันที่ 22 ตุลาคม 2558

เรื่องขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร.อับดุลฮาดี สะบุดิง

ด้วยนายยาฮารี กาเซ็ง นักศึกษาปริญญาโท สาขาอิสลามศึกษา(มุสลิมศึกษา) วิทยาลัยอิสลามศึกษา กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การจัดการกิจกรรมทะเลาะเถาะฮ์เพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี โดยมี ดร.อับดุลรอหนิง สือเต เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการนี้ วิทยาลัยอิสลามศึกษา พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีคุณสมบัติเหมาะสมในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย จึงขอความอนุเคราะห์ท่านได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความถูกต้องในการใช้ภาษา ความตรงประเด็นตามจุดประสงค์ของงานวิจัย ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์ทำให้แบบสอบถามมีความถูกต้องและมีคุณภาพยิ่งขึ้น พร้อมนี้ได้แนบบแบบสอบถามเพื่อการวิจัย เรื่อง การจัดการกิจกรรมทะเลาะเถาะฮ์เพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญมา ณ โอกาสนี้ จักขอบคุณยิ่ง

(ดร.ยูโซะ ตาละ)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยอิสลามศึกษา

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ วิทยาลัยอิสลามศึกษา ภาควิชาอิสลามศึกษา

☎ 2232

ที่ มอ 751 / 1174

วันที่ 22 ตุลาคม 2558

เรื่องขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียนผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กานต์ สะอะ

ด้วยนายยาฮารี กาเซ็ง นักศึกษาปริญญาโท สาขาอิสลามศึกษา(มุสลิมศึกษา) วิทยาลัยอิสลามศึกษา กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การจัดการกิจกรรมทะเลาะเถาะฮ์เพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี โดยมี ดร.อับลอรอนิง สือเต เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการนี้ วิทยาลัยอิสลามศึกษา พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีคุณสมบัติเหมาะสมในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย จึงขอความอนุเคราะห์ท่านได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความถูกต้องในการใช้ภาษา ความตรงประเด็นตามจุดประสงค์ของงานวิจัย ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์ทำให้แบบสอบถามมีความถูกต้องและมีคุณภาพยิ่งขึ้น พร้อมนี้ได้แนบบแบบสอบถามเพื่อการวิจัย เรื่อง การจัดการกิจกรรมทะเลาะเถาะฮ์เพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญมา ณ โอกาสนี้ จักขอบคุณยิ่ง

(ดร.ยูโซะ ตาละ)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยอิสลามศึกษา

ภาคผนวก ข
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

Prince of Songkhla University
Pattani Campus

ผลตรวจหาค่าความสอดคล้องข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

(Item Objective Index : IOC)

ข้อ	ข้อความ	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	ผลรวม	IOC	สรุปความสอดคล้อง
1. ด้านเป้าประสงค์							
1	นักศึกษาได้เรียนรู้เกี่ยวกับหลักอากาศศาสตร์เพิ่มขึ้น	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
2	นักศึกษาได้เรียนรู้เกี่ยวกับหลักอิทธิพลของอากาศที่ถูกต้องเพิ่มขึ้น	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
3	นักศึกษาได้เรียนรู้เกี่ยวกับจรรยาบรรณที่ดีงามเพิ่มขึ้น	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
4	นักศึกษาได้เรียนรู้เกี่ยวกับความรู้ทั่วไปและการพัฒนาสติปัญญาเพิ่มขึ้น	1	1	1	3	1.0	ปรับเติมตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ
5	นักศึกษาได้เรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นระเบียบวินัยในกลุ่มศึกษา	1	1	1	3	1.0	ปรับเติมตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ
6	นักศึกษาได้เรียนรู้เกี่ยวกับการดำรงชีพที่ดี (รักการออม ห่างไกลระบบดอกเบี้ย ไม้พัวพันกับการพนัน หรือล่อโกง ฯลฯ)	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
7	นักศึกษาได้เรียนรู้เกี่ยวกับสุขภาพร่างกายแข็งแรง	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
8	นักศึกษาได้เรียนรู้เกี่ยวกับทักษะที่จะต่อสู้กับอารมณ์ใฝ่ต่ำของตนเอง	1	1	1	3	1.0	ปรับเติมตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ
9	นักศึกษาได้เรียนรู้เกี่ยวกับทักษะการบริหารเวลาในกระบวนการกลุ่มศึกษา	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
10	นักศึกษาได้เรียนรู้เกี่ยวกับการบำเพ็ญ	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง

	ประโยชน์ต่อผู้อื่น						
11	นักศึกษาได้เรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพี่น้องในกลุ่มมากขึ้น	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
12	นักศึกษาได้เรียนรู้เกี่ยวกับการช่วยเหลือซึ่งกันและกันและเอื้ออาทรต่อกัน	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
13	นักศึกษาได้เรียนรู้เกี่ยวกับการใช้ชีวิตตนเองและผู้อื่น	1	1	1	3	1.0	ปรับเพิ่มเติมตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ
2. ด้านมูร้อบบิย์							
14	มูร้อบบิย์ มีการเตรียมเนื้อหาล่วงหน้าเป็นอย่างดีทุกครั้งมีการดำเนินการหะละเกาะฮุ	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
15	มูร้อบบิย์ มีการบันทึกทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการในกลุ่มหะละเกาะฮุเป็นประจำ	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
16	มูร้อบบิย์ มีประสบการณ์และมีความน่าเชื่อถือแก่สมาชิกในการดำเนินการหะละเกาะฮุ	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
17	มูร้อบบิย์ มีการสื่อสารที่ดีกับสมาชิกกลุ่มศึกษาหะละเกาะฮุ มีการชี้แนะในสิ่งที่ดีอย่างสม่ำเสมอและมีการสื่อสารด้วยระบบสารสนเทศหรือสังคมออนไลน์	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
18	มูร้อบบิย์ เป็นคนที่รักษาบุคลิกภาพที่ดีงาม แต่งกาย สุภาพเรียบร้อย	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
19	มูร้อบบิย์ เป็นคนที่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับสัญญาต่างๆ มีความอดทนอยู่เสมอและไม่แสดงอาการเหน็ดเหนื่อยต่อหน้าสมาชิก	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
20	มูร้อบบิย์ เป็นคนที่คอยให้คำปรึกษา ตักเตือนอยู่เสมอ และใช้วิธีการที่เหมาะสมในการตักเตือน	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง

21	มูร์ออบบียั้เป็นคนที่ใช้ความระมัดระวังในการให้ความคิดเห็นโดยไม่ตอบคำถามที่มูร์ออบบียั้ไม่รู้จริง	1	1	1	3	1.0	ปรับเติมตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ
22	มูร์ออบบียั้ มีอักษาศัพท์ ไม่ได้เอียงเพื่อเอาชนะสมาชิกในกลุ่มศึกษามีการกล่าวขอโทษทุกครั้งเมื่อมีการกระทำผิดต่อสมาชิก	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
23	มูร์ออบบียั้ เป็นคนที่มีความพร้อมที่จะรับฟังทุกเรื่องของสมาชิกได้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับกิจกรรมทะเลาะเถาะสุ หรือส่วนตัวก็ตามและไม่ตัดตอนคำพูดของสมาชิกในขณะที่กำลังพูดยังไม่จบ	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
24	มูร์ออบบียั้ เป็นคนสร้างความเป็นพี่น้องในกลุ่มสมาชิกโดยการทำความรู้จักอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้เกิดความลึกซึ้งและสนองความต้องการของสมาชิกเท่าที่มูร์ออบบียั้มีความสามารถและมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาต่างๆของสมาชิก	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
25	มูร์ออบบียั้ เป็นคนกล้าที่จะตักเตือนสมาชิกและสอบถามสมาชิกที่ไม่มาอย่างเปิดเผย	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
3. ค้นหลักสูตร							
26	มีการเรียนรู้ วิเคราะห์ และสังเคราะห์ทางด้านหลักอะเกะทีอะฮ์ในกลุ่มศึกษาเป็นอย่างดี	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
27	มีการเรียนรู้ วิเคราะห์ และสังเคราะห์ทางด้านศาสนบัญญัติในกลุ่มศึกษาเป็นอย่างดี	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
28	มีการเรียนรู้วิเคราะห์ และสังเคราะห์บทเรียนทางด้านประวัติในกลุ่มศึกษาเป็นอย่างดี	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
29	มีการเรียนรู้วิเคราะห์ และสังเคราะห์บทเรียนทางด้านอัลกุรอาน(ตัจวีดและตัฟซีร)และ	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง

	บทเรียนจากอัลกุรอานในกลุ่มศึกษาเป็น อย่างดี						
30	มีการเรียนรู้วิเคราะห์ และสังเคราะห์บทเรียน ทางด้านวิจนะของท่านบีในกลุ่มศึกษาเป็น อย่างดี	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
31	มีการเรียนรู้วิเคราะห์ และสังเคราะห์บทเรียน จากสถานการณ์โลกมุสลิมปัจจุบันและ เหตุการณ์ทั่วไปในกลุ่มศึกษา	1	1	0	2	0.7	ปรับเพิ่มตาม ข้อเสนอแนะของ ผู้เชี่ยวชาญ
32	มีการเรียนรู้เกี่ยวกับชีวประวัติและการ ดำเนินชีวิตของบรรดาศอฮาบะฮ์	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
33	มีการเรียนรู้เกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมหรือ องค์กรทางสังคมในการเผยแพร่สัจธรรมของ อิสลาม	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
34	หลักสูตรที่ได้ดำเนินการปัจจุบันมีความ เหมาะสมกับนักศึกษา	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
35	มีความต้องการที่จะปรับหลักสูตรที่กำลังใช้ ประกอบกิจกรรมในปัจจุบัน	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
36	หลักสูตรมีความครอบคลุมและสมบูรณ์	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
37	หลักสูตรสามารถสร้างมุสลิมที่มีรู้ด้าน วิทยาการอิสลาม	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
4.ด้านวิธีการดำเนินกิจกรรมหะละเกาะฮ์							
38	การจัดกิจกรรมการหะละเกาะฮ์จะใช้ ระยะเวลาในการ 1 – 2 ชั่วโมงช่วงบ่ายวันพุธ หรือช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งภายในสัปดาห์	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
39	การจัดจำนวนมูร็อบบีย์ 1-2 คนในการดูแล กลุ่มศึกษา และมีจำนวนนักศึกษา 10 – 12 คนต่อ 1 กลุ่มศึกษาหะละเกาะฮ์	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
40	กลุ่มศึกษาหะละเกาะฮ์มีการพบปะและ ดำเนินการสัปดาห์ละครั้งอย่างต่อเนื่อง ยกเว้นจะมีกิจกรรมกลุ่มใหญ่ในบางสัปดาห์	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง

41	มีการกำหนดกฎระเบียบในกลุ่มศึกษา ร่วมกัน	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
42	สมาชิกในกลุ่มมาครบทุกครั้งที่มีการพบปะ นอกจากมีความจำเป็นโดยได้ประสาน กับมูร็อบบีย์เป็นการล่วงหน้า	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
43	การดำเนินการกลุ่มศึกษามีการแบ่งหน้าที่ ให้กับสมาชิกทุกคนไปหาข้อมูลและนำเสนอ ทุกครั้งที่มีพบปะกลุ่มศึกษาโดยมีแบ่งหน้าที่ หาข้อมูลนั้นตามความถนัดของสมาชิกและมี การหมุนเวียนเนื้อหาให้ผู้รับผิดชอบ มีโฆษณา เดิมที่รับหน้าที่ในวิชาเดิมมาตลอด	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
44	มีการเจาะจงสถานที่จัดกิจกรรมทะเลเกาะสุ และเปลี่ยนสถานที่จัดกิจกรรมทะเลเกาะสุ เป็นบางครั้งเท่านั้น	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
45	การเริ่มกิจกรรมทะเลเกาะสุจะเริ่มด้วยการ อ่านอัลกุรอานและต่อด้วยรายวิชาอื่นๆ	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
46	สมาชิกกลุ่มศึกษาทุกคนมีส่วนร่วมในการ วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลของเพื่อนที่มา นำเสนอ	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
47	มูร็อบบีย์มีการสรุปทุกครั้งหลังจากการ อภิปรายผลของสมาชิก	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
48	มีการเก็บเงินออมทรัพย์ของสมาชิกในกลุ่ม ศึกษาเพื่อบริหารจัดการกลุ่มของตนเอง	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
49	มีการทบทวนตนเองด้านจิตวิญญาณและมี การร่วมติดตามสอบถามความทุกข์สุขของ สมาชิกในกลุ่มศึกษาอย่างสม่ำเสมอเมื่อมีการ พบปะ	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
5.ด้านระบบการจัดการของงานกิจกรรมนักศึกษา							
50	มีการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง เปิดรับ สมัครและปฐมนิเทศการจัดกิจกรรมทะเล	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง

	เกาะสุ						
51	มีการแจกหลักสูตรและคู่มือการจัดกิจกรรม หะละเกาะสุ	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
52	มีเอกสารเพื่อบันทึกการจัดกิจกรรมหะละ เกาะสุกลุ่มศึกษาทุกครั้งที่มีการพบปะและ ติดตาม ประเมินผลการจัดกิจกรรมหะละ เกาะสุอย่างต่อเนื่อง	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
53	มีการกำหนดเวลาอย่างชัดเจนและอำนวยความสะดวก ในการจัดกิจกรรมหะละเกาะสุ	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
54	มีการประเมินและสรุปผลภาพรวมของการ จัดกิจกรรมหะละเกาะสุโดยมีนักศึกษามีส่วน ร่วมในการประเมินและสรุปผลการ ดำเนินการ	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
6.ด้านทัศนคติของนักศึกษาต่อกิจกรรมหะละ เกาะสุ							
55	นักศึกษาได้รู้ถึงวัตถุประสงค์ในการจัด กิจกรรมหะละเกาะสุ	1	1	1	3	1.0	ปรับเติมตาม ข้อเสนอแนะของ ผู้เชี่ยวชาญ
56	กิจกรรมหะละเกาะสุเป็นกิจกรรมที่ดีและมี ประโยชน์ต่อการพัฒนานักศึกษา วิทยาลัย อิสลามศึกษา	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
57	ความรู้ที่ได้จากการจัดกิจกรรมหะละเกาะสุ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ได้	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
58	การเข้าร่วมกิจกรรมหะละเกาะสุสามารถ สร้างความเป็นพี่น้องในกลุ่มและมีการ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้อย่างชัดเจน	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง

59	การเข้าร่วมกิจกรรมทะเลาะฮุเป็นการพัฒนาทางด้านทักษะ การวิเคราะห์ สังเคราะห์และการนำเสนอข้อมูลต่อสาธารณชน	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
60	การเข้าร่วมกิจกรรมทะเลาะฮุเป็นการพัฒนาทักษะการอ่านอัลกุรอานและการเรียนรู้หลักตัจวิด	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
61	การเข้าร่วมกิจกรรมทะเลาะฮุเป็นการพัฒนาตนเองและสามารถปฏิบัติได้จริงในสังคมปัจจุบัน	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
62	กิจกรรมทะเลาะฮุเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษาและให้การจัดกิจกรรมนี้ต่อไป	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง

Prince of Songkla University
Pattani Campus

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาเดร์ สะอะ

ตำแหน่ง ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายทดสอบภาษาอาหรับและพัฒนาภาษานานาชาติ
สถานที่ทำงาน วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตปัตตานี

2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์อับดุลรอชิด เจมะ

ตำแหน่ง อาจารย์ภาควิชาอิสลามศึกษา
สถานที่ทำงาน วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตปัตตานี

3. ดร.อับดุลฮาดี สะบุงคิง

ตำแหน่ง ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายทดสอบภาษาอาหรับและพัฒนาภาษานานาชาติ
สถานที่ทำงาน วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตปัตตานี

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม(Reliability)

ลำดับ	ประเด็นความคิดเห็น	ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
1	ด้านเป้าประสงค์	.875
2	ด้านพี่เลี้ยงกลุ่ม	.903
3	ด้านหลักสูตร	.893
4	ด้านวิธีการดำเนินกิจกรรมทะเลเกาะสุ	.926
5	ด้านระบบการจัดการของงานกิจกรรมนักศึกษา	.862
6	ด้านทัศนคติของนักศึกษาต่อกิจกรรมทะเลเกาะสุ	.912
รวม		.895

แบบสอบถามชุดนี้ มีประเด็นความคิดเห็นการจัดกิจกรรมทะเลเกาะสุเพื่อพัฒนา
 นักศึกษา จำนวน 6 ประเด็น 62ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นประเด็น ด้านเป้าประสงค์ มีความเชื่อมั่น
 .875ด้านคุณภาพของพี่เลี้ยงกลุ่ม มีความเชื่อมั่น .903 ด้านหลักสูตร มีความเชื่อมั่น .893
 ด้านวิธีการดำเนินกิจกรรมทะเลเกาะสุ มีความเชื่อมั่น .926 ด้านระบบการจัดการของงานกิจกรรม
 นักศึกษา มีความเชื่อมั่น .862ด้านทัศนคติของนักศึกษาต่อกิจกรรมทะเลเกาะสุ มีความเชื่อมั่น
 .912 ทั้งหมดรวม 6ประเด็น มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ **.895**

รายชื่อผู้ให้ข้อมูลสนทนากลุ่ม (Focus Group) เกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมทะเลาะเถาะ

เพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

วันที่ 9 ตุลาคม 2558 เวลา 19.00 น – 22.00 น.

ณ ห้องประชุมอัลอิหม่าม อัลฆอซาลี วิทยาลัยอิสลามศึกษา

1.รายชื่อผู้ที่เคยเป็นพี่เลี้ยงมากกว่า 1 ปี

1.นายฮาริษนาแว	อาจารย์โรงเรียนสาธิตอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
2.นายฮาซัน สะแลแม	ผู้ช่วยงาน รองศาสตราจารย์ ดร.เอิบรอฮีม ณรงค์รักษาเขต
ภาควิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
3.นายมูฮัมมะยูรี ยะปา	เจ้าหน้าที่ซากาตและสวัสดิการ สหกรณ์อิสลามอินูอัฟฟานจำกัด
4.นายอาหามะ สาและ	เจ้าหน้าที่ซากาตและสวัสดิการ สหกรณ์อิสลามอินูอัฟฟานจำกัด
5.นายอับดุลราซก ยูโซะ	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป ศูนย์ทดสอบภาษาอาหรับและภาษา
นานาชาติ วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
6.นายมูฮัมมัด มาซอ	เจ้าหน้าที่วิเทศสัมพันธ์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
7.นายอัชหมิงเซะ	เจ้าหน้าที่ศูนย์บริหารจัดการข้อมูลอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลาม
ศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
8.นางสาวฟาติฮะห์ สาหะ	
9.นางสาวกอรีเยะ คือระ	ครูสอนโรงเรียนบำรุงอิสลาม อำเภอเมืองปัตตานี
10.นางสาวคอลลีเยะ กาเดร์	
11.นางสาวเจ๊ะนูริยะห์นุงอตาหยง	เจ้าหน้าที่หอพักศึกษา สหกรณ์อิสลามอินูอัฟฟานจำกัด
สาขารูสะมิแล

2.รายชื่อพี่เลี้ยงปีการศึกษา 2558

1.นายแวนูรฟาน สุเด็น	การสอนอิสลามศึกษา
2.นายบุญคอรี้ กามาเซะ	การสอนอิสลามศึกษา
3.นายอิกรอม มามะ	อิสลามศึกษานานาชาติ
4.นายอัคซัน ดาอี	การสอนอิสลามศึกษา

5.นางสาวอ้ออี๊ยะ สาหลิ	เศรษฐศาสตร์และการจัดการในอิสลาม
6.นางสาวอามีเนาะห์มุซอ	เศรษฐศาสตร์และการจัดการในอิสลาม
7.นางสาวนาดียะห์ มะแซ	เศรษฐศาสตร์และการจัดการในอิสลาม
8.นางสาวมาเรียม คอเลาะ	เศรษฐศาสตร์และการจัดการในอิสลาม
9.นางสาวนูซาวารี เสมลัน	การสอนอิสลามศึกษา
10.นางสาวอาดียะฮ์โตะเหม	การสอนอิสลามศึกษา
11.นางสาวสุสนา ประสานการ	การสอนอิสลามศึกษา
12.นางสาวซอลีซะ หมัดอะคัม	การสอนอิสลามศึกษา
13.นางสาวนัจดา นาปาเลน	การสอนอิสลามศึกษา
14.นางสาวฟาติมะ สาแม	อิสลามศึกษานานาชาติ
15.นางสาวนิคชนัน ญญโญ	อิสลามศึกษานานาชาติ
16.นางสาวสุมัยยะห์คอฆอ	อิสลามศึกษานานาชาติ
17.นางสาวซุไวบะห์ กูนา	อิสลามศึกษานานาชาติ
18.นางสาวอัสมา กียะ	อิสลามศึกษานานาชาติ
19.นางสาวอีมาน สะนาวี	อิสลามศึกษานานาชาติ
20.นางสาวรุสนานี ตะบิง	การสอนอิสลามศึกษา
21.นางสาวซุไรดา หวังจิ	การสอนอิสลามศึกษา
22.นางสาวนาฟีซะเต๊ะหม่อม	เศรษฐศาสตร์และการจัดการในอิสลาม
23.นางสาวนูริชา โตะมอ	เศรษฐศาสตร์และการจัดการในอิสลาม
24.นางสาวอาชียะ หะมะ	เศรษฐศาสตร์และการจัดการในอิสลาม
25.นางสาวอารีนิเจะหลง	เศรษฐศาสตร์และการจัดการในอิสลาม
26.นายอนันต์ แลฮา	อิสลามศึกษา

แบบสอบถามการวิจัย

เรื่อง การจัดกิจกรรมทะเลเกาะสุเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา ที่มีต่อการจัดกิจกรรมทะเลเกาะสุเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

คำชี้แจง

แบบสอบถามมีทั้งหมด 3 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมทะเลเกาะสุเพื่อพัฒนานักศึกษา

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมทะเลเกาะสุ

จัดทำโดย

นายยาศารี กาแข็ง

งานกิจการนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง

กรุณาเติมข้อความหรือทำเครื่องหมาย ลงในหน้าข้อความที่ตรงกับข้อเท็จจริงของท่าน

1. เพศ

1. ชาย 2. หญิง

2. สาขาวิชาเอก

1. อิสลามศึกษา 2. กฎหมายอิสลาม
 3. ครุศาสตร์/การสอนอิสลามศึกษา 4. เศรษฐศาสตร์และการจัดการในอิสลาม
 5. ตะวันออกกลางศึกษา 6. อิสลามศึกษาหลักสูตรนานาชาติ

3. ชั้นปี

1. ชั้นปีที่ 1 2. ชั้นปีที่ 2
 3. ชั้นปีที่ 3 4. ชั้นปีที่ 4
 5. ชั้นปีที่ 5

4. ประเภทโรงเรียนที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา

1. โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในประเทศไทย
 2. โรงเรียนสอนศาสนาอิสลามต่างประเทศ
 3. โรงเรียนรัฐบาล (สามัญ)

5. ภูมิภาคানা

1. ภาคกลาง 2. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
 3. ภาคตะวันออก 4. ภาคเหนือ
 5. ภาคใต้ตอนบน 5. ภาคใต้ตอนล่าง

6. อาศัยอยู่ที่จังหวัด.....

7. ระยะเวลาที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมทะเลาะเถาะฮ์

9	นักศึกษาได้เรียนรู้เกี่ยวกับทักษะการบริหารเวลาในกระบวนการกลุ่มศึกษา				
10	นักศึกษาได้เรียนรู้เกี่ยวกับการบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่น				
11	นักศึกษาได้เรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพี่น้องในกลุ่มมากขึ้น				
12	นักศึกษาได้เรียนรู้เกี่ยวกับการช่วยเหลือซึ่งกันและกันและเอื้ออาทรต่อกัน				
13	นักศึกษาได้เรียนรู้เกี่ยวกับการใช้ชีวิตตนเองและผู้อื่น				
2.2. ด้านที่เลี้ยงกลุ่ม					
14	มูร์ออบบิย์ มีการเตรียมเนื้อหาล่วงหน้าเป็นอย่างดีทุกครั้งมีการดำเนินการหะละเกาะฮุ				
15	มูร์ออบบิย์ มีการบันทึกทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการในกลุ่มหะละเกาะฮุเป็นประจำ				
16	มูร์ออบบิย์ มีประสบการณ์และมีความน่าเชื่อถือแก่สมาชิกในการดำเนินการหะละเกาะฮุ				
17	มูร์ออบบิย์ มีการสื่อสารที่ดีกับสมาชิกกลุ่มศึกษาหะละเกาะฮุ มีการชี้แนะในสิ่งที่ดีอย่างสม่ำเสมอและมีการสื่อสารด้วยระบบสารสนเทศหรือสังคมออนไลน์				
18	มูร์ออบบิย์ เป็นคนที่รักษานุคลิกภาพที่ดีงามแต่งกาย สุภาพเรียบร้อย				
19	มูร์ออบบิย์ เป็นคนที่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับสัญญาต่างๆ มีความอดทนอยู่เสมอและจะไม่แสดงอาการเหน็ดเหนื่อยต่อหน้าสมาชิก				
20	มูร์ออบบิย์ เป็นคนที่คอยให้คำปรึกษา ตักเตือนอยู่เสมอ และใช้วิธีการที่เหมาะสมในการตักเตือน				
21	มูร์ออบบิย์ เป็นคนที่ใช้ความระมัดระวังในการให้ความคิดเห็น โดยไม่ตอบคำถามที่มูร์ออบบิย์ ไม่รู้จริง				
22	มูร์ออบบิย์ มีอัธยาศัยดี ไม่ได้เถียงเพื่อเอาชนะสมาชิกในกลุ่มศึกษา มีการกล่าวขอโทษทุกครั้งเมื่อมีการกระทำผิดต่อสมาชิก				
23	มูร์ออบบิย์ เป็นคนที่มีความพร้อมที่จะรับฟังทุกเรื่องของสมาชิกได้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับกิจกรรมหะละเกาะฮุ หรือส่วนตัวก็ตาม และไม่ตัดตอนคำพูดของสมาชิกในขณะที่กำลังพูดยังไม่จบ				

24	มีร็อบบีย์ เป็นคนสร้างความเป็นพี่น้องในกลุ่มสมาชิกโดยการทำความรู้จักอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้เกิดความลึกซึ้งและสนองความต้องการของสมาชิกเท่าที่มีร็อบบีย์มีความสามารถและมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาต่างๆของสมาชิก				
25	มีร็อบบีย์ เป็นคนกล้าที่จะตักเตือนสมาชิกและสอบถามสมาชิกที่ไม่มาอย่างเปิดเผย				
2.3.ด้านหลักสูตร					
26	มีการเรียนรู้ วิเคราะห์ และสังเคราะห์ทางด้านหลักอะกิคะฮุในกลุ่มศึกษาเป็นอย่างดี				
27	มีการเรียนรู้ วิเคราะห์ และสังเคราะห์ทางด้านศาสนบัญญัติในกลุ่มศึกษาเป็นอย่างดี				
28	มีการเรียนรู้วิเคราะห์ และสังเคราะห์บทเรียนทางด้านประวัติในกลุ่มศึกษาเป็นอย่างดี				
29	มีการเรียนรู้วิเคราะห์ และสังเคราะห์บทเรียนทางด้านอัลกุรอาน (ตั้จวิดและตั้ฟซีร์)และบทเรียนจากอัลกุรอานในกลุ่มศึกษาเป็นอย่างดี				
30	มีการเรียนรู้วิเคราะห์ และสังเคราะห์บทเรียนทางด้านวิญนะของท่านนบีในกลุ่มศึกษาเป็นอย่างดี				
31	มีการเรียนรู้วิเคราะห์ และสังเคราะห์บทเรียนจากสถานการณ์โลกมุสลิมปัจจุบันและเหตุการณ์ทั่วไปในกลุ่มศึกษา				
32	มีการเรียนรู้เกี่ยวกับชีวประวัติและการดำเนินชีวิตของบรรดาศอฮาบะฮ				
33	มีการเรียนรู้เกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมหรือองค์กรทางสังคมในการเผยแผ่สัจธรรมของอิสลาม				
34	หลักสูตรที่ได้ดำเนินการปัจจุบันมีความเหมาะสมกับนักศึกษา				
35	มีความต้องการที่จะปรับหลักสูตรที่กำลังใช้ประกอบกิจกรรมในปัจจุบัน				
36	หลักสูตรมีความครอบคลุมและสมบูรณ์				
37	หลักสูตรสามารถสร้างมุสลิมที่มีรู้ด้านวิทยาการอิสลาม				
2.5. ด้านวิธีการดำเนินกิจกรรมหะละเกาะฮุ					

38	การจัดกิจกรรมการทะเลาะเถาะจะใช้ระยะเวลาในการ 1 – 2 ชั่วโมงช่วงบ่ายวันพุธหรือช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งภายในสัปดาห์					
39	การจัดจำนวนผู้รอบบิย์1-2 คนในการดูแลกลุ่มศึกษา และมีจำนวนนักศึกษา 10 – 12 คนต่อ 1 กลุ่มศึกษาทะเลาะเถาะ					
40	กลุ่มศึกษาทะเลาะเถาะมีการพบปะและดำเนินการสัปดาห์ละครั้งอย่างต่อเนื่อง ยกเว้นจะมีกิจกรรมกลุ่มใหญ่ในบางสัปดาห์					
41	มีการกำหนดกฎระเบียบในกลุ่มศึกษาร่วมกัน					
42	สมาชิกในกลุ่มมาครบทุกครั้งที่มีการพบปะ นอกจากมีความจำเป็นโดยได้ประสานกับผู้รอบบิย์เป็นการล่วงหน้า					
43	การดำเนินการกลุ่มศึกษามีการแบ่งหน้าที่ให้กับสมาชิกทุกคนไปหาข้อมูลและนำเสนอทุกครั้งที่มีพบปะกลุ่มศึกษาโดยมีแบ่งหน้าที่หาข้อมูลนั้นตามความถนัดของสมาชิกและมีการหมุนเวียนเนื้อหาให้ผู้รับผิดชอบ มิใช่คนเดิมที่รับหน้าที่ในวิชาเดิมมาตลอด					
44	มีการเจาะจงสถานที่จัดกิจกรรมทะเลาะเถาะและเปลี่ยนสถานที่จัดกิจกรรมทะเลาะเถาะเป็นบางครั้งเท่านั้น					
45	การเริ่มกิจกรรมทะเลาะเถาะจะเริ่มด้วยการอ่านอัครอานและต่อด้วยรายวิชาอื่นๆ					
46	สมาชิกกลุ่มศึกษาทุกคนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลของเพื่อนที่มานำเสนอ					
47	ผู้รอบบิย์มีการสรุปทุกครั้งหลังจากการอภิปรายผลของสมาชิก					
48	มีการเก็บเงินออมทรัพย์ของสมาชิกในกลุ่มศึกษาเพื่อบริหารจัดการกลุ่มของตนเอง					
49	มีการทบทวนตนเองด้านจิตวิญญาณและมีการร่วมติดตามสอบถามความทุกข์สุขของสมาชิกในกลุ่มศึกษาอย่างสม่ำเสมอเมื่อมีการพบปะ					
2.6.ด้านระบบการจัดการของงานกิจกรรมนักศึกษา						
50	มีการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง เปิดรับสมัครและปฐมนิเทศการจัดกิจกรรมทะเลาะเถาะ					
51	มีการแจกหลักสูตรและคู่มือการจัดกิจกรรมทะเลาะเถาะ					
52	มีเอกสารเพื่อบันทึกการจัดกิจกรรมทะเลาะเถาะกลุ่มศึกษาทุกครั้ง					

	ที่มีการพบปะและติดตาม ประเมินผลการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุอย่างต่อเนื่อง				
53	มีการกำหนดเวลาอย่างชัดเจนและอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุ				
54	มีการประเมินและสรุปผลภาพรวมของการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุโดยมีนักศึกษามีส่วนร่วมในการประเมินและสรุปผลการดำเนินการ				
2.7.ด้านทัศนคติของนักศึกษาต่อกิจกรรมหะละเกาะฮุ					
55	นักศึกษาได้รู้ถึงวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุ				
56	กิจกรรมหะละเกาะฮุเป็นกิจกรรมที่ดีและมีประโยชน์ต่อการพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา				
57	ความรู้ที่ได้จากการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้				
58	การเข้าร่วมกิจกรรมหะละเกาะฮุสามารถสร้างความเป็นพี่น้องในกลุ่มและมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้อย่างชัดเจน				
59	การเข้าร่วมกิจกรรมหะละเกาะฮุเป็นการพัฒนาทางด้านทักษะ การวิเคราะห์ สังเคราะห์และการนำเสนอข้อมูลต่อสาธารณชน				
60	การเข้าร่วมกิจกรรมหะละเกาะฮุเป็นการพัฒนาทักษะการอ่านอัลกุรอ่านและการเรียนรู้หลักคัจวิด				
61	การเข้าร่วมกิจกรรมหะละเกาะฮุเป็นพัฒนาตนเองและสามารถปฏิบัติได้จริงในสังคมปัจจุบัน				
62	กิจกรรมหะละเกาะฮุเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับนักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษาและให้การจัดกิจกรรมนี้ต่อไป				

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมทะเลาะเถียงเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัย
อิสลามศึกษา

1. ด้านเป้าประสงค์

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

2. ด้านคุณภาพของพี่เลี้ยงกลุ่ม

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

3. ด้านหลักสูตร

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

4. ด้านวิธีการดำเนินกิจกรรมทะเลาะเถาะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. ด้านระบบการจัดการของงานกิจกรรมนักศึกษา

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. ด้านทัศนคติของนักศึกษาต่อกิจกรรมทะเลาะเถาะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

7. ประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมทะเลาะเถาะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

8. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณนักศึกษาที่ได้ตอบแบบสอบถามในครั้งนี้
กรุณาส่งทำงานกิจการนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา ม.อ.ปัตตานี

แบบสัมภาษณ์สนทนากลุ่ม(Focus Group)เพื่อการวิจัย

**เรื่อง การจัดกิจกรรมทะเลาะเถาะเพื่อพัฒนานักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี**

วัตถุประสงค์

เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมทะเลาะเถาะของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี

คำชี้แจง 1. วิธีการสัมภาษณ์สนทนากลุ่ม(Focus Group)โดยที่ผู้วิจัยนำเสนอผลการสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมทะเลาะเถาะ เพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

2. ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มสามารถที่จะเสนอแนวทางการจัดกิจกรรมทะเลาะเถาะ เพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์ปลายเปิด สามารถเสนอประเด็นต่างๆได้ไม่จำเป็นต้องตามหัวข้อที่ได้กำหนดไว้

ประเด็น แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมทะเลาะเถาะของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี มีประเด็น ดังนี้

1.แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมทะเลาะเถาะด้านเป้าประสงค์

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมทะเลาะสุดด้านพี่เลี้ยง(มูรีอบบีย์)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมทะเลาะสุดด้านหลักสูตร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4.แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมทะเลาะสุดด้านวิธีการดำเนินกิจกรรมทะเลาะสุด

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5.แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมทะเลาะสุดด้านระบบการจัดการของงานกิจกรรมนักศึกษา

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมทะเลาะสู่ด้านทัศนคติของนักศึกษาต่อกิจกรรมทะเลาะสู่

.....
.....
.....
.....
.....
.....

7. แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมทะเลาะสู่ด้านอื่นๆ

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Prince of Songkla University
Pattani Campus

การจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา

นิพนธ์ต้นฉบับ

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ยาฮารี กาเซ็ง , อับดุลรอญิง ลือเต

1. นักศึกษาปริญญาโท สาขาอิสลามศึกษา

E-mail :Jauhari.03@gmail.com

2. ปร.ศ ตะวันออกกลางศึกษา

ภาควิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

บทคัดย่อ

กิจกรรมหะละเกาะฮุเป็นกระบวนการพัฒนานักศึกษาที่มีความสำคัญต่อการใช้ชีวิตในรั้วมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นกลไกในการสร้างเกราะป้องกันให้นักศึกษาใช้ชีวิตตามครรลองอิสลามสามารถที่จะต้านกระแสสังคมที่จะนำไปสู่พฤติกรรมล่อแหลม ในขณะที่เดียวกันเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของนักศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาบุคลิกภาพนักศึกษา สร้างภาวะความเป็นผู้นำ สร้างองค์ความรู้ด้านอิสลามศึกษา เป็นต้น ดังนั้น บทความนี้มีวัตถุประสงค์ นำเสนอแนวทางการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โดยใช้วิธีการวิจัย คือ 1) วิจัยเอกสาร (Documentary Research) เชิงพรรณนา โดยศึกษาจาก ตำรา และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุ 2) เชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ นักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา จำนวน 295 ราย เครื่องมือที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและค่าร้อยละ และ 3) สัมภาษณ์

Organizing Halaqah Activities for Developing Students of College of Islamic Studies, Prince of Songkla University Pattani Campus

Mr. Yahari Kaseng, Abdulroning Suetair

1. Master Degree Candidate Islamic Studies

E-mail: jauhari.03@gmail.com

2. Ph.D. Middle East Studies

Department of Islamic Studies, College of Islamic Studies

Prince of Songkla University Pattani Campus

E-mail: suetair@gmail.com

ABSTRACT

This research aimed to study the Organizing Halaqah Activities For Developing Students of College of Islamic Studies, Prince of Songkla University Pattani Campus. The samples consisted 295 of students and 30 of Murabbi consulting. The instruments were a questionnaire and an interview form collected from Murabbi consulting by using the focus group method. The analyzing statistic was frequency and percentages.

The results found that

1. Halaqah activity program in Islam is socialization and develop human resources that are also known as the Sunnah (way) of Prophet Muhammad PHUB who was the initiator of this activity and handed down to the Sahaba, Tabiin to the present with including the four factors: Murabbi consulting, the member (Mutarabbi), operations and curriculums. The condition of Halaqah activity programs were the member known each other, understanding, helping each other.

2. The student of college of Islamic Studies in Prince of Songkla University rated in Halaqah activity program at the high level. The quality of Murabbi consulting is at the highest level, the student's attitudes toward Halaqah activity program, the objectives, the operations, the curriculums and the student affairs.

3. The guidelines of Halaqah activity program for student development of college of Islamic Studies Prince of Songkla University were

1) The objectives: its remain the same, but must cover the entire of intelligence, soul and body, a variety of activities, creating fraternity, creating leadership, the skills development activities, the process of advice, to help each other and determined indicators that assess student' moral.

2) The murabbi consulting: to select Murabbi consulting which are ready and responsibility, sincere, intending to sacrifice for society, technique to manage Halaqah group, training of Murabbi to increase knowledge, to develop leadership, good role model, experience and self-assessment and member.

3) The curriculum: should be operating according to the original course, to develop the Quran reading skill with correct pronunciation, develop the

curriculum following for a year-level, easily understood, be application with new technology, be part of the curriculum, to control student' access to activities.

4) The operation: start Halaqah activity program with reading the Quran, commentary of the Quran, course, news, ending by conclusion for an idea of living.

5) The student affairs: to perform activities differently, monitoring and evaluating results, experience and expertise in the management activities of Halaqah activity program.

6. The attitude: to make the participants had a positive thinking, build up effective motivation, improving interpersonal relationships, interdependent, had the knowledge for living in daily and be activity of creating leadership

บทนำ

1.1.ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นสถาบันผลิตบัณฑิตชั้นสูงมีภารกิจหลัก 4 ด้านด้วยกัน คือ การผลิตบัณฑิต การวิจัย การให้บริการวิชาการแก่สังคมและการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม (มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2555 :45 - 46) การพัฒนานักศึกษาตามแผนพัฒนาอุดมศึกษา ต้องมีการพัฒนาอย่างรอบด้าน (The Whole Person) ได้แก่ทางกาย สังคม จิต และปัญญา ต้องมีการเรียนรู้ที่แท้จริง คือ ต้องเน้นไปเพื่อพัฒนานักศึกษานักศึกษา โดยการทำให้รู้จักและเข้าใจตนเอง และสถาบันต้องสร้างกิจกรรมเพื่อพัฒนานักศึกษา เช่น สร้างโอกาสการเรียนรู้ข้ามศาสตร์แก่นักศึกษา การจัดการเรียนการสอนแบบ Case Study สร้างกิจกรรมให้ผู้เรียนสัมผัสกับ ชุมชนหรือบุคคล และส่งเสริมโอกาสการรวมตัวของนักศึกษาเพื่อทำกิจกรรมตามความสนใจ (จิรวัดน์ วีรังกร 2551 :1)

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ได้ให้ความสำคัญและสนับสนุนกิจกรรมนักศึกษา โดยมีนโยบายในการดำเนินงาน โครงการหลักสูตรกิจกรรมเพื่อพัฒนานักศึกษา ซึ่งได้กำหนดเป้าหมายการบ่มเพาะนักศึกษา เพื่อให้นักศึกษา เป็นผู้ที่มีจิตสำนึกสาธารณะ มีทักษะชีวิตความเป็นไทย มีคุณธรรม จริยธรรม ความภาคภูมิใจในสถาบัน ความเป็น ลูกพระบิดา ความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวไม่แยกวิชาเขต และความเข้าใจในพหุวัฒนธรรม ซึ่งการเสริมสร้างให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้ นักศึกษาจะต้องผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษาเป็นสำคัญ มหาวิทยาลัยฯ จึงได้กำหนดรูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างหลักสูตรเพื่อพัฒนานักศึกษา โดยให้นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมในระหว่างที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัย กิจกรรมเสริมหลักสูตรจำแนกประเภทได้ดังนี้ คือ ประเภทที่หนึ่ง กิจกรรมเสริมหลักสูตรซึ่งกำหนดให้นักศึกษาเข้าร่วมในลักษณะบังคับเลือก (Extra - Curricular Activities Requirement) หมายถึง กิจกรรมที่มหาวิทยาลัยกำหนดให้นักศึกษาทุกคนต้องเข้าร่วม ลักษณะกิจกรรมจะต้องสอดคล้องกับเป้าประสงค์การบ่มเพาะนักศึกษา โดยเริ่มตั้งแต่การ

เตรียมความพร้อมสู่การเป็นนักศึกษา การเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะ พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ความมีวินัย การพัฒนาบุคลิกภาพ ความเป็นผู้นำ และการแนะนำแนวทางในการวางแผนชีวิต ภายหลังการสำเร็จการศึกษา ซึ่งกิจกรรมเสริมหลักสูตรส่วนนี้แต่ละวิทยาเขต/เขตการศึกษาจะเป็นผู้กำหนดในแต่ละปีการศึกษา **ประเภทที่สอง** กิจกรรมเสริมหลักสูตรซึ่งกำหนดให้นักศึกษาเลือกร่วม (Extra – Curricular Activities Free Elective) หมายถึง กิจกรรมซึ่งมหาวิทยาลัยกำหนดให้นักศึกษาเลือกเข้าร่วมได้ตามความชอบ ความสนใจ จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย โดยมหาวิทยาลัยได้กำหนดประเภทกิจกรรมไว้ 5 ประเภท ตามเป้าหมายการบ่มเพาะนักศึกษา ดังนี้ 1)กิจกรรมเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะ พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และความมีวินัย 2)กิจกรรมเสริมทักษะทางสังคม วิชาการหรือวิชาชีพ และเสริมสร้างสมรรถภาพสากลบนพื้นฐานความเป็นไทย 3)กิจกรรมเสริมสร้างความภาคภูมิใจในสถาบัน ความเป็นลูกพระบิดา เป็นหนึ่งเดียวไม่แยกวิทยาเขต/เขตการศึกษา 4)กิจกรรมเสริมสร้างความเข้าใจในพหุวัฒนธรรม และความเป็นประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 5)กิจกรรมเสริมสร้างและพัฒนาสุขภาพ (มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2550)

วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนานักศึกษาผ่านกระบวนการกิจกรรมต่างๆ หลากหลายรูปแบบซึ่งจะสอดคล้องกับกิจกรรมของมหาวิทยาลัย โดยมีกำหนดแผนพัฒนานักศึกษาทุกปี แต่เมื่อปีการศึกษา 2553 เป็นต้นมา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มีนโยบายให้ฝ่ายพัฒนานักศึกษา ดำเนินการกิจกรรมกลุ่มศึกษา หรือ ISLAMIC STUDIES CIRCLE (ISC) ซึ่งเป็นกิจกรรมหะละเกาะฮู ประจำวิทยาลัยอิสลามศึกษานั้นเอง เพื่อให้ให้นักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมจะได้เข้าใจอิสลามในรูปแบบบูรณาการระหว่างหลักการอิสลามกับการดำเนินชีวิตควบคู่กันไป(สัมภาษณ์ งานกิจกรรมนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา วันที่ 15 กันยายน 2556) ซึ่งกิจกรรมนี้จะเน้นเกี่ยวกับความเข้าใจหลักการอิสลาม การสร้างความเป็นพี่น้อง การพัฒนาบุคลิกภาพ การมีวินัยทางสังคม การส่งเสริมให้สุขภาพแข็งแรง มีความรอบรู้ การมีอาชีพและบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่น สิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วจะปลูกฝังนักศึกษาให้มีคุณธรรมจริยธรรมในรูปแบบอิสลาม การมีหะละเกาะฮูเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญต่อนักศึกษาเพื่อที่จะสร้างนักทำงานเพื่ออิสลามโดยผ่านกระบวนการหรือระบบการตรึงบิยะฮ์ในรูปแบบกิจกรรมหะละเกาะฮู เพราะคนที่ผ่านกระบวนการนี้มันจะเกิดจิตวิญญาณแห่งการควะฮ์สู่อัจธรรม หากนักศึกษามีการเข้ากลุ่มหะละเกาะฮูเป็นจำนวนที่เพิ่มขึ้นเท่าไร นักศึกษาจะเป็นนักศึกษาที่มีคุณภาพเพิ่มขึ้นเท่านั้น และนักศึกษาเหล่านี้จะไม่เป็นนักศึกษามุสลิมแค่ชื่อเท่านั้น นักศึกษามุสลิมนี้จะเข้าใจอิสลามอย่างถ่องแท้ แต่น่าเสียดายสิ่งที่เกิดขึ้นในปัจจุบันเป็นที่ประจักษ์ว่านักศึกษาก็ยังห่างไกลกับกิจกรรมดังกล่าว (Anon., 2001: 28)

ความสำคัญต่อกิจกรรมหะละเกาะฮู ให้เป็นหลักสูตรหลักในสถาบันการศึกษา เพื่อเป็นวิธีการสร้างนักศึกษาให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ด้วยองค์ประกอบของการจัดการกิจกรรมหะละเกาะฮู คือ มีมูร้อบ บิยฺ รูปแบบ และหลักสูตร โดยมีการประเมินกิจกรรมฮัลเกาสและบุคลากรและอาจารย์จะต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าวด้วย มุมีนะห์บุงอตาหยง (2552 : 121) ได้ศึกษากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอิสลาม พบว่า กิจกรรมหะละเกาะฮูเป็นกิจกรรมที่จะปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอิสลามแก่นักเรียน 6 ด้าน คือ ความเกรงกลัวต่ออัลลอฮ ความอดทน การให้อภัย ความบริสุทธิ์ใจ ความซื่อสัตย์สุจริตและความยุติธรรม และเสนอแนะให้เป็นกิจกรรมประจำโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามด้วย สอดคล้องกับ มนญญศักดิ์ โต๊ะเถื่อน (2553 : 173) ได้ศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการปลูกฝังอัคลากแก่นักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี พบว่า แนวทางการปลูกฝังจริยธรรมแก่นักเรียน ได้แก่ การใช้ระบบกิจกรรมหะละเกาะฮูอย่างเป็นรูปธรรมภายใต้การดูแลของอาจารย์ที่ปรึกษา และเป็นนโยบายของโรงเรียน มีการดำเนินการกำกับดูแลและติดตามเป็นระบบอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ให้นักเรียนได้ซึมซับและเข้าใจระบบกิจกรรมหะละเกาะฮูได้อย่างดี จากงานวิจัยข้างต้นสรุปได้ว่า กิจกรรมหะละเกาะฮูเป็นกิจกรรมที่สามารถที่พัฒนานักเรียนและนักศึกษาได้ โดยเฉพาะ การจัดเกลาตนเอง ให้มีคุณธรรมจริยธรรมอิสลามที่ดีงาม เพื่อให้ให้นักเรียนและนักศึกษาได้รับการพัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ความสำคัญดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ากิจกรรมหะละเกาะฮูจะเป็นศูนย์กลางของการพัฒนานักศึกษาที่มีประสิทธิภาพและอย่างเป็นระบบ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่เป็นสถาบันการศึกษาอิสลามที่ได้รับการยอมรับทั้งจากรัฐ เอกชน และสังคมทั่วไป เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนานักศึกษาให้มีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา องค์กรมุสลิมและสังคมมุสลิมต่อไป

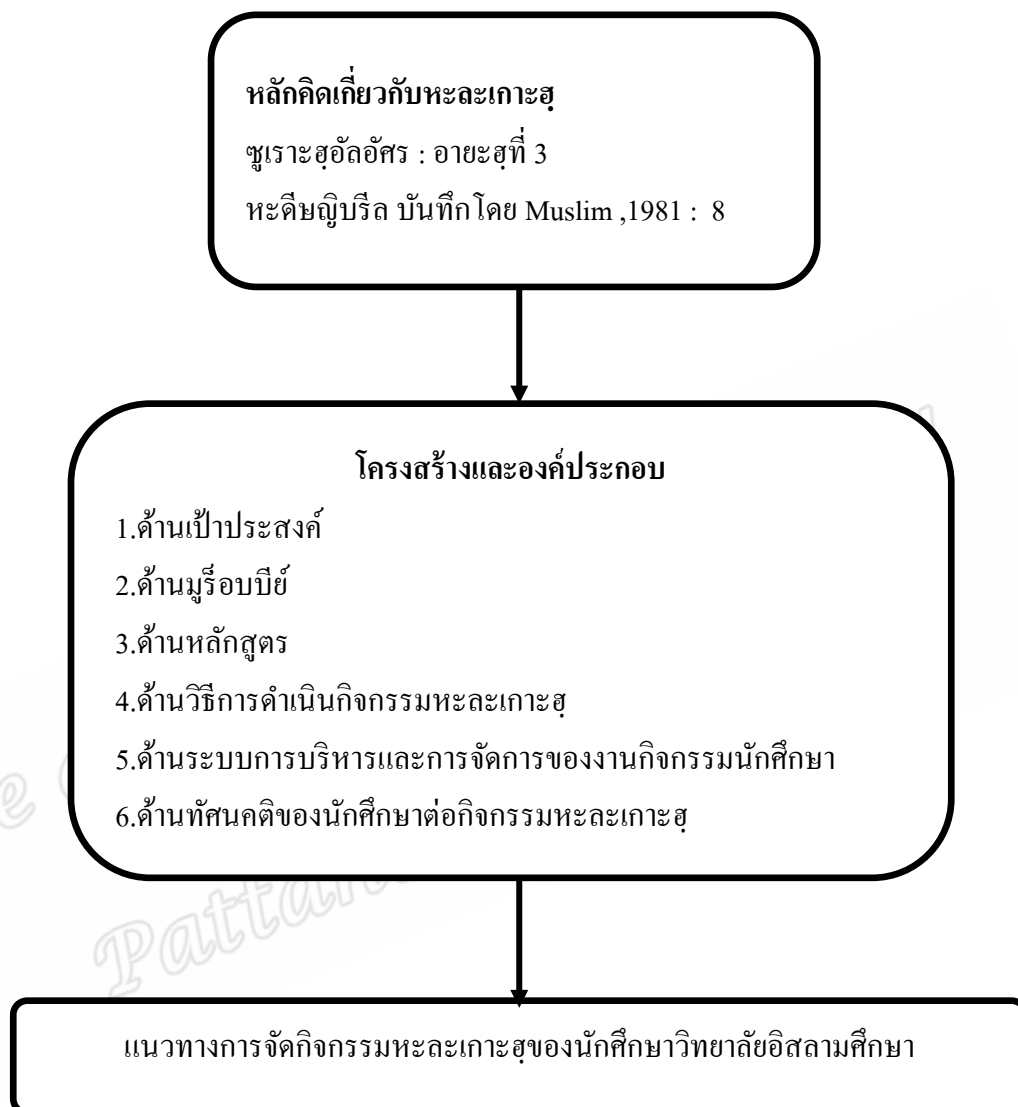
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูในอิสลาม
2. เพื่อศึกษาการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

1.6.กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1.เอกสารในการวิจัย คือ โดยศึกษาข้อมูลและตำราที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมหะละเกาะฮุเช่น อัลหะดีษ หนังสือเกี่ยวกับหะละเกาะฮุ คู่มือหะละเกาะฮุและเอกสารอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับหะละเกาะฮุ

2.ประชากรตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาที่ร่วมกิจกรรมกลุ่มศึกษา (Islamic Studies Circle) ระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 – 4 กำลังศึกษาอยู่ในวิทยาลัยอิสลามศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จำนวนทั้งสิ้น 295 คน ประกอบด้วย นักศึกษาสาขาวิชาเอกอิสลามศึกษา นักศึกษาสาขาวิชาเอกกฎหมายอิสลาม นักศึกษาสาขาวิชาเอกครุศาสตร์

อิสลาม/การสอนอิสลามศึกษา นักศึกษาสาขาวิชาเอกเศรษฐศาสตร์และการจัดการในอิสลาม นักศึกษาสาขาวิชาเอกตะวันออกกลางศึกษาและนักศึกษาสาขาวิชาเอกอิสลามศึกษาหลักสูตรนานาชาติ ส่วนการสนทนากลุ่ม(Focus group) โดยมีกลุ่มตัวอย่าง พี่เลี้ยงนำกิจกรรมทะเลาะฮะยีการศึกษา 2558 จำนวน 20 คนและผู้ที่เคยเป็นพี่เลี้ยงนำทะเลาะฮะยี จำนวน 10 คน รวมทั้งหมด จำนวน 30 คน

3.เครื่องมือการวิจัยในครั้งนี้ มี 2 ส่วน คือ

3.1.ใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษาที่มีต่อการจัดกิจกรรม ทะเลาะฮะยีเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ โดยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าทดสอบ t และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

3.2.แบบสัมภาษณ์เชิงสนทนากลุ่ม(Focus group) เพื่อหาแนวทางการจัดกิจกรรมทะเลาะฮะยีเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โดยนำผลการสรุปจากความคิดเห็นของนักศึกษา มานำเสนอในเวทีสนทนากลุ่ม (Focus group) เพื่อหาแนวทางการจัดกิจกรรมทะเลาะฮะยีเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

สรุปผลการวิจัย

สรุปในวัตถุประสงค์ ที่ 1 เพื่อศึกษาการจัดกิจกรรมทะเลาะฮะยีในอิสลาม พบว่า การจัดกิจกรรมทะเลาะฮะยีในอิสลามเกิดขึ้นตั้งแต่สมัยท่านนบี Muhammad ﷺ ศอฮาบะฮ์ ตาบิอิน ซึ่งเป็นกิจกรรมพัฒนาและขัดเกลามนุษย์ให้มีความสมบูรณ์และครอบคลุมทุกด้าน การจัดกิจกรรมทะเลาะฮะยี มี 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1. พี่เลี้ยง (มูร้อบบิย) เป็นผู้ที่ดำเนินการกิจกรรมทะเลาะฮะยีเพื่อขัดเกลาสมาชิก ซึ่งมุ่งเน้นในการสร้างมุสลิมที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม ด้วยการดูแลการพัฒนาชี้แนะแนวทาง ให้คำปรึกษาและเสริมสร้างศักยภาพของสมาชิกกลุ่มศึกษา เป็นผู้ที่มีความรู้ด้านหลักการศาสนา มีความรู้ความเข้าใจบริบทสังคมปัจจุบัน มีความรู้ทางด้านจิตวิทยา เข้าถึงความสามารถและรู้สภาพแวดล้อมบริบทของสมาชิก ซึ่งมีแนวทางของพี่เลี้ยงกลุ่มที่ประสบความสำเร็จ คือ การเตรียมความพร้อมของพี่เลี้ยง (มูร้อบบิย) การพัฒนาพี่เลี้ยง (มูร้อบบิย)อย่างต่อเนื่อง การสร้างความน่าเชื่อถือและมีอำนาจดึงดูดใจ การสร้างแรงจูงใจและแรงบันดาลใจแก่สมาชิกมีความเข้าใจสมาชิก

อย่างลึกซึ้ง มีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันกับสมาชิก มีระเบียบวินัยในการดำเนินการมีการมอบหมายงานที่มีประสิทธิภาพ พัฒนาด้านจิตวิญญาณพร้อมๆกับสมาชิกและจะต้องขับเคลื่อนกลุ่มหะละเกาะสุอย่างเป็นระบบ

2.สมาชิกกลุ่ม(มุตะร็อบบีย) เป็นผู้ที่ได้รับการคัดเลือกให้ปฏิบัติตามกระบวนการพัฒนาปัจเจกบุคคลสู่เป้าหมายที่ได้กำหนดไว้โดยมีเงื่อนไขของสมาชิก คือ เป็นบุคคลที่รักษาความสะอาดและเรียบร้อย มีความพร้อมที่จะรับฟังคำชี้แนะและปฏิบัติตามโปรแกรมการพัฒนาสมาชิกที่ได้จัดตารางไว้ มีความมุ่งมั่นที่จะเปลี่ยนแปลงตนเองและผู้อื่น ปฏิบัติการละหมาดให้ครบห้าเวลา มีความเห็นอกเห็นใจต่อปัญหาต่างๆในโลกอิสลามเป็นนักสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกและชุมชน เพื่อจะปฏิบัติตามหะละเกาะสุได้อย่างเต็มรูปแบบ

3 หลักการดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะสุ เป็นขั้นตอนหรือวิธีการปฏิบัติกิจกรรมหะละเกาะสุการนำเสนอแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่มศึกษาเป็นการบูรณาการระหว่างกิจกรรมความรู้และพัฒนาจิตวิญญาณ ให้สมาชิกได้ซึมซับเข้าสู่หัวใจซึ่งจะประกอบด้วย การแบ่งสมาชิกและความดีวิธีการดำเนินกลุ่มศึกษาข้อปฏิบัติหรือกฎระเบียบในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มหะละเกาะสุรูปแบบหรือขั้นตอนการดำเนินการกิจกรรมกลุ่มหะละเกาะสุการบริหารจัดการเวลาที่เริ่มต้นโดยพี่เลี้ยง การลงโทษและการให้รางวัล เป็นต้น

4.หลักสูตรของการดำเนินการหะละเกาะสุ เป็นกลไกที่จะนำสมาชิกสู่เป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ เป็นกรอบของการพัฒนาสมาชิกให้สมบูรณ์และครอบคลุมทุกด้าน เช่น ด้านหลักศรัทธา หลักศาสนบัญญัติ ประวัติศาสตร์ จริยธรรม อัลกุรอาน ข่าวสถานการณ์และเหตุการณ์ต่างๆที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่อยู่รอบตัวเรา พร้อมด้วยการฝึกฝนทักษะการวิเคราะห์ สังเคราะห์ การทำงานเป็นทีมและการให้คำปรึกษากันและกันได้

วัตถุประสงค์ ที่ 2 เพื่อศึกษาการจัดกิจกรรมหะละเกาะสุของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

การจัดกิจกรรมหะละเกาะสุของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์โดยวิธีการวิจัยเชิงสำรวจเก็บจากแบบสอบถาม สรุปได้ดังนี้

นักศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมหะละเกาะสุเพื่อพัฒนานักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ในด้านเป้าประสงค์ผลปรากฏว่า นักศึกษาได้เรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพี่น้องในกลุ่มมากขึ้นมีค่าสูงสุด อยู่ในระดับมาก(\bar{x})= 4.04 , S.D. = .711

รองลงมา และนักศึกษาได้เรียนรู้เกี่ยวกับการช่วยเหลือซึ่งกันและกันและเอื้ออาทรต่อกันอยู่ในระดับมาก (\bar{x})=4.04 , S.D. = .766 และนักศึกษาได้เรียนรู้เกี่ยวกับหลักอาถรรพ์เพิ่มขึ้นอยู่ในระดับมาก(\bar{x})= 4.00, S.D. = .445ตามลำดับ

นักศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมทะเลาะเถาะเพื่อพัฒนานักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในด้านคุณภาพของพี่เลี้ยงกลุ่มผลปรากฏว่า พี่เลี้ยงกลุ่มเป็นคนที่มีรักษานุคลิกภาพที่ดีงามแต่งกาย สุภาพเรียบร้อยมีค่าสูงสุด อยู่ในระดับมาก (\bar{x}) = 4.10, S.D. = .678 รองลงมา พี่เลี้ยงกลุ่ม มีการสื่อสารที่ดีกับสมาชิกกลุ่มศึกษาทะเลาะเถาะ มีการชี้แนะในสิ่งที่ได้อย่างสม่ำเสมอและมีการสื่อสารด้วยระบบสารสนเทศหรือสังคมออนไลน์ อยู่ในระดับมาก มีค่า (\bar{x}) = 4.07, S.D. = .734 และพี่เลี้ยงกลุ่ม เป็นคนที่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับสัญญาต่างๆ มีความอดทนอยู่เสมอและจะไม่แสดงอาการเหน็ดเหนื่อยต่อหน้าสมาชิกอยู่ในระดับมากมีค่า (\bar{x}) = 4.03, S.D. = .699 ตามลำดับ

นักศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมทะเลาะเถาะเพื่อพัฒนานักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในด้านหลักสูตรผลปรากฏว่า นักศึกษามีการเรียนรู้เกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมหรือองค์กรทางสังคมในการเผยแพร่สัจธรรมของอิสลามมีค่าสูงสุด อยู่ในระดับมาก (\bar{x})=4.00, S.D. = .700 รองลงมา นักศึกษามีการเรียนรู้วิเคราะห์ และสังเคราะห์บทเรียนทางด้านวินัยของท่านนบีในกลุ่มศึกษาเป็นอย่างดีอยู่ในระดับมาก (\bar{x})= 3.89, S.D. = .684 และ นักศึกษามีการเรียนรู้วิเคราะห์ และสังเคราะห์บทเรียนจากสถานการณ์โลกมุสลิมปัจจุบันและเหตุการณ์ทั่วไปในกลุ่มศึกษาอยู่ในระดับมาก (\bar{x})= 3.88, S.D. = .747 ตามลำดับ

นักศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมทะเลาะเถาะเพื่อพัฒนานักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในด้านวิธีการดำเนินกิจกรรมทะเลาะเถาะผลปรากฏว่า มีการทบทวนตนเองด้านจิตวิญญาณและมีการร่วมคิดตามสอบถามความทุกข์สุขของสมาชิกในกลุ่มศึกษาอย่างสม่ำเสมอเมื่อมีการพบปะมีค่าสูงสุด อยู่ในระดับมาก (\bar{x})= 4.04 , S.D. = .687 รองลงมา การจัดกิจกรรมทะเลาะเถาะใช้เวลา 1-2 ชั่วโมงช่วงบ่ายวันพุธหรือช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งภายในสัปดาห์อยู่ในระดับมาก (\bar{x})= 3.99, S.D. = .749 และ พี่เลี้ยงกลุ่มมีการสรุปทุกครั้งหลังจากการอภิปรายผลของสมาชิก อยู่ในระดับมาก (\bar{x})= 3.97, S.D. = .694 ตามลำดับ

นักศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมทะเลาะเถาะเพื่อพัฒนานักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในด้านระบบการจัดการของงานกิจกรรม นักศึกษาผลปรากฏว่า มีการกำหนดเวลาอย่างชัดเจนและอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรม

หะละเกาะสุมีค่าสูงสุด อยู่ในระดับมาก (\bar{x}) = 3.86, S.D. = .759 รองลงมา มีเอกสารเพื่อบันทึกการจัดกิจกรรมหะละเกาะสุกลุ่มศึกษาทุกครั้งที่มีการพบปะและติดตาม ประเมินผลการจัดกิจกรรมหะละเกาะสุอย่างต่อเนื่องอยู่ในระดับมาก (\bar{x}) = 3.84, S.D. = .776 และ มีการประเมินและสรุปผลภาพรวมของการจัดกิจกรรมหะละเกาะสุโดยนักศึกษามีส่วนร่วมในการประเมินและสรุปผลการดำเนินการอยู่ในระดับมาก (\bar{x}) = 3.81, S.D. = .745 ตามลำดับ

นักศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมหะละเกาะสุเพื่อพัฒนานักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในด้านทัศนคติของนักศึกษาต่อกิจกรรมหะละเกาะสุ ผลปรากฏว่า กิจกรรมหะละเกาะสุเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษาและให้การจัดกิจกรรมนี้ต่อไปมีค่าสูงสุด อยู่ในระดับมาก (\bar{x}) = 4.07, S.D. = .757 รองลงมา ความรู้ที่ได้จากการจัดกิจกรรมหะละเกาะสุสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ อยู่ในระดับมาก (\bar{x}) = 4.01, S.D. = .749 และ กิจกรรมหะละเกาะสุเป็นกิจกรรมที่ดีและมีประโยชน์ต่อการพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษาอยู่ในระดับมาก (\bar{x}) = 4.01, S.D. = .756 ตามลำดับ

นักศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลรวมการจัดกิจกรรมหะละเกาะสุเพื่อพัฒนานักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ผลปรากฏว่า ด้านคุณภาพของพี่เลี้ยงกลุ่มมีค่าสูงสุด อยู่ในระดับมาก (\bar{x}) = 3.99, S.D. = .490 รองลงมา ด้านทัศนคติของนักศึกษาต่อกิจกรรมหะละเกาะสุ อยู่ในระดับมาก (\bar{x}) = 3.97, S.D. = .546 และ ด้านเป้าประสงค์อยู่ในระดับมาก (\bar{x}) = 3.92, .464 ตามลำดับ

วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษา จำแนกตามเพศและชั้นปีต่อการจัดกิจกรรมหะละเกาะสุเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์มีผลวิเคราะห์ ดังนี้

ความคิดเห็นของนักศึกษา จำแนกตามเพศผลการวิเคราะห์ความแตกต่าง ต่อการจัดกิจกรรมหะละเกาะสุเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พบว่า ในภาพรวมไม่มีความแตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านไม่มีความแตกต่างกันทั้งเพศชาย และหญิง

ข้อเสนอแนะ เพิ่มเติมแบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended Questions) สำหรับผู้ตอบแบบสอบถามโดยให้แสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการจัด

กิจกรรมทะเลาะงูเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) สรุปได้ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมทะเลาะงูเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษาด้านเป้าประสงค์ พบว่า นักศึกษามีข้อเสนอแนะต่อการจัดกิจกรรมทะเลาะงูใน 3 ลำดับแรก ดังนี้ เป็นกิจกรรมที่ดี มีประโยชน์ และได้รับความรู้เพิ่มมากขึ้น จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 34.61 และ ควรที่จัดให้มีความต่อเนื่องมากกว่านี้ ไม่ใช่จัดขึ้นให้เป็นเพราะกิจกรรม 21 คน คิดเป็นร้อยละ 27.92 ให้มีการประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึง เนื่องจากมีนักศึกษาหลายคนที่มีความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมทะเลาะงูที่จัดขึ้น 14 คน คิดเป็นร้อยละ 18.94 ตามลำดับ

2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมทะเลาะงูเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษาด้านคุณภาพของพี่เลี้ยงกลุ่มพบว่า นักศึกษามีข้อเสนอแนะต่อจัดกิจกรรมทะเลาะงูใน 3 ลำดับ ดังนี้ ให้อาจารย์เป็นผู้ดูแลทะเลาะงูในแต่ละกลุ่มเพื่อจะได้สร้างความสัมพันธ์ไปด้วยจำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 32.65 และ ให้พี่เลี้ยงกลุ่มเป็นมุสลิมะฮ์และมีความรู้ศาสนาเป็นอย่างดี และสามารถให้คำปรึกษา จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 24.48 และ พี่เลี้ยงกลุ่ม ควรมีบุคลิกภาพที่ดูดี แต่งกาย สุภาพเรียบร้อยจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 18.36 ตามลำดับ

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมทะเลาะงูเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษาด้านหลักสูตรพบว่า นักศึกษามีข้อเสนอแนะต่อจัดกิจกรรมทะเลาะงูใน 3 ลำดับแรก ดังนี้ หลักสูตรที่ได้ดำเนินการปัจจุบันมีความเหมาะสมกับนักศึกษาจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 36.11 หลักสูตรมีการส่งเสริมให้นักศึกษาได้เรียนรู้จากสถานการณ์โลกมุสลิมปัจจุบัน จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 และมีการเรียนรู้เกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมหรือองค์กรทางสังคมจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 19.44 ตามลำดับ

4. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมทะเลาะงูเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษาด้านวิธีการดำเนินกิจกรรมทะเลาะงูพบว่า นักศึกษามีข้อเสนอแนะต่อจัดกิจกรรมทะเลาะงูใน 3 ลำดับแรก ดังนี้วิธีการดำเนินกิจกรรมทะเลาะงูมีความเหมาะสมกับนักศึกษา จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 36.36 ควรมีกิจกรรมส่งเสริมวิชาการที่หลากหลาย และมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบของกิจกรรมจำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 31.81 และ ให้มีการจัดกิจกรรมทะเลาะงูนอกวิทยาลัยอิสลามศึกษา จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 19.69 ตามลำดับ

5. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมทะเลาะงูเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษาด้านทัศนคติของนักศึกษาต่อกิจกรรมทะเลาะงู พบว่า นักศึกษามี

ข้อเสนอแนะต่อด้านทัศนคติของนักศึกษาต่อกิจกรรมทะเลาะฮุใน 3 ลำดับแรก ดังนี้ ให้มีการจัดกิจกรรมนี้ต่อไปจำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 36.36 กิจกรรมทะเลาะฮุเป็นกิจกรรมที่ดีและมีประโยชน์จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 27.27 กิจกรรมทะเลาะฮุสร้างความเป็นพี่น้องในกลุ่มและมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันคน จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 18.94 ตามลำดับ

6. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมทะเลาะฮุเพื่อพัฒนานักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษาด้านทัศนคติของนักศึกษาต่อกิจกรรมทะเลาะฮุ พบว่า นักศึกษาได้รับประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมทะเลาะฮุใน 3 ลำดับแรก ดังนี้ เป็นกิจกรรมที่เสริมสร้างความรู้ และสามารถพัฒนานักศึกษาได้ดี จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 34.61 และ กิจกรรมทะเลาะฮุสร้างความเป็นพี่น้องและมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 27.92 เป็นกิจกรรมที่ดีและอยากให้ออกไปจัดอย่างต่อเนื่อง จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 18.94 ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ 3 เสนอแนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมทะเลาะฮุของนักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมทะเลาะฮุของนักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์จากการสนทนากลุ่ม (Focus group) สรุปได้ดังนี้

1. แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมทะเลาะฮุของนักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ด้านเป้าประสงค์ คือ

1.1. วิทยาลัยอิสลามศึกษาให้คงอยู่เป้าประสงค์เดิมที่ได้ดำเนินการที่ผ่านมา
1.2. วิทยาลัยอิสลามศึกษาจะต้องเน้นกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ในกลุ่มศึกษาทะเลาะฮุให้รู้จักถึงแก่นแท้ของความเป็นพี่น้อง

1.3. วิทยาลัยอิสลามศึกษามีการพัฒนาด้านภาวะความเป็นผู้นำอย่างเป็นรูปธรรม และนักศึกษานำเสนอข้อมูลด้วยความมั่นใจ

1.4. วิทยาลัยอิสลามศึกษาต้องมีการสร้างกระบวนการตักเตือนระหว่างนักศึกษาให้เกิดขึ้นเป็นรูปธรรม

1.5. วิทยาลัยอิสลามศึกษา จะต้องมีการกำหนดตัวชี้วัดให้ชัดในการประเมินนักศึกษาด้านคุณธรรมจริยธรรม

1.6. การเรียนรู้ของนักศึกษาในกลุ่มทะเลาะฮุจะต้องให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ เนื้อหาการนำเสนอให้ได้ข้อสรุปที่ตกผลึกจากกระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิก

1.7.วิทยาลัยอิสลามศึกษาต้องกำหนดกิจกรรมการขัดเกลาจิตใจในเชิงปฏิบัติการ
เพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้จากการสัมผัสจริง

1.8.วิทยาลัยอิสลามจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูในรูปแบบต่างๆทั้งในและนอก
ห้องเรียนด้วย

1.9.วิทยาลัยอิสลามศึกษาจัดกิจกรรมให้ครอบคลุมทั้ง สติปัญญา จิตวิญญาณและ
ร่างกาย

1.10.วิทยาลัยอิสลามศึกษาต้องสร้างกระบวนการให้นักศึกษาในกลุ่มหะละเกาะฮู
เกิดความช่วยเหลือกันและกันได้

2. แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลาม
ศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ด้านพีเลียง คือ

2.1.พีเลียงจะต้องมีเทคนิคการบริหารและการจัดการกลุ่มศึกษาหะละเกาะฮู

2.2.มีการอบรมพีเลียงและเพิ่มพูนความรู้อย่างสม่ำเสมอ

2.3.พัฒนาศักยภาพภาวะความเป็นผู้นำของพีเลียงกลุ่มศึกษาหะละเกาะฮู

2.4.ส่งเสริมให้พีเลียงเป็นแบบอย่างที่ดีและสร้างความน่าเชื่อถือแก่สมาชิกกลุ่ม
ศึกษาหะละเกาะฮู

2.5.คัดเลือกพีเลียงที่มีใจอาสา มีความรับผิดชอบ มีความจริงใจและตั้งใจที่จะ
เสียสละในการเป็นพีเลียงนำหะละเกาะฮูนักศึกษา

2.6.พีเลียงมีการประเมินตนเองและประเมินสมาชิกในกลุ่มหะละเกาะฮูอย่าง
สม่ำเสมอ

2.7.พีเลียงสามารถเป็นที่ปรึกษาและแนะนำสมาชิกในกลุ่มศึกษาหะละเกาะฮู
เกี่ยวกับการใช้ชีวิตในรั้วมหาวิทยาลัยได้

2.8.พีเลียงมีการพัฒนาตนเองและค้นหาประสบการณ์ใหม่เกี่ยวกับการจัดการและ
การดูแลหะละเกาะฮูอยู่เสมอ

2.9.พีเลียงจะต้องมีความพร้อมทุกๆด้านที่จะนำกลุ่มศึกษาหะละเกาะฮูได้

3.แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลาม
ศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ด้านหลักสูตร ดังนี้

3.1.ให้ดำเนินการตามหลักสูตรเดิมเนื่องจากเป็นหลักสูตรมีความครอบคลุมและ
สมบูรณ์

3.2.ให้เน้นการอ่านอัลกุรอานให้ถูกต้องตามหลักการอ่านเพื่อพัฒนาศักยภาพนักศึกษาให้สามารถอ่านอัลกุรอานได้

3.3.ให้เน้นกิจกรรมในเชิงปฏิบัติที่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตรครบถ้วนอย่างเป็นรูปธรรม

3.4.ให้มีการแยกหลักสูตรทะเลาะฮะสุตามระดับชั้นปีให้ชัดเจนและเน้นหนักเนื้อหาของแต่ละชั้นปีนั้นให้ชัดเจนด้วย

3.5.ให้มีการปรับเนื้อหาเพื่อให้สมาชิกเข้าใจได้ง่ายขึ้น และสามารถรองรับสมาชิกที่มีความรู้ต่างระดับได้

3.6.กิจกรรมทะเลาะฮะสุให้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการเรียนการสอนต้องเปิดอย่างน้อยหนึ่งภาคการศึกษา เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการทะเลาะฮะสุ

3.7. การนำไปใช้หลักสูตรนั้นสมควรให้มีการประยุกต์ใช้กับเทคโนโลยีสมัยใหม่ด้วย

3.8.ให้มีการบังคับนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษาเข้าร่วมทะเลาะฮะสุทุกคน โดยเฉพาะนักศึกษาชั้นปีที่ 1 เพื่อให้นักศึกษาได้รับการพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรมจากกระบวนการกิจกรรมทะเลาะฮะสุ

4.แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมทะเลาะฮะสุของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ด้านการดำเนินการ ดังนี้

4.1.การเริ่มต้นกิจกรรมทะเลาะฮะสุให้เริ่มต้นด้วยการอ่านอัลกุรอาน อรรถาธิบายตามด้วยรายวิชาต่างๆตามหลักสูตร ข่าวสาร จบด้วยการสรุปผลเพื่อเป็นข้อคิดในการดำเนินชีวิต

4.2.ให้สมาชิกทุกคนได้วิพากษ์เนื้อหาทุกครั้งที่มีการนำเสนอจากสมาชิกที่รับผิดชอบเพื่อเป็นการขยายผลเนื้อหาให้ตกผลึก

4.3.การจัดกิจกรรมทะเลาะฮะสุให้จัดบ่ายวันพุธเท่านั้นเพื่อเป็นที่รู้กันว่าเป็นช่วงเวลากิจกรรมทะเลาะฮะสุ

4.4.กิจกรรมทะเลาะฮะสุให้เป็นแหล่งแห่งคำปรึกษาหารือ รับรู้ปัญหา ร่วมกันค้นหาแนวทางแก้ไขปัญหาของสมาชิก

4.5.มีกระบวนการติดตาม ประเมินผลและสรุปผลของการดำเนินงานกิจกรรมทะเลาะฮะสุเป็นรายกลุ่มและรายบุคคล

4.6.มีการเน้นระเบียบวินัยนักศึกษา การบริหารเวลา การแต่งกายและพฤติกรรมชีวิตประจำวันของนักศึกษา ทั้งในเวลาเรียนและทำกิจกรรม

4.7. มีการจัดหะละเกาะสุในรูปแบบที่หลากหลาย มีทั้งวิชาการและนันทนาการ ทั้งในและนอกมหาวิทยาลัย

5. แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมหะละเกาะสุของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ด้านงานกิจกรรมนักศึกษา ดังนี้

5.1. มีการปฐมนิเทศสมาชิกนักศึกษา พี่เลี้ยงเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ การดำเนินการของกิจกรรมหะละเกาะสุ

5.2. มีการประเมินติดตามและสรุปผลของการดำเนินงานแล้วนำมาวิเคราะห์และแก้ไขต่อไป

5.3. งานกิจการนักศึกษาต้องมีประสบการณ์และมีความเชี่ยวชาญในการบริหารจัดการกิจกรรมหะละเกาะสุ

5.4. มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบมีแบบแผนชัดเจนและจัดการดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะสุอย่างลงตัว

6. แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมหะละเกาะสุของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ด้านทัศนคติ ดังนี้

6.1. มีการสร้างทัศนคติที่ดีแก่สมาชิกนักศึกษาในการเข้าร่วมกิจกรรมหะละเกาะสุ

6.2. สร้างแรงจูงใจให้สมาชิกนักศึกษาก่อความสนใจต่อกิจกรรมหะละเกาะสุโดยมีการบังคับในหลักสูตรวิชาเรียนหรือมีชั่วโมงกิจกรรม

6.3. มีการสร้างความอบอุ่นแก่สมาชิกนักศึกษาในการเข้าร่วมกิจกรรมหะละเกาะสุ สมาชิกนักศึกษามีความเชื่อมั่นในการใช้ชีวิตของกลุ่มกิจกรรม

6.4. เป็นแหล่งเรียนรู้ศาสนาสู่การปฏิบัติในชีวิตประจำวันของนักศึกษา

6.5. เป็นแหล่งหรือกลไกในการสร้างภาวะความเป็นผู้นำของนักศึกษาและพี่เลี้ยง

7. แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมหะละเกาะสุของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ด้านอื่นๆ ดังนี้

7.1. สร้างแรงเสริมและแรงบันดาลใจแก่พี่เลี้ยงและสมาชิกสมำเสมอ

7.2. เสริมคุณภาพกิจกรรมหะละเกาะสุโดยสร้างระบบการจัดการและเผยแพร่สู่สังคมออนไลน์

7.3. มีการถอดบทเรียนของแต่ละกลุ่มในการดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะสุ

7.4. มีการแจกเอกสารประกอบกิจกรรมให้ครบถ้วนทุกกลุ่มกิจกรรมหะละเกาะสุ

อภิปรายผล

การจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูในอิสลาม

การจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูในอิสลาม เป็นกระบวนการขัดเกลาและพัฒนามนุษย์ ให้มีความรู้และคุณธรรมจริยธรรม ในการดำรงชีพตามครรลองของอิสลามอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งได้ริเริ่มในสมัยของท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ ในช่วงสามปีแรกที่ท่านนะบี ﷺ เผยแผ่อิสลามแบบลับๆ ท่านนะบี ﷺ ใช้วิธีการหะละเกาะฮูเพื่อเป็นกลไกในการอบรม ขัดเกลา เรียนรู้และพัฒนา บรรดาสะหาบะฮะฮู จนกระทั่งบรรดาสะหาบะฮะฮูได้เข้าใจพร้อมกับได้ปฏิบัติใช้ชีวิตตามครรลองของอิสลามและแพร่ขยายงานคอะวะฮู(เผยแผ่)จากแบบลับๆ เป็นแบบเปิดเผย ซึ่งสอดคล้องกับอัมมัด สะบีบ ซาฟีย์ (Amad Habib Syafei , 2012) ได้กล่าวว่า กิจกรรมหะละเกาะฮูเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน โดยเฉพาะการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับอิสลาม การศึกษาอิสลาม สอดคล้องกับแนวคิด ซอลีคีน ของ (Solikhin : 2006) ได้กล่าวว่า หะละเกาะฮูเป็นการนั่งเพื่อสนทนาในสิ่งที่เป็นปัญหาปัจจุบัน เสริมสร้างองค์ความรู้ ปลุกฝังคุณธรรมจริยธรรม พัฒนาปัจเจกบุคคลของมุสลิม ในด้าน อี้มาน(ศรัทธา) ความรู้ จิตวิญญาณ และทักษะต่างๆ และยังมีหลักฐานจากหะดีษของท่านรَسُولُ اللَّهِ ﷺ ที่ว่า

((عَنْ أَبِي وَقْدِ اللَّيْثِيِّ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْنَمَا هُوَ جَالِسٌ فِي الْمَسْجِدِ وَالنَّاسُ مَعَهُ إِذْ أَقْبَلَ ثَلَاثَةٌ نَفَرٍ، فَأَقْبَلَ اثْنَانِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَذَهَبَ وَاحِدٌ، قَالَ: فَوَقَفَا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَأَمَّا أَحَدُهُمَا: فَرَأَى فُرْجَةَ فِي الْحَلَقَةِ فَحَلَسَ فِيهَا، وَأَمَّا الْآخَرُ: فَحَلَسَ خَلْفَهُمْ، وَأَمَّا الثَّلَاثُ: فَأَدْبَرَ ذَاهِبًا، فَلَمَّا فَرَغَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: أَلَا أُخْبِرُكُمْ عَنِ النَّفَرِ الثَّلَاثَةِ؟ أَمَّا أَحَدُهُمْ فَأَوَى إِلَى اللَّهِ فَأَوَاهُ اللَّهُ، وَأَمَّا الْآخَرُ فَاسْتَحْيَا فَاسْتَحْيَا اللَّهُ مِنْهُ، وَأَمَّا الْآخَرُ فَأَعْرَضَ فَأَعْرَضَ اللَّهُ عَنْهُ))

ความว่า จากท่านอบีวากิด อัลลัยซีห์ เล่าว่า ครั้งหนึ่งท่านนะบีนั่งอยู่ในมัสยิดและมีกลุ่มคนห้อมล้อมท่าน ได้มีชายสามคนเดินเข้ามา มีจำนวนสองคนที่เดินเข้าหาท่านนะบี ﷺ ส่วนอีกคนหนึ่งเดินไปทางอื่นผู้รายงานกล่าวว่า สองคนนั้นได้เข้ามาหยุดยืนตรงหน้าท่านนะบี ﷺ หนึ่งในจำนวนนั้นได้เห็นที่ว่างในหะละเกาะฮู เขาก็รีบไปนั่งที่ว่างนั้น

และอีกคนหนึ่ง ไปนั่งข้างหลังพวกเขา ส่วนคนที่สามได้หันกลับไป เมื่อท่านนะบี ﷺ ได้เสร็จจากภารกิจ ท่านนะบี ﷺ ก็ได้กล่าวมีความว่า “ฉันจะบอกแก่พวกท่านฟัง เรื่องชายสามคนเอาไหม คนหนึ่งมุ่งไปหาอัลลอฮ์ ﷻ เพื่อให้หาที่พักพิงแก่เขา พระองค์ได้ให้ที่พักพิงแก่เขา อีกคนหนึ่งรู้สึกลอาย อัลลอฮ์ ﷻ จึงอายเขา และอีกคนหนึ่งนั้น อัลลอฮ์ ﷻ เบือนหนีจากเขา ”

(บันทึกโดย al- Bukhāriy 1998:66)

จากหะดิษข้างต้น สามารถที่จะเข้าใจได้ว่ากิจกรรมหะละเกาะฮ์ มิได้เป็นกรุ่นหลังคิดค้นแต่เป็นแบบแผนของท่านนะบีมุหัมมัด ﷺ ที่ได้ออกแบบกิจกรรมมานานถึง 1,400 กว่าปีมาแล้ว จนถึงปัจจุบัน แต่ก็ยังสามารถใช้ได้ ซึ่งอาจจะมีการปรับรูปแบบให้เหมาะสมกับบริบทปัจจุบัน กิจกรรมนี้จะมีเงื่อนไขหรือหลักการหลัก สามประการ คือ หลักการรู้จัก หลักการเข้าใจและช่วยเหลือกันและกัน สิ่งนี้เป็นผลลัพธ์ที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมหะละเกาะฮ์ ซึ่งสอดคล้องกับ ยะโกบ มุหัมมัด ฮุเซ็น (Ya'qob Muhammad Husin: 2008) ได้กล่าวว่า เงื่อนไขกิจกรรมหะละเกาะฮ์ มี สาม ประการ คือ **อัตตะอารูฟ** (การทำความรู้จัก) **อัตตะฟาฮุม** (การทำความเข้าใจ) **อัตตะกาฟูล** (การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน) ซึ่งมีองค์ประกอบการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮ์ในอิสลาม จะประกอบด้วย 4 ประการ คือ **พีเลียง**(มุร้อบีย) หลักสูตร กระบวนการดำเนินการและสมาชิกของหะละเกาะฮ์ สอดคล้องกับแนวคิดของ ยะโกบ มุหัมมัด ฮุเซ็น (Ya'qob Muhammad Husin , 2008 : 23) ได้กล่าวถึง ความสำเร็จของกิจกรรมหะละเกาะฮ์ มีปัจจัยสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ **พีเลียง**(มุร้อบีย) หลักสูตร กระบวนการดำเนินการและสมาชิกของหะละเกาะฮ์ ทั้ง 4 ประการนี้จะมีควมสำคัญมาก หากใน 4 ประการนี้บกพร่องในองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่ง ก็จะส่งผลกระทบต่อความล้มเหลวต่อกิจกรรมหะละเกาะฮ์ สอดคล้องกับแนวคิดของ **อับดุลอาซิซ อับดุลราอูฟ** (Abdul Aziz Abdul Rauf ,2003) ได้กล่าวถึง ปัจจัยสำคัญในการจัดเกลาจิตใจของสมาชิกในกิจกรรมหะละเกาะฮ์ คือหลักสูตร สมาชิก การดำเนินการ เป้าหมายและพีเลียง ซึ่งแต่ละปัจจัยล้วนมีความสำคัญในตัวไม่สามารถที่จะละเลยแม้แต่ปัจจัยเดียว เพราะอาจจะเกิดความล้มเหลวในกิจกรรมหะละเกาะฮ์ ฉะนั้นผู้ที่จัดกิจกรรมนี้จะต้องมีความเข้าใจถึงกระบวนการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮ์ อย่างน้อยต้องเข้าใจปัจจัยดังกล่าวข้างต้น

ความคิดเห็นของนักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮ์เพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ระดับความคิดเห็นของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ในด้านเป้าประสงค์ โดยพบว่า นักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ในด้านเป้าประสงค์อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านนักศึกษาได้เรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพี่น้องในกลุ่มมากขึ้นมีค่าสูงสุด อยู่ในระดับมาก รองลงมา ด้านนักศึกษาได้เรียนรู้เกี่ยวกับการช่วยเหลือซึ่งกันและกันและเอื้ออาทรต่อกันอยู่ในระดับมาก ด้านนักศึกษาได้เรียนรู้เกี่ยวกับหลักอากีละฮ์เพิ่มขึ้น ตามลำดับ สอดคล้องกับเป้าประสงค์ของการจัดกิจกรรมทะเลาะฮ์ในอิสลาม และคำรัสของอัลลอฮ์ﷻ ว่า

﴿ إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ ۚ وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ

تُرْحَمُونَ ﴿

ความว่า แท้จริงบรรดาผู้ศรัทธานั้นเป็นพี่น้องกัน ดังนั้นพวกเจ้าจง
ไกล่เกลี่ยประนีประนอมกันระหว่างพี่น้องทั้งสองฝ่ายของพวกเจ้า
และจงยำเกรงอัลลอฮ์เถิด หวังว่าพวกเจ้าจะได้รับความเมตตา

(อัลหุญร็อต: 10)

อายะฮ์นี้อัลลอฮ์ﷻ ได้ทรงกำชับให้มุอิมิน(บรรดาผู้ศรัทธา)นั้นเป็นพี่น้อง เพื่อไม่ให้เกิดการแตกแยกกัน เพราะความเป็นพี่น้องในอิสลามนั้น จะมีผลตามก็คือความรักใคร่ ความ เป็นเอกภาพ ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ความร่วมมือกัน ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายของผู้ศรัทธา และ ในอายะฮ์นี้เป็นการบ่งชี้ว่าความเป็นพี่น้องของผู้ศรัทธาจะมีความเข้มข้นกว่าความเป็นพี่น้องใน สายเลือดหรือวงศ์ตระกูล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ฟัตฮียะฮ์ ยะกัน (2544 :149) ได้กล่าวถึงความ เป็นพี่น้องในอิสลามว่า ความเป็นพี่น้องถือว่าเป็นข้อตกลงทางอากีละฮ์ที่ผูกมัดบรรดามุสลิมเข้า ด้วยกัน เป็นสายสัมพันธ์แห่งพระเจ้าที่ร้อยระหว่างหัวใจของพวกเขาเอาไว้เป็นเส้นใยแห่ง การเข้าใกล้ยังอัลลอฮ์ﷻ และเป็นห่วงของการศรัทธาอันมั่นคงที่สุด อีกทั้งยังเป็นองค์ประกอบ หนึ่งที่อิสลามใช้ในการก่อฐานของสังคมมุสลิม และสร้างความมั่นคงในความผูกพันระหว่าง สมาชิก สอดคล้องกับแนวคิดของ อับดุลลอฮ์ นาซิหฺ อุลวาน(2545 : 9) ได้กล่าวถึงความ เป็นพี่น้องในอิสลามว่า ความเป็นพี่น้องเป็นพลังของอิมานและจิตวิญญาณ ซึ่งประทับอยู่ในจิตใจที่ถูก ประดับประดาด้วยอิมานและความยำเกรง มันได้นำมุอิมินสู่การประกอบความดีงามต่างๆ

ระดับความคิดเห็นของนักศึกษา มหาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในด้านคุณภาพของพี่เลี้ยงกลุ่ม โดยพบว่า ความคิดเห็นของ นักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ในด้านคุณภาพของพี่เลี้ยงกลุ่มอยู่ใน ระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า พี่เลี้ยงกลุ่มเป็นคนที่รักษานุคลิกภาพที่ดีงามแต่งกาย

สุภาพเรียบร้อยมีค่าสูงสุด อยู่ในระดับมาก รองลงมา พี่เลี้ยงกลุ่ม มีการสื่อสารที่ดีกับสมาชิกกลุ่ม ศึกษาหะละเกาะฮู มีการชี้แนะในสิ่งที่ดีอย่างสม่ำเสมอและมีการสื่อสารด้วยระบบสารสนเทศหรือ ตั้งคมออนไลน์ อยู่ในระดับมาก และพี่เลี้ยงกลุ่ม เป็นคนที่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับสัญญาต่างๆ มีความอดทนอยู่เสมอและจะไม่แสดงอาการเหน็ดเหนื่อยต่อหน้าสมาชิกอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ สอดคล้องกับคุณภาพของพี่เลี้ยงกลุ่มของการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูในอิสลาม และคำดำรัสของอัลลอฮ์ ﷻ ว่า

﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ﴾

﴿وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهُ كَثِيرًا﴾

ความว่า โดยแน่นอน ในร่อซูลของอัลลอฮ์มีแบบฉบับอันดีงาม สำหรับพวกเจ้าแล้ว สำหรับผู้ที่หวัง (จะพบ) อัลลอฮ์และวันปรโลก และรำลึกถึงอัลลอฮ์อย่างมาก

(อัลอะหซาบ : 21)

ผู้วิจัยคิดว่า พี่เลี้ยงที่ได้รับการยอมรับและมีความน่าเชื่อถือในการบริหารจัดการหะละเกาะฮูนั้นจะต้องเป็นคนที่สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สอลิคีน ออบู อิซซูดดีน(Solikhin Abu Izzuddin ,2012 : 61-62) กล่าวว่า บทบาทของพี่เลี้ยง คือการเป็นแบบอย่างให้แก่สมาชิกในกลุ่มหะละเกาะฮู สามารถเป็นเสาหลักในการกำจุนสมาชิกให้ปฏิบัติสิ่งที่ดี ฉะนั้นพฤติกรรมเชิงบวกของพี่เลี้ยงที่เข้มแข็งกับคนที่อยู่รอบข้าง โดยเฉพาะสมาชิกที่จะต้องพบอยู่เป็นประจำเป็นที่ต้องสร้างแบบอย่างที่ดี สอดคล้องกับแนวคิดของ มุหัมมัด รอซีดี (Muhammad Rosyidi ,2012:17 - 18) ได้กล่าวว่า พี่เลี้ยงหะละเกาะฮู มีหน้าที่เชิญชวนสมาชิกในกลุ่มให้เข้าใจแก่นแท้ของอิสลาม ฉะนั้น การเป็นแบบอย่างที่ดีของพี่เลี้ยงนั้น เป็นบทสะท้อนถึงความเข้าใจแก่นแท้ของอิสลามเช่นกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ มุศฎาะฟา อัฎฎะฮาน(2545) ได้กล่าวว่าแบบอย่างของนักเผยแผ่อิสลาม(อะอูวะฮู) คือ มีความบริสุทธิ์ใจในการทำงาน หลีกห่างจากสิ่งที่น่าเกลียดแคลงสงสัย รับผิดชอบต่อหน้าที่ ไม่ยุ่งเกี่ยวเรื่องราวที่ไม่ก่อประโยชน์ มีความ

มุ่งมั่นและตั้งใจจริง เป็นบุคคลที่มีทัศนคติเชิงบวกและมีภูมิความรู้และการศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดของ บรรจง บินกาซัน (2543) ได้กล่าวว่า การเป็นแบบอย่างที่ดี ก็คือ ส่วนหนึ่งมาจากการแสดงมารยาทที่ดีนั่นเอง

ระดับความคิดเห็นของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในด้านหลักสูตรกลุ่มอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า นักศึกษามีการเรียนรู้เกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมหรือองค์กรทางสังคมในการเผยแพร่สัจธรรมของอิสลามมีค่าสูงสุด อยู่ในระดับมาก รองลงมา นักศึกษามีการเรียนรู้วิเคราะห์ และสังเคราะห์บทเรียนทางด้านวัจนะของท่านนะบีในกลุ่มศึกษาเป็นอย่างดีอยู่ในระดับมาก และ นักศึกษามีการเรียนรู้วิเคราะห์ และสังเคราะห์บทเรียนจากสถานการณ์โลกมุสลิมปัจจุบันและเหตุการณ์ทั่วไปในกลุ่มศึกษาอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ สอดคล้องกับหลักสูตรในการทำกิจกรรมทะเลาะเถาะฮ์ ซึ่งสอดคล้องกับหะดีษของท่านนะบี ﷺ ว่า

((عَلَيْكُمْ بِالْجَمَاعَةِ ، وَإِيَّاكُمْ وَالْفُرْقَةَ ، فَإِنَّ الشَّيْطَانَ مَعَ الْوَاحِدِ ، وَهُوَ مِنَ الْاِثْنَيْنِ))
 ((أَبَدُ ، وَمَنْ أَرَادَ بُحْبُحَةَ الْجَنَّةِ فَعَلَيْهِ بِالْجَمَاعَةِ))

ความว่า พวกท่านจงอยู่กับญะมาอะฮ์ และพวกท่านจงระวังการแตกแยก แท้จริงชัยฏอนนั้นจะอยู่กับคนที่อยู่คนเดียว และมันจะออกห่างจากสองคน ผู้ใดต้องการส่วนที่ดีที่สุดของสวรรค์ เขาจงอยู่กับญะมาอะฮ์

(มุสนัดอิหม่ามอะฮมัด : 76)

การทำงานเป็นทีมเป็นวัตถุประสงค์หนึ่งของการจัดกิจกรรมทะเลาะเถาะฮ์ เพื่อให้ให้นักศึกษาได้ทำงานองค์กรนักศึกษาต่อไปสร้างภาวะความเป็นผู้นำ โดยเฉพาะการวิเคราะห์และสังเคราะห์สื่อต่างๆที่เกิดขึ้นจากทั่วโลก จำเป็นอย่างยิ่งนักศึกษาต้องมีการรวมกลุ่มแล้วทำงานเป็นทีมในการขับเคลื่อนสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ยะโกบ มุหัมมัด ฮุเซ็น (Ya'qob Muhammad Husin , 2008 : 5) ได้กล่าวว่า การสร้างความผูกพันอย่างแน่นแฟ้นและความเข้มแข็งที่มั่นคงของความเป็นพี่น้องและปลุกฝังเกี่ยวกับการทำงานเป็นกลุ่ม (ญะมาอีย์) การสร้างแนวความคิดในการทำงานร่วมกันในกลุ่มสมาชิกและให้ความสำคัญต่อการขับเคลื่อนในรูปแบบการทำงานเป็นทีม หรือ กลุ่มตามหลักการงานแบบอิสลาม หรือการตัดสินใจของกลุ่มหรือองค์กร และสมาชิกอยู่ใน

แนวทางของญะมาอะฮ์(องค์กร) หรือให้ขับเคลื่อนในรอบในการพัฒนาสมาชิก ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาด้านปัจเจก สังคมและการบริหารองค์กร เป็นวัตถุประสงค์ของกิจกรรมหะละเกาะฮ์

ระดับความคิดเห็นของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในด้านวิธีการดำเนินกิจกรรมหะละเกาะฮ์ โดยพบว่า ความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในด้านวิธีการดำเนินกิจกรรมหะละเกาะฮ์อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการทบทวนตนเองด้านจิตวิญญาณ และมีการร่วมติดตามสอบถามความทุกข์สุขของสมาชิกในกลุ่มศึกษาอย่างสม่ำเสมอเมื่อมีการพบปะมีค่าสูงสุด อยู่ในระดับมาก รองลงมา การจัดกิจกรรมการหะละเกาะฮ์จะใช้ระยะเวลา 1-2 ชั่วโมงช่วงบ่ายวันพุธหรือช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งภายในสัปดาห์อยู่ในระดับมาก และ พี่เลี้ยงกลุ่มมีการสรุปทุกครั้งหลังจากการอภิปรายผลของสมาชิก อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับวิธีการดำเนินกิจกรรมหะละเกาะฮ์ในอิสลาม ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿ هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ لِتَسْكُنُوا فِيهِ وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا ۗ إِنَّ

فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَسْمَعُونَ ۝﴾

ความว่า พระองค์ผู้ทรงบันดาลกลางวันคืนให้แก่พวกท่าน เพื่อพวกท่านจะได้พักผ่อนในมัน และกลางวันเพื่อจะได้มองเห็นแท้จริงในการนั้นแน่นอนย่อมเป็นสัญญาณแก่หมู่ชนที่ได้ยิน เพื่อใคร่ครวญ

(ยูนุส : 67)

จากอายะฮ์ข้างต้นแสดงให้เห็น พระองค์ทรงทำให้กลางวันมีแสงสว่าง เพื่อจะได้มองเห็นการกระทำต่างๆ เช่น การประกอบธุรกิจและการแสวงหาปัจจัยยังชีพในการดำรงชีวิต เพื่อเราได้ใคร่ครวญอยู่เสมอ

ระดับความคิดเห็นของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในด้านระบบการจัดการของงานกิจกรรมนักศึกษา โดยพบว่า ความคิดเห็นของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในด้านระบบการจัดการของงานกิจกรรมนักศึกษา อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีการกำหนดเวลาอย่างชัดเจนและอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮ์มีค่าสูงสุด อยู่ในระดับมาก รองลงมา มีเอกสารเพื่อบันทึกการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮ์กลุ่มศึกษาทุกครั้งที่มีการพบปะและติดตาม ประเมินผลการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮ์อย่างต่อเนื่องอยู่ในระดับมาก และมี

การประเมินและสรุปผลภาพรวมของการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุโดยมีนักศึกษามีส่วนร่วมในการประเมินและสรุปผลการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับ อายะฮุอัลกุรอาน ที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ว่า

﴿وَالْعَصْرِ﴾

ความว่า ขอสาบานด้วยกาลเวลา (อัลอัสสุร : 1)

จากอายะฮุข้างต้น อัลลอฮ์ ﷻ ได้สาบานด้วยกาลเวลา แสดงว่าพระองค์ให้ความสำคัญมากเกี่ยวกับการบริหารเวลา และอีกหลายอายะฮุที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้สาบานกับเวลา เช่น เวลากลางคืน กลางวัน รุ่งอรุณ และเวลาสาย ฉะนั้นการทำงานกิจการนักศึกษาได้กำหนดเวลาอย่างชัดเจนในการดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะฮุ นั้นถือว่าเป็นที่เหมาะสมแล้ว ทำให้นักศึกษาสามารถที่จะจัดการและบริหารเวลาได้ ซึ่ง สอดคล้องกับ Ya'qob Muhammad Husin (2008) ได้กล่าวว่า เวลาที่จะกำหนดสำหรับจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุ นั้น จะต้องเป็นวันเวลาที่สมาชิกสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ ซึ่งไม่ได้เจาะจงว่าต้องเป็นเวลาไหนสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงได้ตามกลุ่มที่ได้ตกลงไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ Satria Hadi Lubis (2013: 102) ได้กล่าวไว้ว่า การกำหนดวันเวลา ไม่ควรที่จะกำหนดวันและเวลาตายตัว แต่เป็นข้อตกลงในกลุ่มอย่างชัดเจนว่าควรจัดในช่วงเวลาใดและสถานที่ใด ถึงแม้จะมีการเปลี่ยนแปลงแต่ต้องมีความชัดเจนของกลุ่มหะละเกาะฮุ

ซึ่งสอดคล้องกับ อายะฮุอัลกุรอาน ที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ว่า

﴿وَالْعَصْرِ﴾

ความว่า ขอสาบานด้วยกาลเวลา (อัลอัสสุร : 1)

จากอายะฮุข้างต้น อัลลอฮ์ ﷻ ได้สาบานด้วยกาลเวลา แสดงว่าพระองค์ให้ความสำคัญมากเกี่ยวกับการบริหารเวลา และอีกหลายอายะฮุที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้สาบานกับเวลา เช่น เวลากลางคืน กลางวัน รุ่งอรุณ และเวลาสาย ฉะนั้นการทำงานกิจการนักศึกษาได้กำหนดเวลาอย่างชัดเจนในการดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะฮุ นั้นถือว่าเป็นที่เหมาะสมแล้ว ทำให้นักศึกษาสามารถที่จะจัดการและบริหารเวลาได้ ซึ่ง สอดคล้องกับ Ya'qob Muhammad Husin (2008) ได้กล่าวว่า เวลาที่จะกำหนดสำหรับจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุ นั้น จะต้องเป็นวันเวลาที่สมาชิกสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ ซึ่งไม่ได้เจาะจงว่าต้องเป็นเวลาไหนสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงได้ตามกลุ่มที่ได้ตกลงไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ Satria Hadi Lubis (2013: 102) ได้กล่าวไว้ว่า การกำหนดวันเวลา ไม่ควรที่จะกำหนดวันและเวลาตายตัว แต่เป็นข้อตกลงในกลุ่ม

อย่างชัดเจนว่าควรจัดในช่วงเวลาใดและสถานที่ใด ถึงแม้จะมีการเปลี่ยนแปลงแต่ต้องมีความชัดเจนของกลุ่มหะละเกาะฮุ

ข้อเสนอแนะ

1. วิทยาลัยอิสลามศึกษาจะต้องชี้แจงให้ชัดเจนถึงความสำคัญ วัตถุประสงค์ กระบวนการ ผลที่ได้รับและเป้าหมายของกิจกรรมหะละเกาะฮุให้นักศึกษาและพี่เลี้ยงได้รับรู้และเข้าใจ เพื่อให้นักศึกษาและพี่เลี้ยงเตรียมความพร้อมเข้าสู่กระบวนการกิจกรรมในทิศทางเดียวกัน

2. มีการประชุมพี่เลี้ยงในการติดตามและประเมินผลประจำเดือนเพื่อรับรู้สภาพปัญหาการดำเนินการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และแนวทางแก้ไข มาพัฒนาการจัดกิจกรรมในต่อไป

3. ให้มีคัดเลือกพี่เลี้ยงที่มีความเหมาะสมและการอบรมพัฒนาศักยภาพพี่เลี้ยง (นุรือบบีย) อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะวิธีการนำไปใช้หลักสูตรกิจกรรม เพื่อให้พี่เลี้ยงสามารถเพิ่มศักยภาพและนำกลุ่มศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพได้

4. ให้กิจกรรมหะละเกาะฮุเป็นกิจกรรมที่บรรจุในวิชาเรียน รายวิชากิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อให้กิจกรรมนี้ สามารถพัฒนานักศึกษาในระยะยาวและยั่งยืน

5. ให้มีการปรับปรุงหลักสูตรหรือ แยกหลักสูตรให้เหมาะสมกับนักศึกษา และภาคการศึกษา

6. ให้มีการแจกคู่มือและหลักสูตรกิจกรรมให้กับพี่เลี้ยงกลุ่มเพื่อให้พี่เลี้ยงสามารถนำคู่มือเป็นแนวทางการดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะฮุในทิศทางเดียวกัน

7. ให้มีการกำหนดแผนการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุตลอดทั้งปี ทั้งในและนอกสถานที่ ทั้งกลุ่มใหญ่และกลุ่มย่อยให้ชัดเจนเพื่อให้นักศึกษาจะได้จัดตารางเวลาของตนเองที่ไม่กระทบต่อกิจกรรมหะละเกาะฮุ

8. ให้มีการกำหนดชั่วโมงกิจกรรมอย่างชัดเจนและยุติธรรม ทั้งการเข้าร่วมรายสัปดาห์ รายเดือนและรายปี และมีการบันทึกการเข้าร่วมกิจกรรมอย่างจริงจังเพื่อให้นักศึกษาจะได้วางแผนการเข้ากิจกรรมอย่างถูกต้อง

9. ให้วิทยาลัยอิสลามศึกษาอำนวยความสะดวกอย่างเพียงพอต่อนักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมหะละเกาะฮุ

10. ให้วิทยาลัยอิสลามศึกษา มีการต่อยอดสำหรับนักศึกษาที่ผ่านเข้าร่วมหะละเกาะฮุมาแล้ว โดยให้อาจารย์มาเป็นพี่เลี้ยงกลุ่มศึกษา เพื่อให้นักศึกษาได้จะได้เรียนรู้เพิ่มเติมและรักษาบุคลิกภาพต่อไป

ข้อเสนอแนะในวิจัยครั้งต่อไป

- 1.ควรมีการวิจัยเรื่อง การพัฒนาที่เลี้ยงในการดำเนินกิจกรรมหะละเกาะฮ์ที่ประสบผลสำเร็จ
- 2.ควรมีการวิจัยเรื่อง การบริหารและจัดการกิจกรรมหะละเกาะฮ์ที่มีประสิทธิภาพ
- 3.ควรมีการวิจัย เรื่อง แนวทางการสร้างแรงจูงใจแก่นักศึกษาในการเข้าร่วมกิจกรรมหะละเกาะฮ์
- 4.รูปแบบการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮ์ที่เหมาะสมในการพัฒนานักศึกษามุสลิมในสถาบันการศึกษา

บรรณานุกรม

หนังสืออ้างอิง

กองบริการการศึกษา . 2543.สรุปโครงการส่งเสริมกิจกรรมนิสิตนักศึกษา. สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย.

คณะทำงานจัดทำแนวทางการทำกิจกรรมนอกหลักสูตรเรียนรู้คุณธรรมและจริยธรรม. 2543.การจัดกิจกรรมนิสิตนักศึกษาเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับบัณฑิตอุดมคติไทย .โครงการการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติ มาตรฐานอุดมศึกษา.ทบวงมหาวิทยาลัย.

เครือข่ายนักศึกษาอิสลามกรุงเทพมหานคร.2558.รายงานการดำเนินกิจกรรม **Bas Muslimah** ประจำปี2558 เดือนมกราคม 2558 – เดือนมิถุนายน 2558.ชอย 2 งามคำแหง.กรุงเทพมหานคร.

งานพัฒนานักศึกษา.2553.คู่มือการจัดกิจกรรมกลุ่มศึกษาอิสลาม (Islamic Studies Circle).วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.วิทยาเขตปัตตานี

จีรวัดน์ วีรังกรม.2551. กรอบความคิดการพัฒนานักศึกษา.เครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาเขตภาคกลางเพื่อพัฒนาบัณฑิตอุดมคติมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พานี ปรีชานนท์และคณะ. 2551.รายงานการวิจัยกิจกรรมเสริมหลักสูตรของนิสิตนักศึกษาใน
สถาบันอุดมศึกษา. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์.2540. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 7
กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษาและวิจัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิ
โรฒ.

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. 2550.รายงานการประชุมคณะดี เมื่อวันที่
พฤษภาคม ที่ 7 มิถุนายน 2550

สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับ. 2547 พระมหาคำภีร์อัลกุรอานพร้อมความหมายภาษาไทย .อัลมะดี
นะฮ์อัลมุนัววะเราะฮ์: ศูนย์กษัตริย์พะฮัดเพื่อการพิมพ์อัลกุรอาน.

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ .2546 . ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
สามลดา

สุริยา เสถียรกิจอำไพ .2551.กิจกรรมนักศึกษากับการพัฒนาคุณภาพบัณฑิต .กลุ่มส่งเสริมการ
เรียนรู้ประสบการณ์กับชุมชนสำนักส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพนักศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา . 2543. การพัฒนานิสิตนักศึกษา. ภาควิชาอุดมศึกษา คณะครุ
ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อิสมาอีลลูตฟี จะปะกียา 2557. หน้ะตีหะฮ์หัวใจแห่งอุมมะฮ์วะฮิดะฮ์ .สำนักงานเลขานุการ
มหาวิทยาลัยฟาฏอนี

อิสมาอีลลูตฟี จะปะกียา 2557.คู่มือหะละเกาะฮ์อัลกุรอาน .ปัตตานี : องค์การบริหารส่วน
จังหวัดปัตตานี

Abdul Aziz Abdul Rauf.2003. **Menejmen Tarbiyah Anggota Pemula**.DPP PKPatai
Sejahtera dan PT Syaamil Cinya media Bandung Republic Indonesia.

Ali Abdul Halim Mahmud .2005. **Perangkat-Perangkat Tarbiyah Ikhwanul
Muslimin.Jakarta .Era Intermedia Indonesia**

Abdullah Qadiri, 1993, Adab Halaqah, Bandung: PT. Al-Ma^{cc}arif

Abu Urwah. 1987. Risalah Usrah Jilid 3. Pustaka salam Kualalumpur Malaysia.

Ahmad Warson Munawwir.2002.Kamus Al-Munawwir Arab –Indonesia.Surabaya : Pustaka
Proessi Republic Indonesia.

- Amad Habib Syafei ,2012.Halaqah Tarbiyah .Dewan Penggurus Daerah Patai Keadelan
Sejahtera Kabupaten Bireuen.
- Anon, 2001.**Usrah Menjana Mahasiswa Muttaqi Siri 3**.Selangor .Bahagian
Pembangunan Mahasiswa. Jabatan Hal Ehwal Pelajar, Kolej Universiti
Islam Antarabangsa Selangor Malaysia.
- Al – Bukhari . Muhamad Ibn Ibrahim ,N.d. **Sahih Al – Bukhari** Egypt : Cairo Al – Bukhari
al – Salafiah
- Arifin Hasan.2012. **Konsep Usrah Yang Sebenar**.PDN Resources (M) Sdn Bhd.
Selangor: Ampang Malaysia.
- Biro Kerohanian dan Tarbiyah.2005.**Silibus Usrah** .Majlis Perwakilan Pelajar Kolej Mara
Bating Malaysia.
- Cahyadi Tarkariawan dan ida Nur laila .2005.menjadi Murabbi-yah Sukses.Era Adicitra
Intermedia Solo Indonesia.
- Isma - il bin Kathir, 1995. **Tafsir al - Qurfan alAzim**. Bairut : Dar al-Ma.rifat.
- Kolej Mara Bating. 2003. Silibus Usrah. Biro Kerohaniandan Tarbiyah
.MajlisPerwakilanPelajar, Kolej Mara Bating Malaysia.
- Hasan al Banna .1985.UsrahdanDakwah .DewanPustakaFajar Selangor Malaysia.
- Moh.Nabhan Husein.1985.**Sistem Pemdidikan Ikwanul Muslimin**.International Islamic
Federation of Studen Oganization Samiah Kuwait.
- Muhamad Abdullah Al-khatib ,2008. **Penjelasan diSekitar RisalahTa’Alim** Dewan Pustaka
Fajar Selangor Malaysia.
- Muhammad Rosyidi.2002.**Menjadi Murabbi Itu Mudah** .PT EraAdicitraIntermedia Solo
Indonesia
- Muhamad Ruswandi** dan **Rama Adeyasa** .2007.Menejmen Mentoring. PT Syamil Cipta
Media : Bandung Indonesia.
- Muhammad Sajirun.2011.Menejemen HalaqahEfektif.PT EraAdicitraIntermedia Solo
Indonesia.
- Muslim, Muslim ibn al-Ha jjaj al - Qusyaayriy. (1981). **Sahih Muslim** .al-Qahirah: Dar al-
Maktabah
- Mustafa Albugha. 1999 .Alafie fi Sharh Al Arbaien Annawawiyah .Baerut Dar Ibnikathir .

Patai Keadilan Sejahtera Departemen Kaderisasi .

2003 **Menejman Tarbiyah Anggota Pemula**. DPP PK Patai Sejahtera dan PT Syaamil Cipta media Bandung Republic Indonesia.

Rizal Fuadi. 2012. Halaqah Muntijah Pengasil kader Muntijah. Dewan Pengurus Daerah Patai Keadilan Sejahtera Kabupaten Bireuen Republic Indonesia.

Satria Hadi Lubis . 2013. **Menggairah Pejalanan Halaqah**. PT Era Adicitra Intermedia Solo Indonesia.

Satria Hadi Lubis. 2011. **114 Tips Murobbi Sukses**. Lembaga Pelatihan Menejmen LP 2 U JL Angrek Nelimurni Jakarta Barat Indonesia.

Satria Hadi Lubis. 2006. **Rahsia Kesuksesan Halaqah** . Lembaga Pelatihan Menejmen LP 2 U JL Angrek Nelimurni Jakarta Barat Indonesia.

Sheffield Malaysian Students Association, n.l.n.l. **OHANA Circle The Usrah Syllabus** Selangor Malaysia.

Solikhin AbuZuddin .2012. Supper Murobbi. Yogyakarta Pro – U Media Indonesia

Solikhin AbuZuddin .2009. New Quantum Tarbiyah :membentuk Kader Dahsat Full Manfaat Yogyakarta Pro – U Media Indonesia

ตัวอย่างบทสรุปจากการสัมภาษณ์แบบการสนทนากลุ่ม (Focus group) เกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมทะเลาะเถาะสุ เพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

วันที่ 9 ตุลาคม 2558 เวลา 19.00 น – 22.00 น.

ณ ห้องประชุมอัลอิหม่าม อัลฆอซาลี วิทยาลัยอิสลามศึกษา

เบื้องต้นผู้วิจัยได้นำเสนอผลการจัดกิจกรรมทะเลาะเถาะสุของนักศึกษาที่ได้สำรวจการจัดกิจกรรมทะเลาะเถาะสุ ปีการศึกษา 2558 ให้ผู้เข้าร่วมสนทนาได้ทราบข้อมูล และผู้วิจัย ได้เสนอประเด็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมทะเลาะเถาะสุของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ประเด็นที่ 1 จากที่ได้รับทราบข้อมูลข้างต้น พี่เลี้ยง มีแนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมทะเลาะเถาะสุของ นักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ด้านเป้าประสงค์ อย่างไร

สาริษ นาแวง กล่าวว่า “จากการที่ได้ทำกิจกรรมทะเลาะเถาะสุกับนักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ก่อนข้างดีมาก แต่สิ่งสำคัญทุกครั้งที่มีการนำเสนอให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มช่วยวิเคราะห์ สังเคราะห์ ร่วมอภิปรายในกลุ่ม เกี่ยวกับเนื้อหาจากผู้นำเสนอเพื่อเป็นการทำความเข้าใจตรงกัน ”

อัศดุรราชัก ยูโซะ กล่าวว่า “เป้าประสงค์กิจกรรมทะเลาะเถาะสุ นักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มีความครอบคลุมหลายด้าน สามารถการพัฒนาให้นักศึกษาให้เกิดคุณภาพได้ มีการเน้นกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ในกลุ่มศึกษาทะเลาะเถาะสุให้รู้จักถึงแก่นแท้ของความเป็นพี่น้อง ”

แวนุรฟาน สุเค็น กล่าวว่า “กิจกรรมทะเลาะเถาะสุเป็นกลไกในการสร้างความเป็นพี่น้อง”

บุคอรี กามาเซะ กล่าวว่า “เป็นการสร้างเป็นพี่น้องระหว่างพี่เลี้ยงกับนักศึกษาและนักศึกษากันเอง ”

มาเรียม ดอเลาะ กล่าวว่า “เป็นการรวมตัวกันระหว่างพี่เลี้ยงกับสมาชิกนักศึกษาเป็นอะฮ์มาอะฮ์และสร้างความคุ้นเคยกันและกัน”

ฟาตีนะ สาแม กล่าวว่า “การทำกิจกรรมทะเลาะเถาะสุจะเกิดความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม มีความ

ผูกพัน ระหว่างกัน ทำให้กิจกรรมทะเลาะเถาะสุเป็นกิจกรรมที่ทุกคนต้องการ”

อีมาน สะนาวี กล่าวว่า “น้องนักศึกษามีความไว้วางใจที่พี่เลี้ยง ไม่เกรงใจ สามารถมาปรึกษาเรื่องการเรียนรู้และอื่นๆด้วย ”

ซูไวบะห์ ฎนา กล่าวว่า “ กิจกรรมทะเลาะเถาะสุแต่ละกลุ่มนั้นมีสมาชิกมาจากสาขาวิชาเอกเดียวกัน จะมีความสนิทสนมในเอกเดียวกันเท่านั้น แต่ยังคงขาดในการสร้างความสัมพันธ์ในต่างสาขาวิชาอีกด้วย”

อัศซัน ดาอี กล่าวว่า “ประสบการณ์จากการเข้าร่วมทะเลาะเถาะสุได้ฝึกการเป็นผู้ฟัง เพราะต้องนำเสนอเนื้อหาต้องวิเคราะห์ ต้องหาข้อมูล และ กิจกรรมทะเลาะเถาะสุจะต้องเป็นกิจกรรมสนุกๆบ้างให้กับสมาชิก โดยที่ให้สมาชิกรู้สึกว่าการนี้เป็นกิจกรรมที่ไม่น่าเบื่อ ”

ฮุสนา ประสานการ กล่าวว่า “นักศึกษามีความกล้าแสดงออก กล้าที่จะออกความคิดเห็นและยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นและ ให้นักศึกษานำความรู้ที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมทะเลาะเถาะสุไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมก่อนแล้วการพัฒนาทั้งจิตใจ ร่างกายและสติปัญญาจะมาเอง”

อนันต์ แลฮา กล่าวว่า “เป็นการสร้างนักศึกษามีความกล้า สามารถที่จะยืนพูดต่อหน้าสาธารณชนได้”

ดลฮาดี โดมาแระ กล่าวว่า “กิจกรรมทะเลาะเถาะสุเป็นการฝึกให้นักศึกษามีการวางแผนอย่างรัดกุมได้ดีขึ้น”

ฟาตีซะห์ สาหะ กล่าวว่า “สมาชิกในกลุ่มทะเลาะเถาะสุจะได้รับความรู้และประสบการณ์การทำงานอิสลามสามารถที่จะเป็นคาอียะฮ์ในอนาคตได้”

มุฮัมมะยูรี ยะปา กล่าวว่า กิจกรรม หะละเกาะฮู เป็นกิจกรรมที่สามารถตักเตือนกันและกันได้ดี เนื่องจากเรา ต้องมาเจอกันอาทิตย์ละครั้งสิ่งที่อยากให้เกิดจากกิจกรรม หะละเกาะฮู ให้มีกิจกรรมที่สนใจสำหรับสมาชิกและ กิจกรรมกีฬามูลดัลย์ (ละหมาดยาค่าคืน) สัญจรนอกพื้นที่ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปีละครั้ง”

นาดียะห์ มะแซ กล่าวว่า กิจกรรมหะละเกาะฮู เป็นกิจกรรมที่มีกระบวนการตักเตือนภายในตัวเพราะว่าทุก ครั้งที่อ่านความหมายอัลกุรอานก็มีเนื้อหาอัลกุรอานที่ เกี่ยวข้องกับเราเพื่อให้ได้ใครครวญและตักเตือนตนเองและ สมาชิกอื่น

ซูไรดา หวังจิ กล่าวว่า “เป็นกิจกรรมเพื่อให้ สมาชิกได้รับคำแนะนำจากพี่เลี้ยงเพื่อเป็นการเปลี่ยนแปลง ในชีวิตประจำวัน”

ฮาซัน สะแลแม กล่าวว่า “ต้องมีการชี้แจงว่า กรอบคุณธรรมจริยธรรมของวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ กำหนดมีอะไรบ้าง เช่น ภาวะความผู้นำ การไม่มีผู้สาว เป็นต้น ”

อาชียะ หะมะ กล่าวว่า “ให้นำประกาศคุณลักษณะ บัณฑิตที่พึงประสงค์ของวิทยาลัยอิสลามศึกษามา กำหนด กรอบคุณธรรมของกิจกรรมหะละเกาะฮู เพื่อความ สอดคล้องกับความต้องการที่วิทยาลัยอิสลามศึกษาต้องการ ”

อาหามะ สาและ กล่าวว่า “เนื้อหาที่ผ่านการ วิเคราะห์ สังเคราะห์ในกลุ่มแล้วจะมีคุณภาพและตรงกับ ความจริงมากที่สุด ”

อ็ชมีง เชะ กล่าวว่า “ผู้นำเสนอเนื้อหาเขาจะ วิเคราะห์จากตัวบทเท่านั้น ก็จะเป็นความรู้ทางเดียว แต่เมื่อ สมาชิกกลุ่มได้ วิเคราะห์ สังเคราะห์แล้ว เราก็สามารถที่จะ เห็นหลายด้าน เป็นความรู้ที่กว้างกว่า ”

มุฮัมมัด มาซอ กล่าวว่า “ความครอบคลุมของ เนื้อหาในแต่ละเรื่องนั้น จะต้องมาจากการที่สมาชิกร่วมกัน วิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ผ่านการคัดกรอง หลายๆคน

อารีนี เจะหลง กล่าวว่า “ที่จริงกิจกรรมหะละ เกาะฮูเองก็เป็นกิจกรรมชัดเจนใจที่เป็นรูปธรรมสัมผัส ได้และเป็นรูปธรรมมากที่สุด”

อาดียาซ โตะเหมม กล่าวว่า “กิจกรรมหะละเกาะฮู เป็นการชัดเจนในตัวบุคคล”

นูซวาริ เสมลัน กล่าวว่า “เกิดการพัฒนาจิต วิญญาณจากการกระทำกิจกรรมหะละเกาะฮูอยู่เป็นนิจ”

วนิจชนัน ภิญโญ กล่าวว่า “เป้าประสงค์ที่มาทำ กิจกรรมหะละเกาะฮูเพื่อเป็นการฟื้นฟูอิमान”

นาฟีซะ เต๊ะหม่อม กล่าวว่า “กิจกรรมหะละเกาะฮู เป็นการกระตุ้นอิमान ได้ปรึกษาหารือและส่งเสริมในด้าน วิชาการและนันทนาการ”

ซอลิฮะ หมัดอะดัม กล่าวว่า “เพื่อพัฒนาความรู้ ความเข้าใจในจิตใจให้เกิดความศรัทธาอย่างต่อเนื่องโดยไม่ขาดตอนของความศรัทธา

อาอีน๊ะ สาหลี กล่าวว่า “ ให้มีกิจกรรมหะละ เกาะฮูนอกมหาวิทยาลัยเพื่อเป็นการสร้างความเป็นพี่น้อง มากขึ้น

อามีเนาะห์ มูซอ กล่าวว่า “ต้องมีกิจกรรมที่เป็น จิตอาสาเพื่อเป็นการฝึกสมาธิให้มีจิตอาสา”

มาเรียม ดอเลาะ กล่าวว่า “กิจกรรมหะละเกาะฮู ต้องเป็นกิจกรรมที่พัฒนาด้านความคิด ร่างกายและ สติปัญญา เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์”

นูริชา โส๊ะมอ กล่าวว่า “มีการพัฒนาศักภาพ นักศึกษาทาง ด้านความเป็นอยู่ของนักศึกษา การทบทวน รายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน สอบถามความ ทุกข์สุขของนักศึกษาสมาชิก เสริมสร้างความสามัคคีและ รู้จักทำงานเป็นทีม”

รุสนานี ตะบิง กล่าวว่า “กิจกรรมหะละเกาะฮูเป็น กระบวนการฝึกฝนรู้จักความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มี ความเอื้ออาทรต่อกันในกลุ่มเพื่อนสมาชิกด้วยกัน”

ประเด็นที่ 2 จากที่ได้รับทราบข้อมูลข้างต้น พี่เลี้ยง แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรม หะละเกาะฮู ของ

นักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ด้านพี่เลี้ยง อย่างไร

มุฮัมมะบูรี ยะปา กล่าวว่า “พี่เลี้ยงกลุ่มจะต้องเตรียม ข้อมูลที่จะแสดงความคิดเห็นในการทำหะละเกาะสุให้ มากๆ และพี่เลี้ยงจะต้องมีเทคนิคสร้างแรงจูงใจให้กับ นักศึกษาได้เพื่อไม่ให้ให้นักศึกษาเกิดความเบื่อในการทำหะ ละเกาะสุ”

เจ๊ะนูรียะห์ บุงอตาหยง กล่าวว่า “สามารถบริหารจัดการระบบกลุ่มหะละเกาะสุได้”

กอรีเยาะ คือเระ กล่าวว่า “พี่เลี้ยงมีความ รับผิดชอบในการดำเนินหะละเกาะสุอย่างเป็นระบบ”

อิกรอม หะมะ กล่าวว่า “มีการเตรียมเนื้อหา และ ยกตัวอย่างใกล้ตัว เพื่อง่ายต่อการเข้าใจในเนื้อหาที่ถ่ายทอด ไป”

คอลีเยาะ กาเคร์ กล่าวว่า “พี่เลี้ยงมีความ กระตือรือร้นในการทำกิจกรรมและนำกิจกรรมที่มีสาระแก่นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรม”

ฮาซัน สะแลแม กล่าวว่า “ด้านความตรงต่อเวลา มีความรู้สามารถตอบได้เวลาน้องถามหรือสงสัย”

ดลฮาดี โดมาแร กล่าวว่า “พี่เลี้ยงต้องแสวงหา ความรู้ใหม่อยู่ตลอดเวลาไม่คุยเรื่องเดิมๆ”

ฟาตีหะ สาหะ กล่าวว่า “พี่เลี้ยงต้องมีความพร้อม ทั้งทางด้านความรู้และจิตวิญญาณ”

นัจดานาปาเลน กล่าวว่า “พี่เลี้ยงกลุ่มต้องมีความรู้ ทั้งในด้านความรู้ศาสนาและความรู้ทั่วไป”

มุฮัมมัด มาซอ กล่าวว่า “พี่เลี้ยงควรมีความรู้ความ เข้าใจเกี่ยวกับวิธีการดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะสุ”

เจ๊ะนูรียะห์ บุงอตาหยง กล่าวว่า “ พี่เลี้ยงของแต่ละ กลุ่มนัดร่วมตัวกันเฉพาะพี่เลี้ยง เพื่อที่จะได้มาพูดคุยถึง รูปแบบของการทำหะละเกาะสุของแต่ละกลุ่มแลกเปลี่ยน ความรู้ให้เพื่อนฟัง เพื่อจะเป็นแนวทางในการทำหะละ เกาะสุที่ดีให้กับพี่เลี้ยงคนอื่นๆ ”

อชมา กิยา กล่าวว่า “มีการพัฒนาตนเองให้ มากกว่านี้ เพื่อน้องหะละเกาะสุ เพื่อเป็นตัวอย่างแก่น้อง

ตอนนี้คุณภาพของพี่เลี้ยงกลุ่มไม่ค่อยดีมากนัก แต่จะ พยายามพัฒนาตนเพื่อเป็นที่ที่ดีแก่น้องๆ”

อชมิง เชะ กล่าวว่า “มีการให้ความรู้และแนะนำพี่ เลี้ยงและมีกิจกรรมที่กระตุ้นให้กับพี่เลี้ยงอยู่เสมอ”

ฮาริษ นาเว กล่าวว่า “พี่เลี้ยงมีความเป็นผู้นำ ไม่มี อคติและยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น”

บูกอริ กามาเซะ กล่าวว่า “พี่เลี้ยงมีปฏิสัมพันธ์ ไมตรีที่ดีต่อสมาชิกพร้อมหะละเกาะสุ

แวนูรฟาน สุเค็น กล่าวว่า “พี่เลี้ยงเปรียบเสมือน ผู้นำ จะบอกว่า ผู้นำที่ดี นั้นต้องเป็นผู้ตามที่ดีได้ด้วยเช่นกัน

ฮัดซัน คาฮี กล่าวว่า “พี่เลี้ยงควรเป็นแบบอย่าง ให้แก่สมาชิกหะละเกาะสุเพื่อความเหมาะสมต่อการพัฒนา ตนเองตนเองสมาชิกหะละเกาะสุ”

ซูไวบะห์ ฎนา กล่าวว่า “พี่เลี้ยงเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ สมาชิกหะละเกาะสุไม่ว่าจะเป็นด้านจรรยาบรรณ”

ฟาตีนะ สามแม กล่าวว่า “พี่เลี้ยงสร้างบุคลิกภาพ ความเป็นมุสลิมที่ดี”

ตุ้มยยะห์ คอฆอ (2558) กล่าวว่า “ต้องมีความกล้า และความเป็นผู้ใหญ่เพื่อที่จะให้สมาชิกสามารถนำไปเป็น แบบอย่างได้”

อามีเนาะห์ มุซอ กล่าวว่า “เป็นคนที่มีอามานะฮ์ใน เรื่องต่างๆ และสามารถจูงใจให้ทุกคนในกลุ่มรักและ อยากจะเข้ากิจกรรมหะละเกาะสุไปตลอด”

อีมาน สะนาวี กล่าวว่า “พี่เลี้ยงควรมีอามานะฮ์ มากพอ ในการที่จะเสียสละเวลาส่วนตัวเพื่อมาทำงาน ส่วนรวม”

อนันต์ แลฮา กล่าวว่า “มีความเสียสละ เพื่อให้เกิด ความสัมพันธ์ในช่วงการดำเนินกิจกรรมหะละเกาะสุและ เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้

อับดุลราชัก ยูโซะ กล่าวว่า “เป็นคนที่มีความ พร้อมพอสมควร มีความเสียสละและมีความจริงใจต่อ สมาชิก หะละเกาะสุ”

อาหามะ สาและ กล่าวว่า “พี่เลี้ยงกลุ่มต้องสังเกต พฤติกรรมของสมาชิกขณะทำหะละเกาะสุและนอกหะละ เกาะสุเป็นประจำ”

กอธิเยาะ คือระ กล่าวว่ “พี่เลี้ยงใส่ใจและติดตามพฤติกรรมของน้องหะละเกาะสุตัวเอง”

อซมิง เชะ กล่าวว่ “พี่เลี้ยงต้องประเมินด้วยการให้สมาชิกประเมินตนเอง อิบาคะสุรายวัน รายสัปดาห์ รายเดือนและรายปีอยู่เสมอ”

อารินี เจะหลง กล่าวว่ “พี่เลี้ยงควรเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำ คำตักเตือนต่อสมาชิก หะละเกาะสุอยู่เสมอ”

นาฟีซ๊ะ เต๊ะหม่อม กล่าวว่ “กิจกรรมหะละเกาะสุเป็นการกระตุ้นอิมาน ได้ปรึกษาหารือและส่งเสริมในด้านวิชาการและนันทนาการ”

ฮาริษ นาแวง กล่าวว่ “ สมาชิกกลุ่มหะละเกาะสุสามารถที่จะปรึกษาได้ทุกเรื่องไม่ว่าจะเป็นเรื่องการใช้ชีวิต การเรียนและอื่นๆ ให้รับรู้เพื่อสู่แนวทางการแก้ปัญหาของสมาชิก”

นาดิยะห์ มะแซ กล่าวว่ “ เมื่อพี่เลี้ยงทำหะละเกาะฮ์กับสมาชิก พอพี่เลี้ยงได้ตักเตือนสมาชิก พี่เลี้ยงก็มีส่วนในตักเตือนให้กับตัวเองและสมาชิกด้วย”

ออิจี๊ะ สาหลี (2558) กล่าวว่ “ด้านคุณภาพของพี่เลี้ยงหะละเกาะสุอยู่ในเกณฑ์ดี เพราะ เคยได้รับการพัฒนาการเป็นพี่เลี้ยงและประสบการณ์ในการเป็นพี่เลี้ยงหะละเกาะสุตอนเรียนมัธยม

ฮาซัน สะแลแม (2558) กล่าวว่ “จะต้องมีการปฐมนิเทศพี่เลี้ยงและจัดอบรมพี่เลี้ยงอย่างสม่ำเสมอ”

คอดีเยาะ กาเคร์ กล่าวว่ “การเป็นพี่เลี้ยงกิจกรรมหะละเกาะสุจะต้องเป็นที่มีความรู้ศาสนาเพียงอย่างเดียวแต่ต้องผ่านประสบการณ์ในการเป็นสมาชิก อย่างต่อเนื่อง ฝึกเรียนรู้และสังเกตวิธีการนำของพี่เลี้ยงเพื่อเป็นการสะสมประสบการณ์พร้อมๆกับทำความเข้าใจกับคู่มือกิจกรรมหะละเกาะสุ”

ฟาติสะห์ สาหะ กล่าวว่ “พี่เลี้ยงมีความพร้อมที่จะสอนและมีใจรักกับงานอย่างแท้จริง”

มูฮามะยูรี ยะปา กล่าวว่ “พี่เลี้ยงควรมีความพร้อมที่จะดำเนินหะละเกาะสุทุกครั้ง”

อาชียะ หะมะ กล่าวว่ “ก่อนพี่เลี้ยงทำหน้าที่ดำเนินกิจกรรมหะละเกาะสุอยากให้มีการประชุมที่ชัดเจนก่อนมีข้อมูลอย่างเรียบร้อยเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมของพี่เลี้ยงด้วย

ประเด็นที่ 3 จากที่ได้รับทราบข้อมูลข้างต้น พี่เลี้ยงมีแนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมหะละเกาะสุ ของนักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ด้านหลักสูตรอย่างไร

มูฮามะยูรี ยะปา กล่าวว่ หลักสูตรที่ใช้ปัจจุบันค่อนข้างจะสมบูรณ์แต่สิ่งที่ต้องเพิ่มเติมเกี่ยวกับหลักการอ่านอัลกุรอานและการเสียดละ

อัสมิง เชะ กล่าวว่ ควรให้สมาชิกได้รับความรู้เกี่ยวกับอิสลามอย่างครอบคลุมและเป็นวิชาการร่วมสมัย ซึ่งหลักสูตรที่มีอยู่นั้นค่อนข้างครอบคลุมแล้ว แต่อยู่การประยุกต์ใช้ว่า พี่เลี้ยงกลุ่มจะถ่ายทอดเนื้อหาเป็นเรื่องร่วมสมัยได้อย่างไร

ซูไวบะห์ กูนา กล่าวว่ หนังสือประกอบการทำหะละเกาะสุมีความครอบคลุมเรื่องศาสนาและทั่วไปแล้วแต่อยู่ที่การประยุกต์ใช้เท่านั้นเอง

อามีเนาะห์ มุซอ กล่าวว่ เนื้อหาต้องชัดเจนเน้นอัลกุรอาน

มูฮามะยูรี ยะปา กล่าวว่ หลักสูตรที่ใช้ปัจจุบันค่อนข้างจะสมบูรณ์แต่สิ่งที่ต้องเพิ่มเติมเกี่ยวกับหลักการอ่านอัลกุรอานและการเสียดละ

ฮัดซัน ดาอี กล่าวว่ นักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา ควรที่จะเน้นให้อ่านอัลกุรอานให้ได้เพราะว่าพวกเราเรียนทางด้านศาสตร์อิสลามโดยตรงอย่างน้อยสามารถอ่านอัลกุรอานถูกต้อง

นาดิยะห์ มะแซ กล่าวว่ กิจกรรมหะละเกาะสุที่ผ่านมาส่วนมากจะเน้น การนำเสนออภิปรายเนื้อหาในกลุ่มของตนเอง ไม่ค่อยมีกิจกรรมในเชิงปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมมากนักสมควรให้มีกิจกรรมอื่นๆบ้างเพื่อประกอบกิจกรรมหะละเกาะสุพร้อมๆกัน

ซาวิช นาวา กล่าวว่าการรู้ที่ได้จากกิจกรรมหะ
ละเกาะสามารถที่จะปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้เลย

ซอลิฮะ หมัดอะดัม กล่าวว่า สมควรจะมีกิจกรรม
ภาคปฏิบัติด้วย อาจจะเป็นการละหมาดกียามมุลลัยล์
(ละหมาดยามค่ำคืน)พร้อมๆกัน

นัจดา นาปาเลน กล่าวว่า หลักสูตรในจัดกิจกรรม
ต้องมีเป้าหมายชัดเจนทุกระดับ

อัชมา กิยะ กล่าวว่า หลักสูตรจะต้องเหมาะสมกับ
ระดับความรู้ของนักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรม

กอรีเยาะ คือเราะ กล่าวว่า หลักสูตรจะต้องมีการปรับ
และพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อความสอดคล้องกับผู้เข้าร่วม
กิจกรรม สอดคล้องกับ

อับดุลราชัก ยูโซะ กล่าวว่า ลักษณะพื้นฐาน
ระดับความรู้ของผู้เข้าร่วมกิจกรรมที่ต่างกัน วิทยาลัย
อิสลามศึกษาจะต้องเตรียมหลักสูตรที่ต่างกันด้วย โดยมิ
การวัดระดับความรู้ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อให้หลักสูตร
ใช้กับกลุ่มเป้าหมายได้ทุกระดับ

คอลลีเยาะ กาเคร์ กล่าวว่า กิจกรรมนี้ให้เป็นส่วน
หนึ่งของหลักสูตรรายวิชา Co – Curriculum ของวิทยาลัย
อิสลามศึกษาเพื่อพัฒนานักศึกษาแบบองค์รวมได้

ฟาติฮะห์ สาหะ กล่าวว่า นักศึกษาวิทยาลัยอิสลาม
ศึกษาทุกคนได้รับการพัฒนาบุคลิกภาพ คุณธรรมจริยธรรม
ตั้งแต่ปีหนึ่งภายใต้หลักสูตรกิจกรรมหะละเกาะของ
วิทยาลัยอิสลามศึกษา

เจ๊ะนูริยะห์ บุงอตาหยง กล่าวว่า นักศึกษาจะต้อง
เข้าร่วมกิจกรรมหะละเกาะอย่างน้อยสองปี ซึ่งวิทยาลัย
อิสลามศึกษาจะมีการบรรจุในหลักสูตรของวิทยาลัยอิสลาม
ศึกษา

สุสนา ประสานการ กล่าวว่า หลักสูตรนี้ควรมีการ
บรรจุในหลักสูตรและแบ่งการดูแลนักศึกษาอย่างเป็นระบบ
ทั้งวิชาการและประสบการณ์โดยเฉพาะนักศึกษาเรียนอ่อน
จะต้องได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิดให้เป็นส่วนหนึ่งของ
กิจกรรมหะละเกาะ

อาหามะ สาและ กล่าวว่า มีการปรับใช้เทคโนโลยี
ในการดำเนินกิจกรรมหะละเกาะในรูปแบบที่หลากหลาย
เพื่อสร้างแรงดึงดูดและความสนใจแก่นักศึกษา

ศุภย์ยะห์ คอซอ กล่าวว่า ปัจจุบันเทคโนโลยีเป็น
ส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตที่ขาดไม่ได้ฉะนั้นกิจกรรมหะ
ละเกาะจะต้องปรับให้เข้ากับยุคสมัยเพื่อให้กลมกลืนใน
การถ่ายทอดความรู้ของพี่เลี้ยง

อีมาน สะนาวี กล่าวว่า พี่เลี้ยงจะต้องมีความรู้
ทางด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่สามารถถ่ายทอดความรู้โดยใช้
เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับสถานการณ์ เพื่อสร้างความ
เชื่อมั่นแก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

นูริชา โส๊ะบอ กล่าวว่า เป็นกิจกรรมบังคับวิชา
การศึกษาทั่วไป สามสิบชั่วโมงสำหรับนักศึกษาและเป็น
เงื่อนไขการจบด้วย

นาฟีซะ เต๊ะหม่อม กล่าวว่า อยากให้นักศึกษาทุก
คนได้สัมผัสกิจกรรมนี้โดยเฉพาะนักศึกษาชั้นปีที่หนึ่ง จะมี
ประโยชน์มากในการใช้ชีวิตในรั้วมหาวิทยาลัยเพราะเรา
มีพี่เลี้ยงคอยกับดูแล ช่วยเหลือและให้คำปรึกษาอย่าง
ต่อเนื่อง

**ประเด็นที่ 4 จากที่ได้รับทราบข้อมูลข้างต้น พี่เลี้ยง
มีแนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมหะละเกาะของ
นั ก ตี ก ข า วิ ท ย า ลั ย อี ส ล า ม ตี ก ข า
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ด้านการดำเนินการอย่างไร**

แวนุรฟาน สุเด็น กล่าวว่า ขั้นตอนการดำเนินการ
ที่ใช้ในกิจกรรมปัจจุบันให้นักศึกษาเริ่มด้วยการอ่านอัลกุ
รอ่าน อรรถาธิบายตามด้วยรายวิชาต่างๆตามหลักสูตร
ข่าวสาร จบด้วยการสรุปผลเพื่อเป็นข้อคิดในการดำเนิน
ชีวิต

อาชียะ ะมะมะ กล่าวว่า การดำเนินการของ
ขั้นตอนต่าง ๆ นั้นเราสามารถที่จะดำเนินลำดับขั้นตอนได้
ขึ้นกับสถานการณ์และบริบทของการจัดกิจกรรมแต่เราจะ
ขึ้นต้นด้วยการอ่านอัลกุรอ่านเสมอ

ซูไรดา หวังจิ กล่าวว่า บางครั้งขั้นตอนการดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะขึ้นอยู่กับรูปแบบกิจกรรม ณ เวลานั้น

ฮาริษ นาแวน กล่าวว่า สมาชิกต้องมีการนำเสนอความคิดเห็นเพิ่มเติมหลังจากสมาชิกนำเสนอรายวิชาทุกครั้งเพื่อความครอบคลุมเนื้อหา

มูฮัมมะยูริ ยะปา กล่าวว่า การนำเสนอเพิ่มเติมนั้นเป็นสิ่งเราสามารถนำไปใช้กับชีวิตได้เพราะเป็นเนื้อหาผ่านการวิเคราะห์มาแล้ว

ฟาติสะห์ สาหะ กล่าวว่า เป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ทางวิชาการและพยายามนำเสนอให้เข้ากับบริบทปัจจุบัน

อารินี เจะหลง กล่าวว่า การนำเสนอเพิ่มเติมทำให้สมาชิกได้รับความรู้ที่แตกฉานและหลากหลายทักษะด้วย

อนันต์ แลสา กล่าวว่า บ่ายวันพุธเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับดำเนินกิจกรรมทางวิชาการอยู่แล้ว

วันจินัน ภิญญู กล่าวว่า เป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมและไม่กระทบต่อการเรียนการสอนของนักศึกษา แต่หากไม่ได้ดำเนินการในช่วงเวลาดังกล่าว ให้มีการชดเชยกิจกรรมภายในสัปดาห์นั้นช่วงเวลาไหนก็ได้

รุสนานี ตะบิง กล่าวว่า การที่เราจะบอกปัญหาและมีการวิเคราะห์ปัญหาเพื่อหาทางออกก็จะมีกลุ่มหะละเกาะจะเป็นกลุ่มที่บะเราะกะฮ์ที่สุดแล้ว เพราะว่ากลุ่มนี้จะมีการเริ่มต้นด้วยอัลกุรอาน ซึ่งจะมีความบริสุทธิ์และจะได้รับการช่วยเหลือจากอัลลอฮ์ด้วย

มาเรียม ดอเลาะ กล่าวว่า บางครั้งปัญหาเราเองไม่รู้และไม่กล้าไปบอกหรือปรึกษาใคร แต่พอมีหะละเกาะทุกคนจะมีความกล้าที่จะบอกปัญหาของตนเองเพื่อให้ที่ประชุมได้รับทราบและหาทางออกเกือบทุกปัญหา ทั้งที่กลุ่มแก้ปัญหาเองหรือประสานผู้อื่นให้มาแก้ปัญหา

อาดยะห์ โตะเหมม กล่าวว่า การที่เรามีกลุ่มทุกคนสามารถปรึกษาหารือได้ง่ายกว่าโดยเฉพาะกลุ่มหะละเกาะจะเป็นกลุ่มเล็กๆ จำนวนไม่มาก แต่จะแน่นแฟ้นด้วยความสัมพันธ์และความช่วยเหลือกันและกัน

บุคอรี กามาเซะ กล่าวว่า งานกิจกรรมนักศึกษาที่ดูแลกิจกรรมหะละเกาะมีการติดตามการดำเนินงานอย่างใกล้ชิด มีการสรุปผลและนำมาประชุมที่เลี้ยงเพื่อรับทราบข้อมูลของกิจกรรมและพัฒนาต่อไป

อ็ชมิง เซะ กล่าวว่า มีการประเมินด้วยการสังเกตพฤติกรรมสมาชิกเป็นรายบุคคล และภาพรวมเป็นรายกลุ่มสรุปผลและนำมาแก้ไขอย่างต่อเนื่อง

อาอีนะ สาหลี กล่าวว่า การประเมินผลเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนากิจกรรมหะละเกาะและเป็นการรับรู้ผลของการดำเนินการ ควรมีการประเมินอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง

นูซาวารี เสมลัน กล่าวว่า ควรมีการเน้นการแต่งกายนักศึกษาทั้งชุดนักศึกษาและชุดนอกให้ถูกต้องตามหลักการอิสลามและเหมาะสมกับการเป็นนักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

อิกรอม มามะ กล่าวว่า การดำเนินกิจกรรมทุกคนต้องตรงต่อเวลาและให้ที่เลี้ยงกลุ่มเริ่มและจบ ดำเนินการกิจกรรมตามเวลาที่กำหนดถึงแม้สมาชิกบางคนยังไม่มาถึงก็ตาม

อัคซัน ดาอี กล่าวว่า การเข้าร่วมกิจกรรมหะละเกาะเป็นการฝึกระเบียบวินัยและความรับผิดชอบของสมาชิก เริ่มตั้งแต่การมาตรงต่อเวลา การยอมรับในกฎกติกาของกลุ่ม การเชื่อฟังที่เลี้ยงและนำผลไปปฏิบัติ เป็นต้น ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนเป็นการฝึกระเบียบวินัย 7.มีการจัดหะละเกาะในรูปแบบที่หลากหลาย มีทั้งวิชาการและนันทนาการ ทั้งในและนอกมหาวิทยาลัย

ฮาซัน สะแลแมม กล่าวว่า ควรมีการจัดกิจกรรมที่มีความหลากหลายเพื่อสร้างแรงจูงใจแก่สมาชิกและมีความรู้สึกไม่น่าเบื่อต่อการเข้าร่วมกิจกรรม

ฮาริษ นาแวน กล่าวว่า การที่มีกิจกรรมที่หลากหลายของกลุ่มหะละเกาะจะเป็นการสร้างความรู้สึกระหว่างสมาชิกด้วยกัน ความเข้าใจกัน รู้จักกันและความช่วยเหลือกันตามมา ซึ่งเป็นเป้าหมายหลักของการจัดกิจกรรมหะละเกาะ

อาหามะ สาและ กล่าวว่า หากกิจกรรมหะละเกาะฮุมิเพียงแค่วิชาการอย่างเดียวแน่นอนว่า เราไม่สามารถเห็นถึงความสำเร็จของผู้เข้าร่วมได้ เพราะความสำเร็จไม่ใช่ขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงเพียงอย่างเดียวแต่ขึ้นอยู่กับกระบวนการอีกด้วย

ประเด็นที่ 5 จากที่ได้รับทราบข้อมูลข้างต้น ที่เกี่ยวข้องมีแนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุมิของนักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ด้านงานกิจกรรมนักศึกษาอย่างไร

กอร์เฆาะ ดือระ กล่าวว่า การเริ่มต้นกิจกรรมหะละเกาะฮุมิสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่หนึ่ง ควรมีการชี้แจงถึงความสำคัญ กระบวนการดำเนินการกิจกรรม กฎระเบียบ และผลที่ได้รับให้นักศึกษาได้เข้าใจ

เจ๊ะนูริยะห์ บุงอตาหยง กล่าวว่า มีการปฐมนิเทศที่เลี้ยงให้เข้าใจตรงกันในการดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะฮุมินักศึกษา กิจกรรมจะได้ไปในทิศทางและกรอบเดียวกัน

ดลฮาดี โดมาเร (2558) กล่าวว่า การชี้แจงข้อมูลรายละเอียดกิจกรรมแก่ที่เลี้ยงและสมาชิกกลุ่มนักศึกษาจะให้เห็นถึงกระบวนการกิจกรรมและเป้าหมายของกิจกรรมว่ากิจกรรมนี้ ความสำเร็จอยู่ตรงไหน ซึ่งจะเป็นการกำหนดตัวชี้วัดภายในตัวว่าสำเร็จหรือไม่

ฟาตีซะห์ สาหะ กล่าวว่า งานกิจกรรมจะต้องมีการประเมินอย่างต่อเนื่องเพื่อนำมาวิเคราะห์ สรุปผลการดำเนินการ จะได้เห็นถึงปัญหาอุปสรรคของกิจกรรม และมานำเสนอที่ประชุมที่เลี้ยงเพื่อหาแนวทางแก้ไข

มุฮำหมัด มาซอ กล่าวว่า กิจกรรมหะละเกาะฮุมิเป็นกิจกรรมที่หวังผลระยะยาว ผู้เข้าร่วมจะต้องเข้ากิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ฉะนั้นหากไม่มีการประเมินและสรุปผลเราจะไม่เห็นถึงการพัฒนาของกิจกรรมในระยะยาวได้

มุฮำมะยูรี ยะปา กล่าวว่า การพัฒนากิจกรรมทุกกิจกรรมเราจะต้องเอาผลการดำเนินการมาเป็นตัวตั้ง แล้ววิเคราะห์ว่า จุดอ่อน จุดแข็ง ปัญหาและโอกาสอยู่ตรงไหน ลักษณะนี้ถือว่าการวิเคราะห์กิจกรรมเพื่อพัฒนา และเป็นการแก้ปัญหาตรงจุดด้วย

อัสมา กิยะ กล่าวว่า กิจกรรมหะละเกาะฮุมิเป็นกิจกรรมที่มีสลับซับซ้อนในตัวมันเองและเป็นกิจกรรมระยะยาว ฉะนั้นผู้ที่จะมาดูแลกิจกรรมจะต้องมีประสบการณ์อย่างน้อยสามปี หรือเป็นเป็นผู้เชี่ยวชาญ เพราะมีผลต่อเป้าหมายของกิจกรรมมาก

นัจดา นาปาเลน กล่าวว่า จุดอ่อนของกิจกรรมหะละเกาะฮุมิของปีนี้ส่วนหนึ่งมาจากการบริหารของงานกิจกรรมนักศึกษา ซึ่งไม่ได้จัดการระบบการดำเนินงานกิจกรรมตามเป้าหมายเหมือนที่ผ่านมา สิ่งนี้เห็นได้ชัดว่า งานกิจกรรมจะต้องมีประสบการณ์และเชี่ยวชาญในการบริหารกิจกรรม กิจกรรมจะสำเร็จหรือล้มเหลวส่วนหนึ่งมาจากประสบการณ์ของงานกิจกรรมด้วย

อามีเนาะห์ มุซอ กล่าวว่า ผู้ที่จะมาดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะฮุมิทุกคนจะต้องมีประสบการณ์และพร้อมที่จะเรียนรู้พัฒนาไปพร้อมๆกัน ถ้าหากว่ารอให้ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญมาดำเนินการก็คงยากจะได้ดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะฮุมิแต่ถามว่า ผู้รับผิดชอบพร้อมที่จะเรียนรู้หรือไม่และพร้อมที่จะพัฒนาเปลี่ยนแปลง ยกระดับความสามารถเพื่อก้าวสู่ผู้เชี่ยวชาญ ถ้าผู้รับผิดชอบพร้อม คิดว่าไม่เกินปีเดียวสามารถเป็นผู้ที่มีประสบการณ์และเชี่ยวชาญได้ นอกจากนี้ผู้รับผิดชอบไม่พร้อมที่จะเรียนรู้และพัฒนา

แวนรพาน สุเด็น กล่าวว่า งานกิจกรรมนักศึกษาก็ต้องมีแผนการดำเนินงานในระยะเวลาหนึ่งปีอย่างเป็นรูปธรรมให้ที่เลี้ยงและนักศึกษาได้รับทราบว่ากิจกรรมนี้จัดวันไหนบ้าง

นาดียะห์ มะแซ กล่าวว่า การจัดกิจกรรมกลุ่มย่อยกับกิจกรรมกลุ่มใหญ่นั้นงานกิจกรรมจะต้องมีตารางการจัดกิจกรรมด้วยและมีแผนการประชุมติดตามการดำเนินงานของที่เลี้ยงอย่างชัดเจนเพราะทุกคนมีภาระที่ต้องทำเยอะมากหากงานกิจกรรมไม่กำหนดตารางทำให้ทุกคนไม่สามารถที่จะดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ได้

ฟาตีซะห์ สาแม กล่าวว่า การสื่อสารระหว่างงานกิจกรรมนักศึกษากับที่เลี้ยงต้องชัดเจน เพราะว่าที่เลี้ยงหลายคนที่ผ่านมายังมีการสับสนในการดำเนินงานกิจกรรมและ

สิ่งสำคัญงานกิจกรรมนักศึกษา ไม่ได้ดำเนินการตามมติที่ประชุมของพี่เลี้ยงด้วย

ประเด็นที่ 6 จากที่ได้รับทราบข้อมูลข้างต้น พี่เลี้ยงมีแนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรม หะละเกาะฮู ของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ด้านทัศนคติอย่างไร

สุมัยยะห์ คอหมอ กล่าวว่า บางคนจากนักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมหะละเกาะฮูมีความรู้สึกเบื่อหน่ายเป็นกิจกรรมที่เน้นวิชาการ เพราะไม่รู้เป้าหมายที่เป็นประโยชน์ที่มีผลต่อนักศึกษาอย่างชัดเจน จำเป็นอย่างยิ่งทางงานกิจกรรมนักศึกษาและทีมพี่เลี้ยงพยายามปรับความเข้าใจและให้กำลังใจแก่นักศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ซอลีเยะห์ คอเคอ คอเคอ กล่าวว่า นักศึกษาที่มีทัศนคติเชิงลบต่อกิจกรรมหะละเกาะฮูจะเป็นนักศึกษากลุ่มน้อยมาก ส่วนใหญ่แล้วนักศึกษามีทัศนคติที่ดีต่อกิจกรรมหะละเกาะฮู แต่ทางวิทยาลัยอิสลามศึกษาไม่ควรละเลยคนกลุ่มน้อยและพยายามให้ความสำคัญ รับฟังข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะต่างๆของนักศึกษา พยายามหาช่องทางทำความเข้าใจ สร้างทัศนคติที่ดีแก่นักศึกษาดังกล่าวด้วย

ฮาซัน สะแลแม กล่าวว่า แรงจูงใจการทำกิจกรรมหะละเกาะฮูมีน้อยมาก การเข้าร่วมกิจกรรมเป็นการบังคับซึ่งไม่จูงใจและบางคนเข้าร่วมแบบตามเพื่อนมา งานกิจกรรมนักศึกษาและพี่เลี้ยงจะต้องสร้างแรงจูงใจที่สามารถเปลี่ยนทัศนคติของนักศึกษาดังกล่าวให้มีทัศนคติที่ดีขึ้น

ซูไวยะห์ ฎูนา กล่าวว่า มีการให้ชั่วโมงกิจกรรมเป็นรายสัปดาห์ไม่ใช่เป็นรายเทอมเพราะจะเห็นผลซ้ำขาดแรงจูงใจของสมาชิกหะละเกาะฮู

นาฟีซะ เต๊ะหม่อม กล่าวว่า ปัจจุบันกิจกรรมนี้ไม่สามารถที่จะควบคุมนักศึกษาได้เพราะมีวิชา กิจกรรมเสริมหลักสูตรทำให้นักศึกษาลงทะเบียนวิชาเดียว ก็สามารถผ่านกิจกรรมประเภทนี้ได้แล้ว ฉะนั้น งานกิจกรรมนักศึกษาจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับชั่วโมงกิจกรรมให้แก่นักศึกษาและประสานกับอาจารย์ผู้สอนวิชาดังกล่าวให้ดำเนินการ

ควบคู่กันเพื่อให้นักศึกษาได้ลงทะเบียนเรียนและทำกิจกรรมหะละเกาะฮูพร้อมๆกัน

ฟาติซะห์ สาหะ กล่าวว่า งานกิจกรรมนักศึกษาต้องประสานผู้สอนให้เปิดรายวิชาดังกล่าวภายในเทอมสองของปีสองโดยที่

นักศึกษาต้องเข้าร่วมกิจกรรมตั้งแต่ปีหนึ่ง ดังนั้นนักศึกษาจะได้ชั่วโมงกิจกรรมในรายสัปดาห์และจะผ่านวิชาดังกล่าวโดยที่สะสมความถี่จากการเข้าร่วมกิจกรรมตั้งแต่ปีที่หนึ่งถึงปีที่สองเทอมที่สอง ทำให้นักศึกษาได้รับประโยชน์สองอย่างควบคู่กัน

ฮูสนา ประสานการ กล่าวว่า นักศึกษาที่ได้มาร่วมกิจกรรมบ่อยๆ จะมีความผูกพันมากกระหว่างเพื่อน โดยเฉพาะการให้กำลังใจและการตักเตือนกันแต่ละกันจะเป็นการสร้างความรักและความอบอุ่นภายในกลุ่มมากจนกระทั่งเกิดการช่วยเหลือด้วย ทำให้ทุกคนมีความไว้นใจ เชื่อใจ พึ่งพากันได้

คอลีเยะห์ กาเคร์ กล่าวว่า กิจกรรมนี้ ถ้าเราคิดเป็นการเข้าร่วมกิจกรรมเหมือนกิจกรรมทั่วไปแล้วก็จะรู้สึกว่าจะไม่ได้ต่างกับกิจกรรมทั่วไป แต่ถ้ามองกลับกันว่า การเข้าร่วมกิจกรรมนี้เป็นการพัฒนาและขัดเกลาตนเองภายในรอบหนึ่งอาทิตย์ก็จะรู้สึกว่ามีพิเศษกว่ากิจกรรมอื่นๆ จนกระทั่งเรามีเพื่อนคอยตักเตือน มีพี่เลี้ยงคอยแนะนำและให้คำปรึกษา สิ่งเหล่านี้ก็จะเป็นการสร้างความอบอุ่นมากสำหรับผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ดลฮาดี โดมาแระ กล่าวว่า มีการสร้างความรัก ความผูกพันระหว่างสมาชิกกลุ่มโดยผ่านกระบวนการกิจกรรมต่างๆภายในกลุ่ม โดยเฉพาะการพบปะในลักษณะต่างๆและมีการให้ข้อคิดจากพี่เลี้ยงสม่ำเสมอ จะทำให้สมาชิกเกิดความรักความเป็นเอกภาพเพิ่มขึ้นในกลุ่มหะละเกาะฮู

ฮาริษ นาแเว กล่าวว่า การดำเนินการหะละเกาะฮูจะมีรายวิชาต่างๆ ที่สมาชิกต้องเรียนและรายวิชาดังกล่าวเป็นเนื้อหาที่นักศึกษาใช้ในชีวิตประจำวันอย่างสม่ำเสมอ ทำให้นักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมจะรู้สึกได้ว่า หะละเกาะฮูเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สามารถปฏิบัติได้เลย

อิมาน สะนาวี กล่าวว่า นักศึกษาบางคนอ่านอัลกุรอานไม่ค่อยได้ฟังจะมาเรียนรู้หลักการอ่านอัลกุรอานตอนที่เข้าร่วมหะละเกาะฮู เพราะว่ากิจกรรมหะละเกาะฮูทุกคนจะร่วมกันอ่าน ร่วมกันสอน เกิดความกล้าที่จะอ่านต่อหน้าเพื่อนๆ และสามารถอ่านได้เป็นกิจวัตรประจำวันได้

ฮัดซัน ดาอี กล่าวว่า กิจกรรมหะละเกาะฮูเป็นแหล่งเรียนรู้วิชาการและทักษะอื่น การดำเนินกิจกรรมจะเริ่มด้วยการอ่านอัลกุรอาน มีการอ่านความหมายอัลกุรอาน มีหะดีษ ฟิกฮ์และประวัติศาสตร์อิสลาม ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นความรู้ศาสนาทั้งสิ้น

ประเด็นที่ 7 จากที่ได้รับทราบข้อมูลข้างต้น พี่เลี้ยงมีแนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูของนักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ด้านอื่นๆอย่างไร

ออรินี เจะหลง กล่าวว่า การที่นักศึกษาจะมีพลังในการเข้าร่วมกิจกรรมหะละเกาะฮู พี่เลี้ยงจะต้องสร้างแรงบันดาลใจสม่ำเสมอ เป็นการกระตุ้นความความรู้สึกรอยากร่วมกิจกรรม อาจจะเป็นแรงบันดาลใจที่เป็นเรื่องราวผู้คนจากประวัติศาสตร์ หรือ ผู้ที่ประสบความสำเร็จในปัจจุบันก็ได้

อนันต์ แลสา กล่าวว่า บางครั้งแรงบันดาลใจจะได้รับจากการถูกชมเชย การให้กำลังใจกันและกัน หรือ การให้ของขวัญเล็กๆน้อยๆในกลุ่มหะละเกาะฮู สมาชิกจะรู้สึกพิเศษเมื่อได้รับสิ่งดังกล่าว

มูฮัมมะยูรี ยะปา กล่าวว่า พี่เลี้ยงจะต้องมอบคำชมชมให้มาก ไม่ควรมีการตำหนิสมาชิก พยายามมองจุดเด่นของสมาชิกแต่ละคนแล้วชมเชยในความสามารถที่มีอยู่ สิ่งนี้จะเป็นแรงเสริมสำหรับการขับเคลื่อนกิจกรรมหะละเกาะฮู

อัสมีง เชะ กล่าวว่า ปัจจุบันทุกคนจะมีความใกล้ชิดกับสังคมออนไลน์ บางครั้งความรู้ หรือข้อคิดที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต จากการทำกิจกรรมหะละเกาะฮูเราสามารถไปเผยแพร่ผ่านเฟสบุ๊คหรือสังคมออนไลน์อื่นได้

ฮัดซัน ดาอี กล่าวว่า การจัดการกลุ่มหะละเกาะฮูเราต้องใช้สังคมออนไลน์ให้เป็นประโยชน์มากที่สุด เพราะทุกคนจะใกล้ชิดกับการสื่อสารผ่านสังคมออนไลน์ในรูปแบบต่างๆ ถือว่ามีประโยชน์มากในการบริหารจัดการกลุ่มหะละ

ฮาซัน สะแลแม กล่าวว่า การถอดบทเรียนเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับการทำกิจกรรมหะละเกาะฮู ทั้งที่เป็นการจัดการของงานกิจการนักศึกษา การจัดการของพี่เลี้ยง การตอบรับและความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรม สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นต่อการพัฒนาและปรับปรุงระบบกิจกรรมหะละเกาะฮูเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เข้าร่วม

คัลฮาดี โดมาแร กล่าวว่า ทุกคนที่มีความเกี่ยวข้องกับกิจกรรมหะละเกาะฮูส่วนแล้วได้รับความรู้ ประสบการณ์และมีการตอบสนองทั้งในเชิงบวกและลบ ดังนั้นการถอดบทเรียนจะเป็นประโยชน์ทั้งผู้ดำเนินการและผู้เข้าร่วมด้วย

อาหามะ สาและ กล่าวว่า การถอดบทเรียนเป็นการถกแถลงการทำงานและผลลัพธ์ที่ได้จากการดำเนินการกิจกรรม เราจะต้องคัดความรู้ที่ตกผลึกผ่านการวิเคราะห์จากผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นการประเมินกิจกรรมที่มีคุณภาพมาก

แวนูฟาน สุเด้น กล่าวว่า ปีนี้ทางผู้ดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะฮูไม่ได้แจกเอกสารแก่กลุ่มสมาชิก ทำให้การดำเนินการนั้นไม่มีทิศทางและกรอบของการทำงาน

มาเรียม ดอเลาะ กล่าวว่า การที่ไม่มีเอกสารประกอบกิจกรรมหะละเกาะฮู พี่เลี้ยงจำเป็นต้องคิดกิจกรรมเอง ทำให้นักศึกษามองว่า กิจกรรมนี้ไม่มีเป้าหมาย เพราะแต่ละกลุ่มมีกิจกรรมที่ต่างกัน บางกลุ่มพี่เลี้ยงคิดกิจกรรมดี แต่บางกลุ่มนั้นไม่รู้จะคิดอะไร เพราะเป็นกิจกรรมต่อเนื่องและระยะเวลายาว หากไม่มีหลักสูตรหรือเอกสารประกอบ พี่เลี้ยงจะไม่สามารถดำเนินการให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ได้

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ สกุล

นายยาฮารี กาเซ็ง

รหัสประจำนักศึกษา

5520420012

วุฒิการศึกษา

วุฒิ

สถาบัน

ปีที่สำเร็จการศึกษา

ศศ.บ.(มลาญศึกษา)

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

2549

ทุนการศึกษา

1. ทุนสนับสนุนการศึกษาจากสหกรณ์อิสลามอับนูอ์ฟฟาน จำกัด

2. ทุนอุดหนุนการวิจัยเพื่อวิทยานิพนธ์ จากบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

3. ทุนอุดหนุนการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา งานหลักสูตรและพัฒนาอาจารย์

กองบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

ตำแหน่งและสถานที่ทำงาน

งานกิจการนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

การตีพิมพ์เผยแพร่ผลงาน

นายยาฮารี กาเซ็ง และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อับดุลรอญี ลือเต .2557.การจัดกิจกรรม หะละเกาะฮู เพื่อพัฒนานักศึกษามุสลิม” รายงานการประชุมวิชาการระดับชาติด้านอิสลามศึกษาและมุสลิมศึกษา ครั้งที่ 2 ประจำปี 2557 เมื่อวันที่ 24 ธันวาคม 2557 ณ วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี